fidi interpretis aristotelis. egidij romani here mitarum ordinis in libros de anima expo.

E (X) romanorum spectabili ac illustri prosapia orriundo sibi quamplurimum dilecto domino Jacobo domini Johānis gagethani rothomagen canonico. frater egidius romanus ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini seipsum ac promptam ad sua beneplacita voluntatem. Dum mira me tacitus cogitarem quid vestre generositati erga quam tanta dilectione afficior muneris offerre valerem circumspecto nostro ingenio et considerata vestra industria naturali decreui nil per me posse vobis transmitti decentius nil desiderari vtilius quam expositionem libri de anima cuius cognitio ad omnem veritatem videtur proficere et maxime ad naturalem ad quam capescendam tanto videtur intellectus super communem modum hominum esse dispositus quanto deus altissimus pre multis alijs personam vestram nobilioribus naturalibus decorauit. Suscipite ergo dilecte carissime destinatum donum animo letabundo quod tanto magis rationem doni participat. Et tanto magis se esse placitum probat. nec non et tanto maiorem meam caritatem et solicitudinem erga vestram nobilitatem arguit et ostendit quanto postulationi preueniens oblatum est dignoscitur potius quam petitum.

P (P)hilosophus in secundo phisicorum volens inuestigare terminos et limites considerationis philosophi naturalis ait vsque quo phisicum oportet cognoscere speciem et quod quid est. i. vsque ad quem terminum potest se extendere consideratio phisica siue consideratio philosophi naturalis quam habet de speciebus idest de formis que sunt quod quid est idest que principaliter pertinent ad rationem quidditatis. huic autem questioni et inquisitioni respondet idem philosophus ibidem dicens quod sic oportet considerare phisicum formam speciem et quodquid est quemadmodum oportet medicum considerare neruum et fabrum es non enim omnis consideratio nerui spectat ad medicum nec quicquid potest considerari de ere pertinet ad fabrum nec etiam omnis consideratio de formis spectat ad phisicum naturalem quare si videre volumus qualiter prefati artifices considerant de predictis videndum est qualis sit consideratio medici fabri et phisici. medicus quidem si considerat de neruo hoc est inquantum in eo vult inducere sanitatem. omnis igitur illa consideratio que sanitati deseruit et que ordinatur vt sanetur neruus secundum quod huiusmodi est, spectat ad medicum.

si autem sit aliqua consideratio nerui hanc transcendens subterfugere potest considerationem medici sic quia faber considerat de ere vt ex eo possit artificialia construere consideratio eris vt ordinatur ad opus vasorum eneorum vel aliorum artificialium que construuntur ex ere spectare potest ad fabrum erarium sed si sit aliqua consideratio eris hanc considerationem transcendens subterfugit considerationem eius. Ex hoc ergo patere potest que sit consideratio naturalis et vsque quo se extendit consideratio eius. quam habet de formis nam naturalis philosophus quicquid considerat est aliquo modo motum et transmutationi coniunctum quia vt dicitur. secundo phisicorum que non amplius mota mouent non amplius sunt phisice considerationis. forme ergo omnino imateriales non coniuncte materie subiecte transmutationi et motui secundum substantiam non sunt de consideratione phisici. Itaque tamdiu se extendit consideratio phisica erga formas donec perueniat ad formam illam que aliquo modo est materialis et aliquo modo est perfectio materie ibi autem eius status et perfectus terminus considerationis. phisice quicquid autem est vltra formam illam considerare secundum substantiam non vlterius pertinet ad naturalem philosophum forma autem vltima secundum considerationem philosophi vltra quam non se extendit philosophus naturalis vt ait commentator secundo phisicorum est anima humana possumus igitur sic distinguere de formis. dicendo quasdam esse omnino materiales cuiusmodi sunt forme educte de potentia materie tam secundum substantiam quam secundum dispositionem. Quedam vero sunt quasi penitus immateriales vt intelligentie que secundum philosophum vii. metha. sunt entes preter omnem materiam sensibilem et intelligibilem. Quedam autem sunt forme medie vt anime humane que sunt perfectiones corporum habent enim se huiusmodi anime quasi modo medio quia licet secundum substantiam non educantur. de potentia materie tamen secundum dispositionem de materia sunt educte. Incipit itaque consideratio philosophi naturalis a formis penitus materialibus et terminatur vsque ad animam humanam que est quodammodo materialis et quodammodo immaterialis sed cum peruentum est ad talem animam sistit philosophus nec se extendit ad vlteriores formas quia de formis abstractis cuiusmodi sunt intelligentie eo quod non mote moueant non vlterius considerat phisicus naturalis. Hoc viso patere potest quem ordinem habeat hic liber qui dicitur de anima quem habemus premittentibus inter alios libros naturales nam modus phisicus et methaphisicus quodammodo videtur oppositus eo quod modus phisicus et naturalis quasi habet statum in supremo et non in infimo habet enim statum secundum abstractionem que est supremus et non secundum concretionem que est infimus nulla enim consideratio adeo concreta et adeo coniuncta ma

terie ꝛ transmutationi ꝛ motui que pp hoc ꝛ se
cundū ꝙ huiuſmodi ſubterfugiat modū phiſic
eſt tamen aliqua ꝯſideratio adeo abſtracta et
adeo ſuprema que non ſpectat ad naturalem
ꝛ ad quam phiſicus non ſe poteſt extendere ſci
entia vero methaphiſica ꝛ diuina modo con
uerſo ſe habet. nam non habet terminum i ab
ſtractio ꝛ in ſuppremo ſic ꝙ ſit aliqua conſidera
tio adeo abſtracta ꝛ excellens que tranſcēdat
conſiderationem methaphiſicam ꝛ diuinā qꝛ
q̄ſto conſideratio eſt altior tanto magis eſt me
thaphiſicalis eo quod methaphiſica ꝯſideret
cauſas altiſſimas vt dicitur ſecundo metha
phiſice habet tamen mōdus methaphiſicus ſta
tum in infimo quia eſt aliqua ꝯſideratio adeo
concreta ꝛ contracta que non pertinet ad me
thaphiſicum qui eſt artifex cōmunis licet per
tinere poſſit ad phiſicum qui eſt artifex ſpecia
lis. Aduertendum tamen quod cum dici
mus methaphiſicum non habere ſtatum in
ſuppremo quia non poteſt eſſe conſideratio na
alta que non ſpectet ad ipſum intelligendo de cō
ſideratione habita per humanam inuentionem.

Utrum autem ſit aliqua conſideratio inſpi
rata tranſcendens conſiderationem methaphi
ſicam non eſt preſentis ſpeculationis ſic etiam
cum dicimus phiſicum non habere ſtatum in
infimo ſic quod ſit aliqua cōſideratio adeo cō
creta que ſecundum quod huiuſmodi ſubterfu
giat conſiderationem phiſicam. Intelligen
dum eſt hoc ſuppoſita abſtractione quoniaꝫ re
quirit quelibet ſcientia. nam ſi ſic concretam
ꝛ materialem conſiderationem habere velle
mus vt ad ipſa indiuidua ꝛ ſingularia extēde
remus eam partꝫ quod de talibus non conſide
rat phiſicus eo quod nulla ſcientia circa indiui
dua ꝛ numero ſingularia eſt. quia talium vt di
citur ſeptio methaphiſice non eſt ſcientia nec
diffinitio. igitur hoc modo ſunt intelligenda q̄
diximus quod cum tres ſunt modi eſſentiales
philoſophie phiſicus ſcilicet mathematicus
ꝛ diuinus. Diuinus ꝛ methaphiſicus mo
dus inter ſcientias humanitus inuentas non
recognoſcit ſuperiorem artificem nec habꝫ ſta
tum in ſuppremo ita quod terminetur conſide
ratio eius ad conſiderationem artificis ſupe
rioris. phiſicus vero quantum ad modum ab
ſtractionis inter partes eſſentiales philoſophie
non recognoſcit artificem inferiorem vt quod
terminetur eius conſideratio ad aliquam eſſē
tialem partem philoſophie que ſit magis con
creta ꝛ minoris abſtractionis incipit itaque
modus phiſicus vt patet per iam dicta a for
mis infimis ꝛ omnino materialibus ꝛ termina
tur vſque ad animam humanam quare ſi phi
ſicus habet ſtatum in ſuppremo anima huma
na ad quam terminatur conſideratio phiſica ē
digniſſima ꝛ ſupprema inter ea que cōſiderat
phiſicus naturalis hoc ergo conſiderans phi
loſophus volens cōmendare hunc librum in

quo determinatur de omni anima ꝛ principa
liter de anima humana ait in primis ponēdū
eſſe noticiam de anima quod intelligendum ē
quantum ad ordinem dignitatis ordine enim
doctrine liber de anima non eſt primus inter
libros naturales ſed tenet gradum ſextum et
dicitur ſextus de naturalibus ut probauimus
in noſtris editionibus quas fecimus ſuper phi
ſicis. ordine tamen dignitatis hic eſt primus
vt eſt perhabita manifeſtum. his itaque vi
ſis breuiter ad expoſitōeꝫ litere accedamus.

Bonorum honorabilium ꝛc. Iſte liber
b ſicut alii libri phī diuiditur in duas p
tes ſcilicet in phemialem ꝛ executiuā
pars executiua incipit ibi principium autē que
ſtionis ꝛc. In parte aūt phemii vt cōmenta
tor innuit intendit philoſophus inducere ho
mines ad amorem huius ſcientie. quantū au
tem ad preſens ſpectat quatuor ſunt que incli
nant nos vt deſideremus ꝛ amemus aliqua
ſcire primum eſt dignitas ꝛ honorabilitas ſci
to. nam quanto aliqua ſimilia ſunt digniora ꝛ
honorabiliora tanto magis cupimus illa ſcire.
Secundum eſt ꝓfectus ꝛ vtilitas ſimiliꝫ
quia quanto ſimilia magis ſunt proficua ꝛ ad
plura vtilia tanto magis volumus illa cogno
ſcere. Tertium eſt ordo dicendorum qꝛ quā
to aliqua ſunt magis ordiate tradita tāto ma
gis anelamus ad illorum notitiam. Quar
tum eſt difficultas eorum que traduntur in ſci
entia. Nam quia naturalis noſtra ſemper vult in
arduum tendere eo ipſo quod dicuntur aliqua
eſſe ardua ꝛ difficilia libenter vellemus ea co
gnoſcere. Philoſophus igitur vt nos indu
cat ad amorem huius ſcientie in hoc phemio
quatuor innuit. primo dicit hanc ſcientiam eē
dignam ꝛ honorabilem. ſecundo ait eam eſſe p
ficuam ꝛ vtilem. tertio tradit ordinem dicen
dorum. quarto ꝛ vltimo manifeſtat quanta ſit
difficultas in dicendis. ſecunda ibi videtꝰ autē
ꝛ ad veritatem. tertia ibi inquirimus autem
quarta ibi omnino autem ꝛ penitus. dicit er
go quod nos opinantes notitiam alteram ideſt
ſcientiam aliquam eſſe magis bonorum bono
rabilium ideſt eſſe magis bonum honorabile
altera ideſt quam altera ſcientia aut ſm cer
titudinem aut ex eo quod quidem eſt meliorū
ꝛ mirabiliorum ideſt quia eſt de melioribus ꝛ
mirabilioribus. Duo ergo ſunt quare vna
ſcientia magis eſt de numero bonorum hono
rabilium quā alia. vel ꝓpter certitudinem de
monſtrationis vel nobilitatē ꝛ dignitatem ſubie
cti. ſubdit autem quod ꝓpter vtraqꝫ hec ratio
nabiliter vtiqꝫ iſtorum animae ponemus i pri
mis. Notandum autem quod licet omnis
ſcientia ſpeculatiua ſit de numero bonorū ho
norabilium quia ſapientibus ꝛ ſcientibus de
bet honor tamen qꝛ non omnes ſapientes nec
omnes ſcientes ſunt equaliter honorādi. ideo
non

non omnes scientie sunt equaliter honorabiles
sed illa que est certior ⁊ est de meliori ⁊ mirabi
liori subiecto est honorabilior alia ⁊ quia scien-
tia ⁊ noticia tradita in libro de anima inter sci
entias ⁊ noticias traditas in alijs libris natu-
ralibus est certior ⁊ est de nobiliori subiecto.
ideo ꝓpter vtraq₃.h.noticia de anima honora
bilitate ⁊ dignitate excedit noticias alias tradi
tas in reliquis naturalibus libris. Notan-
dum etiam noticiam de anima esse honorabi
liorem ⁊ digniorem noticijs traditis in alijs li
bris naturalibus quia consideratio naturalis
tanquam in aliquo excellenti ⁊ suppremo sistit
in anima humana de qua hic principaliter in
tenditur ⁊ non se extendit vltra illam. Rur
sum huiusmodi noticia est quodammodo cer
tior quia quilibet certificatur ⁊ experitur in se
ipso quod est ⁊ viuit ⁊ habet animam. No-
tandum etiam quod vbi nos habemus histo-
riam de anima translatio commenti habȝ nar
ratōnem de anima dicitur autem noticia de
anima hic tradita hystoria ⁊ narratio magis
quam scientia quia scire est per causam vt dici
tur primo phisicorum ⁊ primo posteriorum no
ticia tamen hic tradita magis est a posteriori
⁊ per effectus quam a priori ⁊ per causam inue
stigat enim hic philosophus substantiam ani-
me per potentias ⁊ potentias per actus atta
men ordine causalitatis potentie fluunt a sub-
stantia ⁊ actus a potentijs. Deinde cum di
cit videtur autem ostendit hanc noticiam vti
lem ⁊ ꝓficuam vt inducat homines ad amorē
huius scientie ex ꝓfectu ⁊ vtilitate eius dicens
quod hec cognitio ipsius anime videtur multū
ꝓficere ad veritatem omnium maxime autē
ad naturā idest ad veritatem traditam in na
turalibus. nam anima est tanquam principiū
animalium et rerum animatarum que sunt
quodammodo nobilissima pars naturalium
rerum. Notandum autem quod licet noti-
cia de anima ⁊ potentiarum eius faciat ad no-
ticiam omnium scientiarum ⁊ virtutum eo qđ
cetera talia habent esse in anima vel in poten
tijs eius potissime tamē huiusmodi noticia fa-
cit ⁊ pertinet ad scientiam naturalem eo quod
sit pars eius ⁊ nobilissima pars vt superius di
cebatur. Deinde cum dicit inquirimus au
tem tradit ordinem ꝓcedendi in hoc libro indu
cens homines ad amorem huius scientie ex or
dine dicendorum ⁊ dicit quod nos inquirimus
idest intendimus considerare ⁊ cognoscere na
turam ⁊ substantiam ipsius anime ⁊ postea cō-
siderare intendimus quecunq₃ accidentia ac-
cidunt circa ipsam quorum accidentium siue
quarum ꝓprietatum ⁊ passionum alie videnť
esse ꝓprie passiones ipsius anime: alie autem vi
dentur esse communes ⁊ inesse animalibus .i.
inesse toti coniuncto ꝓpter ipsam animam vel
ex eo quod ipsa anima animalibus inest. No
tandum autem quod quamdiu anima est con-
iuncta corpori nullam hȝ operationem quam
non communicet ei ȝ que non sit totius coniū-
cti eo quod nulla sit operatio ipsius anime que
aliquo modo non indigeat organo corporali ta
men quia alique operationes anime indigent
huiusmodi organis magis per accidens vt in
telligere ⁊ speculari: alique vero magis per se
vt concupiscere vel irasci. ideo dictum est qđ
alique passiones videntur esse magis ꝓprie ai
me alique vero videntur esse cōes ⁊ compete
re ipsis animalibus vel esse totius coniuncti.

O Mnino autē ⁊ penitus difficilior ⁊c.
Postquā philosophus induxit nos ad
amorem huius scientie ⁊ ad adiscen-
dum ipsam ex parte honorabilitatis ⁊ vtilita-
tis eius ⁊ ex parte ordinis dicendorum hic vt
dicebať. inducit ⁊ incitat nos ad habendū sci
entiam de anima ⁊ ad insudandum circa co-
gnitōnem eius ex parte difficultatis īeperte.i
huiusmodi cognitōne. Nam difficilia libenter
scire volumus ⁊ circa ea est feruentius insudā
dum. in ostendendo autem difficultatem con-
tingentem circa cognitionem subē anime duo
facit quia primo ostendit huiusmodi difficulta
tem esse magnam ex parte modi cognoscendi
secundo ex parte rei cognite. ibi enim manifestū
fuerit. circa primū duo facit secundum quod
duplicem difficultatem tangit ex parte modi
cognoscendi substantiam anime. prima est si
huiusmodi modus sit communis. secunda si
sit proprius. secunda ibi si autem non est vna.
Dicit ergo oio autem est penitus de nu-
mero difficillimorum accipere aliquam fidem
⁊ aliquam scientiam de ipsa anima cū.n.sit q̄
stio communis multis alijs rebus vt omni-
bus scilicet substantijs dico autē vt est ea que
est circa substantiam ⁊ ea que est quid est idest
circa quod quid est idest circa quidditatem for
tassis alicui videbitur esse vna quedaȝ metho
dus scilicet communis omnibus de quibus vo
lumus cognoscere substantiam sicut ⁊ eorum
ꝓpriorum que sunt secundum accidens idest
sicut ⁊ ꝓpriorum accidentiū dicimus eē vnā
communem methodum vt demonstratiōem
vel talium est vna communis methodus vt
demonstratio qr querendum vtique erit istaȝ
methodum sic communem ꝓpter quod diffi-
cultas erit in sciendo que sit illa methodus sic
communis. Deinde cum dicit si autem nō
est vna ostendit difficultatem esse ex parte mo
di cognoscendi substantiam anime si huiusmo
di modus non sit communis. Sed ꝓprius di
cens. si autem non est vna quedam ⁊ commu
nis methodus fit amplius difficilius idest est
magis difficile negociori circa cognitionē quid
ditatis. oportebit enim circa vnum quodque
idest circa vnāquāque quidditatem accipere.
quis sit modus ꝓprius cognitōis eius. De
inde cum dicit cum manifestum fuerit osten-

dit difficile esse cognoscere animam ex parte rei scire ⁊ duo facit quia primo ostendit. h. esse difficile. secundo enumerat difficultates circa h. contingentes ibi primum autem fortassis. dicit ergo quod cum manifestum fuerit que sit illa via ⁊ quis sit ille modus secundum quem accipienda est cognitio quidditatis ⁊ substantie rei, vt cum manifestum fuerit vtrum sit demonstratio aliqua aut diuisio aut etiam aliqua alia methodus vt compositio. scito enim modo cognoscendi ad. h. multas habet dubitationes ⁊ errores ex ipsa re ⁊ ex principijs ipsius rei ex quibus oportet querere cognitionem quidditatis ⁊ substantie eius quia aliorum alia sunt principia sicut numerorum ⁊ planorum idest superficierum sunt diuersa principia. Notandum autem quod de modo venandi ⁊ cognoscendi quidditates ⁊ diffinitiones rerum vt narrat commentator ⁊ themestius fuit triplex opinio. vna ypocratis alia platonis. tertia Arist. ypo. n. voluit necessariam diffinitionem esse ⁊ quidditatem rei per demonstrationem. plato vero per diuisionem Ar. vero per compositionem cum igitur quelibet harum opinionum magnos habuerit defensores difficultas est quis sit modus accipiendi quidditatem. dato tamen huiusmodi modum esse cognitum adhuc est difficultas ex parte rei vt sciamus que principia cuius rei faciant quidditatem ⁊ per quas partes ⁊ per que principia accipienda sit cognitio substantie rei eo quod aliorum alie sunt partes ⁊ principia. Notandum etiam viam ypocratis circa cognitionem diffinitionis non esse veram quia impossibile est demonstrare ipsum quod quid est vt probatur secundo posteriorum. via autem platonis est quasi per accidens. nam diuisio per accidens facit ad constitutionem diffinitionis. sed via Ar. est per se. nam compositio vt componere propriam differentiam proprio generi per se facit ad constitutionem diffinitionis rei. Deinde cum dicit primum autem fortassis quia dixerat difficultatem esse in cognoscendo substantiam aliquam ex parte principiorum rei vel ex ipsa re enumerat difficultates illas circa quod duo facit quia primo enumerat huiusmodi difficultates. secundo exequitur de vnaquaque illarum ibi. nunc quidam enim dicentes ad euidentiam autem prime partis sciendum quod secundum quod aliquid diuersimode habet rationem totius ⁊ secundum quod habet diuersos modos partis sic diuersimode venari possumus cognitionem substantie eius. anima autem quantum ad presens spectat tripliciter est quoddam totum. primo est quoddam totum diffinibile quia omnis diffinitio est sermo habens partes vt dicitur septimo methaphisice propter quod in diffinitione anime ponende sunt plures partes diffinitiue ⁊ anima est quoddam totum diffinibile. secundo anima est quoddam totum potestatiuum quia habet plures ⁊ diuersas potentias. tertio est quoddam totum vniuersale quia habet sub se plures partes subiectiuas. tria ergo facit quia primo innuit difficultatem esse in cognoscendo substantiam anime prout ipsa est quoddam totum diffinibile secundo innuit hoc idem prout est quoddam totum possibile. tertio prout est quoddam totum vniuersale. secunda ibi considerandum autem ⁊ si particulari. tertia ibi ⁊ vtrum sit similis speciei supplicatur ergo sic littera quod accidit difficultas circa diffinitionem anime vel circa ipsam animam vt est quoddam totum diuisibile. primum autem quantum ad genus quia fortassis si volumus cognoscere quidditatem ⁊ diffinitionem anime necessarium est diuidere idest diuisim considerare in quo genere sit anima et quid sit dico autem vtrum sit hoc aliquid aut substantia aut qualitas aut quantitas aut etiam quoddam aliud diuersorum vel vt habet alia littera diuersorum idest aliorum predicamentorum adhuc autem vt anima est quid diffinibile non solum accidit difficultas ratione generis vt in quo genere sit sed etiam ratione differentie quare oportet videre que differentia ei competat ⁊ vtrum sit eorum que in potentia aut magis sit quedam endelichia idest quedam actus ⁊ perfectio differt enim. h. non parum immo multum eo quod actus ⁊ potentia sunt differentie valde opposite vt commentator ait.

Notandum autem quod ait fortassis necessarium esse scire in quo genere sit anima ⁊ etiam que differentia ei competat. nam duo sunt modi diffiniendi. vnus est per genus et differentias ⁊ hic competit ibijs compositis. ex materia ⁊ forma alius est modus per additamenta vt per additionem proprij subiecti vel proprie materie ⁊ hic competit accidentibus et etiam formis substantialibus que sunt perfectio materie. vnde ⁊ hoc modo diffinitur anima diffinitio enim eius non proprie est per genus et differentiam sed magis est per additamentum proprie materie vel proprij susceptibilis diffinitur. n. per. h. quod est actus corporis scire itaque in quo genere sit anima vt quod sit in genere substantie aliquid facit ad noticiam eius diffinitionis quia per. h. scitur qualis actus sit quia est actus primus ⁊ substantialis tamen quia diffinitio anime non est simpliciter accipienda per genus ⁊ differentiam sed per proprium susceptiuum. ideo non dixit philosophus simpliciter ⁊ absolute quod necessarium est diuidere in quo genere sit anima sed quasi sub dubio loquens ait quod fortassis necessarium est diuidere predicamenta vt sciamus in quo genere sit anima. Notandum etiam quod actus ⁊ potentia sunt differentie que contingunt omnibus predicamentis vt commentator ait. immo actus ⁊ potentia sunt tales differentie que habent rationem principij respectu subiecti cuius sunt differentie cum igitur anima sit principium animalium ⁊ sit in genere substantie tanquam principium si volumus venari diffinitionem et quidditatem

ditatem eius postquam sciuerimus eam esse i genere subē inuestigandum est que harum differentiarum ei competat an actus aut potētia vt vtrum sit in genere subē tanquam principium quod est actus vel tanquam principium qđ est potentia. Notandum etiam quod pars illa in qua narratur difficultas circa cognitioꝫ subē anime inquantum ipa est quid difficile posset diuidi in partes duas q2 primo narrat difficultas que consurgit ex parte generis secūdo que consurgit ex parte differentie in adhuc autem vtrum sed dummodo bene habeatur mens phi de multiplicatōne partium non est multum curandum. Deinde cum dicit cōsiderandum autem narrata difficultate q̄ consurgit in cognoscendo animam inquantum ē quoddam totum diffibile narrat difficultateꝫ circa eius cognitōnem inquantum est totum quoddam possibile dicens quod considerādu est circa animam si sit particularis aut imparticularis secundum subām ꝛ subiectum aut secundum virtutes ꝛ positōnes vt quod sit totū quoddam possibile sic enī supplet hanc litterā commen. Notandum autem quod circa partibilitatem ꝛ diuisionem anime vt commen. au fuerunt due opiniones vna platonis qui posuit animam diuisibilem esse secundum sbām ita quod intellectualis esset in cerebro concupiscibilis in corde naturalis ꝛ nutritiua in epate arᷓ vero credidit animam esse vnam secūdū subām ꝛ essentiam esse autem partialem ꝛ diuisibilem secundum positōnes ita quod hꝫ diuersas partes non essentiales sed potētiales. Difficultas est igitur circa cognitōem anime put est impartialis secundum substāiaꝫ ꝛ ptīcialis secundum positōnes vel put est quoddam totum possibile. Deinde cum dicit ꝛ verū sit similis tangit difficultatem circa animam put est quoddam totum vniuersale dicens ꝙ etiam inuestigandum est vtrum omnis aīa sit similis speciei aut non. si autem non ē similis speciei. Querendum est vtrum anime tm̄ differunt spē aut etiam differant genere. difficultas est ergo circa animam qualem vniuersalitatem hēat vtrum sit totum vniuersale sicut species vel sicut genus vel etiam sicut analogum ita quod anie non solum differunt spē sed etiam genere. Notandum ꝙ has duas difficultates de anima ordinari ad difficultatem primam. nam difficultas de aīa put ē quoddā totū possibile ordinaꝫ ad difficultateꝫ illā put ē quoddā totū diffinibile. nā p pōnes aie ꝛ ꝓprietates eius. Inuestigari poterit quid dicas ꝛ nā ipsius ꝛ difficultas ista put aīa ē qđ dā totū vl'e ordinaꝫ ad difficultatē illā put ē qđ dā totū difficile q2 fm ꝙ aliqd est maioris vel minoris vl'itatis sic hꝫ aliter ꝛ aliter diffiniri.

Nō ergo supuacuū ē ingrere circa animam oēs has difficultates q2 p oia ista inuestigari hꝫ qdditas ꝛ nā eius. Notaū ē ꝙ difficultas circa aīam put ipa ē quoddā totū diffibile maxime augeꝫ ex eo ꝙ diffinitio danda de aīa dꝫ eē nālis ꝛ ꝓpria q2 valde ē difficile aliquid naturaliter ꝛ ꝓprie diffiniri.

Unc quidē .n. dicētes ꝛc. enumeratis predictis tribus difficultatibus circa aīam in pte ista vt dicebaꝫ exequitur de difficultatibus illis pp ꝙ tria facit q2 pmo exequiꝫ de difficultate circa aīam put ē qđdā totū vl'e. ſo de difficultate circa ipam put est quoddā totū pōle. tertio exequiꝫ de difficultate circa diffinitiōes naturales ex qua executione apparebit quanta difficultas sit circa aīaꝫ put ipa ē quoddā totū diffibile. vltio āt exequitur de difficultate circa diffinitiōes q2 vt supꝰ dicebaꝫ oēs difficultates aīe ad illam sunt ordinande. ſa ps icipit ibi amplius aūt si ñ multe. tertia ibi ꝛ ꝓpter. h. igiꝫ iā phi. Circa primū duo facit fm ꝙ dupl' ostendit difficile esse hm̄ determinare de vtilitate eius. prio .n. ostēdit. h. ex locutōibus antiquoꝝ. ſo ex diffinitiōe accipienda circa ipam aīam ibi formidanđ āt quatenus dicit ergo ꝙ nūc qdem .n. antiq dicētes ꝛ querentes de aīa solū videnꝫ itendere đ aīa humana. tūc ergo supplendus ē textus qđ sium antiqui solum de illa visi sint loqui difficile est scire q2 vl'e sit aīa vtꝝ sit tale vl'e quale ē aīa humana et quale ē spēs vel sit tale vl'e q̄le ē genꝰ. Deide cū dicit formidanđ aūt tāgit hm̄ difficultatē circa vl'itatē aīe que oriꝫ ex diffinitōe dāda de ipsa dicēs ꝙ formiđ quale vl'e ponaꝫ eē aīa quatenus ñ lateat vtrū sit vna rō ipsius sicut aīalis .i. sicut generis aut ꝫ vnūqđqꝫ .i. fm vnāquāqꝫ spēm aīme ē altera diffinitio vt ē alia diffinitio equi canis hoīs et dei .i. corporis supercelestis ꝛ tūc supplendū ē ꝙ ñ ē querenda vna cōis rō oīs aīe tanqꝫ generis vel si talis diffinitio queriꝫ nō ē ibi sistēdū sed vlterius inuestiganda est diffinitio diuersarū aīaꝝ fm spēm q2 vl'e ꝙ ē aīl' .i. vl'e ꝙ ē genus aut nihil ē aut ē posterius ipsis particularibus vel ē posterius q̄ꝫ sint ipe res diffinibiles ꝛ qđ dictū est de aīali sil' intelligendū ē si qđ aliud pdiceꝫ ꝙ sit cōe sicut aī' vel sicut genus. Notandū aūt ꝙ differt vl'e ꝙ ē genus ab vl'i ꝙ est spēs uā spēs de se ē forma vna si āt ñ ē vna. h. per accñs inquantū recipiꝫ in diuersis mēbris. Sꝫ genus ēt per se ñ dicit formā ꝛ nām̄ vnā ꝓpter ꝙ .vij. phicoꝝ pbaꝫ ꝙ ñ ē vera innocatio nisi in spē specialissima ꝛ q2 ea que vergunt ad equiuocatōem ꝛ non dicunt vnam nām ꝛ vnā formā nō sunt ꝓprie diffinibilia ñ ē ꝓprie aliud diffinibile nisi spēs quare ñ ē querenda diffinitio aīe tāqꝫ generis vel tāqꝫ diffinitio aīalis vl' si talis diffinitio queriꝫ ñ ē ibi sistendū. lꝫ qrenda ē nā ꝛ quidditas aīe fm spēꝫ ꝛ maxime nā ꝛ quidditas aīe humane de qua hic principaliter intendiꝫ ꝛ pp q̄ꝫ tota noticia tradita in hoc libro dr̄ eē magis honorabilis q̄ꝫ aliqua alia no

ticia tradita in alijs libris nālibus. Notādū
ēt φ cum de genere formamus vnū aliquem
ↄceptū illi uni ↄceptui non rñdet ypostasis una
vel fundamentū vnum ex pte rei inde ē φ ↄhe-
mesius aut φ gēris quidē ↄceptus sine ypo-
stasi summatī collectus ē ex ienui singularium
silitudine ⁊ subdit φ aut oīo nihil ē genus aut
est multo posterius singularibus. addit āt qδ
spēs natura quedā ⁊ forma vult eē itaqȝ si con
sideramus genus rōne fundamenti realis vel
rōne ypostasis. quodāmō nihil est. Si vero rō
ne ↄceptus euȝ ↄceptus nostri posteriores sint
rebus genus fm hoc ē posterius ipis diffinibi
libus eo φ res sint diffinibiles vel ē posterius
ipsis pticularibus qr ↄceptōes nostre intelligi
biles psupponunt cognitōem sensitiuā acceptā
a particularibus rebus qr si possumus habere
diffinitōem alicuius fm spēm non ē sistenduȝ
in diffinitōe generis qr genus nec pprie est dif
finibile p ↄpositōnem ad fundamentū vel ypo
stasim qr sic quodāmō nihil ē qr si dicit vnū
fundamentū nec vnā formā vel vnā naturaȝ
nec ē ēt pprie diffinibile fm ↄceptum qr sic est
posterius rebus diffinibilibus vel ēt ipsis par
ticularibus. imo eum diffinitōes sint de rebus
ↄceptis ⁊ ↄsideratis ad intellectu ⁊ non de ip
sis ↄceptibus vel de ipsis ↄsideratōibus si dif-
finiendū est al' vel aliqδ aliud genus diffinien
da ē ipa res nō ipe ↄceptus aīalis ⁊ qr al nō p
prie dicit rem vnā nec formā vnā. iō genus n
pprie hȝ diffinitōem qr si pōt habere diffinitō
sic fm spēm nō ē sistendū in diffinitōe eius fȝ
genus ppter φ potius querenda est rō aīe fm
φ est rō hoīs aut equi aut alterius spēi φ que-
renda sit rō eius fm φ est rō aīalis aut gēris
Sed aūt hunc modū exponendi vr̄ themestius
intellexisse hunc textuȝ dicens genus fm ypo-
stasim eē nihil ~~sed non~~ ↄceptiōem intelligit eē
multo posterius singularibus ⁊ rebus diffini
bilibus qr vlē φ est genus non est pprie diffini
bile. Amplius aūt notandū est ↄmentatorē
aliter exposuisse hunc textū refert enī φ dr̄ ad
opiōnem platonis ad cuius euidentiā sciendū
φ vlē est triplex quoddā est in rebus quoddā
in aīa quoddam separatum vlē φ est in rebus est
ipa res ⁊ ipa natura reȝ ↄsiderata pter ↄdi-
tōnes mē vlē vero φ est in intellectu ē ipe ↄce
ptus vel ipa spēs intelligibilis que est simili-
tudo plurium vlē ~~non~~ separatum sunt ipe ydee
quas posuit plato esse quidditates rerum per
se subsistentes vlē ergo φ est genus si ↄsiderer
vt est in re sic non hȝ vnitatem qr genus pprie
non dicit formā vnā nec rem vnā sed si ↄside
ret fm ↄceptōem intellectus sic vnum aliqd
dicere pōt qr de vno genere formari pōt vnus
ↄceptus colectus ex modica singularium simi
litudine itaqȝ quanto genus est vniuersalius
tanto similitudo illa ex qua colligit est debiliō
Rursus si genus haberet eē separatum ⁊ eēt
ordo ydeaȝ fm ordinem abstractoȝ genus etī
am sic acceptum vnitatem habere posset vt
si poneremus vnum animal separatum φ esset
quidditas omnium aīalium qr cum diffinitio vni
tatem habere debeat opȝ esse vnum aliquid
φ diffinit. genus ergo vel diffinit vt ē aliqd
separatum vel vt est ↄceptus intellectus vt est
āt aliquid in re diffinitōem non habebit qr sic
non est vnum aliquid cum ergo vlē vt ē aliqd
separatum nihil sit qr ydee monstra sunt ut est
autem ↄceptio intellectus sit posterius ipis sin
gularibus ⁊ rebus diffinibilibus genus pprie
diffiniri non pōt genus itaqȝ vt hȝ unitate vl'
nihil est quantum ad opinionem platonis vel
posterius est fm φ est ↄceptio intellectus ppē
quod eligibilius est querere diffinitōem alicu-
ius fm spēm φ fm genus. Amplius autē
notandum est expositōem themestii vt videt
magis esse ad ppositum quaȝ expositio ↄmen.
nam vlē vt hȝ eē ideale ⁊ separatum vel vt ē
ↄceptus intellectus non pdicat de particulari
bus sed vt est res quedam philosophus auteȝ
att al' aut vlē ⁊ similiter quodcunqȝ aliud sit
quod vlr̄ pdicet aut nihil est aut posterius est
quare melius vr̄ quod dicat vlē quod est gen⁹
nihil esse quantum ad vnitatem ypostasis vel
posterius eē quantum ad ↄceptōem intellcūs
φ dicat quod ipm vel nihil est, quantum ad eē
ideale vel posterius est quantum ad ↄceptiōeȝ
intellectus. pōt tamen expositio commenti tra
hi ad bonum intellectū qr vlē quod est idea lȝ
fm rei veritatem de re essentialiter predicari
non possit qr nihil quod non est in re de ipa es-
sentialiter pdicat tamen secundum opiōnē pla
tonis oportebat ideas essentialiter pdicari de
pticularibus cum ipe assereret eas eē particula
rium quidditatis ⁊ hoc sufficit si volumus ex-
positōem textus referre ad opinionem platōis
qr fm opionem eius vlia separata de pticulari
bus pdicantur. Amplius ēt est notandū qδ
cum difficilius sit querere diffinitōem aīe fm
spēm quā querere diffinitōem eius in cōi qua
litercunqȝ exponat dictus textus semp appa-
ret difficultatem eē circa animam vt est quod
dam totum vlē quomodo querēda sit eius dif
finitio. Deinde cum dicit amplius autem
si non multe postquam inuestigauit difficulta
tes circa animā vt est quoddam totum vlē I-
uestigat difficultates circa ipam vt est qδdaȝ
totum pōle ⁊ qr sicut potētie fluunt ab essentia
ale sic a potentus fluūt operatōes ⁊ i eis hn̄t eē
aīe passiones. ideo duo facit qr primo inquirit
difficultates circa pōes anime. secundo iquirit
difficultates circa passiones ⁊ operatōnes ei⁹
ibi dubitatōnem autem habent circa primuȝ
duo facit qr primo facit quod dictum ē fo ostē
dit φ inuestigare huiusmodi difficultates cir
ca pōs ⁊ pprietates aīe deseruit ad cognitiōeȝ
nature ⁊ quidditatis eius ibi videtur autē nō
solum ppter primuȝ sciendum φ potentie ad
tria ↄparari pñt videlicet ad naturā ad act⁹ et
obiecta

obiecta que tendūt mediantib⁹ actibus primo
ergo oñ aliq̄z ordinem habēt potentie respectu
nature. sc̄o q̄ño ꝯparantur ad opationes vel ad
actus. tertio declarat q̄ño potentie ꝯperantur
ad obiecta mediantibus actibus. sc̄a ibi ꝛ vtrū
partes. tertia ibi. si autē opera. Dicit ergo
primo ꝙ si nō sunt multe aīe in vno corpore sc̄dm
sbam sed ptes eius pōtes sunt plures oriē dif
ficultas q̄dam virum oportet querere prius
totā aīam aut ptes pōtes eius difficile est aūt
determinare ꝛ haꝝ pāꝝ. i. ꝛ de numero haꝝ
potentiaꝝ quales apte nate sunt esse altere ad
inuicem. i. q̄ drīam habent adinuicem ꝛ vtrū
prius querendū sit de eis q̄ de substātia aīe
vel ecōuerso. Notandū aūt ꝙ sc̄dm ꝯmenta-
torez de aliquibus potentiis anime facile ē vi
dere ꝙ differunt ꝙ itellectiū dif-
fert ab appetitiuo in aliqbus aūt latet ut nō ē
omnibus manifestū quomodo ymaginatio dif
fert ab itellectu crediderunt. n. multi intelle-
ctuz esse ymaginatōez ꝛ fantasiam eo ꝙ itelli-
gere absq̄z fantasia esse non possit. Deinde
cū dicit ꝛ vtrū partes ingrit q̄ño ꝯpantur potē
tie ad actus suppleaē aūt sic lr̄a dato q̄ð opor-
teat inquirere prius potētias vel partes potē
tiales aīe q̄ sbām erit q̄ð vtrū opꝫ prius q̄re
re partes potentiales aut opera. i. actus ipaꝝ
potentiaꝝ vt vtrū oꝫ prius querere ipm itelli-
gere. aut itellectiuū. i. itellectiuā potentiam ꝛ
sentire aut sensitiuū. i. sensitiuam potentiam.
Similiter autem ꝛ in aliis vt virum oꝫ prius
querere ipm appetere q̄ ipsum appetitiuum.

Deinde cū dicit si āt opera. ostēdit quomō
ingrendum sit de potentiis vt ꝯperantur ad
obiecta mediantibus actibus dicens. si autez
opera supple oꝫ prius querere q̄tuꝫ pōs iteꝝ
vtiq̄z dubitabit aliqs si prius querendū ē oba
boꝝ opeꝝ siue harum potentiaꝝ sicut si prius
querendū est obm̄ sensibile ipō actu sensitiuo. i.
q̄ ipm sētire ꝛ itelligibile ipso itellectiuo. i. q̄ ipꝫ
itelligere. Deinde cū dicit vr̄ autem non
solum ostendit quod inuestigare talia de aīa
facit ad cognoscendam substantiam ꝛ quiddi-
tatem eius circa ꝙ tria facit quia primo facit ꝙ
dictū est secūdo assignat cām dicti tertio ex his
que dixerat ꝯcludit qualiter accipiēde sunt qd
ditates ꝛ diffinitiones rerum. secūda ibi enim
enim habemus. tertia ibi quare secundū quaſ
cūq̄z dicit ergo quod non solum cognoscere. ꝙ
quid est videtur esse vtile ad cognoscendū cās
accn̄tium inherentiū sbīs. i. sbis sicut in ma-
thematicis cognoscere quid rectum ꝛ quid ob
liquum ꝛ quid linea. ꝛ quid planū. i. superficies
vtile ē ad cognoscendū hanc passionē videlicet
quod rectis angulis sunt equales anguli trian
guli sed ecōuerso accidentia ꝯferunt magnam
ptem ad cognoscendū quod quid ē ꝛ tunc ē sup
plenda littera q̄ð nō est supuacuā inuestigare
de ꝓprietatibus ꝛ potētiis aīe. qꝛ per hoc habe
mus magnā viā ad cognoscendū quidditatez

ꝛ sbām eius. Deinde cū dicit. etē. n. habea-
mus: assignat cām dicti dicēs quomō ꝙ quid
est facit ad cognitionē accidentiū dicens ꝙ cū
habeamus sc̄dm fantasiam. i. sc̄dm ymagina-
tionez ꝛ estimationē nostrā tradere cognitionē
de accidentibus oibus aut pluribus tunc ꝛ de
sba habebimus optime. i. pcipue ꝛ spāliter vt
habet alia littera aliqd dicere nā oīs demrōis
principiū ē quod quid ē ratio āt quare qaod qd
ē sbī facit ad cognitionē accidentium ē qꝛ qddi
tas sbī est principiū oīum passionū existentium
in ipō quod quid ē ergo facit ad cognitionē ac-
cidentiū. sicut cā ad cognitionē effectus ꝛ acci-
dentia faciunt ad cognitionē quidditatis, sicut
effectus ad cognitionē cāe. Deinde cū dicit
q̄re sc̄dm quascūq̄z ꝯcludit ex dictis quales d
beant esse diffōnes dande de rebus qꝛ debēt
eē tales. vt p eas aliqd ꝯiecturari possumus
de accn̄tibus ꝛ ꝓprietatibus ipaꝝ rerum si n̄
diffōnes ille essent iproprie ꝛ vane iō dicit q̄ð
sc̄dm quascūq̄z diffōnes n̄ ꝯtingit accn̄ia cogno
scere. sed neq̄z sc̄dm tales diffōnes facile ē ali
quid ymaginari de ipis accn̄tibus manifestū
ē ꝙ huiusmodi dicte diffōnes sunt dyaletice
idest i ꝓprie ꝛ extranee ꝛ vane oēs.

d Ubitationē aūt habent ꝛ passiones
ꝛc. Ostenso que difficultates ingren
de sunt circa pōs aīe vel circa animā
vt ē quoddā totū pōle hic mouet quasdā diffi
cultates circa passiones ꝛ motus aīe ꝛ circa o-
perationes eius ē. n. ingrenð circa. h. vtrū aliq̄
talia sint ꝓpria ipi aīe vel oīa talia cōicentur
corpori ꝛ sint ipius communia. tria ergo facit qꝛ
primo mouet huiusmodi dubitationē. secūdo
ait quod in aliquib⁹ opationibus ꝛ motib⁹ aīe
facile ē videre q̄ð querit. tertio soluit q̄ōnem
tactā. ostendens nullas opōnes ꝛ passiones aīe eē
ei ꝓprias sed oīa talia aliquomō cōicant cor-
pori. sc̄da ibi vil' aūt plurimoꝝ. tertia ibi maxi
me aūt. dicit ergo quod dubitationē aūt habēt
passiones aīe. i. motus ꝛ opōnes eius vtrū oēs
sint cōes ꝛ habentis. i. vtrū oēs cōmunicentur
corpori habenti aīaꝫ an sit aliqua passio ꝓpria
vel opatio ꝓpria ipsius aīe. h. qdem. n. accipe
re ꝛ ꝯsiderare ē necessariū nō tñ ē leue. De
inde cū dicit vr̄ aūt qꝛ dixerat nō eē leue vī fa
cile ꝯsiderare vtrū passiones sint ꝓprie aīe cuꝫ
vel cōicentur corpi ne aliqs crederet quod de
oibus. h. vidē esset difficile ait ꝙ vr̄ aūt pluri
moꝝ motuū aīe vel plurimaꝝ passionū ꝛ opeꝝ
eius nullū qdem tale pati animā nꝫ facere sinē
corpore vt irasci ꝯfidere desiderare ꝛ oīo senti
re qꝛ cum talia sint organica manifestū est ea
cōmunicari corpori ꝛ esse totius ꝯiuncti. De
inde cū dicit maxime aūt soluit q̄ōnem pdictā
ad cuius euidētiā sciendū ꝙ circa aīam q̄stum
ad pn̄s spectat ē tria ꝯsiderare videlicet nām
aīe opōnes eius ꝛ naturā corpis cui est ꝯiācta
i oñdendo. ergo nō eē aliq̄s passiones nec aliq̄s

opõnes pprias ibi aie tria facit qr pmo oñdit
h. ex parte ipsarum opatõnũ. 2o ex parte nẽ aie
tertio ex parte nature corpoꝛis. 2a ibi siquidẽ
ergo. tertia ibi videtur aũt aie. In pma ptẽ
tendit talem rõnem si aliqua eẽt anime opõ
ppria que cõicaretur corpori eẽt itelligere. sʒ
ꝛ hec nõ est ppria sed aliquo mõ corpori cõicat
ergo ꝛc. hoc est ergo ꝙ ait ꝙ intelligere maxie
assimilat pprio. i. maxime videt esse ppriuʒ
anime vt hʒ alia littera si autem ꝛ hoc. idest i
telligere ẽ fantasia quedã aut nõ est sine fanta
sia manifestũ est ꝙ nõ ptinget vtiqʒ hʒ. h. i. necʒ
itelligere esse ppriuʒ aie ꝛ esse sine corpore. i.
nõ cõmunicari corpori. Notañ aũt ꝙ de in
tellectu fuerunt diuerse opiniones qdam eniʒ
dixerunt itellectum esse sensum ꝛ esse virtutẽ
organicam scdm quos itellectus erat ipa fan-
tasia que se tenet ex parte sensitiua alia autem
fuit opinio Ar. ꝛ vera ꝙ itelligere nõ est fan-
tasia tamen nõ est sine fantasia. ꝛ quia nũquaʒ
itelligimus qn laboret ibi fantasia nũquã itel-
ligimus qn laboret ibi corpus ergo ꝛ ipʒ itelli
gere ꝙ maxime videt esse ppriuʒ anime nõ
est sic. ppriuʒ ei quin aliquo mõ cõmunicetur
corpori. Deinde cum dicit siqdem igitur
ostendit nõ esse aliquã ppriam passionem vel
operationem anime ex parte ipius anime. dicẽs
quod siqdem igitur aliquid opationuʒ aut pas
sionum est ppriuʒ ipi anime continget vtiqʒ
ipam passionem vel operationẽ seperari idest
seperatiʒ competere anime absqʒ eo ꝙ cõicet
corpori si vero nullum tale est ppriuʒ ipsius
aie nõ erit vtiqʒ alia passio vel opatio sepabil'
i. sepatim ꝯueniẽs aie absqʒ eo ꝙ cõmunicet
corpori ꝙ añt nulla sit opõ vel passio sic ppria
ꝛ sit sepatim ꝯueniẽs aie declarat p simile. di
cens ꝙ sicut recto inquãtũ ẽ rectũ multa acci
dunt vt tangere eneã. sperã fm punctuʒ nõ tñ
rectum tangit sepatuʒ ab. h. i. a materia vel a
corpe in quo existit. inseperabile. n. siquidem
ẽ ipm rectũ ꝛ semp est cũ quodaʒ corpore nunc
ergo supplẽda est lra ꝙ sicut recto iquantũ re-
ctum ꝯpetit talis tactus attñ ex quo rectuʒ est
i corpore oʒ tactũ illũ cõmunicari corpori sic il
lud quod vr̃ ꝯpetere aie fm quod huiusmõi
tñ qr aia est ꝯiuncta corpori ꝛ est actus corpis
oʒ opẽm vel passionem illam cõicari corpori.
Notañ aũt est ꝙ fm phõm fo huius nõ so-
lum sanamur sanitate sʒ ẽt corpore nec solum
scimus scia. sʒ ẽt ꝛ anima quãtũcũqʒ. n. scire sit
a scia ꝛ actus sanationis sit a sanitate attñ qr
sanitas est in corpore ad actũ ipm sanationis
aliqd cooperatur corpus sic qr scia est i aia ad
actum sciendi cooperatur ipa anima quia nul
lius est actus forme qui aliquo modo nõ cõicet
ppriie materie vel pprio sbo hinc est ergo qõ
licet intelligere vel etiam alique alie opõnes
videantur esse ppriie ipi anime tamẽ eo ipo ꝙ
anima est in corpore ꝛ est actus eius. oportet
ꝙ dũ anima est ꝯiuncta corpori omnia ta

lia eẽ ipsius ꝯiuncti ꝛ cõmunicari aliquo mõ
ipsi corpori ꝛ ad cetera talia coopatur aliquid
ipm corpus. Notañ ẽt ꝙ temisti' sic videt
itelligere illũ textum ꝙ si aliqua opatio sit pro
pria aie ꝙ est sepabilis. qr non ẽ dare aliqd oci
osum in natura. ideo si qua ẽ opatio aie ppria
ẽ sepabilis cũ ea. ꝛ nõ remanebit aia ociosa. sʒ
hoc nõ est ire ad mentẽ Ar. qualiter. n. est ali
qua opatio sepabilis cum anima ꝛ vix si aia
sit sepabilis a corpe ociosa remaneat vel ꝯpe-
tat ei aliqua opatio ppria nõ est presentis spe
culationis ꝛ est ire preter mentẽ phi. philoso-
phus. n. nõ plus vult nisi qõ si est aliqua opatiõ
ppria aie illa est sepabilis. i. sepatim põt ꝯpe-
tere aie absqʒ eo ꝙ ad illaʒ aliquid coopet cor'
cũ ergo quãdiu aia est in corpe nulla opõ ei cõ-
petat ad quã nihil cooperet corpus nulla erit
opõ sit ppria ipsi aie ꝛ sic sepatim ei ꝯpetens
ad quã nihil cooperet corpus ꝛ que nullo mõ
ꝯmunicet corpori. Notañ aũt. h. themistiũ
dubitare eo ꝙ vr̃ phũs arguere a destructiõe
añtis ad destructionẽ ꝯsequentis ait. n. si aliq
sit opatio ppria aie ꝯtinget ipam sepatiʒ sʒ nul-
la est ppria. ergo nulla ẽ sepabilis ad qõ rñdet
themistius ꝙ qñ ꝯsequens ponitur sub forma
ꝯtingentis vel possibil' põt argui a destructiõe
añcedentis vt si sequit. si. h. homo sic natabit
poterit bene natare sequitur ꝙ si nõ natabit nõ
poterit bene natare ꝛ quia sic est in proposito
ideo ꝛc. Possumus tamen aliter respõdere
ꝛ breuius dicendo hec ẽ ꝯuertibilia nam si est
operatio aliqua ppria anime potest ei sepatiʒ
ꝯpetere absqʒ eo ꝙ cõmunicet corpori ꝛ econ-
uerso si potest sepatim ꝯpetere anie erit ppria
eius cum igitur in terminis ꝯuertibus possu-
mus arguere tã a destructione ꝯsequentis ꝙ
añcedentis pʒ qd tenendũ sit de q̃sito. De
inde cum dicit videnẽ aũt ꝛ aie oñdit passio-
nes anime ꝛ operationes nõ eẽ ei proprias per
rationem sumptam ex parte corporis circa ꝙ
duo facit quia pmo facit ꝙ dictum est. Se-
cundo ex his que dixerat concludit ꝙ in diffini
tione passionum anime debet poni ipm corp'
vel aliquod organũ corporale ibi si aũt sic se hʒ
circa pmũ duo facit qr primo ponit qõ inten-
dit. scdo probat ppositũ ibi. indicat aũt. h. dicit
ergo ꝙ videtur ꝛ omnes passiones anime esse
cum corpore. i. communicari corpori vt ira man
suetudo timor misericordia ꝯfidẽtia adhuc ãt
gaudiũ ꝛ amare ꝛ odire ꝛ cetera. talia cõicant
corpori quia simul cum his aliquid patitur ip
sum corpus quod non esset nisi talia essent to-
tius coniuncti ꝛ communicarentur corpori.
Notandum autem quod hec ratio potest
esse specialis vt solum concludit de passioni-
bus anime que sunt in parte sensitiua. quia cir
ca ea magis directe et per se patitur ipsuʒ cor
pus. eo quod appetitus sensitiuus sit virtus
corporalis ꝛ organica vel potest hec ratio ex-
tẽdi qd quascũqʒ opões aie qr nulla ẽ opõ eius

circa q̄s nō cooperetur aliquid organū corpora
le licet circa aliquas cooperetur corp⁹ magis
perfe circa aliquas vero minus. Deinde
cum dicit indicat aūt pbat q̄ dixerat vl' quod
supposuerat ostendens in ceteris talibus passi
onibus aliquid facere. ipm corpus ita q̄ put
corpus est aliter ꝛ aliter affectuz aliter ꝛ aliter
insurgunt in ipso huiusmodi passiones. circa
h. autem duo facit scdm q̄ dupliciter manife
stat ppositū. secūda ibi adhuc autez: dicit ergo
q̄ indicat autē. h. videlicet q̄ dispositio corpis
aliquid cooperetur ad passiones predictas q̄
aliquando quidem aduris ꝛ a manifestis pas
sionibus ꝯcidentibus. i. supervenientibus con
tingit aliquem nihil exacerbari. i. moveri ad
iram aut timere. i. provocari ad timorē. aliqñ
vero a paruis ꝛ debilibus passionibus ꝯtingit
aliquem moveri ad iram vt cum attendatur
ipm corpus vel sic se habeat sicut cum irascit̄.

Notandū aūt q̄ homo vno tempore plus
pvocatur ad iram quam alio vt si contingat
ipsum habere sanguinem accensum vel habē
corpus sic dispositum sicut habet iratus tunc
ex modico motu pmovetur ad iram quando
autē. h. nō habet ēt si multa ei fiant nō irascit̄
q̄ nō esset nisi dispō corporis existēs alia ꝛ alia
cooperaretur aliquid ad huiusmodi passiones
manifestū est igit̄ talia cōmunicari corpori et
ad ea cooperari aliquid ipm corpus. Dein
de cum dicit adhuc autem adducit ad. h. idez
aliam rationem dicens q̄ adhuc ē hoc magis
manifestum videlicet quod ad talia cooperet̄
corpus nā aliqui sunt talis complexiōis q̄ nul
lo iminente terribili fiunt timentes in his pas
sionibus melancolici. n. q̄ occurrunt eis fanta
sica nigra ꝛ obscura timēt aliquando nullo ti
more iminente q̄ nō essz nisi corpus ꝛ ꝯplexio
corporis aliquid cooperaret̄ ad huiusmodi pas
siones. Deinde cum dicit si autē sic habet
ꝯcludit ex dictis q̄ quia ad has passiones coo
perat̄ corpus ideo in diffinitionib⁹ eax debet
poni mā vt ipm corpus vel ps corporis ideo
dicit q̄ si sic se habet vz q̄ ad has passiones
coopetur corpus manifestuz est q̄ rōnes harū
passionū sunt in materia. i. sunt accipiende cuz
mā quare tales termini. i. diffōnes tales sunt
dande de talib⁹ passionib⁹ vt si diffiniēda est
ira dicat̄ q̄ irasci est quedā motus talis corpo
ris aut talis partis corpis vt cordis vl' sanguis
aut ira ē mot⁹ talis potētie vz irascibil' ab hoc
i. ab appeti parui pensione ꝛ gra huius i. pp
appetitū doloris in ꝯtrario vel pp appetitum
pene i vindictā q̄ ergo dcm est de ira itelligē
duz est de ceteris talibus quā diffōnib⁹ oiuz
earum ponēda ē mā vt organū aliqd corporale
vt corpus vel pars corporis. Notan autez
q̄ in ira ꝛ in huiusmoi passionib⁹ q̄tum ad p̄ns
spectat ē tria ꝯsiderare vz illud q̄ ē ibi mā̄le vt
accensus sanguis aut motus cordis vel mot⁹
potētie irascibilis. sō ꝯsiderandū ē qd ē ibi ef

fectuā vt apparēs pvipensio naz vt tradit̄ so
reth. h. ē q̄ facit aliquē esse iratū qz videt se
appenter pvipendi. tertio attedendū ē q̄ est
ibi finale vc appetita punitio vel appetitus pe
ne in vindictā erit ergo ira motus talis corpis
vel motus potētie irascibilis factus ab appen
ti pvipensione pp appetitū pene i vindictam
vel pp appetitū doloris i ꝯtrario. i. in inimico
ꝛ in paruipendente.

Tpp hoc ergo iam phī ꝛc. Postquā
e phūs tengit difficultates circa aīam
put dicit quoddā totum vniuersale ꝛ
put est quoddā totum potentiale in parte ista
vt dicebat̄ tangit difficultatē circa animā put
ē quoddam totū diffiāle. naz loquendo de dif
finitione naturali difficile ē diffinire aīam ꝛ ac
cipere diffinitiones passionū eius pōt āt ex oi
bus intētis in hac locutione firmari vna talis
rō valde difficile ē diffinire aliquid naturale
ꝛ ꝯplete. ergo circa quodlz diffinibile put ē de
ꝯsideratione nāli accidit maxima difficultas
sz aīa est de ꝯsideratione nāli ergo circa eā vt
ē quoddaz diffinibile accidit maxia difficultas
tota aūt hec ratio sup duabus ppositionibus
fundat̄ quax prima est q̄ anima est de ꝯside
ratione naturali scda vō est q̄ difficile ē aliqd
naliter diffinire duo ergo facit qz primo ꝯclu
dit ex dictis aīam esse de ꝯsideratione nāli so
ostēdit difficultatē magnā ꝯtingere circa nāles
diffōnes. scda ibi differēter aūt diffiniet. dicit
ergo q̄ pp. h. igit̄. i. pp ea que dicta sunt ma ni
festuz est iam q̄ phisici est ꝯsiderare de anima
nā si passiones ꝛ opationes anime sunt totius
ꝯiuncti oz aīam esse actuz alicuius corpis sed
de omni eo q̄ est actus mē ꝛ pfectio alicui⁹ cor
poris spectat ꝯsiderare ad nālem igitur phisi
cus aut considerabit de omni anima. si omis
anima sit actus corporis aut ꝯsiderabit de aīa
que est huiusmodi. i. que est actus corporis.

Notan aūt q̄ dupliciter pōt haberi ex di
ctis q̄ ad phisicū spectet ꝯsiderare de aīa prīo
n. h. appet qz sic diffiniuntur anima sicut ꝛ passi
ones eius qr sicut in diffōne passionuz anime
ponitur mā vel corpus vt patet p habita ita
oportet q̄ in diffōne aīe hoc ponat̄ sed oē illud
in cuius diffōne ponit̄ corpus ꝛ materia scdm
quod huiusmodi est de ꝯsideratiōe phici ergo
ꝛc. sō hoc idē patet p illō q̄ in sentētiando tan
gebatur nā si opationes ꝛ passiones anime non
sunt ei ppie sed aliquo mō cōicantur corpori
oz aīam esse actum corporis pp q̄ oz ipaz esse
de ꝯsideratione phisici. Notan ēt quod for
te ait phisicū ꝯsiderare de oi aīa aut de aīa hu
iusmodi pp intelligētias ꝛ motores appropri
atos celox qui secūdum vnū modū accipiendi
dicuntur eoruz aīe sz cū huiusmodi motores
quia non moti mouent non sint de ꝯsideratōe
phisica scdm subām dictum est quod spectat

ad phisicum ꝯsiderare de oī aīa ꝗ oīs aīa sit
actus corporis ⁊ si nō habeat proprias opatio
nes ⁊ passiones scḋm quas nō vtatur corpore
aut si omnis anima non est talis quia anime
celorum ꝓprie non sunt tales cū ipse itelligāt
sine fantasmate ⁊ nō sint ꝓprie actus corporis
nec ꝯiungantur ei scḋm esse ꝫ solum secūdum
operationem spectabit ad phisicū nō ꝯsiderare
de omni anima quocūqꝫ mō sed de omni aīa
que est huiusmōi .i. que est actus corporis ⁊ que
nō habēt operationes ⁊ passiones scḋm quas nō
vtatur corpore. Deinde cū dicit differēter
autem ostenso animaꝫ esse de cōsideratione nā
lis declarat quanta difficultas sit circa diffi-
nitiones naturales vt ex hoc manifeste habea
tur ꝙ circa animā ⁊ quod circa quodcūqꝫ aliō
ꝯsideratū a naturali vt est quid diffinibile est
maxime difficultas ad cuius euidentiā scien-
dum ꝙ manifeste apparet maximā difficulta
tem esse in diffinitionibus naturalibus si ꝯsi-
deretur quomodo differenter diffiniūt dialeti
cus ⁊ naturalis duo autē facit quia primo dat
differentiā iter modū diffiniēdi logicū ⁊ nālez
secūdo ex his que dixerat seperat nālem phisi
cum ab artificibus aliis. ibi aut non est aliqa
qui circa passiones ⁊c. circa primū tria facit qꝛ
primo ponit differentiā iter diffinitiones natu
rales ⁊ logicas secūdo ex his que dixerat pro-
bat diffinitiones naturales esse magis ꝯpletas
quam logicas. tertio distinguit diuersa genera
diffinitionum vt ostēdat. ꝗ illaꝝ sit nālis ⁊ ꝗ ñ
sit nālis. secūda ibi ratio quideꝫ terna ibi sicut
domus ratio. dicit ergo ꝙ differenter diffini-
et dialeticus ⁊ phisicus vnūquodqꝫ ipsoruꝫ vt
sunt diffiniēda est ira quid est hic quiddeꝫ enim
s. dialeticus dicet eam esse appetitū recōtrista
tionis aut aliquid huiusmōi vt appetitū per-
mutationis ille autem .s. naturalis dicet iram
esse feruorē sanguinis aut esse motuꝫ calidi san
guinis circa cor quorum aut idest de numero
quorum sic diffinientium alius quideꝫ assignat
materiaꝫ vt phisicus alius vero spēm ⁊ rati
onem vt dialeticus. Notandum autem di
aleticus magis esse artificem rationalem phi
sicum vero magis esse realem ideo phisicus
magis considerat formam ⁊ vt habet esse rea
le ⁊ vt habet esse in materia dialeticus vero
eo quod sit artifex magis rationalis potest dif
finire accipiendo solum rationem ⁊ formam.
absqꝫ eo ꝙ in suis diffinitionibus accipiat ma
teriam. Deinde cum dicit ratio quidem
enim hic ostendit diffinitiones naturales esse
magis completas quam dyaleticas dicens
quod hec ratio seu hec intentio vt habet lite-
ra cōmenti seu .h. quidditas exprimenda per
diffinitionem est species rei idest forma que ha
bet esse in re ⁊ in materia necesse est auteꝫ hāc
formaꝫ si erit .i. si existit esse in mā huiusmodi
idest in materia reali et sibi proportionata et
quia sicut aliquid habet esse sic habet cogno-
sci et diffiniri si ratio danda est de forma que
habet esse in re ⁊ in materia nunquam erit
perfectā et completa nisi ibi ponatur ipsa
materia. Notanduꝫ ergo magis complete
diffinire phisicum quam dyaleticum cum ipse in diffi
nitionibus rerum materialium ⁊ formarum
existentium in materia ponat ipam materiam
ꝙ non facit dyaleticus qui solum considerat ra
tionem ⁊ formaꝫ ⁊ quia difficile est diffinire a
liquid perfecte ⁊ complete ex ipsa differentia
que est inter dyaleticum ⁊ phisicum patet dif-
ficultatem esse magnā circa diffinitiones phi
sicas. Deinde cum dicit sicut domus ratiō
distinguit diuersa genera diffinitionum vt se-
paret diffinitiones naturales ab aliis vel vt
ostendat que illarum diffinitionum sint natu-
rales ⁊ quomodo diffiniendū est aliquid natura
liter duo ergo facit quia primo tangit tria ge-
nera diffinitionum siue tres modos diffiniē
di secundo ostendit duos illorum modorum
esse naturales alium vero non esse naturaleꝫ
ibi que igitur naturalis dicit ergo ꝙ vna diffi-
nitio domus est quidem ratio ponens solam
formaꝫ vt quia est operimentuꝫ ꝓhibens cor
ruptiones a ventis imbribus ⁊ caumatibꝰ hec
autem idest alia diffinitio dicit solaꝫ materiā
vt cum dicitur domus est lapides lateres et
ligna. alia vero est tertia diffinitio que dicit
speciem idest formam in his idest in tali mate
ria propter illa idest propter talem finem et
hec est diffinitio completa comprehendens
magis complete que sunt de ratione diffiniē
ti. Notandum autem esse modum phī qꝫ
illam diffinitionem appellat formalem que ē
demonstrationis principium ⁊ que imponit
necessitatem aliis. illam vero appellat mate-
rialem que est demonstrationis conclusio et
cui imponitur necessitas cum ergo finis impo
nat necessitatem efficienti efficiens forme ⁊
forma materie diffinitio data per finem vel
per efficientem vel per formam dicitur forma
lis respectu diffinitionis date per materiam
philosophus ergo in loquendo de diffinitioni-
bus non distinguit inter finem ⁊ formam sed
ipsam diffinitionem datam per finem appel
lat formalem immo si bene considerantur pre-
tacta diffinitio data per finem est magis for-
malis quam aliqua alia quia finis est causa
causarum ⁊ finis imponit necessitatem om-
nibus aliis. Notandum etiā qꝫ ex hoc ma
nifeste patet quod hec diffinitio ire ꝙ est appeti
tus recontristationis ⁊ hec domus diffinitio
ꝙ est cooperimentū ꝓhibēs corruptiōeꝫ a ventis
imbribus ⁊ caumatibus est diffinitio formalis
naꝫ iꝫ iratus finaliꝫ intendat punire ⁊ recontri
stari paruipendentē ⁊ iꝫ hic sit finis domus .s.
prohibere corruptiones a ventis ⁊ imbribus
nihilominus tamen hee diffinitiōnes formales
sunt qꝛ diffinitiones date per finem formales
dici debent vt ē per habita manifestū. De

inde cum dicit que igitur naturalis distinctis modis diffiniendi investigat que illarum diffinitionum sunt naturales dicens que igitur harum diffinitionum est naturalis utrum diffinitio que est circa materiam ignorans autem rõnem et formam aut est naturalis diffinitio illa que est solum circa rõnem et formam aut magis debet dici naturalis diffinitio que est utrumque et subdit quod illorum autem quis est naturalis et aut qui utrumque. Notandum autem quod cum tres sunt modi assignandi diffiniendi utrumque modus .i. duo illorum modorum sunt naturales. tertius vero est innaturalis nam diffinitio ponens formam solam non est naturalis sed diffinitio ponens materiam et illa que innuit utrumque ut materiam et formam naturales sunt. Notandum etiam quod licet due diffinitiones sint naturales ut illa que ponit materiam et que ponit utrumque magis est tamen naturalis. ponens utrumque quam ponens materiam tantum eo quod materia non fit natura nisi per comparationem ad formam ut probatur secundo phisicorum. Notandum est philosophum omnia hec adducere. ut ostendat quanta difficultas sit circa considerationem anime et circa passiones eius prout talis sunt diffinibilia naturaliter eo quod diffinitiones talium quanto magis complete sunt tanto magis naturales iudicantur.

Deinde cum dicit aut non est aliquis ex his que dixerat dat differentiam inter phisicum et alios artifices et quia huiusmodi differentia hic quasi incidentaliter adducitur ideo tria facit. quia primo ponit huiusmodi differentiam secundo quia quasi disgressionem fecerat a proposito redit ad principale intentum ostendens quales sunt passiones anime considerate a naturali et quomodo habeant diffiniri tertio continuat se ad tractatum et ad partem executivam ostendens qualiter de anima sit tractandum et exequendum. Secunda ibi sed redeundum est Tertia ibi Intendentes autem circa primum duo facit quia primo ostendit que pertinent ad phisicum. secundo ex his que dixerat dat declarationem inter phisicum et artificiales alios ibi circa quascumque autem. dicit ergo at vero non est aliquis circa passiones materie non seperabiles neque inquantum sunt seperabiles supple nisi phisicus sed phisicus est circa omnes passiones et quecumque opera et passiones sunt talis corporis .i. naturalis et materie huiusmodi que est scilicet naturalis. Deinde cum dicit circa quascumque autem ex his que dixerat seperat phisicum ab aliis artificibus circa quod duo facit philosophus quia primo seperat phisicum ab artificibus praticis secundo a speculativis ut a mathematico et divino ibi non seperabilium. quidem dicit ergo quod artifex qui est circa qualscumque passiones que non sunt huiusmodi idest que non sunt corporis naturalis ut naturalis est alius a phisico ut artifex praticus ut instructor aut medicus si contingat ipsum considerare de quibusdam passionibus corporis naturalis quia considerat de eis non ut naturales sunt. oportet tales artifices differre a philosopho naturali. Deinde cum dicit non seperabilium quidem seperat phisicum a mathematico et a divino dicens quod passiones quidem de numero non seperabilium inquantum non sunt talis corporis .i. inquantum non sunt in tali corpore naturali sed ut ex restrinctione idest ut per considerationem restringuntur vel ut habet alia litera ex remotione idest ut removentur et abstrahuntur a tali materia illas passiones vel illas res. considerat mathematicus. sed res que sunt seperate et secundum quod sunt seperate considerat primus philosophus. Differt ergo naturalis a mathematico et a primo philosopho quia primus philosophus considerat seperata et ut sunt seperata mathematicus vero licet non consideret seperata considerat tamen ea ut sunt seperata phisicus vero nec considerat seperata. nec ut sunt seperata. Notandum ergo quod sicut duo tetigerat de phisico videlicet quod considerat passiones naturales ut sunt corporis naturalis et quod considerat talia ut non sunt seperata ita per hec duo differt ab aliis artificibus. rõne enim inseparabilitatis differt phisicus a mathematico et divino sed rõne naturalitatis differt ab artificibus praticis ut ab edificatore et medico et maxime a cirurgico quia tales considerant in corpore naturali aliqua non naturalia sed per artem inducta. Notandum est quod ut communiter ponitur istud additum per quod seperat phisicus ab aliis artificibus non est omnino extra propositum nam cum fecisset mentionem de diversis modis diffiniendi. quia secundum diversos modos diffiniendi invenitur diversitas artificium congruum fuit post illos diffinitivos modos dare differentiam inter ipsos artifices. et inter ipsas scientias.

Deinde enim dicit sed redeundum quia quodammodo disgressionem fecerat redit ad propositum dicens quod redeundum est unde venit sermo dicebamus autem quod passiones anime non seperabiles a phisica .i. a naturali materia animalium inquantum tales existunt sunt furor amor timor gaudium et cetera. talia que non sunt sicut linea et planum .i. superficies que habent considerari et diffiniri sine materia sensibili. Sed huiusmodi passiones anime et etiam ipsa anima cuius sunt tales passiones diffiniri habet per ipsum corpus et per materiam naturalem

Deinde cum dicit intendentes autem continuat se ad tractatum. et partem executivam ostendens qualiter de anima sit tractandum et exequendum dicens quod intendentes autem de anima necesse est dubitantes esse de bene dubitabilibus de quibus debet in disputationibus habundare et oportet nos esse pertransseuntes opiniones priorum .i. antiquorum et comprehendere .i. apprehendere dicta quorumcumque aliquid de ipsa anima annunciaverunt et hoc debemus facere. ut antiquorum quidem bene dicta accipiamus .i. acceptemus. Si vero aliquid non sit ab eis bene dictum vereamur .i. timeamus accipere et acceptare illud.

P
Rincipium autem questionis etc. finito prohemio hic ponit tractatus vel pars executiva in qua secundum modum prelibatum in prohemio pre-

exequit̄ de anima secundum opinionem alio rum secundo exequitur de ea secundum opio nem ꝓpriam secunda pars incipit in principio secundi libri ibi que quidem a prioribus circa primū duo facit q̄ꝛ primo exequitur de anima secundum opionem aliorū quantum ad totaꝫ animam secundo exequit̄ de anima secunduꝫ opinionem aliorum quantum ad partes eius secunda pars incipit circa finem huius primi libri ibi quoniam autem cognoscere anime est ⁊ sentire ⁊c. circa primum duo facit q̄ꝛ primo continuat se ad dicenda secundo exequitur de intento ibi dicunt enim quidam dicit ergo q̄ꝺ principium autem questionis idest inquisitōis de anima est opponere idest ꝓponere illa que maxime videntur inesse ipsi anime secunduꝫ naturam hec autem sunt duo ideo sequitur q̄ꝺ animatum igitur ab inanimato in duob⁹ ma xime videtur differre videlicet motu ⁊ sensu ⁊ subdit quod ꝗ fere duo de anima accepimus a ꝓgenitoribus nostris videlicet quod investiga uerunt ipsam motu ⁊ sensu. Notandum āt quod quelibet res est inquirenda ⁊ investigan da per sibi propria igitur si volumus inquireꝛ ⁊ investigare de anima principium huius inq sitionis debet esse per ea que insunt ipsi anime ⁊ que sunt ei propria secundum naturam. No tandum etiam quod illa sunt propria alicui ꝑ que illud differt ab alijs illa ergo erunt ꝓpria anime per que animatum differt ab inanima to hec aūt sunt duo motus ⁊ sensus q̄ꝛ.n. vide mus ꝙ aliquid mouet se ⁊ ꝙ sentit iudicamus ipm̄ animatum eē investiganda. est ergo aīa per motum ⁊ sensum vel investiganda est per hoc ꝙ est cā motus ⁊ causa sensus. Deide cum dicit dicunt enim quidam exequit̄ de in tento circa ꝙ duo facit q̄ꝛ primo narrat opinio nes alioꝝ circa animaꝫ secundo eas reprobat ibi considerandum autem primū ad euidenti am autem prime partis sciendum ꝙ ꝓgenito res nostri ⁊ antiqui phī de anima tractantes quidam conati sunt investigare animam mo tu quidam cognitione ⁊ sensu quidam vō vtro que modo. tria ergo facit. nam primo narrat opiniones antiquorum de aīa investigantium animam motu. secundo narrat opinionem in uestigantium eā cognitione ⁊ sensu tertio nar rat opinionem investigantium ipsam vtroque modo. secunda ibi quicunqꝫ autem ad cogno scere. tertia ibi qm̄ aūt ⁊ monium. Rur sus autem ad euidentiam prime partis sciēdū ꝙ scd̄m opionē antiquoꝝ idē ē investigare aīaꝫ ex eo ꝙ ē mouēs vel ex eo ꝙ ē pn̄cipiū mouen di ⁊ investigare ipsam ex eo ꝙ ē quid mobile vl̄ ex eo ꝙ mouet̄ credebāt.n. antiq ꝙ nihil moue ret nisi moueret̄. duo ergo facit q̄ꝛ pmo ait q̄ꝺ antiq investigātes aīaꝫ ꝑ viā mot⁹ dicebāt ipaꝫ eē aliqd ꝙ mouebat ⁊ ꝙ mouebat̄ scd̄o narrat ⁊ adducit varias opiones antiquoꝝ investigātiuꝫ aīam ꝑ viā mot⁹ ibi vnde democrit⁹ dicit ergo quod antiqui qdem.n.⁊ maxime ⁊ primo di cunt animā esse id quod est mouens existiman tes autem ꝙ id q̄ꝺ non mouet̄ nō ꝯtingere ip sum mouere ⁊ q̄ꝛ sic est sic arbitrati sunt antiq animam esse alterum aliquid eoꝝ que mouen tur. Dubitaret forte aliquis vtruꝫ hoc sit verum ꝙ nihil mouet nisi moueat̄ dicendum ꝙ non omne mouens moueri duplici via ve nari possum⁹ prima via sumit̄ ex eo ꝙ nō ꝯtin git abire in infinitum scd̄a sumitur ex eo ꝙ illō ꝙ est per accidens seperatur ⁊ contingit non esse prima via sic patet. nam vt ꝓbatur in. vii phisicoꝝ omne ꝙ mouet̄ ab alio mouetur si ergo hoc mouens mouet̄. mouebitur ab alio ⁊ q̄ꝛ non est abire in infinitum oportet deuen re ad aliquod mouens inmobile secunda via sic patet nam motus per se nō est in mouente sed in moto sicut enim fractio non est in frangē te sed in fracto ⁊ sicut alteratio per se non est in alterante sed in alterato sic vniuersaliter mo tus non est in mouente. sed in moto. Acci dit itaqꝫ mouenti. vnde mouens ē ꝙ in eo sit motus ⁊ q̄ꝛ ꝙ est per accidens seperat̄ et con tingit nō esse ꝯtingit ꝙ reperiat̄ motor in quo nō erit motus ⁊ per consequēs ꝙ non mouebit̄ nō ergo bene opinabant̄. antiqui dicentes ani maꝫ esse aliquid ꝙ mouetur eo ꝙ nō cōtingit aliqd mouere nisi moueatur ipm̄ nec est vni uersaliter verum ꝙ omne mouens moueatur ⁊ si contingit animā moueri moto corpore hoc est per accidens nō per se. Deinde cū dicit vnde democritus narrat varias opiniones an tiquorum investigantium animam per viam motus circa ꝙ quattuor facit secundum quod quattuor tales opiniones. narrat nam primo narrat opinioneꝫ democriti secundo opinionē leucipi tertio opinionem pictag. quarto narrat opionem anaxa. scd̄a ibi similiter autem leucip⁹ tertia ibi videt̄ autem ⁊ a pictagoricis. quar ta ibi similiter autem ⁊ anaxagoras dicit ergo ꝙ democritus dicit ipsam animam esse quēdā ignem aut esse quendam calorem igneum nā existentibus infinitis figuris ⁊ athomis demo critus dicit animam esse ignem idest eē atho mos vel decisiones igneas que decisiones sūt spēi rotunde dicebat enim democritus aīmaꝫ componi ex athomis qui erant nature ignee ⁊ erant figure rotunde. nam vt in aere apparet q̄daꝫ sūt corpora parua mota que parua corpo ra ꝓpter sui paruitatem vocant̄ decisiones q̄ decisiones vident̄ in radijs per portas de nūe ro quarum decisionum dixit democritus esse omne semen ⁊ esse elta idest pincipia totius nature. Notandum autem quod cum su mus extra ad lumē q̄ꝛ disgregat̄ uisus noster ñ possum⁹ videre has decisiones nec hos athōs ꝓꝑ sui puitatē sꝫ cū sumus in domo ⁊ ꝑ portas vel fenestras itrāt solares radij tūc ī ill' radijs apparent he decisiones ⁊ hij athomi quas d̄ cisiones dicebat democritus esse omne semē

⁊ vniuersale semen ⁊ vniuersalia principia to tius nature idest omnium rerum naturalium

Dubitaret forte aliquis quare democritus posuit hos athomos ⁊ has decisiones esse vniuersalia principia totius nature dicendum quod de hoc in libro de generatione diffusius diximus sed quantum ad presens spectat anti qui phi nesciuerunt resoluere corpora in materiam ⁊ formā ⁊ non potuerunt ad hoc pertingere vt cognoscerent quod principia nature essent nec erant materia ⁊ forma sed omnes posuerunt huiusmodi principia esse aliquod corpus vel aliqua corpora. nam aliqui principium omnium dixerunt esse aerem aliqui aquam ⁊ sic de alijs hoc viso dicamus quod duo sunt de ratione principij simplicitas ⁊ virtuositas sunt enim principia simplicia quia ad ea fiat resolutio aliorum ⁊ sunt virtuosa quia ex eis fiunt alia ⁊ virtus eorum se extendit ad alia cum ergo huiusmodi decisiones ⁊ huiusmōi athomi sint corpora valde parua ⁊ videant esse valde virtuosa eo quod continue moueātur si principia rerum naturalium debemus ponere q̄ sint corpora aliquam apparentiā habebat positio democriti quod huiusmodi corpora parua essent principia aliorum vlterius forte dubitaret aliquis quare democritus posuit animam componi ex athomis non quibuscumqȝ sed ex athomis qui erant nature ignee. dicendum ꝙ ignis inter omnia alia elementa est maxime actiuus ⁊ est formalior ceteris elementis et quia anima habet rationem forme ⁊ habet ratiōem motiui ⁊ actiui respectu corporis si ex aliquibus athomis debebat ꝯponi anima digna erat q̄ componeret ex athomis actiuis ⁊ formalioribus cuiusmodi sunt athomi nature ignee.

Rursum aduertendum est quod cum ab anima habeat esse vita ⁊ vita consistat in calido dixit democritus ipsam quidem animam esse ignem q̄dam aut calorem .i. esse ignē aut igneam. Ulterius forte dubitaret aliquis q̄ democritus posuit animam esse ex athomis rotundis videtur enim quod potius debuit eā ponere ex athomis piramidalibus quia piramis ꝑpter acumen videtur magis habilis ad motum quam figura rotunda accutum enim bene scindit medium ⁊ per consequens videt bene mobile dicendum quod si per motum debemus inuestigare animam opȝ quod hoc fiat per motum qui sit sibi congruus. motꝰ autē factus ab anima est ad omnem differentiam positionis figura ergo angularis quia non ē habilis vt moueatur secundum omnem differentiam situs ex athomis figure piramidalis vel cuiuscūqȝ figure hn̄s angulos n̄ posuit democritus componi animam sed ex athomis rotūdis aptis natis moueri ad oēm differentiā situs. Deinde cum dicit similiter āt leucipꝰ narrat opinionem leucipi circa ꝙ duo facit quia primo facit quod dictuȝ est ꝙ dixerat manifestat per signuȝ ibi Unde ⁊ viuēdi dicit ergo ꝙ similiter leucipus dicebat animam esse sperica corpora de numero horum corporum indiuisibiliū ꝑpter id ꝙ talia corpora que sunt huiusmodi figure sperice maxime possunt penetrare per omne .i. ꝑ omnem differentiam positionis ⁊ mouere reliqua corpora cum moueantur ⁊ ipsa hn̄ ergo phisici ponebāt animā cōponi ex talibus corporibus mouentibꝰ q: erāt arbitrantes animam esse efficiens motum in animalibus. Notandum autē democritum ⁊ leucipū fuisse socios ⁊ collegas vnde ꝙ dicebat vnus dicebat ⁊ alius arbitrātes ergo erant ambo similiter quia similem opinionem habebāt. Notañ etiam opinionem democriti ⁊ leucipi in hoc consistere ꝙ cum anima sit efficiens motū in animalibus ⁊ huiusmodi motus sit ad omnē drām situs dignuȝ ē alaȝ ꝯpōi ex athomis rotundis q̄ possunt ꝑ oē penetrare ⁊ moueri ad oēm drām situs. Notādum ēt ꝙ huiusmodi athomi ⁊ huiusmodi corpora rotunda dicuntur mouere reliqua corpa cū moueant ⁊ ipsa q: vt dictū est crediderūt aliqui phisici nihil mouere aliud nisi moueat et ipm. Deinde cū dicit vnde ⁊ viuēdi ꝙ dixerat manifestat ꝑ signū ostēdit .n. quomō dmocritus ⁊ leucipus declarabant ꝑ quodaȝ signū quod anima erat ex athomis ꝯstituta dicens vnde ⁊ videndi terminū dicūt esse respirationem nam ipo corpe aereo ꝙ ꝯtinet. huiusmōi corpora indiuisibilia ꝯstrigēte hꝰ corpora ⁊ extendente .i. externus emittēte figuras ꝑbentes animalibus motū ex eo ꝙ nullatenus non est ipas figuras vel ipos athomos quiescere ideo dicebant auxiliū fieri de foris ingredientibus alijs huiusmōi athomis i respirando dicebāt n. ꝓhibere has figuras vel hos athomos q̄ sunt i aīalibus disgregari nā genus athomoꝝ ꝑ respirationē īgrediēs ē simul ꝓhibēs ⁊ ꝯstringens et ꝯprimēs alios athomos nō pmittens eos disgregari vn̄ dicebāt alalia tādiu viuere quādiu pnt hoc facere. Notañ aūt intentōeȝ hꝰ lr̄e i hoc ꝯsistere ꝙ q: athomi ex qbꝰ ꝯponit aīa nullo mō quiescant ꝫ sunt valde mobiles ⁊ nisi ꝯpmerēt stati discederēt abinuicē ⁊ dissolueretur aīa iō posuit dmocritꝰ ꝙ alīdiqȝ respiratione q: aer exterior continēs huiusmōi athomos cum attrahit per respirationem extendit ⁊ immittit alios athomos exteriores qui comprimunt athomos ex quibus componit aīa ne dissoluant et sic ꝯtinuat vita q: tandiu viuit. aīl quādiu pōt respirare et quādiu pōt hoc auxilium facere ergo auxilium fit deforis q: athomi existentes exterius et deforis cum ꝑ respirationeȝ ingrediuntur interius auxiliatur aīe vt ꝯtinuet in vita ⁊ q: sic est, signū ē quod aīa que dat vitam animali sit composita ex athomis cum ꝑ athomos ꝯtinuet huiusmodi vita

Notandum etiam quod ubi nos habemꝰ auxilium fieri deforis alia littera hȝ auxiliū

fieri celitus quod forte dictum aliud ponitur pictag. quē in aliquo secuti sūt democrit⁹ et leucippus dicitur enim posuisse pictagoras celū esse magnum alias. per cuius hiatum et respirationem attrahitur iste aer sic plenus athomis. et qz per athomos in hoc aere exñtes auxiliantur alia vt ꝯtineantur in vita. Dicit huiusmodi auxiliū fieri celitus. Dubitaret forte aliquis quomō athomi exteriores qui sūt de foris auxiliant nos et faciunt ad ꝯtinuatōez vite. dicēdū ꝙ sequendo opinionē democriti et ponēdo animā ꝯponi ex athomis in respirādo et attrahendo aerē exteriorem plenū athomis vt ꝯmentator innuit super hunc locum triplex auxilium ꝯsequimur primū est ꝙ athomi ex quibus componitur. anima eo ꝙ sint nature ignee et figure rotunde sunt adeo habiles ad motuz ꝙ nullo mō ꝯtingit eos quiescere sed semper ꝯtigit aliquē ex eis descendere ꝑ athomos ergo attractos exterius auxiliamur qz suppletur locus descendentiū athomoꝝ nam si anima ē ꝯposita ex athomis et semper discedunt aliqui ex eis si nō attraherent aliqui athomi supplētes locū descendentiū statim corrumperetur alias scđo auxiliamur ꝑ huiusmodi athomos attractos deforis qz illi ꝯprimunt alios athomos ex quibus ꝯponit anima et nō permittūt eos ita discedere. tertio iuuamur ꝑ huiusmodi athomos quia sicut vnus carbo ignitus fortificatur et roboratur ad presentiā alterius carbonis igniti sic athomi ex quibus componitur anima roborantur et fortificantur et validius operant opera eis debita ad presentiam athomorum exterius acceptorum hec autem tria satis innuuntur in littera vbi dicitur ꝙ athomi exterius attracti ꝓhibent athomos ex quibus ꝯponit anima et constringunt et comprimūt. ꝓhibent enim eos ꝙ non permittunt ipsos sic de facili disgregari constringunt enim eos. quia non ꝑmittunt eos sic rarefieri eo ꝙ supleant et subintrent locum discendentium athomorum comprimunt autem ipsos quod faciendo fortificāt eos et redunt eos validiores ad operandum opera eis debita. Deinde cū dicit videtur autem et pictagoricis dictum ponit positionem pictagore circa quod tria facit qz primo ponit huiusmodi positionem secundo assignat positionis rationem tertio ex his que dixerat concludit ꝙ omnis hii phi qui nominati sunt tenati sunt naturam anime et considerauerūt ipsam ex parte motus. secunda ibi de his autem tertia ibi. videtur autem dicit ergo ꝙ dictū a pictagoricis videtur eandem habere intelligentiam idest eandem habere sententiam cū dicto democriti et leucipi non tantū ipsi pictagorici similiter conueniebant cum positione democriti sed quidam ipsorum dicebet animā esse has decisiones que sunt in aere et isti simpliciter conueniebant cum democrito alij autem pictagorici dixerunt quod anima non ē huiusmodi athomi nec huiusmodi decisiones sed est quedam virtus mouens has decisiōes et hos athomos et huius opinionis dicit fuisse quidam philosophus nomine archilaus magister socratis. Notandum autem quod pictagorici dicuntur illi qui secuti sunt pictagoram sicut ergo inter aristotelicos idest inter sequentes aristotilem sunt opiniones varie et quidam opinantur vnum et quidam aliud. sic inter pithagoricos poterant esse varie opiniones et quidam poterant opinari vnum et quidam aliud. Deinde cum dicit de hijs āt assignat huius positionis rationem dicens quod dictū est de his vz quare anima dicatur composita ex athomis. nam hoc est ꝓpter hoc quod huiusmodi athomi continue videnť moueri et si sit nimia tranquillitas in aere et quia anima ponitur esse quid mouens cum secundum antiquorum opinionem nihil moueat nisi moueatur et ipsum dignum videbatur eis quod anima esset cōposita ex athomis qui sūt adeo mobiles addit autem quod in id idem feruntur quicunqz dicunt animam esse quid. i. esse aliquid seipsum mouens. hii enim feruntur in idem et tenēt eādem quod ammodo sententiam quia ꝯsiderāt animam ratione motus. Deinde cum dicit videnť autem hii concludit ex dictis quod omnes hii phi ꝯsiderauerunt de anima et vēati sunt ipsam ex parte motus dicens videtur āt omnes phi. i. qui nominati sūt estimasse motum esse maxime ꝓprium anime et alia quidē omnia moueri ꝓpter animam ipam autez animam dicebant moueri a se ipa dicebant enim animam moueri cum mouebat ꝓpter id ꝙ secundum eos nihil vr̄ mouens ꝙ non moueat ipsm. Deinde cum dicit similiter autem et anaxagoras, ponit positionem anaxagore circa quod duo facit qz narrat huiusmodi positionem secūdo comparat positionem eius ad positionem democriti ibi non tamen penitus dicit ergo quod similiter autem et anaxagoras supple considerauit animam ex parte motus quia dicit animam esse mouentem alia et si aliquis alius secutus est anaxagoram et dixit ꝙ intellectus idest quod anima mouet omne idest mouet omnia sic dicens supp̄ in eandem incidit sententiam et considerat animam ex parte motus. Deinde cum dicit non tamen penitus comꝑat opinionem Anax. ad opinionez democriti ostendēs quod democritus magis certificauit nos idest magis patenter locutus est et non ita dubie loquebatur sicut anaxago. circa quod tria facit quia primo ostendit democritum patenter et manifeste locutum esse scđo declarat anax. non fuisse locutum patenter sz dubie tertio epilogat circa determinata secūda ibi anax. autem. tertia ibi quicunqz quidez ergo in moueri. dicit ergo quod cum anax. nō penitus nos certificat de sua positione sicut d̄mocritus. nam ille quidem idest democritus

simpliciter dixit idem eẽ animam ⁊ intellectũ non enim distinguebat democritus inter intellectum ⁊ sensum volebat autem verũ esse qđ videtur idest quod apparet sensui dicebat enim sensum habere virtutem discipline ⁊ eẽ idem quod intellectus vnde commendabat homerum dicens democritus homerum bene facere idest bene dicere qꝛ dicebat quod hector iacet quasi aliud sapiens democritus itaq; non vtit vel non vr̃ vti intellectu tanquam sit potentia quedam que sit circa veritatem ⁊ que sit distincta a sensu sed idem dicit eẽ intellectum ⁊ animam ⁊ intellectum ⁊ sensum. Notandum autem quod homerus ponebat quod qñdo hector transmutabat in sensu ⁊ in corpore quod transmutabat in intellectu ⁊ iacebat quasi alius sapiens, volebat enim homerus qđ quando hector erat alienatus in sensu quod iaceret quasi sapiens aliud .i. aliena ⁊ volebat quod esset alienatus in intellectu ex quo sequebat qđ intellectus eẽ sensus. ⁊ qꝛ democritus ponebat intellectum esse sensum .ideo commendabat hoc dictum homeri quia concordabat positiõni suisse. Dubitaret forte aliquis vtrum sit verum dictum homeri quod quando aliquis est alienatus in sensu quod iaceat quasi aliud sapiens ⁊ quod sit alienatus in intellectũ videtur quod sic qꝛ frenetici alienati in sensu videntur aliena sapere ⁊ videnť eẽ alienati in intellectu dicendum quod alienatio in sensu per se non facit alienatiõnem in intellectu nec intellectus est sensus vt opinabanť democritus et homerus a tamen qꝛ non intelligimus nisi cũ fantasmate leso organo fantastico p accidens impeditur operatio intellectus. vlterius forte dubitaret aliquis quomodo democritus opinabatur idem esse intellectum ⁊ sensum ex eo qđ dicebat idem eẽ intellectum ⁊ animam. dicendum quod democritus non loquebať de omni anima sed solum loquebatur de anima animalium que mouet per desiderium ⁊ appetitum immo etiam non videbať loqui de anima omnium animalium sed solum de anima animalium respirantium comprobaret compositam animam eẽ ex athomis qꝛ respirando ⁊ attrahendo aerem plenum athomis cõtinuabatur animalium vita. si ergo idem erit intellectus quod anima talium animalium nullum erit animal respirans quod non habeat intellectũ q esse non posset nisi idem eẽt intellectus ⁊ sensus cum multa sint animalia respirantia habentia solum sensum. Sciendum ergo qđ ex dictis democriti tripliciter potest colligi qđ idem sit intellectus ⁊ sensus .primo enim hoc colligiť eẽ eo quod dicebat idem eẽ intellectum ⁊ animam. secundo ex eo quod ponebat q verum eẽt obm sensus dicebat .n. verum eẽ qđ videbať sensui cum ergo veritas sit rectitudo sola mente perceptibilis vt dicit Anselmus in libro de veritate et veritas sit adequatio rerũ ⁊ intellectuum vt dicit Boetius videtur verũ eẽ proprium obm intellectus qui ergo dicit verum eẽ obm sensus dicit intellectum eẽ sensum verum enim formaliter non comparatur ad sensum sed ad intellectum. tertio hoc idem colligiť ex dicto democriti ex eo quod commendabat homerum. h. dictem Deinde cum dicit anaxago. autem narrat positiõem anaxag. dicens quod anaxago. autem minus certificat idest minus certe ⁊ magis dubie loquiť de ipsa anima vel magis dubie loquiť de ipsis idest de anima ⁊ intellectu quia multotiens quidem enim dicit intellectum non esse idem quod aĩa sed dixit intellectum eẽ cãm eius quod recte ⁊ bene operari. alibi autem dixit hunc intellectũ esse animam an enim ipm intellectum eẽ in oĩbus animalibus magnis ⁊ paruis honorabilibus ⁊ inhonorabilibus sic ergo loquitur anaxago. de intellectu nec certificat nos qualiter accipiat intellectum. nam intellectus dictus secundum prudentiam non videtur inesse similiter omnibus animalibus sed neq; videtur in eẽ omnibus hominibus. Notandum autẽ q bene ⁊ recte agere conuenit per prudentiam qꝛ prudentia est recta ratio agibiliũ sicut ars est recta ratio factibilium vt declarari habet in sexto ethi. cum ergo anaxa. dixit intellectum eẽ cãm bene agendi accipit intellectum dictum secundum prudentiam que non est idem quod anima nec inest omnibus animalibus. immo sic acceptus intellectus non inest omnibus hominibus sed cum idem anaxago. dicat intellectum idem esse quod anima ⁊ inesse omnibus animalibus vel contrariatur sibi ipsi vel equiuoce ⁊ indeterminate loquitur nec certificat nos qualiter accipiat intellectum. in hac gº parte magis est commendandus democritus qꝛ non sic dubie est loquutus. Deinde cum dicit quicunq; quidem epilogat circa determinata dicens quod quicunq; quidem igitur aspexerunt animatum immoueri idest quantũ ad motum hi quidem maxime opinati sunt aiam esse quid motum vel qđ motiuum ⁊ mouentẽ aliia dixerunt. n. q aĩa ipsa mota mouebat et reliqua.

Vicunque autem ad cognoscere ⁊c.

q Postquam philosophus determinauit opiniones philosophorum venantium animam per viam motus .in parte ista determinat de opinionibus phõrum venantium animam ⁊ determinantium de ipsa per viam cognitiõnis ⁊ sensus circa quod duo facit quia primo ostendit quomodo antiqui phi determinabant de anima per viam cognitiõnis ⁊ sensus. secundo quod dixerat manifestat per opinionem emp. ⁊ platonis ibi sicut empe. qđ dicit autem quod quicunque autem aspexerunt animam ad cognoscere ⁊ sentire ea que sunt i. entia quasi dicat quod quicunq; considerauerunt

runt de anima ex eo quod ipsa sentit ꝛ cognoscit entia isti dicunt animam esse principia entium ꝛ quia diuersimode loquebantur antiqui de principiis quia aliqui posuerunt plura principia aliqui vero vnum. ideo alii quidem erāt facientes idest dicentes animaȝ esse plura. h. idest plura principia. alij vero dicebant animam esse vnum. h. idest vnum principium.

Dubitaret forte aliquis quomodo antiqui venantes animam per viam cognitionis ꝛ sēsus dixerunt ipsam esse principia entium. Dicendum ꝙ omnis cognitio fit per assimilationem. nam nisi eēt similitudo rei cognite in cognoscente oporteret rem illam ignoratam esse habet enim. h. veritatem tam in cognitione sēsitiua quam intellectiua nam nunquam sensus sentiret aliquid nisi esset i sensu similitudo rei sensibilis ꝛ nunquam intelligeret intellcūs aliquid nisi eēt in eo similitudo rei intelligibil'. vt ergo ponerent antiqui quod anima posset cognoscere omnia dicebant ipsam habere similitudinem cum omnibus non autem videbatur ipsis quod anima posset habere similitudinem cum omnibus nisi eēt composita ex principiis omnium volentes ergo animam inuestigare per viam cognitionis dixerunt ipsam esse principia omnium vt haberet similitudinem cum omnibus ꝛ vt posset cognoscere omnia. quia ergo posuerunt vnum principium omnium dixerunt animam eē illud principium vt qui dixerunt omnia eē ex aere dixerunt almā eē aerem. nam si anima est aer habet similitudinem cum omnibus que sunt ex aere ꝛ potest omnia talia cognoscere dicentes vero qđ principium omnium erat aqua ꝛ quod omnia erāt ex aqua dixerunt animam esse aquam ponentes autem non vnum principium omnium entium sed plura sicut fecit empe. dixerunt animam esse illa plura principia quare loquentes de anima ꝛ inuestigantes eam per viam cognitionis sicut diuersificabantur in loquendo de principiis sic diuersifican sunt in loquendo de anima. Ulterius forte dubitaret aliquis vtrum bona esset pō antiquorū ꝛ videt quod sic quia si cognitio fit per assimulatōnem oporteret animam esse compositam ex principiis omnium ad. h. quod habeat similitudinem cum omnibus vt possit cognoscere omnia. Dicendum quod vt communiter ponitur iste fuit antiquorum error. credebant enim quod cognitum deberet esse realiter in cognoscente ꝑ videbatur. quidem eis possibile quod anima posset cognoscere terram nisi in se realiter haberet terram. nec quod posset cognoscē aquaȝ si nō in se realiter haberet aquam. hoc ergo posito dicebant quod anima terram cognoscit terra. ꝛ aquam aqua. vt per terram quam habȝ anima apud se potest cognoscere aliam terrā ꝛ per aquam quam habet in se potest cognoscē aliam aquam sed hoc pōsitō est falsa quia vt declarabitur in tertio lapis non est in anima sed spēs lapꝭ sic etiam terra non est in anima ꝫ species terre anima ergo quodammodo ē omnia ꝛ omnia sunt in anima non secundum esse reale vt ponebant antiqui sed secundum esse similitudinarium ꝛ intentionale est enim sensus susceptiuus omnium specierum sensibiliuȝ ꝛ intellectus omnium specierum intelligibilium suscipiendo ergo anima huiusmodi species poterit per sensum assimilari omnibus sensibilibus ꝛ cognoscere omnia sensibilia. per intellectum vero assimilari poterit omnibus intelligentibus ꝛ cognoscere omnia intelligibilia

Deinde cum dicit sicut empe. quidem manifestat quod dixerat per opinionem empe. et platonis qui inuestigantes animam per viam cognitionis dixerunt ipsam animam constare ꝛ esse compositam ex principiis entium circa quod duo facit quia primo ostendit quomodo emp. dicebat animam esse compositam ex pꝛincipiis entium. secundo declarat quomodo. h. idem dicebat plato ibi eodem autem modo ꝛ plato continuetur sic bene. dico quod antiqui inuestigantes animam per viam cognitionis dixerunt animam esse principia omnium entiuȝ sicut dixit emp. qui quidem dixit animam eē ex omnibus elementis idest ex omnibus principiis ꝛ dixit animam esse vnumquodꝗ horū principiorum vt posset omnia cognoscere sic dicens quod terra quidem cognoscimus terram ethera idest aerem cognoscimus ethere idest aere aquam cognoscimus aqua igenem igne ꝛ manifestum est ꝙ concordiam. cognoscimus. concordia ꝛ per concordiam ꝛ discordiam que est corruptiua cognoscimus discordia idest per discordiam. Notandum autem emp. posuisse. vj. principia quatuor mālia ꝛ duo effectiua. dixit enim terram aquam aerem ꝛ ignem esse principia materialia. concordiam vero ꝛ discordiam voluit esse principia effectiua ita quod concordia esset principium effectiuȝ generationis discordiam vero corruptionis. naȝ quando elementa erant ꝓportionata ꝛ in concordia fiebat generatio ꝛ quando in ꝓportōnata ꝛ in discordia fiebat corruptō ꝛ quia hec. vj. ponebat principia omnium entium vt anima posset cognoscere. omnia entia dicebat ipsam ex omnibus hiis constare. Deinde cum dicit eodem autem modo ostendit quomodo plato ponebat animam componi ex principiis ad cuius euidentiam sciendum quod entia quantum ad presens spectat tripliciter possunt considerari. primo vt sunt aliquid in se. secūdo vt referuntur ad suum principium effectiuum. tertio considerari possunt ut compātur ad eꝰ in quo cōicant ꝛ quod vniuersalit' in omnibus reperitur si considerentur sentia vt sunt aligd in se. sic plato visus est ponere principia entiū idem ex diuersum vel partibile ꝛ inpartibile videntur enim entia distingui quia quedam

sunt

sunt sensibilia vt ista corporalia quedam intel-
ligibilia vt substantie separate. h. autem cor-
poralia videntur constare ex diuerso ⁊ partibi-
li q: in eis est ꝯpositio ⁊ diuersitas partiū sub
stantie vero separate videntur constare ex eo-
dem ⁊ impartibili quia in eis est simplicitas ⁊
vnitas. principia itaque omnium entium vi-
dentur esse idem ⁊ diuersum. secundo vero pos
sunt res considerari vt comparantur ad suū
principium effectiuum ⁊ sic principia entium.
dixit plato esse ideas a quibus hec entia fiebāt
⁊ causabantur. tertō possunt res comparari ad
ipsum ens quod participant ⁊ quod cōmuniter
reperitur in omnibus ⁊ sic principia rerum di
xit plato esse numeros. nam secundum com-
mentatorem in septimo methaphisi. nesciuit
plato distinguere inter nuum quod est principi
um numeri ⁊ quod conuertitur cum ente quia
re sicut in singulis rebus reperiuntur plures
perfectiones ⁊ plures vnitates loquendo de
vno quod conuertitur cum ente. sic credidit ꝙ
reperirentur in singulis rebus vnitates que
essent principium numeri propter quod posuit
numeros esse principium omnium entium di
xit quidem in omnibus entibus esse numerū
preter quam in vno videlicet in prima causa
quam posuit circa essentiam vnitatis ⁊ boni-
tatis quod si accepisset numerum large p om
ni pluralitate vel pro omni multitudine non
male dixisset. sed accipiendo numerum ꝓprie
vt ipse accipiebat qui est species quantitatis nō
bene dixit quia huiusmodi numerus non ha-
bet esse nisi in continuis nec se extendit ad sub
stantias separatas. semper enim numerus ꝓ-
prie sumptus causatur ex diuisione continui
vt declarari habet in tertio phisi. posuit itaqꝫ
plato quantum ad presens spectat tria genera
principiorum entium videlicet idem ⁊ diuer-
sum ideas ⁊ numeros in declarando ergo quo
modo plato posuit animam constare ex princi
piis tria facit quia primo ostendit quomō pla-
to dixit animam constare ex eodem ⁊ diuerso
secundo quomodo dixit eam constare ex ideis.
tertio quomodo ex numeris. secunda ibi simi
liter autem ⁊ in his. tertia ibi adhuc autem ⁊
aliter dicit ergo quod eodem autem modo et
plato in thimeo facit idest constituit animam
ex elementis idest ex principiis vult enim si
mile simili cognosci. res autē dixit esse ex prin
cipiis. vt ergo anima cognoscat omnia ⁊ habe-
at similitudinem cum omnibus dixit plato eā
constare ex elementis ⁊ principiis omnium.

Notandum autem quod hic Ar. non di-
cit quomodo plato posuit animam constare ex
elementis sed remittet nos ad librum timei.
vbi vt innait tam themestius quam commē-
tator principia entium dicuntur esse partibile
⁊ impartibile vel idem ⁊ diuersum. hoc ergo
modo posuit plato animam constare ex prin-
cipiis quia dixit eam constare ex eodē ⁊ diuer
so vel ex partibili ⁊ impartibili. Dubita
ret forte aliquis quomodo anima est composi
ta ex partibili ⁊ impartibili dicendum quod. h.
temestius tripliciter declarare intendit secū-
dum quod anima tripliciter potest considera
ri. primo enim considerari potest secundū sub-
stantiam. secundo secundum potentias. tertio
secundum vtrunque. omnibus autem his mo
dis anima est aliquo modo composita ex eodē
⁊ diuerso debemus enim imaginari quod ani
ma secundum suam naturam ⁊ substantiam
est media inter substantias separatas ⁊ ista sen
sibilia. vnde themestius ait quod natura ratō
nalis intellectu quidem est deterior. Sed
his sensibilibus est dignior. ista ergo corpora
lia sunt nature sensibilis homo vero est natu-
re rationalis. substantie vero separate sunt na
ture intellectualis. natura ergo rationalis siu
anima nostra est dignior ⁊ simplicior his sen
sibilibus sꝫ est inferior ⁊ compositior substanti
is separatis comparata ergo anima ad hec sē
sibilia reperitur in ea idemptitas ⁊ simplici-
tas. comparata vero ad substantias separatas
est in ipsa compositio ⁊ possibilitas ⁊ quia
media est anima inter hec ⁊ illa quasi partici
pans vtrunque dicitur constare ex his princi
piis videlicet ex eodem ⁊ diuerso. secundo hoc
idem patet si consideretur anima secundum
suas potentias. nam in anima quedam sunt
potentie non organice ⁊ iste sunt simplices et i
partibiles vt intellectus ⁊ voluntas. quedam
sunt organice ⁊ iste sunt partibiles q: extendū
tur extensione organi. anima ergo quia comꝑ-
hendit in se vtrunque dicitur constare ex par
tibili ⁊ impartibili. tertio hoc idem patet si cō
sideretur anima quantum ad vtrunque nam
tam anima quam alie res secundūz genus cō
ueniunt cum omnibus his que sunt in illo ge-
nere ⁊ secundum speciē conueniunt cum om
nibus his que sunt in illa specie sed secundūz
differentias ⁊ secundūz propria accidentia di-
cuntur differre ab aliis ⁊ quia anima tam se
cundum substantiam quam secundum poten-
tias habet aliquam conuenientiam ⁊ aliquā
differentiam cum aliis ratione conuenientie
dicitur constare ex eodem ratione differentie
dicitur constare ex diuerso ⁊ quia omnes res
vel constant ex eodem vel ex diuerso vel ex
vtroque anima que constat ex eodem ⁊ diuer-
so habet similitudinem cum omnibus et po-
test cognoscere omnia. Deinde cum dicit si
militer autem ⁊ in his ostendit quomodo ani
ma constat ex elementis siue ex principiis que
sunt idee dicens quod similiter autem ⁊ in his
que dicta sunt de philosophia dicta naturali.
determinatum est a platone quod ipsum qui-
dem animal est constitutum ex ipsa idea vnius
idest ex idea vnitatis ⁊ ex prima longitudine
idest ex idea dualitatis ⁊ ex prima latitudine
idest ex idea trinarii et ex primu altitudie idest

ex idea quaternarii. et alia entia ab anima si-
mili modo dixit esse composita ex his elemen-
tis. Notandum autem quod ex idea vnita
tis dualitatis trinarii ⁊ quaternarii in sua phi
losophia dicta naturali posuit plato componi
tam animam quam alia entia ⁊ quia secundũ
ipsum eodem modo componebatur anima et
alia entia habebat anima similitudinem cuz
omnibus entibus ⁊ poterat anima cognoscere
omnia entia. Notandum etiam quod phi-
losophiam platonis non appellat Ar. philoso
phiam naturalem sed dictam naturalem quia
plato dicebat eam esse philosophiam natura-
lem non tamen erat naturalia quia ut declara
ri habet in primo de generatione vbi compa-
ratur opinio platonis ad opinionem democri-
ti plato non loquebatur phisice ⁊ naturaliter.
sed extranee vel philosophia platonis appel
latur philosophia dicta quia soluz verbis erat
fulcita non autem erat ratione firmata. Du
bitaret forte aliquis quomodo prima longitu-
do dicitur idea dualitatis ⁊ prima latitudo
idea ternarii ⁊ prima altitudo siue prima pro
funditas idea quaternarii dicendum quod lon
gitudo siue linea habz rationem dualitatis qz
eius extensio est de puncto ad punctum latitu
do autem siue superficies habet rationem tri
narii quia nunquam est dare superficiem re
cti lineam nisi sit ibi signare tertium punctum
ita quod triãgulus vbi est signare tria puncta
est prima figurarum recti linearum profundũ
autem siue altuz idest corpus cui competit ha
bere profunditatem ⁊ altitudinem habet ratio
nem quaternarii. nam postquam fecimus sup
ficiem trilaterem vbi est figurare tria puncta
si volumus facere corpus oportet dare quartũ
punctum ⁊ fiet piramis ita quod piramis est
primum corporum angularium sicut triangu
lus est prima figuraꝝ recti linearum. cũ ergo
idee sint quidditates ⁊ principia horum sensi
bilium longitudo latitudo ⁊ altitudo per prius
reseruantur in ideis quam in istis sensibilibus
idea ergo linee erit prima longitudo ⁊ erit idea
dualitatis. idea vero latitudinis siue superfici
ei erit prima latitudo ⁊ erit idea ternarii. idea
vero altitudinis siue corporis erit prima alti
tudo ⁊ erit idea quaternarii ex his ergo ideis
dicebat plato constare tam animam quã alia
entia. Ulterius forte dubitaret aliquis quo
modo tam anima quam alia entia constent ex
his ideis. dicendum quod in his inferioribus
quatuor reperimus videlicet punctum lineaz
superficiem ⁊ corpus punctus autem habz ra
tionem vnitatis linea dualitatis superficies
ternarii corpus quaternarii ⁊ quia plato dixit
ideas esse quidditates horum sensibilium po
suit hec sensibilia constare ex idea puncti quez
appellabat ideam vnitatis ⁊ ex idea dualita
tis quam appellabat primam longitudinem
⁊ ex idea ternarii quam appellabat primam

latitudinem et ex ydea quaternarii quam ap
pellabat primam altitudinem ex his ergo ide
is dixit constare omnia hec sensibilia vt ergo
anima possit habere similitudinem cum om-
nibus istis ⁊ vt posset omnia ista cognoscere di
xit eam ex omnibus his ideis esse compositaz

Deide cum dicit adhuc autem ⁊ aliter ostẽ
so quomodo anima sicut ⁊ alia entia cõstat ex
eodem ⁊ diuerso ⁊ ex ideis vult modo ostende
re quomodo plato tam animaz quam alia en-
tia dixit constare ex numeris. videbat enĩ pla
to quod operationes anime ex numeris sume
bant ortum quia intelligere sumebat ortum
ex vnitate scire ex dualitate opinari ex terna-
rio sentire ex quaternario ideo ex his numeris
voluit quod componeretur tam anima quaz
alia entia hoc est ergo quod ait quod adhuc au
tem ⁊ alter sup̃ plato dixit tam animam quaz
alia entia componi ex eisdem principiis quia
intellectum quidem plato dixit esse vnum. sci
entiam autem duo est enim scientia singulari
ter ad vnum idest processus ad vnuz idest ad
vnam conclusionem procedit enim scientia ab
vno medio ad vnam conclusionem opinionez
vero dixit esse numerum plani idest numeruz
superficiei siue numerum ternarii. sensum ve
ro dixit esse eum numerum qui est firmi idest
qui est corporis. hoc est numerum quaternarii
manifestum quidem est enim quod hii nume
ri dicebantur species ⁊ principia entium sunt
autem hii numeri ex elementis idest de nũe-
ro elementorum idest sunt elementa quasi di
cat quod hii numeri videlicet vnitas binari-
us trinarius ⁊ quaternarius sunt elementa re
rum ⁊ subdit quod alie autem res iudicantur
intellectu alie vero scientia alie autem opinio
ne alie vero sensu. ergo hii numeri sunt speci-
es idest elementa ⁊ quidditates ⁊ principia re
rum ⁊ tunc supplenda est ratio quod cum hii
numeri sunt principia ex quibus constituta est
anima ex eisdem principiis ponebat plato eẽ
constructam animam ⁊ alia entia. Notan
dum autem quod cum res cognoscantur per
sua principia cum res alie cognoscantur intel-
lectu alie scia alie opinione alie sensu oportet
quod .h. videlicet vnitas dualitas ternarius
⁊ quaternarius qui numeri habent conuenien
tiam cum intellectu scientia opinione ⁊ sensu
sint principia rerum ⁊ etiam oportz quod sint
principia ipsius anime cum operationes ani-
me reducantur ad hos numeros ex eisdem er
go principiis ⁊ ex eisdem numeris constituta ẽ
anima ⁊ alia entia habebit ergo secundum .h.
anima similitudinem cum omnibus entibus
⁊ poterit omnia entia cognoscere. Notan-
dum autem quod intellectus est principiorum
principium autem habet rationem medii. nã
principium per quod concluditur conclusio est
medium ad illam conclusionem. intellectus
ergo per quem ferimur simpliciter in princi-
pium

pium vel in medium dicitur habere rationē vnius sed scientia que est respectu conclusionis dicitur habere rationem duorum. Nam non possumus ferri in conclusionem nisi prius feramur in medium est ergo ibi duplex ratio. vna in medium alia in conclusionem. opinioni autem appropriatur numerus piani idest superficiei idest numerus ternarius. nam opinio sēper est acceptio vnius partis cum formidine alterius est ergo ibi tria considerare videlicet medium concludens conclusio conclusa ⁊ conclusio formidata signanter ergo ait philosophus quod scientia est singulariter processus ab vno medio ad vnum conclusum in quo differt scientia ab opinione que non procedit singulariter ab vno medio ad vnam conclusionē immo procedit ad duas conclusiones quarū vna est conclusa ⁊ alia formidata sensus vero habet rationem quaternarii quia est virtus organica ⁊ corporalis. corpori autem vt dictum est quaternarius numerus appropriari debꝫ.

lec. 8.

Quoniam autem ⁊ motiuum videbatur ⁊c. Posquam philosophus narrauit opinionem philosophorum inuestigantium animam per viam motus ⁊ per viam cognitionis in parte ista narrat opinionem inuestigantium animā vtroque modo circa quod tria facit quia pⁱo facit quod dictum est. secundo dat differentiā inter ipsos philosophos. tertio epilogat circa d̄terminata. secunda ibi differunt autem de principiis. tertia ibi differunt autem omnes dicit ergo quod q̄m autem ⁊ motiuum ⁊ cognoscitiuum videbatur esse anima sic aliqui quidem complexi sunt ex vtrisque enunciantes animā esse numerum seipsum mouentem. Notandum autem quod dicentes animam esse nūerum seipm mouentem complectebantur vtrūque videlicet cognitionem ⁊ motum. nam ex eo quod anima erat numerus competebat ei cognoscere nam cum numeri ponantur esse principia rerum si anima erat numerus habebat similitudinem cum aliis entibus que erant ex numeris constituta ⁊ per consequens poterat alia cognoscere in quantum antez anima erat seipsam mouens poterat alia mouere. Notandum autem quosdam dixisse hanc opinionem fuisse platonis quod anima esset numerus seipsum mouens sed hoc non videtur congruum quod introducatur hic. hec positio tanquam platonis opinio quia tunc hoc dictum non poneret in numerum cum superioribus positionibus quod est contra commentatorez dicentem tres sectas fuisse de anima quarum vna inuestigauit animam per viam motus. alia per viam cognitionis. tertia per viaꝫ vtriusq̄ꝫ. dicitur ergo hec opinio fuisse zenocratis ⁊ melius est vt introducatur hic tanquam opinio zenocratis quam tanquam opinio platonis. Deinde cum dicit differunt autē dat differentiam inter hos philosophos prout loquebantur tam de principiis quam de anima circa quod tria facit quia primo ostendit quomodo differenter loquebantur philosophi quā tum ad substantiam principiorum. secundo quomodo loquebantur differenter quantum ad numerum. tertio narrat varias opiniones philosophorum circa principia ⁊ circa animaꝫ secunda ibi differunt autem ⁊c. tertia ibi vnd̄ quibusdam dicit ergo quod differunt autem loquentes de principiis que idest quantum ad que idest quantum ad substantiam principiorum ⁊ quot idest quantum ad numerum naꝫ differenter loquebantur philosophi de principiis ⁊ quantum ad numerum ⁊ quantum ad substantiam ⁊ maxime quidem quantum ad substantiam principiorum loquebantur differenter facientes corpora idest facientes principia corporalia ⁊ incorporea idest facientes principia incorporea ⁊ etiam differenter loquebantur his idest ab his qui erant miscentes et erant enunciantes principia ab vtrisque idest a corporalibus ⁊ incorporalibus. Notandum autem quod philosophi quantuꝫ ad substantiam principiorum differebant tripliciter quia quidam posuerunt principia corporalia ita vt empedocl'. qui posuit quatuor elementa principia rerum. quidam vero posuerunt principia incorporalia vt plato qui posuit ideas principia entium. quidam vero posuerunt principia vtraque tam corporalia quam incorporalia vt anaxagoras qui posuit intellectum tanquam principium incorporale ⁊ posuit partes consimiles tanquam principia corporalia facientes ergo principia corporalia differebant a facientibus principia incorporea ⁊ ab his q̄ miscebant vtraque. Deinde cum dicit differunt autem ⁊c. ostendit quomodo differebāt predicti philosophi in loquendo de principiis quantum ad numerum dicens quod differūt autem ⁊ circa multitudinem idest circa numerum principiorum quia hii quidē ponunt vnū principium omnium vt diogenes qui dixit principium omnium esse aerem ⁊ eraclitus qui posuit vnum principium omnium dicens quod omnia erant vapor illi vero idest alii ponunt plura principia rerum vt empedo. qui posuit quatuor elementa ⁊ anaxagoras qui posuit partes consimiles vel corpora similium partiuꝫ esse principia rerum ⁊ subdit quod consequenter autem hys idest consequenter principiis assignant ⁊ animam loquebantur autem philosophi de anima cōsequenter principiis idest sicut loquebantur de principiis. quia qui posuerunt vnum principium omnium dixerunt animam esse illud vnum principium qui vero posuerunt plura dixerunt animam esse illa

fi 20

plures et subdit quod secundum naturam primorum idest secundum naturam principiorum motiuum estimauerunt supponere esse animam et hoc non irrationabiliter qui dicit quod extimauerunt animam posse mouere & habere rationem motiuis ex eo quod erat ex principiis.

Dubitaret forte aliquis quomodo anime competit ratio mouendi ex eo quod est ex principiis dicendum quod opinio fuit Aristotelis quod nihil aquirat nouum esse nec nouam dispositionem nisi mediante motu vt si igitur vel calefit lignum oportet quod aliquis motus precesserit hanc nouam dispositionem. Si ergo de ratione principiorum est aliquid efficere & causare vel aliquam nouam dispositionem inducere oportet quod fiat hoc mediante motu quare de ratione principiorum est mouere & maxime de ratione principiorum habentium rationem cause efficientis inde est quod a philosopho causa efficiens appellatur principium vnde motus quare si de ratione principiorum est mouere non irrationabiliter estimantur animam habere rationem motiui ex eo quod est ex principiis.

Deinde cum dicit vnde quibusdam assignat varias opiniones loquentium de anima circa quod tria facit quia primo narrat opiniones loquentium magis subtiliter secundo loquentium mediocriter. tertio narrat opiniones loquentium magis grosse & magis ruditer secunda ibi videtur autem tales. tertia ibi magis autem rudium circa primum tria facit secundum quod tres opiniones narrat quia primo narrat opinionem dicentium animam esse ignem. secundo narrat opinionem democriti. tertio narrat opinionem anaxagore. secunda ibi democritus autem. tertia ibi anaxago. autem. dicit ergo quod quibusdam visum est animam esse ignem quia hic idest ignis est subtilissimus in partibus idest est compositus ex partibus raris & subtilissimis & est maxime elementorum incorporeorum idest est maxime incorporeus inter elementa adhuc autem ignis mouetur quia & mouet omnia alia & hoc primo & principaliter.

Notandum autem quod sicut dicit est antiqui loquebantur de anima sic loquebantur de principiis operationes anime ergo referebant ad ea que videbant in ipsis principiis. & quia ignis est quid subtile & quid mobile dicentes principium omnium esse ignem dixerunt animam esse ignem ratione generis quia ignis est subtilis et incorporeus dicebant quod anime competit alia cognoscere ex eo vero quod ignis est quid maxime mobile dicebant quod competit anime alia mouere.

Dubitaret forte aliquis quomodo ignis est incorporalissimum elementorum dicendum quod quedam elementa sunt magis materialia quedam magis formalia ita quod secundum quod elementa ordinantur secundum locum sic habent magis & minus de formalitate terra ergo locum tenens infimum plus habet de materia & minus de forma quod satis declarat eius densitas & compactio aqua autem est formalior terra. Rursus aer qui est super aquam est formalior quam aqua in vno enim pugilo aque plus est de materia quam in vno pugilo aeris. immo ex vno pugilo aque fiunt decem pugila aeris vt vult philosophus inde generatione est ergo aqua materialior aere & per consequens aer est formalior aqua. eadem ratione ignis est formalior aere sic etiam celum est formalius ceteris aliis corporibus & inter ipsos celos celi superiores creduntur formaliores aliis. ignis ergo est incorporalior elementorum idest formalior quam cetera elementa non est itaque verum quod ignis sit formalior quam cetera corpora quia celum est formalius igne eo quod sit actiuius ipso agit enim ignis in virtute celi nec habet ignis quod sit quid actiuum nisi inquantum est organum celestis corporis vt innuit philosophus circa finem secundi de generatione ignis igitur est incorporalior idest formalior quam cetera elementa. sed non est formalior quam cetera corpora.

Ulterius forte dubitaret aliquis quomodo ignis mouetur & mouet alia. primo dicendum opinionem fuisse antiquorum philosophorum vt sepe et sepius dictum est nihil mouere nisi moueatur et ipsum sicut ergo competit alicui rei quod moueat sic competit ei quod moueatur & ipsa ignis itaque qui inter cetera elementa est actiuior respectu aliorum elementorum. primo et principaliter competit ei agere & per consequens mouere tanquam magis actiuo & magis formali & si simpliciter competit igni quod moueat principaliter competit ei quod moueatur vniuersaliter ergo respectu omnium corporum mouere & moueri competit. primo super celestibus corporibus. vnde sequendo positionem horum philosophorum scilicet quod nihil moueat nisi moueatur & ipsum mouere & moueri non vniuersaliter respectu omnium corporum sed respectu elementorum competit primo igni.

Deinde cum dicit democritus autem narrat opinionem democriti dicens quod democritus autem dixit dulius idest conuenientius & rationabilius quam alii enuntians vtrunque horum idest enuntians. propter quid est vtrunque horum videlicet quod anima cognoscat & moueat. ait enim animam quidem & intellectum esse idem idest dicit quod anima est idem quod intellectus & quod anime competit intelligere & cognoscere. istud autem dicit esse qui est primorum & indiuisibilium corporum idest quia est composita ex indiuisibilibus corporibus que sunt prima & principia. motiuum autem idest esse quid motiuum dicit animam propter subtilitatem partium & propter figuram partium partes ergo & athomi quos ponebant

nebant aiaz ⁊ illa indiuisibilia corpora ex eo ꝙ
erant prima principia dabant anime ꝙ intel-
ligeret sed ex eo ꝙ erant figure rotunde dabāt
anime quod esset quid motiū ⁊ quod moueret
quia figuratum leuiter idest faciliter mobilis-
simaz dicit esse spericam huiusmodi autem fi
gure videlicet sperice dixit esse ignem ⁊ intel-
lectum. Dubitaret forte aliquis quomodo
illa corpora indiuisibilia ex quibus ponebat d-
mocritus componi animam ex eo quod erant
prima idest ex eo ꝙ erant principia dabant ani
me quod esset idem ꝙ intellectus vel quod idē
est dabant ei quod intelligeret ⁊ quod cogno-
sceret dicendum ꝙ cum ex principiis sint alia
eo ipso ꝙ ponitur anima componi ex pricipiis
ponitur ꝙ habeat similitudinem cum aliis et
per consequens ꝙ cognoscat alia. illa ergo cor-
pora indiuisibilia ex quibus componebatur ani
ma ex eo quod erant prima ⁊ principia dabāt
anime quod intelligeret ⁊ cognosceret sed eo ꝙ
erant figure sperice dabant ei quod moueret.

Deinde cum dicit anax. autem narrat opi
nionem anax. dicens anaxa. autem videtur q
dem dicere alterum esse animam ⁊ intellectū
sicut diximus prius vtitur autem vtrisqz si-
cut vna natura. naz vt prius dicebatur anax.
videtur sibi ipsi esse contrarius quia aliquan-
do dicebat animam ⁊ intellectum eē alterum
aliquando vero dicebat quod erat eadem na
tura ⁊ ꝙ erat idem anima ⁊ intellectus. verū
tamen differt hic anax. ab aliis quia ipse po-
nit intellectum maxime esse principiuz omni
um ⁊ ipsum solum intellectum de numero eo
rum que sunt idest de numero entium dicit eē
simplicem ⁊ inmixtum quia non est corpus ⁊ di
xit ipsum eē purum quia non est virtus in corpo
re ⁊ addit quod eidem principio idest eidem i
tellectui assignat inesse vtraqz videlz cognosce
re ⁊ mouē dicēs itellectū mouē oē ⁊ ēt cognoscē
oē. Notandum autem ꝙ in determinādo
de cognitione intellectus anax. diuersificabat
ab omnibus aliis nam alii. vt anima cogno
sceret omnia dicebant ipsam compositam quo
dā modo ex omnibus nam vt cognosceret ter
ram dicebant ipsam compositam ex terra et
vt aquam ex aqua anax. vero econuerso vt in
tellectus cognosceret omnia posuit ipsum sim
plicem inmixtum purum ⁊ sepergtum ab omni
bus quod autem anax. in. h. bñ dixerit quia po
suit intellectum sic simplicem ⁊ sic abstractuz
in tertio ostendetur enim. Notandum etiā
ꝙ corporum quedam sunt composita ex parti
bus quantitatiuis vt elementa quedam vero
sunt composita ex aliis corporibus vt elemen-
tata que sunt mixta ⁊ composita ex elemētis
Rursus virtutum quedaz sunt impure vt vir
tutes organice ⁊ corporales quedam vero sūt
pure vt virtutes abstracte ⁊ immateriales intel
lectus ergo simplex est quia non est composit⁹
ex partibus quantitatiuis nec ē corpus elemē
tare ⁊ est inmixtus quia non est compositus ex
aliis corporibus nec est corpus elementatum.
tertio est purus quia non est virtus corporalis
⁊ organica sed immaterialis ⁊ abstracta. No
tandum ast ꝙ anax. hec duo videlicet cogno-
scere ⁊ mouere attribuebat eidem principio. i.
eidem intellectui sed non propter eandem cāz
sed vt dicitur dicebat ꝙ intellectui competit
vt cognoscat ⁊ intelligat quantum est de se. i.
de sui natura sed ꝙ moueat ei competit inquā
tum est aliorum principium ⁊ causa.

Videtur autem tales ex quib⁹ ⁊c. Nar
rata opinione democriti ⁊ anax. qui
magis subtiliter loquebantur i parte
ista narratur opinio quorūdam aliorum phōz
qui quasi mediocriter loquebantur quia neclo
quebantur ita subtiliter ut dmocritus ⁊ anax.
nec ita grosse vt quidam alii phi de quibus in
ferius dicetur. Diuiditur autem hec pars
in partes quattuor. secundum ꝙ quattuor hu
iusmodi opiniones recitantur nam primo reci
tatur opinio cuiusdam phi qui vocabatur tha-
les. secundo recitatur opinio dyogenis. tertio
eraditi. quarto almeonis. secunda ibi. dyoge-
nes autem. tertia ibi eraditus autem. quarta
ibi similiter autem his dicit ergo ꝙ videtur
autem thales ex quibus reminiscimur idest
secundum ea que reminiscemur ex dictis ei⁹
opinari animam esse aliquid motiuum ⁊ quia
credebat ꝙ mouere esset propriū aīe credidit
ꝙ quicquid moueret esset animatum dixit er
go siquidem lapidem magnetem vel adamā
tem habere animam quoniam mouet ferruz
Notandum autem quod ait ex quibus re
miniscimur quia ille philosophus qui voca-
batur thales cuius dicitur esse hec opinio pri
mo dicitur fuisse vnus de septem antiquis phi
losophantibus inter quos septem. omnes alii
studuerunt circa moralia hic solus dedit se
ad inquisitionem rerum naturalium et quia
sic fuit antiquum factum suum ideo hic dici-
tur ex quibus hic reminiscimus. Notan
dum etiam quod iste philosophus nomine tha
les non sequtus fuit positionem suam nam vt
recitatur. in primo methaphisice ipse posuit
quod pincipium omnium erat aqua tamen
nō dixit quod anima erat aqua. sed quod erat
quedam virtus motiua. Notandum au-
tem quod vbi nos habemus tales vetus trā
slatio habet ythalis commentator autem ex-
ponit hanc opinionē nō de phō illo q vocabaē
thales. sed de melisso nec qz noua translatio
appropriat hanc opinionem illi phō qui vocaba
tur thales ⁊ quia themistius qui fuit grecus

h. idem ait credendas est sic esse. Deinde cum dicit dyogenis aūt narrat opinionem dyogenis dicens ꝙ dyogenes quidem sicut ⁊ alteri determinabat de anima ꝓpter motum ⁊ cognitionem opinans hunc aerem esse animā quem aerem dicebat esse omnium subtilissimū ⁊ principium aliorum ⁊ propter. h. dicebat animaȝ cognoscere ⁊ mouere qꝛ secunduȝ quidem quod aer est quid primuȝ ⁊ principiū dicebat animam reliqua cognoscere secunduȝ vero ꝙ est quid subtilissimum dicebat animā esse quid motiuum. Notandum autem opinionem dyogenis in hoc consistere ꝙ anima erat aer qui aer erat principiū omniū anima ergo existens aer habeat similitudinē cuȝ omnibus ⁊ per ꝯsequens poterat cognoscere. ola aer itaqȝ ex eo quod erat principiuȝ dabat anime ꝙ cognosceret sed ex eoꝙ erat quid subtile et quid mobile dabat anime quod moueret.

Deinde cum dicit eraditus autem ponit opinionem eraditi dicens ꝙ eraditus siquidē dicit principium omnium eē vaporem ex quo vapore anima constituitur ⁊ huiusmodi vaporem dicit esse incorporalissimū ⁊ fluens super hunc ergo vaporem dicit esse animam dicebat autem ꝙ mouetur cognosci moto in motu autem sunt omnia que sunt idest omnia entia ⁊ quia ille eraditus sic arbitratus est ⁊ multi alij sic arbitrati sunt ꝙ omnia essent in motu vt anima cognosceret omnia ⁊ vt haberet similitudinē cum omnibus posuit ipam esse vaporem ⁊ esse quid mobile. Notandum aūt eraditum posuisse ꝙ entia erant in tanto fluxu ꝙ nihil cōtingeret scire ⁊ ꝙ simul poterant cōtradictoria verificari dicebat enim ꝙ cum dicitur hoc est tanta ē flexibilitas rerum quod statim potest dici hoc non est ⁊ quia vapor est valde fluxibilis vt saluaret continuum fluxuȝ in entibus dixit principium omnium entium esse vaporem. Notandum autem ꝙ cuȝ antiqui phī loquebantur de principus potissime loquebantur de principio materiali vnde cuȝ dicebant ꝙ principium omnium erat aqua intelligebant ꝙ omnia fierent ex aqua tanꝗ ex materia ergo materiale principium quamuȝ de se est nō habeat contrarietatem sed sit ī potentia ad contraria cum in extremis magis reseruetur contrarietas quaȝ ī medio ponētes materiale principium omnium esse non aliqđ elementum sed mediam inter elementa magis accedebant ad naturaȝ materie ⁊ quia vapor dicit quid medium inter aerem ⁊ aquam visus est eraditus ex hoc aliquo modo appropinquare naturam materialis principii.

Notandum etiam quod quia secunduȝ antiquos simile simili cognoscitur sicut aqua cognoscitur aqua ⁊ terra. terra sic ꝙ mouenꝰ idest mobile cognoscitur moto idest mobili et quia mobile mobili cognoscitur posuerunt animaȝ esse quid mobile vt posset cognoscere omnia entia que sunt in motu ⁊ que sunt mobilia.

Deinde cum dicit similiter autem ponit opinionem almeonis. dicens ꝙ almeon visus est opinari de aīma similiter his quia sicut hii dicti phī opinabantur animam esse quid mobile sic almeon opinatus est animam esse quid mobile ideo subdit quod dicit almeon ipsam animam esse inmortalem propter. h. quod assimilabatur Imortalibus idest corporibus sup celestibus hoc autem videlicȝ assimilari corporibus super celestibus dixit inesse anime tanꝗ semper mote nam omnia diuina idest omnia super celestia videmus mouere continue ⁊ sp vt lunam ⁊ solem ⁊ astra ⁊ rotuȝ celuȝ. Notandum autem ꝙ almeon videtur dixisse similiter aliis ⁊ dissimiliter. sil'r. n. dixit quia sicut alii attribuebant anime motum sic ⁊ iste volunt motum attribuere anime. dissimiliter aūt dixit quia aliqui attribuebant anime motū eo ꝙ dicebant ipam eē ignē aliqui vō dicebant ipsam aerem ⁊ sic de aliis. almeon vero dixit animaȝ esse in continuo motu. quia erat đ natura celi ꝙ continue mouetur. Deinde cum dicit magis autem rudium narratis opinionibus subtilibus ⁊ mediocribus narrat opiniōes magis rudes circa quod tria facit quia primo narrat opinionem hyppi secundo opinionem critie. tertio remouet quandam cauilationem circa predicta. secunda ibi alii autem sanguinem. tertia ibi omnia autem elementa dicit ergo magis autem rudium idest de numero magis rudium enunciauerunt illi qui dixerūt quod anima erat aqua quedam vt hyppus. Nam hyppus ⁊ sui sequaces visi sunt persuadere quod anima sit aqua quedam ex genitura idest ex semine ex quo generantur animalia quoniam ipsum semen ⁊ ipsa genitura omnium animalium est humida ⁊ videtur esse nature aquee namqȝ ipse hyppus arguit idest redarguit ⁊ reprehendit dicentes animaȝ eē sanguinem quoniam genitura non est sanguis sed est quid humidum hanc autem humiditatem ⁊ hanc aquam. cuius nature erat genitura animalium dicebat animam primaȝ idest animam principaliter. Notandum autēȝ quod cum anima sit principium animalium videbatur hyppo quod anima primo ⁊ principaliter deberet esse illius nature cuius est ipȝ semen ⁊ ipsa genitura ex qua generantur animalia hoc autem vt dicebat est nature humide ⁊ nature aque ideo dicit animam esse aquā

Dubitaret forte aliquis quomodo hyppꝰ rudius aliis est loqutus dicendum quod cum anima sit forma et actus ⁊ endelechia corporis si debet poni anima esse aliquod elementum dignum est quod ponatur esse elementum magis formale et quia aqua est materialior inter elementa excepta terra cum nullus

phōꝝ posuerit animā esse terrā hypp⁹ dicens animam eē aquam inter alios. rudius enūciauit. Ulterius forte dubitaret aliquis vtruꝫ ratio hyppi eēt bona videlicet ꝙ qꝛ genitura animalium erat humida ⁊ aquea ideo anima erat aqua dicendum ꝙ ratio magis erat ad oppositum ꝙ̄ꝫ ad ppositum nā cuꝫ alia sit ratio materialis ⁊ formalis principii sicut ē alia ratio potentie ⁊ actus ex quo genitura animaliū que ē ex aqua ex qua materialiter sunt aīalia est humida ⁊ aquea anima per quam sunt formaliter animalia nec hūida nec aquea dicitur esse. Deinde cum dicit alii autē narrat opinionem crixie dicens quod alii autem opinati sunt animā esse sanguinē quēadmoduꝫ crixias ⁊ eius sequaces opinantes ipm̄ sentire eē magis pprium anime hoc aūt scilicet sentire dicebant inesse aīalibus ppter naturā ideo dixerunt animaꝫ eē sanguinē. Notandum autē ꝙ cum partes carentes sanguine cuiusmodi sūt vngues ossa ⁊ capilli nō sentiāt credidit crixias qd̄ sentire inessꝫ animalib⁹ ppter naturaꝫ sanguinis. Notandum etiam ꝙ cum sentire videatur proprie inesse anime ⁊ hoc vt rudiē videbatur insit animalibus ppter naturam sanguinis dixit crixias aīam eē sanguinem.

Deinde cū dicit omnia autem remouet ꝙ̄ꝫdam cauillationeꝫ circa pretacta posset eniꝫ aliquis querere cū phūs narrauerit opinionē dicentiū animā eē ignē eē aerem ⁊ eē aquā qr̄ nō narrauit opinionē dicentiū animam eē terram ad quod ipse respondet quod null⁹ phōꝝ opinatus est terrā per se acceptā esse principiū ideo nullus posuit aīam eē terram. emp. tamē dixit terrā eē principiū nō per se acceptā ſꝫ vna cum omnibus aliis elementis sicut ēt non dixit animā eē terraꝫ p se acceptaꝫ sed dixit eaꝫ esse terrā cū oībus aliis elementis. h. est ergo ꝙ ait ꝙ oīa alia elemēta acceperūt iudicē preter terram terra autē non accepit iudicem. i. nullus phōꝝ iudicauit terram esse principiū huiꝰ. n. terram nullus phōꝝ proiulit. i. dixit supp. eē animaꝫ nullus. n. phōꝝ antium dixit animā eē terram tantū. nisi si aliquis dixerit ipsā animam eē ex omnibus elementis aut alia elementa omnia. Dubitaret forte aliquis qꝛ videē hoc falsum ꝙ omnia elemēta accepint iudicem preter terraꝫ inuenitur. n. ꝙ aliquis iudicauerit terram eē principiū oīum naꝫ vt habetur secundo meth. secundum translationem ꝯmenti ysidorus dixit ꝙ terra ē primum principiū corporuꝫ. dicendū ꝙ cum dicitur oīa elementa accepisse iudicem preter terram referendū est. h. ad phōs qꝛ null⁹ phōꝝ iudicauit terram eē oīum principium. Isidorus autē qui dicitur. h. iudicasse non dicitur esse phūs ſꝫ vt recitat ꝯmentator in eodem scđo meth. dr̄ fuisse homo famosus in legibus inter phōs āt īuenitur aliquis posuisse terram principiuꝫ eē nō per se sumptam sed acceptam cum omnib⁹

aliis elementis ita ꝙ posuit omnia elementa esse principium ⁊ posuit animaꝫ componi ex oībus elementis ⁊ esse oīa elementa ⁊ huiusmodi opinionis fuit emp. Rursus inuenitē aliqs posuisse terram esse principium non seperatiꝫ ⁊ per se sumptā sed simul cuꝫ igne. ⁊ huiusmōi opinionis dicitur fuisse pmenides ponēs ignē ⁊ terrā rerum principia. sed qualiter hoc veritatem habet cum in primo phisicorum permenides ⁊ mellissus dicātur posuisse tantū vnum esse: in de generatione dicturus dicimus.

Deinde cum dicit diffiniunt autem epilogat circa determinata circa ꝙ duo facit qꝛ primo ait omnia dicta phōꝝ reduci ad tria. secundo reducit omnia talia ad vnum ibi. statiꝫ post horum autem vnūquodqꝫ dicit ergo ꝙ omnes vt est dicere diffiniunt animam idest venati sunt quidditatem ⁊ diffinitionem anime tribus idest tripliciter videlicet motu sensu ⁊ in corporeo omnes enim venati sunt vnitatem ⁊ quidditatem anime vel per viam motus vel per viam cognitionis ⁊ sensus vel per viā simplicitatis ⁊ incorporeitatis. Deinde cū dicit horum autem vnūquodqꝫ reducit omnia dicta philosophorum ad vnum videlicet ꝙ omnes considerauerunt de anima per comparationem ad principia circa quod duo notāda sunt. primum enim notandum est ꝙ omnes phi considerauerunt de anima per comparationem ad principia. ita quod posuerunt aīam compositam ex principiis omnium vt cognosceret omnia excepto anaxag. qui posuit itellectum simplicem immaterialem ⁊ seperatuꝫ ab omnibus vt cognosceret omnia. secundo notādum est ꝙ principia tripliciter possūt considerari. primo quantuꝫ ad substantiam. secundo quantum ad numerū. tertio quantuꝫ ad qualitates inherentes ipsis principiis ⁊ secunduꝫ h. omnia phi referebant animam in principio nam sicut diuersimode loquebantur de principiis quantum ad substantiam quantum ad numerum ⁊ quantuꝫ ad qualitates sic ⁊ diuersimode loquebantur de anima. quatuor ergo facit quia primo ostendit quod phi referebant animam in principia quantum ad principiorum substantiam secundo declarat quod referebant animam ad principia quantum ad principiorum numerum tertio ait quod anax. ab aliis phis discordant quarto manifestat quomodo antiqui phi referebant animam in principia quantum ad principiorum qualitates secunda ibi quicūqꝫ quidem igitur vnum aliqꝫ tertia ibi anax. autem. quarta ibi quicūqꝫ quidem contrarietates dicit ergo quod vnūqꝫqꝫ dictū hoꝝ phōꝝ reducitur ad principia vnū ⁊ in cognoscendo faciunt ipam animam vt cūꝫ āt ex elementis ⁊. h. quantū ad elementoꝝ sbām dicebant. n. animā eē de sbā elemētoꝝ. i. principioꝝ ⁊ in. h. erant dicentes similiter adinucē preter vnum. s. preter anax. qui discordant

ab aliis omnes.n.excepto anax.dixit simile simili cognosci quoniã.n.anima cognoscit omia
ↄstituunt eam ex omnibus principiis vt hẽat
similitudinẽ cum omnibus. Deinde cum
dicit quicũqȝ quidem igitur vnam reducit ani
maȝ ad principia quantum ad principiorȝ nu
meruȝ dicens quod quicũqȝ quidem igiẜ.di
cunt vnam aliquam cãm aut vnum elemẽtũ
⁊ animaȝ ponunt esse illud vnum elementuȝ
vt dicentes ignem elemẽtuȝ omniuȝ ponunt
animã esse ignem aut ponẽtes aerem dñt ani
maȝ esse aerem plura vero dicentes principia
⁊ animam dicunt illis plura principia. De
inde cũ dicit anax.autem ostendit quod anax.
ab aliis discordauit dicens quod solus autem
anax.dicit itellectum ĩpassibilem ⁊ nulli alio
rum entium nihil hr̃e cõe sed huiusmodi cum
sit.i.cum intellectus nullaȝ hẽat cõmunitatẽ
⁊ similitudinem cum aliis quomodo cognoscȝ
alia.⁊ propter q̃ȝ cãm poterit habere cognitio
nem aliorum neqȝ anaxa.ille dixit neqȝ ex his
que dicta sunt ab eo est hoc ↄspicuum.i.mani-
festum. Notandũ ꝙ licet anaxa.bene dixe
rit dicendo itellectum esse inpassibilem ⁊ in
mixtum ⁊ non habere aliquid cõe cum aliis
diminutus tamen fuit in põne sua qꝛ nõ assi-
gnauit rõnem ⁊ cãm quomodo itellectus pos-
set itelligere alia cum nõ haberet similitudiẽȝ
cum eis. Deinde cum dicit quicũqȝ autem
ↄtrarietates.ostendit quomõ antiq phi refere
bant aiam in principia quãtum ad principio
rum qualitates ⁊ ↄtrietates dicens ꝙ quicũqȝ
autẽ ↄtrietates faciunt in principiis ⁊ animaȝ
ↄstituunt ex illis contrariis qualitatibus qui-
cũqȝ autem dicũt principium esse alterum cõ
trariorum vt calidum aut frigidũ aut aliquid
aliud huiusmõi vt tepidũ ⁊ alaȝ similiẜ ponũt
vnũ aliqd hoꝝ vt dicũt aiam esse quid calidũ
vel qd frigidũ aut aliquid aliud huiusmõi vñ
⁊ noibus ↄsequunẜ ↄñter.n.nominant animã
ab aliqua tali qualitate vt qui ponũt principiũ
oium esse quid calidũ nominant animam a ca
lido qui vero quid frigidum nominant eã a fri
gido ideo aliqui nominabant animã esse vitã
que ↄsistit in calido aliq vero dicebant eaȝ esse
respirationẽ ⁊ refrigerationẽ que ↄsistit i frigi-
do ideo subdit ꝙ qui qdẽ sunt dicentes calidũ
esse principiũ oium qꝛ pp.h.i.pp.calidũ ⁊ viuẽ
noiatum est supple ipm aiatum supp̃ tales di
cebant aiam esse vitã.qui aũt ponebãt princi-
piũ esse frigidũ volebant vocari aiam pp res-
pirationẽ ⁊ refrigeratõeȝ. Ultio ↄcludit cir
ca determiata dicẽs ꝙ.h.qõ sẜ tradita ab anti
qs de aia ⁊ he cãe assignate sunt pp quas anti
qui sic dicunt ⁊ sic locuti sunt de ipa.

Onsiderandum autem primum ⁊c.
e Positis antiquorum opinionibus in
parte ista phũs eas reprobat ad cui⁹
euidentiam sciendum ꝙ licet philosophi tripli
citer diffinirent animaȝ videlicet motu sensu
⁊ incorporeo principaliter tamẽ dupliciter ve
nabanẜ animaȝ videlicet motu ⁊ cognitione
siue sensu duo ergo facit quia primo reprobat
philosophoꝝ opiniones ꝑut venebãẜ animaȝ
motu secundo reprobat eas ꝑut venebãẜ alaȝ
cognitione vel sensu.secunda ibi tribus autȝ
modis traditis.circa primũ duo facit quia pri
mo adducit rõnes in gnãli quod nõ possit ani
me inesse motus vt phi dicebant secundo de-
scendit ad spãles opiniones philosophorum in
uestigantiuȝ animã per motum ibi quidam ãt
⁊ mouere circa primum duo facit quia primo
ↄtinuat se ad dicenda secundo exequitur de in
tento ibi quod quidem igitur.dicit ergo quod
considerandum autem primuȝ quidem est de
motu nam fortassis non solum falsum est substan-
tiam ipsius anime esse sic mobilem ⁊ esse talẽ
qualem aiunt phi dicentes animaȝ esse quod
est mouens se ipsam aut ꝙ possibile ẽ se moue
re sed inesse ipsi anime motuȝ est vnuȝ quod
dam demso ĩpossibilium. Non enim solum i
conueniens est animam esse sic mobileȝ vt po
nebant phi sed fortassis.est impossibile quod
aliquo modo insit ei motus quia nullo modo
videtur posse eẽ mobilis. Notandum aũt
ꝙ dicit fortasse quia licet anima nullo modo sit
mobilis per se tamen est mobilis per accidẽs
Deinde cum dicit ꝙ quidem.igitur exeq
tur de intento oñs animam non eẽ sic mobileȝ
vt ponebant antiqui circa ꝙ duo facit quia pri
mo remittit nos ad ratões factas in libro phi
sicorum secundo preter rationes illas adducit
alias rationes nouas quod nõ sit possibile ani
mam sic moueri vt confitebantur antiq ibi du
pliciter autem mouetur omne dicit ergo quod
quidem igitur non necesse sit mouens ⁊ ipsuȝ
moueri dictum est prius in phisicis nam i ter
tio phisicorum ostensum est quod motus nõ ẽ
in mouente sed in moto. Et quod non omne
mouens mouetur in.viii.phisicorum est de-
claratum vbi probatur quod est deuenire ad
aliquod mouens omnino immobile cum ergo
antiqui ponerent quod anima se ipsam moue
ret eo quod nihil moueret nisi moueretur et
ipsum patet hoc falsum esse per ea que sunt in
phisicis declarata. Deinde cum dicit du
pliciter enim mouetur adducit nouas ratiões
contra positiones antiquorum circa quod duo
facit quia primo ne laboret in equiuoco distin
guit motum in per se ⁊ per accidens.secundo
adducit rationes ostendentes animam non eẽ
per se mobilem vt ponebant antiqui ibi qua
tuor autem dicit ergo quod dupliciter moue-
tur omne autem secundum alterum idest per
accidens aut secundum se ipsum idest per se
secundum alterum autem dicimus mouere
quicquid mouetur ex esse idest ex eo quod est
in eo ꝙ mouetur per se vt nautẽ mouentur ꝑ
accidens quia sunt in naui que mouetur per se
non enim sic mouentur supp̃ naute ⁊ nauis

nam hec quidem exilim .i. nauis mouetur secundum seipsam .i. per se. Illi autem .i. naute mouentur ex eo idest ex eo quod sunt in eo quod mouetur .i. in naui que mouetur per se manifestum est autem hoc in partibus nam proprius quidem motus pedum est ambulatio .h. autem .i. ambulatio est et hominis nam quando homines mouentur per se tunc ambulant et mouentur per motum pedum et subdit quod non inest autem tunc nautis supple ambulatio. naute ergo quia tunc cum sunt in naui non ambulant nec mouentur ex eo quod non moueantur eorum partes idest pedes eorum non dicuntur moueri per se sed per accidens addit autem quod dupliciter vtimur dicto moueri non intendimus de motu per accidens sed nunc intendimus de anima si per se ipsam mouetur et si participat motu per se.

Deinde cum dicit quatuor autem adducit rationes quam plures ostendens quod anima non mouetur per se vt opinabantur antiqui circa quod .vi. facit secundum quod sex rationes adducit. secunda ibi amplius autem et si natura. tertia ibi. amplius autem siquidem. quarta ibi. quoniam autem videtur. quinta ibi motum autem .vi. ibi. at vero et si mouet. dicit ergo quod cum sint quatuor motus videlicet motus loci. mutationis motus alterationis augmenti et decrimenti. Si mouetur anima aut mouetur secundum vnum horum motuum aut secundum plures aut secundum omnes et addit quod si mouetur anima non secundum accidens inerit ipsi anime motus natura idest naturaliter et per se si autem .h. idest si motus inest anime et naturaliter et per se et locus supple competit ipsi anime quod est inconueniens ideo sequitur quod omnes dicti motus sunt in loco si ergo est substantia idest substantialis diffinitio anime mouere se ipsam per se inerit moueri ipsi anime et non inerit ei secundum accidens. sicut inest albo et tricubito. mouentur enim et hec sed secundum accidens. nam corpus illud cui insunt ista mouetur per se vnde non est locus per se ipsorum anime autem erit locus. siquidem participat motu natura idest naturaliter et per se quasi dicat quod albo et tricubito non erit locus per se quia hec non mouentur per se sed per accidens anima autem erit per se locabilis quia ponitur per se mobilis. Notandum autem quod accipiendo large motum vt includit mutationem sic dicuntur esse sex species motus scilicet generatio corruptio loci mutatio alteratio augmentum et diminutio. verum quia generatio et corruptio non sunt motus. sed sunt mutationes et sunt termini motus ideo species motus sunt ille quatuor que tanguntur in littera. Dubitaret forte aliquis quia videtur falsum esse quod in littera dicitur quod videlicet omnes dicti motus sint in loco nam cum non per omnes illos motus acquiratur locus non videtur quod omnes illi motus sint in loco per loci enim mutationem acquiritur locus per augmentum et diminutionem mutatur locus sed per alterationem non oportet mutari locum non ergo alteratio est in loco. Dicendum quod hoc tripliciter potest solui et quocunque modo soluatur videtur sufficere ad propositum primo sic vt referatur .h. ad ipsa mobilia secundum .h. ergo omnes dicti motus sunt in loco quia quicquid mouetur per se quocunque illorum motuum est quid mobile et locabile si ergo anime competit per se aliquis illorum motuum anima erit quid locabile et competeret ei per se locus quod est inconueniens secundo modo .h. potest solui si referatur .h. ad ipsum modum mouendi. Nam si dicatur quod alteratio non est in loco cum alteratio requirat approximationem alterantis ad alteratum et hoc non possit fieri sine loco quod est per se alterabile est per se locabile et tunc idem quod prius erit ergo anima per se locabilis si per se sit aliquo modo mobilis. tertio modo .h. potest solui si referatur .h. ad ipsos motus. nam motus localis est motus primus sicut ergo valet cuicunque inest sensus inest ei tactus eo quod tactus sit sensus primus. sic valet cuicunque inest motus inest ei motus localis. eo quod huiusmodi motus sit motus primus. omnes ergo isti motus sunt in loco quia omnes presupponunt motum localem qui de necessitate requirit locum non .n. plus vult philosophus per .h. verba quod omnes isti motus sunt in loco. nisi quod quicquid per se mouetur aliquo istorum motuum illud est quid locabile anima ergo qualitercunque sit per se mobilis erit per se locabilis quod est inconueniens. Vlterius forte dubitaret aliquis quare sit inconueniens animam esse per se locabilem dicendum quod de anima humana est specialis ratio quare non sit per se locabilis idest quare non occupat locum quia cum non sit quanta nec sit extensa extensione corporis locum occupare non potest possumus tamen vnam rationem communem adducere de omni anima nam quicquid non habet per se esse non habet per se moueri nec per se competit ei locus cum ergo omnis anima sit quedam forma et nulla forma habet per se esse nulli anime potest competere per se moueri per se locus. Vlterius forte dubitaret aliquis quomodo tricubitum et album sunt in loco per accidens dicendum quod non aliud significat album quam albedo album itaque significat qualitatem cuius et albedo qualitatem significet sic et tricubitum significat quantitatem cum ergo qualitas et quantitas non habeant esse per se non mouentur per se nec sunt in loco per corpus igitur cui insunt ista mouetur per se et est in loco per se .h. autem non habent ista per se sed per accidens. Deinde cum dicit amplius autem aducit secundam rationem dicens quod amplius autem si aliquid mouetur natura mouetur et violentia et econuerso si mouetur aliquid violentia mouetur et per naturam eodem autem modo se habet et de quiete quia quod quiescit natura. Potest quiescere violentia et econuerso quia illud in quo

aliquid mouet natura & quiescit in. h. natura In quod autem mouet violentia quiescit in hoc violentia quare si competit anime motus natura competit ei motus violentus. sed reddere. i. ostendere quales sunt motus. aie violenti & quales sunt quietes violente neqz volentibus fingere est facile nobis soluti. n. ubi hoc possemus dicere secundum veritatem sed etiam per figmentum velle assignare talia esset difficile. Notandum autem secundum themistium. quod corpus potest moueri violenter non autem anima nisi forte dicatur animam moueri violenter idest per accidens. in quantum moto corpore violenter & per accidens mouetur & anima sed proprius motus anime est per desiderium. & appetitum secundum quem modum non potest intelligi quod mouebatur violenter. Dubitaret forte aliquis quia non videtur verum quod quicquid mouetur natura moueatur violentia nam celum mouetur naturaliter non tamen potest moueri violenter dicendum quod secundum quosdam hec ratio in se considerata est falsa tamen ut est ad propositum est vera nam antiqui phi ut dicunt ponebant animam de natura elementorum nec ponebant aliquod corpus motum nisi elementatum vel quod esset de natura elementi & de tali corpore verum est quod quicquid mouetur natura mouetur & violentia & econuerso. sed. h. videtur falsum quod omnes antiqui opinati sint sic. nam almeon ut supra dicebat posuit animam de natura corporis celestis non ergo omne corpus posuerunt antiqui esse de natura elementi nec quilibet antiquorum posuit animam de natura elementi propter hoc dicendum est aliter sciendum ergo aliquem motum habere quietem oppositam & hoc modo mouentur. hec omnia inferiora tamen animata quam inanimata & si dubium est de aliquibus inferioribus quod aliquando moueantur. & aliquando quiescant forte dubium est de tota terra vel de partibus existentibus circa centrum terre utrum eis possit accidere. motum omnia talia alia vel motu progressiuo. vel motu dilatationis & constrictionis aliquando mouentur aliquando quiescunt. cum ergo aliqui phi loquentes de anima ut plurimum non loquerentur nisi de anima animalium. cum motus factus a tali anima habeat quietem oppositam. h. ratio vi est. contra antiquos. est etiam vera quia quicquid mouetur motu habente quietem. oppositam potest moueri naturaliter & violenter quod autem ratio Aristotelis sit intelligenda de motu habente quietem oppositam ex serie littere potest manifestum esse.

Deinde cum dicit amplius autem siquidem ponit rationem tertiam dicens. quod siquidem aliquid mouebitur sursum erit ignis si vero deorsum erit terra. nam horum corporum sunt hi motus videlicet terre sursum ignis deorsum eadem autem ratio est & de aliis elementis quia quodlibet elementorum tendit ad aliquem determinatum locum. tunc autem formetur sic ratio quodlibet elementorum tendit ad aliquem determinatum locum. sed motus factus ab anima non est ad aliquem determinatum locum sed est ad omnem differentiam positionis. ergo motus factus ab anima non est per naturam alicuius elementi & per consequens. anima non est elementum nec ex elementis ut concedebant antiqui.

Notandum autem quod ali competit duplex motus unus propter grauitatem & hic est deorsum tantum & est per naturam elementi dominantis in corpore animalis alius est ad omnem differentiam positionis & hic motus est ab anima factus per appetitum. Notandum etiam quod semper in quolibet mixto. dominatur aliquod elementum ut probat commentator in primo celi et mundi & secundum dominium illius elementi mouetur mixtum. quicquid ergo mouetur sursum vel est ignis vel dominatur ibi ignis. & quicquid mouetur deorsum vel est terra vel dominatur ibi terra & sic de aliis elementis. si ergo anima esset elementum vel ex elementis. ut ponebant antiqui motus factus ab ipsa esset ad unam differentiam positionis tantum quod videtur falsum esse. Notandum autem quod. h. ratio posset aliter induci ut concluderetur quod si anima moueretur sursum vel deorsum vel moueretur per se ad aliquam differentiam positionis. ut ponebant aliqui antiqui tunc non esset forma sed esset ignis vel terra vel aliquod huiusmodi corpus quod est inconueniens. Deinde cum dicit quoniam autem videtur. ponit quartam rationem dicens quod autem anima videtur mouere corpus rationabile est mouere corpus his motibus quibus mouetur. & ipsa aia si autem. h. & conuertentibus. i. econuerso est verum dicere verum quod secundum quod mouetur. h. corpus mouetur. & ipsa aia corpus autem mouetur secundum loci mutationem quare & anima mutabitur secundum quod mutatur corpus. mouebitur ergo anima translata aut tota aut secundum partes. sed si anima secundum se totam potest mutare locum secundum se totam potest mutare corpus si autem verum est. h. contingit aiam exeuntem. corpus iterum ingredi corpus & ad hoc sequitur mortua corpora vel animalia resurgere. Notandum autem quod corpus animatum aliquando mutat locum secundum se totum ut est cum totaliter deserit locum primum aliquando vero mutat locum secundum partem ut cum non totaliter deserit locum primum quare si anima mouet corpus quia mouetur & ipsa & si eodem modo sicut mouetur & corpus mouetur & ipsa cum corpus aliquando transferatur secundum se totum aliquando secundum partes oportebit dicere quod anima aliquando transferatur secundum se totam aliquando secundum partes huiusmodi. n. illationes licet non sequantur simpliciter sequuntur tamen suppositis positionibus antiquorum. Dubitat autem hic porphirius ut themestius recitat quia non videtur verum esse quod philosophus ait videlicet quod quando aliquid mouet aliud. quia mouetur & ipsum quod eodem modo

moueatur mouens quo mouet mouibile quia sol mouet vapores ⁊ trahit eos motu recto ipse tamen sol non mouet motu recto sed circulari. similiter etiam homines trahunt nauem ipsi tamen homines non trahuntur. ad. h. soluit themestius quod si anima mouet corpus quia mouetur ⁊ ipsa digna est quod moueatur eisdem motibus quibus moaetur ⁊ corpus quia si corpus mutat locum ⁊ anima mutabit locum non est ergo intentio Ar. quod mouens ⁊ motum moueatur. eodem motu numero. uel eodem motu spe. vt quod homines trahentes trahantur ⁊ ipsi sed pro tanto mouetur eodem motu nauis tracta ⁊ homines trahentes quia si nauis tracta mutat locum ⁊ homines trahentes mutabunt locum. ergo si corpus animatum mutabit locum ⁊ anima mutabit locum. tamen quia nunc. h. videtur sufficere. dicamus verba Ar. intelligenda esse de motu immediate facto. sol enim non mouet vapores immediate secundum motum localem sed per prius vapores alterat ⁊ eis incorporat calorem quendam per quem calorem incorporatum vapores trahuntur sursum sed si aliquid moueat aliud localiter ⁊. h. immediate ⁊ non moueat illud nisi moueatur ⁊ ipsum oportet quod simili motu moueatur vtrunque ⁊ si non simili per omne modum tamen quantum ad hoc mouebitur motu simili quod si vnum mutat locum mutabit ⁊ aliud. de motu ergo locali immediate facto verum est quod dicitur quare secundum positionem antiquorum anima mutabit locum ⁊ ibit a corpore in corpus quod est inconueniens. Ulterius forte dubitaret aliquis quia etiam in proposito videtur esse falsum quod dicitur. nam anima mouetur prius secundum desiderium ⁊ apetitum ⁊ ipsa sic mota mouet corpus localiter. ergo verum est quod anima non mouet corpus nisi moueatur. ⁊ ipsa ⁊ tamen falsum est quod eodem modo moueatur ipsa quo mouetur ⁊ corpus quia ipsa mouetur per desiderium ⁊ appetitum corpus vero mouetur secundum locum. dicendum quod ista dubitatio contingit vt innuit themius ex eo quod aliqui nesciunt distinguere inter operationem ⁊ motum. nam operatio est actus perfecti motus autem est actus imperfecti velle ergo ⁊ desiderare ⁊ intelligere ⁊ imaginari ⁊ cetera. talia per que anima potest mouere corpus non proprie dicunt motum sed operationem sed si anima moueretur proprie ut ponebant antiqui modo quo dictum est simili motu moueretur ipsa quo moueret ⁊ corpus. Ulterius forte dubitaret aliquis vtrum si anima mutaret locum contingeret resurrectio mortuorum dicendum quod si anima mutaret locum posset mutare corpus ⁊ si mutaret corpus illud corpus a quo exiret desineret viuere ⁊ inciperet mori illud autem corpus quod intraret si esset inanimatum per introitum anime inciperet esse animatum ⁊ inciperet viuere. hoc ergo modo posset contingere resurrectio mortuorum quia anime exeuntes propria corpora possent intrare corpora mortua et per consequens possent illa facere resurgere. Aduertendum tamen. h. est attendendum secundum themestium quod aliqui posuerunt animam in corpore quasi aquam in vase. aliqui vero superaddiderunt aliquam proportionem inter corpus ⁊ animam quare si non requiritur ibi proportio sed sufficit animam esse in corpore quocunque modo ad hoc quod corpus illud viuat ⁊ sit animatum si anima exiens a corpore proprio intraret corpus mortuum contingeret resurrectio mortuorum. sed si requiritur proportio inter corpus ⁊ animam si exiens anima a corpore proprio intraret corpus mortuum non oporteret quod illud corpus mortuum resurgeret ⁊ inciperet viuere quia non esset ibi proportio inter corpus ⁊ animam. Deinde cum dicit motum autem ponit quintam rationem dicens quod motum autem est aliquid secundum accidens si moueatur ab altero videmus enim quod violentia vnque depellitur al' ⁊ tunc non mouetur ex se. sed non oportet cui competit moueri a seipso in substantia idest essentialiter hec moueri ab alio nisi moueatur secundum accidens immo illud quod mouetur a seipso nullo modo mouetur ab alio sicut neque quidem quod appetitur secundum se bonum est propter seipsum hoc quidem est propter aliud quia si esset appellare propter aliud iam non esset bonum propter se sed esset bonum alterius causa si ergo anima mouetur a se non mouetur ab alio sed mouetur ab alio quia mouetur a sensibilibus ideo sequitur quod si quidem mouetur anima maxime utique dicet aliquis animam moueri a sensibilibus quare cum anima moueatur ab alio ut a sensibilibus non proprie mouebitur a se vt dicebant antiqui. Dubitat autem hic themestius propterea verba platonis dicentis quod anima si mouetur a sensibilibus sed sensibilia occurrunt motibus anime nam anima secundum dicta sua cognoscit res per contactum ex eo quod applicat se rebus non ergo secundum hoc sensibilia mouent animam sed occurrunt anime ex eo quod applicat se eis sed hec positio vt probatur in hoc ⁊ tertio huius est falsa quia anima cognoscit res non ex eo quod applicat se rebus sed quia res imprimunt species suas in anima quas imprimendo aliquo modo mouent animam. Deinde cum dicit at vero ⁊ si mouet ponit vltimam rationem dicens quod si ipsa anima seipsam mouet supple substantialiter ⁊ ipsa vtique mouebitur supple a sua substantia quare quoniam omnis motus sit a distantia eius quod mouetur ab eo secundum quod mouetur anima tunc exibit vel distendit vnque a substantia sua ipsius si mouetur secundum seipsam nisi se moueat secundum accidens sed secundum antiquos motus est ipsius substantie anime per se. Notandum autem vim rationis huius in hoc consistere quia cum motus sit distantia eius quod mouetur secundum quod mouetur sicut quod mouetur localiter distat a loco

in quo erat ⁊ mutat illum locum vel secundũ se totum vel secũdum partes sic si anima mouet secũdum subãm distabit a substantia sua. ⁊ perdet subãm suam vel ergo tota anima vel saltim partes eius desinent esse ⁊ anunent sm suam subãm ⁊ naturam quod est inconueniens

Quidam autem ⁊ mouere ⁊c. Postquam philosophus adducit rationes generales contra venãtes animam per viam motus in parte ista vt dicebatur descendit ad speciales opiniones antiquorum circa quod quinqz facit quia primo descendit ad opionem democriti. secundo ad opionem platonis. tertio ad opionem empedo. quarto ponit quandam opionem que dicitur tunc fuisse platonis. quinto descendit ad opionem zenocratis. secunda ibi eodem autem modo. tertia ibi alia autem opinio quedã. quarta ibi rõnabilius autem. quinta ibi multũ autem ex hiis que dicta sunt circa primum duo facit quia primo adducit opionem democriti. secũdo eã improbat ibi nos autem interrogabimus dicit ergo quod quidã dicũt animam mouere corpus sicut mouetur ⁊ ipsa vt democritus similiter dicens phillippo didascalo idest magistro comediarum. iste enim philippus ait dedalum fecisse lingnea mineruã idest statuam illius dee mobilem effundens argentum fusile idest argentum viuum mouebatur ergo illa statua propter motum argenti viui similiter autem ⁊ democritus dicit inquit enim indiuisibiles speras ex quibus componitur anima esse motus propter id quod apte nate sunt. nunquam manere idest nũquam quiescere illas vero sic motas dicit contrahere ⁊ mouere corpus omne idest corpus totum. Notandum autem statuã minerue sic fuisse ordinatam quod quãdo aliqui accedebant ad ipsam ambulabant sup quasdaz tabulas. sub quas erat argentum viuũ illis ergo sic ambulantibus comprimebãt argentum uiuum quod continuabatur vsque ad statuam quo compresso agitabat statuam ⁊ faciebat ipsam mouere quare sicut argentum viuuz mouebat statuam sic secũdum democritum athomi ex quibus componebatur anima mouere mouebant corpus. Deinde cum dicit nos autem interrogabimus disputat cõtra opionem democriti circa quod duo facit secundum quod duas rõnes adducit contra ipm. secunda ibi omnino autem. dicit ergo quod nos interrogabimus democritum si hoc idem idest si hoc eadẽ corpora indiuisibilia que sunt causa motus si hec eadem causa facit quiescere aliqz quomodo autem faciet eam quiescere ẽ difficile aut impossibile assignare. Notandum autem qd cuz sit aliquando moueatur aliquando quiescat oportuit assignare non solum causam motus sz etiã causam quietis quod non potuit facere democritus per athomos cum poneret eos semper motos. Deinde cum dicit omnino autem adducit secũdam rõnem contra democritum dicebat enim democritus quod anima sic mouet sicut mouetur ⁊ ipsa ideo ait quod, omnino autem non sic videtur anima mouere animal sicut ponebat democritus videlicet quod ipsa localiter mota moueat corpus per huiusmodi motũ sed mouet ipsum per quãdam voluntatem ⁊ intellectum non ergo quia mota mouet corpus. sz anima volens ⁊ intelligens mouet corpus. Deinde cum dicit eodem autem modo disputat cõtra opionem platonis circa quod duo facit quia primo recitat huiusmodi opionem. secũdo eã improbat ibi primũ quidẽ igitur circa primũ tria facit nam anima ad tria põt comparari videlicet ad corpus suum ad principia sua ⁊ ad operatões suas. secũdum autem quod operatur ad suum corpus sic est complexa corpori ⁊ mouens ipsum. put vero compatur ad sua principia. sic dicebat plato animam esse ex numeris cõsonantibus siue ex numeris armonicis sed prout compatur ad suas operatões sic dicebat plato quod anima erat aspectus rectus reflexus in circulum quem circulum diuidebat in duos circulos. ⁊ alterũ circulũ in septem circulos ut essent motus anime idest operationes eius cõformes motui celi. tria ergo facit secundum quod hec tria declarat. secunda ibi constituta enim tertia ibi aspectum rectum. dicit ergo quod eodẽ modo ⁊ thimeus idest ille liber platõis phisiologizat idest philosophando dicit animaz mouere corpus in eo quod est idest contingit moueri ipsam animã ⁊ dicit etiam idem plato qd anima mouet corpus propter id quod ẽ cõnexa corpori. Deinde cum dicit cõstituta. n. ostẽdit quod exeo quod anima compatur ad sua principia est cõstituta ex numeris cõsonantibus. h. ẽ ergo quod ait quod anima constituta est ex elementis idest ex suis principijs ⁊ secũdum hoc dicimus eam esse disparitatam sm numeros armoniaces idest cõsonantes quatenus habeat cõnaturalem sensum armonie idest consonantie ⁊ vt omne idest vt totaliter feratur secundum motus consonantes idest secundum motus ⁊ operatõnes concordes ⁊ pportionatas.

Deinde cum dicit aspectum rectũ ostẽdit quomodo sm opionem platonis compatur anima ad suas opões. nã animam secundum suam opatõem dicimus primo esse aspectũ rectũ ⁊ lineam rectam quem aspectũ rectũ ⁊ lineaz rectam deus reflexit in circulum ordinauit. n. sic deus animam quod primo intelligeret alia p rectum aspectum ⁊ postea intelligeret se per modum cuiusdam circulatõis ⁊ reflexionis diuidens ex vno circulo duos circulos idest duos constituens sic animam diuisit hunc circulum, in duos circulos dupliciter coordinatos item vnum diuisit in septem circulos tanquã essent celi motus anime motus. Dubitaret forte aliquis quomodo plato posuit animã

compositi

componi ex numeris armonicis dicendum ꝙ
plato in thimeo principaliter loquit̄ de anima
mundi seu de anima celi hanc autē posuit cō-
poni ex numeris armoniacis vel ꝯsonantibus
si autem dixit animam nostram esse sic com-
positam hoc ꝑ tanto dixit q̄r anima nostra est
secundum eum imago illius anime quare si vi
dere volumus quomodo anima nostra sit cō-
posita ex numeris armoniacis videndum est
quomodo anima celi sit ꝯposita ex talibus nu-
meris armonicis. Sciendum ergo quod secū
dum platonicos ⁊ pithagoricos ⁊ vt ait ma
crobius in libro de somno scipiōis experis ce
lestibus ⁊ ex motibus celoꝝ resultat maxima
armonia ⁊ maxima ꝯsonantia ⁊ q̄r omnes mo
tus celestes ꝓcedunt ab animabus celorū po-
sunt celestes animas componi ex numeris cōso
nantibus animas autem nostras posuit eē cō-
positas ex talibus numeris inquantum imit-
tant̄ illas celestes animas. vlterius forte du-
bitaret aliquis quomodo sit intelligenda opi̇o
platonis. dicēdum quod in positiōe platonis ī
dādo quomodo anima sit constituta. tria vidē
tur difficultatem habere. tāgit enim plato q̄s-
dam difficultates circa numeros quosdaꝫ cir-
ca animam ⁊ quasdam circa celos vt ergo ple
ne appareat eius opinio. sciendum quod quā-
tum ad p̄sens spectat quinqꝫ sunt que repꝛiun
tur tam in numeris ex quibus compōitur ani
m aquam etiam ī celis ⁊ animabus hec autē
sunt consonantia aspectus rectus duplex coor
dinatio idemptitatis ⁊ diuersitatis ⁊ reflexio
in circuitum. tria ergo sunt declaranda. primo
enim declarādū est quomodo hec quinque re
periūtur in numeris ex quibus componit̄ ani
ma. secūdo quomodo repeꝛiūtur in celo. tertio
quomodo reperiūtur in anima. primum sic pa
tet. nam numeri ex quibus ponebat plato com
poni animam. hii esse dicebātur videlꝫ vnus
duo. tres. quatuor. octo. nouem. ⁊ vigintisept̄
in his enim numeris primo reperit̄ ꝯsonātia
q̄r in eis quodam modo reperiūtur omnes ꝓ-
portiones musicales. possumus enim assigna-
re sex ꝓportiōnes musicales quaruꝫ prima vo
cat̄ diapason que dicit̄ ꝓportio dupla. secūda
vocat̄ diapente que dicit̄ ꝓportio sexquialte-
ra alia vocat̄ diatesaron que dicit̄ sexquitertia
alia dicit̄ composita ex diatesaron ⁊ diapason
que facit ꝓportiōem duplam ⁊ duarum tertia
rum alia ꝓportio vocat̄ tonus qui dicit̄ ꝓpor-
tio cōtinens totum ⁊ octauam partem vltima
ꝓportio dicit̄ composita ex diapason ⁊ diapen
ta que faciunt ꝓportiōem triplam. nam diapa
son facit ꝓportiōem duplam diapenta ꝯtinet
ꝓportiōem vnius cum dimidia quare si diapa
son ducatur in diapenta idest si duo ducamur
in vnum cum dimidio resultant inde tria. nā
bis vnum cum dimidio sunt tres ex diapa-
son ergo ⁊ diapenta constituit̄ ꝓportiō tripla. ex
diapason vero ⁊ diatesaron ꝯstituit̄ ꝓportio
duorum ⁊ duarum tertiaꝝ q̄r diapason vt di-
ctum est. est ꝓportio dupla diatesaron vero est
ꝓportio vnius ⁊ tertij bis autem vnum ⁊ ter-
tium faciunt duo ⁊ duas. tertias omnes autē
he ꝓportiōes inueniūtur in p̄fatis numeris nā
inter duo ⁊ vnum est diapason inter duo et
tria diapenta inter tria ⁊ quatuor diatesaron
inter tria ⁊ octo est ꝓportio composita ex dia
pason ⁊ diatesaron que est proportio duorum ⁊
duarum tertiarum naꝫ. viij. continet bis tria
⁊ continet duas vītates que sunt due tertie de
tribus. inter octo autem ⁊ nouem reperit̄ tho
nus q̄r nouem continet totum octo ⁊ continet
vnitatem vnam que est octaua pars de octo ī
ter. ix. autem ⁊. xxvij. ē ꝓportio composita ex
diapason ⁊ diapenta que est ꝓportio tripla.
nam. xxvij. cōtinet ter. ix. reperit̄ itaqꝫ in his
numeris ꝯsonantia secundo reperit̄ in his as
pectus rectus inquantum hij numeri ꝯsequen
ter se excedunt quia semper posterior excedit p̄
orem. vnde debent omnes hii numeri. primo
in vna linea serie scribi vt ostēdat̄ eorum cō
sonantia ⁊ eorum aspectus rectus. tertio in his
numeris est duplex coordinatio vna parium.
alia imparium vel vna est coordinatio duplo
rum alia triplorum. vnde postquam omnes p̄
fati numeri scripti sunt in vna linea vt osten-
datur eorum ꝯsonantia ⁊ eoꝝ aspectus. rectus
scribendi sunt postea in duabus lineis facienti
bus tonum ita quod in cono scribatur vnitas et
ex vna parte scribātur numeri pares ⁊ dupli q
sunt. ij. ⁊. iiij. octo. ex alia vero parte scribātur
numeri impares ⁊ tripli qui sunt tria. ix. xxvij.
quarto in his numeris reperit̄ idemptitas ⁊
diuersitas. nam cum hii numeri habeant du-
as coordinatiōes vnam parium aliam impari
um ratiōe numerorum imparium est ibi idem
ptitas. quia si omnes numeri impares ꝯponā-
tur semper resultat ibi eadem species numero
rum q̄r semꝑ resultat quadratum quod patet
nam prima imparitas est vnitas. secunda ter
narius vnde vnum ⁊ tria faciunt quatuor qui
est numerus quadratus. tertia imparitas est
quinarius. quinque vero ⁊ quatuor faciunt no
uem qui est numerus quadratus ⁊ sic de aliis
Si enim omnes numeri impares componan
tur semper resultat eadem species ratione au
tem numerorum parium ⁊ ibi diuersitas quia
ex diuersis numeris a paribus compositis non
semper fit eadem species numerorum ē enim
prima paritas dualitas. secunda quaternari-
us. duo autem ⁊ quatuor faciunt sex qui est nu
merus superficialis. tertia paritas est sex. sex
autem ⁊ sex sunt duodecim qui est numerus so
lidus. variata est ergo species numeri ex com
positione parium numerorum. quinto in pre-
fatis numeris est quedam reflexio circularis.
nam ibi ab imparibus fit ꝓcessus ad paria ⁊ a
paribus ad imparia per modum cuiusdaꝫ re
flexionis. nam si vnitas a qua fit ꝓcessus adda

tur binario qui est numerus par. fiet inde ternarius qui est numerus impar propter quod erit processus a paribus ad imparia. rursus si unitas addatur ternario qui est numerus impar fiet inde quaternarius qui est numerus par ⁊ fiet econuerso per modum cuiusdam reflexionis ⁊ circulationis processus ab imparibus ad paria quare postquam predicti numeri sunt scripti secundum lineam rectam ut ostendatur eorum consonantia ⁊ eorum aspectus rectus ⁊ postquam secundo scripti sunt secundum duas lineas facientes conum ita quod in cono scripta est unitas ⁊ ex una parte sunt scripti numeri pares ⁊ duplices et ex alia impares ⁊ triplices ut ostendatur eorum duplex coordinatio ⁊ eorum idemptitas ratione imparium ⁊ diuersitas ratione parium sunt predicti numeri tertio scribendi in duabus lineis facientibus conum ita quod unitas non scribatur in cono sed scribatur una unitas in capite unius linee ⁊ ex illa parte scribantur numeri pares ⁊ duplices. alia unitas scribatur in capite alterius linee ⁊ ex illa parte scribantur numeri impares ⁊ triplices ⁊ tunc ducatur una linea ab unitate ad ternarium ⁊ quia ex uno ⁊ tribus resultant quatuor. dabitur intelligi quod sit processus a paribus ad imparia alia linea ducatur ab unitate ad binarium ⁊ resultabit idem ternarius qui est numerus impar. dabitur ergo intelligi quod non solum est processus a paribus ad imparia sed etiam econuerso ⁊ quod circulariter est processus ab imparibus ad paria. Uiso quomodo in numeris sunt omnia illa quinque. Restat declarare quomodo in celo omnia ista quinque habent esse sciendum ergo quod ante tempora aristotelis certitudinaliter non erat inuentum esse aliquod celum ultra octauam speram si autem aliqui locuti sunt de nona spera hoc fuit propter quasdam adaptationes sicut fecerunt pictagorici qui preter speram accidentiorum ⁊ passiuorum ⁊ preter octo speras celestes decimam addiderunt uolentes speras esse in numero denario eo quod numeri progrediuntur usque ad decem. nam numeri non uidentur ire ultra decem ⁊ non uidetur ultra decem esse enumeratio sed magis uidetur replicatio ⁊ reassumptio eius quod acceptum est. Ponendo ergo. viij. speras celestes ita quod octaua spera sit ultimum mobile. est ibi quidem aspectus rectus quantum ad axes. intelligitur enim quidam axis ⁊ quedam linea recta transire de polo ad polum circa quos polos uertitur celum ratione ergo huius axis sic transeuntis est in celo aspectus rectus. ratione autem motuum est ibi quedam consonantia ⁊ quedam proportio. nam quilibet planeta ⁊ quelibet stella in suo orbe equaliter mouetur ita quod respectu proprii centri semper inequalibus temporibus transit equales arcus ⁊ abscindit equales angulos. tertio ratione diuersitatis polorum est ibi duplex coordinatio. nam poli mundi uel poli ultimi mobilis distant a polis aliarum sperarum fere. xxiiij. gradibus ita quod secundum alios ⁊ alios polos aliter ⁊ aliter reuoluuntur orbes. nam super polos mundi fiunt reuolutiones ab oriente in occidentem super alios uero polos fiunt reuolutiones econuerso. Quarto est ibi idemptitas ⁊ diuersitas. nam idemptitas est ibi respectu ultimi mobilis quod semper mouetur eodem motu diuersitas uero est ibi ratione aliarum sperarum que mouentur diuersis motibus

Quinto est ibi circulatio que est ibi ex perpetuitate motus. habito quomodo omnia hec quinque reseruantur in numeris et quibus componitur anima ⁊ etiam in celo. Restat uidere quomodo hec omnia reseruentur in anima sciendum ergo quod in anima est consonantia respectu propriorum actuum ⁊ propriarum operationum quia omnes potentie anime secundum quandam consonantiam ⁊ secundum quandam proportionem tendunt in suos actus ⁊ in suas operationes. secundo est ibi aspectus rectus respectu obiectorum quia in obiecta anima tendit. recto aspectu. tertio est ibi quedam reflexio ⁊ quedam circulatio respectu sui quia anima cognoscendo alia reflectitur supra se ⁊ cognoscit se ita quod motus incipit ab anima ad res inquantum anima fertur in cognitionem rerum ⁊ postea a rebus reuertitur ad animam inquantum anima cognoscendo alia cognoscit se ⁊ quia iste motus est ab eodem in idem quasi quidam circulus dici potest. Quarto est ibi duplex coordinatio ratione modi cognoscendi quia est ibi unus modus cognoscendi sensibile ⁊ cum conditionibus materie. alter uero intelligibile ⁊ sine huiusmodi conditionibus

Quinto est ibi idemptitas ⁊ diuersitas ratione pluralitatis potentiarum. nam in potentiis intelligibilibus est idemptitas quia sunt simplices et unite. In potentiis uero sensibilibus est diuersitas quia sunt organice ⁊ extense virtus ratione dubitaret aliquis quomodo motus anime est sicut motus celi dicendum quod sicut in celo est aspectus rectus quia primo debemus intelligere lineam rectam transeuntem de polo ad polum que linea recta ab astronomis dicitur axis. postea huiusmodi aspectus rectus reflectitur in circulum quia super huiusmodi axem qui est quedam linea imaginata fundatur motus circularis. tertio huiusmodi circulus diuiditur in duos circulos quia est ibi duplex circularis motus unus ab oriente in occidentem alius econuerso. ulterius unus horum circulorum diuiditur in septem circulos quia motus ille ⁊ circulatio illa que est ab occidente in oriens diuiditur in septem circulos planetarum sic in anima. primo est aspectus rectus inquantum cognoscit alia. secundo huiusmodi aspectus rectus reflectitur in circulum inquantum cognoscendo alia cognoscit se. Tertio huiusmodi circulatio diuiditur in duos circulos propter duo genera obiectorum. nam anima est apta nata cognoscere substantias separatas ⁊ illa cognitio ratione idempti

tatis

tatis et simplicitatis assimilatur motui primi mobilis et est apta nata cognoscere ista corporalia et hec cognitio quia est inferior. alia cognitio ne assimilatur motui inferiorum sperarum. diuiditur autem iste circulus in septem circulos propter septem genera rerum corporalium quia quedam sunt elementa. quedam sunt admixta vt vapores et ea que non constant ex omnibus elementis sed ex aliquibus quedam uero sunt mixta vt illa que constant ex omnibus elementis. ita quod sunt tria genera inanimatorum et quatuor sunt genera animatorum videlicet uegetatiua sensitiua secundum locum motiua et intellectiua. omnia autem hec corporalia sunt. nam ipsa animata intellectiua vt homines inter corporalia computari possunt. Diuiditur ergo alter circulus in septem circulos propter .h. septem genera obiectorum potest etiam hec diuersitas aliter sumi vt fiat hec diuisio non secundum obiecta sed secundum potentias ita quod sit prima diuisio in intellectum et sensum. Intellectus autem propter sui simplicitatem non meat indiuisus sensus autem diuidatur in septem ita quod in primo gradu sint sensus particulares. in secundo sensus communis. in tertio imaginatio vel fantasia. in quarto estimatiua que vt est in hominibus a talibus vocatur ratio particularis. in quinto gradu sit memoria. in sexto concupiscibilis. in septimo irascibilis quare si consideratur completa est ale motus tamquam celi motus.

Rimum quidem igitur non bene etc. Posita opinione platonis hic philosophus eam reprobat circa quod quatuor facit secundum quod plato in sua positione quatuor innuebat voluit. n. plato quod intellectus esset magnitudo. secundo voluit quod esset magnitudo circularis. tertio quod esset magnitudo circularis mota. quarto quod esset magnitudo circularis mota connexa corpori. primo ergo disputat contra platonem ex eo quod dicit intellectum esse magnitudinem. secundo ex eo quod ponit ipsum esse circulum. tertio quod ponit ipsum esse mobilem. quarto ex eo quod ponit ipsum connexum corpori non et si est aliqua vnio intellectus ad corpus non tamen est ille modus vnionis nec est ille modus connexionis quem posuit plato. secunda pars incipit ibi necessarium autem intellectum esse circulum. tertia ibi adhuc autem intelligentia. quarta ibi laboriosum autem. circa primum tria facit secundum quod tres rationes adducit ad probandum intellectum non esse magnitudinem secunda ibi qualiter enim intelliget. tertia ibi amplius quomodo intelligeret. circa primum duo facit quia primo ne laboret in equiuoco declarat de qua anima loquebatur plato cum dicebat animam esse magnitudinem circularem. secundo adducit rationem ad propositum quod anima non sit magnitudo ibi intellectus quidem unus. dicit ergo quod primum quidem igitur non bene est dicere animam esse magnitudinem et subdit quod plato vult eam animam que est omnis idest vniuersi siue animam mundi esse talem idest magnitudinem qualis est aliquando vocatus intellectus illam enim animam quam posuit plato magnitudinem esse aliquando plato vocabat eam animam omnis idest vniuersi aliquando vocabat eam intellectum et subdit quod anima quam posuit plato esse magnitudinem circularem non est velud sensitiua. nec est vt desideratiua. quia motus harum non est circulatio. Notandum autem quod plato cum dicebat animam esse circulum uel esse magnitudinem circualrem principaliter loquebatur de animabus celorum et maxime de anima primi mobilis siue de anima vniuersi si autem loquebatur de anima nostra vt tactum est. h. erat inquantum hec imitatur illam inde ergo est quod aliquando animam vniuersi dicebat esse talem aliquando vero vocatum intellectum idest animam nostram que potest vocari intellectus dicebat talem esse. Dubitaret forte aliquis vtrum sensus possit dici circulus et videtur quod sic per ea que in precedenti lectione tangebantur vbi diuidendo vnum circulum in septem circulos dicebamus hoc posse intelligi de sensu distincto secundum septem gradus. in contrarium est hic philosophus qui vult sensum et desiderium non esse circulos. quia motus horum non sunt circulares dicendum quod sensus dupliciter possunt considerari vel in se vel vt deseruiunt intellectui si considerentur in se sic non sunt circuli quia non sunt super se conuersiui. probat enim proclus in libro suo de elatione theologica quod nihil corporeum est supra se conuersiuum cum ergo sensus sit virtus corporalis et organica in se consideratus non est circulus nec est supra se conuersiuus. sed si consideratur vt deseruit intellectui sic potest aliquo modo vocari circulus istum ex operatione sensus consurgit operatio intellectus que methaphorice circulus dici potest sicut ergo imaginatio dicitur circulus inquantum deseruit intellectui sic et operatio sensus aliquo modo dicitur participare circularitatem inquantum deseruit operationi intellectus. dictum ergo platonis quod anima habet rationem circuli uel totum potest exponi de intellectu prout fertur in diuersa genera obiectorum et talis expositio non videtur habere aliquam calumniam vel modo quo dictum est et vt nunc est expositum potest exponi de intellectu et sensu non de sensu in se quia sic acceptus sensus vt hic dicitur non habet rationem circuli sed de sensu vt refertur ad intellectum infra quod sensus cum non coniungitur intellectus cuiusmodi est sensus brutorum nullo modo videtur habere rationem circuli. Deinde cum dicit intellectus autem vnus vt dicebatur ostendit intellectum non esse magnitudinem ad cuius euidentiam est sciendum quod vt themestius innuit magis hic reprehendit plato secundum verba quam secundum intentionem. nam licet aliquas rationes hic adducant di-

recte contra intentiõem platonis aliq̃ue tñ ad ducũtur contra uerba. arguunt. n. rationes ille sc si plato non methaphorice sed simplicit dixisset intellectum esse magnitudinem q̃ñ ma se factum est. nam cum philosophus ueritatis non debeat sub uelamine methaphorarũ suã sciam tradere plato autem qui fecit ꝛ in vbis ꝛ in modo loquẽdi reprehensibilis erat. quare autem theologia nostra habeat hũc modũ qa ibi diuinus radius sub sacris velaminibus et sub sacris methaphoris nobis ꝑponit hꝫ spãlẽ rõnem q̃ꝫ hic dĩe pñs opus non postulat. adducit ergo rõnem primam. d. quod intellectus ẽ ille qui est vnus ꝛ ꝯtinuus sic intelligẽtia idest sicut eius oꝑatio. intelligentia autem idest opõ eius supple est vna ꝛ ꝯtinua sicut intelligibilia idest sicut obiecta. h. autem. i. obiecta intelligibilia sunt ꝯsequẽter vnum sicut numerus sed non sicut magnitudo ꝑpter quod quidem nꝫ intellectus est sic ꝯtinuus quasi dicat qꝫ cum oĩa intellectus nõ sint ꝯtinua sicut magnitudo nec intellectui est sic ꝯtinuus sed ãt est intellect⁹ im partibilis aut non est sic ꝯtinuus sicut est magnitudo aliqua. Notandũ autẽ qꝫ cũ potentie distinguãtur ꝑ actus ꝛ diffiniant ꝛ actus distinguãtur ꝛ accipiant spẽm ex obiectis oꝫ nos loqui de potentia intellectiua sicut loquimur de eius actu ꝛ de eius obiecto cum ergo oĩa intelligibilia non sint ꝯtinua lꝫ possint esse ꝯñ se habentia inquãtũ vnum intelligimus post aliud. Intellectus non dꝫ dici magnitudo ꝯtinua vt plato opinabat. Notandum ẽt qꝫ potest extendi hec rõ non solum ꝯtra verba platonis sed etiam ꝯ intentõem. nam ẽt methaphorice loquendo si intellectus dꝫ dici magnitudo. h. ẽ inquantum ferẽ in eius obiectum cum ergo etiam sic non debeat dici magnitudo ꝯtinua nullo modo videt habere veritatem platonicoꝝ loquutõ. Deinde cum dicit qualiter enĩ intelliget adducit 2am rõnem circa qꝫ duo facit qꝛ primo adducit huiusmodi rõnem. secundo remouet quandam cauillatõem possibilẽ fieri circa ꝯtacta ibi si autem sufficiens. dicit ergo q̃liter enim intellectus ẽ sic magnitudo intelliget quãlibet ꝑtium ipius idest ꝑ quãlibet ꝑtem eius aut supplet intelliget parte ẽm magnitudinem idest parte quantitatiua. aut intelliget ẽm punctum si opꝫ ꝛ. h. dicere ꝑtem qꝛ pũctus non est ꝑprie pars ꝛ subdit si quidem igiẽ ẽm punctum idest si intellectus intelligit secundũ partem punctalem hec aũt sunt infinita manifestum ẽ q̃ñ neque quam ꝑtransibit illa. si vero ẽm magnitudinẽ. i. ẽm ꝑtem quantitatiuã multotiens ꝛ infinities intelliget idem videẽ autẽ ꝛ semel ꝯtingens. i. non videẽ qꝫ sit vera opinio platonis quod intellectus existens magnitudo applicans se rei successiue intelligat ipsam sed videẽ quod absqꝫ tali successione simul ꝯtingendo rẽ intelligat ipsam. Notandũ aũt hanc rõnem non ꝑprie eẽ ꝯ intentõem platonis sed ꝯ verba. aiẽ enim intellectum non intelligere res applicando se rebus ẽm ꝑtes punctalem vel ẽm ꝑtem quantitatiuam ꝑut se applicant magnitudines corporales. Notãdũ ẽt qꝫ aiẽ si. h. i. si punctum opꝫ dicere partem qꝛ punctus non ꝑprie est pars. si autem dꝫ dici pars. h. est ẽm opionem platonis qui posuit lineam componi ex punctis superficiem ex lineis. corpus ex superficiebus. Dubitaret forte aliquis qꝛ videẽ hic phũs velle qꝫ intellectus intelligat non successiue. sed in simul ꝯtingẽdo eius ꝯtrarium videẽ velle in de memoria ꝛ reminiscentia vbi ait nostrum intelligere non esse sine ꝯn⁹ nꝫ sine rpe. dicendum qꝫ nõ est intentio phi negare a nostro intellectu oẽm successionem ꝛ omnem discursum sed vult qꝫ in intelligendo non sit illa successio ẽm partes quantitatiuas aut partes punctales vt videbaẽ intelligere plato. Ulterius forte dubitaret aliquis vñ sequiẽ ista ꝯclusio qꝫ si intellectus intelligeret applicando se rebus ẽꝫ partes quantitatiuas qꝫ multotiens ꝛ infinities intelligeret idẽ. Dicendum qꝫ nunq̃ã aliquid ꝑtransit aliqđ spacium nisi quelibet pars mouentis pertranseat q̃libet ꝑtem spacii quare si intellectus intelligit res applicando se eis ẽm ꝑtem quantitatiuam ad hoc qꝫ intellectus ꝑtraseat totã rem et applicet se toti rei opꝫ qꝫ quelꝫ ꝑs intellectus se applicet cuilꝫ ꝑti rei ꝛ qꝛ quelꝫ pars quantitatiua hꝫ multas ꝛ quodãmõ infinitas ꝑtes cũ quodlꝫ ꝯtinuũ sit diuisibile in infinitũ si ꝑ quãlꝫ ꝑtem se applicat intellectus cuilꝫ ꝑti rei infinities se applicabit eidem parti ꝛ ꝑ ꝯsequens infinities intelliget idem. Deinde cum dicit si autem sufficiens remouet quandam cauillatiõem possibilem fieri circa ꝯtacta diceret. n. aliquis qꝫ non oportet intellectũ intelligere. idẽ infinities applicando se eidem ꝑ infinitas ꝑtes qꝛ scđm q̃cunqꝫ ꝑtem se applicet intelliget totã rẽ. sed si hoc esset non oporteret intellectum moueri circulo nec habere aliquã magnitudinem si sufficeret quilꝫ ꝯtactus ad hoc quod intelligat totam rem. iõ ait si aũt sufficiens est intellectus q̃lꝫ ꝑtium. i. ꝑ quãlꝫ ꝑtem tangere rem ꝛ supple itelligere ipam totã quid opꝫ. i. ad quid oꝫ itellectũ moueri circulo aut oĩo hẽre magnitudinẽ si aũt necessariũ ẽ itelligere tangẽtẽ toto circulo idest totam rem circulariter quis erit tactus partibus idest per quas partes tanget ꝛ intelliget utrum per partes punctales vel ꝑ partes quantitatiuas. quocunque autem modo dicatur vt patet per rationem propositam inciditur in inconueniens. Deinde cum dicit amplius quomodo intelligeret adducit tertiam rationem dicens amplius quomodo intelliget intellectus partibile impartiali idest per partem impartibilem aut quomodo intelliget impartibile partibili quasi dicat qꝫ si intellectus intelligat applicãdo se reb⁹ ꝑ suas ꝑtes

partes si habet partes partibiles nõ itelligẽt
ipartibilia si vero ipartibiles nõ poterit parti
bilia itelligere. Dubitaret forte aliquis q2
videt hec ratio esse nulla: diceret.n. Plato q
cum scdm põnem meam itellectus sit magni
tudo sicut in aliis magitudinibus sunt quedaz
partes partibiles vt partes quãtitatiue ⁊ que
dã ipartibiles vt puncta sic ẽt in intellectu sunt
hec duo genera partiũ poterit itaqȝ intellect⁹
p partes partibiles itelligere partibilia p imp
tibiles vero ipartibilia. Dicendum q intel
lectus habet q̃dam obũ partibilia ut corpora
lia quedam ipartibilia ut itelligentias nõ ergo
exponẽdo partibilia ⁊ ipartibilia de partibus
q̃titatiuis ⁊ punctalibus sed de partibus cor
poralibus ⁊ incorporalibus nõ habet dubium
quod queritur nã si intellect⁹ hȝ partes corpo
rales ⁊ partibiles quomodo per contactum ⁊
per applicacionem poterit itelligere icorpora
lia ⁊ ipartibilia si vero habet partes icorpora
les ⁊ impartibiles nõ poterit se applicare cor
poralibus ⁊ ptibilibus ⁊ ɔmensurare se eis. ⁊ i
telligere ea vt plato opinabatur. Deinde
cum dicit necessarium autem itellectum posi
q̃ pbauit intellectum nõ esse magnitudinem
pbat ipm non esse circulum circa q duo facit
scdm q duas rationes adducit ad ppositum
scda ibi amp aũt in prima parte intendit talẽ
rõnem si intellectus essȝ circulus operatio ei⁹
esset circulatio.i. circularis ⁊ esset perpetua et
nõ haberet finem sed nulla operatio itellectus
est huiusmodi neqȝ practica. neqȝ speculatiua
ergo intellectus non est circulus. in hac autem
ratione sic procedit quia primo premittit hãc
consequentiã quod si intellectus esset circulus
operatio eius esset circularis ⁊ nõ habere finẽ
Secũdo ostendit opationez intellectus nõ esse
circularez ppter quod sequitur quod ipe non
sit circulus. secũda ibi practicorum quidem. n.
dicit ergo necessarium autem est supp secũdũ
platonez itellectum esse circulum hunc videlȝ
habentem motum scdm quod sunt motus celi
sed quod itellectus nõ sit huiusmodi circul⁹ sic
patet q2 motus quidem ipsius itellectus est in
telligentia. i. operatio eius motus autem circu
li est circulatio si ergo itelligentia. i. si operatõ
intellectus ẽ circulatio ⁊ intellectus vtiqȝ erit
circulus ⁊ subdit q cum itelligentia idest eius
operatio intellectus sit huiusmodi circulatio
intellectus semper intelliget aliqd siquidem
pro q2 quia circulatio est perpetua quasi dicat
q cum circulatio sit perpetua. i. non habeat fi
nem si itellectus eẽt circulus operatio eius eẽt
circulatio ⁊ non haberet finem sed vt patebit
operatio intellectus nõ est circulatio ⁊ habet fi
nem. ergo nõ ẽ itellectus circulus. Dubita
ret forte aliquis quomodo circulatio ẽ ppetua
⁊ nõ hȝ finem. dõm q i circulo scdm quod hu
iusmodi nõ est aliquis punctus in actu nõ ergo
est ratio quare magis motus circularis finiat

in hoc puncto q̃ in alio vel ergo finietur huius
modi motus in quolibet puncto circuli ⁊ tunc
nũqȝ iciperet ille motus vel nõ finietur in ali
quo puncto. ⁊ tunc semp ppetuabit talis motus
motus ergo circularis ẽ ppetu⁹ nec ex ipso cir
culo possumus assignare cãm quare huiusmodi
motus incipiat vel desinat. vtrum autez ex supe
riori agente possit prefigi lex quod huiusmodi
motus incipiat vel desinat in phisicis diffusi
us diximus. vlterius forte dubitaret aliquis si
intelligẽtia. i. si. operatio itellectus essȝ circula
tio vtrũ itellectus semper itelligeret ⁊ vtrum ei⁹
operatio semper ppetuaret ⁊ nũquam cessaret
nec haberet finem vt videtur littera sonare.
dicendum q operatio itellectus in praticis p
cedit a fine ad ea que sunt ad finem: ⁊ non econ
uerso. nam finis in practicis se habet sicut pri
cipium in speculatiuis. sed i speculatiuis quidẽ
pcedit a principiis ad ɔclusionem ⁊ ille ẽ rect⁹
ordo. habita aũt ɔclusione quiescit. igitur si re
ctus ordo nõ magis requireret pcessum a pre
missis ad ɔclusionem q̃ econuerso. sicut nõ quie
scimus i premissis sed imus ad ɔclusionez sic
nõ quiesceremus i ɔclusione sȝ circulariter re
diremus ad pmissas vel ergo nũqȝ iciperet hu
iusmodi motus vel semp ɔtinuaret a pmissis
ad ɔclusionẽ ⁊ a ɔclusione ad pmissas ⁊ sic cir
cularıter. itaqȝ sicut in circulo q2 nullus pũctus
est ibi in actu. vel nũquam inciperet huiusmõi
motus vel semper perpetuaretur sic si opatio
intellectus esset circularis non esset in aliquo
determinata quies. vel nũquam inciperet ta
lis mot⁹ vel semper perpetuaretur ⁊ q dictũ
est de consideratione speculatiua intelligen
dum est de consideratione practica. Dein
de cum dicit practicarum quidem enim ostẽ
dit operationes intellectus tam practicas quã
speculatiuas esse terminatas. propter quod se
quitur eas non esse circulares quia vt tactum
est circulationis nõ sunt termini nec in circulo
est aliquis terminus in actu. ideo ait quod pra
cticarum quidem itelligentiaȝ. i. operationuȝ
intellectus practicarum sunt termini. h. est hu
iusmodi operationes sunt terminate quia oẽs
sunt causa alterius idest causa finis ⁊ boni quo
habito quiescimus. speculatiue autem termi
nantur similiter rationibus. nam termini spe
culatiuarum sunt rationes. ratio autem omis
est diffinitio aut demonstratio. demonstratio
nes enim sunt a principio idest incipiunt a de
terminatis principiis. ⁊ habẽt quodãmõ finez
sillogismum aut ɔclusionez sillogismus enim
habet quietare intellectum nostrum ita quod
vel totus sillogismus vel saltim ipsa conclusio po
test dici quies intellectus nostri. ⁊ subdit si aũt
non concludantur idest si non determinentur
huiusmodi conclusiones sed eamus ab vna cõ
clusione in aliam. sed tamen non reflectuntur
in terminũ et principiũ sic accipiẽtes sp mediũ
⁊ extremitates. mediũ ergo se hȝ tãqȝ pncipiũ

quia medium nunquam intra completiones extremitates vero se habent tanquam termini quia hec sunt que concluduntur recte ergo procedunt sed circulatio iterum se reflectit in principium et sequitur ꝙ diffinitiones omnes finite sunt quare si tam demonstratio quam diffinitio habet terminum circulatio autem nullum habet terminum nulla operatio intellectus erit circularis ergo nec intellectus erit circulus.

Notandum autem ꝙ duplex est operatio intellectus vna simplex alia composita. operatio autem simplex terminatur ad diffinitionem operatio autem composita per quam formatur essentiatio terminatur ad similem vel ad demonstrationem. sicut ergo quiescit intellectus simplicium quando intellectus principiis quidditatis res format inde diffinitionem sic quiescit intellectus compositorum. quando intellectus propositionibus format inde similem vel demonstrationem termini. ergo intellectus sunt diffinitio vel demonstratio et quia diffinitio ratio dici debet. nam diffinitio hominis est ratio eius sic etiam et demonstratio vel similis ratio dici debet. vnde quando volumus dicere ꝙ aliquis fecit bonum similem vel bonam demonstrationem dicimus ꝙ fecit bonam rationem quasi tam diffinitio quam demonstratio potest dici ratio et intellectus terminatur vel diffinitione vel demonstratione bene dictum est ꝙ speculatiue intelligentie rationibus terminantur.

Notandum etiam ꝙ quia posset aliquis cauillare. d. quod nunquam terminetur intelligentia speculatiua quia augentur demonstrationes in prius assumendo et post vnam conclusionem possumus inuenire aliam. ne aliquis per hoc vellet concludere operationem intellectus esse circularem sit philosophus hunc processum non esse circularem. sed magis esse rectum quia non reflectimus a conclusione ad principia sed magis modo recto imus a conclusione ad conclusionem. Notandum etiam diffinitiones esse terminatas quia status est in predicatis. habent enim diffinitiones principium et finem quia non est ascendere in infinitum in generibus nec est descensus per formam vltra speciem specialissimam descensus autem ad indiuidua est per materiam quorum non est scientia neque diffinitio vt dicitur in septimo metha. Deinde cum dicit amplius autem adducit secundam rationem dicens ꝙ amplius autem si eadem circulatio est multotiens et supposito si operatio intellectus est circulatio oportebit multotiens intelligere idem. Notandum autem quod nullus motus potest continuari idem nisi circularis vt declarari habet in phisicis circularis autem non solum potest continuari idem sed vt superius probauimus ex parte circuli non potest sumi ratio. quod huiusmodi motus incipiat vel desinat et quia huiusmodi motus quantum est de se semper reiteratur. operatio intellectus si esset circularis cum vellet intelligere aliquid. oportet quod se per intelligeret idem. Dicebamus enim ꝙ hoc posito non magis esset quies in conclusione quam in premissis ad conclusionem et a conclusionibus ad premissas semper ergo incederemus a premissis ad conclusionem a conclusionibus ad premissas et quia nunquam hoc haberet finem si vellemus intelligere aliquid. oporteret sepe et in infinities intelligere idem. illud igitur idem inconueniens quod sequebatur si intellectus esset magnitudo et intelligeret res applicando se eis per partes quantitatiuas sequitur etiam si intellectus esset circulus et operatio eius eodem modo esset circularis secundum quod plato opinabatur vtrobique. etiam sequitur ꝙ si volumus intelligere aliquid oportet nos sepe intelligere idem.

lec 13.

Amplius autem intelligentia etc. Postquam philosophus probauit intellectum non esse magnitudinem neque esse circulum in parte ista vt dicebatur ostendit quod non competit ei motus nec connectitur corpori. eo modo quo plato opinabatur. duo ergo facit quia primo improbat opinionem platonis de intellectu vel de anima quantum ad motum. secundo improbat opinionem eius quantum ad connexionem corporis ibi laboriosum autem circa primum duo facit secundum ꝙ dupliciter improbat opinionem eius de intellectu quantum ad motum. secunda ibi at vero neque dicit ergo ad. h. autem intelligentia. i. operatio intellectus simplicium assimilatur cuidam quieti et statui magis quam motui eodem modo et silogismus qui pertinet ad intellectum compositorum magis assimilatur quieti quam motui ergo formetur sic ratio illud ꝙ magis assimilatur quieti quam motui non est motus sed omnis operatio intellectus tam simplicium quam compositorum magis assimilatur quieti quam motui. ergo nulla operatio talis debet proprie dici motus. Notandum autem ꝙ intelligentia. i. operatio intellectus magis assimilatur quieti quam motui quia dum humores sunt in motu. et quando non sunt quietate passiones vt patet in iuuenibus non potest in eis esse perfectus rationis vsus. nec recte in eis est prudentia. ideo dicitur in thopicis ꝙ nemo eligit iuuenes esse duces eo non constat eos esse prudentes et in. vii. phi. dicitur ꝙ animal in sedendo et quiescendo fit prudens et quia sic est operatio intellectus magis debet dici quies quam motus. Notandum etiam ꝙ similis et magis assimilatur quieti quam motui. nam cum nos dubitamus de aliquo non quiescimus. facto autem simile et postquam concluditur nobis per demonstrationem quietatur intellectus noster. Deinde cum dicit at vero adducit secundam rationem quod operatio intellectus non sit motus dicens at vero neque est beatum ꝙ non est facile sed violentum beatitudo enim non consistit in eo quod est quid violentum et non est facile. si ergo motus ipsius anime non est substantia eius idest non competit ei secundum substantiam suam mouebitur vtique anima extra naturam erit ergo motus extra naturam. erit itaque motus quid violentum ipsi anime et in motu non poterit consistere

9a q i

beatitudo eius formetur autez sic ratio in ope
ratione intellectus consistit beatitudo anime i
motu non consistit beatitudo anime ergo ope
ratio intellectus non est motus. vt plato opina
batur. Notanduz autem duplicem esse be
atitudinem vnam quam possumus aquirere
ex puris naturalibus & est valde imperfecta & d
hac determinauerunt phi de qua simpliciter
verum est quod cõsistit in operatione intelle-
ctus est autem huiusmodi felicitas duplex. vna
polytica que cõsistit in actu prudentie hoc mõ
ergo esse felicem nõ est aliud quam esse sic pru-
dentem vt sciat cõsiliari sibi & aliis. alia est fe
licitas cõtemplatiua & h. vt de ea determina-
uerunt phi cõsistit in actu sapientie idest in ac
tu illius sapientie que dicitur metha. metha.
enim inter scientias humanas inuentas per
excellentiaz sapientia esse dicitur. esse ergo feli
cem cõtemplatiue secũdum phõs nihil est ali
ud quam scire bene cõsiderare. cõsiderandoes
metha. est etiam quedam felicitas perfecta de
qua determinãt theologi que quomodo se ha
beat nõ est presentis speculationis sufficiat aũt
ad presens scire felicitatem de qua determi
nauerunt phi consistere in opatione intellect⁹

Dubitaret forte aliquis quia non videtur
valere consequentia phi videtur enim velle q
beatitudo non cõsistit in motu quia motus nõ
est substantia ipsius anime & est extra naturaz
eius. videmus enim q beatitudo & felicitas
consistit in operatione anime iuxta illud quod
dicitur in primo ethi. quod felicitas est opatõ
anime secunduz virtutez perfectam. ergo cuz
operatio non sit sbã rei & sit aliquid additum
nature. nõ est bona consequentia dicere q non
cõsistat beatitudo anime in motu qz motus si
est substantia eius & est aliquid extra substãm
ipsius videtur autem h. competere soli. prio
q sua beatitudo sit sua substantia nam vt dici
tur in. xii. methaphisice in illo capitulo sinlam
pem intelligere ipsius. primi est ei essentiale et
q suum intelligere est sua substantia quia in
illo intelligere ẽ sũma dlectatõ & sũma beatitu
do sequitur q sua beatitudo sit sua substantia
in omni aũt alio. quod est citra ipm sua beatitu
do non est sua substantia sed est aliquid preter
naturam eius. Dicendum quod cum felici
tas vt tactum est sit operatio anime secũduz
virtutem perfectam sic loquendum est de feli
citate vt loquimur de virtutibus. virtutes aũt
vt dicitur in secundo ethi. sunt aliquo modo a
natura & aliquo modo non sunt a natura. vn
de ibi scribitur q neqz igitur a natura neqz p
ter naturam fiunt virtutes sed nobis existenti
bus innatum est quidem suscipere eas perfe-
ctis autem per cõsuetudinem quare sicut vir
tutes sunt nobis naturales quia sum⁹ apti na
ti esse virtuosi sic felicitas de qua loquuti sunt
phi est nobis naturalis quia sumus apti nati
esse sic felices huiusmodi itaqz felicitas est na

turalis non quod sit ipsa natura anime vt ar-
guebat ratio nec est naturalis. q a natura per
fecte fiat sed pro tanto est naturalis quia esse
sic felices vt de felicitate locuti sunt phi sum⁹
apti nati per naturaz. motus ergo quia non ẽ
hoc modo naturalis anime in eo non consistit
felicitas & per cõsequens operatio intellectus
non est motus quia in tali operatiõne huiusmo
di felicitas habet esse. Ulterius forte dubi-
taret aliquis quomodo motus non competit
anime secũdum naturam ita q in eo nõ possit
esse felicitas. dicendum q mouere competit
anime per se nam cum animal moueatur ex
se oportet quod sit diuisibile in talia duo quo-
rum vnum sit per se mouens aliud per se mo-
tum. anima ergo est per se mouens. corpus aũt
per se motuz sed moueri competit anime per
accidens & est ei extraneum felicitas autem cõ
sistit in propria operatione rei nõ in eo q est si-
bi extraneum & non est proprium ei & quia hu-
iusmodi est motus respectu anime in motu nõ
potest consistere felicitas. & per cõsequens in i
telligere anime in quo ponitur huiusmodi feli
citas motus esse non poterit. valet autem hec
ratio specialiter cõtra platonem nam cũ ipse
posuerit animaz compoui ex numeris. nume
rus autem sit compositus ex vnitatibus anima
erit composita ex vnitatibus que sunt princi-
pia numerorum vnitas autem sic accepta dif
fert a puncto. vt dicitur in. v. metha. quia. h.
non habet situm punctus autem habet situz
est enim punctus substantia posita vnitas aũt
positiõe caret quia omnes motus sunt aliquo
modo in loco vt supra dicebatur & maxie mo-
tus localis: quod non est situale & quod caret
situ motus proprie sumptus penitus est extra
neus sibi nec in. h. potest consistere felicitas ei⁹
& si est ei extraneus motus local' sunt ei extra-
nei omnes alii motus quia omnes motus alii
presupponunt illum: Plato itaqz cuz poneret
animam compositam ex numeris & ex vnita-
tibus oportebat eum dicere quod situs esset
extraneus anime & quod anima non essz quid
situale & per consequens cogebatur ponere q
motus esset extraneus anime & quod in eo fe
licitas non posset consistere vt pluries ergo cõ
clusum est intelligere in quo consistit felicitas
de qua locuti sumus. non potest esse motus
vt Plato opinabatur. Deinde cum dicit
laboriosum autem improbat opinionez Pla-
tonis ex modo secundum quem probat aiam
connecti corpori. Ad cuius euidentiam sciẽ
dum quod in connexione anime ad corpus q̃-
tum ad presens spectat tria sunt attendenda
nam primo debemus ponere animam sic cõ
necti corpori quod magis sit cor⁹ pp animaz q̃
aia ppter corpus scdo debe⁹. h. sic ponere vt
eoz motuũ qui sunt corpi possim⁹ ex ipsa ani
ma redere rationẽ. tertio debemus sic talem
connexionem ponere vt propria aiũq propria

corpori coniungatur tria. ergo facit philosoph⁹ quia primo improbat positionem Platonis quantum ad connexionem anime quia ponebat eam sic connexam quod magis anima erat ꝓpter corpus quam econuerso. secundo eam improbat quia ponebat eam sic ꝯnexam quod ex tali cõnexione motuum qui inerant corpori nõ poterant reddere rationem tertio huiusmodi positionez improbat quia non ponebat animã sic cõnexam ꝙ propria anima proprio corpori vniretur. secunda ibi manifesta autez. tertia ibi illud autem incõueniens. dicit ergo ꝙ laboriosum enim est animam cõmisceri corpori. eo modo sup. quo ponebat Plato ⁊ laboriosum est ⁊ etiam nõ possibile animam absolui a corpore sup. cum vult non enim poterat anima absolui a corpore cum volebat vt Plato dicebat ⁊ adhuc fugiendum est siquidem secundum hãc positionem supple anime omne corpus. ⁊ melius est intellectum nõ esse cum corpore quemadmodum cõsuetum est dici ⁊ multis videtur sic esse formetur ergo sic ratio si laboriosum est anime misceri cum corpore ⁊ bonum est ale non esse cum corpore quemadmodum sequitur ex positione platonis ⁊ sicut videtur multis tunc corpus nõ est ꝓpter bonum anime ⁊ quia nos debemus sic ponere animaz esse ꝯnexam corpori ꝙ corpus sit ꝓpter bonuz anime. cuz platonõ poneret aiam corpori sic cõnexam sequitur ꝙ male opinabatur. Dubitaret forte aliquis quomodo debemus ponere. animam sic ꝯnexam corpori ꝙ corpus sit propter bonum anime ⁊ ꝙ magis sit corpus propter alam quam econuerso. Dicendum ꝙ anima sic comparatur ad corpus secundum quod ars ꝯparatur ad organa ⁊ sicut ars exercet proprias operationes per propria organa sic anima exercet ꝓprias operationes. per proprium corpus ⁊ quia cuilibz rei competit perfectio per proprias operationes anima exercendo proprias operationes ꝑ proprium corpus sequitur ꝙ ipsa acquirat suas ꝑfectiões ĩ suo corpore sicut ergo magis sunt organa propter artem ꝙ̃ ars propter organa sic magis est corpus propter animam quam anima propter corpus. Ulterius dubitaret forte aliquis quomodo ex põe platonis sequebatur ꝙ fugiendum erat anime oẽ corpus ⁊ ꝙ laboriosum erat anime coniungi corpori ⁊ ꝙ magis erat anima propter corpus ꝙ̃ econuerso. Dicendum ꝙ plato ponebat ꝙ anima primo mouebat seipsaz ⁊ quia anima vt dicebat erat ꝯnexa corpori. ideo anima mota mouebat corpus appellat autem plato motus anime operationes eius quare si anima mouetur ex se cooperatur ex se. non ergo indiget corpore vt perficiatur in operationibus suis cum ipsa se ipsam moueat ⁊ ex se ipsa operetur nullus est ergo fructus anime coniungi corpori sed licet fructus corpori coniungi anime inquantum mouetur ab ipsa ⁊ perficitur per ipsam. fugiẽdũ est ergo anime omne corpus cum nullus fructus sit ei ex eo ꝙ coniungitur corpori ⁊ laboriosum est anime corpori sic esse coniunctam quia retardatur anima ab ei⁹ motu propter grauedinem corporis ⁊ magis est anima propter corpus ꝙ̃ econuerso quia nullus fructus ⁊ nulla perfectio consurgit anime ex vnione ad corpus si volumus sequi opinionem platonis sed magis est fructus ⁊ perfectio corporis ex eo quod anime est cõiunctuz.

Deinde cum dicit manifesta autez adducit secundam rationem contra Platonez ostẽdens eum insufficienter determinasse de connexione anime ad corpus quia per cõnexionez illam non poterat reddere rationem motuuz qui inerant corpori. circa quod duo facit quia primo facit quod dictum est. secundo remouet quandam cauillationem circa pretacta ibi at vero. dicit ergo quod imanifesta est causa circulo ferri celum idest quare celum moueatur circulariter neqz enim substantia anime ẽ causa circulariter ferri celum sed secundum accidens anima mouetur sic idest circulariter neqz corpus est causa illius motus sed magis illi corpori anima debet poni causa quod sic moueatur. Notandum autem quod secũdz platonem anima nostra erat ad ymaginem anime celi ideo specialem rationem hic adducit contra animam celi secundum quod plato ponebat eam celo esse conuexam. nam si celum est animatum debemus ponere animaz taliter celo esse connexam quod manifesta sit causa quare celum circulariter moueatur. Et quia. h. plato facere non potuit reprehẽsibilis erat positio sua. Dubitarez forte aliquis quare Plato non potuit reddere causam ex anima celi quod celum circulariter moueretur. dicendum quod vt supra tangebatur opinio Platonis de anima specialiter intelligenda erat de anima celi si autem intelligebatur de anima nostra. h. pro tanto erat inquantum h. imitabatur illam quare cum ipse poneret animam de se esse aspectum rectum ⁊ postea diceret huiusmodi aspectum rectum deinde reflexisse in circulum anime. secundum. h. de se ⁊ per se competebat motus rectus si autez competebat ei motus circularis. h. erat ex cõsequenti ⁊ per accidens ⁊ quia anima mouebat corpus eo motu quo mouebat se ipsam et quo mouebatur per se ex parte anime non poterat assignari causa quare celum circulariter moueretur nec etiam huiusmodi causa poterat assignari ex parte corporis quia anima erat causa illi corpori quare moueretur non abtez ipsum corpus erat huiusmodi causa ⁊ quia neutro modo poterat assignari huiusmodi causa immanifesta erat causa circulo celum ferri. Deinde cum dicit at vero quia remouet quandã cauillatõz possibilẽ fieri circa pdicta dicẽs forte aliqs dicet ꝙ celũ mouet circulariter qz de⁹ volunt

ipm sic moueri sed.h.nõ sufficit qz si deus hic voluit ergo.h.ẽ melius assignãda est igitur cã quare hoc sit melius ⁊ quare.h.sit ꝯgruenti⁹ ideo ait.at vero qz neqꝫ dicitꝰ melius.i.neqꝫ dicitur bene a platonicis quod oportebat ꝑpter hoc deum facere circulariter ferri animã quia dignius sit ipsam aiam moueri quant mouetꝰ ⁊ moueri aũt sic.i.circulariter quam aliter verum qz.h.causa quare celum moueatur circulariter nõ est propria huic libro sed magis spectat ad librum celi ⁊ mundi ideo subdit quod quando huiusmodi itentio ẽ magis ꝓpria rationibus alteria.i.rõnibus celi ⁊ mundi iõ hũc quidem itentionez dimittemus nũc qz.h.non est plus huiusmodi itentio ꝓsequenda. Notandũ aũt ꝙ eodem motu quo mouetꝰ anima mouet ⁊ corpus.ideo dicebat plato ꝙ deus fecit animã moueri circulariter qz melius erat ipsam moueri sic ꝗ̃ aliter vt ꝯtendẽt ꝙ aia celestis circularitꝰ mota circularitꝰ posset mouẽt celũ. Notandũ ẽt ꝙ in his que naturaliter aguntur.deus vult ea que ꝯgruunt nature cũ ergo natura principaliter dicatur de forma ⁊ si dicitur de materia.h.est per anologiã ad formaz vt vult phũs.secũdo phisicoꝝ ⁊.v.meth. si deus vellet celum vel animã celestem moueri circulariter oportet ꝙ.h.ꝯpeteret nature ipsius anime ⁊ quia anima vt plato dicebat secundũ suaz naturã est aspectus rectus causaz quare celum circulariter moueretur assignare nõ poterat. Deinde cum dicit illud autem icõueniens adducit tertiaz rationem que ratio non solum est contra platonez sed etiã ẽ quodamodo contra omnes phõs antiquos loquẽtes de anima.ideo ait ꝙ illud autez inconueniens ꝙ nunc assignabimus accidit huic rationi idest huic positioni platonice ⁊ pluribus aliis positionibus que sunt de anima Plato enim ⁊ alii phi copulant ⁊ ponunt animaz in corp⁹ nihil determinantes propter quaz causam et quomodo se habente corpore ꝗ̃ tamen videtur hoc esse necessariũ,quod dicatur qualiter corpus ꝙ ingreditur anima est dispositum ⁊ proportionatũ quia propter cõmunitatez idest ꝑpter proportionez ⁊ ꝑpter ordinez ꝗ̃ hz agẽs ad patiens ⁊ anima ad corpus.h,quidez idest agens agit aliquid.h.autem idest patiens patitur ⁊ propter huiusmodi ꝓportionez.h.quidez idest anima mouet.illud autez idest corp⁹ mouetur ⁊ subdit ꝙ.n.autem horuz idest nulla huiusmodi conuenientia vel proportio inest adinuicez quibuscũqꝫ contingentibus ⁊ idifferentibus sed oportet esse determinata ⁊ disposita quibus inest talis proportio ꝗ̃ subdit ꝙ hi autem idest phi solum conantur dicere quale quid sit anima de susceptiuo autem corpore vtꝰ ad.h.determinant tãqꝫ contingens sit secũdũ pythagoricas fabulas quãlibet animam corpus quodlibet ingredi isti itaqꝫ dicunt simile aliquid sicut si aliquis dicat rethoricez idest illaz artem ingredi in fistulis idest in organa alterius artis.oportz artez quidem vti propriis organis animaz autem oportet esse in corpore proprio quia videtur vnũquodqꝫ corpus habere propriam spẽm ⁊ ꝓpriam formaz ⁊ pari ratione supplendum est ꝙ vnaqueqꝫ forma ⁊ species requirit proprium corpus. Dubitaret forte aliquis quomodo ex positione platonis sequebatur quod quelibz anima ingrederetꝰ quodlibet corpus.dicenduz quod plato ponebat animaz ꝯiungi corpori ⁊ alligari sibi vt moueret ipm vnde nõ videbatur aliter loqui de vnione anime ad corpus nisi sicut loquimur de coniunctione manus ad aliquod organum quia sicut mota manus mouet organuz cui coniungitꝰ sic mota anima mouet corpus cui est ꝯnexa.cum ergo quelibet manus sic organuz organorum ⁊ sicut quelibet manus potest coniungi cuilibz organo sic secũdum.h.quelibet anima poterit coniungi cuilibet corpori.si eniz moto pede mouetur illud ꝙ est alligant pedi nihil ad rem.

Utrum illud alligatuz sit ferrum vel lignũ vel aliquod huiusmodi corpus.non enim vis est in.h.cuiuscũqꝫ speciei sit illud huiusmodi alligatum.posset enim esse vis ꝙ nõ deberet esse cuiuscũqꝫ quantitatis sed cuz Plato ⁊ alii phi solum determinarent de anima ⁊ nihil ꝺ̃ icerent de susceptibili idest de corpore quia ergo in suis positionibus non declarabant cuius dispositionis debeat esse corpus animatum. nec etiaz determinabant quante quantitatis debeat esse huiusmodi corpus relinquebatꝰ secundum eos.ꝙ quecũqꝫ anima posset ingredi quodcũqꝫ corp⁹ cuiuscũqꝫ speciei vel dispositionis esset huiusmodi corpus vel etiam cuiuscunqꝫ quantitatis existeret.

a Lia autem opinio quedã ⁊c. Postqꝫ phũs posuit opinionẽ Platonis ⁊ democriti. In parte ista vt dicebatꝰ arguit contra opinionem empeð.circa quod duo facit quia primo ponit quandam opinionez cõformẽ opinioni empeð.⁊ eaz iprobat. secũdo descendit specialiter ad opinionem empeð ibi Inuestigabit autem hoc vtiqꝫ.circa primum duo facit.qz primo ponit huiusmodi opinionẽ secundo eam improbat ibi ⁊ enim armoniam dicit ergo.Alia autem opinio est quedam tradita de anima credibilis quidem multis ⁊ neqꝫ vna minor his que dicta sunt quasi dicatꝰ ꝙ hec opinio non est minor aliis opinionibus vno maior ⁊ ꝓbabilior.rationes autem tanqꝫ directiuas prebens rationib⁹ dico in cõi fcis ⁊ subdit ꝙ armoniam quandam dñt sup esse animam ista itaqꝫ opinio sic probabilis sic faciens rationes directas est quod anima sit armonia quedam. Notandum autem qꝺ̃ dicit rationibus in cõi fcis quia antiqui philosophi vt plurimum arguebant per quedam communia. Nesciebant autem descendere.

ad propria. Deinde cum dicit enim armoniam improbat huiusmodi rõnem ad cuius euidentiam sciendum q armonia est quedã cõpõ vel quedam ratio cõponibilium derelicta vel facta per motũ alicuius agentis quã armoniã sequunt vel cõcomittantur alique ꝓprietates quadrupliciter. ergo quantum ad presens spectat armonia cõsiderari potest. primo secundum se ut est quedam cõpositio vel quedam ratio. scdo cõsiderari potest vt cõperatur ad motum tanquam ad principium effectiuũ ex quo relinquitur. tertio vt cõperatur ad ꝓprietates que cõcomitantur ipsam quarto vt cõperatur ad ipsa cõposibilia quorum est cõpositio et ratio. quattuor ergo facit scdm quod his quattuor modis ꝓbat animam nõ esse armoniã. primo ergo probat animã nõ eẽ armoniam. si armonia consideretur in se. secũdo probat. h. si armonia compareт ad suum principium effectiuũ. tertio si cõparetur ad ꝓprietates. quarto si cõparetur ad ipsa cõpossibilia. scda ibi. amplius autẽ mouere. tertia ibi congruit autem magis quarta ibi amplius autẽ quoniã dicit ergo q et. n. armoniã dñs esse supp̃ temperamentum et cõpositionem cõtrariorum et corpus dñs compoꝫ ex contrariis secũdum se ergo et formaliter armonia nõ esse cõpositio et temperamentum illorum cõtrariorum ex quibus cõponitur corpus et quidem cum armonia sit quedam ratio aut cõpositio compositorum anima aũt neutrum horum est possibile esse ergo non est armonia. Dubitaret forte aliquis q2 videtur falsum esse q hic philosophus ait videlicet qd anima nõ sit compositio nec ratio cõpositorum nam illud est ratio cõpositorum q retinet et tenet ipsa cõposita sed ania tenet et retinet ipsa elementa ex quibus cõponitur corpus ne ferant in propria loca. ergo anima est ratio ipsorum cõpositorum. i. ipsorum elementorum ex quibus cõponitur corpus q autem anima cõtineat sic elementa. patet per phm̃ in secundo huius qui ait quod aliqd est continens elementa que feruntur in contraria loca et subdit q euelarent enim elementa et recederent a corpore nisi aliquid esset ꝓhibens et addit quod huiusmodi ꝓhibens est anima sic etiam in primo huius dicitur q anima magis cõtinet corpus quam corpus animã. nam ala recedente a corpore corpus expirat et marcessit. marcessit enim corpus quia ipsa cõpotentia dissoluunt anima. ergo est ratio compositorum idest cõponibilium quia cõtinet ipsa cõponibilia que sunt composita adinuicem et ea recedente. h. q sunt adinuicem composita dissoluuntur. Dicendum q cum dicitur q anima nec est composita nec est ratio cõpositorum ibi ratio accipienda est pro temperamento ipsorum compositorum q patet ex littera ꝑcedente nam cum prius dixisset q armonia est cõpositio vel temperamentũ cõtrariorum postea dixit q anima nec est cõpositio nec est ratio cõpositorum accepit ergo. h. rõnem ꝓ temperamento

dicamus ergo q cõponibilia cõponunt. i. vniũt adinuicem et eis cõpositis si sit ibi temperamentum et ꝓportio dicitur ibi esse armonia. armonia ergo formalit et essentialiter aut ẽ ipsa vnio et ipsa cõpositio cõponibilium vel vt melius dicamus ẽ ipsum temperamentum et ipsa ꝓportio cõponentium sz cum quodlibz horum sit accidens quia ipsa dispositio materie siue ipsum temperamẽtum cõponentium et ipsa vnio vel ipsa cõpositio cõponibiliũ accidens ẽ cum oporteat armoniam esse aliquod horum aia que est neutrum horum nullo modo armonia dici dz modo ergo negat phũs q anima nullo mõ sit ratio cõponentiũ vt ratio in cõtrarium. ostendebat sed vult q nullo modo sit illa rõ que ẽ armonia et temperamẽtum. Deinde cum dicit amplius autẽ mouere adducit scdam rõnem que sumit ex eo q armonia cõperat ad motũ dicens amplius aũt armonie nõ est mouere aie aũt omnes tribuunt hoc videlicet quod ei cõpetat mouere ergo anima nõ est armonia. Dubitaret forte aliquis. quomodo armonie nõ est. mouere dicendum q armonia nõ mouet sz est aliquid derelictum ex motu agens. n. mouet et disponit materiam qua disposita et temperata relinquit in ea debita ꝓportio et debita armonia vel ipsa miscibilia cõponentia mixtum se transmutant et alterant adinuicẽ quibus transmutatis et alteratis resultat ibi debitũ temperamẽtum et debita armonia. armonia ergo nõ mouz nec trãsmutat sed ẽ aliquid cõsequens transmutationẽ et motũ inde est ergo quod nos dicebamus hãc rõnem sumptam esse nõ ex ipsa armonia in se cõsiderata sed vt cõperatur ad motũ qui ẽ suum principiũ effectiuũ. debet ergo sic formari rõ armonie. nõ est mouere anime ẽ mouere quia omnes phi tribuũt anime. h. videlicet q moueat ergo nõ est armonia. Deinde cum dicit cõgruit aũt ponit tertiã rõnem sumptam per cõparationem ad ꝓprietates dicens q cõgruit ãt magis de sanitate et omnino de virtutibus corporeis dñe eẽ armoniã q dicere hoc de anima manifestũ aũt si aliquis temperamẽtũ reddet passiones et opera anime ex eo q est armonia quedã difficile erit. h. adaptare idest difficile erit tales rões reddere. Notandum q cognita quidditate rei habemus viã ad reddendum rõem de ipsis accñtibus et de ipsis ꝓprietatibus ideo dicebat in ꝓlogo q scdm qualcumque diffinitiones nõ cõtingit accidens cognoscere sed neque si scdm diffõnes illas est facile ymaginari aliquid de ipsis accidentibus omnes tales diffinitiones vane sunt. quare si anima eẽt essentialiter ipsa armonia. tunc cognita quidditate armonie de facili possemus reddere rõnem passionũ et operationũ anime. Sed cum cognita quidditate armonie difficile sit. h. cognoscere sequitur quod anima non sit armonia.

Notandum autem quod cognita quidditate ipsius ꝓportionis possumus reddere rõem

eorum que competūt sanitati robori ⁊ decori ⁊ aliis huiusmodi virtutibus corporalibꝰ. nam hic in quadā armonia ⁊ commēsuratōe consistunt. nam sanitas consistit in ꝓportōne ⁊ armonia humorū. Robur vero in ꝓportiōe ossium ⁊ neruorū vt innuit philosophus I pricipio tertii de eligendis. Per armoniaꝫ ergo possumus reddere ratonē eorum que competūt istis virtutibus corporalibus sed qualiter ꝑ armoniā possemus reddere ratonē ipsoruꝫ operum intelligibiliū ⁊ ipsarum passionū anime nullo modo esset facile ⁊ quia sic ē sanitas ⁊ huiusmodi virtutes corporales magis videtur esse armonia quā anima. Deinde cum dicit amplius autē adducit quartā ratonē sūptam per comparationē ad ipa componibilia quorū compositio ⁊ ratio videt eē armonia circa quod duo facit quia primo ait ꝙ anima nō ē armonia quia nec ē compositio nec ratio cōpōibiliū. secūdo quod supposuerat ꝓbat ibi cōpositio autem partiū. dicit ergo amplius autē quoniā dicimus armoniā respiciētes in duo. idest ad duo. nam vno modo armonia ē maxime ꝓpria magnitudine ⁊ hoc i magnitudinibus habētibus motū positionē ⁊ compositōnē ipsorum idest ipsarū partiuꝫ cū ipe partes sic cōgruunt idest sic conueniāt vt nullū congeneuꝫ idest nihil eiusdē generis ꝑtermittat ipu ergo compositio ⁊ ordinatio partiū sine defectu dicit armonia. hinc autēꝫ ⁊ alio modo dicimus armoniā eē rationē eorum que miscent ⁊ subdit quod neutro quidem igit modo idest nullo istorū modorum est rationabile animā esse armoniā. Notandū autē quod partes alicuius totius vel componētia aliquod totū aliquādo sic ordinant in toto quod quodlibet ꝯponētium remanet I natura sua vt patet de lapidibus componētibus domū ⁊ de cordis cōstituentibus citharam ⁊ de fistulis constituētibus organa. nam quilibet lapis remanet in natura sua. ⁊ quelibet corda in cithara ⁊ quelibet fistula in organis manet secundū suam substantiā aliquādo vero componibilia nō remaneat i natura sua ut patet de elemētis componētibus mixtū que nō manet sub formis ꝓpriis vtroque autē modo inuenit armonia. nā cum composita totū remanēt i eo sub ꝓpriis formis tūc armonia est compositio componibiliū non patiens defectū alicuius congenei idest alicuius eiusdē generis. nam cū nulla corda deficit I cithara ⁊ nulla fistula debita. deficit in organis ⁊ nullus lapis debitus deficit in domo tūc ex hoc videt resultare quedā ꝓportio ⁊ quedam armonia. quādo vere componētia non remanent sub ꝓpriis formis vt patet in mixtione. tūc armonia nihil est aliud quā ratio miscibiliū ⁊ quia neutro istorum modoꝝ anima videtur eē armonia nullo modo videt concedēdū animam armoniā eē. Notandūꝫ etiam qd quādo componētia remanēt sub ꝓpriis formis possunt habere multā diuersitatē. nam aliquādo ipa componētia requirūt ꝓprium motum. qꝛ aliter mouet corda acuta aliter corda grauis. aliquādo vero requirūt ꝓpriam dispositōem vt patet in domibus cōstituētibus ciuitatem que nō oportet quod adinuicē se contigāt tamen si bene debet esse disposita ciuitas opꝫ domos esse bene ordinatas aliquādo vero huiusmodi partes cōstituētes totum nō solum requirunt debitā positionē sed etiam requirunt debitū contactum ⁊ debitā compositōnem vt patet in lapidibus constituētibus domū quos oportet se contingere vt domū constituant. id philosophus ait huiusmodi armoniā esse I magnitudinibus habētibus motū positōem ⁊ cōpositōem ipsarū partium. Deinde cum dicit compositio autem ꝓbat quod supposuerat circa quod duo facit quia primo ꝓbat qd anima nō ē armonia que est compositio partium secundo quod nō ē armonia que est ratio mixtionis ibi similiter autē. dicit ergo quod compositio autē partiū corporis est multū inuestigabilis idest est valde manifesta ⁊ multe ꝯpositiōes partiū sunt ⁊ partes multipliciter sunt composite cuiusmodi ergo ⁊ quomodo cōgruit accipere intellectū compositōꝫ esse aut sensitiuum et appetitiuū supplenō ē facile inuestigare. Notandū aūt vim ratōnis huius in hoc consistere quod quia positio partiuꝫ corporis est facile inuestigabilis ea autē que sūt anime qualiter sint composita nō ē facile inuestigabile cuiusmodi pars componit intellectū ⁊ qualiter intellectus aut sensus aut appetitus sūt cōposita nō ē facile inuestigabile quare anima et ea que sūt anime nō possunt eē armonia que ē compositio partiū ⁊ que est faciliter inuestigabilis. Notandū etiam ꝙ secūdum armoniam que est compositio partiū cum remaneant partes in sua natura ⁊ sua substantia facile est videre qualiter est talis compositio. nam facile est videre quomodo carnes ⁊ ossa ꝯstituunt corpus animalis ⁊ quomodo lapides ꝯstituūt domū ⁊ corde citharā ⁊ sic de aliis. verū quia miscibilia non manent in mixto sub ꝓpriis formis. difficile ē videre qualis sit armonia que ē ratio mixtionis vt difficile ē videre qualiter elemēta componūt carnē aut os aut quodcūqꝫ mixtum. Deinde cū dicit similiter aūt ipꝛobat aliud membꝝ videlicet quod anima si sit armonia que est ratio mixtionis dicēs similiter aūt ⁊ inconueniens ē animam eē rationē mixtionis quia nō habet eandē rationē mixtio elementorū secundū quā ē caro ⁊ secundū quam est os accidet igit multas animas habere omne corpus secundū diuersas suas partes si quidem omnia membra sunt ex elemētis cōmixta ⁊ anima ē armonia ⁊ ratio cōmixtionis opꝫ secūdum diuersas ratōnes cōmixtionis repertas in vnoquoqꝫ corpore animato eē ibi diuersas animas quod est incōueniēs. Notādūꝫ

autē quod qꝛ caro est valde quid mobile ingeniauit natura vt in quolibet animali eē aliqd durum ad sustinendā carnē. vnde aliquib⁹ animalibus dedit natura ossa aliquibus. spinas aliquibus uero sipiones in omni ergo animali sunt diuerse rōnes mixtionis quia nō secūdum eandē rationē constituunt elemēta ad ꝯstituēdum carnē vel os vel spinā uel sipionem idest neruū illum quē habent animalia loco ossis q̄re si anima idem ē ratio mixtionis ī quolibet animali erūt diuerse anime quod ē inconueniens. Deinde cū dicit inuestigabit aūt specialiter descēdit ad opionem empedo. qui videbat hoc ponere quod anima ē forma rei eēt idē quod armonia ꝛ ꝓportio quedaꝫ circa qđ tria facit qꝛ primo improbat huiusmodi positionē. secūdo hāc positōem quamuis sit falsa ondit tamē eam eē ꝓbabilem. tertio epilogat circa determinata. secūda ibi si vero alterū. tertia ibi ꝛ quod quidē. Igiē circa primū tria facit secundū quod tres rationes adducit ꝯ empe. secūda ibi amplius aūt. tertia ibi ꝛ. h. vult. dicit ergo quod inuestigabit aūt. h. vtrū aliquis ab emp. qꝛ ipse dicit vnumquodqꝫ hoꝝ animatorū esse ratione quadā idest per rationē quandā. si ergo vnūquodqꝫ corpus animatū habet eē ꝑ quandā rōnē idest per quādam ꝓportiōeꝫ cum vnūquodqꝫ tale corpus habeat eē ꝑ animā vtram. ergo hec rō ꝛ hec ꝓportio est aīma aut magis anima ē alteꝛ aliquod quāꝫ huiusmodi ꝓportio cum huiusmodi ꝓportio sit in ꝑtibus supple alia ꝛ diuersa. Notandū qꝫ quicquid dicat empe. incidit in incōueniens. nam si dicit animā esse ꝓportionē incidit in incōueniens super⁹ tactuꝫ videlicet quod cum ī ꝑtibus corporis sint diuerse ꝓportōes quod in eodeꝫ corpore sunt diuerse anime. si aūt dicat animā nō eē ꝓportōnem tunc ꝯdicit sibi cum diceret corpus animatū habere eē per quādā ꝓportōem quod nō eēt nisi anima esset quedā ꝓportio. nam eē nō habet simpliciter corpus animatū nisi per animā. deinde cum dicit amplius autem adducit secundā rōnem ꝯtra empedo. dicens amplius aūt supple queret aliqs ab empe. vtrū ꝯcordia sit causa cuiuslibet mixtionis aut sit causa solum huiusmodi mixtiōis que ē secundā rationē idest secundū ꝓportōeꝫ per quam supple ꝯstituunē corpora animata.

Notandū aūt quod per hanc ratōem quicquid dicat empe. incidit in incōueniēs. nā cuꝫ ipse diceret quod anima ē quedā ꝓportio ꝛ quedam armonia tūc queraē ab emp. vtrū cōcordia quā ponebat cām generatiōis rerum sit cā cuiuslibet mixtionis quod si ipse dicat quod sic tūc vel omne corpus mixtum eēt animatū uel oportebit dare aliquā aliā cām quā ꝯcordiam que faciat mixtionem illā quā requirit anima si aūt dicat amicitiā vel ꝯcordiaꝫ non esse cām cuiuslibet mixtionis sed solum mixtionis animate vel mixtionis illius quā requirit ratio aīma totum tūc ꝯtradicit positōi sue. dicebat. n. iteꝫ esse cāꝫ cuiuslibet disgregatōis cōcordiam vo cuiuslibet cōgregatōis. Deinde cum dicit ꝛ hoc vē ratio adducit tertiam ratōnē contra empe. dicens ꝛ supple queraē ab empe. vtruꝫ h. idest concordia ē ideꝫ qꝫ ratio idest ꝓporcō quā dicit esse animā aut concordia est aliquid alterum preter rationē idest ꝑter huiusmodi ꝓportionē ꝛ armoniā ē subdit quod. h. quidem igiē dicta ab empe. habent huiusmodi dubitatōes qꝛ quicquid empe. dicit incidit in incōueniens. Notandum autē quod ꝑ hanc etiam rōnem tertiā quicquid dicat empe. icidit i inconueniens. nam si ipse dicat quod cōcordia sit idem quod illa rō ꝛ illa armonia quaꝫ dicit eē animā tunc cū concordia sit causa illius armonie idē erit cā sui ipius. si vero dicat concordiam nō esse illā armoniā ꝛ illā ꝓportiōem tūc cum armonia ꝛ ꝓportō sit quedā conueniētia. conuenietia autem sit quedā concordia. sequitur quod concordia non sit concordia vel ergo opꝫ dicere empe. quod concordia sit cā sui ipsius vel quod concordia non sit concordia quorū vtrunqꝫ est incōueniens. Deinde caꝫ dicit si vero alterū aliqd qꝛ dixerat superius quod hec positio quod anima est quedā ꝓportio et quedam armonia vel quedam mixtio habebat dirrectas rōnes ꝓpter quod innuebat eā eē ꝓbabilē ideo. h. ostendit quomodo huiusmodi positio sit ꝓbabilis circa quod duo facit secundum qꝫ armonia dupliciter sumi pōt. naꝫ primo ostendit quod videē esse ꝓbabile animam esse armoniā put armonia est idem quod ꝯpositio partiū. secundo declarat quod videē eē ꝓbabile animā esse armoniā put armonia est idē qđ ratio compositōis vel mixtionis ibi. adhuc āt dicit ergo. si vero aīa ē aliquid alterū a mixtione idest ab armonia que est mixtio ꝛ ꝯpositio ꝑtium quid igiē simul carni esse ꝛ aliis talibus partibus animalis interimiē idest tolliē supple anima formeē ergo sic ratio illud quo interempto ꝛ remoto remoueē aliud ꝓbabile videē quod sit idem cum illo sed remota carne ꝛ remotis aliis partibus ex quibus ꝯponiē animal statim remoueē anima quare videtur anima eē idem quod compositio ipaꝝ partiuꝫ qꝛ tolliē anima āmota mixtione ꝛ āmota cōpositione talium partiū. Deinde cuꝫ dicit ad h. autem ostēdit quod videē esse ꝓbabile alaꝫ esse armoniā que est rō mixtionis ꝛ ꝯpositōnis dicens adhuc autē si quidē si nō vnaqueqꝫ ptium aliis hꝫ animam que sit ratō mixtionis ꝛ si anima nō est rō compositōis quid est ꝓpter qđ corrumpiē idest tolliē anima deficiente tali rōne mixtionis ꝛ compositōis hꝫ autē hec ratio eandē vim cum alia. nā qꝛ āmota rōne cōpositōis tolliē anima videē quod anima sit idem quod armonia que est rō mixtionis. Notādū aūt quod he due rōnes volentes ꝓbare animā eē armoniā sunt ꝓbabiles ꝛ apparentes ſꝫ non

non sunt necessarie et vere. naz nunc opz quod quocunqz remoto remoueat et aliud qz illud sit idem cū illo nam nō posset ab igne tolli caliditas nisi tolleretur eius substātia et natura nō tamen ppter hoc calor est forma substātialis ignis.

Ultimo epilogat circa determinata dicēs quod quidem igitur nō est possibile animam esse armoniā ut dicebat empe. neque circulariter eam moueri ut dicebat plato manifestū est ex dictis sed ē idest pueniť eā moueri secundū accidens sicut diximus et conuenit eā mouere seipsam ut pueniť moueri quid idest aliquid in eo in quo ē sic ergo moueť anima qz mouetur corpus in quo existit ideo subdit quod. h. autē moueri est ab anima et ista anima mouet seipsam mouendo corpus aliter autē nō ē possibile moueri ipsam secundum locum.

lec. 15

Rationabilius autez dubitabit et c.
Postquā philosophus disputauit ꝯ opinionem democriti platonis et empe. in parte ista disputat contra quandā aliam opionem que dicitur fuisse platonis quod autē hic diciť annexum est imediate dictis. dixerat enim supra philosophus aīam non moueri per se sed p accidens contra quod possz quis obicere quod anima irasciť tristať et gaudet sed he passiones sunt quidam motus ergo anime per se ꝯpetit moueri. duo ergo facit qz primo ponit hanc positōnem quod anime ꝯpetit p se moueri. dicit eā esse rōnabiliorem aliis. secundo ostendit quod ppter huiusmodi passiones et opera anime non debemus ꝯcedere animam per se moueri. secūda ibi hoc autē non est necesse dicit ergo ratōnabilius autem dubitabit utique aliquis de ipsa anima tanquā sit illa que moueť p se ꝯsiderās in huiusmodi passionibus et operatōnibus anime. dicimus enim animā tristari. gaudere. cōfidere et timere. Amplius autē dicimus eā irasci et sentire et intelligere. sed. h. omnia esse motus videnť vnde opinabať aliquis ipsam aīaz moueri. Dubitaret forte aliquis vtruz he passiones et operatōes habeant rōnem motus dicendū quod vt cōmuniter diciť in operibus anime triplex inueniť motus videlicet pprie minus pprie et similitudinarie pprie autem reperiť motus in appetitu sensitiuo minus pprie reperiť in sensibus similitudinarie autē et minime pprie reperiť in intellectu ad motū autē pprie quantum ad pñens spectat duo ꝯcurrūt videlicet transmutatio secundū esse naturale et sbm naturaliter transmutabile in apetitu ergo sensitiuo et secundūz passiones sensitiuas habet esse pprie motus quia ibi est transmutatio secundū esse naturale vt apparet in ira vbi sanguis accendiť et inflammať. accensio autez et inflammatio nominant transmutatōnem secundūz naturale esse. Rursus concurrit ibi subiectuz naturaliter transmutabile quia apetitus sensitiuus fundať in organo aliquo corporali quod cum sit corpus passibile est naturaliter transmutabile in sensibus vero est motus minus pprie quia non est ibi transmutatio sbm esse naturale sed secundū esse intentōnale sunt enim sensus susceptiui specierū sine materia organū ergo sensitiuum licet sit corpus naturaliter transmutabile et passibile in sensu tamē nō est pprie motus vt ostensum est sed in intellectu quidem nec ē motus rōne transmutationis naturalis nec rōne subiecti naturaliter transmutabilis qz intelligere non fundať in organo corporali hoc autez lz sit bene dictū aliquo modo tamen est preter ppositū Nostra enim dubitatio est vtrū irasci gaudere. sentire. et intelligere et cetera huiusmodi dicant motum ad quod dicere possumus quod nullū tale pprie dicit motum. si enim ira formaliter esset ipsa ebulitio sanguinis accensi cum huiusmodi ebulitio sit quidā motus cogeremur dicere irā per se et pprie quēdam motū esse sed hoc est falsum. naz ipsum irasci nō est formaliter ipsa ebulitio sāguinis sed huiusmodi ebulitio est materia ire qz sanguinis ebulitōe facta oriť et ꝯsurgit ira. dicamus ergo gaudere. et tristari. et sentire. et intelligere et cetera. talia non esse pprie et formaliter motus uerūtamen aliqua horum requirunt motū pprie et non sunt sine motu pprie sumpto: aliqua vero huiusmodi motū pprie nō requirunt positio ergo. h. dicens animā per se moueri qz gaudet tristať et sentit ut themesius innuit dupliciter deficit primo quidē qz gaudere tristari et cetera huiusmodi nō sunt pprie motus. secūdo vero qz dato quod essent motus anima non p se moueret qz anima nō gaudet nec tristať nec sentit sed homo p animā agit ista. Deinde cum dicit. h. autem nō est ostendit quod ppter gaudere tristari et ppter cetera huiusmodi opera et passiones anime non debemus ꝯcedere animam p se moueri. circa quod quatuor facit secundū quod quatuor rōnes adducit ad ppositū. secunda ibi dicere autē irasci. tertia ibi. h. autē non tāquam. quarta ibi intellectus autē. circa primū duo facit qz primo adducit rōnez quod ppter huiusmodi passiones et opera anime nō debemus ꝯcedere animā moueri. secūdo declarat cuiusmodi sint motus huiusmodi passiones ibi horz autē accidunt. dicit ergo qđ. h. autē nō est necesse vz qz anima moueať. nā si gauderet dolere aut intelligere maxime motus sunt et vnumquodqz idest secundū vnumquodqz tale opus uel secundū vnāquāqz talez passionē ꝯuenit aliquid moueri, illud autē moueri vt irasci aut timere est ab anima in eo qđ cor aliquo modo moueť et qz cor et organa corporalia mouentur per huiusmodi passiones nō debemus concedere qz talia sint motus anime sz qz sint motus corporaliū organorū. Addit autē qz intelligere est forsitan aliquid alterū ab huiusmodi qz non est similis ratō de eo et de aliis

passio[illegible]bus ⁊ o[illegible]ribus anime. dicit ergo forsi tam[illegible] loquitur de intellectura: nūdū declaratū est cuiusmodi virtus sit virtus intellectiua. sed de hoc in tertio tractabit. Notandū aūt vim rōnis huius in hoc ꝯsistere qꝛ ea que sūt per se anime nō cōicant corpori nec organis sed in huiusmodi passionibus mouet cor ⁊ talia cōicant corpori ergo non sunt per se anime. Notandū etiam quod huiusmodi passiones ⁊ opera anime nō sunt motus vt in huius opinione sūpponit dato tamen ꝙ essent motus anima his motibus nō mouet sed homo ꝑ animam. Deinde cū dicit horū aūt ostendit cuiusmodi motus sint huiusmodi opera ⁊ passiones anime dicens quod de numero horū quorūdam modoꝝ vꝫ passionū ⁊ operuꝫ anime alia quidē sunt secundū loci mutatōem alia vero secundū alteratiōem ⁊ subdit quod qualia aūt sunt talia ⁊ quomodo est ibi motus alterius rōnis est idest nō spectat ad presentē consideratōem. p̄sens enim ꝯsideratio non patit exquisite determinare quales sint huiusmodi passiones ⁊ quomodo in eis hꝫ eē motus in libro aūt rethoricoꝝ magis exquisite determinatū ē de huiusmodi passionibus qualiter esse habeant ⁊ vnde oriant. Notandū autēꝫ ꝙ he passiones non sunt ꝓprie motus sed sunt quidam modi motus īquantū habēt motus annexos. ideo in littera dicit quod de numero horum dictoꝝ modoꝝ vꝫ motuū cuiusmodi sunt passiones ⁊ opera anime alia dicunt esse motus secundū loci mutatōem alia secundū alteratōem. Dubitaret forte aliquis quomodo in his passionibus ꝯcurrit vterqꝫ motus tam localis quā alteratōnis. dicendū quod cū hō irascit sanguis inflammat ⁊ accendit ⁊ ebulit accensus autem sanguis ⁊ ebuliens fluit ad exteriores ꝑtes inquantū ergo sanguis accēditur ⁊ ebulit est ibi alteratio. inquātū vero fluit ad exteriores partes est ibi loci mutatio. In timore aūt ēt hec ꝯcurrunt. nā ꝑ timorem cor ꝯstringit ⁊ sanguis fluit ad cor ⁊ sic est ibi loci mutatio. currente aūt sanguine ad cor remanēt mēbra palida ⁊ sic est ibi alteratio fere ergo in omnibus passionibus ꝯcurrit vterqꝫ motus sed in aliquibus videt ēē principalior motus alteratōnis. in aliquibus vero motus localis ⁊ inde est quod alie dicūtur fieri secundū loci mutatōnem alia vero secundū alteratōem. Deinde cum dicit dicere aūt irasci adducit secūdaꝫ rōnem dicens quod dīe animā irasci simile est ⁊ si aliquis dicat eā texere vel edificare melius aūt fortassis est non dicere animā irasci aut addiscere aut intelligere sed hominem agere hec anima. i. per aīam. anima ergo nō mouet his motibus nec agit huiusmodi opera sed ē rō ⁊ principiū ⁊ cā quare homo sic agat ⁊ quare taliter moueat. fortet ergo sic rō nihil mouetur illis motibus respectu quoꝝ est rō ⁊ principium quare aliquid aliud moueat. sed anima est ratio ⁊ principiū quare homo moueat his motibus ergo ipsa his motibus non mouetur.

Notandū aūt ꝙ dubitatiue loquit dicens fortasse melius ē non dicere ꝓpter intellectuꝫ de quo qꝛ nundū certificatū est quale quid sit. ideo de ipso semper sub dubio loquit. Dubitaret forte aliquis vtrū gaudere ⁊ tristari et cetera huiusmodi competant ipi anime secundum se dicendū quod vt satis innuit phus in litera aliud ē quod est rō agendi ⁊ aliud ē quod agit. nam nec forma agit nec materia patit sꝫ compositū agit per formā ⁊ patit per materiā.

Debemus enim imaginari ꝙ sicut res se hꝫ ad esse ita se hꝫ ad agere quibus ergo cōpetit per se eē competit per se agere ꝯpositum ergo qꝛ ꝑ se ē ꝑ se agit. forma vero qꝛ nō per se est sed ē rō eēndi non per se agit sed est rō agendi adire ergo gaudere tristari ⁊ cetera talia siue dicant actōem siue passionem non poterunt ꝑ se competere anime qꝛ nihil ꝙ nō est per se nec per se agit nec per se patit. anima ergo per se loquendo nec per se gaudet nec ꝑ se tristat sed ē rō qꝛ ꝯpositū gaudeat ⁊ tristat. bene ergo dictū est ꝙ est melius dicere aīam nec gaudere nec tristari sed hominē agere hec ꝑ aīam. Ulterius forte dubitaret aliquis vtrum intelligere per se ꝯpetat anime itaqꝫ ꝙ possimus ꝯcedere quod quāuis aīa nō gaudeat nec tristet sed hō per aīam nihilominus tū aīa ꝑ se itelligit. Dicendū ꝙ sm quosdā intelligere ē quedā operatio aīe ita qꝛ nō cōicat cū corpore ⁊ huiusmōi opō vt dicūt nō ē ipius ꝯiūcti ideo vt dicunt phus sibi pradicit ꝙ intelligere ē aliquid alteꝝ huiusmodi qꝛ n̄ ē opō ipius ꝯiuncti sed ipius aīe. nā cū intellectus non sit virtus organica in intelligēdo per se nō laborat organū corporale quare talis opō non vr̄ eē totius ꝯiuncti sed aīe. Sꝫ hoc stare nō pōt. nā quādiu ē aīa ꝯiūcta corpori non hꝫ ꝑ se eē ⁊ si non competit ei per se eē nō competit ei ꝑ se agere ipm̄ et intelligere non ē ipius aīe sed ē ipius ꝯiūcti dato ergo ꝙ intellectus nullo mō vteret organo corporali nec per se nec ꝑ accns attn̄ ex quo aīa est forma corporis quo posito nō ꝑ se est sꝫ est rō essendi sequit ꝙ n̄ ꝑ se agat sꝫ sit rō agendi qꝛ ipm̄ intelligere non ꝑ se ꝯpetit aīe sed sicut aīa n̄ ꝑ se ē sꝫ ē rō qꝛ hō sit sic non ꝑ se intelliget sed ē rō qꝛ hō intelligat hanc aūt veritatē spāliꝛ debēt exprimere ⁊ cōfiteri catholici tractatores vꝫ ꝙ sm ꝓprietatē locutōis nō dicamus ꝙ aīa intelligat sed ꝙ hō ꝑ aīam. Quo posito oꝫ ꝯcedere aīam intellectiuā eē formā corporis. ⁊ multiplicari sm multitudinē corpoꝝ immo cū ipse idem auero. hic ꝯcedat ꝙ aīa nō addiscat nec distinguat sꝫ hō. h. faciat ꝑ aīam ab ipa ueritate coactus oꝫ euꝫ dicere aīam intellectiuā eē formā corporis ⁊ nō esse vnū intellectū numero in oībus sed plurificari sm plurificatōeꝫ aīaꝝ intellectiuaꝝ huiusmodi. ꝙ aīam sm r. h. plurificari oꝫ sm plurificatōem corpoꝝ. Ulterius forte dubitaret aliquis

aliquis vel aliquo mõ possumus pcedere q̃d
aĩa intelligat. dicendũ q̃ si iudicamus de age
re sicut iudicamus de esse ꝗcq̃d nõ hꝫ p se esse
nõ hꝫ p se agere verũtamen q̃r aĩa intellectiua
lꝫ q̃diu ẽ ꝯiuncta corpori nõ hẽat p se eẽ sed vel
eẽ ꝯiuncto verũtamen cũ ipa nõ sit educta de
potẽtia corporis nõ ẽ ita immersa materie sicut
cetere forme nec infra suã eẽ dependet a ma
teria sicut eẽ aliaꝝ formaꝝ. ideo ipsi intelligere
magis pprie vel nõ sic improprie attribuit aĩ-
me intellectiue sicut attribuunt̃ alie actões aliis
formis. ideo nõ ẽ ita. h. impropria aĩa itelle
ctiua intelligit sicut ẽ hec aĩa brutoꝝ. sentit. h.
enim magis est ppria hõ intelligit quã aĩa in-
telligit sed q̃r p se agere magis pprie põt attri
bui aĩe intellectiue quã aliis aĩabus eo q̃ suũ
esse nõ sic dependet a corpore sicut eẽ aliaꝝ aĩ
maꝝ ideo forte nõ simpliciter sꝫ p quandã cõ-
paratõem dixerunt aliqui hanc eẽ ppriã q̃ aĩa
intelligit quicquid aũt sit de locutõne ꝯparatiua
oĩa tñ. h. simpliciter ⁊ absolute fm ppríetatẽ
vocabuli attribuẽda sunt ꝯposito magis quã
forme et homini magis quã aĩe. Deĩde cũ
dicit. h. aũt nõ tãquã adducit tertiã rõnem di-
cens q̃. h. aũt. i. huiusmodi opa ⁊ passiones nõ
supple ꝯpetunt anime tanquã motu existente i
illa. sed aliq̃ quidẽ motus sunt vsq̃ ad illã
i. vsq̃ ad aĩam aliq̃ aũt sunt ab illa. i. ab aĩa
vt sensus quidẽ sũt ab his. i. a sensibilibus ad aĩ
mam reminiscẽtia vero est ab illa. i. ab aĩa ⁊ quia
sic ẽ motus aut quietes que sunt huiusmodi sũt
in sensibilibus organis nõ in aĩa. Notãdũ
aũt vim rõnis huius in hoc ꝯsistere quod nihil
mouet̃ nisi illud in quo ẽ motus ⁊ q̃r huius paſ
siones ⁊ opera motus sunt in organis non sunt
in aĩa sed sunt ad aĩam vel ab aĩa sequit̃ q̃ p
huius passiones ⁊ opera nõ moueat̃ aĩa sed sẽ-
sibilia organa moueant̃. Notandũ ẽt quod
aliqui motus sunt ad aĩam vt apparet in senti
endo vbi motus incipit a sensibilibus ⁊ termi
nat̃ vsq̃ ad aĩam aliq̃ quidẽ motus sunt ab
anima vt apparet in reminiscendo. nam fm remi
niscentiam ex ipis spẽbus quas hꝫ aĩa apud
se tendit in cognitõem rerum. hic ergo motus
est aliquid ab aĩa ad res ⁊ q̃r omnes tales mo
tus vel sunt ab aĩa vel ad aĩam ⁊ nulli tales
motus sunt in aĩa sed in organis vt dicebat̃ p
huiusmodi passiones ⁊ opera non mouet̃ aĩa
sed organa. Notandũ ẽt q̃ tertius ille mo
tus aut quietes in organis sensibilibus sunt.
sic põt exponi vt dictũ est quod talia non sunt
in aĩa sed in organis. temestius tamen aliquid
subtiliter supaddit dicens q̃ possꝫ aliquis dice
re q̃ reminiscentia nõ hꝫ rõnem motus sꝫ ge-
tis eo quod nominet quẽdã thesaurum specie-
rum quodãmodo apud animã quiescentẽ. ideo
phũs ait q̃ talia siue sint motus aut quietes
sunt in organis sensibilibus non in aĩa. De
inde cũ dicit intellectus aũt adducit quartam
rõem circa q̃ tria facit q̃r primo adducit huius

modi rõem. Scdo q̃ dixerat manifestat per simi
le. tertio epilogat circa determinata. Scda ibi si-
cut in ebrietatibus. tertia ibi q̃ quidẽ igit̃ di-
cit ergo q̃ intellectus vĩ eẽ quedã subã in fieri
⁊ non vĩ corrumpi. nam maxime aũt corrũpe-
tur vtiq̃ ab ea debilitate que est in senio nunc
aũt forte queadmodũ accidit in sensitiuis sup
ple multomagis accidit in intellectu. nam si
senior acciperet oculum iuuenis vĩ vtiq̃ sicut et
iuuenis quare senium non est in sustinendo ali
quid aĩam sed in sustinendo illud in quo est aĩa
idest in substinendo corpus format̃ ergo sic rõ
in illo sunt huiusmodi passiones ⁊ opera ⁊ hu
ius motus tanquã in sbo per cuius debilitatẽ
debilitãtur illa sed hec non debilitãtur p debi
litatem aĩe sed p debilitatẽ organoꝝ ⁊ per de-
bilitatõem ipius ꝯiuncti ergo huiusmodi mo-
tus non sunt in aĩa sed sunt in organis ⁊ in ꝯiũ-
cto. Quod aũt debilitatio illoꝝ opeꝝ nõ sit per
debilitatẽ aĩe sed organi probat per hoc q̃r si se
nex acciperet oculum iuuenis videret sicut ⁊
iuuenis non ergo tales debilitatões sunt ex eo
quod sustineat ⁊ patiat̃ per se aĩa. sed q̃r sustinz
⁊ patit̃ ipm ꝯiunctũ vel ipm corpus in quo ẽ
aĩa. Notandũ aũt q̃ dicit intellectũ eẽ sbaz
in fieri q̃r forte sic loquebãtur antiqui dicẽtes i
tellectũ eẽ subãm in fieri q̃r ẽ subã incompleta
vel forte hoc dicit fm opionem ppriã q̃r intel-
lectus possibilis ẽ oĩa fieri p possibilitatẽ quã
hꝫ ad recipiẽdũ intellectuales spẽs. Notan
dũ aũt q̃ dicat intellectũ nõ corrũpi quod de ip
so intellectu ⁊ de ipa aĩa intellectiua indubita
ter verũ ẽ q̃r vt dicetur in 3o huius intellectus
quoq̃ i alteꝝ genus est ⁊ separat̃ ab aliis tãquã
perpetuum a corruptibili. de his aũt aĩabus q̃
nõ corrũpãtur verum ẽ aliquo mõ q̃r per se nul
la forma nec corrũpitur nec generat̃ sꝫ genera-
tões ⁊ corruptões taliũ sunt p generationem ⁊
corruptiõem ꝯpositi. Deinde cũ dicit sicut
in ebrietatibus q̃ dixerat manifestat p simile
oñs q̃ debilitãtur ⁊ impediũt̃ huiusmodi opa
aĩe ppter debilitatõem corporis vel ppter de
bilitatõem ⁊ corruptõem organoꝝ dicens q̃ si
cut in ebrietatibus ⁊ in infirmitatibus itellige
re ⁊ ꝯsiderare marcescunt idest debilitantur ⁊
impediunt̃ corrupto alio quodã interius idest
corrupto organo fantastico ipꝫ aũt supple intel
ligere fm se impossibile ẽ supra q̃ corrumpat̃ ⁊
subdit q̃ intelligere aut amare aut odire non
sunt passiones illius. i. passiones itellectus aut
aĩe intellectiue sed sũt passiones huius. i. ipius
ꝯiuncti hñtis illũ. i. habentis intellectũ fm q̃d
illũ. i. fm q̃ intellectũ hꝫ quare et corrupto. h.
idest corrupto organo corporali aĩa nꝫ memora
tur nꝫ amat q̃r huiusmodi passiones non erant
illius. i. ipius aĩe fm se sed erant cõis. i. ipsius
ꝯiuncti ⁊ cõicabant̃ ipi organo corporali q̃ q̃d
organũ corporale destructũ ẽ. i. ponit̃ corruptũ
⁊ destructũ eẽ vel vt hꝫ alia lr̃a huiusmõi paſ
siones sunt ipsius ꝯiuncti vt pdictũ ẽ. i. vt iã pdi

rimus, prima tñ ista ē correctior vt pz p ɔmen. tũe. ⁊ subdit ꝙ intellectus autẽ fortassis est aliquid diuinũ ⁊ impassibile. Notandũ autez ꝙ p̄hs hic sub dubio loquitur de itellectu qꝛ cũ antiqui dicerent intellectũ eē sensũ ⁊ nũdũ manifestũ sit dr̃ia inter intellectũ ⁊ sensũ oportuit ipz in talibus sub dubitatiõe loqui. Notandũ aũt ꝙ cũ oīa opa ⁊ passiones aīe cõicēt aliquo mõ alicui organo corporali quibz talis actus et quodlz tale opus aīe põt debilitari vel ēt ipediri totaliter p debilitatõem vel p corruptiõez alicuius organi corporalis. Notandũ ēt ꝙ p simile quod videmus in infirmitatibus ⁊ in ebrietatibus pz verũ eē ꝙ supius dicebatur .s. qꝺ huiusmodi passiones ⁊ opera aīe debilitantur p debilitatõem corporaliũ organorũ. Ultimo epilogat circa determinata dicens ꝙ quidem igitur nõ possibile ē aīam moueri manifestuz ē ex his .i. ex dictis ⁊ subdit ꝙ si autẽ aīa penitus nõ mouetur manifestuz est qm̃ nõ mouetur a seipa vt aliqui opinabantur.

lec. 16.

Ultum autẽ his que dicta sunt ⁊c.

m Postquam p̄hs improbauit opiõnẽ democriti, platonis ⁊ emp. in pte ista vt dicebatur iprobat opinionẽ zeno. circa ꝙ duo facit qꝛ p̄lo aũt hãc opinionẽ eē irratõnabiliorẽ aliis. sẽo adducit ratõnes ad destruendũ huiusmodi opiõnẽ ibi quõ n. opz. dicit ergo ꝙ multũ autẽ his que dcã sũt irratõnabilius ē dicere aīam eē numerũ mouẽtem seipm insunt eim sic dicentibus primo impossibilia accidentia ex ipõ moueri insunt etiã impossibilia ppria ex eo quod dicunt ipam animã eē numerũ. Notandũ ãt hanc opiõnẽ ut themistius ait fuisse zeno. qui cũ diceret aīaz eē numerũ seipm mouentẽ accidebant ei ipossibilia ex pte motus sicut ēt ⁊ aliis p̄hīs naz aīa si mouet seipam cũ nihil seipm moueat. Rursus accidunt ei inpossibilia ppria ex pte numeri qꝛ aīa nõ ē numerus. Deinde cum dicit quõ. n. opz adducit rõnes ꝯ huiusmodi positionẽ circa ꝙ duo facit qꝛ primo iprobat huiusmodi positõem quantũ ad subãm aīe. sẽo quantuz ad accñtia eius ibi ɔplectẽtibus. igitur circa primũ duo facit qꝛ primo facit quod dictũ est. sẽo ɔparat huiusmodi opiõnẽ ad opiones alias oñdẽs ꝙ ipossibilia illa que sequũtur ad opiones alias ⁊ ēt plura alia impossibilia sequũtur ad illam opiõnẽ oñdit. n. hanc opiõnẽ habere ipossibilia cõia cũ opionibus aliis ⁊ ēt hēre ipossibilia ppria. sẽa ibi accidit autẽ. prima pars diuiditur in. d. sm̃ ꝙ zeno. duo ponebat in diffinitiõe aīe. s. motũ ⁊ numerũ. primo. n. improbat opiniõnẽ eius ex parte motus. sẽo ex parte numeri ibi amplius ãt a numero circa primũ duo facit sm̃ quod duo adducit ad ppositũ ibi amplius ãt qm̃ dñt. dicit ergo primo quõ. n. opz itelligere aīam eē vnitatẽ motã ⁊ quõ ⁊ a quo mouebitur ipartibilẽ ⁊ idifferentẽ exñtẽ quasi dicat qꝺ anima non potest esse vnitas mouens seipam cum vnitas sit itipartibilis ⁊ indifferens .i. indiuisibilis nã si anima est motiua ⁊ mobilis differre debet. nam omne quod mouet seipsum oportet esse diuisibile in talia duo quoruz vnum sit per se motum aliud per se mobile. sed omnis vnitas est indiuisibilis. ergo nulla vnitas potest mouere seipam ⁊ per consequẽs anima non potest esse vnitas seipsam mouẽs.

Dubitaret forte aliquis unde sequitur .h. consequentia quod omne mouens seipm oz eē diuisibile ⁊ partibile. dicenduz quod si aliquid moueret seipm tunc aliquid ageret in seipm ⁊ pateretur a seipo sm̃ ergo quod ageret eēt i actu qꝛ quicquid agit: agit vt ē in actu pmt vero pateretur eēt in põ ⁊ qꝛ nihil idẽ inquantũ idem ē in actu ⁊ in potentia oē mouens seipm opz esse diuisibile in talia duo quorũ vnũ dicat actum respectu cuius ɔpetat ei mouere ⁊ agere ⁊ aliõ dicat potentiã respectu cuius ɔpetat ei moueri ⁊ pati vnitas igitur qꝛ est aliquid indiuisibile seipaz mouere nõ põt. Ulterius forte dubitaret aliquis qꝛ ratõ p̄hī nõ videtur arguere ꝯ opiõnẽ zeno. nõ. n. dicebat zeno. ꝙ aīa eēt vnitas seipaz mouens sed quod eēt numerus seipm mouens deberet ergo p̄hs pbare impossibile eē ꝙ numerus seipm moueret dicendũ quod si bene ɔsideramus opiõnẽ zẽo. vel oportebat eum dicere ꝙ aīa eēt numerus seipz mouens aut numerus ille quẽ dicebat zenocrates eē aīam nõ habeat plures vnitates vel saltez ad opiõnẽ illius sequebatur quod vnitas seipam moueret ⁊ quia hoc est impossibile impossibilis erat sua põ quod autem sic sit pz. nam si aīa est numerus seipm mouens ⁊ .h. competit aīe p se imo secunduz opiõnẽ zeno .h. competit aīe in primo modo diuidendi p se cum .h. ponatur i diffinitiõe eius quare si ille numerus qui dicitur anima p se mouet seipm opz quod totum secundum se totum sit motiuuz sui ipsius quia si totus ille nũerus mouetur semetipm p ptes non competeret ei mouere seipsum per se totuz ergo secundum quod totum mouebit seipm sz si totus ille numerus mouet se totum p se oportet quod quelibet vnitas illius numeri moueat quãlibet vnitatem ⁊ p consequens quelibet vnitas mouebit seipsam. sequitur ergo ex positione zeno. quod vnitas seipsam moueri posset itaque sic formari ratio philosophi si anima esset numerus seipsum mouens. sequeretur qꝺ vnitas seipsam moueret hoc est impossibile ergo ⁊c. Deinde cum dicit amplius autem adducit secundam rationem dicens amplius autem quoniam dicunt lineam motam facere planum idest superficiem punctum autem motum facere lineaz ⁊ quia sic est motus vnitatum etiam linee idest vnitates mote constituent lineas nam punctus est vnitas positiõnẽ habens ergo numerus aīe .i. numerus q est

est anima iaz est alicubi et habet pōnez qꝫ est i
cōueniens qr anima tunc ēēt qd situale. No
tandū aūt qꝫ vt dictū est sup. oēs motus sunt a
liquo mō in loco quicqd ergo mouet ē aliquo
modo quid locabile et situale vnitates ergo ex
quibus ꝯponit anima qr sunt vnitates mote
erunt situales et positionē habebūt. ergo cum
vnitas situalis et habens pōem sit idem qꝫ pū
ctus vnitates ille sunt pūcta. Notandū ē
qꝫ sm opinionē antiquoꝝ phōꝝ puncta mota
ꝯstituunt lineaz vnitates ꝯstituentes animaz
qꝫ sm zeno. sunt vnitates mote ꝯstituēt lineaz
anima ergo ꝯstituta ex talib⁹ vnitatibus erit
quid locale et hñs positionē et erit qd ꝯtinuum
qꝫ est incōueniēs vel vt expssius appe[re]t incō
ueniens ipa anima erit quedaz linea qꝫ est olo
ridiculū. duo ergo incōueniētia sequūt. primo qꝫ
aīa sit linea cū sit ꝯstituta ex motu vnitatū que
sunt idē qꝫ pūcta. secūdo sequit qꝫ aīa sit quid
situale. Notaū aūt quod antiqui phī vt di
cebat. circa principiū ꝓlogi loquentes de aīa
solūmodo de anima humana videbant inten
dere. et qr anime humane potissime repugnat
esse quid locabile et habere pōnem et iō hec rō
potissime ꝯtradicit antiquoꝝ opinioni. De
inde cū dicit amp autē. a nūero iprobat opinio
nem zeno. ex parte numeri circa quod quatuor
facit sm quod quatuor rōnes adducit ad ꝓpo
situm. ſa ibi videbit aūt. terna ibi ꝯtingit aūt
quarta ibi amp aūt. dicit ergo quod amp aūt
si aliquis auferat a numero numeꝝ aut vnita
tem relinquit alius numerus sm spēm plante
aūt et multa animalia diuisa viuunt et vident
hēre eādem aīam spē quicqd igr aufertur a nu
mero variat spēm numeri. nō autē omnis di
uisio animatoꝝ diuersificat animā sm speciē
quare aīa nō est idem quod numerus vt opi
nabat zenocrates. Deinde cū dicit videbit
aūt adducit scōam rōem ꝑ quā ostēditur quod
si est dare aliquē numeꝝ motum vel aliquas
vnitates motas aīa nō est huiusmodi numer⁹
nec huiusmodi vnitates vt opinabat zeno. sꝫ
magis ē illud qꝺ mouet huiusmōi numerum
vel quod mouet huiusmōi vnitates. h. est ergo
qꝫ aīt qꝺ videbitur autem vtiqꝫ nihil differre
dicere. aīam esse vnitates vt dicebat zeno. aūt
esse coꝛ. parua vt dicebat democritus et nāqꝫ
si ex democriti spheris fiant puncta. i. vt expo
nit ꝯmentator si spere dmocriti sint adeo pue
qꝫ dicant esse puncta solum aūt qualitas ma
neat erit aliquid i ipso. huiusmodi corpore par
uo. h. quidez mouens illud autē qꝺ mouetur.
sicut i omni ꝯtinuo moto. mouēs differt a mo
bili et ē ibi dare aliud quod mouet et aliud qꝺ
mouet. nā nō accidit quod dictū ē s. qꝺ oporte
at mouens differre a mobili pp. h. qꝺ ē differ
re magnitudine aut paruitate. sed qr quantū
idest sm. h. accidit qr illud qꝺ mouet ē ꝯtinuum
naz nō possumus dīc quod corpora parua mo
ueant se ipsa et nō magna et ecōuerso. sed omne
quod mouet coꝛꝑo quod est quid quantum cō
tinuuz. oportet qꝺ ab aliquo mouetur. vnde qr
ipe vnitates ꝯponentes animaz erant quid qꝫ
tum cum eēnt mobiles necesse est aliquid esse
motiuum ipsaruz vnitatū. nō ergo ipse vnita
tes. nec ipe numerus erat anima sed anima e
rat id quod mouebat illas. iō sequit qꝺ si in al
mali id qꝺ ē mouens est anima. et ēt in nume
ro id quod est mouēs est anima. quare anima
nō est mouens. et quod mouet vt opinabatur.
zeno: sed mouens solū. Dubitaret forte ali
quis quō est intelligere qꝺ spere democriti es
sent corpora parua et eēnt puncta cum pūctus
nō sit corpus. nec sit quid ꝯtinuū sꝫ sit terminus
ꝯtinui. Dicendum qꝫ punctus quid idiuisi
bile nominat ea ergo que sunt indiuisibilia sm
qꝫ huiusmodi quoddā modo pūcta dici possūt
ergo licet corpora naturalia sint diuisibilia in
infinitum. in eo qꝫ sunt quanta vel in eo qꝫ sunt
ꝯtinua nō tamē sunt idiuisibilia i infinituz sm
quod sunt naturalia et sm qꝫ sunt finita ꝑ ꝓpri
am spēm quia ē ꝯuenire ad minimā et minimā
aquā et ad minimā carnē. vt dicit i primo. phi
sicoꝝ posset. n. tam modicū accipi de aqua vel
de carne quod si acciperetur paruz plus non
vlterius remaneret i illa spē corpora ergo sic
accepta parua que sic sunt indiuisibilia aliquo
modo possunt dici puncta ꝓut aliquid partici
pant de indiuisibili est ergo intētio phī dicere
qꝫ quācūqꝫ coꝛ. democriti ponant esse parua sꝫ
qꝫ spectat ad ꝓpositum nō est differentia iter
speras motas vel illa corpora parua mota ex
quibus componebat animam democritus. et
illas vnitates motas ex quibus ꝯponebat ani
maz zeno. nam cum omne qꝫ mouetur ab alio
moueat tam illis corporibus quam illis vnita
tibus oportebat dare motorē et quia anima hꝫ
rōnem motoris nō erit anima huiusmodi coꝛ.
nec erit anima huiusmodi vnitates mote vel
huiusmōi numerus motus vt opinabat zeno.
sed erit id quod mouet huiusmodi vnitates
et huiusmodi numerum quare bene ꝯcluditur
in fine rationis. qꝫ anima nō est numerus se ip
sum mouens nec est idē qꝫ mouet et qꝺ mouetur
sed est mouens solum. Ulterius forte du
bitaret aliquis quomodo in continuo oportꝫ da
re aliquid quod mouet et aliquod qꝫ mouetur
nō quia differat in magnitudine et paruitate.
sed quia quantum. Dicenduz qꝫ in. vii. phi
sicorum ꝓbatur hec cōclusio qꝫ omne quod mo
uetur ab altero mouetur cuius ratio assignat
quantitas est diuisibilitas mobilis non enim
qr mobile differt magnitudine aut paruitate
idest non. quia est magnum aut paruum ideo
mouetur ab alio sed eo ipso quod omne mo
bile ē quid quantum. et quid diuisibile. Sequi
tur quod omne quod mouetur ab alio moue
tur et quod nihil moueat se ipsūz. pro loꝰ qꝫ
qd pausat pausāte alio ñ mouet a se. sꝫ mouet

ab alio. sz oē totū diuisibile pausat pausante alio vt pausante parte. ergo nullū tale totum mouet̃ a se. sed omne tale mouet̃ ab alio. qualiter aūt. h. rō ꝑ. facta in. vij. phisicoꝝ teneat ⁊ ↄcludat in editionibus quas fecimus sup phisicis diffusius diximus in pn̄ti aūt scire sufficiat ꝙ oē corpus siue sit magnū siue paruū dū mīsit ↄ̄trum si mouetur ab alio mouetur valet aūt ad hoc ppositio pcꝫ qui ait ꝙ nullū corpus ⁊ nullum quantū ē ad se conuersiuū quare nullum quantū eo ipo ꝙ est tale nō mouet seipm quia tunc ageret in seipsum ⁊ eēt ad se ↄuersiuū. est ergo itentio phi dīc quod coꝛ. democriti ↄ̄cūꝗ essent parua eo ipo quod erant mobilia erāt quāta ⁊ per ↄn̄s nō mouebantur per se sꝫ ab alio quare illa coꝛ. nō erāt aīa sed anima erat illud ꝙ mouebat ea sic etiā vnitates quas ponebat zeno. eo ipso ꝙ erant mobiles erant quāte. ⁊ quia erant quante nō mouebant̃ a se sed ab alio igit̃ anima nō erat ille vnitates vt dicebat zeno: sed erat id quod mouebat eas nā sicut anima nō est anīal motū. sꝫ est id quod mouet ipm sic aīa non est vnitates mote nec ē numerus. motus sꝫ magis est id ꝙ mouet. h. nō ergo erit aīa mouēs ⁊ motū sed mouens tantū. Deinde cū dicit cōtingit aūt adducit tertiam rōnem. circa quod duo facit quia primo ostendit cuiusmodi vnitas sit illa. que ē cōstitutiua anime. secundo ex his que dixerat arguit ↄ̄ zeno. ibi siquidē igit̃ dicit ergo ꝙ contingit aūt quodāmodo hāc vnitatē que est ↄstitutiua anime esse iup. motam ⁊ quia sic est. oportet ipsi vnitati inesse ↄ̄dam drīam ad alias vnitates nō motas ⁊ subdit ꝙ puncti solitarii idest vnitatis absolute sumpte siue vnitatis nō mote que vtꝗ differentia erit ad vnitatē motam nisi positio quasi dicat vnitas ergo mota est vnitas positionē habēs et per consequens est idem quod punctus.
Notandum autem ꝙ omne motū. eo ipo ꝙ mouetur est situale ⁊ est alicubi ⁊ dicitur habere positionem ⁊ quia vnitas habens positionem est idem ꝙ punctus vnitates ↄponentes animā quia erant vnitates mote. differebāt ab vnitatibus absolute sumptis positione ⁊ situ quia huiusmodi vnitates erant situales et habentes positionem ⁊ per cōsequens huiusmodi vnitates erant idem ꝙ puncta. Notandum ēt ꝙ sicut punctus potest dici vnitas posita ⁊ habens positionem sic vnitas potest dici punctus solitarius ⁊ positione carens quare vnitates constituentes animam a punctis solitariis idest ab vnitatibus absolute sumptis sola positione differebant. Deinde cū dicit. siquidem ergo: ex his que dixerat arguit cōtra zeno: dicens siquidem igitur sunt altere. i. diuise vnitates constituētes animā ⁊ puncta in corpore, in eodem erunt vnitates ille supp. cum punctis corporis. optinebit itaꝗ huiusmodi vnitas locum puncti ⁊ erunt in eodē loco puncta constituēs animā ⁊ punctus corporis ⁊ cum ita sit qd prohibꝫ i eod esse. si due sūt ⁊ infinitas quasi dicat ꝙ si due res idiuisibiles vel duo puncta possunt eē simul ⁊ infinita simul eē poterunt. Nam quoꝝ locus est idiuisibilis ⁊ ipsa sunt indiuisibilia ēt que sunt idiuisibilia nihil augent. vnde qua rōne possunt eē duo idiuisibilia simul sic vt nihil augeant infinita simul esse poterunt. erunt ergo simul vnitates anime vel puncta anime cū punctis corporis sed differunt hec ab illis. sed si puncta i corpore. ⁊ numerus anime idest numerus qui est anima supp. nō differt aut si qui eoꝝ pūctorum qui sunt in corpore sunt numer⁹ anime. i. qui est anima quare nō omnia corpora habēt animā videntur. n. puncta ⁊ infinita eē in oībus corporibus quare in omnibus talibus erit anima. Notandum sic formandā eē hanc rationē ꝙ vnitates cōstituentes animā sunt idē ꝙ puncta cum sint vnitates mote ⁊ positionē habentes. tunc ergo vel illa puncta differunt a punctis corporis ⁊ tunc simul erunt diuersa puncta ꝙ est incōueniēs vel non differunt sed sunt idem cū punctis corporis ⁊ tunc vbicūꝗ erunt puncta corporis ibi erit anima ⁊ qr i omnibus corporibus sunt pūcta i omnibus corporibus erit anima. Dubitaret forte aliquis qr nō videtur incōueniēs plura ⁊ diuersa puncta simul esse. nā cū ↄtigua sunt quoꝝ vltima simul sunt. vt dicit̃ in. vi. phisicoꝝ cū vltima lineaꝝ sint pūcta si plures ⁊ diuerse linee se ↄtangerent erunt plura ⁊ diuersa puncta simul. Dicendum ꝙ puncta possunt dupliciter accipi vel que sunt in extremitatibus cōtinui vel que sunt in ipo ↄtinuo. plura puncta exn̄tia in extremitatibus ↄtinuoꝝ possunt simul esse si contingat ipsa ↄtinua cōtiguari vt ratio in ↄtrariū arguebat sed puncta exn̄tia i corpore nō possunt simul plura esse nisi ipa corpora se penetrarent ⁊ ipa corpora simul essent ⁊ quia qua ratione possent esse duo puncta simul possent ⁊ infinita sequitur quod possent plura corpora esse simul ⁊ infinita. ergo si anima esset composita ex vnitatibus que essent puncta vt sequitur expositione zenocratis cum anima sit in ipso corpore si alia essent puncta anime ⁊ puncta corporis eēnt in ipo corpore. plura ⁊ diuersa puncta simul quod vt dictum est stare non potest. Deinde cum dicit ampli⁹ autem adducit quartam rationem. dicens aut plus autem siquidem non diuidantur linee in puncta. quomodo est possibile seperari ⁊ absolui puncta a corporibus ⁊ alienis quasi dicat nullo modo fortietur. ergo sic ratio si anima esset puncta vt sequebatur expositōe zeno. cū puncta nunquam possint seperari a corporibus anima nunquam seperatur a corpore. et per consequens nunquam corrumperetur animal quod patet esse falsum. Notandum autem quod si posset linea diuidi in puncta.

nunc possent pũcta per se eē. sȝ cum linea semꝑ diuidat̃ in lineas nũq̃ȝ separat̃ a linea pũctus ꝑ se sumptus sȝ semꝑ separat̃ a linea punctus cũ aliqua parte linee ipsius ⁊ qua rõne nõ seperatur punctus a linea eadē rõne nõ seperat̃ linea a sup̃ficie nec sup̃ficies a corpore ⁊ ꝑ ꝯñs nec pũcta a corpore quare si aĩa eēt ꝯstituta ex punctis nũq̃ȝ aĩa separaret̃ a corpore q̃ ē incõueniens. Deinde cũ dicit. accidit autē ostēdit hanc opinionē eē irrõnabilioꝛez aliis. ⁊ declarat q̃ p̃ter ipossibilia cõia que hȝ huius põ cũ aliis põnibus hȝ ēt ipossibilia ꝑpria. circa q̃ duo facit q2 ꝑponit primo q̃ itendit. secũdo declarat ꝑpositũ ibi siquidē ergo dicit q̃ accidit aũt sicut diximus sup̃ hanc põni sic quidē dīe idem ponētibus. i. dicentibus ipsam aĩam eē quoddã corpus subtiliũ partiuȝ quasi dicat id idem incõueniēs q̃ accidit ponētibus aĩaȝ eē quoddaȝ corpus subtile. accidit zenocrati. ⁊ subdit q̃ sic aũt sup̃ accidit ex hac põne vel opinione sicut democritus. dicit corpus moueri ab anima quasi dicat id idem incõueniēs q̃ accidit democrito ex mõ scḋm quē ponebat corp⁹ moueri ab aĩa accidit zenocrati ⁊ sequitur ꝑpriuȝ icõueniēs quasi dicat q̃ adhuc accidit huic opinioni ꝑpriuȝ incõueniens. Deinde cum dicit siquidē. n. declarat q̃ dixerat. dicens si quidem. n. ē aĩa in oī eo corpore q̃ sentit necesse ē eē in eodē duo corpora si corpus aliqḋ est aĩa sicut ergo scḋm ponētes aĩaȝ eē quoddã corp⁹ subtile sequebat̃ duo corpa eē simul sic ēt ⁊ zeno. cũ poneret aĩam eē ꝯpositaȝ ex vnitatibus motis siue ex vnitatib⁹ hñtibus põnem sitam cogebat̃ dicere aĩam eē corpus q2 nihil põt eē tale nisi corpus. ⁊ ꝑ ꝯñs sequebat̃ ex hac põne duo corpa eē i eodē. ꝑp q̃ icidebat zeno. in idem incõueniēs cũ ponentib⁹ aĩaȝ eē quoddã corp⁹ subtile. Rursus accidebat zeno ꝑpriuȝ incõueniens. iō subdit q̃ aũt nũex dicentibus. i. zenocrati ponēti aĩam esse numex accit ꝑpriuȝ incõueniēs vȝ in vno puncto eē plura puncta. ⁊ vlterius accit ei oē corpus hře aĩam nisi numerus punctoꝝ aĩe fiant qdã nũerus differēs ⁊ aliꝰ ab his pũctis que sũt i corpe. h. aũt ꝑpriũ incõueniēs. q̃uo accidit zeno. in rõne paulloante posita declaratũ ē. Ulterius ēt accit zeno. aĩ moueri a nũero sicut diximus scḋm democritũ aĩaȝ mouere ipȝ corp⁹. nã sicut ſm democritũ aĩa exñs spere mouet corp⁹ sic ſm zeno. aĩa exñs vnitates mouȝ aĩ. videt̃. n. opinio zeno. i hoc eē simil̃ opinioni democriti. naȝ sicut posuit d̃mocrit⁹ aĩaȝ eē quasdã speras paruas motas qbus motis moueb̃at corpus sic posuit zeno. aĩaȝ eē quasdã vnitates magnas motas qbus motis mouebat̃ corp⁹ igit̃ ex pte motus illo eodē mõ quo arguebat̃ ꝯ democritũ põt argui ꝯ zeno. iō seqtur in līa qḋ ē. n. differte. i. q̃ē dīa dīe speras paruas vt dicit democrit⁹ āt dīe vnitates magnas āt dīe volo vnitates ferri. i. ꝑ se moueri vt posuit zenocrites sex has. n. opiniones. q̃tum ad. h. nõ ē dīa q2 vtrobiq̃ȝ. i. ſȝ vtrãq̃ȝ necesse ē moueri aĩas ex eo q̃ moueat̃ spere vel ipe vnitates. vtreq̃ȝ. n. he opiniones quãtuȝ ē ex pte motus poterũt simĩr impugnari.

Notañ aũt eē declarata eē illa tria que sup̃ponebãt. s. q̃ zeno. accidit inconueniēs cõe cõponib⁹ aĩam eē corpus subtile. ⁊ ēt accidit ei icõueniēs ꝑpriũ ⁊ vlt̃a. h. accit ei incõueniēs cõe cũ democrito. Notañ ēt q̃ sicut democritus ponit aĩam ꝯponi ex paruis speris sic ⁊ zeno. ponit aĩaȝ ꝯponi ex vnitatib⁹ magnis. i. ex vnitatib⁹ ꝯñtis nã cũ poneret illas vnitates eē motas. ⁊ oē q̃ mouet̃ oȝ eē q̃ntuȝ diuisibile. cogebat̃ zeno. dicere vnitates illas eē magnas idest eē q̃ntas. Deinde cũ dicit ꝯplecteñb⁹ ergo iprobat opinionē zeno. q̃ntum ad accidentia aĩe. d. q̃ ꝯplecteñb⁹ aũt igr̃ in vnũ nũerũ ⁊ motũ q̃ dicebat zeno. esse aĩaȝ accidũt. h. incõueniētia que diximꝰ ⁊ ēt accidũt multa alia icõueniētia nã nõ solũ ipossibile ē diffõnez aĩe eē huiusmõi vt dicebat zeno. sed ēt accñs aĩe sup̃ ē ipossibile cognoscere ex tali diffõne. nam manifestũ est quod si quis argumētauerit ex. h. rõne reddere. i. assignare passiones ⁊ opera anime vt puta cogitationes sensus lecias tristicias. ⁊ quecũq̃ȝ alia huiusmõi ⁊ subdit q̃ sicut enim diximus prius ex ipsis que sunt dicta a zeno. vel ēt que dicta sunt ab aliis phis neq̃ȝ facile ē diuinare talia. sic. n. loquebant̃ demo. zeno. ⁊ alii phi q̃ ꝑ ea que dicebant etiã si voluissemus d̃ diuinare vel vaticinari nõ erat facile aliquid cognoscere de passionibus ⁊ operib⁹ bus anime.

T Ribus aũt modis traditis ⁊c. Ut dicebat̃ sup̃ phi tripliciter diffiniebant animaȝ scilicet motu sensu ⁊ icorporeo ⁊ secũdum. h. tribus modis venabant̃ qdditates eius. duo tñ istoꝛuȝ modoꝝ erant generales ⁊ p̃ncipales. videlicet venari animã ꝑ viaȝ motus ⁊ ꝑ viam cognitiõis sed venari aĩam per viam icorporei erat quasi ãuex⁹ possimus ergo sic ꝯtinuare hanc ptem ad p̃cedētem. quod postq̃ȝ phũs improbauit opinionem antiquoꝝ put venebantur aĩam per viaȝ motus. in parte ista improbat eam prout venebãtur animam per viam cognitiõis. circa quod duo facit quia primo ꝯtinuat dicta dicendis. 2o exequit̃ de itento. ibi necessariũ aũtē dicit ergo tribus autē modis traditis scḋm quos diffiniunt animaȝ. alii quidez enuntiauerunt animaȝ esse. quid motiuuȝ i mouendo se ipaȝ. alii aũt dixerũt animaȝ ipaȝ esse corpus subtilissimuȝ aut incorporalissimuȝ alioꝛuȝ. i. incorporalissimuȝ inter alia ⁊ subdit quod hec aũt. i. huiusmodi passiones quas dubitatões hñt ex quasi ꝯrietates fere p̃teriuimus. i. pertransiuim⁹ ⁊ assignauim⁹. Notañ āt q̃ dicit fere q2 multas alias sub ꝯrietates. siue multas aĩ obiectiões potuissȝ tãgere aꝝ. ꝯ has opiniões. q̃s ñ tetigit

τ q: has ptransiuimus.i.relinqtur ɔsiderare de aia per viaȝ cognitionis relinquitur ɔsiderare quo dicitur ipi int aiam esse ex elemētis dicunt.n.aiam eē ɔstitutā ex elementis quaten⁹ sentiat ea que sunt.i.omnia entia τ cognoscat vnūquodq; entium. Notandū autē φ dicit se ptransiuisse τ iprobasse nō solū aiam esse qd motum sed ēt eaȝ eē icorporalissimū.i. quoddā corpus subtile.nō φ d̄ hoc fecerit sp. ciale capl'ȝ ī iprobando opiniones phōx venantium aiam per viaȝ motus iprobant aiam eē quod dam corpus subtile q: vt dicebat̄.tunc sequit̄ duo cōt.simul eē. Deinde cū dicit necessarium autem exequitur de itento oñdens φ nō aiam eē ɔpositam ex elementis oium vt cognoscat alia sicut dicebāt antiqui circa φ duo facit dupl'; errabant antiq ɔpando aiam ad elemēta.nam quidā dicebant animā eē ex elementis.quidā dicebāt aiam eē in elemētis primo ergo pbat aiam nō esse ex elemētis.so oñdit aiam nō esse i elementis ibi.τ in toto autē qdam.circa primuȝ tria facit q: primo antiquoꝝ pōnem oñdit esse falsam.so oñdit eā eē insufficiēteȝ .tertio pbat eē supfluam.secūda ibi ois autem qui ex eo ɔsentit. tertia ibi si vo ex elemētis.circa primū duo facit q: primo pbat aiam nō esse ex elementis.ex parte rerum cognitaꝝ.so probat hoc ex pte reꝝ cognoscentiuȝ ibi multas aūt dubitationes.circa primū quartuoꝛ facit pm φ ex parte reꝝ cognitaꝝ ad fiii.ɔueniententia adducit si aia vt cognosceret alia eēt ɔposita ex elementis oiūȝ quoꝝ primū est φ oēs res cognoscibiles scōm suum eē nāle eēnt in aia.scōȝ est φ oēs res cognoscibiles eēnt eodem mō ɔposite.tertium ē φ omnes res cognoscibiles haberēt eadem principia imediata.quartū est φ oēs res cognoscibiles agerent in aiam nō scōm quod sunt dissimiles τ discōueniētes.ȝ scōm quod sunt similes τ ɔuenientes.scōa ibi nō sunt autē ȝ h.sola.tertia ibi am plius aūt cum.quarta ibi iconueniēs. Dicit ergo φ necessariū est aūt accidere multa ipossibilia huic rationi siue huic pōni ponunt.n.alii cognoscere simile simili tāq; ponentes ipsas res in anima τ nō similitudiēs reꝝ. Notandū ēt φ si vera eēt positio antiquoꝝ dicentiū φ in anima ē terra vt cognoscat terrā aqua vt cognoscat aquā.tunc in anima eēnt res.nō similitudines reꝝ sed res ꝑut hn̄t eē reale hn̄t eē corporale τ scōm tale esse nō sunt ratio cognitiōis si ergo hoc mō res eēnt in aia.sequeret̄ φ ipsa nihil cognosceret. Dubitaret forte aliquis quare sit inɔueniens ponere in aīa ipsas res.secundū τ eē reale ad.h.φ aīa cognoscat illas. Dicēdū φ licet de.h.in secūdo τ tertio diffusi⁹ sit tractandū possumus tñ q̄ntum ad presens spētat dupliciuia oñdere quod sit incōueniēs ipsas res eē in aia scōm eē reale quaꝝ prima sumitur ex pte reꝝ cognoscibiliū. scōa vo ex pte anime cognoscentis.prima via sic pȝ nā si foꝛmā lapidis scōm id esse φ est in re extra eēt in aīa sequeret̄ φ ipse lapis cognosceret nā si i aia esset forma lapidis rō cognoscēdi si nō hr̄et aliud eē in lapide quā in aīa. sequeret̄ φ τ lapis cognosceret φ ē incōueniens.scōa via sic patȝ nā vt in scōo meth. dicit̄ sentēcia id φ est maxie tale ē rō τ cā oium alioꝝ naȝ oia alia in tantuȝ sunt alia inquātuȝ ꝑticipant aliqd de eo φ est maxie tale vt si ignis ē maxie calidus oia alia in tantū sunt formaliter calida inquātuȝ ꝑticipant aliqd de nā ignis quare si cognoscere.maxime ɔpetit deo τ sbus sepatis que sūt i mālia oia alia.itantuȝ sunt cognoscitiua iquantū ꝑticipant aliquid de imālitate ipse ergo sensus q tenet infimū gradū iter cognoscitiuas Ṽtutes nisi aliqd ꝑticiparet de imālitate vt nisi eēt susceptiuus spēi sine mā nihil oio cognosceret illud ergo φ iformat sensuȝ τ multo magis id φ iformat itellectū oȝ aliqd ꝑticipare de imālitate ad hoc φ possit eē iō cognoscēdi τ q: formē istoꝝ sensibiliū i re extrahūt eē oio māle.oȝ φ i aīa sint scōm aliud eē ad hoc φ possint eē rō cognoscēdi. Deinde cū dicit.nō sunt aūt. adducit scōaȝ rōeȝ.circa φ duo facit q: prio ppōnit φ itendit.scōo declarat φ dixerat ibi nō.n.quolibȝ mō.dicit ergo nō sū sola āt.h.i.nō sola eēa.elemāta cognoscibilia ab aia ȝ multa alia magis āt fortassis sūt isinita nūō φ sunt ex his idest ex elemētis ex qbus qō igit̄ vnūquodq; hoꝝ ē.i.ɔtingit aiaȝ cognoscē τ sentire ȝ h⁹ cōpositū τ h⁹ mixtū ex elemētis aia nō cognoscet neq; sentiret nisi supp hēat rōeȝ ɔpōnis scōm φ illud mixtū ē ɔpositū τ nō cognoscēt qd ē de⁹ idest qd ē celū āt hō aut caro āt os.silr āt qbȝ aliō ɔpositoꝝ nō cognoscet aia sup nisi hēat i se rōeȝ cuiuslibȝ mixtionis τ q: h⁹ iōes sunt quodāmodo ifinite erit ergo quodāmō aia ɔposita ex ifinitis qō ē incōueniēs. Notā φ cū ipse res cognoscibiles scōm qō sr̄ alie τ alie sint alio τ alio mō ɔposite.τ hēant i se aliā τ aliā rōem mixtionis si aia debeat cognoscere huiusmōi mixta.nō sufficit φ habeat in se elemēta sed oȝ φ habeat i se h⁹i rōnes scōm quas sr̄.h.mixta ɔposita τ quia vna res nō ɔponit̄ nisi scōȝ unū modū mixtionis vel ergo aia nō cognoscet aliqō mixtū vl' oportebit dīc φ h⁹i oēs res cognoscibiles ɔposite ɔponant̄ scōm vnam τ eādeȝ rōnem mixtionis vt secundū illā rōnem mixtionis scōm quam ē ɔposita quare sicut ex pria rōne sequebat̄ φ res cognoscibiles haberent i anima esse reale sic ex ista sequit̄ φ omnes res cognoscibiles componantur secūdum vnaȝ et eandem rōnem mixtionis. Notādum autē φ dicit deum.i.celū esse quid compositū in q: loquitur scōm modū empe.q dicebat ēi i alia esse ɔposita ex quatuor elemētis τ ex lite τ amicitia.deum aūt idest celuȝ posuit ɔpositum ex quatuor elementis cū amicitia sine lite. Deinde cum dicit nō.n.quolibȝ modo declarat φ supposuerat.ostendens φ nō in omnibus ē eadeȝ

modus mixtionis dicēs q̄ si quolibet modo se
habentia elementa cōstituunt sup̄ vnūquodq̄z
hoꝝ idest vnūquodq̄z cōpositoꝝ sed oportet .h.
fieri quadā rōne. ⁊ quadam ꝓportione ⁊ qua
dam cōpositione quēadmodum. dicit emp. q̄
os cōpositum est q̄ hominis .i. terra est coapta
ta in amplis diffusionibus. nam elementum
terre multū habundat in ossibus ita q̄ huius
modi elementū sortitū est duas partes ex oc
to partibus. quatuor autem partes dederunt
vulcano idest igni nā ossa alba facta sunt quia
est ibi multū de igne. ⁊ sup̄ vnā ptem dederūt
aque. ⁊ vnam aeri diuidebat. n. emp. elemēta
in .viii. partes ⁊ in aliquibus mixtis erant plu
res. de vno elemento ⁊ in aliquibus vero plu
res. de alio in osse autem dicebat esse hūc mo
dum mixtionis q̄ ibi erant due partes terre.
iiii. ignis vna aeris ⁊ vna aque. ergo volebat
emp. q̄ nō s̄cdm eandem rōnem cōponerent
omnia mixta ex elementis ⁊ quia sic est nihil.
ergo est perfectus idest nihil ꝓdest elementa
in anima esse nisi ⁊ inerunt ibi rōnes idest pro
portiones elementoꝝ ⁊ nisi inerit ibi cōpositio
miscibilium. nam cognoscet vnūquodq̄z simili
vt os aut hominē nihil. i. nihil tale cognoscet
nisi ⁊ .h. inerint. i. nisi in eadem anima sint hu
ius rōnes ⁊ cōpositiones s̄cdm quas sunt ista cō
posita. h. aūt q̄ sit īpossibile nihil oportet dice
re q̄ si .h. esset tunc lapis. homo ⁊ cetera mixta
essent in anima. ⁊ per cōsequens cōtraria essent
in anima. ideo subdit quis. n. dubitabit si erit
in anima lapis aut homo similiter aūt erit ibi
bonum ⁊ non bonum. eodē modo se habebit
⁊ in aliis mixtis. Dubitaret forte aliquis
quare opꝫ. q̄ si anima debet cognoscere huius
modi mixta q̄ nō solū sint in ea miscibilia sed
etiā rōnes miscibiliū. dōm vt dicitur primo
posterioꝝ scire est cām rei cognoscere ⁊ quoniā
illius est cā. nō sufficit ergo vt sciatur effectus
scire cām nisi sciat̄ vt est eius cā q̄ſ ſi elemēta
sunt cā mixtoꝝ ⁊ cōponunt mixta vt cognosca
mus ipsa cōposita. ⁊ ipsa mixta nō sufficit scire
elemēta nisi sciant̄ rōnes ⁊ ꝓportiones s̄cdm
quas elemēta cānt ⁊ cōponunt mixta ⁊ q̄ s̄cdꝫ
opinionē antiquoꝝ aīa nō cognoscit res exteri
ores nisi ꝑut hꝫ in se realiter illas oportebit s̄ꝫ
illas rōnes ⁊ ꝓportiones q̄ in ea sint lapis hō
⁊c. huiusmodi mixta. Ulterius forte dubita
ret aliquis. vnde sequit̄ q̄ .h. posito in aīa esset
bonum ⁊ eēnt cōtria. Dicendum q̄ oꝫ dare
aliq̄ dispōnē in mā quelibet necessitas ad q̄
sequit̄ necessario itroductio forme elemēta. er
go reducunt̄ ad mediū ⁊ ad ꝓportionē ⁊ q̄n̄do
sic sunt ꝓportionata vt regrat nā lapidis ne
cessario ex eis cōstituit̄ lapis quare si realiter sit
in aīa elemēta ⁊ realiter ē ibi ꝓportio s̄ꝫ quā
cōstituit̄ ibi lapis hō. ⁊ ceruus ⁊ cetera talia ne
cessario oīa ista eēnt in aīa. imo q̄ est plus illa
eadē elemēta quo ponebāt antiqui eē sub for
ma aīe. oportebit simul ⁊ semel esse sub formis
oium mixtoꝝ cū ibi oporteat realiter reseruari
oēs huiusmōi ꝓportiones ⁊ rōnes. igit̄ cū mix
ta s̄m esse reale hēant cōtrietates erunt elemēta
simul sub formis cōtrariis ⁊ erūt in aīa simul
cōtria q̄ cū vtrūq̄z sit incōueniens. nō oꝫ dicere
q̄ nullus sanementis de .h. dubitare potest.

Deinde cū dicit amp aūt cum multipliciter
adducit rōnem tertiā. dicens amp. aūt cū mul
tipliciter dicat̄ id q̄ est. i. ens. q̄ aliud qdem
significat. h. aliqd. i. s̄bām aliud q̄ntitatē aliud
qualitatē aut quoddā aliud diuersoꝝ. i. diuer
soꝝ p̄dicamentoꝝ. cū ergo sic sit vtꝝ aīa erit
ex oībus elemētis oīum p̄dicamētoꝝ aut nō s̄ꝫ
nō vident̄ elemēta eē cōia oībus p̄dicamētis
ymo alia ⁊ alia p̄dicamēta hn̄t alia ⁊ alia prin
cipia. si ergo quecūq̄z elemēta sunt s̄bāꝝ ex his
solū sup̄ ē anima. qūo ergo cognoscet aīa vnūq̄
quodq̄z alioꝝ predicamētoꝝ quasi dicat nullo
mō aut si diceret aliquis eē elemēta ⁊ propria
principia vniuscuiusq̄z generis. ex qbus cōtigit
aīam cōstare erit ergo aīa ⁊ qualitas ⁊ s̄bā ⁊ sup̄
erit ēt q̄ntitas ⁊ vnūquodq̄z p̄dicamētoꝝ sed
īpossibile ē ex elemētis q̄ntitatis eē s̄ubām ⁊ nō
q̄ntitatē dicentibus itaq̄z ex oībus elementis
aīam eē vt cognoscat oīa. h. ⁊ huiusmodi īpos
sibilia que dicta sunt ⁊ ēt alia īpossibilia que di
centur accidunt eis. Dubitaret forte aliqs
vtꝝ eadē sint principia s̄bē ⁊ alioꝝ p̄dicamētoꝝ
⁊ vr̄ q̄ sic q̄ qcquid ē cā cāe. ē cā cāti s̄ꝫ s̄bā ē cā
oīum alioꝝ p̄dicamētoꝝ q̄ mā subiecta cū for
ma ē cā oīum accidentiū q̄ sunt ī ea pn̄cipia
igr̄ ⁊ cause s̄bē erūt pn̄cipia ⁊ cāe oīum alioꝝ.

Dōm q̄ .h. q̄ō determinat̄ i. xii. meth. vbi
dī q̄ pn̄cipia s̄bē sunt s̄bā. ⁊ pn̄cipia relatiōis
sunt r̄lō. ꝑut ergo sunt alia ⁊ alia p̄dicamēta sic
oꝫ ponere alia ⁊ alia pn̄cipia. s̄ꝫ pp̄ rōnem factā
i cōtriū. sciēd. q̄ s̄ꝫ cōmentatorē ea que sunt ime
diata principia substantie sunt mediata prin
cipia accidentis. sunt ergo eadē principia om
nium mediata. s̄ꝫ nō imediata ergo cū cognitō
distincta debeat eē ꝑ pn̄cipia imediata. si aīa
dꝫ cognoscere oīa oꝫ q̄ sit ex imediatis princi
piis oīum q̄ nō possꝫ eē nisi oīa p̄dicamēta es
sent vnū p̄dicamentū ⁊ nisi eadē eēnt imedia
ta pn̄cipia oīum q̄r sicut ex prima rōne cōclude
bat̄ res eē in aīa. s̄m eē nāle. ⁊ sicut ex s̄cda po
terat cōcludi oēs res cognoscibiles hr̄e eundē
modū mixtiōis sic ex hac pte argui pōt q̄ oīū
cognoscibiliū sint eadem imediata principia.

Deinde cū dicit icōueniens aūt adducit.
quartū icōueniēs. ostēdens q̄ s̄m pōnem anti
quoꝝ si sīle simili cognoscit̄. sequit̄ q̄ sīle a sīli
paciat̄ .h. ē ergo icōueniēs q̄ ait q̄ icōueniēs ē
āt dīc q̄ dicebāt antiq ⁊ īpossibile ē sīle a simi
li pati vel eē passibile sentire āt simile simili. i.
ꝑ simile cognoscere sīle supp̄ ē icōueniēs. naꝫ
sentire aūt ponunt dicunt idest in pati aliquid
⁊ moueri similiter aūt ⁊ cognoscere ⁊ intellige
re supple videtur esse quoddam pati quare
Si anima cognoscit ex eo quod patitur aliud

ab obis nõ oportet q̃ habeat in se realiter ipsa
obiecta vt ponebant antiqui q̃ nihil patitur a
seipso sed necesse est naturã anime esse aliam
& seperataz ab omnibus talibus. Deinde
cum dicit multas autem dubitationes. addit
cit incõueniẽtia ꝯtra opiniones antiquoꝝ ex
parte cognoscentiuz circa q̃ quinqz facit secũ
dum q̃ quinqz incõueniẽtia adducit nam si
anima essz cõposita ex omnibus vt cognoscẽt
omnia. quãtum ad presens spectat. v. incõueni
entia sequerentur ex parte cognitionis ipsius
siue ipsorum cognoscentiũ quoꝝ primuz est qḋ
omnes partes animalis cognoscerẽt. secundũ
est q̃ vnuz principium nõ cognosceret plura.
tertium est q̃ deus esset isipientior oĩbus aliis
quartuz est q̃ oĩa cognoscibilia essent animata
quintum & vltimuz est q̃ aliquid esset in his
corporalibus nobilius aĩa. secunda ibi emp.
autem. tertia ibi accidit autem. quarta ibi om
nino autem. quinta ibi dubitabit aũt. Di
cit ergo q̃ multas dubitationes & difficultates
habente ipso dicere sicut emp. dicit idest ipsa
opinione. & ipso dicto emp. videlz q̃ corporeis
elementis singula cognoscantur & q̃ nũc dictũ
est de cognitione testatur ipse emp. ad simile. i.
per simile vult. n. q̃ ꝓpria cã cognitiõis. sit as
similatio q̃ si sic esset omnes partes animalis
& quecũqz sunt in animali cognoscerẽt & senti
rent q̃ falsum est. ideo subdit q̃ quecũqz. n. in
sunt in corporibus aĩalium que sunt simplicit
terra. i. que sunt valde terrestria vt ossa nerui
pili nihil sentire videntur quare neqz similia.
idest que sunt similiter terrestria supp̃ sunt co
gnoscitiua & subdit q̃ tamen ꝯueniret supp̃ q̃
pili & ossa sentirent & cognoscerent cũ ista ha
beant similitudinem cũ aliis & sint composita
ex elementis. Notandum autem in aĩali
esse quosdam neruos qui sunt orgañ sentiendi
sunt tamen & etiam in aĩali quidam nerui val
de terrestres qui nihil sentiunt. Deinde cũ
dicit amp̃ autem adducit scḋam rõnem di
cens q̃ vnũquodqz principioꝝ existeret igno
rantia pluriũ supp̃ quecũqz intelligentia cogno
sceret quidem enim quodlibz principioꝝ vnũ
cũ sit quid simplex ignorabit autem multa qꝛ
ignorabit omnia alia. ergo vnũquodqz princi
pioꝝ plura ignorabit q̃ꝫ intelliget & vnũqḋ
qz principiatũ. plura cognoscet q̃ꝫ aliquod prin
cipium. Notandum aũt q̃ cũ principiuz sit
aliquid simplex ñ poterit habere similitudĩez
nisi cum vno & ita nõ cognoscet nisi vnum pri
cipiatum vero q̃ est quid compositum poterit
habere similitudinẽ cum multis & poterit co
gnoscere multa. scḋm ergo emp̃. ꝑfectiora erũt
principiata quam principia. & etiam anima
lia sensitiua plura cognoscẽt q̃ꝫ subẽ seperate.
Deinde cum dicit. accidit autem adducit
tertium inconueniens. dicens accidit autem
emp̃: deum esse isipientissimũ naz solus ipse
nõ cognoscet vnuz. de numero eleměntoꝝ idest
non cognoscet vnũ elementuz siue nõ cognoscz
vnuz principiũ vt nõ cognoscet discordia mor
talia autem omnia cognoscent oĩa principia
qꝛ vnũquodqz mortaliuz est ex omnibus elemẽ
tis. Notandum aũt q̃ vt pluries dictũ est
emp̃. ponit sex principia. videlicet quatuor ele
menta & litem & amicitiaz & dicit q̃ mortalia
ꝯponebantur ex omnibus istis principiis. deũ
autem qui est icorruptibilis dixit esse ꝯpositũ
ex quatuor elementis & ex amicitia sine lite. nã
ex lite siue discordia scḋm q̃ ponebat causabat
omnis corruptio scḋm. h. ergo mortalia cogno
scebant oĩa que erant composita ex omnibus
principiis sed deus nõ cognoscet omnia qꝛ nõ
cognoscet discordiã essz itaqz insipientior mor
talibus aliis. Deinde cum dicit oĩa aũt
adducit quartum incõueniens videlicet q̃ se
cundum hanc positionem sequeret q̃ omnia
cognoscibilia essent animata & q̃ omnia cogno
scibilia cognoscerent ideo ait omnino aut ꝓpẽ
quam cãm nõ omnia que sunt idest omnia en
tia habent animã omne. n. ens secundũ anti
quos phõs aut est elemñ aut est ex eĩo vel ex eĩs
quia omne ens aut ex vno elemẽto aut ex plu
ribus aut ex omnibus necesse est ergo omne
ens cognoscere aut vnũ aliquod aut quedam
aut omnia. Notandum q̃ si secũdum anti
quos phõs assimilatio est propria & imediata
causa cognitionis tunc quicquid habz similitu
dinem cũ aliquo cognoscit illud igit̃ cum omẽ
ens vel habeat similitudinẽ cum vno si est ex
vno eĩo vel cũ pluribus si ẽ ex plib⁹ vel cũ oĩ
bus si est ex omnibus omne ens cognoscz vnũ
vel plura vel omnia. sed cũ quicquid cogno
scit habeat animaz omne ens erit cognoscens
& habebit aĩam q̃ est incõueniens. Dubi
taret forte aliquis qꝛ videtur falsum esse q̃ oẽ
ens vel sit elementuz vel ex elementis qꝛ sub
stantie seperate nõ sunt. h. vel illud. Rur
sum falsum est q̃ omne cognoscẽs sit animatũ
qꝛ tunc itelligentie haberent animã. Dicẽ
dum q̃ hic phũs loquitur supponẽdo dicta an
tiquoꝝ philosophoꝝ qui nõ ꝑceperunt nisi cor
pus & maxime loquitur hic cõtra emp: qui di
xit omnia vel esse elementum vel ex elemen
tis scḋm. h. ergo verum est q̃ omne ens vel ẽ
elementum vel ex elementis. Rursus cũ
nullum corporale cognoscat nisi sit animatuz
oportebat. emped. ꝯcedere omne cognoscens
animatuz esse. Deinde cuz dicit dubitabit
autem adducit quintum & vltimũ incõueniẽs
ostendens q̃ anima non est ex elementis sz est
ꝯtinens elementa quia si essz ex elemẽtis eẽt
in his corporalibus aliquid dignius anima q̃
est omnino incõueniens & maxime est incõue
niens de anima intellectiua ideo ait q̃ dubita
bit aũt vtiqz aliquis qḋ est faciens vnum ipsa
elementa nam elementa ꝯparantur materie et
oportet semꝑ q̃ aliquid ꝯtineat ea illud autez
continens quodcũqz est maxime. n. ꝓpriũ est

supple q͞p sit quid nobile ⁊ quid dignū sed ī his corporalibus esse aliquid melius ⁊ antiquius anima ē impossibile ⁊ impossibilius ē autē ad huc intellectu idest adhuc īpossibilius ē esse ali quid nobilius intellectu. nā rationabilissimuz ē hunc idest intellectuz esse nobilissimū ⁊ quid diuinū secundū naturā ⁊ subdit q͞p elementa di cunt p̄ma entiū quoꝝ supple anima est prior dignitate ⁊ perfectōe. Notandū autē vim rōnis in hoc cōsistere q͞z quantūcunq͞z elt͞a dicā tur p̄ma entia animata ⁊ maxime itellectus ē dignior omnibus elementis ⁊ omnibus que sunt in his corporalibus s͞z si anima eēt ex ele mentis tūc illud q͞p ꝯtinet et illa elemēta ex q͞ bus ꝯponeret̄ anima esset dignius anima eēt itaq͞z in his corporalibus aliquid dignius aīa q͞p cum sit inconueniens cogimur dicere aīam non eē ex elementis sed eē continēs elementa.

Omnes autem qui ex eo q͞p sētit ⁊c. Postquā ostendit opiōnē anti quoꝝ dicentiū aīam componi ex elemētis eē falsam in parte ista ostē dit eam eē insufficientē. diuidit̄ aūt pars ista ī q͞tuor ptes secundū quod quadrupliciter ostē dit eē defectū ⁊ insufficientiam in antiquoꝝ di ctis ꝑa ibi similiter aūt. tertia ibi si aūt aliqs. quarta ibi. h. aūt sustinuit. dicit ergo q͞p omnes aūt qui dicunt aīam ex elemētis eē ex eo q͞p aīa sentit ⁊ cognoscit ea que sūt idest entia ⁊ qui di cūt aīam eē maxime motiuū nō dicunt de om ni aīa. i. locuti sunt insufficiēter q͞z cū deberent loqui de aīa vniuersaliter loquunt̄ de quadaz anima quare nec oīa animata sūt sensitiua ut p͞z ī plātis nec oīa sēitīa sūt motiua q͞z vīt̄ eē quedā de numero aīm aliū que nō sunt motia secundū locū ⁊ tamen videt̄ anima mouere. aīa l. h. solo motu v͞z motu locali. Notanduz aūt quod solis hominibus dati sunt sensus vt deseruiant necessitati vite quā ēt ad sciām. ce teris aūt animalibus dati sunt sensus soluz ad necessitatē vite. ideo vt dicet̄ l tertio huiꝰ ꝯmo di animalia habentia oīa necessaria in loco ge neratōis nō mouent̄ motu locali ꝓgressiuo s͞z mouent̄ solum secundū dilatatōem ⁊ ꝯstrictō nem diffinire ergo aīam per eē aliquid motiuū ē diffinire aīam insufficiēter cum nō omnis aī ma sit talis. Dubitaret forte aliquis q͞z non videt̄ verum eē q͞p anima moueat soluz motu locali. q͞z sicut virtus appellatiua ē quedaz po tentia anime sic ⁊ virtus augumētatiua ⁊ nu tritiua sunt potētie anime vt ī aūt sint diuer se potentie secundū rem vel secundā ratiōem non spectat ad hūc libr̄ sed ad ꝯm nunc autem scire sufficiat has eē potentias anime. ergo cū anima p appetitum moueat motu locali p au gumētatōnem moueat motu augumenti per nutritiuā vero videt̄ mouere motu altera tōis falsum igit̄ videt̄ eē q͞p in littera dicat̄ q͞d anima moueat hoc solo v͞z motu locali Di cendum q͞p ⁊ si alii motus fiāt ab anima nō tū sic innotescit nobis aliquid eē aīatū ex eo quod aliquid nutrit̄ vel augumētat̄ sicut ex eo quod localiter mouet̄. nā motus nutritiōis ē quodā modo nobis occultus. motus vero augumenti quodāmodo innotescit nobis p motū localem q͞z in tm̄ nobis apparet aliquid augumētatū eē inquantū cernimus ip̄m ocupare maiorem locū vel saltem nō ē nobis sic manifestus mo tus augumētī sicut motus localis nā potissime indicamus aliquid aīatum eē cū videmus q͞d mouet̄ ex se localiter nō ergo dicit̄ in l͞ra quod nullo mō sint alii motus ab aīa sed quod vide tur aīa. h. solo motu mouere q͞z hic solus mo tus inter omnes alios motus maxime videt̄ ⁊ manifestat̄ eē ab anima. est ergo intētio phi losophi quod cum antiqui dicebant aīam esse quid motiuū intentio eoꝝ erat loqui solū d̄ mo tu locali. q͞z hic solus motus maxime videt̄ eē ab anima cum ergo nō oīs aīa moueat hoc mo tu insufficiēter de anima loquebant̄. Dein de cum dicit similiter autem assignat secundā insufficientiam dicens quod quicunque faci unt intellectiuū ⁊ sensitiuuz ex elementis simi liter autē supple loquūt̄ insufficienter q͞z non lo quūtur de omni anima q͞z plante vident̄ viue re ⁊ non sūt p̄ticipātes loci mutatōem nec sen sum ⁊ ēt multa animalia vident̄ non habere ī tellectū. Notandū aūt quod si diffiniat̄ aīa esse quid motiuū insufficiens ē diffinitio quia non omnis anima ē talis. Rursus si dicat̄ esse quid sensitiuum ēt insufficiēter dicit̄ q͞z ī om nia animata sentiunt amplius si diceret̄ quid intellectiuū eē. eē erit insufficiens sermo quia nō omnia animata habent intelligentiā diffi nitōes ergo antiquoꝝ siue sumant̄ penes mo tum siue penes cognitōem sēsitiuā siue penes intellectiuā semꝑ sunt insufficiētes ⁊ non cōpe tunt omni anime. Deinde cum dicit si aūt aliquis assignat tertiā insufficientiā dicens q͞d si aūt aliquis segregauerit hec segregatim vo luerit loqui de his idest de sensitiuo ⁊ intelle ctiuo ⁊ posuerit intellectū ptem aliquā eē anie similiter aūt ⁊ sensitiuū dixerit eē ptem anime ⁊ dixerit se velle loqui solum de his partibus anime n͞z vtiq͞z sic dicet de omni anima q͞z non loquit̄ de vegetatiua neq͞z loquit̄ sufficienter de omni anima idest de omni anima tota vel de vna anima. Notandū aūt quod antiqui dicendo aīam eē quid motiuū vel quid cogni tiuū multipliciter deficiebant. primo q͞z nō lo quebant̄ de anima vniuersaliter cum non oīs anima sit talis. ſo q͞z de ꝑlla anima loquebā tur sufficienter q͞z anime intellectiue siue anie humane vel ēt anime sensitiue ut anime bru torum competunt multa alia quā cognoscere ⁊ sentire ut appetere augumentare uegetare ⁊ cetera talia. dato ergo quod antiqui diceīt et segregatiue vellent loqui de anima humana ⁊ de anima alioꝝ animaliū si nō loquerentur

de omni anima nec ẽẽ sufficiẽter loqueret̃ de
vna anima. Deinde cum dicit. h. aũt similiter
it assignat quartam insufficientiã in dictis an-
tiquoꝝ ⁊ maxime in dictis orphei dicens ꝙ rõ
que est in carminibus orphei idest illius poete
orphei subsiinuit hoc ꝙ quidẽ sunt insufficiens
nam orpheus insufficienter locutus est de aĩa
dicit eĩm aĩam ingredi ex toto aere ⁊ dicit ani
mam eẽ respiramentũ que anima existens re-
spiramentũ fert̃ in corpus animalis a ventis.
ventus eĩm secũdũ sic opinantes deferendo ae
rem respiratũ in corpore animalis deferebat ⁊
animã hec aũt positio est insufficiens qꝛ non cõ
penit omnibus animatis. ideo ait ꝙ nõ possi-
bile est itaqꝫ. h. accidere plantis cũ plante non
attrahant aerem nꝫ quibusdã aĩalium. supple
h. accidit si quidem nõ oĩa aĩalia respirant et
subdit ꝙ hoc aũt latuit sic opinãtes. Notã
dũ aũt quod dicentes aĩam eẽ respiramentuꝫ
vel eẽ aerem respiratũ vt dicebat orpheus in
sufficienter loquunt̃ qꝛ plante non respirãt cũ
sint aĩate. nec ẽt omnia animalia respirant sic
ergo opinantes latuit quod nõ oĩa animata re
spirant qꝛ si hoc non latuisset eos non dixisset
aĩam eẽ respiramentũ vel eẽ aerem respiratũ.

Notandũ ẽt ꝙ orpheus dicit̃ suam rõnem
posuisse in carminibus vel ad litterã qꝛ modo
poetico ꝑ metra ⁊ ꝑ carmina suã positõem scri
psit vel dicit̃ sua rõ fuisse in carminibus quia
sua dicta ĩsta erãt dulcia ⁊ ꝑsuasiua ⁊ allectiua
ꝙ merebant̃ dici quedã carmina. dr̃ enim ille
orpheus fuisse tam dulcis ꝑlonator vt lapi-
des idest homies lapideos duros ⁊ siluestres
inclinaret ad suam voluntatẽ. fuit eĩm iste or-
pheus primus vt dicit̃ qui induxit homines
siluestres ⁊ morantes in siluis vt ꝯstituerent ci
uitates ⁊ viuerent ciuiliter. Tunc sequit̃ il-
la pars si vero ex elementis in qua postquam
philosophus ostendit opionẽ antiquoꝝ eẽ falsã
⁊ insufficientẽ ostẽdit ipsam esse supfluam. naꝫ
antiqui loquentes de anima dicebant quedaꝫ
supflua ⁊ deficiebant in necessariis. iõ ait qꝺ si
opꝫ facere aĩam ex elementis vt cognoscat en
tia nihil opꝫ idest non opꝫ eam facere ex oĩbus
elementis qꝛ sufficiens ẽ altera ps ꝯtrarietatis iu
dicare seipsam ⁊ oppositam qꝛ recto. i. ꝑ rectũ co
gnoscimus ipm rectũ ⁊ obliquũ vtrũqꝫ enim
idest tã recti quã obliqui iudex ẽ rectum ⁊ seqt̃
ꝙ canon idest regula vt in littera ꝯmen. est i. e
cto idest competit recto ꝙ sit regula per quam
cognoscimus tam ipm quã obliquum. obliquũ
aũt neqꝫ sui ipius nꝫ recti põt supple eẽ iudex
nec regula. Notandũ aũt nlin rõnis huius
in hoc ꝯsistere quod si aĩa eẽt composita ex ele-
mentis vt cognoscat omnia nõ opꝫ eam pone
re ꝯpositã ex oĩbus elementis nam cũ ꝑ calidũ
possimus cognoscere frigidũ tãquã eius priua
tõem ⁊ ꝑ humidũ siccum sufficit in ea eẽ duas
qualitates vt possit cognoscere omnes qualita
tes a simili sufficit eã esse ꝯpositam ex duobus
elementis vt possit cognoscere omnia quatuor
elementa. Notandũ aũt quod nõ ẽ omnio
simile de recto ⁊ obliquo ⁊ ꝯrietate elementoꝝ
qꝛ obliquũ per se loquendo nõ dicit̃ nisi priua-
tõem recti sicut tenebra priuatiõem lucis ⁊ qa
priuatio de se non ẽ ens vt in primo phiſ. dici
tur obliquũ nullo modo ẽ cognoscibile ꝑ se nisi
ꝑ rectũ ita ꝙ rectũ ẽ iudex sui ⁊ obliqui iꝫ qꝺ-
libet ꝯtriorum cũ ꝯria sint sub eodem vt ꝓbat̃ i
x. methaphisice opꝫ quod dicat aliquã naturã
positiuam. verũtamen qꝛ vnũ ꝯtriorum ẽ perfe
ctius alio semꝑ vnũ dicit̃ habere rõnem habi
tus aliud rõnem priuatõis secundum. h. ergo
frigidũ dicit̃ eẽ priuatio calidi nõ ꝙ frigidũ nl̃
lam naturã dicat qꝛ frigidũ positiue est quedã
qualitas verũtamen natura illius generis sub
quo ꝯtinetur calidũ ⁊ frigidũ perfectius reser-
uatur in calido quã in frigido ⁊ ex hoc calidũ
dicit̃ habere rõnẽ forme ⁊ habitus frigidũ ve
ro rõnem priuatõis ⁊ qꝛ semꝑ per ꝯtrariũ qꝺ
habet rõnem habitus ẽ aptũ natũ cognoscẽ cõ
trariũ ꝙ hꝫ rõnem priuatõis exemplũ idductũ
de recto ⁊ obliquo in isto ẽ simile inquantũ fac̃
ad propositũ qꝛ sicut per rectũ ẽ aptũ natũ co-
gnosci obliquũ sic per alterã partẽ ꝯtrarietatis
ẽ apta nata cognosci reliqua. tũc sequit̃ illa ps
⁊ in moto aũt quidem in quã postquã philoso-
phus improbauit opionẽ dicentiũ aĩam esse ex
elemẽtis gratia huiusmodi improbat opionẽ
dicentiũ aĩam eẽ in elementis circa ꝙ duo fa-
cit qꝛ primo proponit huiusmodi opionem se-
cundo assignat huius opinionis rõnem ibi opi
nari ãt. circa primũ duo facit qꝛ primo narrat
ꝓtatam opionẽ. ꝯo eam improbat ibi hoc aũt
hꝫ. dicit ergo ꝙ quidã dicunt aĩam misceri i to
to vniuerso ita ꝙ in ipsis elemẽtis dicebãt ani
mã eẽ. vnde fortassis ⁊ thales idest ille philo-
sophus qui vocat̃ thales opinatus ẽ ex. h. oĩa
plena diis. Notandũ aũt ꝙ antiqui philo-
sophi ⁊ ẽt adhuc multi i ꝯtinẽt illũ modũ ꝙ de
us sit anima mundi ⁊ qꝛ anima ẽ in qualꝫ par
te corporis deus ẽ totus in qualꝫ parte vniuer
si. peccauerunt tamen in hoc multi antiquorũ
qꝛ crediderunt deũ eẽ formaliter aĩam mundi
⁊ ex hoc habuit ortũ illa opinio vt in ipis elemẽ
tis esset anima. Dubitaret forte aliquis de
opinione illius thalis qꝛ si deus existens aĩma
mundi eẽt in qualibet parte vniuersi sicut aĩa i
qualibet parte corporis nõ ꝓpter hoc sequitur
quod omnia sint plena diis sed ꝙ omnia sunt
plena deo. Dicendũ quod si vellemus ex-
ponere litterã ꝯmenti nõ ꝓposita non haberet
locũ nã vbi nos habemus quod omnia sũt ple
na diis in littera ꝯmenti dicit̃ ꝙ omnia sunt
plena deo sed si litteram nostram saluare volu
mus dicere possumus ꝙ plato ⁊ multi ãtiquo
rum secundũ multitudinẽ perfectionũ reper-
tarũ in ipso posuerunt multitudinẽ deoꝝ vt patet
ex proculo in libro suo de electõe trinitatica se
cunduꝫ hoc ergo non solum omnia sunt plena
deo

deo sed ẽt omnia sunt plena diis. D. inde cũ dicit hoc aũt hʒ improbat huiusmodi positõnem. circa quod tria facit qꝛ primo adducit vnũ inconueniens ꝯ̃ huiusmodi opinionẽ. secundo adducit aliud. tertio ꝯcludit ex dictis ꝙ quecq̃ dicãt sic opinãtes semꝑ ducunt ad incõueniẽs secũda ibi quereret enim vtiqꝫ. tertia ibi accidit aũt. dicit ergo ꝙ. h. aũt idest. h. positio hʒ quasdam dubitatões idest sequunt ad eam quedã inconuenientia quorum primũ incõueniens est qꝛ ppter quam cãm in aere aut in igne anima cũ sit nõ facit al in mixto aũt supple facit al quasi dicat ꝙ si anima ẽ in toto vniuerso ꝛ ẽ in ipsis elementis tunc sicut mixta habentia animaʒ sunt animalia sic ꝛ elementa sunt animalia immo multomagis anima existens in elementis faceret animalia quã existens in mixtis eo qꝺ anima elementorum sit nobilior anima mixtorum ideo sequit in littera ꝙ ꝛ. h. i. dis. i. anima que ẽ in elemẽtis putata ẽ melior supple quaʒ illa que est in mixtis erunt ergo elemẽta animalia quod pʒ esse falsum. Dubitaret forte aliqs qꝛ nõ videt eẽ verum quod in quibuscuqꝫ mixtis sit anima ꝙ illa sint animalia. nã ꝛ plante habentes aiam nõ dicunt aĩalia esse. Dicendũ ꝙ antiqui philosophi non loquebant de anima nisi ꝑ ꝯparatõem ad motũ ꝛ sensum ꝛ qꝛ anima sensitiua ꝛ secundũ locũ motiua non ẽ anima plantarum sed animalium oportebat quod in quibuscunqꝫ esset anima prout de ea loquebãtur antiqui ꝙ illa essent animalia. Deinde cũ dicit quereret eũi vtiqꝫ assignat secundũ icõueniens ꝯtinuet antẽ sic ꝙ melior videt eẽ aĩa que ẽ in elementis quã in elementatis ꝛ i mixtis sed si anima in mixtis facit animal multomagis in elementis dʒ facere animal quod si nõ facit in eis animal quare ponit illa anima melior iõ aũt querit aliquis ob quã cãm aĩma que est in aere. i. in elementis est melior ꝛ imortalior quã ea que est in animalibus quasi dicat nõ poterit huiusmodi ratio assignari. Notãdum aũt ꝙ secundũ ꝯmentatorẽ anima que ẽ in elementis deberet esse dignior quã illa que est in elementatis qꝛ est cũ minori ꝯ̃trietate. nã lʒ vnũ elemẽtũ ꝯtrariet alteri ipa tamen elemẽta nõ sunt composita ex ꝯtrariis nec habent in se ꝯ̃trietatem sed ipa mixta in se ipis ꝯ̃trietatez habent qꝛ sunt ꝯposita ex ꝯtrariis. Notandũ aũt ꝙ quanto forma ẽ nobilior tãto magis perficit ꝛ dat nobilius esse ineẽ. si ergo esse aĩatum ẽ nobilius quã eẽ inanimatũ si aĩa mixtorum dat ꝓprio corpori quod sit animatuʒ ꝛ quod sit animal multomagis anima elementorum que ẽ nobilior dabit ipsis elemẽtis ꝙ sint animalia vel ergo oportebit dare ea eẽ animalia uel ꝙ anima in eis non sit nobilior ꝛ imortalior quã anima mixtorum opinãtes igit aĩam eẽ in elemẽtis quicquid dicant incidunt in inconueniens.

Deinde cũ dicit accidit aũt ꝯcludit ex dictis ꝙ quicquid dicant sic opinantes semꝑ incidũt in incõueniẽs dicẽs ꝙ accidit aũt vtrobique incõueniẽs ꝛ irratõabile ꝛ namqꝫ dicere ignẽ aut aerem aut aliquod elementũ eẽ animal ẽ magis irratõabile irrationabiliũ idest valde irratõabile ꝛ ideo non dicere elementa eẽ aĩalia cum anima insit eis. ẽ etiam inconueniens.

Notandũ autem eẽ valde incõueniens dicere alicubi eẽ animã ꝛ id non eẽ animatũ quia tunc nõ eẽt differentia inter habere aiam ꝛ nõ habere. si ergo in elemẽtis est anima vel elemẽta erunt aĩalia ꝙ ẽ valde inconueniens cũ careant organis vel alicubi erit anima quod nõ faciet corpus animatum quod ẽ inconueniẽs.

Deinde cũ dicit opinari aũt assignat huiusmodi opinionis cãm circa ꝙ tria facit qꝛ primo assignat huiusmodi rõnem. secũdo arguit ꝯtra eam. tertio epilogat circa determinata. secunda ibi si aũt aer. tertia ibi manifestum igitur. dicit ergo ꝙ opinari aũt vident aĩam esse ꝛ in his idest elemẽtis quoniã totum ẽ similis spẽi partibus quare necesse ẽ eis dicere aiam esse similis spẽi in partibus ꝛ in toto sed ita ꝙ si pars aeris est animata ꝛ totus aer est animatus et subdit si animalia fiunt animata intercipi aliquid ꝯtinentis idest ppter intercepi ꝯtinentis aliquid in animalibus quasi dicat ꝙ isti sic opinantes opinabãtur animalia fieri animata ꝓpter hoc ꝙ quedã pars aeris ꝯtinentis animalia ꝑ respiratõem attrahebat ꝛ intercipiebat i ipsis animalibus ex. h. ergo ꝯcludebant aerem aĩatum eẽ qꝛ pars aeris attracta per respiratõnem erat animata. Notandũ aũt vim rõnis huius in hoc ꝯsistere ꝙ si pars aeris attracta ꝛ intercepta per respiratõem facit animal animatũ ꝙ tãdiu animal viuit ꝛ ẽ animatum quã diu põt respirare cum ppter ꝙ vnũquodqꝫ ꝛ illud magis si pars aeris respirata facit esse animatũ animal sequit ꝙ illa pars aeris multomagis sit animata sed cũ aer sit eiusdẽ rõnis in toto ꝛ in partibus si aliqua pars aeris est animata. opʒ totũ aerem animatũ esse erit ergo anima in ipo aere ꝛ pari rõne in elementis aliis. Notandũ aũt hanc litterã introduci aliter a ꝯmentatore ꝛ aliter a themistio. nam ꝯmentator introducit eam vt dictũ ẽ vʒ ꝙ ps aeris respirata vt dicebant sic opinãtes ẽ animata ideo ppter similẽ rõnem in toto ꝛ in partibus totus aer animatus erit. themistius vero ait ꝙ cum corpus animalis constet ex quatuor elemẽtis ex quo corpus animalis ẽ aĩatum illas partes elementorum componẽtes huiusmodi corpus opʒ animatas eẽ ꝛ qꝛ elementa sunt eiusdem rõnis in toto ꝛ in partibus opʒ tota elementa animata eẽ. Dubitaret forte aliquis quomodo rõ hor philosophorum deficiat. dicendũ ꝙ si introducat huiusmodi rõ vt itroducit eã ꝯmentator statim apparet falsitas qꝛ pars aeris attracta ꝑ respiratõem lʒ in animalibus respirantibus faciat ad ꝯtinuatõem vite inquantũ facit ad refrigeratõem cordis illa

tamen pars aeris nõ ẽ animata nec ꝓpter .h.
opꝫ totum aerẽ animatũ eẽ si vero itroducat
vt introducit eam ibenuisius ẽt falsa est ratio
qꝛ elementa nõ sunt in corpore animalis sub ꝓ
pris formis nec sunt sub actu sed virtute. iõ
lꝫ corpus animalis sit animatũ non ꝓpter hoc
possumus ꝯcedere ignem uel aerẽ vel aliquod
elementũ animatũ eẽ. Deinde cum dicit si
ãt aer improbat huiusmodi rõnem ꝑ q̃ illi phi
losophi arguebant elementa animata esse di
cens si aũt quidem aer discep tus. i. diuisus a
toto idest si illa pars aeris respirata que attra
hit ⁊ seperat a toto ẽ similis spẽi. supple cum
toto aia ãt est dissimilis spẽi quasi dicat quod
huiusmodi rõ implicat opposita qꝛ si ꝓpter eã
dem rõnem in toto ⁊ in ptibus volunt ostende
re totũ aerem animatũ eẽ qꝛ pars aeris ẽ ania
ta. oporteret quod eẽt simul anima i toto ⁊ i ꝑ
tibus ⁊ tamen ipsi ponebant eã dissimilẽ qꝛ po
nebant ꝙ in ptibus elementoꝝ ẽ anima corru
ptibilis in toto vero incorruptibilis. iõ sequit
in littera ꝙ. h. quidẽ ꝙ est aliquid ipsius idest
quod est anima totius existet. i. nõ corrumpet
aliud vꝫ quod ẽ anima ptis nõ existet idest cor
rumpet necesse ẽ igit aiam eẽ similis ptis. i. si
milis spẽi ⁊ eiusdẽ rõnis in pte ⁊ in toto ita qꝺ
si vna ẽ corruptibilis ⁊ alia aut si hoc nõ potest
poni nõ ꝯuenit eẽ vnũ idest vnã aliq̃ aiam in
qualibet parte omnis. i. i toto elemẽto si ergo
ipa tota elementa sunt animata isti nitebãtur
ostendere. Ultimo cũ dicit manifestũ igitur
epilogat circa determinata dicens ꝙ manife
stũ ẽ ergo ex dictis quod nõ inest anime cogno
scere idest nõ ꝯpetit anime ꝙ cognoscat ꝓpter
id quod ẽ ꝯposita ex elementis ⁊ subdit neque
ꝙ bene neqꝫ dictũ ẽ ipam aiam moueri ꝑ se
ipam ita quod anima sit seipam mouens i de
terminãdo ergo de anima vtroqꝫ modo pec
cabãt philosophi ⁊ q̃ntum ad cognitõem ⁊ q̃
tum ad motũ vt ꝑ habita manifestum est.

Uoniam ãt cognoscere ẽ aïe ⁊c.
q
Hec ps diuisa fuit ꝯ totum pce
dens in qua postquã philosophus
improbauit opiones antiquoꝝ q̃
tum ad totã aiam improbat opiones eoꝝ quã
tum ad ptes anime. circa ꝙ tria facit qꝛ p͛io ĩ
quirit quomodo huiusmodi potentie siue huius
modi ptes potentiales ꝯpantur ad aiam. secũ
do recitat circa. h. opionem quorũdã philoso
phorũ. tertio illã opionem improbat. secunda
ibi dicunt itaqꝫ. tertia ibi quid igit ꝯtinet dicit
ergo quoniã ãt inest aie idest conpetit anime co
gnoscere ⁊ sentire ⁊ opinari ad. h. ãt ꝯcupiscere
⁊ deliberare ⁊ omnino appetitus sic aũt ⁊ mo
tus secundũ locũ in animalibus ab anima ad
huc ãt ⁊ augmentũ ⁊ status ⁊ detrimentum.
oia ergo illa sũt ab anima ⁊ qꝛ sic est rõabiliter
querit vtrum unũquodqꝫ hoꝝ insit toti anime
⁊ omni anime ita ꝙ intelligimus ⁊ sentimus ⁊
vnũquodque supple alioꝝ facimus ⁊ patimur
supple ꝑ totam animꝫ aut alteris ptibus. i. ꝑ
alteras ptes ⁊ nõ ꝑ totaꝫ aiam altera facimus
⁊ patimur ⁊ ẽt rõnabiliter querit vtrũ viuere
sit in aliquo hoꝝ vno vel in pluribus aut i om
nibus. videt. n. de ipo viuere eẽ spãliter diffi
cultas vtrũ sit in aliqua vt ꝑ aliquã viuam ta
lem potentiã aut ꝑ plures aut ꝑ omnes aut sit
aliqua alia cã ipius vite. Notandũ aũt qꝺ
dicit facimus ⁊ patimur qꝛ potentiaꝝ anime
quedã sunt actiue vt nutritiua ⁊ augmentati
ua quedã vero sunt passiue vt sensus ⁊ apeti
tus. Dubitaret forte aliquis quomodo ista
compant ad aiam. dicendũ quod anima vna
existens secundũ essentiã hꝫ plures potentias
quaꝝ quedã nõ sunt organice nec sunt actus ali
cuius partis corporis vt intellectus ⁊ volũtas
quedam vero differunt formaliter ⁊ rõne sed
nõ differunt subiecto ⁊ magnitudine vt sensi
tiuũ ⁊ apetitiuũ secundũ locũ motiuum ⁊ fan
vbicũqꝫ eñ est sensitiuũ ibi est appetitiuum
⁊ secundũ locũ motiuũ ⁊ fanta. hoc eñ nunq̃
sepant magnitudine ⁊ subiecto vñ videmus
in animalibus que diuisa viuunt ꝙ in qualibꝫ
pte reseruant sensus ⁊ fantas. ⁊ si. h. reseruãt in
qualibet pte oꝫ ibi eẽ leticia et tristicia. leticia
aũt qñ ꝯiungit ꝯuenienti tristicia vero quãdo
ꝯiungit disconuenienti quare erit in qualibet
pte secundũ locũ motiuũ ita quod quelꝫ pars
animalis diuisi viuit ⁊ sentit ⁊ si pugnat retra
hit quod sine motiuo secundũ locum eẽ nõ po
test. h. ergo non sepant adinuicem aliqua ve
ro sepant ab aliis sed alia non sepant ab eis ut
vegetatiuum sepat a sensitiuo sed sensitiuum
nõ sepat ab illo ⁊ hoc tã in eodẽ animato quã
in diuersis in eodẽ eñ sepat vegetatiuũ a sen
sitiuo qꝛ in eodem alique ptes viuunt et vege
tant ⁊ nutriunt ⁊ augmentant que tamen nõ
sentiunt vt ossa in diuersis vero ẽt sepat qꝛ re
periunt animata viuentia ⁊ nõ sentientia vt
plante. sensitiuũ vero non sepat a vegetatiuo
nec in eodẽ animato nec in diuersis qꝛ nulle ꝑ
tes alicuius animalis sentiunt que nõ vegetãt
nec est aliquod animatũ quod sentiat ⁊ nõ vi
uat. Deinde cum dicit dicunt itaqꝫ qdaꝫ
narrat circa. h. opionẽ quorũdam philosopho
rum circa quod duo facit qꝛ p͛io facit quod di
ctum ẽ. secũdo hãc opionẽ improbat ibi qd igit
ꝯtinet dicit ergo quod dicũt itaqꝫ quidã philo
sophi ptibilẽ eẽ ipam aiam et alio quidem itel
ligere alio aũt ꝯcupiscere. Dubitaret forte
aliquis in quo errabãt isti philosophi sic opinã
do aiam eẽ ptibilẽ dicendũ quod si ꝯsideret
ꝑhabita quadrupliciter errare poterant ita ꝙ
primus error eẽ poterat quod intelligerent ani
mã eẽ ptibilẽ secundũ subãm ita quod i eodem
animato essent diuerse anime ꝑ essentiã. secun
dus error eẽ poterat quod si non intelligebãt
aiam ptibilem secundũ subãm sed secundũ po
tentias quod tamen lꝫ eẽt sic ptibilis secundũ
potentias

pōs ꝙ quelibet potentia determinaret sibi organū spāle. naʒ vt dicebat in codē aīato ē una anima ꝑ essentiā ⁊ non quelibet potētia determinat sibi speciale organum quia intellectus nullius partis corporis est actus. Tertius error esse poterat quod anima sic esset partibilis secundū potentias quod singule potentie non solū differant adinuicē rōne sed ēt differāt magnitudine ⁊ subiecto. nam vt dicebat quedaʒ sunt potentie anime que nunquā separant adinuicem subiecto ut fantas. apetitiuum sensiuū secundū locū motiuū nō separant a tactu. Quartus error eē posset quod si anima eēt ptibilis secundū potentias quod sicut quedā potentie separant ab aliis. subiecto ita alie possēt separi ab eis vt sicut vegetatiuū separat a sensitiuo qr quedam animata viuunt ⁊ non sentiunt ⁊ in codē animali quedam ptes vegetant quibus non inest sensus sic econuerso sensitiuum pōt separi a vegetatiuo. Deinde cum dicit quid igit ptinet improbat huiusmodi opionem de ptibilitate anime circa quod quatuor facit secundū quod quadrupliciter pōt errari circa ptibilitatem anime. nam primo ostendit quod anima non est ptibilis secundū essentiā ita quod in animali sit anima multiplex secundū sbām secūdo ostendit quod nō ē ptibilis secundū potentias ita quod quelibet potentia determinet sibi aliquā ptez corporis ⁊ aliquod speciale organū tertio declarat ꝙ non est ptibilis secundū potētias ita quod quelibet potentie differant adinuicem magnitudine ⁊ loco. quarto manifestat quod ēt non ē ptibilis secundū potentias ita ꝙ sicut alique potentie possunt separi ab aliis ita econuerso ille possint separi ab eis. secunda ibi dubitabit āt. tertia ibi vident āt plante quarta ibi vident āt ⁊ que in plantis. Dicit ergo qđ si anima est apta nata ptibilis supple secundū essentiā ita quod sit multi ptium secundū substantiā. quid ergo ptinet alam idest quid viuit ⁊ quid ptinet illas ptes quod non separent nō. n. vtiqʒ corpus pōt eē sic ptinens videt enim magis ꝯtrariū. nam anima magis videt ptinere corpus ⁊ ea que sunt in corpore quod nō dissoluant quod ecōuerso qr egrediēte anima a corpore corpus expirat ⁊ marcescit ⁊ dissoluunt omnia que sunt in corpore. si ergo aliquid alterum a corpore facit ipsam alam vnā. illud vtique sic ptinens maxime erit anima oportebit āt iterum querere illud idest de illo sic ptinente ⁊ viuente. vtrū sit vnum secundum essentiā aut sit multiptiū secundū sbām si quidē illud enim sic ptinens est vnum ppter quid non mox et alam ponimus eē quid vnum. si vero illud cōtinens alam ē diuisibile. iterum ratō quereret quid est ptinens illud diuisibile ⁊ sic vtiqʒ pcedet in infinitū aut standū erat in primis. Notandū aūt regulā eē philosophi quod quotiens cumqʒ est abire in infinitū standū ē in primis si ergo aīa est multipartium secundū substantiā

⁊ aliquid ptinet ipsam pari rōne illud ptinens habebit aliud ptineas vel ergo ē abire in infinitū vel standū est in primis ⁊ dicendū ē alaʒ non eē ptibilem essenti aliter nec eē multiptiū secundū sbām. Deinde cum dicit dubitabit aūt aliquis remouet secundū errorē circa ptibilitatē anime inde lʒ ꝙ anima non ē sic ptibilis secundū potētias quod quelʒ potentia determinet sibi determinatam ptem corporis ⁊ spāle organum qr intellectꝰ nullius ptis corporis ē actus. ideo ait quod dubitabit aūtē aliqs ⁊ de ptibus ipsius anime qʒ potentiam habeat vnaqueqʒ ps in corpore. nō enim quelʒ potētia anime determinat sibi aliquam corporis ptē. nam falsum ē credere aīam sic ptibilē ꝙ si tota anima ꝯtinet omne idest totū corpus vnaqueqʒ ptium idest vnaqueqʒ potentiaꝝ aīe ꝯtinet aliquid idest aliquam ptem corporis hoc aūt idest ꝙ quelʒ potentia determinet sibi aliquam ptem corporis assimilat impossibili qr qualē ptem aut quomodo intellectus ꝯtinebit aliquā ptem corporis graue est fingere. nam si ꝑ signū cū vellemus loqui non eēt leue assignare qʒ partē corporis determinet sibi intellectꝰ cum ipse nullius partis corporis sit actus. Deinde cū dicit vident aūt ⁊ plante remouet tertium errorem circa partibilitatē anime vʒ qđ anima non ē sic partibilis secundū potētias q̄ singule potentie differant adinuicem magnitudine et subiecto. circa quod duo facit qr primo facit quod dictū ē. secundo remouet quandam cauillatōem possibilē fieri circa pracita ibi si āt non pmanent. Dicit ergo quod vident autem ⁊ plante decise viuere ⁊ quedam partes aialium decisoꝝ supple decise viuūt tanqʒ illa stat habentia candē aīam spē ⁊ si nō numero ⁊ subdit quod vnaqueqʒ quidem illaꝝ ptium incisoꝝ animaliū hʒ sensum ⁊ mouet secundū locum in quodam tempore idest vsque ad aliqđ tps. nam membra animaliū anulosoꝝ incisa licet moueant per aliquod tps nō tamen diu cōtinuat in eis huiusmodi motus. Notanduʒ aūt ꝙ si plante decise viuunt ⁊ si plantant crescunt ⁊ vegetant opʒ quod in qualʒ parte reseruent omnes potentie quas requirit anima plante ⁊ si in vna parte reseruat vna potentia vtpote nutritiua. in alia vero parte reseruet alia potentia vtpote augumentatiua tunc non quelʒ pars plante nutriret ⁊ augumentaretur quod patet esse falsum. ⁊ tunc plante decise nō viuerent non crescerent quod ad sensum patʒ esse falsum. non ergo sic est anima partibilis secundum potentias quod quelibet potentie differant adinuicem magnitudine et subiecto.

Notandum autem quod si diuidatur aīal anulosum in qualibet parte reseruabitur sensitiuum ⁊ secundum locum motiuum. non ergo he potentie sunt separabiles adinuiceʒ magnitudine ⁊ subiecto. ergo tam ꝑ ea que videmus in plantis tam per ea que videmus in ptibus

quorũdam animalium incisorum patet verũ eẽ quod dicebatur videlicet quod anima non est sic partibilis secundum potentias quod singule potentie differantur adinuicem magnitudine ꝛ subiecto. Notandũ autem quod quãdiu planta est vna continua. ꝛ quãdiu animal anulosum non diuiditur tãdiu est ibi vna anima numero secundum actum diuisa autẽ plãta vel diuiso huiusmodi animali in qualibet pꝛte reseruabitur anima ꝛ ille partes habent eãdem animam non numero sed specie. Deinde cum dicit si autẽ non permanent remouet quandam cauillationez possibilem fieri circa predicta diceret enim aliquis quod mẽbra animalis diuisi non diu manent nec diu possunt viuere sed hoc non est quod quelibet pars non habeat animam sed quia nõ potest in eis continuari vita quia non habent organa. nam quelibet pars decisa non habet os nec stomachum quod possit digerẽ cibum. ideo ait si aũt non permanent idest si non diu viuunt partes animalis decise nullum inconueniens est quia non habent instrumenta quibus saluent naturam vel vitam sed nihilominus tamen i vtraque partium animalis decisi existunt omnes partes idest omnes potentie que requiruntur ad animam talis animalis ꝛ subdit quod huiusmodi potentie sunt similis speciei adinuicez ꝛ toti adinuicem sicut ille que non sunt separabiles toti autem anima tanquam ipsa tota i diuisibili existente. Notandum autem quod quanto anima est magis perfecta tanto requirit maiorem diuersitatem in organis quanto vero ẽ magis imperfecta tanto requirit minorem diuersitatem ita quod anime imperfecte quasi in singulis partibus corporis exercẽt omnes operationes suas. ideo huiusmodi potentie sunt adinuicem similes quia non separantur magnitudine sed sunt in eodem subiecto ꝛ quasi in qualibet parte corporis reseruaẽ vna queque talis potentia. ergo sunt similes tales potentie quia requirunt similes partes corporis. Rursus huiusmodi potentie dicuntur similes toti anime quia eẽ ꝛ similes operationes fiunt in partibus corporis ꝛ in toto corpore. ipsa enim anima imperfecta dicitur esse indiuisibilis quia non diuiditur ita quod in vna parte corporis sit vna potentia ꝛ exerceat vnã operatõnem. in alia vero sit alia potentia ꝛ exerceat aliam operatõnem sed in omnibus partibus corporis quodammodo reseruantur omnes partes anime. Ultimo cum dicit videtur autem remouet quartum errorem circa ꝑtibilitatem anime videlicet quod anima non est sic partibilis secundũ potentias qꝺ sicut q̃dam potentie separantur ab aliis ita alie separentur ab eis quia vegetatiuũ separatur a sensitiuo. sensus autem non separatur ab eo ideo ait quod videẽ autem ꝛ anima que est in plantis eẽ quodammodo principium vegetandi ꝛ subdit quod hac sola idest sola vegetatiua cõicant animalia ꝛ plante ꝛ ipsa quidem vegetatiua sepaẽ a principio sensibili idest a sensu sed nullum animatum habet sensuz sine hac idest sine vegetatiua q2 licꝫ negatiuum separeẽ a sensu sensus tñ non separatur a negatiuo.

Explicit sentẽtia primi libri de aĩa ꝫ Egidiũ.

Ue quidẽ a prioribus tradita ꝛc. q Postquam philosophus determinauit de anima secundum opinionem antiquorum. in parte ista determinat secundum opinionem ꝓpriaz circa quod duo facit q2 primo ꝯtinuat se ad dicenda secundo exequiẽ de intento ibi dicamus itaqꝫ vnum quoddam genus. dicit ergo quod q̃ sũt dicta idest recitata ꝛ narrata que quidem sunt tradita de anima a prioribus idest ab antiquis iterum autem tãquam ex principio redeamus ꝛ temptantes determinare quid ẽ anima ꝛ que vnqꝫ erit cõmunissima ratio ipsius. Notandum autem quod sicut dictum fuit in prologo narrande erant opiniones antiquorum. quatenus bene dicta acceptaremus. male vero dicta renueremus ꝛ quia modicum aut nihil bene dictum inuentum fuit in eorum opinionibus ideo ait quod quasi a principio vult redire ꝛ determinare de anima taliter enim vult se habere philosophus erga antiquos ꝛ sic vult a principio determinare de anima ac si nihil eẽt dictum ab eis. Notanduz etiam quod de aĩa duplex diffinitio dari potest. vna cõis ꝛ alia ꝓpria. cõis enim diffinitio de anima habetur ex eo quod ipsa est actus corporis organici sicut ꝛ quelibꝫ forma est actus sue materie. ꝓpria vero diffinitio de anima inuestigari põt cognoscẽdo eius potentias. nam ex diuersitate potentiarum anime vt prout aliqua anima dat suo corpori quod viuat solum aliqua vero quod viuat ꝛ sentiat ꝛ aliqua quidem quod viuat sentiat et intelligat inuestigare possumus diuersitatem nature ipsius anime ꝛ dare quasi ꝓpriã diffinitionem eius. Notandum etiã quod vbi nos habemus quod querenda est communissima ratio ipsius in alia littera habetur querenda est magis ꝓpria ratio ipsius ꝛ vtrũque aliquo modo facit philosophus. Nam primo inuestigat communissimam rationem ipsius anime dando talem diffinitionem de ipsa que cuilibet anime competit. Postea determinat de diuersitate potentiarum anime quibus cognitis aliquo modo habemus viam vt magis specialiter cognoscamus animam. et vt formemus de ipsa magis propriam et magis specialem rationem. Dubitaret forte aliquis quia videtur hic philosophus contradicere hiis que in prologo dixerat. ibi enim videbatur innuere non esse accipiendã de anima rationem communem sed specialez hic autem vult quod ꝛ communissima ratõ eius

eius accipiēda sit. dōm ꝙ itellectus itelligēdo
r. m diffōnem. format que diffinitio est expres
siua ⁊ significatiua. quidditatis res ⁊ per huius
modi diffōnem formatā ab intellectu itelligi-
mus rex quidditates. Diffinitio ergo du-
pliciter pōt ꝯparari vel ad ipsas quidditates
rerum quarum est significatiua vel ad ipsum
itellectum cui deseruit ꝑut itelligit huiusmōi
quidditates. vnde ⁊ ꝯmentator in. vii. meth.
vbi dat dr̄iam inter diffōnem dyaleticā ⁊ me
tha. ait. h. duo ptinere ad diffōnem. s. ꝙ sit si-
gnificatiua quidditatis rex ⁊ ꝙ sit organū ⁊ in
strumentum itellectus deseruiēs ei ad itelligē
dum quidditates ipsas. cum ergo querit vtꝝ
de anima vel de aliqua alia re reddenda sit
diffinitio cōis ⁊ generalis. si ꝯparatiuus diffi-
nitionē ad ipsam rez cuius ē significatiua sic sp
diffinitio generalis ⁊ cōis ē l propria qꝛ genus
ꝓprie nō dicit formā vnā nec quidditatē vnaz
vel yppostasim vnam. ymo vt diximꝰ in primo
huius natura generis ꝑut ꝯparat ad vniuer-
sale ꝙ est in itellectu est ꝯceptus sumptus ex te
nui singulariū similitudine. sed si ꝯparemꝰ dif
finitionē ad itellectum vt deseruit ad itelligē-
dum qꝛ sunt nobis. primo nota ꝯfusa magis ⁊
cognoscendo cōia ꝑcedimus in cognitionē spe
cialium nō sunt abiciende diffōnes cōes. phūs
itaqꝫ innebat superius nō esse dādam cōem ⁊
generalē diffōnem ipsius anime. ꝓpter ipro-
prietatē quā habent huiusmōi diffinitiones ex
parte rerum hic aūt dicit querendā esse cōsi-
maz diffōnem ipsius anime ꝓpter. h. ꝙ tales
diffōnes ⁊ si habēt aliquā iproprietatē vt ꝯpa-
rantur ad res. sunt tamē organa ⁊ instrumēta
deseruiētia intellectui ad cognoscēdas naturas
rerum. Deinde cū dicit dicimus itaqꝫ exe-
quitur de itento circa quod duo facit qꝛ primo
inuestigat de anima diffōnem cōem omni anie
secūdo qꝛ nō est sistendum in diffōne cōi. iquirit cir
ca aīam diffōnes spāles ⁊ ꝓprias ibi. quoniaz
aūt ex icertis. circa primum tria facit qꝛ primo
venatur partes ponēdas in diffōne anime. se
cūdo ꝯcludit diffōnem eius tāqꝫ venatā. tertio de-
clarat q̄dam declaranda. circa diffōnem ipiꝰ
secūdo ibi necesse ē ergo. tertia ibi hic autē dicitur.

Ad euidētiam prime ptis sciēdum ꝙ aīa
⁊ omnis forma que ē ꝑfectio materie. habz si-
milē diffōnem diffōnibus accidentium qꝛ sicut
in diffinitionibus accidentium ponitur subiectū
ꝙ est preter eorum essentiaz sic in diffinitionibꝰ
talium formaꝝ ponitur materia vel corpus
quod est preter essentiam forme. he ergo diffi
nitiones ⁊ ille sunt per additamenta. in diffini
tionibus autem per additamenta vt tradit
phūs. vii. methe. est modus contrarius respe
ctu diffinitionum substantiaꝝ. nam in diffinitio
nibus substantiaꝝ que non sunt per additamē
ta quod est ibi potentiale se habet vt genus et
quod est formale se habet vt differentia vt si
animal rationale ē diffinitio hominis animal

i hac diffinitione se habet quasi potentiale ⁊ vt
materia ⁊ rationale se habet quasi actuale ⁊ vt
forma sed in diffinitionibus accidētium est e-
cōtrario. nam si diffiniatur simus quod est na
sus curuus li curuus se habet quasi genus ⁊ na
sus ꝙ est subiectum ⁊ materiale respectu eius
se habet quasi differētia. Nam sicut animal
est cōmune ad omne sensibile addito tamē ei
h. ꝙ est rationabile cōtrahit ipm ⁊ ꝯstituit hāc
spēm sꝫ eque est homo sic curuum est cōmune
ad omne ꝓfundum. ⁊ addito sibi naso cōtrahi
tur ⁊ constituitur. h. accidens ꝙ est simum sic
ēt in diffōne formarum se habz. nam esse actuz
primum vel esse actuz subālem est cōe cuilibet
forme substantiali sed eē actuz subālem ⁊ primū
corporis phici potētia vitaz hñtis est ꝓprium
animaꝝ. in hac ergo diffōne ea que se tenent ex
parte actus se hñt quasi genus. sed ea que se te
nent ex parte potētie ⁊ ex corporis se habēt qua
si dr̄ia in venando. ergo ptes positas i diffōne
anime duo facit qꝛ primo venat ea que se tenēt
ex parte actus siue generis. secūdo ea q̄ tenent
ex parte corporis vel ex parte differētie. scōa
ibi subē aūt maxime. ea aūt que in diffinitione
anime se tenent ex parte actus ⁊ ex parte gene
ris sunt tria. nam anima est actus substātialis
⁊ primus. circa primum ergo tria facit secūdū
quod tres diuisiones ponit. nam primo ponit
quādam diuisionem per quaz vult habere qꝺ
anima est quid substantiale. secūdo ponit diui
sionem aliam per quaz venat ꝙ anima habz
rationem actus. tertio ponit diuisionez tertiā
per quam haberi potest quod anima est actus
nō quilibet sed primus ex his ergo tribus diui
sionibus venari possumus quecūqꝫ in diffōne
anime tenent se ex parte generis ⁊ ex parte ac
tus. secūda diuisio incipit ibi est autem mate
ria. tertia ibi ⁊. h. dupliciter dicit ergo ꝙ nos
vtiqꝫ possumus dicere substātiā esse vnūquod
qꝫ quoddam genus eoꝝ que sꝫ. i. eē quoddā ge
nus entis ⁊ huius quidem substantie aliud q-
dem se habet sicut materia ꝙ secūdum se non
est in actu aliud autez se habere dicimus qua
si formam ⁊ spēm secūdum quē dicitur iam. h
aliquid in actu ⁊ est dare tertiam substantiaz
que est composita ex his videlicet ex materia
⁊ forma est ergo h. diuisio quod alia est substā
tia materia alia forma ⁊ alia compositū ex qua
diuisione habere vult ꝙ anima que est forma
est substantia vel est quid substātiale. Dubi
taret forte aliquis vtrum substantia que est ge
nus predicatur de materia ⁊ de forma ⁊ vide
tur quod sic qꝛ phūs in hoc loco subāz que ē qꝺ
dam genus entis diuidit in materiā ⁊ formaz
⁊ ꝯpositum ꝙ nō essz nisi sbā que ē genꝰ de mā
⁊ forma ꝑdicari posset. In cōtrarium ē quia
principia nō sunt in genere nisi per reductiōez
sꝫ ꝙ ē i genē ꝑ reductionē de eo nūqꝫ predicat
genꝰ mā ergo ⁊ forma que sꝫ pricipia i genere
sbe pro tanto sunt in huiusmodi genere qꝛ pri-

cipiata vel ꝯposita ex materia ⁊ forma sunt in
genere. de ipsis ergo principiatis ꝑdicabiꝉ ge
nus de principiis vero ꝑdicari nõ poterit. dõ ꝫ
ꝙ duplici via venari possumus sbᷓm quę est
genus nõ predicari d̃ materia ⁊ forma. prima
via sumit̃ ex eo ꝙ genus hꝫ rõnem totius. ma
teria vero ⁊ forma rõnẽ partis. sa vo sumit̃ ex
analoᵃ. reperta inter sbãm materiã formaꝫ et
ꝯpoᵐ. prima via sic patet. Nam vt dicitur in
thoꝑ. ꝯtra rõnem generis ẽ nõ predicari eẽnti
aliter ⁊ qꝛ pars nõ predicatur eẽntialiter de to
to. cũ sba que est genus ꝑdicetur eẽntialiter de
sba ꝯposita ex materia ⁊ forma ꝑdicatur enim
eẽntialiter de ipsa spẽ vt de homine vel de ca
pra que intelligit̃ sic esse ꝯposita. quare cuꝫ ma
teria ⁊ forma sint partes sbe ꝯposite. si substan
tia que ẽ genus predicaret̃ de hⁱˢ ptibꝰ cũ sbstã
tia sic accepta dicat totuꝫ ⁊ predicet̃ eẽntialiter
de sba ꝯposita dñte totum. tunc totũ ꝑdicaret̃
de suis partibus. cum ergo vnĩ totius sint multe
ptes si totum predicat̃ de suis ptibus. sic vnũ
essꝫ multa tota ꝙ est incõueniens. ideo dĩ. vi.
thoꝑ. ꝙ si genus predicaret̃ de differẽtia vnũ
animal eẽt multa animalia. hanc aũt rõnem
ꝙ sbã que est genus nõ predicet̃ d̃ materia. qꝛ
dicit totum ⁊ materia partem tangit ꝯmẽta-
tor in sc̃do metha. sup illo capitulo quoniã l fũ
damento nature. vbi ait differentiã esse inter
genus ⁊ materiã qꝛ materia dicit potentiã pu-
ram genus autem dicit qd medium inter po-
tentiaꝫ ⁊ actũ ac si diceret ꝙ genus dicit quid
ꝯpositum ex actu ⁊ potentia. mã vo dicit ipsaꝫ
potentiã. ideo differentia est inter genus ⁊ ma
teriã ⁊ subã que est genus predicari de mate-
ria nõ potest sic etiã dicere possumus ꝙ qꝛ ge-
nus dicit quid ꝯpositum ex potentia ⁊ actu de
forma que dicit ipsum actum predicari nõ po-
terit. Uiso subãm que est genus nõ predica
riꝰ de materia ⁊ forma. ex eo ꝙ hꝫ rõnem totius
ille vero rõem ptis. Restat videre quomodo
huiusmodi predicatio stare nõ possit ꝑpter ano
logiã reperiã in ipsis. sciẽdum ergo ꝙ licet ve-
ra vniuocatio sit solum in specie spẽlissima et
omne genus ꝯtineat anologiã q̃ndã aliqua tñ
anologia tollit nãm generis anologia. n. que re
peritur in genere sumitur ex eo ꝙ genus nõ di
cit formã vnã sed plures ⁊ ille plures forme ꝑ
fectione ⁊ dignitate se excedũt nã si bene sequi
volumus pypateticoꝝ nã non sunt due forme
que sunt equalis pfectionis ⁊ que equaliter pti
cipent suũ genus anologia. ergo sc̃dm magis
pfectum ⁊ iperfectuꝫ reperit̃ in genere. sꝫ anolo
gia sc̃dm cãm ⁊ causatum tollit rationem gene
ris. nam licet animal perfectius reperiat̃ ĩ ho
mine quã in leone. homo tamen nõ est cã. qua
re animal de leone predicetur. nam si. h. esset
animal nõ essꝫ genus. sed essꝫ anologiaꝫ tali a
nologia que tolleret rõnem generis cum ergo
materia habeat ꝙ sit subã ⁊ aliquid in actu ꝑ
formaꝫ ꝯpositum vo sit. h. aliquid ⁊ subã ꝑ ma

teriaꝫ ⁊ formã ex quibus ꝯponitur. subã dicit̃
analogice de materia forma ⁊ ꝯposito secũdũ
analogiaꝫ acceptã penes cãm ⁊ causatum ⁊ qꝛ
h. tollit rõem generis ꝯcedendum ẽ substãnaꝫ
que est genus non predicari de illis tribus. sed
subãm que est quid analogum. ꝙ vero obicie-
batur de phõ valde signanter loquitur si ꝯside
retur textus eius. nõ enim ait subãm que est ge
nus predicari de materia forma ⁊ ꝯposito sed
dicit ꝙ substantia est quoddaꝫ genus entis et
huiusmodi substantie aliud qdem est materia
aliud forma. materia ergo nõ est sba que est ge
nus sed est aliquid huius qma est pars eius vel
principiũ respectu ipsius ⁊ sicut materia nõ est
sba que ẽ genus. sꝫ est aliquid huius sic nec for
ma sola. ergo sba tertia que ẽ ꝯposita ẽ illa de q̃
essentialiter predicatur sba que ẽ genus. De
inde cũ dicit ẽ aũt materia. ponit sc̃dam diui-
sionem dicẽs ꝙ est aũt materia quedã poten-
tia spẽs autẽ. i. forma est endelichia. i. perfectiõ
⁊ actus. Notañ aũt ꝙ sicut ex prima diuisio
ne voluit phũs ꝙ aĩa essꝫ quid sbale qꝛ ẽ forma
⁊ sba dicitur de materia ⁊ forma ⁊ ꝯposito. sic
phũs ex hac diuisiõe vult habere ꝙ anima sit
actus qꝛ ẽ forma et forma ẽ qdam actus sicut
materia ẽ q̃dam potentia. Deinde cũ dicit
⁊. h. dupliciter ponit tertiaꝫ diuisionẽ dicẽs ꝙ
⁊. h. i. actus dicitur dupliciter. nam hoc qdem
est sicut sciẽtia. i. sicut actus primus illud autẽ
est sicut ꝯsiderare. i. sicut actus secũdus ex hac
aũt diuisione habere vult ꝙ anima sit actus
nõ quilibet sed primus. Deinde cum dicit
sbe aũt maxime postq̃ꝫ venatus ẽ partes diffi
nitionis anime tenẽtes se ex parte actus ⁊ ex
parte generis in parte ista venat̃ huiusmodi
ptes tenẽtes se ex parte corporis ⁊ quasi ex pte
differẽtie. circa ꝙ tria facit qꝛ primo venatur
hanc pticulam ꝙ est actus corporis phici. sc̃do
ꝙ est actus vitam habentis. tertio ꝙ est actus
hñtis vitam nõ quocũqꝫ modo sed in potẽtia.
sa ibi sed phisicoꝝ. tertia ibi quare oẽ corpus
dicit ergo ꝙ maxime sbe videnẽ esse corpora
⁊ hoꝝ. s. de numero corpoꝝ maxime sunt sbe
corpora phica qꝛ. h. sunt pricipia alioꝝ. No
tandũ autẽ ꝙ dicit corpora esse maxime sbas
nõ ꝙ maxime habeant esse vel quod plus ha-
beant de entitate q̃ꝫ alia sed dicuntur maxie
esse subẽ quia maxime sunt manifeste ⁊ plus
apparet sensibus nostris eas esse sbas. No
tandũ ẽt ꝙ oẽs forme artificiales sũt accñ̃a vt
vult ꝯmentator primo phi. tota ergo sba arti-
ficialiũ ẽ mã corpora. ergo phisica sunt magis
sbe quam artificialia. qꝛ artificialia sunt substã
tie solum ratione materie phisica vero sunt
talia nõ solũ rõne materie sꝫ ẽt rõe forme ẽ aũt
⁊ alia rõ qr̃ corpora phisica sĩt magis sbe qꝛ sẽp
accñs ꝑsupponit sbãm ⁊ sba hꝫ rõnem pricipij
respectu accñtis ⁊ qꝛ ars ꝑsupponit nãꝫ ⁊ nalia
sunt principia artificialiũ vt lapides ⁊ ligna
sunt principia domus ⁊ sic ꝫ est materiale pri

cipium cutelli ⁊ ferre oportet talia esse magis sbãs quã artificialia corpora. Notandum ẽt ꝙ cum anima habeat rõnem principii ⁊ cum corpora animata sint prima in genere corporꝫ si anima ẽ actus aliquorꝫ corporꝫ dignũ ẽ eam esse actũ corporum phisicorꝫ. venata est ergo illa particula ꝙ aĩa est actus corporis phisici.

D. inde cũ dicit sed phi. venaẽ particulam aliaꝫ videlicet ꝙ anima est actus corporis habentis vitam. ait ergo ꝙ phi. corporꝫ alia q̃dẽ habent vitam alia q̃dem nõ habent ⁊ subdit quod vitã habere dicimus id quod per seipm̃ alimentũ ⁊ augumentũ ⁊ decremẽtuꝫ habꝫ. ⁊ tũc est supplendꝰ textus ꝙ cũ corpora animata ꝑ se nutriant ⁊ habeãt augmẽtuꝫ ⁊ decremẽtum. oportet talia corpora hr̃e vitã. Est ergo anima actus corporis phi. nõ cuiuslibꝫ sed habentis vitam. Deinde cũ dicit quare omẽ corpus venaẽ pticulam aliã videlicet ꝙ an̄a ẽ actus corporis phi' hñtis vitam nõ quocũqꝫ modo sed potẽtia. dicit ergo quare omẽ corpꝰ phisicũ pticipans vitã sup in actu. sbã erit sbã aũt sic sicut ꝯposita ẽ subdit quoniã aũt est corpus ⁊ huiusmodi corpus. s. ꝯpositum ꝙ est habens vitã. s. in actu ⁊ supplẽdũ est ꝙ corpus ꝙ ponit in diffõne anime nõ est huiusmõi corpus ꝯpositũ sic hñs vitã nec ẽt vnqꝫ corpus quod ponit i diffõne anime ẽ ipa anima q2 tale corpus nõ est eorꝫ que sunt in sbõ sed magis ẽ ipꝫ sbm̃ vel sicut ipa materia ꝯplenda est ergo rõ phi ꝙ sit corpus ꝙ ponitur in diffinitiue anie non est corpus compositum actu habens vitã nec ẽ ipsa anima que ẽ in corpore. sicut in sbõ sed huiusmodi corpus se habꝫ sicut sbm̃ ⁊ mã q2 quod est tale. est potentia habens dictã anima. ergo est actus corporis habentis vitaꝫ nõ quocũqꝫ modo sed in potentia. Dubitaret forte aliquis cuius corporis sit actus anima et videtur ꝙ corporis compositi. naꝫ bene dictũ est ꝙ anima est forma hominis ⁊ est forma animalis ⁊ per cõsequens est forma illius corporis ꝙ predicatur de homine vel de animali sꝫ tale corpus est corpus compositũ. ergo anima est forma corporis compositi sed forma ⁊ actus sunt idem. ergo anima est actus corporis compositi. In cõtrarium est phũs qui vult quod corpus cuius ẽ actus anima non sit ipsum corpus compositum nec sit ipsa anima sed magis est materia ⁊ sbm̃. dicendum ꝙ aliud est q̃rere. vtrum anima sit forma animalis vl' corporis compositi ⁊ vtrum anima vel corpus cõpositum cõponitur in diffinitione anime. nam ⁊ si concedi potest ꝙ anima sit forma corporis compositi corpus tamen compositũ nõ componitur in diffinitione anime. nam cuꝫ tale corpus includat formaꝫ si poneretur in diffinitione forme idem poneret in diffõne sui quare cum. h. loquatur phũs nõ de quocũqꝫ corpore cuius actus est anima sed de corpore ꝙ ponitur in diffinitione anime bene dictuꝫ est qꝺ cũ diffinitur anima ꝙ aĩa est actus corporis h. corporis nõ dicit corpus cõpositum nec dicit ipam animaꝫ sed dicit alteram partem ꝯpositi vt materiã ⁊ sbm̃. Possumus aũt aliter respondere quod forma ꝑ se ⁊ primo informat materiã ⁊ est actus eius. si aũt est actus cõpositi. h. nõ est ratione qua ꝯpositum est quia cum ꝯpositum includit formã idem esset actus sui ꝯpositum itaqꝫ nõ secũdum se totum informatur a forma sed rõne alterius partis vt ratiõe materie. ergo ista est per se ⁊ primo ꝙ forma ẽ actus materie qꝺ aũt sit actus ꝯpositi. h. est ratione partis materialis existentis i ipso forma ergo est actus materie ꝑ se ⁊ primo ⁊ an̄a per se ⁊ primo est actus corporis ꝙ respectu eius se habꝫ sicut mã ⁊ sbm̃ vt hic phũs ait. est tñ actus corporis ꝯpositi vel est actus ipius aĩal' nõ per se ⁊ primo sed rõne partis materialis existentis in ipso ⁊ ex ꝯsequenti vt ratio superior ostendebat. ⁊ per hoc patet solutio, ad obiectuꝫ q̃õ autem tale corpus ꝙ ꝯponitur in diffõne anime ⁊ ꝙ se habꝫ sicut materia ⁊ sbm̃ sit potẽtia vitam habens in sequenti lectione clarius ostendetur. Deinde cum dicit necesse est ergo animã venatis partibus positis in diffõne anime ꝯcludit diffinitioneꝫ ipsam tãquam venatam. dicens ꝙ necesse est ergo animam esse sbãm sicut speciem idest sicut formã ⁊ actum corporis phisici idest naturalis potentia vitaꝫ habentis ẽ subdit quod anima aũt est substãtia que est actus et ꝙ huius igiẽ corporis scilicꝫ potentia vitam habentis actus scilicet ẽ. Deinde cum dicit. hoc autem dupliciter dicitur declarat quedam declaranda circa diffõnem anime dixerat enim se velle inuestigare cõmunissimaꝫ rõnem anime et etiaꝫ dixerat ꝙ necesse est animaꝫ esse sicut actum corporis phisici. duo ergo sunt declaranda. circa huiusmõi diffinitionẽ. primo ꝙ huiusmõi diffinitio sit cõissima. secũdo quod partes posite in diffinitiõe anime sunt de ratione eius ⁊ ꝙ diffinitio aĩe sit ꝯuenienter assignata. duo ergo facit q2 prio ostendit diffinitionẽ anime esse cõissimam vel ꝓbat eam esse cõmuneꝫ omni anime. secundo ostendit ipam esse ꝯuenienter assignatã ibi. vnde nõ oportet querere. circa primum tria facit quia primo ostendit predictã diffinitioneꝫ esse cõmunem omni anime. quantum ad ea que se tenent ex parte actus. secundo quantuꝫ ad ea que se tenent ex parte corporis. tertio ex his q̃ dixerat ꝯcludit ꝯclusionẽ itentã asserẽs diffõꝫ datã. de aĩa cuiꝫ aĩe ẽ cõeꝫ. sa ibi tale aũt qꝺ cũqꝫ. tertia ibi si aũt aliqꝺ cõe. d. ergo ꝙ. h. aũt i. actus dupꝫ dr̃ alius aũt sicut sba. i. sicut actus primus alius aũt sicut ꝯsiderare. i. actus scđs manifestũ ẽ ergo ꝙ aĩa se hꝫ sicut sciã. i. sicut actus primus nam in existere animam idest per h. ꝙ anima existit in animalibus ⁊ somnus ⁊ vigilia ẽ idest inest ipsis aĩalibus ⁊ addit ꝙ vigilãtia ẽ ꝓportionabile vl' ẽ siẽe vt hꝫ alia lfa ipi

ɔsiderare. i. ipsi actui scđo sompnus aũt sıle ē ipsi
hře scientiã ꝛ nõ operari p eã ȝ in eodẽ ergo scia
prior est gñatione q̃ ɔsiderare. vnde sequitur
ꝙ aĩa est actus prim⁹ corporis phisici potẽtia
vitaȝ habentis tunc ergo ē supplẽda littera ꝙ
cũ .h. sit cõe omni aie esse sic actum primũ dif-
finitio data de aĩa cõissima est ɔ̃tum ē ex pte
act⁹. Notandũ q̃d cũ animal semp habeat
aĩam nõ tamen semp vigilat ꝛ cum prius itel
ligitur animal. vel aliud corpus aĩatum. hře
animã q̃ operari per ipsam. anima magis assi
milatur sompno ꝛ scie q̃ ipsi vigilare ꝛ ɔside-
rare bona ē ergo pbatio phĩ ꝙ q̃r in animali ꝛ
in eo in quo existit anima inest sompnus ꝛ vigi
lia ideo anima nõ assimilaẗ vigilie nec actui.
scđo q̃r si .h. esset cũ animal semp habeat aĩaȝ
nõ ei inessȝ sompnus sed semp vigilaret. ergo
anima magis erit actus pri⁹ q̃ secũdus ꝛ q̃a
h. est cõe omni aie esse huiusmõi actũ diffinitiõ
data de anima quãmi ē ex parte actus cuiȝ
aĩe est cõis. Notañ ẽt ꝙ fm phũȝ .i.ix. met.
gñatione vel tempore in eodẽ potentia p̄cedit
actũ. licet simpliciter actus p̄cedat potentiam
ꝛ q̃r habens actũ primũ vt habitũ vel formã
ē in potẽtia ad actum fm vt ad oꝑationem. i.
eodẽ. i. respectu eiusdeȝ gñatione vel tempore
prius itelligitur aliquis hře scientiã q̃ ɔsidera
re fm ipsam ꝛ hře aĩam quã operari fm eam.

Deinde cũ dicit tale aũt quodcũq3 ostẽdit
diffõnem p̄dictam esse cõem ɔ̃tum ad ea que
se tenẽt ex parte corporis dicẽs quodcũq3 cor-
pus cuius. s. actus ē aĩa tale ē organicũ naȝ or
gana aũt ꝛ partes plantaꝝ sunt sȝ huiusmodi
organa vel huiusmodi ptes sunt quasi penitus
simplices. i. nõ habent tantã diuersitatẽ sicut
partes ꝛ organa animaliũ ꝙ aũt in plantis sit
assignare organa patet q̃r folium ē vt coopimẽ
tum corticis vel fructiferi. s. illius partis vbi
fructus nasciẗ ꝛ fructiferũ. i. pars illa vbi fru-
ctus nascitur facta ē gr̃a fructus radices vero
in plantis sunt similes ori nam vtraq3 trahũt
alimentũ per ora. n. animalia trahũt alimẽtũ
plante vero p radices. Notañ aũt vim rõ-
nis phi in hoc ɔsistere ꝙ si corpora plantarum
de quib⁹ minus videẗ sunt organica ꝛ phisica
habentia vitã multo magis. h. erit in aliis cor
poribus alioꝝ animatoꝝ: ergo ɔ̃tum est ex p
te corporis diffinitio data de anima cõis ē omi
aie cũ quelibȝ aĩa sit actus corporis phisici.

Notañ ẽt ꝙ organũ dicit oẽ illud ꝙ est ad
aliud ordinatũ eo ergo ipso ꝙ folia ordinaẗ ad
tegendũ cortices fructuũ vel ad tegendũ ptes
fructiferas arboris ꝛ partes fructifere facte sẽ
ppter fructum ꝛ radices ppter assumptionem
nutrimẽti oȝ in ipsa planta distinguere organa
licet nõ sit ibi tanta dñia organoꝝ q̃ta in aĩali
bus. Deinde cũ dicit si aũt aliquod ɔcludit
ex dictis diffõnem datã de aĩa esse cõem omi
aie dicens ꝙ si oportet dicere aliqd cõe eẽ in oĩ
anima. i. si oȝ dicere aliquã diffõnem eẽ cõem
oĩ aie erit vtriq3 ista ꝙ ē actus primus corpis
organici phl. Notañ aũt ꝙ si hec diffinitio
nõ est cõis oĩ aĩe vĩ .h. essȝ ex parte actus q̃ nõ
oĩs anima essȝ actus primus vel ex parte corpo
ris q̃r nõ oẽ corpus aiatũ essȝ organicuȝ phisicũ
sed cũ ostẽsum sit oẽm aĩaȝ esse actum primũ ꝛ
oẽ corpus animatũ ẽt plantaꝝ ꝙ minus videẗ
esse organicũ phisicũ patet diffõnem p̄dictam
omni aie esse cõem.

Videñ oȝ querere ꝛc. Postq̃ phũs
uenatus ē diffõnem aĩe ꝛ ostẽdit diffõ
nem illã eẽ cõem oĩ aĩe in pte ista ostẽ
dit diffõnem illã esse ɔueniẽter assignatã. circa
quod duo facit q̃r primo facit ꝙ dictũ est scđo
ex his que dixerat ɔcludit animã ɔ̃tuȝ ad ali
quas suas partes iseparabilẽ eẽ a corpore ibi
ꝙ qdem igiẗ nõ sit aĩa. circa p̃mũ .iiij. facit
ꝙ quasi .iiij. tetigerat circa diffõnem aĩe dice-
batur eiȝ ꝙ anima ē actus substãtialis ꝛ prim⁹
corpis organici phisici potentia vitã habentis
p⁹ ergo ostẽdit ɔueniẽt eẽ assignatũ ꝛ dictũ ꝙ aĩa
ē act⁹. scđo ꝙ aĩa ē act⁹ sbãlis ꝛ primus. 3⁹ ꝙ est
actus corporis organici phisici. quarto ꝙ ē ac
tus potentia vitã hñtis. scđa ibi vĩẓ quidem
igiẗ. tertia ibi ɔsiderare aũt in partib⁹. quarta
ibi ē aũt nõ abiciẽs aĩam. dicit ergo vĩ p3 q̃
nõ oȝ querere. si vnã ē aĩa ꝛ corp⁹ sicut nec oȝ
querere si ɔtingit eẽ vnũ cerã ꝛ figurã neq3 olo
vniuscuiusq3 mãȝ ꝛ cuius ē mã hoc. n. vnũ ꝛ et
esse cũ multipl3 dicant ꝙ pprie ē act⁹ ē. No
tandũ aũt ꝙ fatuũ eẽt querere q̃o ex corpore
ꝛ albedine fiat corpus albũ cũ de rõne albedis
sit albificare corpus in quo existit sic q̃r actus ē
forma rei est ipsa vnitas eius ꝛ est illud a quo
res hȝ esse. ꝛ vnũ eẽ fatuũ ē querere quomodo
ex potẽtia ꝛ actu ꝛ ex materia ꝛ forma fiat vnũ
nã sicut de rõne albedis est facere albã. sic q̃a
forma ē ipsa vnitas rei de rõne eius ē dare eẽ
ꝛ facere vnũ itendit ergo phũs talẽ rõnem ibi
ꝙ de se ē vnitas quedã ꝛ de se ē apta nata face
re vnũ cũ materia debȝ dici actus ꝛ forma sȝ
aĩa de se ē quedã vnitas ꝛ de se ē apta nata fa
cere vnũ cũ corpore ergo est actus ꝛ forma cor-
poris. Notañ ẽt ꝙ esse actũ nõ est pp̃riũ for-
me substãtiali imo ɔpetit oĩ forme eo. n. ipso ꝙ
corpus est in potentia ad animã ꝛ cera est in
potentia ad figurã fit vnum ex corpore ꝛ ani
ma ꝛ ex cera ꝛ figura nam cum dicatur esse ꝛ
vnum multipliciter quia aliquid est in potẽtia
aliquid est in actu aliquid habet vnitatem in
potentia aliquid in actu quia proprie vnum et
esse cõpetit ipsi actui id ab actu ꝛ forma res
habet esse ꝛ vnitatem. ꝛ per se resultat ens et
vnum ex forma ꝛ eo cuius est forma vel ex ac
tu ꝛ eo cuius est actus. Dubitaret forte
aliquis vtrum fiat vnum ex anima ꝛ corpo
re ꝛ ex materia ꝛ forma ꝛ vniuersalẽ ex potẽ
tia ꝛ actu. dicẽdum ꝙ cuȝ queritur vtrȝ ex mã
ꝛ forma ꝛ vniuersalȝ ex potẽtia ꝛ actu fiat vnũ

aut ē huiusmodi q̄ō introducta q2 dubitatur de modo unitatis aut q2 queritur unitatis cau ia si introducta est ꝑpter modū dici deb3 ꝙ sicut agens ꝯiungitur patienti ſm virtutē sic forma unit materie ſm eēntiā3 ⁊ quia sicut a virtute egredit operari sic ab eēntia egredit esse ideo sicut ex actiuo ⁊ passiuo fit unū ſm opationes q2 agentis ⁊ patientis ē unus actus vt phūs att. tertio phicoꝝ sic ex materia ⁊ forma fit unum scd̄m esse. qi earum est unū ⁊ idem eē pat3 ergo quomō ex materia ⁊ forma fiat unū. sed si non dubitat. de mō sed de cā. distinguendu3 est de causa q2 aut dubitat de cā intrinseca aut de extrinseca. si de intrinseca nulla querenda ē talis causa nō. n. est aliqua colla nec aliquis clauus ꝯiungens formā materie nihil. n. est inter medium inter materiā ⁊ formā ꝙ se habeat quasi ligamentu3 ligās materiā forme ꝑpter. h. bene dictu3 est ꝙ nō oportet querere quomō ex aia ⁊ corpore ⁊ figura ⁊ cera fiat unu3. i. nō oport3 querere aliquā cām intrinsecam ligantē ⁊ coniungentē formā materie sed corpus ꝙ. h. est qd in potētia. illud vero qd in actu fit ex eis unu3 quare nō est ulterius querēda aliqua cā intrinseca: querēda est tamē extrinseca cā ⁊. h. est motor. motor. n. est efficiēs facit actu tale ⁊ scd̄m eius actionē3 forma unitur materie ⁊ anima corpori facit aūt unum ex corpore ⁊ anima et ex materia ⁊ forma. ⁊ hoc est ꝙ ait phūs i fine viii. methe. ꝙ materia ⁊ forma nō sunt quasi duo diuersa ⁊ ꝙ ex eis fiat unū nō habent in se ipsis unionis cām preter motorē. Deinde cum dicit uniuersaliter qdem igit̄ ostēdit bene assignatā esse hanc ꝑticulā diffinitōis anime ꝙ ē actus subālis ⁊ primus. dicens ꝙ uniuersalit̄ qdem igitur dictū est qd sit anima q2 ē substā tia ſm rōnem. i. substantia sicut forma ⁊ actus a qua sumit̄ ratio ⁊ diffinitio rei. h. ē aūt quod quid erat esse. i. actus quidditatis. primus et sbālis huius corporis. s. naturalis ꝙ declarat dicens ꝙ sicut si aliquod organoꝝ artificialiu3 esset corpꝰ phicum. i. naturale vt dolabra si esset huiusmodi eē qdem dolabre. i. forma dolabre erat. i. oporteret eē dolabre ipsius sbā ⁊ qa anima est. h. idest ē forma corporis naturalis ideo supple ē sbā ⁊ est actus primus ipsius corporis. ⁊ subdit ꝙ diuisa aūt hac. i. seperata forma dolabre a dolabra non vtiq3 erit amplius dolabra vel sterit dolabra. h. ē equiuoce. nūc aūt est dolabra q2 dolabra nō est corpus naturale sed artificiale ideo diuisa forma dolabre adhuc remanet dolabra. sed anima nō ē ꝙ quid ē esse ⁊ ratio corporis huius. i. artificialis. sed phi. i. naturalis. est. n. anima forma corporis huiuscemodi habētis in semetipso principiu3 motus ⁊ status ⁊ q2 ē tale corpus ē naturale anima ē forma corporis naturalis ⁊ per ꝯñs ē actus substantialis ⁊ primus. Notandu3 aūt vim rationis huius in. h. ꝯsistere videlicet ꝙ quia differentia est inter corpus naturale et

artificiale q2 forma corporis artificialis nō est sbā nec actus primus. sed forma corporis nālis est substāna ⁊ actus primus. anima q2 est forma corporis naturalis erit substantia vel actꝰ substātialis ⁊ primus quare sicut ꝑ rōnem primā3 ꝓbatur aiam esse actum sic per hanc ostēditur eam esse actum substātiale3 ⁊ primu3.

Notandum ēt ꝙ vt ꝓbatum est. scd̄o phisicoru3 natura est principiū siue motus ⁊ statꝰ eius. in quo est per se ⁊ primo ⁊ scd̄m quod huiusmodi quare corpus ꝙ anima est forma talis corporis ſm ꝙ huiuscemodi est habēs in se principiu3. principiu motus ⁊ status ⁊ sic sequit eā3 eē formā corporis naturalis ⁊ per ꝯsequens eē actum substantialē ⁊ primu3. Dubitaret forte aliquis q2 nō videt veꝝ ꝙ amota forma dolabre adhuc remanet dolabra. nā sicut forma corporis naturalis dat ei esse naturale. sic forma artificialis corporis dat ei esse artificiale. ⁊ q2 cum dolabra quid artificiale nō ꝯtinet amota forma dolabre nō ulterius remanebit dolabra. Dicendū ꝙ dolabra duo dicere nihi pōt vel subām dolabre vel tale artificiatu3 ꝙ est dolabra si dicat nihi subām eius amota forma dolabre remanet tota dolabra. i. remanet tota substātia ipsius q2 forma dolabre ⁊ qlibet artificialis forma accidens ē sed enim per amotionē accidentis ꝑ se ⁊ scd̄m ꝙ huiusmōi nihil pereat de sbā rei amota forma dolabre si remanz dolabra ſm ꝙ ē qd artificiale. vr tū remanere dolabra tota q2 remanz tota sbā ipsiꝰ l3 hoc i corpe nāli dici nō pōt q2 forma corporis naturalis ē sbā amota. ergo forma corporis nālis nō remanet tota sbā etꝰ q2 sublata ē forma que ē principalꝰ subā quā mā. quare ex differentia naturaliū ⁊ artificialiū vult habē phūs ꝙ aia sit subā. i. sit actus substātialis ⁊ primus q2 ē forma corporis naturalis nō artificialis.

Deinde cū dicit ꝯsiderare aūt oꝫ dic animā eē actū corporis organici phici dicēs ꝙ dictu3 ē de aia videlicet ꝙ ē actus corporis organici phisici ꝯsiderare oꝫ in partibꝰ potētialibꝰ ipsiꝰ anime. nā si oculus eēt animal visus utiq3 eēt anima ipsius. h. n. est sbā oculi que ē formalis ⁊ ſm rōem. oculus aūt ē form ⁊ mā ipsius visus quo visu deficiente nō ē adhuc oculus nec remanet oculus nisi equoce sicut oculꝰ lapideus aūt depictꝰ q nō ē nisi equoce oculus opz ergo accipere ꝙ est in parte corporis vt in oculo esse in toto viuente corpore ꝓportionaliter nā sicut se h3 pars potētialis ad ꝑtem corporis vt sicut se h3 ſm visus ad oculū sic ſ3 ꝙ huiusmodi se h3 totus sensus. i. tota aia sensitiua ad totū corpus tota ergo anima est actus totius corporis in quo sunt nerui oculi aures ⁊ diuersa organa motiua vel sensitiua. ⁊ tunc supplenda est ratio quod cum tale corpus sit phisicum et organicum sequitur animam esse actum corporis organici phisici. Notanū aūt ꝙ nō ē aliquod corpus aialium in quo nō sint diuersa organa

deseruiētia vel ad nutrimentū vel ad augumē
tum vel ad motū vel ad sensū ideo nulla est
aīa vt hic de ea loquimur que nō sit actus cor
poris phisici. Notandū aūt ꝙ cum a forma
principaliter sumatur ratio ⁊ diffinitio rei ga
nihil diffōnem ingredit̄ nisi ꝙ est forma aut ꝙ
habet ordīnē ad formā iō partem formalē ap
pellat ptem scđm rōnem ⁊ qđ quid erat esse.
Dubitaret forte aliquis quō amota forma
rei nō remanet res. nisi equiuoce. dicēdum ꝙ
equiuoca sunt quorum nomen est idem ratio sub
stantie ē diuersa qꝛ cum a forma principaliter
sumat̄ rō subālis rei mutata forma variat̄ rō
substantie. ergo si forma mutata adhuc nō re-
manet res eadē. sed idem nomē vt si de leone
corrupto adhuc dicitur. leo oꝫ. h. eē equiuoce. ꝺ
leone. n. viuo ⁊ mortuo equiuoce pꝺicatur. leo
cum. h. sit solum ꝭm iđ nomen nō ꝭm eandē
formā nec eādem rōem lubē. Ulterius for
te dubitaret aliquis qꝛ videt̄ velle. phūs quod
deficiente visu nō remanet oculus nisi equiuoce
cū. n. visus vel potentia visiua sit accidens ꝙ
dam sicut āmota forma dolabre ad. h. rema-
net dolabra vt superius dicebat̄. eo ꝙ forma
dolabre sit accidentalis. ita deficiente visu ad
huc remanet oculus cū ipse visus sit accidens.
dicēdum ꝙ dictum phī dupliciter verificare
possumus. primo ꝑ suppōem. scđo per distin-
ctiones ꝑ suppōem aūt dicēdo ꝙ phūs hoc mō
sit quod deficiente visu nō remanet oculus. si
oculus esset animal. quia tūc visus esset forma
subālis eius nam si dolabra esset corpus phisi
cum amota forma dolabre nō vlterius rema
net dolabra qꝛ forma illa esset. sic ēt de oculo dīe
possumus ꝑ distinctionē aūt saluare possum⁹
ꝙ diximus. nā oculus pōt dupliciter ꝯsiderari
vel vt est subā ⁊ ꝗtum ad esse subāle ꝙ habet
⁊ sic. h. hꝫ ad eēntia anime. nam vna est essen
tia anime que dat esse substātiale toti corpori
⁊ omnibus mēbris inquantum habent ordinē
ad ipm totum. Alio modo pōt considerari
oculus vt est nomen organi vel vt est nomen
mēbri officialis ⁊ circa ꝙ sit tale. habet ab ip
so visu vel a virtute visiua. nam ipsa essentia
anime nō potest esse imediate principiū opatio
nis visiue sed oꝫ. h. fieri per ipsam potētiā vi
siuā. deficiente ergo visu ⁊ si remanet illud
ꝙ est substātia in oculo nō tamen remanet ipse
oculus vt ē quoddā organū ⁊ vt est quoddam
mēbrum officiale sicut āmota forma dolabre ⁊
si remanet dolabra. i. subā dolabre nō tamen
remanet dolabra vt ē quoddā corpus artificia
le qꝛ nō vlterius facere poterit opus artis. sic
nec remanet oculus vt ē quoddā organū offici
ale qꝛ nō vlterius exercere poterit officium vi
dendi. Dicamus ergo ꝙ licet albedo sit ac
cidens tamen qꝛ est de ratione corporis albi iō
amota albedine nō vlterius dicitur corpus al
bum vel si diceretur albū. h. eē equiuoce sic ꝫ
virtus visiua sit quoddā accidēs ⁊ quedam po

tentia anime. attamē qꝛ huiusmodi potentia
ē de rōne oculi vt est quoddā organū officiale
ideo accipiēdo sic oculū deficiente visu nō vl
terius remanet oculus nisi equiuoce qꝛ nō vlte
rius pōt exercere officium videndi sicut nec o
culus lapideus aut depictus huiusmodi offici
um exercere posset. Deinde cū dicit est aūt
nō abiciens. ostendit bene dictū esse ꝙ aīa est
actus corporis potentia vitam habentis. di-
cens ꝙ corpus ꝙ est potentia ens vt viuat ⁊ cu
ius actus ē anima nō est abiciens animā sed
ē illud quod est habens animā semen autem ⁊
fructus est potentia huiusmodi corpus ꝙ. s. nō
est actu habēs animā. sed ē in potentia abiciē
te actum ⁊ addit ꝙ vigillātia sic est actus sicꝗ
daꝫ incisio ⁊ visio. i. sicut actus videndi vel vt
vigilantia. sed vt visꝰ. i. uirtus uisiua ⁊ ut potē
tia organi est anima. anima ergo est sicut act⁹
primus ⁊ sicut id ꝙ est primū principiū ipsius
operis uel ipsius actus scđi. Corpus autem
est id ꝙ est habens animā ⁊ actum primū ⁊ in
potentia ē ad actum ꝭm. nō est ergo animal ꝯ
ꝯiunctum actui. scđo sed sicut pupilla ⁊ visus
est oculus sic ⁊ ibi anima ⁊ corpus est animal.
Notandum autē ꝙ si accipiat̄ vita. pro ipso
opere vegetatiuo. nō pro ꝓo eē. tunc corpus cu
ius actus est anima. licet ꝭm ꝙ huiusmodi sit
actu animatum est tū potētia uiuens. nam sic o-
culus ex eo ꝙ habet uisum idest uirtutē visiuā
est potentia videre. i. potest videre sed non oꝫ
ꝙ actu videat ita corpus ex eo ꝙ hꝫ animam
hꝫ ꝙ possit operari opationes uite ⁊ est potētia
vitam habēs. anima aūt nō est actus corporis
sicut visio. i. actus videndi sed sicut visiua idest
virtus visiua ē actus oculi. Notandū etiā
ꝙ semen plante ⁊ fructus in quo reseruat̄ semē
nō solum ē in potentia ad opera vite sed est in
potentia etiā ad ipam animā corpus vero cui⁹
actus est anima licet sit in potentia ad opera
vite nō tamē ē abiciens animā sed ē actu con-
iunctū anime. simile est ergo de pupilla ⁊ vir
tute visiua ex quibus ꝯstituit̄ oculus sicut de
anima ⁊ corpore ex quibus ꝯstituit̄ animal. nā
sicut pupilla cuius actus ē potentia visiua sēꝑ
ꝯiuncta ē virtuti visiue nō tamē semꝑ actu vi
det sed pōt videre sic ⁊ corpus animatū licꝫ sit
ꝯiunctum anime est tamē potentia viuēs. i. in
potentia ad opera vite ⁊ ad actum ꝭꝫ. De
inde cū dicit ꝙ quidē igit̄. ꝯcludit ex dictis ꝙ
aīa ꝗtum ad aliquas sui partes ē i sepabilis ē
a corpore. circa ꝙ duo facit ꝙ dictum ē. secūdo
ex his que dixerat descendit ad quoddā dictū
platonis ibi. amplius aūt immanifestū. dicit ergo qđ
qdem ergo nō sit anima sepabilis a corpore āt
ꝗdam partes ipsius anime nō habēt dubium
⁊ nō est immanifestū. si partibilis ē anima a cor-
pore ꝭm eas. nā anima ꝭm aliquas sui partes
ē actus quarūdam ipsarum partiū corporis et
subdit ꝙ at vero ꝭm quasdam partes ipsius
nihil ꝓhibet aīam separi ꝓpter id ꝙ nullius

partis corporis sunt actus. Notandū autē quod quia anima vt patet ex dictis est actus corporis ⁊ alique partes potētiales eius vt potētie sensitiue sunt actus partiū corporis manifestū est animam secundū partes illas nō separari a corpore tamen secundū quandā partem vt secundū intellectū qui nō ē actus alicuius partis corporis quia non ē virtus organica nihil ꝓhibet eam sepabilem eē. Notandum etiā quod quādiu anima intellectiua ē cōiuncta corpori tam diu itellectus aliquo modo est separatus a corpore ⁊ aliquo modo non est separatus ab eo ē eīm separatus quia nō ē uirtus organica nec imedtate perficit ipȝ corpus sed immediate fundat in ipa essētia anime ut clarius dicetur i tertio. dicit tamē intellectus quantū ad aliquē modū nō eē sepatus a corpore quia semp in sui operatōe vtit fantasia ⁊ organo corporali Deinde cum dicit amplius autem ex his que dixerat descēdit ad quoddā dictum platonis ponit eīm plato quod anima cōiūgebat corpori sicut nauta naui ⁊ sicut motor mobili ⁊ qr adhuc non sufficienter determinatū ē de anima quomodo sit actus corporis ideo ait quod amplius aūt ē imanifestū idest nō est adhuc plene determinatū si aīa sit actus corporis sicut nauta nauis ⁊ subdit quasi epilogando quod figuraliter quidē ergo sic determinet ⁊ describat de anima sicut descripsimus ⁊ sicut determinauimus dē ea. Notandū āt quod lȝ ex dictis sit aliqualiter declaratū quod anima sit actus corporis sicut forma non sicut motor vel sicut nauta nauis tamen qr nōdum plene determinatū est de anima quomodo sit ꝑfectio corporis imo plenius hoc patebit per sequentia ideo ait figuraliter eē.h. dictum ⁊ immanifestū quomodo anima sit actus corporis ad intelligentiā aūt dictorum dubitare possumus de ꝑtibus positis in diffinitōne anime.

Primo ergo dubitabit vtꝝ aīa sit actus secundo vtꝝ sit actus corporis. tertio vtrū sit actus corporis phisici. Quarto vtrum sit actus corporis organici. quinto vtrū sit actus habentis uitam in potētia. ex his enim qnque ꝑticulis ꝯstare videt tota diffinitio aīe. Ad primū qūt sic ꝓcedit ⁊ videt quod anima nō sit actus. nam sicut se hȝ materia ad ipam potentiā sic se habet forma ad ipm actū sed materia nō est sua potentia ut vult ꝯmentator primo phisi. ergo nec forma est ipe actus; dicēduȝ quod potētia materie duo dicere pōt quia vel dicit ipm respectū quē hȝ materia ad formaȝ vel dicit ipam subāȝ materie in qua fundatur huiusmodi respectus. si ergo dicat ipm respectum sic materia non ē ipa potētia secundum hūc igit modū loquit ꝯmentator primo phisicoꝝ qui ait ipam potentiā nō eē materiā quia potentia ē in genere relatōis materia vero in genere substātie sed si potentia dicat ipaȝ substantiā in qua fundat talis respectus ⁊ talis ordo ad formā sic materia ē ipa potentia aduertendū tamē quod sicut materia vere priuatur aliqua forma tamē qr priuatio vltra essentiaȝ materie nō dicit aliquā naturā sed de se est nō ens. ideo nō ē incōueniens imediate in ipa essētia materie priuatōem fundari sic lȝ vere materia dependeat a forma ⁊ sit in potentia ad ipsam ⁊ habeat ordinē ⁊ respectū ad eā attamē qr huiusmodi ordo ⁊ respectus ⁊ potentialitas vltra essentiā materie nō aliquā aliā naturam dicunt sed vel dicūt priuatōem ipam vel sūt quid rōnis ⁊ sic nō est incōueniens talia immediate fundari in ipsa substātia materie hoc viso de leui pȝ quid dicendū sit de forma. nam sicut potētia materie pōt dicere vel respectum uel subām in q̄ fundat respectus ille sic ⁊ actus pōt nominare uel respectū quēdam vel formā ipam i qua fundat respectus ille. primo modo anima ⁊ quecunqȝ alia forma nō est actus sed sō modo. nam materia dicitur relatiue ad formā ⁊ econuerso qr sicut materia ē quedā potētia in qua fundat respectus ad formā sic ⁊ forma ē quidam actus in quo fundat ordo ⁊ respectus ad materiā erit ergo forma essentialiter actus quidā sicut ⁊ materia substātialiter ē potentia quedā. Argumentū in ꝯtrariū solutū ē per iam dicta. vlterius aūt daro formā esse actū dubitat utrū sit actus corporis ⁊ videtur quod non. nam cū generatio ⁊ natiuitas sit via in naturā ⁊ via in formā illius erit actus forma quod in generatōe est subiectū sed maxime ⁊ ꝑprium subiectū in generatōe simplici ⁊ in generatōe substantie idest yle ut uult philosophus i primo de generatōe. ergo forma substantialis imediate fundabit in yle uel in materia pria nō igit ē bene dictū quod anima que est substātialis forma sit actus corporis sed ꝙ sit actus materie ad.h. āt adduci possunt omnia argumenta improbātia pluralitatē formarū sed eas cā breuitatis volumus silentio ꝑtransire; dicēdū ꝙ nisi eēt dare aliquos gradus in formis saluare non possemus quomodo aliqua substantialis forma cuiusmodi ⁊ forma elementi ⁊ etiaȝ forma mixti inanimati dicat forma materie vel actus materie anima vero dicat actus corporis. sciendū ergo quod in subālibus formis ē dare duplex genus graduū vnū secundū rationem ⁊ aliud secundū rem. primū genus graduum accipit secundū formā cōem ⁊ spālem. naȝ secundū rōnem prius intelligit aliquid eē corpus quā eē tale corpus vt q̄ȝ eē ignē lȝ non per aliā formā ignis sit ignis ⁊ corpus si ergo phisicus eēt artifex rōnabilis nō eēt incōueniens quod qualȝ formam materialē specificā sic diffiniret quod esset actus corporis eo quod quelȝ forma actu talis ꝓsupponit formā corporis sicut spēs ꝓsupponit formā generis vel ēt si eēt uera positio auicebron quod eēnt gradus reales in formis ꝫm descensū ꝓdicamēti sicut est ibi ordo ꝫm rōnem ⁊ intellectū phisi. in diffi-

niendo aliquā formā materialē specificaʒ quā-
licunqȝ eē imperfecta diceret eā esse actū cor
poris ut si diffiniret formā elemēti ut ignis di
ceret quod eē actus corporis ⁊ diceret ignem
eē compositū nō ex materia ⁊ forma sed ex cor
pore ⁊ forma sed forma generis ⁊ forma spēi nō
differūt nisi secundū rōnem solū. nā si per aliā
formā ignis eē ignis ⁊ corpus ⁊ corrupto igne
⁊ generato inde aere remaneret forma corpo-
ris ⁊ eē realiter eadē corporeitas in aere ge
nerato que fuit in igne corrupto eē nera am-
uocatio in forma generis ⁊ genus diceret for-
mam unā cuius ɔtrariū pbaē a philosopho p
rōnes multas circa finē. septimo phisicorū te
nendū est ergo in composito eē vnā substantia
lem formā. vtrum aūt hoc sit in quolȝ compo
sito dubiū est de homīe. in quo vtꝝ sint plures
forme vel nō ad pñs nihil determinare decer
nimus qꝛ exposcit. h. sciam altiorez. cum .n. de
vnitate formaꝝ loquimur semꝑ hominē eē ex
ceptū volumus viso quod ſm gradus forma-
rū secundū rōnem ⁊ intellectū nō ē saluandum
quomodo anima cuiuslibȝ corporis animati ē
corporis actus forma vero elementi ⁊ corpis i
animati est actus materie ¶ Restat videre ō
ordine graduū qui quodāmodo sunt reales sci
endū ergo quod forme seīnuicē ɔtinent vt per
fectior ɔtinet in ꝑfectiorē vt forma elementi ē i
perfectior quā forma mixti et forma mixti inai
mati quā vegetatiui. ⁊ vegetatiū ꝗ̄ sensitiui
⁊ sensitiui quam intellectiui. vegetatiuū ergo
reseruaē in sensitiuo ⁊ sensitiuū in intellectiuo.
sicut tergonū in tergono ut philosophus ait. nā
sicut omnes anguli tergoni reseruanē i tergo-
no ⁊ adhuc plures sic. quicquid pt vegetatiuū
pōt sensitiuū ⁊ adhuc amplius ⁊ quicquid pōt
anima sensitiua brutoꝝ pōt alia intellectiua
hominis ⁊ adhuc vlterius ⁊ sicut suo modo ue
getatiuū reseruaē in sensitiuo ⁊ sensitiuū in in
tellectiuo sic formis elementi quasi īꝑfectior
reseruaē in forma mixti inaīmati ⁊ forma mix
ti inanimati in anima vegetabili. hii enȝ gra
dus nō sunt secundū rōnem tantū vt quod in
tellectus eos faciat sicut facit gradū ⁊ ordinez
inter formā generis ⁊ speciei eo quod vniuersa
liter ad intellectū ɔtineat facere vniuersalita
tē in rebus vt dicit ɔmentator primo huius sȝ
hos gradus ⁊ hunc ordinē formaꝝ ipsa natura
facit ⁊ qꝛ sunt naturales ⁊ reales in diffinitiōi
bus naturalibus sunt ɔsiderandi inde est ergo
quod aliqua substātialis forma dicitur eē actus
materie quia ꝑpter suā imperfectiōem in me
diate se tenet ex pte materie ⁊ nō ꝑsupponit ali
quā aliā realē formaȝ aliqua vero forma dicitur
eē actus corporis ut anima. ɔtinet. n. anima v
tualiter in se formā mixti ⁊ anima vt anima ē
ɔpaē ad id cuius est actus nō tāquā ad materi
am tantū sicut compaē forma elemēti vel for
ma mixti inanimati sed compaē anima ad su
um susceptiuū ꝑpter sui vlteriorem ꝑfectiōez

tāquā ad corpus ⁊ dicitur eē actus corporis. ¶ Di
camus ergo quod loquendo de ipsa anima bru
toꝝ in quibus planū ē eē vnā formā substātia
lem anima illa ɔsiderari poterit dupliciter vl
vt anima est vel vt supplet vicē forme mixti
⁊ inquantū ē anima ē actus corporis ⁊ ꝑsuppo
nit seipsam inquantū supplet vicem forme mix
ti. inquantū vero supplet vicem forme mixti
nō ꝑsupponit aliquid aliud realiter loquēdo ꝑ-
pter quod sic accepta nō dȝ dici actus corporis
sed actus materie sed quomodo hoc stare pos-
sit cum huiusmodi anima nō sit nisi vna res ⁊
vna forma subālis in sequenti questione pate-
bit vbi ꝑ ea que ibi traduntur soluitur quod supi-
us est obiectum. ¶ Vlterius autem dato ani
mam eē actum corporis dubitaē vtꝝ sit actus
corporis phi ⁊ videē quod non quia corpꝰ phi
sicum est corpus quale cum phisicus non ab-
strahat a materia sensibili ⁊ ꝑ ɔsequēs a mate
ria quali si ergo corpus q̄le ingreditur diffinitiō
nē anime cum qualitas sit quoddā accidēs. ac
cidens ingreditur diffinitiōez substātie quod est
inconueniēs. ¶ dicendū quod motus sic ē de cōsi
deratiōe naturalis quod quicquid ipse ɔsiderat
quodāmodo ɔsiderat ꝑ ɔparatiōem ad motū. un
de si naturā vel formā naturalē diffinit dicit
eam eē principiū motus ⁊ status quare si natu
raliter diffiniēdo dicitur aliqua forma eē actus
materie vt forma elementi vel forma mixti in
animati aliqua vero dicitur eē actus corporis oȝ
hanc diuersitatē ex ipso motu originez sumere
ita vt sicut naturalis forma diuersimode ē pri
cipiū motus sic apud naturalem diuersimode
diffinitur. videmus aūt in spera actiuoꝝ ⁊ passi
uoꝝ quantū ad ꝑsens spectat duplicē motum.
vnū determinatū ad vnū terminuȝ vt forma
leuis sursū et forma grauis deorsuȝ. aliū vero
ad omnē differentiā positiōis et ſm hunc mo-
tū mouet anima. in primo ergo motu mobilia
nō mouentur ex se sed ex generante. ¶ Rursus i
huiusmodi motu tanquam rō et pricipiū mo-
uēdi actiue est forma mediāte grauitate. ratio
uero quare mobile moueaē passiue est ipsa ma
teria vt ɔmentator ait quarto phisicoꝝ caº de
vacuo ideo ait quod si fieret motus in vacuo
grauia ⁊ leuia mouerentur in instanti qꝛ i tali mo
tu tota resistentia est ex pte medii. in oibus er-
go vbi forma vel natura est principiuȝ motus
solum ad vnā differentiā pōis talia nō dicun
tur composita ex forma ⁊ corpore sed ex forma ⁊
materia. ⁊ forma in eis non dicitur eē actus cor
poris sed actus materie. dicamus ergo quod
anima vt anima est nō mouet mediante gra-
uitate sed mediante apetitu vel mediante ali
qua alia potentia motiua que motiua potētia
requirit organizatiōem materie i tali ergo mo
tu grauitas nō se tȝ ex pte anime mouētis sed
ex parte principii passiui ⁊ ex parte materie si
cut ē organizatio se tȝ ex pte materie ⁊ qꝛ ma-
teria orgāica ⁊ vt est ɔiūcta grauitati vel aliis
debitis

debitis qualitatibus naturalibus habz rationem corporis et potest dici phisicum corpus. anima ut diffinitur a naturali et ut comparatur ad motum non debet dici actus materie sed actus corporis et non corporis cuiuscumque sed corporis phisici et naturalis quomodo autem sit sic dicendo saluare poterimus quod accidens non cadit in diffinitione substantie in sequenti questione clarius apparebit. Ulterius est quarto dubitandum dato animam esse actum et esse actum corporis et etiam corporis non cuiuscumque sed phisici dubitatur. utrum sit actus corporis organici et videtur quod non quia organizatio est per quantitatem absque quantitate enim et absque distinctione partium organizatio esse non potest quare si corpus organizatum cadit in diffinitione anime quantitas ponitur in diffinitione substantie quod est inconueniens. Dicendum quod licet materia non sit extensa nisi per quantitatem vere tamen est extensa et alia est extensio materie et alia quantitatis quod patet quia si divideretur materia quanta sicut aliud est materia et aliud est quantitas sic alie essent partes materie et alie partes quantitatis et quia huiusmodi partitio est propter extensionem alia est extensio materie et alia extensio quantitatis aduertendum ergo quod licet materia extensionem habeat ab alio materia tamen ut est extensa non dicit aliam rem nec aliam formam nec aliam essentiam quam materia. nam quantitas seipsa extendit materiam quia forma seipsa non mediante aliquo alio medio perficit materiam ergo corpore quod quantitas de se est actu extensa et materia est in potentia ut extendatur materia coniuncta quantitati et coniuncta potentia actui quantitas per seipsam extendit materiam et materia passiue per seipsam extenditur itaque organizatio et extensio materie dupliciter potest accipi vel prout dicit solas partes materie vel prout dicit simul cum partibus materie et partes quantitatis. materia ergo organizata et extensa non ingreditur diffinitionem anime secundum quod includit partes quantitatis quia tunc accidens ingrederetur diffinitionem substantie sed secundum quod dicit solas partes materie quare non accidens sed substantia ingreditur diffinitionem substantie imaginantur enim multi quod cum quantitas extendit materiam et alia est extensio materie et alia est extensio quantitatis quod illa extensio materie differens ab extensione quantitatis sit quedam res differens ab essentia materie ita quod materia et illa extensio sunt due res. sed hii ignorant quomodo forma materiam perficit opinantur enim quod extensio que est quantitas non per seipsam extendat materiam sed extendat ipsam imprimendo ei extensionem aliam pari ergo ratione erit questio de illa alia extensione impressa materie differente tam ab extensione quantitatis quam etiam ab ipsa materia utrum per seipsam extendat materiam vel oportz ad hoc quod materia extendatur quod huic extensioni superaddatur extensio alia aut ergo erit abire in infinitum. aut standum est in primis et est simpliciter concedendum quantitatem per seipsam extendere materiam actiue et ~~materiam coniunctam quantitati per seipsam extendere materiam actiue et~~ materiam coniunctam quantitati per seipsam extendi passiue propter quod quia materia sic passiue extensa est et sic passiue organizata quia non dicit aliquid aliud quam materiam licet dicat quendam modum se habendi quem habz materia ut est sub quantitate si sic accepta materia ingrediatur diffinitionem substantie non accidens sed substantia ingredietur diffinitionem substantie dicamus ergo quod extensio passiua materie non est alia res diuersa a materia licet sit per aliquid aliud scilicet per quantitatem ei inherentem et quod dictum est de quantitate intelligendum est de qualitate et de omnibus aliis inherentibus materie. nam sicut materia per quantitatem extenditur passiue sic et passiue afficitur per grauedinem et disponitur per raritatem et per alia accidentia inherentia sibi. igitur si forma substantialis materiam perficit oportet eam talem materiam perficere quali materie est coniuncta quare si huiusmodi forma coniungitur materie extense per quantitatem affecte per grauedinem et disposite per raritatem et per alia accidentia necesse est eam esse actum materie sic extense sic affecte et sic disposite itaque si materia sit accepta ingrederetur diffinitionem substantie non sequeretur quod accidens ingrederetur diffinitionem substantie sed tantum ex hoc haberetur quod materia cui coniuncta sunt accidentia ingrederetur diffinitionem eius quod non est inconueniens iudicandum. nam si forma materiam perficit accidentibus coniunctam nihil inconueniens si materia coniuncta accidentibus ingreditur diffinitionem forme ut ergo sciamus qualiter in diffinitionibus naturalibus materia intret diffinitionem forme sciendum quod ut supra dicebatur quicquid considerat naturalis sumitur per comparationem ad motum. unde et si naturam diffiniat naturalis hoc est ut est principium motus et per comparationem ad motum propter quod licet accidentia non ingrediantur diffinitionem forme substantialis materia tamen affecta vel disposita per accidentia se tenentia ex parte materie prout forma est motus principium ingreditur diffinitionem forme cum ergo in motu grauium et leuium ipsa grauitas et leuitas et ipsa accidentia se teneant ex parte forme si diffinimus formam grauis vel etiam formam mixti et etiam ipsam animam non ut anima est sed ut supplet vicem forme mixti ipsa materia cadet in diffinitione eius et non dicentis formam sic acceptam esse actum corporis sed esse actum materie sed si diffinimus animam ut anima est quia in motu eius principium est anima secundum quod huiusmodi organizatio et grauitas et multa talia accidentia se teneat ex parte materie congruum est materia disposita per organizationem et affecta per

accidentia illa que in tali motu per se. se tenēt
ex parte materie. ingrediaꝛ diffinitōem aīme
sed cum materia sic organica ꝛ sic affecta dici
possit corpus organizatum ꝛ phisicū. bñ dictū
est quod anima est actus corporis organici phi
sici quod vero obiciꝛ quod si. h. diceremus qua-
litas uel accidentia alia ingrederenꝛ diffinitio
nem substantie patet quod accidens nō ingre
ditur diffinitōem substantie sed materia acci-
dentibus ꝯiuncta potest ingredi diffinitōnem
eius quod quomodo sit est per habita manife-
stum. Ulterius etiam quinto dubitaꝛ vtrū
anima sit actus corporis habentis vitam i po
tentia ꝛ videꝛ quod non quia potentia ꝛ actus
diuiduꝛ ex opposito quare si corpus actu viuit
non est dicendum quod habeat vitam in potē
tia. Respondeo dicendum quod viuere ꝙ
tum ad pñs spectat dupliciter sumi potest.
primo p ipō esse ꝛ sic accipit ipm philosophus
in primo de anima cum ait quod viuere viuē
tibus est esse. secundo potest accipi viuere p ip
sis operibus vite vt p ipō sentire vel p ipō mo
tu secundū locū vel p augumento vel p ipō i
telligere. nam secundū hoc quatuor separamus
viuentia animata ab inanimatis non viuen-
tibus. nam si videmus aliquid augeri vel sen
tire vel moueri ex se vel intelligere dicimus il
lud viuere. hoc ergo modo accipit philosophꝰ
viuere in hoc secundo cum ait quod viuere di-
ciꝛ quatuor modis. diciꝛ enim viuere secundū
ipm intelligere vel ipa opatio intellectus ꝛ eti
am secundū sensum ꝛ secundū motum ꝛ augu
mentū est quoddam viuere. quocūqꝫ ergo mo
do accipiaꝛ viuere semp diciꝛ anima eꝛ actus
corporis potentia vitam habentis. nam licet
corpus cuius actus est aīa actu viuat ꝛ actu
habeat tale esse quale est viuere tamen vt igre
diꝛ diffinitōem anime diciꝛ habere vitam in
potentia. nam cū huiusmodi esse et huiusmo-
di viuere habeat corpus ab anima vt anima ē
si corpus habens actu talem vitam ingrederē
tur diffinitōnē anime tunc anima secundū qđ
huiusmodi esset prior seipa quod est inconueni
ens. hoc ergo modo pbat philosophus supra
anim i esse actuz corporis potentia vitā habē-
tis qꝛ corpus quod ingrediꝛ diffinitōem aīme
non est corpus compositū actu habens vitaz
nec est ipa anima sed est materia ꝛ subiectum
quod secundū quod huiusmodi est in potentia
ad viuere. ergo si accipiaꝛ viuere p ipō esse oñ
sum est quomodo anima est actus corporis po
tentia vitā habentis sed si accipiaꝛ viuere pro
ipō opere vite. tunc non est dubium quod que-
riꝛ nā anima est quo primo ꝛ principaliter opa
mus opa vite sicut ergo hñdo potentiā visiuā
non oportꝫ quod actu videamus sed sumus po
tentia videntes sic corpus habens aīam se-
cundū quod huiusmodi non oportet quod actu
operēꝛ opera vite sed sit potentia viuens idest
possit opari opa vite. corpus ergo cuius actus
est anima ꝛ si non est in potentia ad aīam nec
est abiiciens ipam sed ē actu habens eā ē tñ i
potentia ad viuere idest ad opera vite qꝛ non
oportet quod ip actu opereꝛ ea sed possit opari
illa quod vero dicebaꝛ quod actus et potētia
diuiduntꝛ ex opposito pꝫ quod vt est actu nō est
in potentia loq̄ndo de potentia abiiciente actū
possumus enim saluare corpus esse animatū
actu et habere actu esse quod est viuere et tamē
diciꝛ eē in potentia ad vitā modo quo dictum
est vꝫ vt ingrediꝛ diffinitōem anime.

Uoniam autem ex incertis ꝛcete.
q Postquā philosophus ꝺclatus
est diffinitōem anime in cōmuni
pre ista venaꝛ diffinitōem ppriaꝫ
vniuscuiusqꝫ anime circa quod duo facit qꝛ primo
ꝯtinuat se ad dicenda. secundo exequiꝛ de intē
to ibi. dicamus ergo principium. circa primū
duo facit qꝛ primo pponit quod intendit. secū
do quod dixerat manifestat p simile ibi. nūc āt
sicut dicit ergo quoniā autem aliquid quidem
ex incertis idest aliquid de numero incertorꝫ
sit āt quod certū certius idest p aliquid certius
ꝛ secundū rōnem notius ꝛ qꝛ sic est tentandum
est ꝛ sic aggredi de ipa anima vt habeamus ꝺ
ea rōnem idest diffinitōem certā ꝛ dicentē cāꝫ
non enim diffinitiuā rōnem oportet ostendere
solum qꝛ sicut plures terminorꝫ idest plures ꝺ
numero terminorꝫ siue diffinitionū dicunt sed
ēt opꝫ diffinitōes ostendere ꝛ demonstrare cāꝫ
in eē idest cām quare pprietates ꝛ passiones i
sint. Notandū autem quod secundū philo-
sophum primo posteriorꝫ triplex ē diffinitio q̄
dam enim est demōstratōis ꝯclusio vt si dica
tur quod ira ē accensus sanguinis aliqua vero
est demonstratōis principiū vt. h. ira est ape-
titus doloris in ꝯrio. pōt. n. diffinitio prima cō
cludi p secundam. nam qui hꝫ apetitū doloris
in ꝯtrarium hꝫ accensum sanguinis circa cor. est
aūt diffinitio dans causam que ē demonstratō
nis principiū dicens ppter quid pfectior quaꝫ
diffinitio que est demonstratōis ꝯclusio non di
cens ppter quid sed qꝛ. ē aūt ꝛ tertia diffinitio
complectens vtranqꝫ que est quasi virtualiter
tota demonstratio vult ergo philosophus qđ
cum supra posita sit de anima diffinitio quia
que est imperfecta hic querenda est diffinitio
pfecta ꝛ ppter quid. Notandū autem quod
diffinitōes spāles ꝛ pprie que hic tradenꝛ vꝫ
quod anima ē quo viuiꝛ ꝛ quo sentiꝛ ꝛc. sunt ali
quo modo no notes quo ad naturam qꝛ sp sunt
aliquo mō notiora quo ad naturam quaꝫ ꝯfusa
sunt etiam. h. aliquo modo notiora quo ad nos
qꝛ opa vite magis sunt nobis nota quam ipsa
forma ergo ppter hoc quod anima est principi
um viuendi ꝛ sentiendi quod est aliquo mo-
do certū poterimus ꝯcludere et inuestigare quo
modo anima est corporis actus si. h. sit de incer
tis idest si sit de numero incertorꝫ ꝛ non sit nob
certum

certum ꝛ notū. Dubitaret forte aliquis que diffinitionū anime dicat qꝛ ꝛ que ꝑpter quid.
Dicendū ꝙ ſm quoſdā philoſophus dat duas diffinitões de anima quaꝝ quelꝫ ē cōmu nis differūt nī ꝙ una eſt demonſtratōis princi pium alia uero ē demonſtratōis ꝯcluſio diffini tur āt anima quod eſt actus corporis ꝛ ꝙ ē vi uendi principiū ſed hec diffinitio ꝙ ē actus cor poris ꝯcludiṫ per hanc ꝙ eſt viuendi principiū eſt enim hec prior illa. ſed vt iſti dicunt duplex eſt ꝑus quoad nos ꝛ ſimpliciter quoad nos eſt hec diffinitio quod anima eſt viuendi principi um prior illa quod eſt actus corporis. nam ex hoc cognoſcimus alam eſſe actum corporis qꝛ videmus eam eē viuendi principiū. ſimpliciṫ tamen alia diffinitio eſt prior illa. nam anima nō eſt actus corporis ex eo quod ē viuendi pri cipiū ſed econuerſo. itaqꝫ hec diffinitio ꝙ alma eſt viuendi principium ē cā alterius in inferē do ſed illa eſt cā huius in eſſendo ſecundū hos ergo philoſophus vult quod nō ſufficit querere primā diffinitōem anime que quo ad nos ē d- monſtratōis ꝯcluſio niſi queraṫ ꝛ illa que hoc modo eſt demonſtratōis principiū ſed hoc nō videṫ bene dictū. nam ut diciṫ primo phiſico rū innata ē nobis via ex notioribus nobis ꝛ cer tioribus incertiora ꝛ notiora nature in ſcien tia ergo naturali ꝛ etiā in ſcientia diuina ubi ex effectibus ꝓcedimus ad cās ꝛ ex cōmūibus ad ꝓpria ordine doctrine ꝑponenda ſunt prio ra ꝛ notiora quo ad nos unō philoſophus I me thaphiſt. prius determinauit de ſubſtantia ſē ſibili que eſt nobis notoṙ. quod fecit in ſeptimo quā de ſubſtantiis ſepans de quibus agitur in xi. tranſgreſſus eſt igiṫ philoſophus doctrine ordinem incipiendo non a notioribus quo ad nos. ſed a notioribus ſimpliciter ponendo pri us diffinitōem priorem in eē quā diffinitionē ꝑtiorem quo ad nos ꝓpter quod poſſumus ali ter dicere tenendo cū ꝯmentatore. ſ. ꝙ philo ſophus prius poſuit diffinitōem anime cōmu nem in pte iſta vult inueſtigare diffinitōes ani me ꝓprias et qꝛ nō ſufficit cognoſcere aliquid in cōmuni niſi caṫ ad ꝓpria nō ſufficit aſſignaſ ſe diffinitōem anime iam dictam niſi inueſti geṫ ꝓpria ratio anime diciṫ aūt diffinitio pre dicta cōmunis omni anime eſſe diffinitio quia ſed diffinitio ꝓpria diciṫ eē ꝓpter quid ſic ergo poteſt ꝯtinuari textus quod poſtquā philoſo phus determinauit de diffinitōe cōmuni ani me dicēte qꝛ in parte iſta vult inueſtigare dif finitōem anime ꝓpriā dicentē ꝓpter quid ꝛ aſ ſignantē cām. Ulterius forte dubitaret ali quis quaṙ diffinitio data diciṫ qꝛ diffinitio nō danda que eſt ꝓpria diciṫ ꝓpter quid. Di cendū quod diffinitio ꝓpria ꝑfectior eſt quā cō munis vt ꝯmentator innuit. cum ergo diffini tio ꝓpt er quid ꝑfectior ſit diffinitiōe qꝛ diffini tio cōmunis prius data eo quod imꝑfecta eſt diciṫ eē qꝛ diffinitio aūt danda ꝓpria eo quod ꝑfectior ſit diciṫ eē ꝓp quid poſſumus aūt ali dicere ꝛ melius ꝙ duplex eſt demonſtratio qꝛ vt philoſophus primo poſterioꝝ dicit vna per cām remotā alia ꝑ effectū velle ergo inueſtiga re ꝓprietates ipſius anime ꝑ diffinitōem datā cōem omni anime eſt ire ꝑ cām cōem ꝛ remo tam ꝛ demonſtrare qꝛ ſed ire ꝑ diffinitōnes ꝓ prias ꝛ ꝑ cām ſpālem eſt incedere magis pro pter quid quare ꝯgrue diffinitio prima dicitur eē qꝛ. h. aūt ꝓpter quid. Ulterius forte du bitaret aliquis quomodo diffinitio prius data diciṫ eē demonſtratōis ꝯcluſio danda uero de monſtratōis principiū. Dicendū quod in hac qō ne facit dubium qꝛ in diffinitio prius data ma gis videṫ eē cā diffinitōnū ſequentiū ꝙꝫ econ uerſo ſunt aūt diffinitōes ſequentes quod aīa eſt quo viuiṫ tm̄ ꝛ ſic eſt anima ꝓpria uegetabi libus. Rurſus anima eſt quo viuiṫ ꝛ ſentitur ꝛ ſic eſt anima animaliū imperfectoꝝ amplī us anima eſt quo viuiṫ ꝛ ſentiṫ ꝛ ſit motus ſecū dum locū et ſic eſt animalium perfectoꝝ. quar to anima eſt quo ſunt omnia huiuſmodi et vl terius eſt id quo intelligimus et ſic eſt anima humana. he ergo ſunt ꝓprie diffinitiones aīe prima vero ē cōmunis ſed cum diffinitio ꝓpria magis ſit cā haꝝ diffinitionū ꝙꝫ econuerſo ma gis dꝫ dici illa demonſtratōis principiū ꝙꝫ con cluſio. Sciendū ergo quod ꝑ cām remotam non ꝯuenit demonſtrare affirmatiue ſed nega tiue vt ſi animal eſt remota cā reſpiratōis nō valet hoc ē animal ergo reſpirat ſed negatiue valet vt pies non reſpirat qꝛ non eſt animal et ſi vites ſunt cauſa remota ſibilationis non va let vites. ſunt ergo ſibilatio eſt ſed negatiue vt ſtre non ſibilant qꝛ nō ſunt ibi uites. talis er go cā ſm phūm primo poſterio. nō eſt ꝓprie cā qꝛ in ꝓprie cām negatio infert negatōem ꝛ af firmatio infert affirmatōem ergo ſi tales cau ſe ꝓprie eſſent ſicut valet non animal eſt ergo non reſpirat ſicut ualet animal ē ergo reſpirat quod falſum eſt talis eſt aūt diffinitio cōmunis de anima reſpectu diffinitionū ꝓpriaꝝ. nā nō ualet anima eſt actus corporis organici ergo ē principium uegetandi tantū uel ergo eſt prīci pium uegetandi ꝛ ſentiendi diffinitio. quarto nulla ſpālis ꝯcludi pōt neque per illā diffinitōem cōem ita quod per diffinitōem illā non poteſt ꝯcludi diffinitio ſpālis affirmatiue lꝫ concludi poſſit negatiue. nam bene ualet nō ē actus cor poris organici ergo nō eſt principium vegetā di tm̄ nec eſt principiū vegetandi ꝛ ſentiendi. diffinitio ergo cōmunis nō ꝯcludit aliquā dif finitionū ſpālium ſed econuerſo nā bene ualet principiū eſt anima uegetandi uel etiam ſenti endi ergo eſt actus corporis organici patꝫ ergo diffinitōem prius aſſignatam eē qꝛ eo quod di cat cām remotam ꝛ eē demonſtratōis ꝯcluſio nem qꝛ ꝯcludi hꝫ per diffinitōes alias aſſigna tas ſpāles. pꝫ ēt phūm nō fuiſſe tranſgreſſum ordinē doctrine qꝛ huiuſmodi ordo requirit ut

a cōmunibus ad spālia pcedat. Deinde cū dicit nūc āt sicut quod dixit manifestat p simile dicens quod multe rōnes .i. multe diffinitōnes sunt sicut 9clusiones terminoꝝ .i. sunt 9clusse p terminos alios siue p diffinitōes 9cludū tur eiu multe diffinitiones p terminos siue p diffinitōes alias vt si queratꝰ quid est tetragonismus diffinitio dicens ipm eē ortogoniū eqlaterale equale supficiei altera pte longiori talia aūt terminus idest diffinitio est rō 9clusiōis .i. est 9clusio demonstratōis ꝛ est dicens qꝛ lect diffinitio dicens quod tetragonismus ē iuētio medie rei dicit cām ꝛ ppter quid. Notandum aūt quod si describatꝰ figura ob longa nimis alterā ptem longiorē cuiusmodi est figura a.e. si accipiatꝰ minor linea vt .b.d. ꝛ addatꝰ linee maiori ꝛ 9stituatꝰ linea .a.b.d. ꝛ sup illaz lineam 9stituatꝰ semicirculus ꝛ a pūcto .b. ducatur linea .b.c. vsqꝫ ad circūferentiā semicirculi vt pbatꝰ is sexto geometrie linea .b.c. erit media rei inuentio idest erit medio loco pportōalis inter lineam .a.b. ꝛ .b.d. ita quod sicut se hꝫ linea .a.b. ad .b.c. sic se habebit .b.c. ad .b.d. qꝛ 9stum .a.b. cecidit .b.c. tm̄ .b.c. cecidit .b.d. ꝫ vt in eodem .vi. pbatꝰ. quotienscunqꝫ sūt tres linee pportōales quod fit ex ductu p̄me in tertiam equale est ei quod fit ex ductu medie in seipam quadratū ergo .b.c. quod fit ex ductu .b.c. in seipam que est linea media equale ē figure a.e. que est altera pte longior que fit ex ductu a b. que est linea prima in .b.d. vel in .b.e. que ē equalis sibi que ponebatꝰ linea tertia manifestum ē aūt hoc in numeris vt si accipiantꝰ tres numeri pportōales quod fit ex ductu p̄mi in tertiū equale ē ei quod fit ex ductu secundi i seipm huiusmodi autem numeri sunt octo. quatuor duo. nam sicut octo se habent ad quatuor sic quatuor ad duo. ꝛ tm̄ valet octies duo sicut quater quatuor. vult ergo phūs dicere quod q dicit tetragonismū .i. quadratū eē ortogonium .i. rectāgulū equilaterale .i. habens equalia latera esse equale figure altera pte longiori dicit qꝛ ita ē sed non dicit cām sed dīs quod est media rei inuentio dicit cām ꝛ ppter quid nam ppter hoc quadratū est equale figure altera pte longiori qꝛ 9stituitꝰ ex linea que est media rei inuentio idest medio loco pportōalis ꝛ tunc supplendū ē quod ꝛ sic circa aīam scꝫ. nam dās diffinitōem cōem dat diffinitōem dicentē qꝛ ꝛ que ē demonstratōis 9clusio sed dans diffinitōem spālem ꝛ ppriā dat diffinitōem que modo quo dictū est dicit ppter quid ꝛ ē demōstratōis principiū. Deinde cum dicit dicamus ergo principiuz exequitꝰ de intento circa quod duo facit qꝛ p̄mo distinguit diuersos modos viuendi. secūdo secundū illos modos viuendi docet sumere spāles diffinitōes ꝛ pprias aīe ibi vnde ꝛ vegetabilia dicit ergo dicamus qꝰ accipientes principium intentōis nostre determinari idest distingui ꝛ differre animatū ab inanimato in viuendo ergo sm̄ diuersa opera vite diuersimode notificāda est anima subdit āt quod ipo viuere dicto multipliciter qꝛ dicitur quatuor modis si solum vnū aliquid horum insit dicimus viuere ipm cui inest sunt aūt modi viuendi vt intellectus sensus motus ꝛ status sm̄ locū ad hoc aūt motus sm̄ alimentuz ꝛ decrementū ꝛ augmentū. Notandū aūt quod quadruplex est anima vt supra tangebatur vꝫ vegetatiua que est in plantis sensitiua q̄ est in animalibus pfectis secundum locū motiua. motiua que ē in aīalibus ipfectis ꝛ intellectiua que est in homine .h. aūt quadruplex anima cognoscit hꝫ p quatuor opera vite videlꝫ p opa intellectus sensus motus sm̄ locū ꝛ p nutrimentū augmentū ꝛ decrementū. Notāndum aūt quod in his animabus semp pfectior 9tinet impfectiorē vt sensitiuū 9tinet vegetatiuum secundū locum motiuū 9tinet vegetatiuum ꝛ sensitiuū. nā animalia que seipa mouētlocaliter cuiusmodi sunt aīalia pfecta viuūt ꝛ sentiūt intellectiuū vero 9tinet oīa alia sunt ergo spāles diffinitōes anime vt supra dictuz ē quod anima est quo viuitꝰ quo sentitur quo fit motus secundū locū ꝛ quo intelligitꝰ. Deinde cum dicit vnde ꝛ vegetabilia docet sumere has spāles ꝛ pprias diffinitōnes anime ad cuius euidentiā sciendū quod huiusmodi diffinitōnes anime potissime accipiuntꝰ ppter diuersas potētias ꝛ diuersa opa vite que videmus in rebus animatis. vnde tria facit qꝛ p̄mo docet sumere huiusmodi diffinitōes. 2o declarat quem ordinem he potentie adinuicem habeāt 3o declarat de vnaquaqꝫ haꝝ potentiarū per se vꝫ de vegetatiua sensitiua intellectiua ꝛ sm̄ locum motiua. 2a ibi potentiarum autem anime. tertia ibi necessariam autem ꝛ debētē de his circa p̄mū tria facit qꝛ p̄mo docet sumere has diuersas ꝛ pprias diffinitōes anime datas sm̄ diuersa opera vite vel sm̄ diuersas potentias. 2o comparat huiusmodi potentias ad ipam aīam. tertio ostendit quod ad complendam diffinitionem anime istis diffinitionibus specialibus oportet superaddere diffinitōnem communem vel docet concludere diffinitionem communem per huiusmodi diffinitōnes speciales. secunda ibi verum autem vnumqꝫque eorum. tertia ibi quoniam autem quo viuimus in parte ista p̄ma intendit talem rationem sensitiuum intellectum secundum locū motiuum non separantur a vegetatiuo sed anima est principium vegetandi vel est principium quo viuitur. ergo est principium quo sentitur quo fit motus ꝛ quo intelligitur cum sensitiuum motiuum ꝛ intellectiuum a vegetatiuo non separentur. Nam si vegetatiuum separatur a sensitiuo ꝛ ab aliis ꝛ non econuerso vegetatiuū ē prius aliis ꝛ qꝛ qꝛ ē pricipiū prior ē principium

principiū alioꝝ que sunt postea. aīa que ē principium vegetādi est principiuz oīum alioꝝ vz sentiendi itelligendi ꝛ scđm locum mouendi. in hac aūt ratione sic ꝓcedit quia primo ostendit ꝙ anima est principiū quo viuit. scđo declarat ꝙ aīalia a vegetatiuo seperari nō possunt. tertio ex hoc ꝯcludit aīam esse principiū viuēdi sentiendi ꝛ intelligēdi ꝛ scđm locū mouendi scđa ibi separi aūt. tertia ibi vegetatiuū āt dicimus ꝯnnectur aūt sic dictum est quod quibꝰ inest aliqđ vnū predictoꝝ dicuntur viuere. vñ qꝛ sic est ꝛ vegetabilia oīa vident viuere quia vident in se ipīs hñtia potētiam ꝛ principiuz huiusmodi p quod suscipiūt augumentū ꝛ decrementū ꝛ hoc sm ꝯtrarios locos. nō. n. vegetabilia augent qdem sursum nō autē deorsum. sed similiter in vtroqꝫ suscipiūt augumētum ꝙ sup eē non posset nisi ab anima subdit autem ꝙ penitus quecūqꝫ alunt quousqꝫ in sit nez possunt accipere alimētum viuunt supp principiū ꝙ est aīa. Notandū aūt ꝙ sm cōmentatorē moueri ad oēm dīam pōnis non potest esse ab aliqua natura elemēti sed opꝫ ꝙ sit ab aīa. ergo eo ipō ꝙ vegetabilia augumētātur in oēm ptem ꝛ trahūt alimentū sm cōtrarios locos. vt sursum deorsum similiter vtrobiqꝫ. oꝫ. h. esse per principiū huiusmodi ꝙ est anima ꝛ per aliquā potētiā aīe. ex qbus oībus vult habere phūs ꝙ aīa est principiuz quo viuitur. Deinde cum dicit seperari aūt ostendit ꝙ alia nō separantur a vegetatiuo sed ipsuz pōt separi ab aliis. circa ꝙ duo facit qꝛ primo facit ꝙ dictum est. scđo ostendit simile esse de sensu tactus respectu aliorꝫ sensuuz sicut de vegetatiuo respectu sensitiui ꝛ itellectui ꝛ sm locum motiui. nam sicut sensus tactus potest seperari ab aliis sensibus ꝛ nō ecōuerso: sic vegetatiuuz in mortalibus pōt sepetari ab aliis et nō ecōuerso. scđa ibi animal aūt dicit ergo ꝙ sepetari aūt est possibile. h. s. vegetatiuū ab aliis alia aūt in mortalibus īpossibile ē sepetari ab. h idest a uegetatiuo ꝙ aūt vegetatiuū possit seperari ab aliis. manifestū est aūt in hiis que vegetantur. i. in uegetabilibꝰ ꝛ plantis in ipis eniz neqꝫ vna alia potentia anime inest pter vegetatiuū sed ipsm qdem igitur viuere inest oībꝰ viuentibus ꝓpter. h. principiū. s. ꝓpter animā vegetatiuā. nam aīa uegetatiua ē principium quo viuit. Notandū aūt ꝙ aīt i rebus mortalibus nō sepetari aīia a vegetatiuo ꝑfuādo se a corporibus supcelestibus que ꝫ sint aīata nō habent tamen de potentiis anime nisi itellectiuum ꝛ desideratiuum. non autem habēt vegetatiuaz ꝛ sensitiuam vt vult ꝯmentator in. xii. meth. super illo capitulo monet autem intelligentie enī motrices orbium ꝛ si habent virtutem intellectiuam ꝛ desideratiuam. nō autem habent potentiaz sensitiuam ꝛ uegetatiuaz. Notandum ꝙ si in omnibus mortalibus vegetatiuum non seperatur ab aliis. oꝫ in omnibus talibus viuentibus esse animam vegetatiuā ꝛ per ꝯsequens in omnibus huiusmodi anima est principium viuendi. Deinde cū dicit animal aūt ostendit similiter esse de tactu respectu aliorum sensuum sicut de vegetatiuo respectu alioꝝ. circa ꝙ duo facit quia primo aīt ꝙ animal est animal ꝓpter tactum. scđo ostendit sensuz tactus posse separi ab aliis ꝛ nō ecōuerso. ibi sensitiuum aūt dicit ergo qđ animal aūt est animal ꝓpter sensum primū. s. pp tactum ꝛ nāqꝫ que nō mouēt neqꝫ sunt mutantia sm locum hñtia aūt sensum tactus animalia esse dicimus ꝛ nō viuere. solū subdit aūt ꝙ multa de numero aīalium videt esse huiusmodi eū sint manētia. natura. i. naturaliter solum hñt hunc sensuz. s. tactus. Notāū autē ꝙ aīal dr esse aīal ꝓpter tactum qꝛ sufficit ad h. ꝙ sit animal ꝙ habeat sensuz tactꝰ hñtia. n. hūc solū sensum nō dicunt esse uiuentia tantū sꝫ dicunt aīalia. Deinde cuz dicit sensitiuum aūt ostendit sensum tactus seperari ab aliis dicens ꝙ d nūero sensuuz ille sensus qui primo inest oībus animalibꝰ ē tactus qꝛ sicut vegetatiū pōt seperari a tactu ꝛ ab oī sensu sic ꝛ tactus ab aliis sensibus separi pōt simile ē. n. de vegetatiuo respectu oīum alioꝝ ꝛ de tactu respectu oīum sensuum. Notaū aūt sic esse recolligēda verba phī ꝙ sicut vegetatiuū reseruat in omībꝰ aliis ꝛ alia non possunt seperari ab ipō sicut sensus tactus reseruatur in omni animali ꝛ alii sensus non possunt separi ab eo. oꝫ ꝙ sicut aīa que ē pᷓlm tāgēdi ē pᷓlm sentiēdi sꝫ oēs alios sensus sic etiam oportet ꝙ anima sicut est principiuz viuendi sic sit principiū omniuz aliorum vt sit principiū sentiendi itelligendi ꝛ sm locum mouendi. Deinde cum dicit vegetatiuum aūt concludit ex dictis animam esse principium omnium istorum dicens ꝙ uegetatiuum autē dicimus partem potentialem siue potentiaz huiusmodi anime qua uegetatiua participāt ꝛ sup potentiam tactiuam esse dicimus p quā omnia animalia uidentur esse habentia tangēdi sensum. sed ꝓpter q̄ cām vtriqꝫ horum accidit quod potentia vegetatiua inest omnibus viuentibus ꝛ pōt separi ab aliis ꝛ nō ecōuerso ꝛ potentia tactiua inest oībus animalibꝰ ꝛ potest separi ab aliis sensibus ꝛ nō ecōuerso qꝛ. s. h. ꝯtingat dicemꝰ posteriꝰ circa finē tercii huiꝰ. nūc āt solū in tm̄ dictū sit ꝙ aīa ē principiū oīum hoꝝ q̄ dicta sunt ꝛ ē principiū vegetādi sentiēdi ꝛ itelligēdi ꝛ sm locū mouēdi et huiusmōi aīa ē determinata. i. distincta hiis. i. in rebus aīatis vegetatiuo sensitiuo itellectiuo ꝛ motiuo sꝫ locū. Notaū aūt ꝙ aīt aīam i rebꝰ aīatis eē distinctā p. h. iiij. qꝛ aīata repiunt i quadrupli gradu vt superius diffusius diximus

Trum aūt vnūqđqꝫ ꝛc. Postq̄ phūs dicit aīaz distingui p has potētias vz p vegetatiuū sensitiuū itellectiuū ꝛ sꝫ locū

motiuū. ⁊ ostendit causa ē principiū viuendi sentiēdi itelligendi ⁊ scōm locum mouendi nūc in parte ista iquirit quomō potēne he ꝯparantur ad animā circa ꝙ duo facit. qꝛ primo circa. h. mouet qōnes quasdam. scđo exequit̄ de qōnibus illis. ibi de qbusdam aūt hoꝝ. dicit ergo ꝙ queri potest vtꝝ aūt vnūquodqꝫ h ꝝ. i. vna quaqꝫ haꝝ potentiaꝝ est anima aut est pars potentialis aīe ⁊ si est pars. vtrum sic sit pars vt vna haꝝ potentiaꝝ sit seperabilis ab alia ratione solam. i. diffōne aut sit seperabilis loco idest sbo. Notandū autem ꝙ ꝓprietates ⁊ accidentia quedaut sunt distincta abinuicem rōne ⁊ diffōne ⁊ eēntialiter nō tamē subiecto et loco vt si in eodem ponto ⁊ in eadē parte. ⁊ in eodeꝫ loco vel sbo essent color ⁊ sapor ad. h. ista duo differunt eēntialiter sed non differunt sbo ⁊ loco. Deinde cum dicit de quibusdaꝫ autē exequitur de qōnibus predictis. Ad cuius euidētiam sciēdum quod soluta qōne secunda soluitur prima. nam si bene sciuerimus quomō distinguunt̄ ⁊ quomō separant̄ abinuiceꝫ vegetatiuuꝫ sensitiuū ⁊ cetera talia apparebit vtruꝫ quodlibꝫ coꝝ sit anima vel pars aīe. nā cum in eodē nō contingat simul esse plures animas nisi ubi plura de istis simul sunt non erit quodlibꝫ coꝝ anima. sed pars anime. tota ergo difficultas est quō huiusmōi partes potentiales anime sint simul ⁊ quomō distinguunt̄. duo ergo facit quia primo ostēdit quō sunt simul. scđo quō distinguuntur ibi rōne aūt ꝙ altere. circa primuꝫ duo facit qꝛ primo ꝯtinuat se ad dicēda. scđo exequit̄ de itento ibi sicut. n. in plātis dicit ergo ꝙ de qbusdam autē hoꝝ. i. haruꝫ potentiaꝝ nō est difficile videre quō sunt simul ⁊ quō distinguunt̄ q̄dam aūt dubitationē habent nā in vegetabilibus ⁊ sensibilibꝰ eo ꝙ talia magis nobis sunt nota nō ē difficile videre quō talia se habēt sed dubium ē de rōne ⁊ intellectu.

Deinde cum dicit sicut. n. in plantis exequit̄ de itento. circa ꝙ tria facit qꝛ primo ostendit facile esse hoc videre in vegetabilibꝰ ⁊ plātis scđo declarat. h. ēt esse facile in sensibilibꝰ vel in aīalibus. tertio aūt difficultatē hr̄e circa itellectum ⁊ ꝓspectiuā potētiaꝫ. secūda ibi sic videmus. tertia ibi de itellectu aūt dicit ergo facile esse. h. videre in aliquibꝰ sicut apparet in plantis ⁊ in vegetabilibꝰ. quedam. n. vegetabilia diuisa ⁊ seperata abinuicē vident̄ ⁊ viuētia esse tāqꝫ exn̄te in his vna qdem aīa actu. in vtraqꝫ planta. i. in vtraqꝫ parte plantaꝝ pluribus aūt in potētia. Notandū aūt potentias anime vegetatiue ē augumētatiuū nutritiuū ⁊ generatiuū qr̄ si planta diuisa in qualibꝫ pte eius. h. oīa reseruari possunt pꝫ huiusmōi potentias in plantis non ē diuisas loco ⁊ sbo ita ꝙ in vna pte plāte sit nutritiuū tātuꝫ in alia vo augumentatiuū. ymo ps qūlbꝫ nutrit̄ ⁊ augumētatur. Notādum ꝙ cū aīa plante extendat̄ scōm extensionē eius qꝛ forma mālis extēditur extēsione mē quādiu planta est ꝯtiꝰ tādiu ē vna aīa in tota planta sed diuisa plāta ptes plantaꝝ possunt iterum radicari i terra ⁊ viuere. et in qualibꝫ eaꝝ reseruabit̄ anima qr̄ aīa i plāta ē vna in actu. sed sunt multe in potētia qꝛ per diuisionē philosophicari possunt. Deinde cū dicit sicut videmus ostēdit hoc esse facile videre in sensibilibus. dicens ꝙ sic videmus accidere. ⁊ circa alias dr̄ās aīe vt in ēthomis ꝺ cisis. i. vt in aīalibꝰ que decisa viuūt cuiusmōi sunt aīalia anulosa ⁊. n. in talibus vtraqꝫ partiuꝫ decisaꝝ hꝫ sensuꝫ ⁊ motū scōm locū si autē sensum habēt ⁊ fantasiā et habent appetitum qꝛ vbi ē sensus ibi est tristitia. i. dolor et leticia vbi a sit h. sunt ex necessitate ⁊ desideriū est. s. appetitus ergo sicut i plantis potentie vegetabiles nō sunt diuise loco ⁊ sbo sic ⁊ in aīalibus sensitiuū extimatiuū appetitiuū ⁊ scōm locum motiuū nō sunt diuisa loco ⁊ sbo qꝛ deciso aīali in qualibꝫ parte eiꝰ. hec oīa reseruari possunt.

Dubitaret forte aliquis vtꝝ hoc sit veruꝫ ꝙ deciso aīali in qualibꝫ parte eiꝰ reseruari possit vel extimatio fantasia. ⁊ vr̄ ꝙ nō qꝛ huiusmodi virtutes vt ait ꝯmentator superius. tertiuꝫ huius habēt esse in capite qr̄ determināt sibi spāle organū. nō ergo reseruant̄ in qualibꝫ parte corporis. Dōm vt ait ꝯmentator duplex est fantasia. q̄dam determinata ⁊ perfecta ⁊ quedā quasi ideterminata ⁊ iperfecta. determinata aūt et pfecta dicit̄ illa quando absentibus sensibilibus pñt adesse fanta. ⁊ ymaginationes. vn̄ ꝯmentator ait ꝙ in eis que sunt pfecta ueniunt̄ talia in absentia sensatoꝝ quedaꝫ autem est ymaginatio ⁊ fanta. iperfecta ut illa que semper est coniuncta sensui ⁊ nihil ymaginatur nisi sit aliquid actu mouens sensum. prima ymaginatio propter sui perfectioneꝫ determinat sibi speciale organum. secunda vero sequitur omneꝫ partem sensibilem ⁊ habet esse in quacūqꝫ parte sit sensus. nam cum partes sensibiles doleant si coniungantur alicui pungitiuo vel alicui disconuenienti ⁊ delectentur si coniungantur conuenienti oportet secundum hunc motum factum a sensu animal ymaginari fugam cum dolet ad presentiaꝫ sensibilis tristabilis vel ymaginari prosecutionem cum delectat̄ ad presentiam sensibil' ⁊ p. h. pꝫ solō ad obiectum quia aliqua fanta. determinat sibi organum aliqua vero non. Ulterius forte dubitaret aliquis qꝛ videtur velle ꝙ secundum locum motiuuꝫ non seperatur a sensitiuo contrarium autem huius ostendebatur supra dicebatur enim ꝙ animalibus imperfectis sensitiuis inerat sensitiuum quibus nō inerat secūdum locum motiuuꝫ. Dīcitur ꝙ duplex est motus scōm locū vnus ꝓgressiuus ⁊ hic non ꝯpetit aīalibus oībus alius vo dilatatōis ⁊ cōstrictiōis ⁊ hic ꝯpetit aīalibꝰ oībꝫ tūc qꝫ ipfecta nā aīalia ex quo sentiūt cū pūgunt̄ ⁊ sentiunt. tristabile retrahūt se. et mouentur motu ꝯstri-

etionis cū vero sentiunt delectabile ampliant
se et mouentur motu dilatatiōis.h.ergo.iiij.
sunt inseparabilia loco et subō.videlicet sensus
ymaginatio iperfecta appetitus ⁊ motus scdꝫ
locū.naꝫ animalia statim cū sentiunt dolorem
vel delectationē ymaginanē ⁊ appetunt fuge
re dolorē et pleqni delectationē et p ꝓsequens
mouenē aliquo motu ad ꝓsequendū delecta
bile et fugiēdū nociuū. Deinde cū dicit de in
tellectu aūt aie dubium ē de itellectu quomō
se habeat ad potētias alias.dicit ergo ꝙ de i
tellectu ⁊ ꝓspectiua potētia nihil est plene ad
huc manifestū quō se habeat ad potentias ali
as sed videē.h.esse alterꝫ genus potentiarum
⁊.h.solū genus potētiaꝫ siue hec sola potentia
videē ꝯtingere separi ab aliis.i.a vegetatiuo
⁊ sensitiuo sicut ꝑpetuꝫ a corruptibili relique
aūt partes potētiales aīe manifestū est ex his
que dicta sunt ꝙ nō sunt sic sepabiles sicut di
cunt qdam.i.sicut dixerunt plonici.plato eni
volebat quod ꝯcupiscibilis esset in corde irrascibilis
in epate.sꝫ vt patet ex dictis appetitiuū ⁊ cō
cupiscibilis.sequiē oēm ptem sensibilē ⁊ nō ep
tantū.qꝛ vbicūqꝫ est sensus ibi ē fantaᵃ.⁊ appe
titus. Notaū aūt ꝙ itellectus ē alterꝫ genꝰ
potentiaꝫ aīe.qꝛ est potētia nō organica ꝓpter
ꝙ sola ipa est sepata accipiēdo seperationē pro
ut aliquid nō est organo affixū ⁊ ꝯiunctum.ce
tere aūt potētie sensibiles.qꝛ sunt ꝑfectiores or
ganorum nō sunt seperabiles vt opinabaē pla
to.nec ēt sunt sic seperabiles ꝙ possint esse absqꝫ
organo corporali. Deinde cum dicit ratiōe
aūt ꝙ aliete ostendit quomodo he potentie sē
distincte.circa ꝙ duo facit qꝛ primo ostendit
quomodo sunt distincte ratione. scdo quomō
distinguiē subō ⁊ loco ibi ꝙ aūt qbusdaꝫ.dicit
ergo ꝙ ratione autē he potentie sint altere et
distincte manifestū est.nam sensitiuo ⁊ opina
tiuo est alterum esse.i.altera diffinitio ⁊ altera
ratio siquidem sentire sit alterꝫ ab ipso opina
ri similiter ⁊ vnūquodqꝫ alioꝫ que dicta sunt
idest vnaqueqꝫ aliaꝫ potentiaꝫ de quibus di
ximus differt ab alia supp.si actᵘ eius differt
ab actu alterius. Notandū aūt ꝙ potentie
distinguiē per actus sicut actus per obā quare
si sentire ⁊ opinari ⁊ alii actus aliaꝫ potentia
ruꝫ differunt abinuicē oꝫ sensitiuū ⁊ opiatiuū
⁊ potentias alias abinuicē differre. Notaū
ēt ꝙ he potentie qꝫuīcūqꝫ fundenē in eodē orga
no ⁊ in eodē sbo differunt tamē eētialiter ⁊ for
maliter cū ergo ratio ⁊ diffinitio sumaē a for
ma nō dicuntur he potentie loco ⁊ sbo distin
gui sed diffōne ⁊ ratione. Deinde cum di
cit quod autem quibusdam ostendit quomodo
he potentie differunt sbo ⁊ loco.dicens ꝙ aūt
quibusdam animalium insunt omnia h.i.oēs
huiusmodi potētie quibusdā vō insunt quedaꝫ
horum.i.alique haꝫ potentiaꝫ alteris autem
inest vnū solūꝫ ⁊ subdit ꝙ.h.est qd facit dr̄iam
aīalium ⁊ ēt supplēdūꝫ est ꝙ.h.est ꝙ facit dif

ferentiā inter omnia aīata et inter huiusmodi
potētias.nā scdm ꝙ aliqua animatoꝫ vel ali
qua animaliū hn̄t plures vel pauciores de hu
iusmodi potentiis sic sunt magis vel minus
ꝑfecta sed ꝓpter quā cām hoc sit ꝑfectuꝫ ꝙ he
potentie sic distinguiē ⁊ loco et subo qꝛ alique
reperiuntur in vno sbo et in vno animato q̄ nō
reperiuntur in alio posterius ē intēdendūꝫ.quia
circa finem libri huius diceē:addit autē ꝙ id
quod accidit circa oēs huiusmodi potētias si
militer autem accidit et circa sensus qꝛ alia qdē
animalia hn̄t oēs sensus. alia vō hn̄t quosdaꝫ
idest aliquos sed q̄dam aīalia hn̄t vnum solū
maxime necessariū vt tactū. Notādum ēt
ꝙ hēe plures vel pauciores d potētiis assigna
tis facit differentiā in ipsis animalibꝰ ⁊ viꝫ in
oībus animatis ⁊ etiā in ipsis potentiis. nā se
cundū ꝙ aliqua aīalium vel aliqua animatoꝫ
hn̄t plures vel pauciores d illis potentiis.sic
sunt magis vel minꝰ perfectā vnde plāta que
hꝫ vnuꝫ solū.vt vegetatiuū iperfectior est oī
bus. Rursus hoc facit differētiā in ipsis potē
tiis.qꝛ si alique potentiaꝫ reperiunē in aliquo
animato ⁊ alique in alio ꝯtingit potētias illas
differre nō solum ratione ⁊ diffone sed etiam
loco ⁊ sbo. Dubitaret forte aliquis vtrum
potentie anime differant ratione solum vel ēt
loco et subiecto. Dicendum ꝙ harum po
tentiarꝫ quedam sunt particulares vt visus
auditus gustus ⁊ odoratus.quedam vero sunt
quasi vniuersales diffuse per totum corpus vt
vegetatiuū tactiuum ymaginatiuū appetitiuū
⁊ secūdum locū motiuū.si ergo sit questio non
de potentiis diffusis ꝑ totum corpus sed de d
terminātibus sibi speciale organū planum est
tales potentias non solum differre ratione sꝫ
etiam loco ⁊ sbo vt visus sic est in oculo ꝙ non
in lingua ⁊ gustus sic in lingua ꝙ non in oculo
sed si loquamur de potentiis diffusis per totū
corpus.sic dicunt quidam ꝙ in diuersis distin
guntur loco ⁊ sbo sed nō in eodem ut vegetati
uuꝫ distinguiē a sensitiuo in diuersis eo ꝙ sen
sitiuum repeiē in animali vegetatiuꝫ vero
reperitur in planta in qua nō reperitur aliqs
sensus. dicere tamen possumus ꝙ que distingū
tur in diuersis animatis loco ⁊ subiecto distin
guntur etiam in eodem animali nam sicut ve
getatiuuꝫ ⁊ augmentatiuuꝫ reperiuntur i plā
ta in qua nō reperitur sensus sic in eodem ani
mali reperiuntur alique partes que viuunt et
augmentanē.⁊ tamen nō sentiunt vt ossa et
aliqui neruī.⁊ etiam caro ipa nō est illud ī quo
tanquam in subiecto fundatur sensus tactus
sed est medium in tali sensu.vt infra dicetur.
organum vero tactus est quidam neruus dif
fusus per totum corpus habens in se multos
ramusculos. vt ergo sit ad vnum dicere que
cunqꝫ potentie distinguuntur loco ⁊ subiecto.
in diuersis animatis distinguntur etiam in
eodem. Nam sicut reperitur animal quod nō

videt nec audit sentit tñ scđm sensum tactus ita reperit aliqua pars corporis in qua reseruatur sensus tactus vbi nec reseruat auditus nec visus ⁊ sicut plante viuūt ⁊ nō sentiunt sic in eodem animali quantūcūqꝫ perfecto inuenitur aliqua pars corporis que nutritur et augmentatur ⁊ tamē non sentit semper. n. ⁊ in eodem ⁊ in diuersis priora separant a posterioribus nō ⁊ econuerso. vt sicut in diuersis animatis reperitur vita sine sensu. nō sensus sine vita sic in eodē animali repiuntur partes que viuūt ⁊ nō sentiunt nulle tamen partes sunt que sentiant ⁊ nō viuant. scđm. h. ergo differentia harum potentiaꝝ prout accipienda est ratione. solum vel etiam loco ⁊ subō inuestigari poterit per iam dicta.

q Uoniam autē quo viuimus ⁊c. Postq̄ phūs docuit sumere ppriam diffōnem vniuscuiusqꝫ anime scđm diuersa opera vite ⁊ secūduz diuersas potētias ⁊ ꝯparauit ipsas potentias ad ipsam aīam. i parte ista vult ostendere ꝙ ad pfectam diffōnem anime. oꝫ ꝙ diffōni spāli sit peraddat pdicta diffinitio cōmunis. Ad cuius euidētiam sciendū ꝙ ut supra tangebatur diffōnes spāles dande de aīa sunt. iiij. secūduz iiij. gradus animatoꝝ vt anima est quo viuit q̄tum ad plantas quo sentitur q̄tum ad aīalia iperfecta. quo fit motus scđm locum q̄tuz ad pfecta. ⁊ quarta diffinitio spālis ē ꝙ anima ē quo. primo itelligitur q̄tum ad aīam humanaꝫ. sed cū anima sit forma corporis. opꝫ in diffinitione eius facere mētionez de corpore. diffinitio ergo illa corporis. s. ꝙ aīa est actus corporis que spālem mentionem facit de corpore addenda est istis diffōnibus spālibus vt ꝯpleti⁹ habeat diffinitio aīe. Diffinienda est ergo sic aīa ꝙ est actus corporis quo primo viuit vl̄ ē actus corporis quo primo sentit. ⁊ sic cuilibet diffinitioni spāli supaddenda est illa diffinitio cōis. phūs ergo in ostēdendo ꝙ i determinādo de aīa oꝫ spālem mētionem facere de corpe ⁊ in ostēdendo ꝙ diffōnibus spālibus supaddenda ē diffinitio cōis que facit spālem mētionez de corpore. tria facit ꝙ primo pbat animā eē actū ⁊ formā corporis. scđo ex hoc ostēdit ꝙ in determinādo de aīa oꝫ spālem mētionē facere de corpore. tertio ex his q̄ dixerat ꝯcludit qualiter diffinienda sit anima. scđa ibi ⁊ propter h. bene. tertia ibi ꝙ qdem igitur. circa primuz duo facit scđm ꝙ dupliciter pbat itentuz. scđa ibi tripliciter. n. dicta iprobādo aūt aīam esse formā itendit talem rōnem viuimus sentim⁹ ⁊ sanamur ⁊ vniuersaliter oēm actōm facim⁹ principaliter per formā ex ꝯsequenti p māz. sꝫ aīa ē quo primo viuim⁹ ⁊ sentimus ⁊ alias actiones facimus. ergo aīa ē forma ⁊ nō materia In hac aūt rōe sic pcedit. qꝛ primo ponit maiorem. scđo minorē. tertio ꝯclusionē. scđa ibi aīa aūt. h. tertia ibi quare rō q̄dam ponit ergo primo maiorē videlꝫ ꝙ agere pricipalr̄ ē a forma ⁊ ex ꝯñi a materia. dicēs ꝙ quoniā quo viuimus ⁊ quo sentimus. dr̄ dupliciter sicut ⁊ quo scimus. dicimus aūt. h. p ꝙ scimus esse quidē sciam illud autē esse aīam vtroqꝫ. n. hoꝝ tam scia quā aīa dicimur scire. similiter aūc ⁊ quo sanamur ē dupliciter qꝛ aliud quidē ē sanitas aliud aūt est quo dicimur sanari tanq̄ꝫ pte quadaz corporis aut tāq̄ꝫ ⁊ toto corpore hoꝝ autez qbus sanamur ⁊ scimus sciētia qdem ⁊ sanitas se hꝫ sicut forma ⁊ spēs q̄daz ⁊ sicut rō ⁊ vt act⁹ susceptiuoꝝ a quibus sup. primo ⁊ principalr̄ egreditur agere ⁊ subdit quō scientia ⁊ sanitas sunt actus ⁊ forma susceptiuoꝝ. dicens ꝙ hec qdem. s. scientia ē actus ⁊ forma. scientifici idest aīe sciētifice illa vero. s. sanitas est actus ⁊ forma corporis sanabilis. ex. h. aūt vult habere ꝙ oꝫ ad ipm agere ut ad ipm scire vel ad ipꝫ viuere aliquid cooperari sbm. nam vt subdit in patiente. n. ⁊ disposito vident actōꝝ inesse actus. nam semper ppria forma reqrit ppriaꝫ ⁊ dispositā materiā. Dubitaret forte aliqs quō agere a forma ⁊ a sbō sed principaliter a forma vt scire et ꝯsiderare p sciam est a scia et ab anima sed principaliter a scia et actus sanatōis ē a sanitate que est forma corporis et etiam ab ipo corpore. sed principalius est a sanitate. Dicendum ꝙ omne ꝙ agit. agit vt est in actu ⁊ quia principaliter actus dicitur de forma io agere principaliter est a forma. materia autē si est in actu hoc ē inquantuꝫ est ꝯiuncta forme quare si mā ē rō agendi. h. est ex ꝯñi inq̄tum est in actu per formā ꝙ aūt ipsa materia sit aliquo mō ratio agendi patet quia eo ipso ꝙ act⁹ actiuoꝝ sunt in patibilitate ⁊ disposito ⁊ eo ipso ꝙ ppria forma nō habet esse nisi i propria materia sicut materia ppria requirit vt sit sub ppria forma sic oꝫ ipam materiaꝫ saltez ex ꝯñi esse rōnem ⁊ cām ⁊ omnis actus ⁊ omnis actionis que egreditur a forma. ideo phūs l volēdo ostendere ꝙ agere principaliter erat a forma dixit ꝙ forma erat actus. ⁊ ratio susceptiui volendo autem probare quod ad ipsuꝫ agere aliquid faciebat materia ⁊ subiectum. dixit quod actus actiuorum sunt in patibilitate et disposito vel quod idem est. oportet propriam formam inesse proprie materie. Deinde cū dicit anima autem posita maiori videlicet ꝙ agere principaliter et primo est a forma ponit minorem ⁊ infert conclusionem. dicens quod anima autēꝫ ē. h. quo primum ⁊ principaliter viuimus sentimus mouemur. ⁊ intelligimus quare erit vtiqꝫ ipsa anima sicut quedam ratio ⁊ species et non vt materia et subiectum

Notandum autem quod anima est quo. primo viuimus sentim⁹ ⁊ intelligimus et mouentur quia viuere prout nominat opera vite et ēt opera sensitiua et alia q̄cūqꝫ opa opatur

anima mediantib' aliq̄bus potentiis ita q̄ aīa respectu illoꝝ operuꝫ se hꝫ sicut principiū principale. ⁊ p̄mū potētie vero sicut principium īmediatū ⁊ p̄xim̄. Deinde cū dicit tripliciter .n. dicta sbā adducit scdam rōnem q̄ anima sit actus ⁊ forma. dicens q̄ sicut .n. diximus triplex est dicta sub̄a quarum. h. quidem est species illud vero materia aliud aūt est ex utrisqꝫ ꝯpositum horū aūt trium materia est quidē potentia spēs aūt est actus postea ex vtrisqꝫ est ip̄m aīatum. ergo materia ⁊ corpus sunt ꝑtes animati. oꝫ ergo alteruꝫ hoꝝ esse formā ⁊ actū alterius. sed corpus nō est actus aīe. sed oꝫ q̄ ip̄a alīa sit actus ipsius corporis anima ergo erit actus ⁊ forma. Notandū aūt q̄ nūquā ex duobꝫ fit vere vnum nisi vnuꝫ illoꝝ se habeat vt actus. aliud vero vt potentia q̄ aūt ex anima ⁊ corpore fit aīatum. opꝫ vnum esse actum respectu alterius. sed corpus nō est act' anime erit ergo anima actus eius. Deinde cum dicit ⁊ ꝓpter. h. bene ostenso animā esse actū ⁊ formā corporis ait ex. h. q̄ in determinando de anima oportet spālem mentionē facere de corpore ⁊ tunc concludendum est quod diffinitioni spāli superaddenda est diffinitio cōmunis que spēalem mentionē facit de corpore. dicit ergo ⁊ propter. h. supp̄ q̄ anima est actus ⁊ forma corporis bene opinant̄ quib' vr̄ neqꝫ aīam esse sine corpore. neqꝫ esse aliqđ corpus. corpus q̄dem enim nō est anima ē tamē anima aliquid corporis q̄r ē forma ⁊ actus ei' ⁊ propter hoc anima est in corpore ⁊ in corpore huiusmodi scilicet apto ⁊ disposito ⁊ ideo nō est adaptanda quecūqꝫ anima ad quodcūqꝫ corpus sicut q̄dam priores idest q̄dam antiquoꝝ adaptabāt ipsam animā ad quodcūqꝫ corpus nihil tamen diffinientes in quo ⁊ quali corpore oportet eē animā ⁊ vere reprehēsibiles erāt cum nō videat̄ anima accipere indifferenter quodlibꝫ corpus ꝯtingens sic autem fit ⁊ scđm rōnem si ꝓprium corpus adaptet̄ ꝓprie anienā actus vniuscuiusqꝫ in potentia existentia in materia disposita ⁊ propria aptus natus est fieri. Notandū autem q̄ forma vt forma ē semper ē in materia q̄ si ꝯtingat aīam separari a corpore quamdiu manet seperata non est forma materie quia non īformat ipsam māꝫ.

Notandum ēt q̄ antiqui determinātes de anima ⁊ nihil diffinientes de susceptibili fuerunt pytagorici q̄ fabulose loquētes dicebant quālibet animam ingredi quodlibet corpus.

Deinde cum dicit̄ q̄ quidem igitur ꝯcludit ex dictis qualiter diffinienda sit anima dicens q̄ quidem igitur anima est actus quidā ⁊ ratio potentia vitam habentis ⁊ eam esse huius actum quo scilicet primo viuitur sentitur intelligitur ⁊ fit motus secundum locum manifestum est ex his idest ex dictis ex habitis .n. ī verbis p̄hi accipienda est diffinitio anime cōplectens tam diffinitionem ꝓpriam quam cōmunem. Notandum autē q̄ addendo diffinitionem anime cōmunem diffinitioni spāli fit vna diffinitio que est tota demōstratio positione differens. nam diffinitio ꝯmunis vt ostēdebatur supra cōcludi habet per diffinitionē specialem vnde ⁊ hunc modum tenuit p̄hūs ī lectione presenti. nam per hoc q̄ anima est id quo primo viuimus sentimus ītelligimus ⁊ secundum locum mouemur ex q̄bus accipi possunt spāles diffōnes anime ꝯclusit animā esse spēm ⁊ actum corporis que est cōmunis diffinitio ipsius quare vt in precedētibus tangebat̄. lectio presens dupliciter ꝯtinuari potest ad p̄cedentia. primo vt p̄hūs p̄ diffōnem speciales vellit cōcludere diffinitionē cōmunem. nam per hoc q̄ anima ē quo primo viuimus ⁊c. concluditur q̄ sit forma ⁊ actus corporis. naꝫ diffinitio spālis cōcludere habet diffōnem cōmunem. secūdo pōt introduci. h. littera vt vellit p̄hūs q̄ diffinitioni spāli super addēda sit diffinitio cōmunis. sed he due ꝯtinuationes quasi in idem tendunt q̄r si vna diffinitionuꝫ cōcludit̄. per aliam oportet ad perfectam diffōnē habendam vtrāqꝫ diffinitionem combinare. nam ille perfecte diffinit qui vnam diffinitionem conflat ex duabus diffinitionibus quatū vna est demonstrationis principium. alia vero est demonstrationis conclusio potest etiam ⁊ tertio modo continuari sic q̄ philosophus in principio huius secundi inuestigauit diffinitionem anime cōmunem que est demostratiōis conclusio. in lectione autem hesterna ibi quoniam autem ex incertis. Inuestigauit diffinitiones anime speciales ⁊ proprias que sunt demonstrationis principium in lectione autē presenti que incepit ibi quoniaꝫ autem quo primuꝫ viuimus docet addere diffinitiones speciales diffinitioni cōmuni. ⁊ perconsequens ī uestigat diffinitionem anime que est tota demonstratio pōne differens.

P Otentiaruꝫ autē anime ⁊c. Postquam p̄hūs posuit diffinitionem cōmunem omni anime ⁊ docuit secūdum diuersa opera vite. ⁊ secundum diuersas potentias accipere proprias diffinitiones cuiuslibꝫ anime. in parte ista enumerat potentias ipsius anime ⁊ ostendit quomodo se habent huiusmodi potentie adinuicem ex qua ostensione clarius apparet quomō sumenda est diffinitio anime iam cōmunis q̄ꝫ etiam ꝓpria. tria ergo facit quia primo ait q̄đ nō omnes potentie insunt omnibus animatis ⁊ enumerat potentias ipsius anime. secundo ostendit quomodo potentie se habent adinuicem. tertio ex his que dixerat declarat quomodo accipienda est cōmunis diffinitio anime et quomodo propria. secunda ibi inest autem plātis. tertia ibi manifestum igitur. Dicit ergo quod potentiarum autem anime que dicte sunt

aliis qdem insunt omnes vt hominibus aliis vo quedam harum vt animalibus aliis qbusdam vero vna sola vt plantis enumerat aũt huiusmodi potẽtias. dicens potentias autem dicimus vegetatiuũ sensitiuũ appetitiuũ fm locũ motiuũ ⁊ intellectiuũ. Notandũ autez necessitatẽ huius capituli ex hoc ↄsurgere. nã cum sup̃ diximus circa ipsam alam sumẽdas esse. iiij. diffõnes spãles. quarũ prima ↄpetit plantis. scd̃a aĩalibus iperfectis. tertia pfectis quarta hominib⁹. Dubitaret forte aliquis cum sint quinqȝ potentie anime. ꝙ tales diffinitões spãles deberẽt eẽ qnqȝ. ergo ꝑncipal' itentio phi in hoc capitulo est ostendere ꝙ appetitiuũ nõ ↄstituit diuersum gradum aĩatoꝝ sed alie diuersũ gradũ aĩatorum ↄstituunt qꝛ licet sint quinqȝ potentie. iiij. tñ sunt gradus animatoꝝ ⁊ secũdum eos sumuntur quattuor diffõnes spãles inde est ꝙ post distinctionẽ harum potentiaꝝ ⁊ horum graduũ. declarat quomõ sumẽda est diffinitio aĩe cõis ⁊ quomodo ꝓpria. nam ⁊ si talia superius tacta sunt tamẽ per ea que hic tradentur manifestius patefiẽt

Deinde cum dicit inest aũt plantis. ostẽdit quõ huiusmodi potẽtie se habẽt adinuicẽ. circa ꝙ duo facit qꝛ primo ostẽdit quomodo se habeant adinuicem vegetatiuũ sensitiuũ. secundo quomodo se habent ad potẽtias alias scilicet secũdum locum motiuũ ⁊ itellectiuũ. secunda ibi qbusdam aũt ad. h. inest. circa primũ duo facit qꝛ primo facit ꝙ dictum est. secundo quod dam ꝙ supposuerat manifestat ibi aĩalia autẽ omnia. dicit ergo ꝙ inest aũt plantis vegetatiuũ solum alteria aũt animatis. vt animalib⁹ inest huiusmodi potentia. s. vegetatiuũ ⁊ sensitiuuȝ. si aũt in eis inest sensitiuũ inest ⁊ appetitiuuȝ he ergo potentie sic se habent adinuicez qꝛ vegetatiuũ potest seperari a sensitiuo. sȝ sensitiuuȝ nõ seperaꝛ ab appetitiuo. addit aũt qd appellat appetitiuũ. dicens ꝙ appetitiuũ. qd̃ enĩ sunt ira desiderium ⁊ voluntas. Notãdum aũt ꝙ appetitus duplex ẽ itellectiuus vt voluntas ⁊ sensitiuus ⁊. h. diuiditur i irascibilem ⁊ ↄcupiscibilem omnes ergo appetit⁹ sũt tres videlicet desiderium siue ↄcupiscibilis. ira. i. irascibilis ⁊ voluntas. alia autẽ ira habȝ voluptas. ⁊ tunc totum referendũ est. ad appetitiuuȝ sensitiuũ qꝛ desideriũ ira ⁊ voluptas vt nominãt passiones nõ reperiunꝛ nisi in appetitu sensitiuo. vtrum aũt reperiaꝛ voluptas. circa appetitum itellectiuũ. ⁊ quomõ hȝ esse i tali appetitu nõ presentis ẽ speculationis. Dubitaret forte aliquis vtꝝ plantis insit appetit⁹ ⁊ videꝛ ꝙ sic. nã appetitus ẽ quedam inclinatõ sequens formã si ergo plantis inest forma que ẽ anima. oꝫ scd̃m formã illam dare iclinationẽ aliquã quã vocamus appetitũ. Dicẽdũ ꝙ sicut est de motu. ita suo modo ẽ de appetitu sicut ergo videmus duplicẽ motũ vnus qui ẽ ad vitam differentiã pdis qui est mediãte gravitatẽ ⁊ leuitate et hic ẽ per nãm alicuius elementi alius vero est ad oẽm dñam põnis et hic est ab anima sic duplex est appetitus. vnus sequens formaȝ nãlem et hic est appetitus naturalis sicut dicimus ꝙ lapides ⁊ grauia appetunt esse deorsum alius est appetitus sequẽs formã adp̃hensaȝ ⁊. h. diciꝛ eẽ animalis plãtis ergo inest appetitus naturalis non aĩalis quia carent apprehensione ⁊ cognitõe. Dicam⁹ ergo ꝙ sicut mixta inaĩata hñt pfectiorem formaȝ quam elemẽta tamẽ qꝛ per formã illam nõ ↄpetit ei alius motus a motu elementoꝝ sed mouenꝛ per naturã elemẽti predominãtis in ipsis. id non loquimur aliter de motu mixtorũ quaȝ elementoꝝ. sic ⁊ plante licet habeãt pfectiorem formã ꝙ̃ alia inaĩata tamẽ qꝛ secundum formã illã nõ hñt alium moduȝ appetendi ꝙ̃ alia inaĩata eo ꝙ cognitione careant sicut illa. ideo nõ aliter loquẽdum est de appetitu plantaꝝ quam de appetitu inaĩatoꝝ. dicuntur ergo plante nõ habere appetitum. nõ qꝛ nõ habeant appetitũ nãlez sed qꝛ nõ habẽt aliquaȝ potentiaȝ anime appetitiuã sup additam appetitui naturali. Ulterius forte dubitaret aliquis. vnde sequitur. h. cõsequẽtia quod quibus inest sensitiuũ inest ⁊ appetitiuũ. Dicendum ꝙ appetitus vt sup̃ dicebaꝛ est qdam iclinatio ↄsequens formã. eo. n. ipõ ꝙ alicui aliqua forma iprimitur oꝫ scd̃m formã illaȝ habere aliquez ordinem ⁊ aliquã iclinationez quaȝ vocamus appetitum. vt eo ipõ ꝙ in grauibus habet esse forma grauis ex forma. illa iclinantur ⁊ ordinantur ad locum deorsũ ⁊ appetunt deorsum esse si ergo iclinatio ⁊ appetitus sic se quitur formã ꝑut in aliquibus reperiꝛ alius ⁊ alius modus receptionis forme reperiꝛ i ipis alius ⁊ alius appetitus plante. ergo ⁊ vniuersaliter oĩa inaĩata. qꝛ nõ recipiunt formaȝ nisi materialiter tantũ. nõ habent nisi vnum appetituȝ vt appetitũ naturalẽ. sequẽtem formã naturaliter impressaȝ. aĩalibus vero in quibus reperitur cognitio sensitiua ↄpetit duplex modus receptionis forme. alterantur. n. sensitiua materialiter sicut alia corpora naturalia. ⁊ ẽt alterantur itentionaliter eo ꝙ sensitiua sint. nã sensus susceptiuus ẽ itentionis sensibiliũ ⁊ suscipit formaȝ sine materia. In animalib⁹ ergo reperitur duplex appetitus scd̃m duplicẽ modum receptionis forme. ꝑut eniȝ recipiunt formaȝ materialiter rõne qua sunt corpora nãlia ↄpetit eis appetitus naturalis sed ꝑut suscipiunt formã sine materia ↄpetit eis appetitus sensitiuus qui diuiditur in iram ⁊ ↄcupiscẽtiaȝ hominibus vero quibus per itellectum ↄpetit pcipere formã cõem vniuersaliter inest non solum appetitus naturalis ⁊ sensitiuus sed intellectiuus. Dicamus ergo triplicez esse susceptionẽ forme quia aliqñ suscipiꝛ forma cuȝ materia ⁊ cum ↄditionibus materie ⁊ sic mutantur insensibilia aliqñ vero suscipitur forma

sine materiā qꝛ non suscipitur realiter sed inte͂tionaliter non tamē suscipitur sine cōditōibus materie qꝛ recipitur particulariter ⁊ hic ⁊ nūc ⁊ sic mutantur sensus. sensus enim dicitur suscipere formam sine materia qꝛ nō recipit eaꝫ realiter sed intentionaliter suscipit tamen eam cum ꝯditionibus materie qꝛ recipit ipam particularia ⁊ hic ⁊ nunc ternus modus receptionis forme ē cū suscipitur penitus imaterialiter ⁊ talis est susceptio itellectus qui recipit formā sine materia ⁊ sine ꝯditōibus materie. plātis ergo ⁊ ceteris corporibus inanimatis cōpetit solus vnus modus receptiōis forme ideo hn̄t solum vnū apetitum vt naturalē sed sensibilibus competit duplex modus susceptōis. ideo duplicem habēt appetitū naturalem ⁊ sensitiuum in hominibus vero in quibus triplex modus susceptōis forme est. s. vnus naturalis alia intentōalis sensibilis. tertius qui ē penitus imaterialis vt pꝫ qui suscipit formas intelligibiles est triplex appetitus. s. naturalis sensitiuus ⁊ intellectiuus cum ergo querit̄ vn̄ sequit̄. h. cōsequentia quod habentia sensitiuū habēt ⁊ appetitiuum dicē dꝫ quod qꝛ habentibus sensitiuū competit alius modus susceptōnis forme quā aliis corporibus naturalibus carentibus sensu opꝫ quod animalibus p̄ter appetitū naturalem sequentē naturaleꝫ formā competat appetitus sensitiuus sequens formā apprehensā sm̄ sm̄ ex hoc aūt pꝫ quare plantis sm̄ quod animate sunt non dicunt̄ habere appetitū. qꝛ ex eo quod plante habent alam non competit eis aliquis modus susceptōis forme qui nō cōpetit rebus inanimatis omnino enim plāte immutant̄ sicut altera inanimata. ideo in p appetitum naturalē nō habent aliquē aliū appetitum itaqꝫ cum. h. non loquit̄ philosophus de appetitu naturali sed de eo qui est pars potentialis anime dicamus plantas non habere appetitū. **Deinde** cū dicit animalia autem qꝛ dixerat quod habentia sensum habent ⁊ appetitū ideo hic ꝓbat quod dixerat ⁊ qꝛ omnia habentia sensum habēt tactū ꝓbat quod oibus quibus inest sensus tactus inest ⁊ appetitus potest aūt sic formari ratio quibuscūqꝫ inest sensus ibi est tactus. quibuscūqꝫ inest tactus inest appetitus. ergo omnia habentia sensum habēt appetitum. ꝓbat ergo quod habentia tactum habēt appetitū ⁊ qꝛ gustus est quidā tactus. ideo duo facit qꝛ primo ostendit quod habētia tactū habent appetitū. secundo qꝫ habentia gustum habent ⁊ appetitū ibi sapor vero vt delectamētū. circa primū duo facit secundū quod dupliciter ꝓbat intentum. sa ibi adhuc alimentiꝫ dicit ergo quod animalia omnia saltem habent vnū sensuꝫ vt tactū cui aūt inest sensus tactus huic ⁊ leticia ⁊ tristicia ⁊ dulce ⁊ triste inee potest quibus aūt hec insunt inest ⁊ ꝯcupiscentia ⁊ ꝑ ꝯsequens apetitus qꝛ. h. s. ꝯcupiscentia est apetitus rei delectabilis. **Notandū** autem quod sensus tactus si iungat̄ cū aliquo discōueniēti vt si pongat̄ cū acu dolet si vero iungat̄ ꝯueniēti delectat̄ ⁊ qꝛ delectatio ⁊ dolor nō potest ē sine appetitu cuicunqꝫ inest sēsus tactus inest apetitus quare verū ē quod dicebat̄ videlicet quod cui inest sensus est appetitus cū nulli insit aliquis sensus nisi insit ei sensus tactus.

Deinde cum dicit adhuc aūt alimenti adducit aliam rōnem ostendens quod habētia sēsum tactus habent apetitū dicēs quod adhuc habentia sensum tactus habent sensum alimēti qꝛ sensus tactus est sensus alimenti. siccis. n. ⁊ humidis ⁊ calidis ⁊ frigidis alunt̄ omnia nutrientia. horū aūt est sensus tactus ergo respectū tangibiliū sumit̄ alimentū. alia uero sensibilia per accidens faciunt ad nutrimentū. iō subdit quod alioꝝ sensibiliū sm̄ accidens hꝫ ē nutrimentū nec sonus nec color nec odoratus. s. odor que sunt obiecta aliorum sensuum quodcunqꝫ illoꝝ nihil ꝯfert in alimentuꝫ. humor aūt idest sapor ⁊ si aliquid ꝯfert ad alimētū hoc est quia sapor est vnū aliquod tangibiliū obā ergo tactus ꝑ se faciunt ad alimentū sed obiecta aliorum sensuū faciunt ꝑ accidens sed respectu alimenti hꝫ ē ꝯcupiscentia. ergo respectu sensibilium tactus hꝫ ē ꝯcupiscentia ⁊ cui inest tactus inest ꝯcupiscentia quod aūt sm̄ alimentū sit ꝯcupiscentia pꝫ qꝛ esuries. i. fames ⁊ sitis respiciunt alimentū ⁊ ꝯcupiscentia est secunduꝫ ipa quod aūt sic sit pꝫ qꝛ ⁊ esuries quidem ē ꝯcupiscentia calidi ⁊ sicci sitis autem est frigidi ⁊ humidi. **Notandū** aūt quod cuicūqꝫ inest sensus tactus inest sitis vel esuries cui vero inest aliquod horum inest apetitus ⁊ ꝯcupiscentia alimenti quare cuicunqꝫ inest sensus tactus inest appetitus aliquis vel ꝯcupiscentia. **Notādum** etiam quod ex eisdeꝫ nutrimur ⁊ sumus ⁊ qꝛ sumus ex quatuor elementis nutrimur ex mixtis ⁊ compositis ex quatuor elemētis vnū enim solum nō sufficit ad nutritiōem alicuius animari quare cum mixta secundū quod huiusmodi sint calida vel frigida humida vel sicca nutrimur calidis humidis frigidis ⁊ siccis ex qꝛ he sunt differentie tangibilium dicit̄ tactus ē sensus alimenti ⁊ differentie tangibilium ꝑ se faciunt ad alimentū differentie vero aliorū sensuum faciunt per accidens non ꝑ se. si auteꝫ sapor quod ē obiectū gustus facit ad alimentū hoc est qꝛ gustus est quidā tactus ⁊ gustabile ē quoddā tāgibile si aūt tactus ꝑ se est sensus alimenti cui inest sensus tactus inest appetitus ⁊ ꝯcupiscentia alimenti nihil enim hꝫ sensum tactus nisi desideret frigida vel calida vel humida vel sicca quare omne tale necesse ē habere apetitum **Deinde** cū dicit sapor vero quia gustus ē quidā tactus ostendit quod habentia gustum habēt etiam apetitum dicēs qꝫ sapor nō ē quoddā delectamētū hoꝝ. i. coꝝ que appetimus per famē vel ꝑ sitim ergo cui inest sapor inest ei delectatio ⁊ ꝑ ꝯsequens appetitus ad-

dit aūt quod certificanduz ē de his posterius. nam de omnibus his sensibilibus infra pleni us est dicendum. nunc aūt in tantū dictum sit quod animalibus habentibus tactū insit ⁊ ap petitus ⁊ subdit quod de fantasia autē quomō se habeat ad appetitū uel ad sensum tactus. et vniuersaliter ad omnē sensum īmanifestū est posterius aūt intendendū est de hoc manifestū est aūt quod bstia tactum habent appetitum sed utrum habeant fantasiā nō est plene mani festū. Dubitaret forte aliquis qz supra māi feste dixit quod cuicūqz inest sensus inest ⁊ fan tasia. ergo sicut per habita manifestū est quod cui inest sensus inest apetitus sic per alia est eti ā m manifestū quod cui inest sensus inest fanta sia. Dicendū duplicē esse fantasiam unam indeterminatā aliā determinatā ut supra diffu sius diximus dato ergo quod manifestū sit qđ cui inest sensus inest fantasia indeterminata cui tamē inest fantasia determinata nundū ē ma nifestū vel possumus dicere quod qz de imagi natōe ⁊ fantasia infra plenius tractabitur. iō dicit hoc immanifestū esse quid sit de ipa tenen dū. Deinde cum dicit quibusdā aūt adhuc ostendit quomodo se habeant ad alias potēti as ₰m locū motiuū ⁊ intellectiuū dicens quod quibusdā aūt animalibus adhuc idest supra .h. vz supra vegetatiuū sensitiuū ⁊ appetitiuū in est ⁊ ₰m locū motiuū ergo ₰m locū motiuū est aliquid supadditū aliis potentiis ⁊ alia possūt separari ab ipso ⁊ nō ecōuerso ⁊ subdit quod alte ris supple sup omnia hoc inest intellectiuū ⁊ in tellectus vt hominibus ⁊ si aliquid alterū est huiusmodi habens intellectū sicut homo āt ēt est ⁊ honor ₚabilius homine dicet Notādū ēt quod aut si aliquid aliud est honor habilius homie ꝓpter corpora supcelestia que dicuntur esse animata ⁊ habere de virtutibus anime .i tellectiuā ⁊ desideratiuā.

Manifestum est igitur quoniam ⁊c.

Postquā philosophus ostēdit quomodo potentie anīe se hñt ad inuicem qz vt pz appetitiuū non fa cit gradū distinctū ab aliis sed alie quatuor po tentie vt vegetatiuū ⁊ sensitiuū ⁊ secūdū locuz motiuū ⁊ intellectiuū faciunt distinctū gradūz animatoꝝ cum secundū hos gradus sumende sunt spāles ⁊ ꝓprie diffinitōes anime que addē de sunt diffinitōi anime cōmuni vt habeat cō pleta diffinitio eius. iō in pte ista post distictio nem harum potētiarum ⁊ hoꝝ graduū specialr̄ de scendit ad ostendendū quomodo accipiēda sit de anima cōmunis diffinitio ⁊ quomodo ꝓpria nam ⁊ sī. h. p habita aliqualr̄ ē manifestū tamē per ea que hic dicent magis veritas patefiet. duo ergo facit qz primo ostendit quomodo ac cipienda sit de anima diffinitio cōmunis. secū do quomodo ꝓpria ibi similr̄ autem se habent circa primū duo facit qz primo facit quod dēz est. secūdo ex his que dixerat specialr̄ descēdi ad increpandū platonē ibi vnde rudiculū est. dicit ergo ꝙ manifestū igit est quoniā eodem modo erat vtiqz vna rō idest diffinitio anime sicut figure. nam nz ibi. s. in figuris est aliqua figura pter triangulū ⁊ quadrangulū ⁊ alias fi guras que sunt ꝯsequenter sicuz ibi vz ex par te animarum est anima aliqua communis se pata pter vegetatiuū sensitiuū ⁊ alias spāles animas et subdit quod fiet aūt vtiqz ⁊ in figu ris vna cōmunis rō idest diffinitio que conue nit quidem omnibus figuris et nullius autez figure erit ꝓpria. similr̄ aūt et in dictis anima libus vel in dictis animabus vt hz alia lrā se habebit quod assignabit rō cōmunis anime q̄ ꝯueniet omnibus alabus et nullius anime erit ꝓpria. Notandū aūt philosophū dixisse querendā eē cōem diffinitōem anime que con ueniat omni anīe ꝓpter platonē qui querebat diffinitōes rerum sepatatum ptermittens res naturales et sensibiles. Deinde cum dicit vnde ridiculuz est descendit ad increpatiōem platonis specialr̄ dicens quod bene ridiculum est querere cōmunē rōnem idest diffinitōnem ⁊ in his ⁊ in animabus ⁊ in alteris rebus na turalibus que ratō idest diffinitio nullius erit idest nulli ꝯueniet eorum que sunt ꝓpria idest que sunt specialia. talis ergo dz esse diffinitio anime. cōmunis que ꝯueniat cuilz anime pro prie idest cuilibet anime speciali ⁊ addit quod nz supple sufficit querere talem rōnem cōmu nem dimittentes rōnem spālem secundū pro priam ⁊ indiuiduam spēm. sic ergo querenda ē diffinitio cōmunis competens cuilz anime qꝫ tamen non ptermittat diffinitio spālis. Du bitaret forte aliquis qz non videt intelligibile quod possit dari cōmunis diffinitio aīe que nō ꝯueniat cuilz anime spāli cum hoc sit de rō ne cōmunis quod pdicat de quolz spāli. Di cendū quod cōmune quod ē in rebus et quod p̄ dicat de rebus diffiniri non pōt nisi diffinitio illa competat cuilz particularium qz idē tenē dum est de diffinito et diffinitōe quare si com mune quod diffinit pdicat de quolz spāli. opz diffinitōem datā de ipo pdicari et de quolibet tali sed si eēt vera opinio platonis ponens vni uersalia et cōmunia habere esse sepatum et p se existere tūc de tali cōmuni ⁊ vniuersali opor teret dare diffinitōem nō competentem alicui pticulari. nam qz idem est iudiciū de diffinitōe et diffinito est cū illud cōmune sit abstractuz non possz essentialiter pdicari de rebus eo quod ni hil essentialiter de rebus pdicari pōt nisi quod existit in ipis necessariū erit illius diffinitōem cōmunis nō ꝯpetere alicui rei pticulari itaqz cum scia sit de rebus et de vniuersalibus que sunt in rebus et non de ydeis et de vniuersali bus sepatis et rursus cū diffinitōes sint ipsarū rerum et ipoꝝ vniuersaliū existentiū in rebus et non ipoꝝ exēplarium nec ipoꝝ vniuersaliuz habentiuut

habentium ꝑ se eẽ ne incidamus in positõem
platonis secundũ quẽ oportebat dare diffinitio
nem rex cõmuniũ ꝛ uniuersaliũ non compete̾
tem alicui particulariũ mouet nos philosoph⁹
cauere nobis ne demus huiusmodi diffinitõz
cõmunẽ. Aduertendũ tamen quod philo-
sophus ex dictis platonis contra platonẽ argu
it. volebat enim plato quod qꝛ figure ita ordia-
te se habent qꝛ post trigonũ ẽ tetragonũ ꝛ post
tetragonũ pentagonũ ꝛ qꝛ una figura est causa
alterius in numeris ꝛ figuris que sic ordinate
ꝛ causaliter se ꝯsequunt̾ non posuit ydeas ꝛ exe̾
plaria sepata credidit enim quod sufficeret or
do ꝛ causalitas que reperit̾ in numeris ꝛ figuris
ad hoc quod possent diffiniri et esse scia de ip-
sis absq͡ꝫ eo quod poneremus ideas separatas
existentes eorũ cãs arguit ergo philosophus qꝛ
cum ita ordinate se excedant anime sicut nũe
ri et figure qꝛ sicut tetragonus ꝑsupponit trigo
num et hꝫ tot angulos quot hꝫ trigonus et ad-
huc plures et sicut trinitas ꝑsupponit dualita-
tem et hꝫ tot unitates quot dualitas et adhuc
plures sic sensitiuum ꝑsupponit uegetatiuum
et potest quicquid põt ipm et adhuc amplius
et quod dictũ est de sensitiuo respectu negatiui
intelligendũ est de ꝫm locum motiuo respectu
sensitiui et de intellectiuo respectu ꝫm locum
motiui ordinẽ ergo quẽ aspicimus in figuris et
numeris inuenimus in animabus quare si ibi
non est figura nec numerus ꝑter has figuras
pticulares sic nec in animabus erit dare aliq͡ꝫ
alam idealem et separatam hñtez eẽ ꝑter has
animas et per ꝯsequens nõ erit danda com-
munis diffinitio de anima que non competat
animabus pticularibus. Aduertendũ ẽ qꝺ
sicut anime gradatim se excedunt et est dare
ordinẽ quẽdã in ipis animabus sic omnia na
turalia ordinata sunt. nam sicut omnes nume
ri habent ordinẽ ad unitatẽ sic omnis effectus
et omnia naturalia habẽt ordinẽ ad pmã cãz
que ẽ essentia unitatis et bonitatis quare si or
dinẽ istũ que͡ꝫ aspicimus in figuris ꝛ numeris
repetimus in animabus ꝛ in aliis rebus natu
ralibus bene dictum est quod philosophus ait
quod in his idest in animabus ꝛ in alteris re-
bus naturalibus ridiculũ ẽ querere cõmunez
aliquam rõnẽ que rõ nõ sit nullius idest nõ con
ueniat alicui eoꝝ que sunt ꝓpria idest que sunt
specialia ꝛ pticularia nꝫ enim in his nꝫ in illis
est dare cõmune aliquod ꝛ ideam aliquã sepa-
tam ab istis que spãlia ꝛ ꝓpria sunt. Aduer
tendũ ẽt huius capli duplicẽ eẽ necessitatem.
vnã que tacta fuit vt ꝑpt hoc sit hoc caplm in
troductũ vt cum quinq͡ꝫ sint põe anime quatu-
or tamen sẽ diffinitiões spãles eius qꝛ appetiti
uum nõ constituit gradũ diuersum ab aliis po
tentiis. alia est necessitas huius capli vt ꝑpter
hoc sit introductũ ne incidamus in opinionez
platonis qui dicebat sciam ꝛ diffinitõem non
esse istaꝝ rex sensibiliũ sed vniuersalium sepa

torũ ꝑpter quod in diffiniendo dupl'r peccabat
primo quia oportebat eũ dare diffinitiõem cõ
munẽ que nõ competebat alicui istoꝝ pticula-
riũ. 2o quia huiusmodi sensibilia ꝛ pticularia
ꝑtermittebat ita quod cũ daret diffinitõnem
cõem competentez vniuersalibus separatis non
curabat dare diffinitõem ꝓpriã ꝯpetentẽ sensi
bilibus rebus. ideo philosophus postquam di
stinxit gradus animatoꝝ ait vterq͡ꝫ faciẽdũ
eẽ vꝫ quod querẽda est diffinitio cõmunis que
non sit ꝓpria alicui anime spãli ꝯueniat tamẽ
cuilibet earum ꝛ non est sistendũ in tali diffini
tione sed querenda est diffinitio ꝓpria. De
inde cũ dicit similiter autem se habent osten-
so quomodo querenda ẽ cõmunis diffinitio ai
me ostendit quomodo querenda sit ꝓpria circa
ca quod duo facit qꝛ primo ostendit querendã
eẽ diffinitõem ꝓpriã. scꝺo distinguit gradus
animatorum vt clarius pateat quot diffini-
tões ꝓprie sunt querende ibi sine enim vege-
tatiuo. dicit ergo quod similiter se habẽt ei qꝺ
ẽ de figuris ea que sunt secundũ animã. nam i
figuris ꝛ in rebus animatis semꝑ in eo quod
est ꝯsequenter ꝛ posterius est potentia idest v̾
tualiter id quod ẽ prius ut in tetragono virtua
liter quidem ẽ trigonũ qꝛ omẽs angulos quos
hꝫ trigonus habet tetragonus ꝛ adhuc pl'res
ꝛ in sensitiuo virtualiter est vegetatiuuz quia
quicquid potest vegetatiuũ potest sensitiuum
ꝛ adhuc amplius quare si sensitiuũ cadit supra
vegetatiuũ ꝛ vnus gradus animatoꝝ aliquid
ꝓpriũ ꝛ aliquid spãle addit supra aliũ non est
sistendũ in diffinitõe cõmuni. sed ꝛ secundum
vnũquodq͡ꝫ animatoꝝ. querendum est que sit
vniuscuiusq͡ꝫ anima ꝛ que sit ꝓpria vniuscu-
iusque ratio vt que plante ꝛ que hominis aut
etiam que bestie. ꝛ addit quod ꝑpter quã autẽ
causam sic consequẽter se habẽt huiusmodi ani
mata quod vnum addit supple aliud ꝛ vnuz
potest separi ab alio ꝛ non econuerso vt qꝛ ve-
getatiuũ potest separi a sensitiuo sed non con-
uertitur quare ergo hoc contingit consideran-
dum est supple post vt circa finem huius libri.

Dubitaret forte aliquis quia videtur hic
philosophus ponere solum tres gradus ani-
matorum videlicet plantam bestiã ꝛ hominẽ
et etiam cõmuniter distinguunt̾ tres anime.
scilicet vegetatiua. sensitiua. et intellectiua. qꝛ
inconuenienter assignãtur quatuor gradus ani
matorum ꝛ non bene dicitur querendas esse
quatuor speciales diffinitões anime. dicen-
dum quod in rebus ordinatis in quibus est ꝓ
gressus ab extremo in extremũ per medium.
saltem est assignare tria membra. videlicet su
perius extremũ ꝛ inferius extremum ꝛ mediũ
inter vtrunq͡ꝫ vt in animabus extremũ supe
rius est anima intellectiua. que vt intellectiua
quicquid recipit quasi penitus immaterialiter
recipit quia recipit sine materia ꝛ sine conditõ
nibus materie extremũ autem inferius tenet

anima plantaꝝ que quicquid recipit materialiter recipit. nam planta secundū quod huiusmodi non imutatur nisi materialiter tantū. medium autē graduz tenet anima bestiarum vel anima sensitiua. nam sensus nec imutatur penitus materialiter cum vt infra dicetur sit susceptiuus specierum sine materia. nec etiam immutatur penitus immaterialiter quia recipit cum cōditiōnibus materie recipit enim particulariter ⁊ hic ⁊ nunc secundū hoc ergo assignantur tres gradus animatoꝝ videlicet plante que tenet gradum extremū ⁊ infimū ⁊ hominis qui inter mortalia tenet gradum supremū. tertia est anima bestie tenens gradū medium inter illa secundū hoc ergo assignantur tres anime. scilicet vegetatiua. sensitiua. ⁊ intellectiua. Aduertendum tamen quod sensitiuū quod ponitur mediū inter vegetatiuū ⁊ intellectiuū non est mediū punctale sed magne latitudinis in h. enim medio est assignare duos gradus quia quedam sunt sensibilia ⁊ animalia imperfecta vt illa que solum sentiunt ⁊ non mouent se motu progressiuo. sed autē compeit eis aliquis motus hic est dilatatōis ⁊ constrictōis. quedam vero sunt perfectiora quibus competat nō solum sensitiuum sed etiam secundū locum motiuū non ergo obstante quod triplex est anima possunt tamen distingui quatuor gradus animatorum. quia anima sensitiua vel anima bestiarum diuiditur in duos gradus quia quedam est solum principium sentiendi. quedam vero sentiendi ⁊ secundū locum mouendi. Deinde cū dicit sine enim vegetatiuo distinguit vel assignat hos quatuor gradus aīatorū. ideo quatuor facit quia primo ostendit esse quedam animata que solum viuunt vt plāte. secundo ait esse quedam que viuunt ⁊ sentiunt vt animalia imperfecta. tertio dicit esse animalia que viuūt ⁊ sentiunt ⁊ mouentur secundū locum ut animalia perfecta. quarto ait esse quartum gradum animatoꝝ vt hominem cui competunt omnia hec ⁊ etiam intelligere. secunda ibi iterum autem. tertia ibi ⁊ sensitiuoꝝ. quarta ibi vltimū autem. dicit ergo quod sine vegetatiuo enim non est sensitiuum sed a sensitiuo seperatur vegetatiuum vt in plantis. plante ergo tenent infimum gradum inter animata quia eis non competit nisi vegetatiuum tantum. Deinde cum dicit iterum autem sine determinat de secundo gradu animatorum vt de animalibus imperfectis dicens quod iterum quidem quod pōt tangere idest sine tactu neqz sine eo vnus idest nullus est aliorum sensuū. tactus enim est sine aliis sensibus quia multa de nūero animalium vt animalia imperfecta neque habent visum neque auditum neque etiaz habent sensum odoratus sed habent solum tactū in secundo ergo gradu sunt alia imperfecta quibus inest solum vegetatiuum ⁊ sensitiuum et non sensus quilibet sed sensus tactus. Deinde cum dicit ⁊ sensitiuorum determinat de tertio gradu animatorum dicens quod ⁊ sensitiuorum autem alia quidem habent motiuū secundū locum ut animalia magis perfecta alia autem non habent vt imperfecta. In tertio ergo gradu sunt animalia perfecta quibus competit vegetatiuum. sensitiuum ⁊ secundum locum motiuū. Dubitaret forte aliquis quia vermes secunduz hoc videntur esse animalia pfecta cum eis competat secundū locum motiuum. dicendū quod vt supra tangebatur hic secundū locū motiuū intelligitur de motu progressiuo. quedam enim mouent seipsa solum dilatando ⁊ constringēdo vt conche marine huic enim motui assimilatur motus vermium. nā cum vermes se mouent. primo secundum partem anteriorem se retrahunt ⁊ constringūt ⁊ se constringendo secundū partez anteriorem trahunt post se partem posteriorem ⁊ postquaz sic se constringunt ⁊ cōstrinxerunt ⁊ traxerunt post se aliam partem dilatant postea se secundum partem constrictam. ⁊ sic faciunt se ad vlteriorem locum motus ergo ille non proprie est motus progressiuus imo valde modicū differunt a motu dilatatōnis et constrictionis ex quo manifeste patet quod omnia reptilia cuiusmodi sunt serpentes ⁊ talia imperfecta sunt quia non proprie gradiuntur sed reptant. Deinde cum dicit vltimum autez determinat de quarto gradu animatorum dicens quod vltimum ⁊ minimū inter animata est habens ratiocinatiōez ⁊ intellectum et subdit quod quibus enim corruptibilium inest ratiocinatio his et reliqua omnia insunt quibus autem inest vnum quodque aliorum non omnibus inest ratiocinatio ⁊ intellectus sed cui inest intellectiuum inest vegetatiuum sensitiuum ⁊ secundum locum motiuum. sed non conuertitur intellectiuum. ergo in mortalibus presupponit omnia alia. sed nullum aliorum presupponit ipsum. inimo non solum quodlibet aliorum non presupponit intellectiuum. sed etiam non quodlibet presupponit imaginatōem ideo subdit quod quibusdam autem animalibus neque imaginatio inest sed quedam animalia viuunt idest diriguntur in opera vite a sola idest per solam imaginationem. ratio autem quare possunt habere imaginatōnem sine intellectu est quia de speculatiuo autem intellectu altera ratio est quam de ymaginatione ⁊ propter hanc alteritatem ⁊ diuersitatem potest illa potentia inesse alicui animali preter istam. Ultimo concludit circa determinata dicens quod quidem igitur manifestum est per habita quod supple cum sint tot gradus animatorum de vnoquoque eorum sumenda est propriissima ratio scilicet que est dicta videlicet quod anima est actus corporis quo primo viuitur. quo primo sentitur. ⁊ sic de aliis.

Necessarium

Necessarium est autem debentem etc. Postquam philosophus docuit assignare circa animam non solum diffinitionem communem sed etiam diffinitiones proprias imperfectas secundum diversa opera vite et secundum diversas potentias in parte ista intendit determinare de unaquaque harum potentiarum. circa quod duo facit. quia primo ostendit quo ordine est procedendum. secundo incipit determinare de unaquaque potentia secundum ordinem pretactum. secunda ibi quare prius de alimento. circa primum duo facit secundum quod potentie ad duo comparari possunt. videlicet ad organa et ad alia que consequuntur ipsas potentias. secundo vero ad actus et ad obiecta.

Primo ergo ostendit quo ordine est determinandum de potentiis prout comparantur ad organa et ad alia que consequuntur ipsas potentias. Secundo vero prout comparantur ad actus et obiecta secundum que huiusmodi potentie habent diffiniri. secunda ibi si autem oportet dicere. dicit ergo quod necessarium est autem debentem facere perscrutationem de his idest de potentiis huiusmodi accipere quid est unumquodque eorum idest unamquamque harum potentiarum. Postea autem sic idest post determinationem hanc investiendum est de habitis idest de his que consequuntur potentias nunc etiam oportet investigare. et de aliis ut de organis ipsarum potentiarum. Notandum quod circa quamlibet potentiam possumus aliquas assignare proprietates consequentes ipsam ut proprium est visui sentire a remotis magis quam aliquis sensus et suscipere species magis intentionaliter quam aliquis sensuum vel aliqua alia si qua sint.

Determinandum est ergo de ipsis potentiis et de proprietatibus sequentibus eas et de aliis ut de organis ipsarum potentiarum. Deinde cum dicit si autem oportet ostendit quo ordine determinandum est de potentiis prout comparantur ad actus et obiecta dicens quod si autem oportet dicere quid est unumquodque ipsorum idest unaqueque harum potentiarum ut quid est intellectivum sensitivum aut vegetativum prius adhuc dicendum est quid sit actus ut quid sit intelligere et quid sentire. nam actus et operationes secundum rationem diffinitivam sunt priores potentiis. si autem sic idest si prius est dicendum de actibus quam de potentiis. adhuc oportet considerare opposita idest obiecta tanquam priora his idest actibus utique propter eandem causam oportebit determinare primum de illis idest de obiectis quam de actibus ut determinandum erit prius de alimento et de sensibili et intelligibili que sunt obiecta dictarum potentiarum quam de ipsis actibus. Dubitaret forte aliquis quia non videtur prius esse determinandum de actibus quam de potentiis. nam actus fluunt et causantur a potentiis. ergo sunt posteriores in esse quam ille et posterius determinandum est de actibus quam de illis. Rursus priora non diffiniuntur per posteriora quare si actus sunt posteriores potentiis quia causantur ab illis ergo si volumus scire quid est unaqueque potentiarum non oportet prius determinare de actibus quia actus non debent esse diffinitivi potentiarum ex quo sunt posteriores illis. Dicendum quod duplex est prius quo ad nos et secundum naturam planum est enim priores esse actus potentiis quo ad nos. nam anima nostra tenet infimum gradum et tenet puram potentiam in genere intelligibilium sicut materia in genere entium quare sicut nullus actus in genere entium potest egredi a materia antequam informetur aliqua forma sive specie sensibili sic nullus actus in genere intelligibilium potest egredi ab intellectu priusquam informetur aliqua specie intelligibili. intellectus ergo non potest intelligere per se ipsum sicut nec materia agere sed si intelligit hoc est prout informatur speciebus aliorum obiectorum. species ergo ille prius ducunt in cognitionem obiectorum quorum sunt species et ducendo in cognitionem obiectorum ducunt in cognitionem actuum et deinde in cognitionem potentiarum ita quod potentie cognoscuntur per actus et actus per obiecta. actus enim immediatius comparantur ad obiecta quam potentie eo quod potentia tendit in obiectum mediante actu quare si prius cognoscimus obiecta oportet per ea prius cognoscere actus quam potentias. igitur quo ad nos actus sunt priores potentiis et ex hoc volunt aliqui sumere rationem sufficientem quod potentie diffiniuntur per actus non quia actus sint priores secundum naturam sed solum quo ad nos hoc tamen non sufficiens dicit quis tunc substantie diffinirentur per accidentia et haberent diffinitionem per additamenta cum nostra cognitio incipit a sensu et sensibiliora sint nobis accidentia quam substantie. Sciendum quod actus etiam secundum naturam sunt aliquo modo priores potentiis. nam cum semper causa sit prior causato secundum naturam cum duo aliqua secundum philosophum quinto metaphisice sic se adinvicem habere possint quod unum est causa alterius et econverso ut potio est causa sanitatis et sanitas est causa potionis non est inconveniens aliqua duo sic se habere quod secundum naturam unum est prius altero et econverso. hoc ergo modo se habent actus et potentia. Nam potentie sunt cause actuum in genere cause efficientis sed quia ipse ordinantur ad actus tanquam ad finem actus sunt causa potentiarum in genere cause finalis sunt ergo actus secundum naturam priores potentiis non secundum esse sed secundum intentionem nature inde est ergo quod quia po

tentie sunt quasi quedam organa ipsius anime
per que exercet suos actus cum organa maxi-
me diffiniri habeant per opera ad que ordinā
tur bene dictum est quod dicit in littera vide-
licet quod si scire volumus quid sit vnaqueq̄
istarum potentiarum. primo sciendum est quid
sit actus habent enim potentie diffiniri per ip
sos actus tanquam per suum finem ⁊ tanquā
per ea que sunt priora intentione nature. Op
posita autem hiis non est difficile soluere. nā
cum dicitur potentias causas esse actuum. ve
rum ē in genere cause efficientis actus. tamen
sunt causa potentiarum in genere cause finalis
⁊ secundum hoc possunt diffinire eas quod ve
ro addebatur quod nihil diffinitur per suum
posterius patet quod licet actus secundum na
turam sint posteriores in esse. sunt tamen prio
res secundum nature intentionem ⁊ vt prio-
res sunt possunt esse diffinitum potentiarum.

Ulterius forte dubitaret aliquis vtrum
actus distinguantur per obiecta ⁊ vtrum pri-
us determinandum sit de obiectis quam de
actibus ⁊ videtur quod non quia potentiarū
anime quedam sunt actiue quedam passiue.
actiue vt nutritiua augmentatiua. passiue vt
potentie sensitiue ⁊ etiam ipsum intelligere est
quoddam pati. obiecta vero licet habeant ra-
tionem cause respectu actuum potentiarū pas
siuarum. tamen respectu actuum potentiarū
actiuarum non habent rationem cause sed po
tius econuerso. nam obiecta nihil causant in
potentiis actiuis secundum quod huiusmodi
sunt sed magis ipse potentie causant aliquid in
obiectis non ergo est vniuersaliter verum quod
actus diffiniatur per obiecta. quia in potentiis
actiuis magis videntur debere diffiniri obie-
cta per actus quam econuerso. Dicendum
quod obiecta sunt priora actibus ⁊ potentiis
quo ad nos. nam vt dicebatur in precedenti p
facta questione anima cognoscit seipsam cogno
scendo alia procedit enim anima i cognoscendo
seipsam quasi modo resolutiuo. nam potentie
egrediuntur ab anima ⁊ a potentiis egrediun
tur actus ⁊ mediantibus actibus fit progressus
ad obiecta anima tamen primo cognoscit ob-
iecta ⁊ per obiecta actum ⁊ per actus potenti-
as ⁊ per potentias cognoscere potest suam sub
stantiam ⁊ naturam. Rursus obiecta non
solum sunt priora quoad nos sed etiā sunt prio
ra quo ad naturam quia sunt aliquo modo cau
sa respectu actuum siue illi actus sint potentia
rum actiuarum siue passiuarum. nam actuū
potentiarum passiuarum obiecta sunt causa i
genere cause efficientis quia illos efficiunt et
etiam sunt aliquo modo causa in genere cause
finalis quia huiusmodi actus ordinantur ad
ipsa obiecta. ergo nulli dubium est obiecta potē
tiarum passiuarum esse priora actibus cū sint
priora ⁊ quo ad nos ⁊ etiam secundum naturā
planum est ergo quod tales actus distinguunt
⁊ diffiniunt per obiecta a quibus recipiunt eē
⁊ spēm. Amplius etiam obiecta potentiarū
actiuarum sunt priora actibus non solum quo
ad nos sed etiam aliquo modo secundum na-
turam. nam licet obiecta non habeant ratio-
nem cause in genere cause efficientis tamen vt
cōmuniter ponitur ⁊ vt potest haberi a philo
sopho primo ethi. habent rationem cāe in gene
re cāe finalis. vnde dicitur primo ethicorum
quod quibuscunq̄ preter opationem sunt aliqua
opata ipsa sunt fines opationum omnis ergo
operatio transiens in exteriorem materiā quia
ex tali opatione ꝯstituit aliquid opatum in re
eē oportet ipsum opatum esse finem opationis vt
domus est finis edificationis. itaq̄ si potentia
nutritiua ⁊ augmentatiua sunt potentie acti
ue ⁊ aliquid efficiunt in ipsum obiectum vt in ali
mentum erit alimentū transmutatum ⁊ con-
uersum vt requirunt tales potentie. finis ope-
rum dictarum potentiarum quare sicut poten
tie distinguunt per actus quia actus sunt prio
res eis quo ad nos ⁊ etiam secundum intentio
nem nature quia sunt earum finis sic et actus
etiam potentiarum actiuarum habent diffini
ri per obiecta quia illa obiecta sunt priora quo
ad nos ⁊ etiam sunt eorum finis. Quod autē
obiciebat in cōtrarium solutū est p iam dicta.

Deinde cum dicit quare primo de alimē-
to exequit de huiusmodi potentiis. fm modū
ꝯparatum ⁊ quia quatuor sunt ille potentie secun
dum quas sumunt diuersi gradus aiatorū. io
quatuor facit quia primo determinat de vegeta
tiuo. so de sensitiuo tertio de itellectiuo. quar
to de fm loca motiuo. sa ibi determinatis aūt
his dicamus. tertia i pricipio tertii quē qdā icipi
unt ibi q̄ aūt nō sit sēsus qdā vo ibi qm̄ aūt duab⁹
diis. qdā aūt ibi de pte aūt aie quid tū de hoc sit
tenendū i ꝓsequēdo patebit. quarta aūt ps vbi
determinat de fm locū motiuo incipit circa fi
nē tertii ibi de mouente aūt quidē. circa primū
tria facit quia prio ait primū determinandū esse
de vegetatiua potētia. so quedā que supposue
rat ꝓbat. tertio incipit ꝓbare vel determinare
d ipsa potētia vegetatiua. sa ibi naturalissimū
n. tertia ibi quoniam aūt eadē potentia ꝯtinet aūt sic
dictū ē prius determinādū eē de obiecto ⁊ actu
q̄ de potētiis ⁊ rursus quia prio determinandū
ē de obiecto ⁊ actu potētie prioris q̄ posterio-
ris quia si sic ē primo dicēdū ē de alimēto q̄ ē ob
iectū vegetatiue pōe et de gnōne q̄ ē act⁹ eius.
nā vegetatiua aia iest prīa aliis ⁊ vegetatiua q̄
ē potētia aie fm q̄ iest viuere viuētib⁹ cui⁹ opa
sūt generare ⁊ alimēto vti huiusmōi vz pōa est
maxie cōia prio ergo dicēdū ē de ipsa. Dein
cū dic naturalissimū. n. qdā q̄ supposuerat ꝓbat sup
posuerat. n. q̄ pōa cui⁹ ē gnāre ⁊ alimēto vti ē
maxie cōis viuētib⁹. Rursus supposuerat h⁹ i
pōam eē ipsius aie pp q̄ sequit q̄ h⁹ i opa ipsi aie
sint attribuēda. tria g⁹ facit quia p⁹ ꝓbat gnāre eē
maxie cōe viuētib⁹. so q̄ ondit h⁹ i opa q̄ sit gnā
re

re alimēto vti ꝛc. h⁹ l eē ab ipa aīa. ftio ex hoc i probat opiniones quorūdam nō attribuētium talia opera anime nec potētijs eius sed dicentium hoc esse ex necessitate materie vel ex natura alicuius alimēti. fa ibi est aūt anima. tertia ibi emp. aūt circa primuz duo facit secūdū ꝙ dupliciter ꝓbat generare esse quid cōmune fa ibi omnia .n. illud appetūt. dicit ergo operꝫ viuentib⁹ .i. inter opera que ꝯpetunt viuentibus naturalissimū est supp ipm generare ꝛ ga est naturalissimū. ideo est valde cōmune. ideo subdit ꝙ quecūqꝫ viuētia pfecta ꝛ nō orbata āt habent generationē spontaneā possunt facere alterū quale ipm idest possunt generare vt animal qdem facit animal planta aūt plantam ꝛ hoc faciūt ꝛ sic generāt quatenus huiusmodi generabilia fm ꝙ possunt participent ipo semper esse ꝛ ipo esse diuino ꝛ imortabili. Notandū aūt vim generatiuā fm phm esse datā rebus vt generabilia que in se ipsis perpetuari possunt ꝑpetuent aliquo mō in suo simili ꝛ ꝑticipent ipo semp esse diuino ꝛ imortabili.

Posuit .n. phūs mundū nūqꝫ defficere iō absolute loquit dicens ad generabilia p generationē posse habere semp eē non in se sed i suo simili. Notandum ēt opera vegetatiue esse generare nutrire ꝛ augere inter. que opera generare est pfecti⁹ quare sic .h. ē sic cōmune aīa cōmuniora sunt de omnibus ergo operib⁹ vegetatiue ē determinādum prius quam de operibus potentiarum aliaruz ex quo huiusmodi opera ꝯuenit esse sic cōmunia. Notandum etiam ꝙ ait generare sibi simile quecūqꝫ viuētia sunt pfecta ꝛ nō orbata aut habent spontaneā generationē. nam secūdum ꝯmentatorē sd. h. ꝙ aliquod animatū generet tria requiruntur. primo ꝙ sit pfectum ꝯtum ad tempus ideo pueri ꝛ quecūqꝫ animata non sunt pfecta fm tempus non generant. scdo debet eē non orbatū .i. nō diminutum aliquo mēbro vel ipeditū aliqua occasione. tertio debꝫ nō habere generationē spontaneā .i. nō debet esse generatum ex putrefactione. naꝫ animalia generata ex putrefactione nō generāt dicuntur enim talia habere generationē spontaneā quia videntur per se ipa generari eo ꝙ non habent generans ꝓprie speciei. vnde ꝯmentator appellat talia generari per se. Deinde cuꝫ dicit omnia enim sua appetunt adducit scdam rationē dicens ꝙ omnia appetunt illud .s. participare esse diuinū ꝛ ꝑpetuari inesse ꝛ illius cā agunt omnia quecūqꝫ agunt secūdum naturā ꝛ distinguit de fine dicens ꝙ illud autem cuius cā fit aliquid est duplex. h. qdem cuius cā fit vt finis extra .i. vt finis non inherēs illud vero quo ē aliqd vt forma ꝛ finis intra. ipe ergo deus est finis propter quoniā omnia agunt tāquam id cuius gratia sunt omnia non tamē tāquam finis inherens ꝛ depēdens sed ipm eē ꝑticipatur a rebus ē finis ꝓpter ꝙ omnia agunt tāqꝫ

q. 35

finis intra ꝛ tanquam id quo formaliter sunt omnia. si ergo sic omnia appetunt esse diuinuꝫ quoniam generabilia ꝛ corruptibilia nō possunt cōmunicare ipo semp eē. ꝛ diuino ꝯtinuatione .i. ꝯtinue ꝓpter id quod nihil corruptibilium idem ꝛ vnum numero pōt pmanere se eundum ꝙ potest participare diuinum esse sic vnūquodqꝫ cōmunicat ipm. hoc qdeꝫ magis illud vero minus qꝛ quedam sunt ꝛ viuūt magis quedam vero minus nihil tamē generabiliuꝫ idem numero semp est iō data est eis virtus generatiua vt ꝙ nō potest ꝯtinuari ideꝫ numero ꝯtinuetur idem spē ideo subdit ꝙ gnābile nō pmanet idem sed vt idem .n. nā numero qdem nō manet vnū ꝛ idem spē aūt manet vnū ꝛ idem. Notandum aūt hanc rōnem differre a prima qꝛ pria arguebat generare esse qd cōmune qꝛ est naturalissimuꝫ ꝛ ꝯpetit omnib⁹ viuētibus nō orbatis .h. aūt probat generare eē quid cōmune. qꝛ ordinat ad .h. vt generabilia ꝯtinuent inesse ꝙ omnia appetunt. est ergo hec ratio alia ab illa ꝛ ēt est eius fulcimētuꝫ ꝓbatur .n. h. ꝙ ibi supponebat dicebatur .n. ibi. ꝙ planta generat plantā ꝛ animal animal vt possint ꝯtinue participare diuinū esse hic autē reddit illius cā vbi ostendit oīa appetere ꝑticipationē ꝯtinuam diuini ipsius eē ꝛ qꝛ. h. fit per generationem ideo vis generatiua collata est rebus.

lec. 9

q. 36

Est autem aīa viuentis corpis ꝛc.

Postqꝫ phūs ꝓbauit ꝙ generare ē quid valde cōe ꝓꝓ ꝙ attribuēdū est cōmuni potentie .s. vegetatiue i parte ista vt dicebat ostendit huiusmodi opera eē ab ipa anima. ītendit aūt talem rōnem ꝙ est forma ꝛ finis et motor corporis est causa et principium operum que fiunt in corpore. ꝛ per corpus anima ē huiusmodi ergo ē cā ꝛ principium ipsius augumētationis ꝛ generationis ꝛ ceterorum talium que fiunt i corpore vl p corpus virtus aūt totius rationis huius in .h. cōsistit ꝙ anima est finis forma ꝛ motor corporis duo ergo facit quia primo ait animā sic eē i triplici gnē cause respectu corporis. fo ꝙ dixerat ꝓbat ibi ꝙ qdem igitur. dicit ergo ꝙ aīa est cā ꝛ principiū viuentis corporis sed. h. s. cā ꝛ principiuꝫ multipl'r dicunt qꝛ quadrupliciter aūt anima licet nō fm omēs .iiii. modos sit causa corporis tamē fm tres determinatos modos dicitur causa eius ꝛ enim est ipa anima causa vnde motus idest est mouens causa respectu corporis ꝛ est cuius causa idest finis eius ꝛ tertio anima est cā animatorꝫ corporꝫ sicut substātia idest forma substantialis. Deinde cum dicit ꝙ qō igt ꝓbat ꝙ dixerat circa ꝙ tria facit secūdum ꝙ probat animā eē in triplici genere cause. primo enim ꝓbat ipsam esse cām formalem. fo finalē. tertio mouētē. fa ibi manifestū ē aūt. tertia ibi at vō ꝛ vnū prin^m. circa primū

q. 37

dito facit secundum q̃d dupliciter probat ani
maz esse formam corporis. secunda ibi amp̃.
autem. dicit ergo quod quidem igitur sit sicut
substantia idest sicut forma substanitalis corpo
ris manifestum est quia substãtia idest forma
substãtialis est omnibus causa ipsius esse omne
enim eẽ. ẽ a forma ꝛ quicquid est causa rebus
quantum ad ipsum esse est forma rerum sed vi
uere viuentibus est esse ꝛ anima est cã ꝛ princi
pium horum. s. viuentium ꝙ sint ꝛ viuant er
go est eorum forma. Deinde cũ dicit amp̃
autem adducit secũdam rõem. dicens ꝙ amp̃
autem anima est rõ ꝛ actus eius quod est i po
tentia idest corporis quod est potentia vitam
habens. ẽ ergo anima forma eius q̃ quod est
ratio ꝛ actus alicuius est forma ipsius. De
inde cum dicit manifestum autem probat ani
maz eẽ cãm finalem respectu corporis: circa q̃
tria facit q̃ primo probat animã eẽ cãm finalẽ
corporis quod informat. 2o probat ipaz esse quo
dãmodo finem oium corporum phisicorum. tertio
ne laboret in equiuoco distinguit de fine. scda
ibi ꝛ sm naturam. tertia ibi dupliciter autem
dicit ergo manifestũ est aũt ꝙ anima est causa
cuius gratia alia sunt idest est causa finalis q̃
sicut itellectus idest sicut ars facit aliquid gra
tia huius. i. propter finem eodem modo natu
ra operatur gratia alicuius ꝛ. h. est finis ipsius
cuius gratia operatur hoc autem cuius gratia
operatur natura in animalibus ẽ anima. aĩa
ergo est finis aĩalium vel est finis corporũ aĩa
torum. Deinde cum dicit. Et secũdum na
turam ostendit animaz quoddãmodo esse finẽ
omnium corporum phisicorum. dicens ꝛ sm natu
ram idest eorum corporum que sunt scdm na
turaz supp̃ finis est anima. nam omnia phica
corpora sunt quoddãmodo instrumẽta anime
sicut corpora animaliũ ꝛ plantaruz ꝛ ẽt supp̃.
aliorum sunt tãquam existentia gratia anie. er
go anima est finis oium istorum. Notandũ
aũt ꝙ semper ignobiliora ordinãtur ad nobili
ora vt aqua ꝛ terra ꝛ alia inanimata sunt alimẽ
ta vegetabilium ꝛ ordinant̃ ad plantas. plan
te vero ꝛ alia vegetabilia sunt cibus animaliũ
ꝛ ordinant̃ ad ipa omnia autem hec ordinant̃
ad hominẽ ꝛ homo est quoddãmodo finis om
niuz quare si animata sunt finis aliorũ corpo
rum naturalium anima cuius gratia sunt cor
pora animata. est quoddãmodo finis omniũ
corporum phisicorum. Deinde cum dicit dupli
citer aũt ne laboret in equiuoco distinguit de fi
ne dicens ꝙ dupliciter aũt dicitur ꝙ cuius cã
est vnũquodq̃ idest dupliciter dicitur finis vz
ꝛ ꝙ cuius gratia sunt omnia. i. finis extra et ꝙ
quo sunt alia. i. finis intra. Notañ ꝙ anima
aliter est finis corporum animatorum ꝛ aliorum corpo
rum phisicorum. nã animatorum corporum est finis
intra ꝛ est illud quo formaliter sunt ꝛ viuant cor
pora animata aliorum vero corporum ẽ finis
extra nec est illud quo formaliter sunt alia cor
pora sed est illud cuius gratia sunt alia corpo
ra quia ad eã omnia huiusmodi corpora quod
dãmodo ordinãtur quare cum supra dictum
fuerit animam esse finem corporum animato
rum ꝛ etiam aliorum q̃ non eodem modo est
finis horum ꝛ illorum nec laboret in equiuoco
oportuit ipm phũm de fine distinguere. De
inde cum dicit. At vero ꝛ vnde ostendit ani
maz esse causam mouentem ipsum corpus vel
ostendit eam esse causam efficientem omnium
motuum ꝛ omnium operum que fiunt natura
liter in corporibus animans. dicit ergo at ve
ro anima est principium primum et principa
liter. vnde fit motus secundum locum. Et sub
dit quod huiusmodi potentia non inest omni
bus viuentibus quia non omnia viua mouen
tur localiter. addit autem quod alteratio ꝛ au
gumentum est secundum animam quia sẽsus
quedam alteratio esse videtur ꝛ nihil sentit q̃d
non habet animam. Addit etiam quod simili
ter autem de augumento ꝛ de decremento se
habet quia nihil decrementum patitur neq̃
augumentatur phisice nisi alatur. alitur nihil
quod non communicet vita ꝛ quod non habeat
animam omnia ergo hec fiunt per animam ꝛ
anima est causa mouens respectu corporis. et
est causa efficiens omnium istorum corporuz que
fiunt in corpore. Notãdum autem phũm i
tendere talem rationem conuenit animaz esse
cãz omniũ eoruz que ñ reperiũtur nisi in corpo
ribus animans. sed moueri motu progressiuo
alterari secũduz sensũ augeri ꝛ minui ꝛ cetera
talia non reperiuntur nisi in corporibus anima
tis ergo omnium horum causa est anima.
Notãdum etiam quod vt supra tangebat ani
manim distinguitur secundum quatuor gradus
vel secundum quattuor potentias siue secũdũ
quattuor opera vite. videlicet secundum ve-
getatiuum sensitiuũ intellectiuũ ꝛ secundum
locum motiuum. sed de intellectiuo est alia ra
tio ꝛ de eo manifestum est quid sit tenendum
ideo pretermittens ipm tãquam difficilius de
tribus aliis tantum mentionem facit dicens
animam esse causam motus secundum locum
quantum ad opera secundum locum motiue
Et esse causam alterationis sensuum quantuz
ad opera sensitiue ꝛ esse causam augumenti ꝛ
decrementi quantum ad opera vegetatiue.
Notandum etiam quod non oportet illud
cuius causa est anima inesse omni animato. sz
sufficit quod non insit rebus inanimatis ideo
signanter phũs ait quod motus secundum lo
cum idest motus progressiuus causatur ab aĩa
licet nõ insit oibus viuentibus. Notãdũ ẽt ꝙ
augumentũ communiter sumptũ est preexistenti
quantitati additamentũ secundum quem mo
dum artificiali augent̃. nam possunt lapides
addi parieti ꝛ augumentabitur. sed augumen
tum sumptũ proprie sit cum qualibz ps aucti
aucta ẽ et cum transmutatur aliqd ad qualibz

partem augumentati quod non contingit fieri nisi mediante alimento. ideo signanter ait qđ phisice idest naturaliter et proprie non augumentatur nisi quod alitur. Deinde cum dicit Empedocles autem non bene ostenso qđ augumẽtare ⁊ sentire ⁊ huiusmodi opa sũt ab aia in parte ista vt dicebat remouet phũs errores quorũdam errantium circa predicta. errabãt enim aliqui circa. h. qꝛ nõ attribuebãt ipsi aie augumentũ. sed dicebant. h. contingere ex alia cã. duo ergo facit fm ꝙ duos errores circa. h remonet. scđa ibi videtur aũt quibusdam. prima pars diuiditur in duas quia primo ponit opinio emp̃. circa. h. errantis. scđo eius opinio iprobatur ibi. neqꝫ. n. sursuꝫ. Cõtinuetur autez sic dictum ẽ ꝙ augumentum sit ab ipsa anima ⁊ quia sic est. ideo emp. nõ bene dixit. h. i. circa h. addens augumentũ accidere plantis non p animaꝫ sed ex necessitate materie dicebat. n. de plantis mittentibus quidem radices deorsum propter id ꝙ terra sic fertur fm naturam sursum aũt mittẽtibus ramos ꝓpter ignẽ silr sursum. nam sicut terra naturaliter fert̃ deorsum similiter ignis fertur sursuꝫ. Dubitaret forte aliquis vtrũ augumẽtum ꝯtingat ex necessitate materie vt ꝙ augumentũ fiat sursũ ꝓpter partes igneas. deorsum vero ꝓpter ptes terreas ⁊ videtur ꝙ sic. qꝛ secũdum phũm ars imitat̃ naturam. nam similia sunt opera nature ⁊ artis quia si nauisfacta esset in ligno. eodem modo fieret naturaliter nauis sicut ⁊ modo fit per artem quare cũ in operibus artis sic augumẽtetur edificiũ ꝙ grauia ponũt deorsum vt apparet in domibus vbi grauia vt lapides ponũtur in fundamẽto ⁊ leuia ponuntur sursum vt ligna ponũtur in tecto. etiaꝫ ⁊ in opere nature sic augumẽtatur animaluꝫ quod partes leuiores augumẽtabunt superiora grauiores vero inferiora. Erit ergo augumentum sursum propter ignẽ deorsum nõ propter terram. Dicendum ꝙ actus actiuorũ sunt in patiente ⁊ disposito grauitas ergo ⁊ leuitas materie nõ est principalis cã augumẽti. quia actio principaliter non est attribuẽda materie sed forme. anima ergo que est substãtialis forma corporis animati est illud per quod principaliter ista fiunt. grauitas autem ⁊ leuitas materie intantum aliquid poterunt facere ad augumentuꝫ inquantum partes grauiores magis sunt apte descendere. ⁊ qꝛ agens operat̃ secundũ dispõnem passi. ideo partes ille grauiores magis mittuntur ad inferiora. leuiores vero ad superiora. Itaqꝫ nõ est intentio phi ꝙ grauia ⁊ leuia aliquid possit facere ad augumentum sed vult improbare emp̃. qui huiusmodi opera principaliter attribuebat istis. ꝙ autem leuitas ⁊ grauitas aliquo modo ad. h. deseruiunt. patet si ꝯsideremus in omnib⁹ specialiter in hominibus vnde femine cõmuniter habẽt grossa crura eo ꝙ sunt frigide cõplexionis ⁊ eum

frigidi sit descendere. ideo ipe in partibus inferioribus ingrossantur magis. homines vero calidioris complexionis existentes cõmuniter subtiliores habent inferiores partes ⁊ grossiores superiores ⁊ per. h. patet solutio ad questitum.

Deinde cum dicit. neqꝫ enim sursum. iprobat opinionem emp̃. circa ꝙ duo facit secũduꝫ ꝙ dupliciter improbat ipm. primo. n. iprobat eum ex eo ꝙ non bene assignabat partes animatorum. secundo ex eo quod nõ. bene assignabat eãm augumenti in huiusmodi ptibus ibi. Ad h. autem dicit ergo ꝙ emp̃. neqꝫ bene accepit sursum ⁊ deorsum. nam nõ est idem sursum et deorsuꝫ in omnibus animatis ⁊ in omni idest in vniuerso. sed sicut est caput sursum respectu animalium sic radices sunt sursũ respectu plãtarum ⁊ hoc si congruit instrumẽta esse eadeꝫ ⁊ altera operib⁹ idest p opera rami. ergo i plãtis sunt deorsum ⁊ radices sursum ꝙ est ergo sursum in plantis est deorsum in vniuerso. Dubitaret forte aliquis vnde est ꝙ in reb⁹ animatis oportet assigitare sursum ⁊ deorsuꝫ speciale preter id ꝙ videmus in vniuerso. Dicendum ꝙ sicut transmutatio fm formaꝫ facit scire materiã sic transmutatio secũdum situm facit scire locum sursum ergo ⁊ deorsum ⁊ huiusmodi differentie locorum accipiende sunt scđm motum quem videmus in rebus vide⁹ autem vnum modum. motus generaleꝫ omnibus existentibus in spera actiuorum ⁊ passiuorum qui sit in elementis a forma leuis ⁊ grauis. in mixtis vero ab elemento predominante in ipsis. secundum ergo hunc motum grauia feruntur deorsum ⁊ leuia sursum. ⁊ quia huiusmodi motus generalis inest omnibus que sunt in spera actiuorum ⁊ passiuorum ideo secundũ hunc motum accidentia sursum vel deorsum in vniuerso. Est ergo deorsum in vniuerso locus ad quem feruntur grauia ⁊ sursum ad quẽ leuia. Est autem ⁊ alius specialis. modus motus qui est ab anima non a forma grauis vel leuis, vel a dominio alicuius elemẽti ⁊ hic motus reperitur in omnibus que aluntur vbi alimentum per virtutem anime fertur ad omnẽ differentiam positionis quod non posset esse p naturam alicuius elementi quare sicut in rebus animatis reperitur specialis modus. motus supra motũ illũ generalẽ quẽ videmus in tota spera actiuorum ⁊ passiuorum sic in talibus oportet considerare speciale sursum ⁊ deorsum preter sursum ⁊ deorsum quod aspicimus in toto vniuerso. Rursus hoc speciale sursum ⁊ deorsum quod reperitur in rebus animatis accipiendum est in animatis in perfectioribus secundum ea que videmus in magis perfectis itaqꝫ cum in animalibus ⁊ maxime in hominibus ora ⁊ capita sint superius. erit in plantis superius quod tenet locum capitis vel oris in aialibus nãqꝫ organa ⁊ instrã sint eadẽ vel diuersa fm ꝙ opera videt̃ esse eadeꝫ

vt diuersa que ergo ordinantur ad idem opus videntur esse idem organū ꝛ instrm̄ ꝛ eodem mō loquēdū est de illis cū ergo radices ordināntur ad idem opus vt ad sumptionē alimēti ad qđ ordinantur ora in aīalibus erunt radices. in plantis supius sicut ora ꝛ capita in aīalibus q̄ superius esse dicūtur. Deinde cum dicit adhuc aūt. Improbat empe. ex eo ꝙ nō bene assignabat cām augumēti dicens ꝙ adhac aūt idest supra.h.argumnis sup. Empe. qnid ē ꝯtinens ignem ꝛ terraz que tendūt ad ꝯtraria loca distrahent.n.ꝛ ibunt huiusmodi elemēta in speras ꝓprias nisi aliquid sit ꝓhibens ꝛ ꝯtinens illa si vero aliquid tale erit.h.est anima ꝛ ipa erit cā alimenti ꝛ augumenti. Notañ aūt actionē ꝛ ipa opera tribuēda esse principali agenti magis q̄ organo quare cū anima sit ꝯtinens elā ipa habebit principalitatē respcā eoꝝ.actiones ergo ꝛ motus qui fiunt ī corpore animato fm̄ ꝙ aīatum est attribuēdi sunt magis aīe quā elementis. Deinde cum dicit. videt̄ autē qbusdam remouet errorē quorūdā alioꝝ attribuentiū augumētum ꝛ alimētū nō anime sed igni.circa ꝙ duo facit q: primo ponit eoꝝ opinionē.2o eam improbat ibi.h.autē cum cā. dicit ergo ꝙ vr̄ aūt quibusdam ignis natura.i.naturaliter simpliciter esse cā alimēti ꝛ augumēti.nā ꝛ ipm̄ solū de numero corporum ꝛ elemētoꝝ videt̄ esse qđ alit̄ ꝛ augumētat̄. vnde ꝛ in plantis ꝛ in aīalibus putabit vtique quis esse.h.i.esse ignē quod operat̄ augumētum ꝛ alimētum. Notañ aūt hanc pōnem differre a pōne emp̄.quia positio illa attribuebat augumētum igni ꝛ terre.h.autem igni cātum. Rursus illa attribuebāt augumentuz elementis rōe qua grauia ꝛ leuia hec autē.i.h.attribuit igni eo ꝙ ignis sit maxime opatiuus ꝛ actiuus. Notañ ēt ꝙ ignis videt̄ ali ꝛ augumentari sicut ꝛ aīata.nam sicut alimētum ꝯueniens carni caro cōuertit ipm̄ ad se ꝛ fit sub maiori quātitate sic ligna addita igni.ignis ꝯuertit ea ad se ꝛ fit sub q̄titate maiori de nullo autē alio ita sensibiliter hoc videmus sicut de igne.ideo ponebāt illi ignem qui erat ī plātis ꝛ animalibus esse principalē cām quare illa augumentarent̄. Deinde cuz dicit hoc autem cum causa improbat opinionem hanc.dicens.h.autem scilicet ignis cōcausa quidem est quoddam modo vt fiat alimentum ꝛ augumentum.nam calor igneus qui aliquo mō reseruat̄ in corpore animato est organum ꝛ instrumentum anime ꝛ aliquo modo cooperat̄ ad augumentum ꝛ alimentum tamen non est ignis simplr̄ ꝛ pn̄cipalr̄ cā augumēti sed magis anima:nam modus augumenti ignis valde dissimilis est augumento quod aspicimus in animalibus ideo subdit ꝙ augumentum.n.ignis in infinitū est quousqz fuerit combustibile sed omnium natura ꝯstantiuz que naturaliter augumentantur ē terminus ꝛ ratio eoꝝ magnitudinis ꝛ augumenti.ꝛ q: talem terminū hñt ab anima ꝛ ex forma. manifestum est ꝙ.h.āt idest augumētare principaliter est ipsius anime sed nō ignis et principaliter est ipsius rōnis et forme magis quā materie. Notandū autez ꝙ ex.h.posset sumi noua rō. vt vna ratio esset quare attribuendū est aīe augumētum ꝛ non igni.quia augumentū animatoꝝ est terminatū ꝛ limitatū:ignis vero augumētum vadit in infinituz quare cū huiusmodi terminus augumēti maīatis sic sit ab anima attribuendū est.h. magis anime quam igni.qualis rō esse posset quia actio magis est attribuenda rōni ꝛ forme quam materie quare cum anima ꝯpetur ad ignem ꝛ ad alia elementa existentia ī mixto sicut forma ad materiā magis attribuenda sunt.h.anime quam igni vel aliis elementis. Dubitaret forte aliquis.q: videtur ph̄us sibi ꝯtradicere. Ait.n.ꝙ omnium natura ꝯstantiuz est certa ratio ꝛ terminus eorum magnitudinis ꝛ augumenti.ꝛ dicit ꝙ augumentum ignis vadit in īfinitum.cum tamē ignis sit aliquid natura constans. dicendum ꝙ hāc ꝯtradictionem leuiter possemus effugere exponēdo esse rationez ꝛ terminum magnitudinis ꝛ augumenti omnium constantium natura scilicet omnium augumentabilium per naturam vt cōmentator videtur exponere.ꝛ quia naturaliter ꝛ proprie nō augumentantur nisi animata. ideo non est ibi contradictio quia quando loquitur de augumento constantis natura oportet ꝙ loquat̄ de augumentabili naturaliter.omnia ergo augumentabilia naturaliter habere terminum augumenti ꝛ ignem non habere terminum. non implicat contradictionem quia ignis non est quid animatum ꝛ per consequens non dicitur proprie augumentari. Ut tamen melius pateat qualiter potest augumentari aliquid in infinitum et qualiter non.sciendum quod terminus augumenti aliquando sumitur ex forma.aliquando ex materia.aliquando ex ordine vniuersi. Ex forma quidem reperit̄ terminus in augumento in omnibus animatis, nam omnia animata sunt organica corpora ꝑtes etiam corporis animati comparantur ad animam sicut organa ad artem.naz sicut ars propria opera exercet per sua organa sic anima proprias operationes exercet per partes corporis.quare cum nulla ars requirat organum infinita.ymo quia est contra rationem organi ꝙ sit infinitum cum ei debeatur debita quantitas ꝛ debita mensura ex opere ad quod ordinatur.oportet partes corporis animati finitas eē ꝛ ex parte anime que quasi quedam ars per partes corporis quasi per propria organa exercet proprias operationes debetur ipsis partibus corporis et ipsis organis certa ratio et terminus eorum magnitudinis et augumenti.secundo potest esse terminus in augumento.ex parte materie. Nam si aliquid constaret

ex tota materia. sua nõ esset nisi vnũ tale in spẽ ista ⁊ illud augumẽtari nõ possz quare cũ tota materia actiuoꝝ et passiuoꝝ sit finita saltez ex parte materie ignis hz terminũ in augumẽto vult ergo phũs dicere ꝙ cũ forma ignis nõ sit forma corporis organici nõ sic repugnat ex pte forme corporis augumẽtũ ignis ĩ infinitum. sicut repugnat corpori animato. si aũt. h. repugnat ei erit ex parte materie vt ex parte ꝯbustibilis. tertio ꝑponitur finis ⁊ terminus rebus ex pte vniuersi. et sic omnia elemẽta habẽt finem ⁊ terminũ si e vt vnũ elementũ nõ oĩa alia possit ꝯuertere ad seipm sed cũ orbicular iter dominẽt mõ signa calida mõ frigida oz ꝙ orbicular iter aliqñ elemẽta frigida habeãt dominiũ sup calida aliqñ ecõuerso. nũꝗ ergo sic cõtinue dominãtur calida elemẽta ãt frigida vt possint oĩa alia ad se ꝯuertere. Est ergo de ordine vniuersi dare aliquẽ terminũ ipsi igni vltra quẽ augumẽtari nõ põt. Patz itaqꝫ quomodo soluit ꝯdictio ꝗ pretẽdit littera ⁊ quomodo accipiẽda est mens phi. ⁊ ẽt patet qãor ponitur terminus ⁊ finis rebus augumẽtabilibus.

Uoniam aũt eadẽ potẽtia anime ⁊c. q Postꝗ phũs ostendit quid sit actus vegetatiue potentie quia actus eius est generare ⁊ alimẽto vti ⁊ ostẽdit quomodo talia opera attribuẽda sunt aĩe. in parte ista ꝺ terminat de ipsa vegetatiua potentia ꝺm ordinem superius ꝑparatum. Erat aũt ordo ille ꝙ prius determinãduz erat de obiecto potentie ꝗ de actibus ⁊ de actibus quã de potentia. iõ tria facit. qꝛ primo determinat de obiecto vegetatiue potentie. ꝯo de actibus eius. tertio determinat de ipsa potentia. ꝯa ibi. quoniã autez nihil alitur. tertia ibi quare huiusmõi aũt. circa primũz duo facit qꝛ primo ait ꝙ dicẽdum ẽ de alimẽto quod est obiectũ vegetatiue ⁊ generatiue potẽtie. ꝯo exequit determinãdo de ipso alimẽto ibi. videt aũt esse dicit ergo ꝙ quoniã eadẽ potentia aĩe est vegetatiua ⁊ gñatiua et obiectũ huiusmõi potẽtie ẽ alimentuz necessarium est ergo primũ determinare de ipso alimẽto ꝙ aũt alimentũ sit obm potentie vegetatiue pz qꝛ in hoc opere .i. in opere nutritiõis ⁊ ꝑ agere aliquid circa alimẽtum separat huiusmodi potẽtia ab aliis potentiis vt a sensitiuo ⁊ intellectiuo. Dubitaret forte aliquis vtrꝫ vnũz ⁊ idem vt alimentũ sit obm nutritiue ⁊ generatiue. et videt ꝙ non qꝛ potentiaꝝ quaꝝ sunt diuersi actus sunt et diuersa oba sed nutritiue ⁊ generatiue sunt diuersi actus videlicz nutrire ⁊ generare. ergo habebũt diuersa oba. Oppositũz aũt videt velle phũs qui ait vegetatiuaz ⁊ generatiuã eandem esse potẽtiam ⁊ huiusmodi obm dicit esse alimẽtũ. Dicẽdum ꝙ alimentũ aliť ⁊ aliter acceptũ ẽ obm. nõ solũ nutritiue ⁊ generatiue sꝫ ẽt augumẽtatiue. Nã sicut virtus gñatiua ꝺm phm ẽ data rebꝰ vt corruptibilia faciãt talia qualia ipsa sunt et cõtinuẽt se inesse eadẽ spẽ que nõ possunt se ꝯtinuare eadẽ numero. sic virtus nutritiua est data eis vt ꝑ aliquod tẽpus se ipsa saluent calor eniz nãlis semꝑ agit in humidũ ⁊ facit ipm exalaꝛ quo exalante perit vita quare nisi ꝑ virtutem nutritiuã fieret restauratio deperditi animatũ nõ possz subsistere ꝑꝑ ꝙ digerit ⁊ quoquit alimentum ⁊ ꝯuertit in subãm nutriti per quã ꝯuersionez fit restauratio deperditi quo facto saluat aĩatum. ita ꝙ alimentũ nutrit in eo ꝙ quid vt in eo ꝙ ꝯuertit in subãm nutriti. Uiso quomodo fit nutritio ⁊ quomõ alimẽtum est obm potentie nutritiue restat videre qñõ sit augumentuz ⁊ quomõ alimentũ est obm potẽtie augumentatiue. sciendum ergo ꝙ licet sufficiat ad nutrimentum aliqualis restauratio deperditi ⁊ conuersio aliment in alitũz ad hoc tamẽ ꝙ fiat augumẽtuz nõ sufficit qualiscũqꝫ restauratio deperditi ymo oz esse maiorẽ restaurationẽ ꝗ fuerit deperditio qꝛ cũz plus ꝯuertit de alimẽto in alitũ ꝗ fuerit ipm deperdituz opz alitum augumẽtari ⁊ fieri maioris quãtitatis alimẽtum ergo nutrit in eo ꝙ quid sed augumẽtat in eo ꝙ quantum. qꝛ sic augumentat ꝙ cõuertitur maior quantitas alimẽti ꝗ fuerit deperditio tunc enim alimentum augumentat ipm alitum ⁊ facit ipm maioris quantitatis.

Ostenso alimẽtum aliter ⁊ aliter sumptum esse obiectum nutritiue ⁊ augumentatiue restat videre quomodo sit obiectum generatiue.

Sciendum ergo ꝙ sicut alimẽtum inquantum conuertitur in alitum nutrit in eo ꝙ quid ⁊ augumentat in eo ꝙ quantum sic inquantũz est aliquid ibi superfluum facit ad generatiõez ita ꝙ semen quod est generationis principiũz est superfluum alimenti. ex quo apparet ꝙ nutritiua augumentatiua et generatiua possunt dici eadẽ potentia. nam illa eadem poᵃ ꝑ quaz digeritur alimentum ⁊ restaurat deperdituz ⁊ nutritur animatum. per illam eandem põt fieri tanta conuersio quod sit plusꝗ deperditio propter quod augumentabitur animal ⁊ fiet maioris quãtitatis. sic etiam ꝑ illã eandez potentiã põt fieri tanta ꝯuersio ⁊ tanta decoctiõ alimẽti ꝙ nõ totũ trãseat in subãm nutriti sed ibi sit superfluum alimenti et fiet inde semen quare nutritiua augumentatiua ⁊ generatiua sunt aliquo modo vna potentia. Et vnum et idem est obiectum earum vt alimentum. aliter tamen ⁊ aliter consideratum. Utrum autem huic potentie cõmuni que comparatur ad nutritionem augumentum ⁊ generationez oporteat superaddere aliquas potentias speciales non est presentis speculationis. talia enim eract. nda essent super libro de nutrimento ⁊ nutribili. sufficiat aũt ad presens scire idem ẽ obiectum ꝙ alit augumentat ⁊ est generationis principiũz ꝑꝑ quod augumẽtatiua nutritiua

generatiua.mõ quo diximus eadẽ potentia di ci possunt. Deinde eum dicit uidetᷣ aũt. determinat de ipso alimẽto.circa ꝙ tria facit quia primo dat ɔditiones alimenti.secundo ex his que dixerat ostendit ꝙ alimentũ ⁊ alitum nõ eodẽ modo ɔpatantᷣ adinuicem.tertio circa ꝑ tacta mouet dubiũ quoddaȝ.secunda ibi videtur autem neqȝ illa.tertia ibi.dubitationẽ aũt hȝ.tangit aũt duas ɔditiones alimenti.prima ẽ ꝙ videtᷣ aũt esse alimentuȝ cõtrariuȝ ɔtrario idest ɔtrarium alito. Secũda ɔditio alimẽti est ꝙ nutriat ⁊ augumẽtat alitum.ideo subdit ꝙ nõ omne aũt ɔtrarium omni supꝑ ɔtrario est alimentũ sed quecũqȝ ɔtrariorum non solum generationẽ habent adinuiceȝ sed ⁊ habent augumentũ ita ꝙ vnum augumẽtat ⁊ nutrit aliud.talia.s.habent rõnem alimenti ⁊ subdit ꝙ fiunt multa exiuicem sed nõ oĩa talia se nutriunt ⁊ augumẽtant vt fiat sanum ex laborante laborans tñ non est alimentũ sani qꝛ nõ nutrit nec saluat nec augumentat ipm. Sũt itaqȝ he due ɔditiones alimẽti ꝙ sit contrariũ alito.⁊ ꝙ habeat saluare ⁊ augumentare ipm

Deinde cũ dicit videntur aũt neqȝ illa ostẽdit ex his que dixerat ꝙ alimentum ⁊ alitum nõ eodẽ modo ɔpantur adinuicem.ideo ait qᵈ aũt videntᷣ neqȝ illa eodẽ mõ adinuicẽ esse alimentuȝ.illa.n.s.alimẽtum ⁊ alitũ nõ eodẽ mõ ɔpantᷣ adinuicẽ nec eodẽ modo sunt alimẽtuȝ adinuicẽ.nam alimentũ alit alitum ⁊ ẽ alimẽtum eius sed alitũ non alit alimentuȝ nec est ipsius alimentũ.ergo alimẽtum ⁊ alitum non eodẽ modo ɔpantur adinuicẽ sed aqua quideȝ que sebȝ vt alimentũ est alimẽtum igni.Ignis aũt non alit aquã.Et subdit ꝙ in simplicibus qdem corporibus.h.videtᷣ esse maxie qᵈ alitᷣ videlicet ignis.patet ergo ꝙ aliud est qdeȝ alimentũ aliud vero qᵈ alitur ⁊ aliter ɔpatur alitum ad alimẽtum.aliter alimentũ ad alitum

Notãᷣ aũt ꝙ hic aqua accipitᷣ pro omni humido ⁊ vt pȝ ignis.maxie nutritᷣ humido et potissime humido vnctuoso cuiusmodi ẽ oleuȝ ⁊ omne pingue.⁊ ẽt omne humidũ subtile.naȝ ⁊ vinum sublimatũ ꝓpter sui subtilitatẽ maxime ẽ cibus ignis. Ignis ergo q videtᷣ alli tali humido nõ eodẽ modo ɔpatur ad humidũ sicut humidũ ad ipm.nam ignis nõ allit humiduȝ vt flãma non alit oleum sed econuerso. Quomõ aũt lter corpora simplicia ignis maxime allatur fuit supius patefactum.ad presens sit scire sufficiat ꝙ ex simili quod videᵗᷣ iter ignẽ ⁊ humidũ alimentũ ⁊ alitum.non eodẽ modo adinuicem ɔpantur. Deinde cum dicit: dubium aũt hȝ.mouet circa ꝑtacta dubiũ quodã circa ꝙ tria facit qꝛ primo mouet huiusmodi dubiũ.secũdo obicit ad alteraȝ partem.tertio soluit dubium ꝓpositum.secũda ibi:tãqȝ ĩpossibile.tertia ibi utrum autem sit alimentuȝ. Dicit ergo dubium autem habȝ quomodo se habeat alimentũ ad alitum.dicunt enim quidaȝ simile simili alli.sicut ⁊ augeri fuit autem cõis opinio phõrum ꝙ simile simili augetᷣ ⁊ ex.h. aliqui volebant arguere ꝙ simile simili allatur sic ergo uidetur quibusdã.sed aliis sicut diximus in libro de generatione ecõtrario videtᷣ dicunt.n.simile nõ alli simili sed ɔtrarium cõtrario. Deinde cuȝ dicit.tãqȝ ĩpossibile obicit ad alteram ptem qõnis ostendens ꝙ ɔtrarium ɔtrario allatur.circa quod duo facit ꝑm ꝙ dupliciter ostendit intẽtum ibi ad.h.autẽ ɔtinuetur autem sic bene dictum est ɔtrariuȝ contrario alli ⁊ nõ a simili tãqȝ impossibile sit simile a simili alli alimentuȝ.n.mutari ⁊ dequoqui oportet mutatio autem in omnibᵘ aut est a contrario in ɔtrarium aut est i medium nam medium ɔpersum ad ɔtrarium induit rõnem alterius ɔtrarii. Deinde cum dicit adhuc aũt adducit scđam rõnem dicens ꝙ adhoc alimentũ patitur aliquid ab eo ꝙ allitur sed hoc ꝙ allitur nõ patitur ab alimento.sicut neqȝ instructor.i.artifex nõ patitur a materia vt carpentarius nõ patitur ab archa.sed.h.s. materia patitur ab illo.i.ab ĩstructore vel artifice.instructor aũt solum mutatur ex otio i actũ vt si prius non operabatur.postea operatur priᵘ fuit otiosus ⁊ postea ẽ in actu ⁊ in operari.dupliciter ergo probatᷣ ꝙ alimẽtuȝ patitur ab alito.primo qꝛ dequoquit ipm.scđo qꝛ ɔpatur ad ipm vt artifex ad archam. Notãᷣ autem duas rões factas esse ꝓbantes alimentũ esse ɔtrarium alito.quarũ prima potissime innititᷣ huic ꝙ alimentum mutatur i alitũ ⁊ mutatio non est nisi in ɔtraria.scđa vero innititur huic qᵈ alimẽtuȝ patitur ab alito ⁊ nihil patitur a simili sed a ɔtrario he tamen due rões se ɔsequntᷣ ⁊ vna ẽ fulcimentũ alterius. Deinde cum dicit vtrum aũt sit soluit ad qõnem ꝓpositaȝ dicens ꝙ habet dẽriam utrũ sit alimentũ ꝙ vltimo aduenit aut ꝙ primo.i.refert loqui ᵭ alimento.primo anteqȝ sit ɔuersum ⁊ coctum et vltimo.i.postqȝ ẽ iã coctũ ⁊ digestũ si ãt vtrũqȝ .i.s ȝ vtrũqȝ cõiter loquantur de alimẽto sȝ tamen differt qꝛ.h.quidem ẽ nõ coctum. illud vero ẽ coctum vtrobiqȝ vtiqȝ ɔuenit alimẽtum dẽre sed aliter ⁊ aliter de eo est loquẽdum quia inquantum non coctum contrarium ɔtrario alitᷣ inquantum aũt coctum simile simili. quare manifestum est ꝙ dicunt quoddãmodo vtriqȝ et recte ⁊ nõ recte. Notãᷣ autem sic soluere.h phũm de alimẽto qõnem ⁊ de alito sicut soluit eam in de generatione de actiuo ⁊ passiuo vbi dicitur ꝙ agens ⁊ patiens in principio sũt dissimilia in fine similia sic in principio alimẽtum antequam sit coctum est dissimile alito in fine autem simile ergo nec ẽ simpliciter asserẽdum contrarium contrario alli.nec ꝙ simile simili sed est vt sic ⁊ est vt non vt est per habita manifestum. Deinde cum dicit: quoniã autem nihil.determinat de actibus vegetatiue.circa ꝙ tria facit ꝑm quod triplex ponitur

esse actus vegetatiue vz allere augere ꝛ generare. primo determinat de ipso allere. secundo de augumentatione. tertio de generatõe. secũda ibi ē autem alterum. tertia ibi ꝛ generationis. dicit ergo quoniã aũt nihil alitur non participans vita animatũ vnꝗ erit corpus ꝙ alitur inquantũ animatũ est quare alimentũ ē alt quod animatum supple ordinatũ ꝛ in potentia ad ipm ꝛ. h. non secundũ accidens sed per se pz ergo quid est alere p se. Nam sicut alimentũ sic per se ordinaꝭ ad aliũ ꝛ est in potentia ad ipsum ꝛ saluat ipm allere ꝛ nutrire vel ipsa nutritio nihil aliud est quã ꝯuersio alimenti in alitũ ꝛ saluatio eius qd alitur. Deinde cũ dicit est autem alterum determinat de ipsa augumtatõne dicens quod alterum est eē diffinitiuũ vel altera est ratio alimento ꝛ augumẽtatiuo nam nutrimentũ aliter augumẽtat aliter alit nam secundũ quidē quod nutrimentũ est aliquid quantũ augumentatiuũ est animati secũdum autem quod ē. h. aliquid ꝛ substantia est alimentũ. nam nutrimentũ saluat substantiaz aliti vt est. h. aliud ꝛ substãtia ꝛ vsqz ad hoc ē. idest hz eē ꝛ saluaꝭ alitum ipm quousqz allaꝭ idest quousqz põt accipere nutrimentũ ex differentia ergo quã hz alimentũ ex eo quod alit ꝛ augmentat qꝛ alit in eo quod quid ꝛ augumentat in eo quod quantũ patere põt quid est augumentare ꝛ quid est nutrire. Deinde cum dicit et generatõis autem factiuũ. Determinat de actu generatõis vel de ipso generare dicens quod potentia vegetatiua vel ipm vegetatiuum est factiuum generatõnis non eius qd aliꝭ sed quale est id quod aliꝭ. potentia. n. generatiua non ē principiũ generatõis eius ꝙ aliꝭ nec eius in quo est sed eius quod est tale ꝗ le est id quod aliꝭ ꝛ quod est simile sibi. Quod autem sic sit. patz qꝛ iam enim substantia que alitur est quod autē generaꝭ non ē nihil autem generat seipm sed saluat. potentia ergo vegetatiua põt nutrire ꝛ saluare illud in quo ē sed nõ põt generare ipm qꝛ ipm iam est ꝛ nihil seipz generat. Notandũ aũt quod aliquid ē expediens in diuiduo aliquid vero expediens spẽi alimentum aũt quantũ ad aliquid ꝯuertitur i alitum quantũ vero ad aliquid transit i semen Illud ergo quod ꝯuertiꝭ in alitũ ordinauit natura p ꝯseruatõe indiuidui sed illud qui transit in semen ordinauit ad ꝯseruatõnem speciei superfluũ igiꝭ alimenti est semen qꝛ est superfluum in diuiduo in quo est sed non est superfluũ spẽi ad eius conseruatõem ordinaꝭ qꝛ si semē non ordinaꝭ ad generatõem eius in quo est sed ad generatõem similis in spẽ bene dictũ est quod vegetatiua non est factiua generatõnis eius in quo est. sed eius quod est quale ipm est ꝛ simile sibi. Deinde cum dicit. Quare huius autē Postquã determinauit de obiecto vegetatiue potentie ꝛ de actibus eius. In prẽsẽta determinat de ipsa potentia vegetatiua diffiniẽdo ipsam. circa quod duo facit secundũ ꝙ duplicez diffinitõnem assignat. sca ibi qm̃ autem a fine circa primũ duo facit qꝛ primo diffinit potentiam vegetatiuã. sẽo qꝛ diffiniẽdo hanc mentõez fecerat de alimento ne laboret in equiuoco ostendit quomodo ad ipm nutrire ꝛ ad ipm allere diuersimode compaꝭ ibi quoniã aũt sunt tria. Continueꝭ aũt sic dictum ē quod alimẽtũ saluat substantiam aliti ꝛ qꝛ potẽtia vegetatiua est potẽtia qua aliꝭ animatũ quare manifestũ ē quod huiusmodi aũt principiũ nutritiuũ ē ꝗdã potentia anime possibilis saluare suscipiẽs ipsam secundũ quod huiusmodi ē. Est ergo diffinitio vegetatiue quod est potentia que secundum quod huiusmodi ē hz saluare suũ susceptiuum. Et subdit quod alimentũ aũt pparat. i. est materia pparata ꝛ ppria opatõni huius potẽtie vnde priuatum alimento non põt esse ibi nõ põt durare in eē. Notandũ aũt quod alimentũ est materia pparata idest ppria potẽne vegetatiue sicut ferrũ est ppria materia artis fabrilis quare sicut sine ferro ars fabrilis non põt exercere opõnes suas sic non põt potentia vegetatiua hoc facere sine alimento. opus ergo vegetatiue quod ē saluare animatũ sine alimento fieri nõ poterit ppter quod alimẽto subtracto necesse est aĩatum ꝑire. Dubitaret forte aliquis qꝛ cũ potentia vegetatiua sit actiua ꝛ alimentũ compaꝭ ad ipm sic principium passiuũ non videꝭ bene dictũ quod alimentũ pparet opõnem vegetatiue potentie qꝛ tũc cõparareꝭ ad ipsam nõ vt passiuũ sed vt actiuũ Dicendũ quod vt supra patuit eo ipso quod ppria forma requirit ppriã materiam ꝛ pprius actus requirit ppriũ susceptiuũ opz quod ratõ agendi nõ solum sit forma sed ēt materia vt sanamur non solum sanitate sed ēt corpore ergo eo ipso quod actus saluatõis quã facit potentia vegetatiua in corpore aĩato agit ipm mediãte alimento corpus aĩatum nõ solum saluaꝭ potẽtia vegetatiua tanquã principio actiuo sed etiã saluaꝭ alimento tanquã principio passiuo. circa quod opaꝭ potentia vegetatiua ꝯuertendo ipm in substãm aliti quare alimentum ē aliquo modo cã ꝛ rõ quod salueꝭ aĩatum ppter quod non imerito diciꝭ eē quoddã pparamentũ ad hoc opus quod est saluare aĩatum. Deinde cum dicit quoniã aũt sunt tria qꝛ dixerat quod potentia vegetatiua saluat animatum alendo ipm ꝛ dixerat quod ꝛ alimentũ pparat hãc opatõem qꝛ ēt ipm alimentũ saluat ꝛ alit aĩatum ne laboret in equiuoco ostendit quomodo. h. diuersimode hz eē dicens quoniã aũt tria sunt ꝙ alit ꝛ quod aliꝭ ꝛ quo aliꝭ alens quidē primo et principaliter est aĩa prima idest vegetatiua qd vero aliꝭ est corpus habens hanc aĩam vegetatiuã. quo vero aliꝭ est alimentũ. diuersimode ergo compaꝭ ad ipm saluare ꝛ ad ipm aleꝭ potentia vegetatiua ꝛ alimentũ qꝛ potentia vegetatiua est allens ꝛ saluans actiue ꝫ alimẽtũ

est illud quod patit᷑ ꝛ quod ꝯuertit᷑ in alitum ꝛ ꝑ huiusmodi ꝯuersionē alimentū ē id quo animatū alit᷑ ꝛ saluat᷑. Notandū aūt quod omnes opōnes quas videmus in corpore efficit anima mediantibus potentiis itaqꝫ idem opus ē ab anima ꝛ potentia sed ab anima est tanquā a cā principali ꝛ prima a potentia vero tāquā ab imediata ꝛ prima. vnde potentia sensitiua ē qua sentimus sed anima ē principiū sentiēs ꝛ potentia vegetatiua est alens sed anima vegetatiua est principiū alens. Et qꝛ sic se habet aīa respectu potentiaꝝ non curat phūs quod attribuit᷑ potentiis attribuere anime ꝛ ecōuerso. vnde cum loquit᷑ de anima vegetatiua ꝙ ē principium alens statim intelligendū est ꝺ potentia quod sit alens. immo in hoc loco cum vellet loqui de potentia vegetatiua quod esset alens locutus est de anima quod esset principium alens innuens quod dicto .h. de anima. intelligeret᷑ ꝛ de idem potentia. Deīde cū dicit. Quoniā aūt a fine ponit᷑ iam diffinitiōeꝫ sumpte respectu operis generatiōis. Et qꝛ ad opus generatiōis ꝛ ad alia opera aīe concurrūt diuersa organa. ideo tria facit qꝛ primo ponit diffinitiōem predictā. fo distinguit de organis ꝛ instrumētis ipsius aīe. terno epilogat circa determinata. fa ibi est āt quo alitur. tertia ibi figuraliter quidem igitur. dicit ergo quoniā āt a fine iustum ē omnia appellari ꝛ denominari. finis aūt anime uel potentie vegetatiue est generare tale aīatum quale est ipꝫ in quo ē aīa prima. i. vegetatiua uel etiā ipsa potentia vegetatiua erit generatiua talis animati quale ē ipsū in quo est huiusmodi anima uel huius potentia. Notādū aūt quod primus actus vegetatiue potentie ē nutrire. fs ē augere ꝛ hic ē perfectior quā primus. tertius ē generare sibi simile ꝛ iste perfectior ē omnibus aliis. qꝛ unūquodqꝫ perfectū ē cum pōt simile generare ꝑducere ergo simile dicitur eē finis huiusmodi potentie qꝛ hic actus ē perfectior omnibus aliis. Dubitaret forte aliquis utruꝫ potentia vegetatiua possit diffiniri ꝑ istum actum qui ē generare et videt᷑ quod nō. nā generatio est q̄dam mutatio ad subālem formā ergo generatio nō dꝫ attribui potentie que est quoddaꝫ accidens ꝛ quedam potentia anime. sed attribui dꝫ ipsi anime que est subālis forma. Ad hoc idē videt᷑ facere littera phi qui nō dicit potentiā esse principiū generatiuū quale ipsū sed aīaꝫ.

Dicendū quod omnia opera exercet aīa mediantibus potētiis eo quod essentia forme imediate est principiū essendi non opandi ꝛ qꝛ opera fiunt ab anima mediantibus potētiis. ideo dicebat᷑ supra huiusmodi opa eē ab aīa tanquā a cā principali ꝛ a potentia tanquaꝫ a prima vnde dicebat᷑ quod potentia est opans sed anima est principiū opans vel potētia ē rō opandi prima aīa vero rō opandi prima cōit᷑ itaqꝫ i opibus anime apparet ea eē ab aīa mediantibus potentiis. Sed forte dubiū ē alicui de ope generatiōis qꝛ cum generatio terminetur ad subālem formā potentia que est quedaꝫ ꝓprietas ꝛ quoddā accidēs videt᷑ agere ultra suam spēm si ꝯparet᷑ ad generatiōem. Sciendū ergo quod non ē inconuenientēs aliquid agere vltra suam spēm in virtute alterius ꝛ vt ē organū ꝛ instrumentū alicuius. ipsa ergo potentia vegetatiua inquantū est organum ꝛ instrumētum anime facere poterit ad generatiōeꝫ. erit ergo potentia generatiua vel rō generatiōnis iꝫ anima erit principiuꝫ generatiōis ꝛ prima ratio generatiōis. Et ꝑ hoc pꝫ solutio ad rōnē primā quod vero addebat᷑ de phō qꝛ spāliter videt᷑ mentiōnem facere de anima pꝫ ꝑ iam dicta qꝛ qꝛ huiusmodi opa sunt ab anima ꝛ a potentiis cum phūs facit mentiōem de vno. intendit qꝺ fiat mentio de alio. vtriusqꝫ ergo poterit eē diffinitio data ꝛ anime et potētie. Nec repugnat h. supioribus dictis vbi diximus quod ibi de anima dabant᷑ spāles diffinitiones. nā ꝛ de ea notificatiōes supius date et que hic traduntur ꝛ plures alie spāles notificatiōes dari possunt.

Ulterius forte dubitaret aliquis cuꝫ phūs diffiniat aīaꝫ vel potentiā vegetatiuā ab actu nutriendi ꝛ ab ope generatiōis quare non diffinit ipsam ab opere augumenti cum tamē opus augumenti ꝑfectius sit ope nutritiōis. Dicēdū ē quod cum plures actus attribuimus vni si ab aliquo illoꝝ actuū notificamus illud ꝛ non ab alio quantū ad ꝑsens spectat ex duplici de cā pōt ꝯtingere. primo si ille actus magis inseꝑabiliter adheret ei. Secūdo si est finis illorum ꝛ ꝑfectior aliis. nam a fine dignuꝫ est oīa appellari. inde ē ergo quod anima vel potētia vegetatiua diffinit᷑ a duplici ope vꝫ nutritiōis ꝛ generatiōis sed non ꝓpter eandē cām sed ab ope nutritiōis notificat᷑ tanquā ab eo quod magis ei inseꝑabiliter adheret. nā quādiu aiatuꝫ viuit tādiu nutrit᷑. Ab ope vō generatiōis notificat᷑ tāquam ab eo quod ē finis alioꝝ ꝛ perfectius aliis. sed ab ope augumenti non dat᷑ ipsā iis notificatio tuꝫ qꝛ hoc opus non adheret inseꝑabiliter anime vegetatiue vel potentie tum ēt qꝛ non ē alioꝝ finis nec ꝑfectius aliis. Deinde cum dicit est aūt quo alit᷑. Distinguit de instrumentis ipsius anime vegetatiue vel nutritiue dicens quod ē aūt quo alit᷑ dupliciter sicut ꝛ quo gubernat᷑ ut manus ꝛ temon. Sicut ergo nauta hꝫ duo instrumenta vnū ꝯiunctum ꝙ non mouet᷑ ab extrinseco vt manū ꝛ aliud seꝑatuꝫ quod mouet᷑ ab exteriori principio ut temon. sic anima vtit᷑ calore naturali tanquam instrumento ꝯiuncto ꝛ alimento tanquā separato ideo subdit quod. h. quidem. s. instrumentū seꝑatum est mouens ꝛ motū. illud autem. s. instrumentū ꝯiunctum ē mouens solum ꝙ vero ꝓpter alimentū oporteat dare ipsi anime aliquod organū quasi ꝯiunctuꝫ cuiusmodi ē calor naturalis. pꝫ qꝛ omne alimentū necessariū est posse

posse decoqui. opat aūt decoctōnem calidā. oē aūt aiatum hȝ calorē quasi organū quo decoqt alimentū. Notandū aūt quod quicquid utitur aliquo in obsequiū sui pōt dici organū ꝛ instrumētum eius quare cum anima vtat alimēto ꝛ calore naturali in sui obsequium omnia talia possunt dici organa ꝛ instrumenta eius.

Notandū ēt quod organum sepatum vt te mon dicit mouere motū sed organū ꝯiunctum vt manus sicut cōmuniter ponit dicit moueri non motū nō qꝛ nullo modo moueat sed quia non mouet ab exteriori principio. Uel possumus aliter exponere trām ꝛ sine magna calūnia vt si mouens motū referat ad quodcunqȝ organū siue sit ꝯiunctū siue sepatū sed mouens solum referat ad agens principale quod l actione illa ē mouēs tm̄. in ope ergo nutritōis p se loquēdo ala ē mouēs tm̄ sed organa ipūis aīe in huiusmodi ope mouent mota. que organa dupliciter distīguunt qꝛ quedā sunt ꝯiūcta qdam vero sepata. Deinde cum dicit figuraliter qd̄ igit epilogat circa determinata dicens qd̄ dictum ē de his figuraliter. i. superficialiter vel typo vt exponit themi. sed posterius certificandū ē de alimēto ppriis rōnibus dicit āt phūm fecisse quēdam spālem librū de nutrimēto ꝛ nutribili qui nūdum ad nos puenit vbi dicit spālea rōnes tradidisse de ipō alimento.

lec. 11.

Eterminatis autē his ꝛc. Post quam phūs determinauit de vegetatiuo. in pte ista determinare īcipit de sensitiuo. circa quod duo facit qꝛ primo inquirit quomodo se hȝ sensus ad ipm sensibile. in ᵴa pte determinat de vnoquoqȝ sensu ꝛ d̄ vnoquoqȝ sensibili ibi dicendū āt ᵴm vnūquēqȝ ſſm. Ad euidentiā āt prime ptis sciēdū q̄ ſſus respectu sensibilis quasi tria sortit. primo qꝛ est quedaȝ potentia passiua. ᵴo hꝰi potentia est reducibilis ad actū. tertio reduci habet ad actū p ppriū sensibile vel ppriū actum. Duo ergo facit qꝛ primo ostendit ſſm esse potentiaȝ passiuā reducibilē ad actū p ppriū sensibile. ᵴo vt melius pateat quomodo ſſs ē potētia passiua ꝛ quomodo ē reducibilis ad actuȝ distīguit de ipa potētia ꝛ de ipo actu ibi diuidendū aūt de potentia ꝛ actu. Circa primuȝ tria facit ᵴm quod tria intelligat de ipo ſſu ꝛ de ipo ſſibili. primo enim ostendit ſſum esse potentiā passiuā ᵴo declarat ipam potentiā eē reducibilem ad actū. tertio pbat quod talis potentia reduci hȝ ad actum p ppriū ſſibile vel ppriuȝ actuȝ. ᵴa ibi quoniā autem sentire. tertia ibi omnia aūt patiunt. circa primū duo facit ᵴm quod dupliciter pbat intentū. ᵴa ibi hȝ aūt dubōnē. dicit ergo quod determinatis aūt his que diximus de vegetatiuo dicamꝰ cōiter de omni ſſu ꝛ subdit quod ſſus autē accidit. i. fit vel accidit ipȝ fieri in ipo moueri vel pati aliquid sicut dictū est prius vt in libro phi videt enim vt ibideȝ traditū ē ſſus eē alteratio quedā. si ergo ſſus ē in quodā pati ꝛ in quodā alterari siue in quodā moueri ſſus ē potentia passiua ꝛ subdit quod siunt aūt quidā ꝛ simile a simili pati. h. āt quō possibile et quō impossibile dictū est in vlibus rōnibus de agere ꝛ pati. i. dictum ē in de generatōe capitulo de actiuis ꝛ passiuis. Ex illo ergo capitulo sciri pōt vtrū passio a simili vel a ꝯrio sit ppter quod sciri pōt vtꝝ sensus patiat a sensibili simili vel a ꝯrio. Deinde cuȝ dicit hȝ āt dubitatōem. Adducit secundā rōneȝ pbantē sensū passiuā potentiaȝ eē. circa q̄ duo facit qꝛ primo pmittit qōnes quasdā secundo soluit qōnes illas ex quaꝝ solutōe ostendit ſſuȝ eē potentiā passiuā ibi manifestū igit ē. Dicit ergo quod hȝ āt dubōm pp quid ipoꝝ ſſuū nō sit sensus idest quare sensus nō sentit ꝛ rursus hȝ qōnem qꝛ nō faciunt ſſum sine his que sunt exꝰ idest sine exterioribꝰ ſſibilibꝰ vt in existēte igne ꝛ terra ꝛ aliis elementis quoꝝ est ſſus p se aut est ſſus p se ᵴm accidentia huiꝰ. Dubitaret ergo quare non sit ſſus in actu sine elementis ꝛ sine accidentibus elementoꝝ quoꝝ ē p se sensus. Deinde cum dicit manifestū igit soluit qōnes ppositas ex qua solutōe pbat intentū qꝛ ostendit ſſuȝ eē passiuaȝ potentiā. ideo ait manifestū ē igit qꝛ ſſitiuū non ē actu sed potentia tm̄. vnde nō sentiūt ſſus seipos nec sentiunt sine exterioribus ſſibilibꝰ. nam sicut ꝯbustibile nō cōburit seipm sine exteriori cōbustiuo ꝯbureret enim seipm. i. p seipsum ꝛ nihil indigeret esse actu. ignē si siple ꝯbustiuū simul cū. h. quod ē i potentia passiua vt ꝯburat eēt in potentia actiua vt ꝯbureret ꝛ qꝛ simile ē de ſſu opȝ ſſuȝ ᵴm quod hꝰi eē in potētia passiua tm̄. Dubitaret forte aliquis qꝛ vꝫ ſſm eē q̄ supra dixit vȝ q̄ ipoꝝ elementoꝝ ē ſſus p se. cū magnis ꝛ terra subām ~~nominent cū~~ subā sentiat p accn̄s eius non erit ᵴm se sensus. Dicendū est qd̄ aliquid sentiri p se pōt intelligi dupliciter. vel qꝛ p se agit in sensum ꝛ sic calida ꝛ frigida ꝛ cetera talia ꝛ que sunt hꝰi sunt ppria p se sensibilia. Alio modo dicūt sensibilia p se non qꝛ p se agant in sensū ꝛ hoc mō elā nō dicunt esse sensibilia p se sed qꝛ p se ꝯpetit eis habere accidentia illa ᵴm que agunt in sensū ꝛ hoc modo elementa dicunt eē sensibilia p se. qꝛ caliditas ꝛ frigiditas ꝛ hꝰi qualitates que p se agunt in sensum sunt p se qualitates elementoꝝ. inde ē ergo quod phūs nō asseruit simpliciter elementa p se sentiri sed ait q̄ elemētoꝝ erat per se sensus aut secundū accidentia ipis elemētis et qꝛ si ipa elementa sentiunt. h. ē ppter actū eis īherentiū et si dicunt sentiri p se. h. ē qꝛ illa accidentia que p se sentiunt eis insūt per se. Soluit ēt alꝛ qd̄ tacta sic vt loquat phūs secunduȝ opionē alioꝝ dicentiū intellectū ꝛ sensū idem eē q̄ si veꝝ eēt eū intellectus sit cognitiuus subārum eēt ꝛ sensus cognitiuus subārū. Ideo ait q̄ sensus per se vel sentit ipa elementa et ipas

subiectis elementorum. Contra illud ad eos qui dicunt quod intellectus est sensus vel sentit accidentia ipsis quantum ad opinionem veram quod sensus per se non est subiectum sed accidentium. Ulterius forte dubitaret aliquis quia videtur contra philosophum esse quod si sensus secundum quod huiusmodi diceret potentiam activam tunc vel sensus sentiret seipsum vel sentiret absque exterioribus sensibilibus. Videmus enim quod combustivum est in potentia activa ad comburendum et tamen combustivum non comburit seipsum nec potest comburere non praesente exteriori combustibili. Dicendum quod ad hoc quod actio non sit in aliquo absque additione alicuius extrinseci dupliciter de causa potest contingere. primo si illa actio sit transiens in exteriorem materiam et sic actio comburentis non potest esse absque exteriori combustibili quia comburere non est in comburente sed in combusto. secundo hoc potest contingere si illud in quo recipitur illa actio non sit in potentia activa sed passiva et ideo combustibile non comburitur absque exteriori combustivo quia combustibile est in potentia passiva ut comburatur sed si actio non esset transiens in exteriorem materiam et illud in quo esset illa actio esset in potentia activa respectu illius actionis ad nihil requireretur aliquid externum sed illud ageret in seipsum et posset agere absque alia substantia exteriori. quare cum sentire non sit actio transiens in exteriorem materiam. quia videre non est in re visa sed in vidente si sensus esset in potentia activa respectu huius actionis sequeretur quod sensus posset sentire seipsum et quod posset sentire non praesentibus sensibilibus et quia hoc est falsum ideo ex hoc vult philosophus sensum non esse potentiam activam sed passivam. Deinde cum dicit. Quoniam autem sentire ostendit sensum esse talem potentiam passivam quod est reducibilis ad actum. circa quod duo facit quia primo facit quod dictum est. secundo assignat modum secundum quem huiusmodi potentia reducitur ad actum et fit in actu ibi primum quidem igitur. dicit ergo quod quoniam autem sentire dicimus dupliciter. nam potentia audiens et videns audire et videre dicimus. dicitur enim aliquis videns et si forte sit dormiens solum. i. quod aliquis non sit cecus et si dormiat videns dicitur et etiam dicitur videns quia iam est operans et videns in actu dupliciter utique est dicere quod sit sensus. hic quidem sicut potentia ille autem sicut actu. Similiter autem et sentire dupliciter dicitur vel quod quia potentia est ens tale vel quia est actu tale vel sentiens quare si sensus potest esse in potentia et in actu probatum est quod dicebatur videlicet quod sensus est sic in potentia quod est reducibilis in actum. Deinde cum dicit primum quidem igitur dat modum quo sensus reducitur ad actum. Ad cuius evidentiam sciendum quod sensus reducitur ad actum inquantum movetur ab aliquo obiecto exteriori agente. motus ergo ille vel alteratio illa que est facta in sensum ab exteriori obiecto dicitur esse actus ipsius sensus et dicitur facere sensum in actu. Et ideo ait quod primum quidem igitur sic fit sensus in actu tanquam dicimus quod pati et moveri sit idem et agere. i. sit idem quod actus et namque motus quidem est actus imperfectus ut sicut dictum est in alteris ut in tertio physicorum.

Notandum autem quod actio et passio sunt idem motus ut probatum est in tertio phi. illa ergo immutatio vel ille motus accipiendo motum large qui fit ab obiecto exteriori ut recipitur in sensu dicitur passio ut est ab agente dicitur actio. et quia illa immutatio quidam actus est et quedam perfectio eo quod omnis motus sit actus mobilis oportet sensum sic fieri in actu inquantum immutatio facta in ipso est quidam actus. Deinde cum dicit omnia autem patiuntur ostenso sensum esse potentiam passivam et esse reducibilem ad actum hic ostenditur quod est reducibilis ad actum a proprio activo vel a proprio sensibili dicens quod omnia patiuntur et moventur ab activo supple proprio et ab eo quod est actu ens. ergo supple sensus movebitur a proprio sensibili quod est actu tale qualis est sensus in potentia. ideo concludit quod sensus patitur a sensibili dicens quod unde est idest contingit sensum pati tanquam a simili est autem ipsum pati ut a dissimili sicut iam diximus patitur quidem. n. quod est dissimile. quia in principio semper patiens est dissimile sed cum iam est passum est simile. Deinde cum dicit. Dividendum autem quia dixerat sensum esse potentiam passivam reducibilem ad actum ut sciatur quomodo sensus est potentia et quomodo est quid passivum et quomodo est reducibilis ad actum distinguit de potentia et actu et de passione. circa quod tria facit quia primo distinguit de potentia et actu. secundo distinguit de ipsa passione vel de ipso pati. tertio que dixerat adaptat ad sensitivum. secunda ibi non. n. autem simpliciter neque pati. tertia ibi sensitivum autem. circa primum duo facit quia primo continuat se ad dicenda. secundo exequitur de intento. secunda ibi est quidem. n. dicit ergo quod dividendum autem est. i. distinguendum est de potentia et de actu. nam nunc simpliciter diximus que habemus dicere de ipsis quia ergo usque nunc diximus et locuti sumus ut habet littera continenti de actu et potentia simpliciter. ne laboremus in equivoco bene se habet distinguere.

Deinde cum dicit est quidem. n. sic exequitur de intento circa quod duo facit quia primo distinguit duplicem potentiam. secundo dat differentiam inter eas ibi utrique autem horum. dicit ergo quod est quidem. n. aliquid sic sciens et sic in potentia aliquid considerare sicut si dicamus hominem esse scientem quoniam homo est de numero scientium et de numero habentium scientiam. est autem iam alio modo sciens sicut iam diximus scientem esse habentem grammaticam et habentem habitum scientie. Notandum autem quod sciens est in potentia ad considerare. sed tamen aliter est in potentia ad considerare qui est sic sciens quia est aptus natus habere scientiam vel qui est sic sciens quia iam habet habitum scientie. Deinde cum dicit utrique autem horum dat differentiam inter hanc potentiam et illam circa quod duo facit secundum quod duas differentias assignat. secunda ibi ambo quidem igitur. Dicit ergo quod utrique autem horum non eodem modo est possibilis. i. non eodem modo est in potentia ad considerare. sed hoc quidem quoniam est genus huiusmodi quia est de genere scientium. et est quasi materia et subiectum in quo

habet

hz esse scia pp quod e in potentia remota ad psi-derare ille aut qui hz iam habitu scie e i poten-tia ppinqua vt qz volens iam possibilis e psi-derare nisi aliquid aliud exterius phibeat sua psideratonem .i. aliqua exterior occupatio vel aliquid aliud impedimentu. subdit aut quod e aliquid quod ia aut e psiderans actu ens e p-prie sciens hanc litteram .a. Notandu aut qd hec tria videntur se habere p ordine. qz primo ali-quid e in potentia ad habitu scie e postea hz hi-tum. tertio psiderat secundu illu habitu vt pri-mo pot quis scire hanc litteram .a. e postea sciat eam e e dare tertiu qn iam actu psiderat ipaz. e tunc e pprie .i. pfecte sciens eam. Dubita-ret forte aliquis qz no videt vez esse q psiderans in actu sit pprie sciens. nam scire nomi-nat habitu no opionem quare psiderans i actu non pprie dicit sciens qz psideratio opionez no-minat non habitu. dicendum q sicut essentia e pfectior ee eo q e piuncta perfectiori e lz ee sit aliquid additu essentie e sicut natura res e ma-gis pfecta ex eo quod e piuncta debitis pprietati-bus lz pprietates sint aliquid additu nature sic ipe habitus cu est piunctus actui pfectior e. lz actus sit aliquid differens ab habitu. Expo-nenda e ergo littera phi q psiderans i actu est sciens pprie .i. pfecte qz pfectior e aliquo modo habitus si actui sit piunctus. Deinde cu di-cit. Ambo quidem igit primi. dat differentiam in-ter hanc potentiam e illa dicens q ambo quidez igit primi sunt scientes fm potentiam sed hic q-dem p doctrinam alteratus e qui caret habitu e multotiens mutatus est ex habitu prario vt ex ignorantia vel ex errore hic aut qui iam hz habitu est sciens ex eo quod hz fluim .i. scit vt grammaticam. talis ergo dicit non agere .i. non ee in actu e dicat agere .i. esse in actu alio mo qui n. hz habitu alio e alio modo e in agere non in agere vel e in actu e no in actu. nam secundu q huiusmodi e in actu. primo no in actu fo. No-tandu aut q dicit duos p°s ee fm potentiam qz tres modi notati sunt quoz primus e cuz qs caret habitu fluis. cum hz habitu. tertius vero qui iam psiderat in actu duo ergo primi sunt ali-quo modo in potentia vz carens habitu e ha-bens habitu. lz no psiderans. tertius vero qa psiderat in actu fm quod hz .i. io non e in poten-tia. Notandu aut dupliciter differre primu possibile a fo. prima differentia e qz qui primo mo e in potentia no pot pfecte psiderare cum vult nisi prius acquirat sciam sed qui iam het sciam pot nisi aliud impediat. Fa differentia e qz qui primo e in potentia caret habitu e opor-tet ipm transmutari e alterari loquendo large de alteratoe ad hoc quod acquirat habitu sed ens in potentia fo modo iam hz habituz. has aut duas differentias tetigit phus vt pz.

n Non est aut simpliciter nz pati ec. Postqua phus distinxit de po-tentia e actu in parte ista vt diceba distinguit de ipo pati. circa quod duo facit qz pmo facit q dictu est. fo ostendit quomodo in scientibus e habitibus sic repit passio vel alteratio ibi speculans n. fit. dicit ergo q no est aut simpliciter .i. no di-cit simpliciter sed multipliciter nz ipm pati iz aliud quide pati e corruptio queda a prio. aliud aut magis est queda salus e queda receptio eius q est in potentia ab eo q e i actu e a simili .i. ab h. mo sit sicut pa hz se ad actu .i. sic pa hz si-militudine cu actu duplex est ergo passio. vna ppria que fit a prio e alia que no e pprie passio sed magis e salus e receptio. Dubitaret for-te aliquis qz videt illm e quod dicit phus vz cu potentia recipit aliquid ab actu h. non est a prio sed a simili nec est ibi pprie passio lz salus e receptio psiat aut quod potentia non e simil actui sed dividit ex opposito p ipm. dicendum quod fm phm quito methaphisi. capitulo de passione. passio pprie sumpta dicit transmu-tatio nocens. nam fm ipm transmutatio e mo-tus maxime dicit passio qn est nocivus cum er-go agens agit in passivu vt cu ignis agit in aqua puertendo eam ad se ibi e duo psiderare. vz ex-poliatoem forme opposite e introductoem for-me opposite. in h° i. n. transmutatoe materia ex-poliat forma aque e induit formaz ignis put ergo materia expoliat forma aque e ibi passio nam forma aque aliquo mo est pfectio ipsius materie quare aliquo mo est nocivu ipi mate-rie amittere tale forma. nam lz forma aque no sit ita pfecta ut forma ignis aliqua tamen per-fectio est e aliquod nocumentu e aliqua imper-fectio resultat in materia amittendo talem for-ma e et .n. ipa materia pfectior si sic posset acq-rere vna quod no mitteret alia. itaqz h° i trans-mutatione est ibi passio put materia expoliatur forma aque sed put recipit forma ignis non p-prie est ibi passio sed magis e ibi salus e rece-ptio. nam .h. non e nocivu materie nec e ex .h. materia impfectior imo ex hoc fit magis i actu e pfectoe quare si non eet transmutatio a con-trario e materia sic acquireret aliqua formaz e aliqua pfectoem e ppter hoc nulla alia pfecto-nem amitteret ita eet ibi salus e receptio qd non pprie eet ibi passio. e cum hoc fieret dice-ret materia pati a simili .i. a puenienti fm hoc ergo dicit phus quod salus e receptio e ab eo quod est in actu e a simili .i. a puenienti. na co-uenit materie e omni ei q est in potentia non quod expoliet pfectoe e actu sed quod induatur ea. h. ergo dicit ei ee puenienti e pfectivuz eius non obstante ergo quod actus dividit ex oppo-sito p potentia dicit tamen ei ee similis iqua-tum e ei puenientia e pporitatus e inquantum fm ea ornat e pficit. Deinde cum dicit specu-lans .n. ostenso quod passio multipliciter dicit inquirit quomodo repiat passio e alteratio in habitibus e in actibus anime. circa quod duo facit qz primo ostendit quod non e pprie passio

nec alteratio cum quis est in potentia ad actũ sm ut si aliquis habens habitum & sciam inci piat considerare & vadat in actũ. secũdo ostẽdit non eẽ ꝓprie passionem cum quis ẽ in potentia ad habitũ & ad actum primũ si acquirat ipsum ibi in actũ quidẽ igit. dicit ergo quod habens eius sciam sit speculans in actu q̃ ut re supple non ẽ ꝓprie pati aut nõ est alterari. nam in ipsu. i. ad ipm ẽ additio quedã & est quoddã iuxta actũ ꝓpter quod non ẽ ibi alteratio & ãt si ẽ ibi alteratio alterũ genus alteratõis. unde non bene se hz dicere sapientes alterari cum sapiat uel sciente alterari cum ꝯsiderat sicut nec edificatorem alterari dicimus cum edificat. Dubitaret forte aliquis qr non videt simile id ꝙ adducit ꝑ simili. nã edificare ẽ agere sed itelligere ẽ quoddã pati. quare etsi edificans cũ edificat nõ alterat nec patit non ꝓpter hoc sequit qd intelligens vel ꝯsiderans non patiat nec alteretur. Dicendum quod solutio huius questionis dependet ex questione ꝓxima. dicebat enim supra quod passio est in materia ex eo qd expoliat vna forma non ex eo quod addit sibi alia quia additio & ꝑfectio non ꝓprie est passio. sed magis est salus & receptio vnde cum ꝯcludebat ibidẽ quod si materia sic ꝑficeret vel sic adderet ei vna forma quod non expoliaretur alia nõ ꝓprie eẽt ibi passio. h. ergo modo phũs arguit volens quod qr habens habitum si ꝯsiderat & tendat in actũ quod ita addit sibi hec perfectio que est actus quod non expoliatur aliqua perfectione non est ibi proprie passio quia est ibi additio sine perditione quare quantum ad hoc tenet similitudo philosophi de edificatore & sapiente. non uult enim quod sapere & intelligere sic dicat agere sicut edificare sed quia sicut edificator quando edificat secundum qd huiusmodi est nihil perdit sed solum tendit ad actum sic sapiens cum sapit & sciens cum considerat nihil perdit sed solum superadditur ei quidam actus & quedam perfectio quare non est ibi proprie nec alterari neque pati. Deinde cum dicit. in actum quidem igitur ostendit quod non est proprie passio nec alteratio si quis sit in potentia ad habitum & tendit in ipsum. circa quod duo facit. quia primo dat differentiam inter primum possibile & istud. secũdo ostendit secundum tale possibile non esse passionem neque alterationem ibi. Aut neque dicit ergo quod in actum quidem igitur ducens ex potentia ente secundum intelligere & sapere vt doctrinam idest non propter hoc dicitur doceri. habens ergo habitum si sit in potentia ad considerare & ad intelligere non dicitur doceri si incipiat considerare sm illuz habitum sed iustum ẽ tale ire in actum habere aliam denominatõem quam doctrinam sz ex ente potentia ad habitum & adiscens & accipiens sciam ab ente actu idest ab eo quod ẽ actu sicut a didascalo idest a magistro. supple talis dicitur doceri. Notandũ ergo differentiaz eẽ inter eum qui non hz habitum & acquirit ipsum & inter eum qui iam hz habitum et est in potentia ad ꝯsiderare. nam sciens geometriã si ꝯsiderat de ipsa non ꝓpter hoc dicit doceri sz si non hz sciam & acquirit eam docet dicitur & maxime si acquirit eam ab alio. Dubitaret forte aliquis qr videt hic phũs velle quod ens in potentia ad habitum fiat in actu & acquirat sciam ꝑ magistrum. hoc enim non videtur eẽ necessarium. nam omne quod quis nouit aut discens aut inueniens nouit. põt ergo quis in actu sciens fieri non solum discens ab alio sz ẽt inueniendo sciam ꝑ seipm. Dicendũ quod non est intentio phi quod semꝑ scia discatur a magistro alio. sed vult quod nunquam aliquis in potentia sciens fiat actu sciens nisi per aliqd in actu ita quod semper ab actu ente sit aliquis actu sciens. Ad cuius euidentiam sciendũ quod eo modo quo quis adiscit scientiam per alium inuenit scientiam & per seipm. nam hoc modo magister docet discipulum exponendo ei aliqua per se nota & ex illis eliciendo conclusiones debitas & intentas. hoc etiaz modo quis etiam seipm potest in scientiam ducere procedendo ex per se notis ad alia. Si ergo quis ab alio scientiam discat fit actu sciens ab actu ente & formaliter quia fit sciens a magistro in quo formaliter actu existit scientia vnde ille modus quodammodo assimilatur generationi vniuoce quando ex calido generatur calidum & ex igne ignis & ex sciente sciens. Nam sicut signum scientis est posse docere & posse facere alium actum scientem sic signum ẽ calidi posse calefacere & posse facere aliud actu calidum

Sed si quis scientiam acquirat non discendo sed inueniendo fit actu sciens ab actu ente. quia fit sciens in virtute luminis intellectus agentis. in quo virtualiter sunt manifesta omnia principia per se nota. Nam omnia talia sunt nobis naturaliter nota per lumen intellectus agentis. in quo quodammodo virtualiter est omnis scientia. Itaque cum quis sic fit actu sciens non assimilatur generationi prout calidum generatur a calido. sed prout calidum generatur a sole qui non est calidus formaliter: sed virtualiter. Nam sicut in eius virtute est calidum efficere sic in virtute luminis intellectus agentis est ut quis seipsum ducat ad scientiam procedendo ex per se notis ad alia.

Quare sicut semper calidum generatur ab actu ente formaliter vel virtualiter sic semper adiscens discit aut a sciente formaliter & actu. vel ab habente scientiam virtualiter. philosophus vero magis exemplificat cum quis actu fit sciens ab actu ente formaliter vt a didascalo vel a magistro. quia ibi manifestius apparet quod dicitur. Deinde cum dicit. Aut neque pati ostendit quod prout quis est ens potentia sciens sit actu sciens, non est proprie ibi

pati

pati. ꝯtinetur autem sic dictum est quod potentia sciens fit actu sciens a magistro secūdū autem hanc doctrinam āt neqꝫ dicendum est pati sicut dictum est aut dicendum est duos esse modos alterationis quasi dicat ꝙ quāuis discipulus discat sciām a magistro ꝑm talem doctrinaꝫ aut nō alteratur ꝓprie aut si alteratur. h. est ꝑm quādam similitudinē. quia duos contingit eē modos alterationis videlicet eaꝫ mutationem vel alterationē que est in dispositiones priuatiuas. idest in dispōnes ꝯtrarias ꝛ eā que est in habituꝫ ꝛ naturā idest in habituū ꝛ naturalem perfectionem. Notandum āt ꝙ. h. lr̄a ex potentia autem ente potest legi cuꝫ clausula superiori vt sit sensus ꝙ non est doctrina nec dicitur quis doceri si habens habitum ꝛ incipit ꝯsiderare ꝑm ipm̄. sed doceri dicitur si ex potentia ente ꝛ habens sciētiam ī potētia discat ipam a magistro. Rursus potest legi cum litera sequenti vt sit sensus qꝺ quis eris in potentia ad sciām si acquirat ipam a magistro ex tali acquisitione aut non patitur proprie aut si patitur. h. est ꝑm alium modū passiōis ꝛ oportet eē plures passionis modos. Esset aūt hic dubitandū quia superius videbatur velle ꝙ accipiens scientiā posset alterari hic aūt hoc negat. Sed de hac questione infra plenius patebit. hic autem sufficiat dicere ꝙ accipiens scientiam nō proprie alteratur sed similitudinarie. vel possumus dicere quod quis dupliciter potest accipere sciām. primo existens in pura negatione ita ꝙ sic acquirat habitū scientie qꝺ nullo habitu expolietur. secundo hoc potest cōtingere si habens habitum erroneum expolietur illo habitu ꝛ induatur habitu vero. primo modo non est. ibi alteratio nisi valde large sed secundo modo cum sit ibi aliqua expoliatio ē ibi aliqua alteratio. h. ergo modo loquebatur philosophus superius cum dixit per doctrinam alteratus est multotiens mutatus ex contrario habitu quasi dicat quod hoc modo est ibi alteratio si mutetur ex contrario habitu vt quod sic acquirat vnum habitum quod ꝑdat alium. hic autem vt cōmuniter ponitur dicit non eē alterationē in acquisitione sciētie quia loquitur de tali acquisitione vbi quis nullo habitu expoliatur. Aduertendum tamen qꝺ nec hic nec ibi est proprie alteratio nec passio. tamen plus est ibi de alteratione ꝛ de passiōe cum quis ex habitu contrario vadit ad scientiam quā cum est in pura negatione ꝛ sic acquirit habitum scientie quia nullo alio habitu expoliatur. Tunc sequitur illa pars sensitiui autem in qua que dixerat. Circa scientiam ꝛ intellectum adaptat ad sensum circa ꝙ duo facit quia primo adaptat ad ꝑꝫ que dicta sunt de potentia ꝛ actu. secundo que dicta sunt de pati ꝛ alterari ibi vti autem necesse est. Circa primum tria facit quia primo facit quod dictum ē secundo quia mentionem fecerat de sensu ꝛ intellectu dat differentiam inter itellectū ꝛ ꝑꝫ

tertio quia dando huiusmodi differentiā quodāmodo digressionem fecerat a proposito resumit que dicta sunt de actu ꝛ potentia. secunda ibi differt autem. tertia ibi sed de his quidem. Dicit ergo quod sensitiui autem quidēꝫ prima mutatio a generāte potentiam ergo sensitiuam acquirit. nam a generante sicut acquiritur habitus scientie a magistro. sed cum iam generatū est iam habꝫ sentire sicut sciens iam habet scientiam. Et subdit quod autem ꝛ secundum actum idest sensus. secundum actuꝫ similiter dicitur ipsi considerare. sensus ergo se habet vt scientia sentire sicut considerare. quare sicut ex parte intellectus prius est quis in potentia ad scientiam ꝛ postea habet scientiam et potest esse in potentia ad considerare sic animal antequam sit generatum est in potentia ad sensum. Et postquam iam habet virtutem sensitiuam potest esse in potentia. non ad sensum sed ad sentire. Deinde cuꝫ dicit. differt autem dat differentiam inter intellectum ꝛ sensum. circa quod duo facit secūdum quod duas differentias assignat. secunda ibi. vnde intelligere. Dicit ergo quod differt autem sensus ab intellectu quia actiua quidem operationis huiusmodi idest obiecta que quidem sunt actiua ꝛ factiua operationis sensibilis extra sunt vt visibile et audibile similiter autem et reliqua de numero sensuum sunt extra animam. Causa autem huius est sēsus quoniam sensus qui est. secundum actum est ipsorum singulariuꝫ. sed scientia est vniuersalium. hec enim vniuersalia sunt quoddammodo in ipsa anima. Est vtiqꝫ hec differentia inter sensum ꝛ intellectum quia obiectum sensus est particulare quod est extra animam sed obiectum intellectus est vniuersale quod est quaddāmodo in anima. Dubitaret forte aliquis quomodo verum est quod hic dicitur quod obiectum intellectus est vniuersale sensus vero particulare. Dicendum quod vnūquodqꝫ agens agitur est in actu per formam suam quare omnis actio ꝛ omnis operatio sumit medium et mensuram ex forma ipsius agentis. propter quod bene dictuꝫ est quod omne agens agit secundum exigentiaꝫ sue forme. nam siue sit actio transiens in exteriorem materiam siue non sit transiens semper sumit modum ꝛ mensuram a forma que est ipsius operationis principiuꝫ quare qualis est forma ꝛ species in intellectu existens talis est actio intellectus ꝛ tale erit obiectum intelligibile in quod tendit intellectiua potentia mediāte huiusmodi actionē. Sic etiam ex parte sensus qualis est species sensibilis in sensu existens tale erit ipsum sentire vel ipa actio sensus ꝛ tale erit obiectum sensibile in quod tendit organuꝫ sensus mediante actione sensitiua. igitur cum species intelligibilis sit abstracta a conditionibus materie que sunt hic ꝛ nunc opꝫ actū intelligendi et obm̄ itelligibile sic abstractum esse.

natu si intellectus mediante specie lapidis fer tur in cognitionem eius cum spēs illa ī intelle ctu existens sit abstracta a conditionibus ma terie oportet lapidem vt est obm itellectus a conditionibus materie esse abstractuz sed cū lapis sic acceptus sit quid vl'e bene dictum est obm itellectus esse vl'e sed cum species in sen su existens non sit abstracta a conditionib⁹ ma terie sensus mediante spē huiusmodi fertur in obm non abstractum quare cum omne tale sit particulare obz sensus erit particulare. Ul terius forte dubitaret aliquis vtrum vl'ia sint in anima. Et videtur ꝙ nō quia vniuersale ē obiectum itellectus sed intellectus secunduz phm̄ recto aspectu non fertur in cognitionez sui nec eorum que sunt in ipo. sed in cognitionē aliorum. vnde in tertio huius dicetur ꝙ intel lectus sic se ipm cognoscit sic videlicet cogno scendo alia quare si intellectus recto aspectu fertur in cognitionem aliorum que sunt extra eum recto aspectu feratur in cognitionē vl'iuz oz vniuersalia. eē ex̄ pterea vl'ia p̄dicantur de rebus sed non predicatur aliquid essentialiter de re nisi quod est in ipa re. ergo oportet vl'ia non esse in anima sed in rebus. Amplius scientia est de rebus vt de animalibus lapi dibus magnitudinibus ⁊ ceteris talibus sed talia non sunt in anima quia lap̄ non est in ani ma sed species lapidis. vt dicetur in tertio ea igitur quorum est scientia extra animaz opor tet esse. sed cum vl'ium sit scientia non erunt vniuersalia in anima sed extra. Dicenduz ꝙ vt communiter ponitur natura hominis vel natura lapidis vel aliqua alia huiusmodi nā dupliciter habet esse vnum materiale in reb⁹ ⁊ fm̄. h. est quid pticulare ⁊ aliud formale vt ī anima ⁊ fm̄ hoc est quid vl'e. nam non reperi tur homo nisi in his carnibus ⁊ in his ossibus. nec reperitur lapis nisi in hac materia signata Si talia sunt vl'ia ⁊ accidit eis itentio vl'ita tis. h. non est vt sunt in se ipis sed vt sunt i ani ma. vnde est ꝙ communiter ponitur vl'ia esse in anima. Sed licet hoc bonum intellectuz ha bere possit. non tamen sufficienter questionem il lucidat nisi assignetur modus quomodo vl'ia sunt in mente ⁊ quomodo fm̄ esse in aīa sunt nam si simpliciter asserimus vl'ia esse in aīa dicimus ea nō predicari de rebus: asserimus ēt nō esse de reb⁹ sciaz. vt i obiectionib⁹ dice batur. Aduertendum ergo ꝙ licet eē̄ntiali ter nō predicatur de re nisi quod est in ipa dno minatiue tū de re p̄dicari pōt ꝙ nō ē in ea. vt dicitur opus humanū non ab humanitate q̄ sit in opere sz ab humanitate q̄ est in artifice a quo processit opus sicut ēt dicitur res visa n̄ a visione que sit in ipa sed a visione que est in vidente. sic etiam dicitur res considerata nō ꝯsideratione que sit in ea. sed que ē in mente ⁊ i intellectu. Hoc viso de leui patet quomodo aliquid habet esse vl'e. nam res ipe sunt vl'es sed nō sunt vl'es vt sunt in se ipis. qz sic habent esse nō abstractum sed sunt vl'es vt sunt ꝯside rate ab anima qz sic habent esse abstractū qua re si verum est aiam cōsiderare de rebus. et res esse ꝯsideratas ab anima cuz res conside rate sint abstracte verum est res ipas vniuer sales eē. Sicut ergo res nō sunt ꝯsiderate per ꝯsiderationem que sit in eis. sed huiusmōi ꝯsiderationem facit anima ⁊ est in aīa. sic res nō sunt vl'es per se ipas. sed itellectus ē qui fa cit vl'itatem in rebus. Uniuersalia igitur sūt in aīa ⁊ extra animā. nam vl'ia pro tanto sunt i anima quia intentio vl'itatis non attribuitur rebus nisi mediante intellectu. Et quia consi deratio ab anima per quam fit vl'itas in reb⁹ nō est in rebus sed in aīa. si denominatio est a forma ⁊ ab ea esse. si res dicuntur vl'es ⁊ consi derate per aliquid quod est in aīa fm̄ tale eē dicuntur esse in aīa. Hoc est ergo ꝙ ꝯmentator ait videlicet ꝙ vl'ia vt sunt in potentia sunt ex tra animam ita ꝙ res non sunt vniuersales. vt sunt in se ipis. sed ab intellectu attribuitur eis vniuersalitas vel intentio vniuersalitatis Inde est ergo ꝙ cōmunis opinio dicit quod vl'ia sunt in se ipis fm̄ esse materiale quia eē mate riale est eē in potentia. sed in anima sunt fm̄ eē formale quia consideratio ⁊ intentio vl'itatis a qua res formaliter dicuntur vniuersales sūt in anima ita ꝙ formaliter res non dicuntur esse vl'is per aliquid quod est in ipa sed per aliquid quod est sicut opus nō dicitur humanū per ali quid quod est in eo. sed per aliquid quod est in artifice. ex. h. ergo soluuntur ob'a. nam cum di citur vl'ia sunt intellectus obm sit intelligēduz est vt patet per habita quia res vt sunt consi derate ab anima sunt obm itellectus. ⁊. h. mō sunt vniuersales vt dictum est. Quod vero ad debatur vniuersalia predicari de rebus pro tā to verum est quia res predicantur de rebus q bus accidit intentio vniuersalitatis. nam cum res que hz eē cum ꝯditionibus materie sit illa ⁊ eadem res que consideratur sine ꝯditionib⁹ materie oportet ꝙ vniuersale predicat̄ de pti culari cum res sine ꝯditionibus materie consi derata sit vniuersale cum ꝯditionibus mē vō sit particulare. ꝙ autem vlterius addebat̄ ꝙ de vl'ibus ē scia pz vex eē. naz scia est de reb⁹ vt sunt ꝯsiderate ab aīa que sic accepte possunt dici vles. Sicut ergo verificāduz vl'ia fm̄ ꝙ huiusmodi eē in aīa nō ꝙ ipe res sint in aīa sz qz in aīa est ipa ꝯsideratō p quā facit aīa vni uersalitatē in rebus ⁊ tribuit rebus intētionē vl'itatis. pz ergo qūo vl'ia predicāt̄ de reb⁹ ⁊ qūo d' ipis ē scia. ⁊ qūo sunt obm itellect⁹ ⁊ qūo sunt in aīa. ⁊ qūo in reb⁹. Deinde cū dicit. vn itelligere dat̄ faz dr̄am inter intellectuz ⁊ sen sum dicēs ꝙ in ipa aīa ē itelligere cū vellit sen tire aūt nō est in ipa cū vellit. sz necessarium ē exterius sensibile. Similit̄ autem ⁊. h. se hz ⁊ i sciētus sensibilium pp eādem cāz. qz sensibilia

sunt de numero singularium ⁊ exteriorum.

Notandum ꝙ secundum ꝯmentatorem .i. vii meth. singularia cum recedunt a sensu nescimus an sint an non sint. sed possumus opinari ea esse vel nõ esse quare scientia idest certa cognitio d' sensibilibus haberi nõ potest nisi quamdiu sensibilia actu immutant sensum. Deinde cum dicit. Sed de his quidem quia dando hic differentiam inter itellectum ⁊ sensum quodãmodo digressionem fecerat a proposito notat i. e digressionem fecisse ⁊ reddit ad ꝓpositum resumens que dicta sunt de actu ⁊ potentia dicens ꝙ de his quidem idest de differentia intellectus ⁊ sensus certificare idest certius determinare tempus fiet ⁊ in rursum .i. i posterum. Innuit ergo digressionem factam eẽ in determinando que dicta sunt ideo rediens ad ꝓpositum ait ꝙ nunc intantum diffinitum sit quoniam cum non simpliciter sit quod potentia dicitur sed aliud quidem est in potẽtia remota sicut si dicamus puerum posse militare aliud autem in potentia propinqua sicut in etate existentem dicimus militare posse. Sic se habet sensitiuum in duplici potentia. ⁊ addit qđ s'm qđ innominata est differentia ipsorum possibilium ⁊ nescimus proprio nomine nominare potentiam remotam ⁊ propinquam iõ supp sufficiat quoniaz determinatũ est de ipsis possibilibus vel de ipsis potentiis qđ sunt altera. ⁊ quõ se alia. Deinde cũ dicit. vtitur necesse ẽ Adaptat ad sensum quomodo contingit circa ipsum esse alterationem ⁊ passionem. dicens ꝙ necesse est vti ipso pati ⁊ alterari tãquam propriis nominibus quasi dicat passio ⁊ alteratio nõ proprie habent fieri circa sensum. tamẽ qr non habemus propria nomina vtimur his nominibus tãquam propriis. Et subdit quomõ sensus patitur ⁊ alteratur a sensibili dicens ꝙ sensitiuum est tale in potentia quale est iaz sensibile in actu sicut superius dictum est ⁊ huius modi sensitiuum patitur quidẽ non simile ens passum autem assimulatum est. ⁊ est tale quale est illud sensibile est .n. h. cõmune cuilibet agẽti ⁊ patienti quod in principio sunt dissimilia i fine similia.

Dicendum aũt est s'm vnũquãq3 ⁊c. Postq3 ph's ostẽdit quomõ se hz sẽsibile ad sensum ⁊ quomõ sensus est i potentia ad sensibile ⁊ quomõ patitur ab eo. In parte ista vt dicebat determinat de ipsis sensibilibus ⁊ de sensu. duo ergo facit. quia primo determinat de ipsis sensibilibus. secundo de sensu ibi oportet autem vl'r d' omni sensu. circa primum duo facit qr primo distinguit triplex sensibile videlicet cõmune proprium ⁊ per accidens. secũdo determinat de proprio sensibili vniuscuiusq3 sensus ibi. qđ quidem est visus circa primum duo facit quia primo continuat se ad dicenda ⁊ dat quandaz diuisionem de ipso sẽsibili. secundo exponit diuisionis mẽbra ibi dico autem primũ. Dicit ergo ꝙ dicendum est prius d' sensibilibus secundũ vnũquẽq3 sensum ⁊ subdit ꝙ sensibile tripliciter dicitur quorum duo dicimus per se sentiri vnũ autem secundum accidens. duo ergo sunt sensibilia per se ⁊ vnum per accidens. Istorum autem duorum sensibilium per se aliud quidẽ est propriũ vniuscuiusq3 sensus. aliud vero est cõmune omni sensui vel simplr est cõmune pluribus sensibus. Notandum autem quod cum dicimus sensibile cõmune esse cõmune omni sensui non est verum de omni sensibili cõmuni sed de aliquo sed cum sufficiat ꝙ aliqua homo currat ad. h. ꝙ. h. sit va hõ currit sic sufficit aliquod sensibile cõmune esse cõmune omni sensui ad. h. quod verificetur illa sensibile cõmune est cõmune omni sensui. Sed si vl'r de sensibili cõmuni loqui volumus dicemus sensibile cõmune esse quod sentitur ab omnibus vel pluribus sensibus. Deinde cum dicit. dico autem proprium exponit diuisionis mẽbra circa ꝙ duo facit quia primo expõit predicte diuisionis mẽbra. secundo dat differentiam inter sensibilia ꝓpria ⁊ cõmunia ibi. sensibilium autem secundum se. circa primum tria facit secũdum ꝙ tria sensibilia tetigerat videlicet ꝓpria cõmunia ⁊ per accidens. primo ergo ostendit qđ sit sensibile ꝓprium. secundo quid ꝯmune. tertio quid per accidens. secunda ibi cõmunia aũt. tertia ibi secundum accidens autem. circa primum duo facit qr primo ait sensibile proprium esse circa ꝙ sensus non decipitur. secundo manifestat quod dixerat ibi s3 vnusquisq3 iudicat. dicit ergo dico autem proprium esse sensibile ꝙ non contingit altero sensu sentiri ⁊ circa quod nõ contingit errare sensum vt visus respectu coloris ⁊ auditus respectu soni et gustus respectu humoris scilicet saporis ⁊ subdit ꝙ tactus plures habet differentias quia eius drĩe sunt frigidũ ⁊ calidũ humidũ siccũ leue graue ⁊ huius modi. Deinde cum dicit. sed vnusquisq3 iudicat manifestat quod dixerat ostendens quomodo sensus non decipitur circa sensibile proprium dicens ꝙ vnusquisq3 idest sẽsus iudicat de his idest de propriis sensibilibus ⁊ non decipitur qđ calor neq3 qđ sonus i3 quid est coloratum aut vbi aut quid sonans non decipitur ergo visus in iudicando qđ coloratum neq3 auditus in iudicando qđ sonus sed in iudicando quid est illud ꝙ est coloratum ⁊ vbi est decipi potest visus sic etiam in iudicando qđ est quod sonat ⁊ vbi sonat decipi põt auditus subdit autem quod huiusmodi quidem igitur dñr propria obiecta vniuscuiusq3 sẽsus. Deinde cũ dicit cõia aũt ostẽdit q̃ sunt obã cõia dicẽs ꝙ cõia aũt sẽsibilia sunt. v. s. motus quies nũerus figura magnitudo. h' i. aũt sensibilia nulli' vni' sensus sunt propria sed oibus scilicet talibus sensibus cõia idest ꝯpetunt eẽ cõia plurib' sensibus quod patet nam sicut motus aliquis

sensibilis est tactui z visui sic Et quodlibz dicto
rum sensibilium cōmune est pluribus sensib⁹
vt visui z tactui z subdit quod.h. quidem igi
tar idest sensibilia cōmunia sunt sensibilia per
se non per accñs. Notandum autem q̧ secū
dum cōmētatorē motus qes z nūerus sūt cōia
omnibus sñbus figura aūt z quātitas sunt so
lūmodo cōmunia visui z tactui vnde ipse ait q̧
oīa huiusmōi sensibilia sunt cōmunia sed n̄ oīa
sunt cōmunia omnibus sñbus lr̄a ergo phi q̄
ait cōmunia oībus vel exponēda est q̧ oibus
his sñbus ɔpetit q̧ sint omnia hec cōmunia vl̄
q̧ omnibus sñbus aliqua huiusmōi sñbiliū sūt
cōmunia. Deinde cum dicit sm accidens
aūt ostendit que sunt sñbilia sm accidens di
cens sm accidens aūt dicit aliquid sñbile vt
si dyarii filius sit quid albuz.h.s.dyarii filius
q̧ est sñm albi sentit sm accidēs quoniaz hoc
quod sentitur accidit albo illud ergo sentit per
accñs quod accidit sñbili per se vnde q̧ tale sit
sñbile per accidens. patet qz sñus nihil patit
a tali sñbili sm q̧ huiusmōi est. Notañ aūt
q̧ dyarius vel vt habet alia lr̄a darii filius.
dicit accidere albo n̄ simpliciter quia substātia
nō accidit alii sed hec accidit albo inquantum
stat sub hoc a tributo quod est quid visibile. vñ
hic accidens idem sonat quod extraneuz nam
extraneū est ab albo inquantum est quid visibi
le q̧ sit darius filius. Deinde cū dicit sñbiliū
autē dat differentiā inter sñbilia cōmunia z p
pria dicebatur.n.duo. duo esse sñbilia per se
scilicet ꝓpria z cōmunia.nō tamē eodē modo
sunt sñbilia per se hec z illa.nam sñbilia pro
pria sunt sñbilia ꝓprie.i.principaliter z primo
ideo ait q̧ sñbilium aūt per se.i.de nūero sñ
bilium per se sñbilia propia sūt sñbilia ꝓprie
idest primo z principaliter.nam z huiusmodi
sñbilia sunt ad que.i.per que apta nata ē sub
stantia vniuscuiusqz sñus terminari. diffinitur
enim quilibz sñus inquantum est aptus natus
sñtire sñbile ꝓpriuum non aūt prout est aptus
natus sñtire sñbile cōmune quare differt sñbi
le propriū a cōmuni. Dubitaret forte aliqs
verū sñbilia cōmunia aliquid efficiant in ipsos
sñus; dicēdum q̧ oportet dicere sñbilia cōmu
nia aliquid facere in ipsos sñus aliter.n.nō sēnt
sñbilia per se sed per accidens sed quomō agāt
in ipsos sñus de.h.unt diuersimodi dicendi di
xerunt.n.aliqui dr̄am esse in transmutatione
sñuum qz sñbilia ꝓpria transmutāt ipsos sñus
quantum ad spēm sñbilia vero cōmunia non
trāsmutant quātum ad spēm sed quantum ad
modū actionis.nā sñbilia cōmunia nō agunt
in ipsos sñus imprimēdo ibi spēm ꝓpriam.sz
solum faciūt diuersitatem in ipsis quātum ad
modū agendi sñbilia.ergo ꝓpria imprimunt
suas species in sñus veritamē huiusmōi sensi
bilia ꝓut sunt in minori vel maiori quantitate
vel ꝓut sunt in quiete vel in motu aliter z aliz
trāsmutant sensum. possumus tamen aliter di

stinguere inter sensibilia cōmunia z propria:
nam vt in prosequendo patebit ipsa sensibilia
cōmunia aliquo modo imprimūt suas species
in ipsos sensus.est ergo aliter dicendum. dicam⁹
itaqz tam sensibilia cōmunia quam ꝓpria esse
sensibilia per se quia tā ista quam illa agunt i
ipsos sensus aliter tamē z aliter quia sensibilia
propria agunt in sensus principaliter z primo
cōmunia vero agunt in eos ex ɔsūti z median
tibus sensibilibus propriis ita q̧ si esset magni
tudo z figura vel aliquod aliud sensibile ɔmu
ne absqz luce z colore vel absqz sono vel absqz
aliis sensibilibus propriis nō immutaret nec vi
sum nec auditum nec aliquem sñum sensibilia
ergo propria sunt sñbilia per se z primo sz sñ
bilia cōmunia sunt talia per se sed non primo
differunt ergo.h.ab illis sicut q̧ est per se ab eo
q̧ est primo quod autem sensibila cōmunia i
primant suam similitudinem in sensum patz
si considerentur dicta perspectiue. nam sm p
spectiuum visibile sic imprimit spēm suam in
visum quod dextrum videtur dextrum z sini
strum sinistrum impressio ergo dyametralis
z fortis est sm illum ordinem partium in sen
su sm quem est in re sensibili. nam dextra ps
rei sensibilis imprimit suam similitudinez for
tem in dextera parte oculi z sinistra in sinistrā
z media in mediam quare ipse partes rei sensi
bilis diuersificant actiones suas in sensu z ma
xime in visu z tactu sed cum ex alio z alio situ
partium constituatur alia z alia magnitudo z
alia z alia figura oportet tam magnitudinem
quam figuram imprimere suam similitudinē
in sensuz. itaqz sicut color imprimit suam simi
litudinem in visu quia similitudo coloris reci
pitur in eo ita magnitudo z figura imprimunt
suam similitudinem in visu quia prout par
tes magnitudinis sensibilis existentis in ea ha
bent esse differens sic differentiam faciunt in
visu z tactu sic etiam sicut alia z alia figura re
quirit aliam z alium situm partiuz sic partes
aliter z aliter situate aliter z aliter mouent sē
sum z quia secundum proportionem partium
exterioris rei fit immutatio sensus z maxime sen
sus visus z tactus negare non possumus ma
gnitudinem z figuram que ɔstituūtur ex aliis
et aliis partibus z ex alio z alio situ partium
secundum suam proportionez z similitudinem
aliqualiter facere se in sensu z quod dictum est
de magnitudine z figura que percipiuntur a
tactu z visu. Intelligendum est de numero
motu z quiete que percipiuntur ab omni sensu
Nam ipse numerus sensibilium imprimit suā
speciem vel similitudinem in omni sñu a quo
illa sensibilia sentiuntur quia quot sunt sensi
bilia tot sunt immutationes in ipso sensu sed si
ex numero sensibilium accipitur numerus im
mutationum z intentionum factarum in sen
su. Oportet ipsum numerum suam similitu
dinem in sensu facere sic etiam z motus suam

similitudinē in sensu facit qȝ put variaȝ ⁊ mutatur exterior pars rei sensibilis sit variano et mutatio in ītentione facta in sensu quare sicut ex specie rei sensibilis resultat spēs in sensu sic ex motu rei sensibilis aliqualiter motus resultat in sensu ⁊ ꝙ dictum est de motu intelligēdum est de quiete cū quies non sit nisi priuatio motus. vlterius quia supponebatur in questione premissa sensibilia cōmunia mouere sensuȝ per se. Dubitaret forte aliquis quomodo sēsibilia cōmunia sunt per se sensibilia ⁊ quomō per se mouent sensum. hoc autem cōmentator dupliciter declarare videt. dicit eniȝ sensibilia cōmunia esse per se sensibilia quia sunt propriaȝ subiectū sensibiliū ꝓpriorum vt quia color tāquam in proprio subiecto fundatur in magnitudine erit magnitudo per se visibilis addunt ēt ad. h. secūdam rōnem dicens. h. esse p se sensibilia quia sunt per se obiectuȝ sensus cōmunis vult. n. ꝙ sicut sensibilia propria sunt obā sensuū ꝓpriorȝ sic sensibilia cōmunia sunt obȝ sensus cōmunis sed. h. a quibusdam ꝓbātur dicunt enim nullam harȝ rōnum cōcludere nā nō videt bene dictum sensibilia cōmunia sentiri per se quia sunt ꝓprium subiectū sensibiliȝ ꝓpriorum quia tunc ignis sentiret per se cuȝ sit ꝓprium subiectū caloris quo posito ipa substātia sentiretur per se cuȝ ignis substantiā nonilnet. Amplius autēȝ sa ratio vt videt non est vera qȝ obiecta cōmunia nō solum percipiūtur a sensu cōmuni sed ēt a sensibus ꝓpriis. nā cum sensus cōmunis imutet p imutationē sensuum ꝓpriorum nullū obiectū imutabit sensū cōmunem nisi prius imutet sensus ꝓprios. igr vt appareat quid de his sit tenendum sciēdū sētētiam cōmentatoris i hac parte eē sensibilia cōmunia sentiri per se sed nō primo. vnde ait q huiusmodi sensibilia videlȝ cōmunia lȝ sentiant ēētialiter. i. per se nō tamē sunt prima h. tamē satis ꝯcludunt rōnes pretacte quia qñ aliqua actio egredit a mā ⁊ a forma ab vtroqȝ est per se sed a forma ē principaliter a materia ꝯ sīlr vi per se sanamur nō solum sanitateȝ ēt corpore sed principaliter sanamus sanitate corpore vero ex ꝯsequenti sic qȝ sensibilia propria vt in subiecto fundant in sensibilibus cōibus imutatio ipsorum sensuum p se est non solū a sensibilib⁹ ꝓpriis sed ēt a cōmunibus lȝ a propriis per se est ⁊ primo a cōmunibus per se et nō primo nō est enim intelligibile ꝙ aliquid sit subiectū forme ⁊ tamen actio illius forme non cōmunicetur per se ipsi materie quare si sensibilia cōmunia per se subiciūtur propriis imutare sīum ꝙ est actus sensibiliū propriorum oȝ per se cōmunicari vel per se ꝯuenire sensibilib⁹ cōmunibus quare añt. h. nō cōmunicat ipsi sbē vt quare nō dicitur ignis per se sensibilis cuȝ sit per se subiectū caloris in questione sequenti patebit sufficiat autem ad psīs scire quomodo ꝯcludit ratio a cōmentatore facta alia etiā cōmentatoris ratio nō est despicienda. nam rei ꝯpetit aliquid p se siue ꝯpetat ei ratione generis siue ratione spēi homo. n. nō solum est per se rōnalis ꝙ competit ei in eo ꝙ homo sed etiā est per se sensibilis ꝙ competit ei in eo ꝙ aial attamē aliter cōpetit rei per se ꝙ ei competit ratione spēi qȝ. h. ei competit per se ⁊ primo ꝙ quod competit ei ratione generis qȝ illud est p se nō tamē primo visus itaqȝ imutat a sensibili ꝓprio ⁊ a cōmuni sed a proprio imutat in eo ꝙ visus ⁊. h. est ratione ꝓprie spēi sed a sensibili cōmuni nō imutatur visus in eo ꝙ visus ⁊ rōne proprie spēi sed. h. est in eo ꝙ est sensus ⁊ ratione generis. h. est ergo ꝙ ꝯmētator ait qđ ista sensibilia cōmunia sunt comprehēsibilia sēsibus sm̄ ꝙ sensus non secundum ꝙ sunt aliq sensus ex quo manifeste patet sensibilia ꝓpria sentiri a sensibus per se ⁊ primo quia imutant eos ratione proprie speciei sensibilia vero cōmunia sentiri per se non tamen primo quia sensus imutatur ab eis ratione generis non rōne proprie speciei quod ergo dicit cōmentator sensibilia cōmunia esse obiectū sensus cōmunis nō est intentio sua quod non percipiantur a sensibus propriis sed quia sensus proprii non percipiunt ea vt sunt proprii ⁊ ratione speciei sed vt sunt sensus ⁊ ratione generis. ideo si. h. sensibilia debent appropriari alicui sensui appropriabuntur sensui cōmuni in quo vniuntur ⁊ cōueniunt particulares sēsus non autem appropriabuntur alicui sensuum propriorum est tamen diligenter notandum quod hec ratio vniuersalior est quam alia. nam quodlibet sensibile cōmune. licet sentitur a particulari sensu ratione generis non ratione proprie speciei. non tamen facile esset sustinere nec facile esset ostendere quomodo quodlibet sensibile cōmune est per se subiectum sensibilium propriorum. naȝ motus percipitur ab omni sensu non tamē qđlibet sensibile proprium tanquam in proprio sbiecto fundatur in motu. sed sonus tantum inter sensibilia propria in huiusmōi subiecto fundari videtur. Est etiam notanduȝ quod genus potest accipi magis cōmune ⁊ minus cōmune magnitudo ergo ⁊ figura que solum percipiuntur tactu ⁊ visu percipiunt ab eis nō ratione speciei. sed ratione generis minus cōmunis numerus vero quies ⁊ motus que percipiuntur ab omni sensu percipiuntur ab eis ratione generis magis cōmunis. Nam accipiēdo sīum vt est quid cōmune ad omnes particulares sensus habet rationem cōmunioris generis quaȝ vt est cōmune ad duos sensus tātum vt ad tactum ⁊ visum. Ulterius forte dubitaret aliquis vtrum ignis elemētis vel quecūqȝ alia substantia sentiatur per accidens ⁊ videtur quod non per rationem superius factaȝ Nam si actio forme per se cōmunicatur ꝓprio sbō ⁊ ꝓprie materie imutare sīum ꝙ conuenit calori p se cōmunicabit igni ꝙ ē ꝓpriuȝ caloris

sbm in ꝯrarium est phūs qui vult talia sentiri per accidens. dicēdum ꝙ omne ꝙ per se sentitur vel est sensibile ꝓprium vel cōmune. sba ergo qꝛ nō est sensibile ꝓprium nec est vnum aliquod de quinqꝫ sensibilibus ꝯmunibus nō poterit sentiri sensu per se sꝫ sentitur. h. ē per accidens. itaqꝫ circa hanc veritatē dupliciter quis posset errare. primo si diceret ꝯrariū sbm vel aliquaꝫ aliā sbām nō sentiri ab aliquo sensu per accidens. secundo si assereret eam sentiri per se propter quod sciēdum ꝙ si aliquis faciat aliquid quo facto fit aliud oportꝫ ꝙ sit aliquo mō cā illius vt apperiens fenestrā ad cuius apitionem sequitur illuminatio domus qui fenestrā aperit dicitur domuꝫ illuminare ⁊ eē illuminationis cā. sed. h. est per accidens nō per se sic qꝛ per sensus cognoscimus aliqua quibus cognitis cognoscere possumus rerum sbas qꝛ accidētia ꝯferunt magnā ptem ad cognoscēdum ꝙ quid est dicitur sbā sentiri a sensu sed. h. est per accidens nō per se. debem⁹. n. ymaginari ꝙ sbā pcipitur ab itellectu vel directe ⁊ sic percipit sba vniuersalis vel ꝯuertendo se ad fantasmata ⁊ sic percipit sbā pticularis pcipitur etiam pticulari sbā a quadam virtute sensitiua interiori que vocatur extimatiua. in hoīe vero huiusmodi virtus vocari potest ratio pticularis siue ratio colatiua intētionum particularium est. itaqꝫ tam in homine quā in brutis quedaꝫ potentia sensitiua qua pcipiunt sbe pticulares ⁊ ēt per huiusmodi virtutē quodāmodo pcipiuntur particularia vel pticulares itentiões oium decē generꝝ. attamē huiusmodi pticulares itentiones aliter pcipiuntur ab extimatiua in homine ⁊ aliter ab extimatiua in bruto. naꝫ extimatiua brutorꝝ pcipit has non absolute. sꝫ in ꝯparatione ad ꝓsequendum necessaria vite vel ad fugiendū ꝯtraria. nō. n. sunt dati sensus animalibus aliis vt deseruiāt scientie sed vt deseruiāt ad necessitatē vite quare extimatiua in eis cognoscit idiuiduales itentiones put p talem cognitionem iuuant ad ea que sunt necessaria vite in hominibus vero qbus sensus deseruiunt nō solum ad vite necessitatē sed ad scientiā cognoscunt huiusmodi itentiones idiuiduales ab extimatiua in eis ēt scdm se ꝙ nō ꝯpetit animalib⁹ aliis. ideo ꝯmentator aut loquens de hac uirtute extimatiua ꝙ ꝯprehēdit intentões huius idiuidualis hoīs. ⁊ huiusmodi intentionē huius idiuidualis equi ⁊ vniuersaliꝫ itentionem vniuscuiusqꝫ idiuidui. x. pdicamētorum ⁊ subdit ꝙ videt esse. h. propriū sensibus hominis. nam vt dictum ē ꝓprium est extimatiuā in homine pcipere has intentiones scdm se in aliis vero. h. nō est scdm se sed per ꝯparationem ad necessaria vite erit itaqꝫ hic ordo qꝛ visu percipiēte figurā vel colorē alicuius subē vel aliquo alio sensu percipiente aliquid circa sbām per talem cognitionē sensitiuā intellect⁹ vel extimatiua poterit ipsam subām cognoscere. ⁊ quia sensus cognoscit aliquid quo cognito habere possumus cognitionē ipsius substantie dicitur sbā cognosci a sensu per accidens nō p se quod vero obiciebat de sbo caloris dici debꝫ ꝙ aliquid pōt esse sbm caloris vel alterius sensibilis p se vel vt illud sensibile ē quoddā ens vel vt ē imutatiuū sensus ignis ergo ē per se sbm caloris vt calor quoddā ens est nō vt est imutatiuuꝫ sensus. nam si calor esset sine igne imutaret sensum videmus. n. colorē esse i magnitudine vt in supficie ⁊ sic existens imutat visum attamē si color eēt preter magnitudieꝫ qꝛ haberet esse pūctuale nō possꝫ imutare visum qꝛ nō possꝫ facere angulū in oculo declarauerunt. n. facientes sciam de aspectib⁹ omē ꝙ videt sub angulo videri ⁊ qꝛ sic est magnitudo ē per se sbm coloris. nō solum vt est quoddam ens sed vt est imutatiuus visus magnitudo ergo aliquid facit in visu. ⁊ videt p se non p accidens ignis vero vel quecūqꝫ alia substātia pōt esse per se sbm caloris vel alterius sensibilis put illud sensibile ē quoddā ens nō autem put est imutatiuū sensus. ideo sba nihil facit i sensu ⁊ dicitur sentiri p accñs non p se.

q Uoniā quidez ē visus ⁊c. Postqꝫ phūs distinxit sensibilia cōmunia a ꝓprijs ⁊ determinauit de sensibilibus cōmunibus. i parte ista determinat d sensibilibus ꝓprijs circa ꝙ quinqꝫ facit scdm ꝙ quinqꝫ sunt huiusmōi sensibilia. primo ergo determinat de ꝓprio sensibili visus. scdo de proprio auditus. tertio de ꝓprio odoratus. quarto de ꝓprio sensibili gustus. quinto de ꝓprio sensibili tactus. scda ibi nunc aūt primum de sono. tertia ibi de odore autem. quarta ibi gustabile autez. quinta ibi de tangibili autem.

Ad euidētiam aūt prime partis notanꝫ qꝛ omnia visibilia quoddāmodo pticipant nāam lucis. nō est. n. itelligibile ꝙ visus sit vnus sensus pticularis ⁊ tamē obm eius propriā non sit vnius alicuius nature vel nō reducat ad aliqꝫ vnā naturaꝫ diuersificabit itaqꝫ ipm visibile put diuersimode participat nāꝫ lucis. color ergo ⁊ lux aliquo mō vnam naturā dnt. naꝫ color est quedā lux opaca ⁊ obūbrata ⁊ sicut colō pōt dici quedam lux obūbrata ita lux pōt dici qdam color clarus ⁊ splendidus. his visis dicere possumus ꝙ oīa visibilia ad quinqꝫ mōa reducunt scdm ꝙ quinqꝫ modis pōt aliquid ꝯparari ad naturaꝫ lucis. nam aliquid ꝯparat ad nām lucis qꝛ pōt in se recipere lucem vt corp⁹ dyaphanum ꝙ ē visibile non per se sed per extraneum colorem ⁊ propter lucem qꝫ recipit. scdo aliquid ꝯpatur ad nām lucis qꝛ habet in se huiusmodi nām sed habet eā modo opacato ⁊ obūbrato ⁊ sic sūt visibilia corpora colorata habentia in se colorē qui ē quedam lux obūbrata tertio aliquid ꝯpatur ad nām lucis quia hꝫ eā in se clare ⁊ lucide ⁊ ista sunt in duplici genere

quia aliqua habent hanc naturam magis cla-
re vt corpora supercelestia que per anotoma
siam possunt dici lucida. aliqua vero habent
eam minus clare vt ignis. Rursus est quartus
modus comparationis quia aliqua comparant ad
naturā lucis eo quod habeant hanc naturam
aliqualiter medio modo inter opacū ⁊ clarum
⁊ hoc modo comparatur ad naturam lucis illud
quod philosophus appellat visibile innomina
tum qz non potest vno nomine nominari ⁊ hu
iusmōi visibile ē quercus putrida squame quo
rundā piscium noctiluce. ⁊ cetera. talia in tali
bus quidē quia ē natura lucis modo medio in
ter opacuz ⁊ claꝝ ratione qua natura illa ver-
git ad opacū resultat ibi color rōne quia vergit
ad clarum resultat ibi lux ita quod ē ibi lux et
color vt in ꝓsequendo apparebit. Debemus
enim imaginari quod quedam habēt colorem
tantū vt ꝑticipantia naturā lucis modo opaco
quedā habent lucem tantū vt ꝑticipantia hu-
iusmodi naturā modo claro sed quedam hnt
vtrunque vz colorē ⁊ lucē vt ꝑticipantia natu
raz lucis modo medio uel quodāmodo modo
vtroqz vz aliqualiter claro ⁊ aliqualiter opaco
est vtiqz aliquid quod nec habet coloꝛez nec lu
cem sed pōt ꝛentiones hoꝝ recipe aliunde vt
diaphanū aliquid aūt hz colorē sed non lucem
vt corpus opacum. aliquid aūt hz vtrunqz vt
visibile innominatū. aliquid vero habet lucez
tantū. ⁊ hoc dupliciter qz vel habet hanc na
turā clare vt corpora supcelestia in quibus per
antonomasiā ē lumen. aliquid vero hz eaz mi
nus clare vt ignis. visibilia ergo reducuntur
ad. v. vz ad colorem ad diaphanum ad lumē
ad visibile innominatū ⁊ ad ignem secundū
hoc ꝑsens capitulū. potest diuidi in partes qui
que. qz primo determinat de colore. secundo
de diaphano. tertio de lumine. quarto de visi
bili innominato. quinto de igne. secunda ibi est
igit aliquid diaphanum. tertia ibi lumen aūt
est huiusmodi diaphani. quarta ibi nō omnia
aūt visibilia quinta ibi ignis aūt in vtrisque.
Rursus ad euidentiā prime partis sciendum
ꝙ visibile innominatū in quo est aliquo modo
lux ⁊ color plus accedit ad naturā coloris quā
lucis qz natura lucis ibi existens plus accedit
ad modū opacum secundū quem fit color quā
ad modū claꝝ secundum quē modum genera
tur lux ⁊ quia visibile innominatū sic appropī
quat ad naturā colorati. ideo philosophus vo
lens determinare de colore duo facit quia pri-
mo sepat ⁊ distinguit huiusmodi visibile inno
minatū a colore. secundo determinat de ipso
colore ibi visibile enim ē color. dicit ergo quo-
niam quidē est visus supple ꝑceptiuus ꝓprii
obiecti. hoc autem videlicet propriū obiectuz
visus est visibile alta autem littera non habet
cui sed cuius ⁊ tunc exponatur quod visibile est
h. cuius quidez visus est ꝑceptiuus ⁊ subdit qꝺ
visibile autem est color quidem ⁊ etiam est aliud quod vere quidem est dicere quod est visi-
bile innominatū aūt existit ens quia non potest
vno nomine nominari ⁊ subdit quod maxime
autē erit hoc manifestū ingredientibus idest ꝓ
cedentibus. nā infra manifestum erit quomo-
do huiusmodi visibile innominatū est aliud et
distinctū a colore. Deinde cū dicit visibile
enim ē color determinat de colore ostendens
quomodo sit visibile. circa quod duo facit qꝛ
primo facit quod dictū est. secūdo assignat cāz
dicti ibi omnis enim color. dicit ergo quod vi-
sibile enim est color hic aūt est in eo quod est se
cundū se visibile ⁊ exponit quomodo accipien
dū sit secundū se dicens. secundū se autē supple
dico colorē esse visibilē non rōne idest nō diffi-
nitōe vel nō ratione idest nō quod sit rō quare
omnia alia videantur sz qꝛ in seipō hz causam
essendi visibile. Notandum aūt quod colo
rem eē visibilē ꝑ se non rōne sed qꝛ ita se habz
cām quod sit tale dupliciter potest exponi. pri
mo vt exponatur ratione idest diffinitōe ⁊ tunc
est sensus quod color est visibilis ꝑ se non i pri
mo modo sed in secundo. nam primus modus
dicendi ꝑ se est quando diffinitio vel ps diffi-
nitōis ꝑdicatur de diffinito. secundus modus ē
quando ꝓpria passio ꝑdicatur de subiecto ⁊ quia
in subiecto est cā quare insit ei ꝓpria passio eē
ergo visibile. non ē diffinitio coloris nec ꝯpetit
colori per se rōne idest diffinitōe qꝛ nō pertiet
ad primū modū sed competit ei per se qꝛ color
habet in se cām quare sit tale quia hoc pertinet
ad secundū modū. aliter aūt exponitur sic. tam
color non ē ratio quare videantur omnia alia.
sed magis aliquid aliud vt lumen ē ratio qua
re videatur color erit ergo sensus quod color nō
ē visibile ꝑ se ratione idest quod ipse sit rō qua-
re omnia alia videantur. sed est huiusmodi qꝛ
habet in se cām quare sit tale. hec aūt expositiō
multū videtur ꝯcordare cū littera sequenti. vbi
ꝓbatur colorē eē visibilē ꝑ se non rōne qꝛ nō vi
detur sine lumine. videtur ergo eē intentio philo-
sophi quod color nō sit ratio quare omnia alia
videantur qꝛ aliquid aliud vt lumen est rō qua-
re videatur ipse. Dubitaret forte aliquis utrū
color sit visibilis per se ⁊ videtur quod nō quia ꝑ
se ⁊ ꝑ aliud opponuntur sed color est visibilis per
aliud vt ꝑ lumen ergo ⁊c. In ꝯtrium est littera
philosophi. Dicendū quod philosophus in
tertio huius videtur ꝯpare intellectū agentem
⁊ lumen ad colores ⁊ fantasmata vult enim ꝙ
sicut se habz lumen ad colores sic se hz intelle
ctus agens ad fantasmata quod si huiusmodi
similitudo eēt vera per omnia forte nō eēt via
ad euadendū quomodo colores essent ꝑ se vi-
sibiles vt philosophus testatur qꝛ lumen ꝑ intel
lectū agentis est necessarium in intelligendo
ꝓpter ipa fantasmata que non sunt intelligibi
lia in actu sed in potentia secundū ergo. h. colo
res quantū est de se non eēnt actu visibiles ꝙ
est ꝯ mentē philosophi vt in ꝓsequēdo patebit

illa ergo similitudo in tantum est vera qȝ sicut fantasmata nõ possũt immutare intellectũ possibilem sine intellectu agente sic colores non possunt immutare visum sine lumine deficit tñ huiusmodi similitudo quia irradiatio intellectus agẽtis requirit ꝓpter ipsa fantasmata. q̃ nõ sunt actu intelligibilia. sed lumen non directe requirit ꝓpter ipsos colores q sunt actu ⁊ ꝑ se visibiles sed requirit ꝓpter mediũ quod nõ imutat a coloribus nisi sit actu illuminatum ⁊ hec est sententia cõmentatoris qui hanc questionẽ pertractans ait quod lumẽ eẽ necessariũ in uidendo tripliciter põt intelligi aut quia lux dat coloribus formã ⁊ habitũ quo agunt i diaphanũ aut dat diaphano formam qua recipit motũ a coloribus aut utrũqȝ ⁊ subdit ꝙ si consideraverimus ꝙ dicit arã. in hoc capitulo erit manifestũ ꝙ lux non est necessaria nisi secũdũ quod dat diaphano formã aliquã qua recipit motũ a colore requirit itaqȝ lux non ꝓpter obiectũ sive ꝓpter colorem sed ꝓpter medium sive ꝓpter diaphanum cãm aũt quare nõ requirit lux ꝓpter ipm colorem assignat idem commentator cum ait quod impossibile est dicere quod lux sit illud quod largit colori habitum ⁊ formã qua sit visibilis quoniã si ita eẽt comparatio visionis ad colorẽ eẽt accidentalis ⁊ secunda nõ prima eẽt enim mediante illo habitu debemus enim imaginari quod color essentialiter ẽ quedã lux. nam lux est substantia ⁊ yposta sis coloꝝ. ⁊ inquantũ est color per se ⁊ essentialiter quedam lux per se ⁊ essentialiter est quid visibile verũtamen qȝ color non ꝑticipat lucem in excelentia ⁊ in claritate sed est quedam lux obumbrata. lȝ ꝓpter huiusmodi ꝑticipatiõem de se sit quid visibile non põt tamen immutare mediũ nisi sit valde dispositum. iõ requirit lumen nõ vt largiat formã coloribus qua sint visibiles sed vt disponat mediũ vt possit immutari a coloribus quare si ꝯsiderent ꝑtacta patet colores eẽ per se visibiles quod vero arguebat colores non eẽ ꝑ se visibiles qȝ vident ꝑ aliud vt ꝑ lumen. solutum ẽ ꝑ iã dicta qȝ vt pȝ per ꝯmentatorẽ lumen nõ requirit ꝓpter ipos colores sed ꝓpter mediũ. posset aũt ⁊ aliter solui argumentũ sed ꝓpter brevitatẽ sufficiat quod dictũ est. Ulterius forte dubitaret aliquis in quo modo dicendi ꝑ se color sit ꝑ se visibilis ⁊ videt quod in primo modo qȝ vt dictum est color est ꝑ se visibilis qȝ ꝑ se ⁊ essentialiter est quedã lux sed que competunt alicui essentialit competunt ei in primo mõ dicendi ꝑ se ut diffinitio vel ps diffinitiõis que indicat essentiam predicat de diffinito. Preterea quod color sit visibile quid sm ꝑhũm competit ei per se qȝ hec est natura ipsius coloris sed que competũt alicui per se qȝ illud sit natura eius spectat ad primũ modũ dicendi ꝑ se. ergo ⁊c. Dicẽdũ quod hanc qõnem ꝑtractat ẽt ꝯmentator asserens colorem eẽ ꝑ se visibilẽ sicut homo est per se risibilis. ait enim hanc ꝓpõm eẽ ꝑ se ⁊ essentialem sm quod subiectũ est cã p̃dicati non sm quod p̃dicatũ est cã subiecti. sed cũ primus modus dicendi ꝑ se sit quando p̃dicatũ ponitur i diffinitiõe subiecti ⁊ est cũ eius. secundus vero sit quando subiectũ ponit in diffinitiõe p̃dicati ⁊ est cã ipsius pȝ hanc ꝓpõm vȝ colorem eẽ visibilẽ ꝑ se eẽ in s̃o modo non in primo. est enim secundus modus quando ꝓprietas aliqua p̃dicat de subiecto ⁊ qȝ immutare visum vel eẽ visibile ẽ quedã ꝓprietas coloris ꝑtinebit. h. ad secundũ modũ dicendi ꝑ se non ad primum eam aũt huius assignat ꝯmentator. nam in primo modo dicendi per se p̃dicatũ ẽ prius subiecto in s̃o vero econverso subiectũ prius est p̃dicato hoc est ergo quod ipe ait dicens manifestum eẽ quod visio est aliquid posterius visibili ⁊ ꝙ est ꝓportio visionis ad colorẽ nõ sicut rõnalis ad hominẽ sed sicut risibilis ad hominẽ est ergo in hoc ius rõnis huius quod color p̃cedit immutatõem visus factam a colore prius enim intelligo quod sit color quã quod videat vel ꝙ immutet visum. posse ergo immutare visum ⁊ eẽ visibile nõ p̃dicat de colore tanquam prius de posteriori sed tãquã posterius de priore. sed qȝ hoc non põt spectare ad primum modũ dicẽdi ꝑ se sed ad secundũ. erit ergo in secundo mõ nõ in primo quod vero arguebat quod, eẽ visibile competit colori essentialiter ⁊ quod ẽ natura ipsius coloris p̃dicatio ẽ cãlis. ꝓ tanto enim verum est quod dicit qȝ immutare visum cãtur ab essentia ⁊ a natura ipsius coloris sicut ꝓprietas aliqua cãtur a principiis ⁊ a natura ipsius subiecti posse itaqȝ immutare visum ⁊ eẽ visibile sequit naturã ⁊ principiũ ipsius coloris sicut posse ridere ⁊ eẽ risibile. sequit naturã ⁊ principia ipsius hominis. Ulterius forte dubitaret aliquis vtrũ eẽ visibile competat colori per se ⁊ primo vel ꝑ se tm̃. Dicendũ ꝙ hanc q̃stionem ꝯmentator tangit in capitulo de sensibilibus cõibus. vbi dans differentiã inter sensibilia cõia ⁊ ꝓpria ait sensibilia cõia sentiri ꝑ se. sed non primo. ꝓpria vero ꝑ se. ⁊ primo vñ ⁊ in hoc capitu. idem ꝯmentator ait colorẽ eẽ visibilem sm intentiõeȝ primã vt ergo appeat veritas quesiti. sciẽn ꝙ illa tria differũt ꝑ accidens ꝑ se ⁊ primo. nam illa sunt ꝑ accidens q̃ nec rõne generis nec spẽi nec sm ꝙ huiusmodi habent in se cãm quare sint talia sed accidit ea sic eẽ vt musicũ eẽ album. musicus. n. vñ musicus ẽ nec rõne generis nec rõne spẽi. nec sm ꝙ huiusmodi hȝ in se cãȝ quare insit ei albedo sed omnio accidit albũ de musico predicari ita ꝙ per accidens oĩo est oppositũ ei ꝙ est per se ⁊ primo sed primo ⁊ per se non oĩo opponuntur sed se hñt sicut superius ⁊ inferius. nã ꝙ ẽ primo est per se sed nõ ꝯvertit eẽ. n. per se ẽ cõius quã eẽ primo. Advertendũ ergo ẽ ꝙ tãȝ i primo modo dicendi per se ꝙ in secundo aliqua sunt ibi per se tm̃ aliqua per se. ⁊ prĩo. nã cuȝ aliqua pars

pars diffinitōis ꝯpetit diffinito rōne generis ꝯpetit ei per se sȝ nō primo. si tamē competit ei rōne spēi ⁊ sm ꝙ huiusmodi ꝑdicabilē de eo ꝑ se. ⁊ primo hoiem. n. eē rōnabilē ⁊ eē sensibilez utraqȝ est in primo mō dicendi per se. sed quia rōabile ꝑdicaē de homine rōne ꝓprie spēi ⁊ sȝ ꝙ huiusmodi hō ē rōnalis per se ⁊ primo sȝ qr eē sensibile nō ꝯpetit hōi in eo ꝙ hō ⁊ rōe ꝓprie spēi sȝ in eo ꝙ aīl ⁊ rōe generis hō ē sēsibilis per se sȝ nō prīo ⁊ sicut i prīo mō dicēdi per se vbi diffinito uel pars diffinitōis predicaē de diffinito inuenimus aliqua per se tīn aliqua uero per se ⁊ prīo sic in sc̄o modo ubi ꝓprietas ꝑdicaē de subiecto. hunc ordinē inuenire potemus. nā aliqua ꝓprietas competit sbo ratione generis aliqua uero competit ei sm ꝙ huiusmodi ⁊ rōne ꝓprie spēi. nam hō ē palpabilis ⁊ risibilis sȝ ē palpabilis in eo ꝙ corpus ⁊ rōne generis et ē risibilis in eo ꝙ hō et rōne ꝓprie spēi quare eē palpabile competit ei per se. sed nō primo esse vero risibile per se ⁊ prīo color itaque qr sm qd hꝰ i est quedā lux ⁊ hȝ inmutare visū ē visibilis per se. ⁊ prīo nā vt dicebaē in lectōe ꝑcedenti. visus inmutaē a sensibilibus cōibus rōe generis ⁊ i eo ꝙ ē quidā sensus sed a sensibilibus ꝓpriis inmutaē rōne ꝓprie spēi ⁊ sm ꝙ hꝰ i. iō vt dicebaē sensibilia cōia sentiunē per se sed nō prīo colores vō ⁊ alia sensibilia ꝓpria sētiunē per se ⁊ prīo. ⁊. h. de quesito sufficiant. Alterꝰ forte dubitaret aliquis vtrȝ color sit rō qr oīa alia videanē ⁊ vr̄ ꝙ sic qr phūs primo posterio. sic diffinit eē. primo dicens primū ē cui alteri per ipm nō ipi per alterȝ qr si esse visibile competit colori. primo oīa alia videbunē per colorez color vero nō videbiē per aliquid aliud. in ꝯtrarium est phūs ⁊ veritas. nā color videē per lumen non aūt econuerso. dōm ꝙ vt pȝ per hūa opȝ oīa ꝓpria visibilia participare aliquo mō vnā naturā ⁊ illa est natura lucis. qnicqd ergo sm ꝙ hꝰ i participat naturā lucis ē visibile per se. ⁊ primo ꝙ vero nō de sui natura nec sm ꝙ hꝰ i ē essentialē aliqua lux per se ⁊ prīo visibile eē nō pōt colores itaqȝ per se. ⁊ primo sūt visibiles qr essentialē ⁊ sm ꝙ hꝰ i quedaȝ lux sunt.

Aduertendū tn̄ ꝙ natura lucis per q̄ȝ sunt aliqua visibilia per se. ⁊ prīo nō equaliter participaē ab oī visibili sȝ perfecte ⁊ clare participaē a lucido imperfecte vō ⁊ ꝑ modū opacū ⁊ obūbratū participaē a colore. lux ergo ē uisibilis per se et primo per oēȝ modū qr participat illā naturā perfecte color uero ē uisibilis per se et prīo nō per oēm modū qr naturā illā participat incōplete. cū ergo queriē vtrū color sit rō quare videanē oīa alia qr hꝰ i qō ꝓpter lucē uidebaē eē inducta dicere possumus ꝙ qr tāȝ lux quā color sunt uisibilia ꝑ se. ⁊ primo nec color largiē formā luci ut uideaē nec lux colori sȝ cām in luce q̄ȝ in colore reperiē natura aliqua per q̄ȝ quodlȝ istorū est uisibile per se. et prīo lux tn̄ excellit colorē qr cū lux participet illā naturā ꝯpleteē inmutet uisū nec indiget colore rōe sui nec rōne medii. sed sufficiens ē rōne sui taȝ mediū quā organū inmutare color vō eo ꝙ naturā illā ꝑcipit icomplete sȝ nō indigeat luce rōne sui indiget tn̄ ea rōe medii ꝑnt itaqȝ. h. duo siē eē ꝙ color sit prīo ⁊ ꝑ se visibilē. ⁊ tn̄ idigeat luce nō ꝑp se sȝ ꝓpter mediū ꝓpter ꝙ pȝ ꝙ si qō ītroducta inducitē ꝓpter lucem ⁊ ꝓpter colorē in se neutrū neutro indiget. si vō inducaē ꝑp mediū color indiget luce nō ecōuerso. simplr̄ ergo loquēdo magis color idiget luce q̄ȝ lux colore. Ex his itaque manifeste patere pōt. h. quatuor se hēe sm quēdā ordinē ad visū vȝ sēsibilia ꝑ accidēs sēsibilia cōia colorē ⁊ lucē. nā a sēsibilibꝰ per accēns visus nō inmutaē nec rōne sui generis nec rōne ꝓprie spēi a sēsibilibus vō cōibus inmutaē rōe generis sui nō rōe ꝓprie spēi a colore qō inmutaē rōne ꝓprie spēi sȝ nō ꝑ oēm mōȝ cū idigeat luce ad talē inmutatōȝ. sȝ a luce inmutaē quodāmō ꝑ se ⁊ prīo ꝑ oēm mōȝ. Ex his aūt circa colorē duo sūt diligēē notā. prīo qr colorē inmutatiuus visus ꝑ se nō i prīo mō sȝ i sc̄o. Rursus color nullo mō ē rō qr videaē lux. lux aūt ē aliquo mō rō qr videaē color ⁊ si nō rōe ipiꝰ coloris saltem rōe medii. duplr̄ igiē vt i ꝑcedētibꝰ tāgebatur ꝑt expōi lrā. illa colorē eē visibilē ꝑ se nō rōe sȝ qr hȝ i se cām eēndi visibile. prīo ut ꝑ. h. oñdaē ꝙ ē visibilē ꝑ se i sc̄o mō vbi i sbo ē cā ꝑdicati nō aūt i ꝑo vbi rōꝰ i. diffō ꝑt de diffinito sc̄o. h. ꝑt itelligi vt dicaē colorē eē visibilē nō rōe. i. nō ꝙ ipe sit rō q̄r oīa alia uideaē ut ꝙ sit rō qr uideaē lux sed magis ecōuerso luxē rō qr uideaē color ⁊ si nō rōe eius tn̄ rōe medii ut supra tetigimus. h. ergo mō nō ē color ꝑ se visibilē rōe sȝ erit per se uisibilē qr hȝ i se cām ut qr participat i se nāȝ lucis ꝑ q̄ȝ per se visibilē dici dȝ ꝙ vō ꝯpiciebaē ꝙ illd ꝙ ē prīo ē alti per ipum nō ipi per alterū pȝ ꝙ colori rōe sui nō ꝯpetit eē visibile per alteraȝ vt per lucē. sȝ. h. ē rōe medii. Deīn cū dic oīs n. color assignat cām dei ꝑt aūt. h. pars duplr̄ i ducī sm ꝙ pars ꝑcedēs duplr̄ expōebaē. nā si itelligaē colorē nō eē visibilē rōe ꝙ ipe sit rō. qr oīa alia uideanē plana ē sētia hꝰ tex. vt dicaē colorē nō eē visibilē sic ꝙ oīa alia videanē ꝑ ipm cū ipm videaē per aliō aliqd ut per lumē. ꝙ aūt sic sit pȝ qr oīs colorē mouēs eius diaphanū ꝙ ē sm actū. i. ꝙ ē actu illuiatū ⁊. h. ē ipius nā. uñ qō color nō ē qd visibile sine lule. sȝ oīs cuiuslȝ color ē visibile i lule de diaphano illuiato ex qꝰ i. ꝓpē ꝙ de lule. i. i diaphano illulato dōm est primū. Notāī aūt hāc lrāȝ posse alr̄ itroduci sȝ ꝙ lrā ꝑcedēs ꝑt alr̄ expōi. nā si itelligimus colorē nō eē visibilē per se rōe. i. diffōe. sȝ qr hȝ i se cāȝ ē ꝙ iō ē nō sit ꝑ se visibilē i sc̄o mō sȝ i sc̄o. ꝯcluabiē sic. h. lrā ad ꝑcedēā. hō dico ꝙ colorē ꝑ se visibilē i sc̄o mō. nā color iō vr̄ qa mouet visū i lule qr cū color hāt i se cāȝ qr sic moueat visū colō nō ē ꝑ se visibilē i ꝑo mō ubi diffō i ꝑs diffōis ꝑt de diffito sȝ ē per se visibilē i sc̄o mō ubi dnotaē cā ꝑti ⁊ ubi ꝓprietas de sbo ꝑt. Notāī aūtē ꝙ

mouē diaphanū illūiatū dr̄ eē nā coloris q2.h.
ꝯpetit colori ꝑ nāz suā nō ꝑ aliq̄ aliā formā addi
tā. Notan̄ ēt ꝙ.h.ꝙ.h.ē nā coloris sic mouere
diaphanū i actu differt color ꝙ ē visibile ꝓpriū
a magnitudie ⁊ ab aliis visibilibus cōibus. nā
magnitudo nisi addat ei aliq̄ alia forma ut ui
ꝗ sit colorata l' lucida nō pt̄ de nā sua moꝛ ē me
diū l' organū; color tn̄ absq̄ additōe alterius forē
pt̄ ꝙ nō reqrit illi lux.h.nō ē ꝑ colorē sz ꝑ me
diū ut supra sufficiēt ostēdimus. Dubitarz for
te aliqs q2 nūc phūs sibi ipī eē ꝯtrius. ait.n. ꝑus
eē deteriandū de luie ⁊ tn̄ prius defiat de dia
phano. Dr̄ ꝙ vt patuit exponēdus ē pūs tex.
h.l. dr̄ ē de luie sic.i. de diaphano illūiato. vn̄
l'a ꝯsiti ubi nos hēmus de luie p̄o dr̄ ē. hz iō
dr̄ ē de luce qd sit ⁊.h. erit i dicēdo de diapha
no qd sit qr cū diaphanū illūiatū dicat duo. vz
diaphanū ⁊ lumē prius dr̄ ē de diaphano illūia
to.i. de diaphano ⁊ luie q̄z de visibili innolato
⁊ sic de aliis l'ra dicēt. hunc.n. ordinē tenebit
q2 prius defiabit de diaphano postea de luie
postea de visibili inolato et sic de aliis. Deiñ
cū dicit. et igit aliqd defiat de diaphano dicēs
ꝙ ē igit aliq̄ i diaphanū et exponit q̄d appellat
diaphanū dn̄s diaphanū āt dico ꝙ ē qd visibile
nō āt s̄m se ut ē sipl'r dicere ē qd visibile sz.h.ē
ꝑ accn̄s ut dic ꝯm.ē.n.h.nō ꝑ colorē nāl'r exn̄
tē i eo sz ꝑ colorē exneū. ⁊ addit ꝙ h⁹ i corpus
diaphanū ē aer ⁊ aq̄ ⁊ mlt̄a de nūero solidorū
corpoꝝ vt chasallus ⁊ qdā alii lapides p̄ciosi.
⁊ subdit ꝙ nō.n. s̄m ꝙ aq̄ nz s̄m ꝙ aer ē qd dia
phanū. sz qm̄ ē eadē nā cōis ibis utrisq̄.i. i ae
re ⁊ aq̄ ⁊ i perpetuo superius corpore. Notan̄
āūt ꝙ lumē ē q̄si color diaph. diaph. ergo cū sit
qd visibile mediāte luie ⁊ cū nō hāt lumē a se pz
ipm nō eē visibile per se sed ꝑ colorē exneū.i. ꝑ
lumē aliūde acceptū. Notan̄ ēt ꝙ quonēcunq̄
aliq̄ passio ē cōis plib⁹ corpib⁹ oz dar̄ aliq̄ cōez
nāz ꝑ q̄m isit olb⁹ ill' diaph. ergo q2 ē passio cōis
aeri ⁊ aq̄ ⁊ corpori sr̄celesti oz hāc ꝓprietatē cō
uēire olb⁹ eis ꝑ aliq̄ nām cōem q̄ isit aeri ⁊ aq̄
⁊ ēt corpi ꝑpetuo ꝙ ē sr̄ius.i. corpi celesti. De
in̄ cū dic lumē āt ē h⁹ i defiat de luie circa ꝙ duo
fac q2 p̄o ōstat ō luie. s̄o r̄ouet q̄sdā f'las opio.
circa ipm ibi ꝙ qd igit diap. dic ergo ꝙ lumē āt
ē supp̄ actus h⁹ i diap. et s̄bdit ꝙ s̄m ꝙ ē diap.
p̄o suple ē ad lumē sz de se ē illō i quo ē tēbra ad
dit āt ꝙ lumē ē ut color diap. s̄m i ꝙ ē actu diap.
ab igne āt h⁹ i ⁊ ꝙ ē sursū corpus diap. ut ē h⁹ i
i actu ab igne l' a corpe ꝙ ē sursū l' ab alio aliq°
corpe ⁊ s̄bdit ꝙ ⁊.n. hunc.i. corpi qd ē sursū. inē
aliqd vnū. ⁊ id.i. aliq̄ vna ⁊ eadē nā suple cum
igne ⁊ aliis corpibz luiosis. Notan̄ āt qd corpus
diap. de se ē illō i quo ē tēbra ipm āt ē i p̄o ad
lumē ⁊ lumē ē actus ⁊ pfectio eius. Notan̄ ēt ꝙ
sicut corpa opaca hn̄t ꝑspicuitatē i exmo ⁊.h.ē
color eoꝝ q2 colō ē ꝑspicuitas extrēa i corpe opa
co sīte i corpe tiato sic diaph. hn̄t ꝑspicuitatē i
ꝓfūdo ⁊ h⁹ i ꝑspicuitatē vidēns ꝑ lumē q2 lr̄ inē
se hz i ꝓfūdo corpis diaph. s̄ ꝙ se hz color in ex
trēo corpis tiati. itaq̄ bn̄ dcm̄ ē ꝙ lumē ē q̄si q̄
daz color diaph. Notan̄. ēt qd sicut diaph. ē q̄
dā passio cōis aeri et aq̄ et corpi sr̄celesti ita lui
nositas ē q̄dā passio cōis corpi sr̄celesti ⁊ igni q2
sicut diaphāeitas nō ierat aq̄ ut aq̄. nec aeri vt
aer. sz ierat his ꝑut cōicab at cū sr̄celesti corpe
sic luiositas nō ē i igne s̄m ꝙ h⁹ i sz ꝑut hz aliqd
cōe cū corpe sr̄celesti. iō ait qd huic.i. corpi cele
sti iest aliqd vnū. ⁊ id.i. aliq̄ vna ⁊ eadē cōis nā
cū igne ꝑ q̄z qd iē eis vna cōis passio ut luiosi
tas. Notan̄. ēt corpa sr̄celestia q̄tū ad aliq̄ lut
ptē eē diap. q̄tū ad aliq̄ eē lucida nā orbes ipi
sūt diap. stella v̄o q̄ ē spissior ꝑs sui orbis ē luci
da ⁊ q2.h. iferi⁹ reperiūt aliq̄ corpora diap. aliq̄
v̄o lucida oz celū cōicare cū his iferiorib⁹ per
aliq̄ unā cōez nāz per q̄z iūt eis diap. ⁊ per ali
q̄ nāz cōem per q̄z isit ei luiositas. No. ēt qd
nihil ē cōe vniuocū celo et istis i'feriorib⁹ i'mo tāta
ē dr̄ia celi ad t'rā et vt'z sr̄celesti corporis ad.h.
iferiora ꝙ ea q̄ vr̄ cōia vtrisq̄ tātā anologiaz
hn̄t ꝙ q̄si ad equocatiōez ūrgūt. iō ait ꝯm̄. ide
s̄bs orbis ꝙ ē qd ē.h. et ibi ē q̄si equoce. q̄ nō ē i
telligeñ. de equocatōe uera ut ꝙ luiositas.h. ⁊
ibi l' diap.h. ⁊ ibi sit olo equoce. sz ꝑ maximā
dr̄iā ⁊ analog. dicta ē equocatio cū ei go dr̄ esse
aliq̄ unā nāz i sr̄pcele. ⁊ iferio⁹ nō ē itelligeñ de
vitate vniuocatōis sz cuiusdā anolog. nā luiosi
tas ⁊ q̄cūq̄ alia cōis passio excelēti⁹ ⁊ ꝑ p⁹ repit
i celo. posteri⁹ āt i his iferiorib⁹ Deiñ cū dic qd
qd igit r̄ouet q̄dā f'las opi. circa ipz lumē ⁊ ēt
circa ipm diaph. circa ꝙ.d.f. q2 p° r̄ouet f'las
opi. circa lumē. s̄o r̄ouet h⁹ i opi. f'las circa dia
pha. ibi ē āt coloris susceptiuū. circa pm̄.d.f. q2
p̄o ꝓpōit ꝙ iīēdit. s̄o ꝓbat ꝙ dixerat ibi nz eim
possibile ꝓpōit.n. p̄o f'las opi. circa lumē q̄ fuerūt
due q̄rz una erat ꝙ lumē erāt cor⁹ sunt.n. aliā sāc
sū tres eē spēs ignis. ignis. carbo. ignis. flāma
⁊ ignis lux. qr̄ si lux eēt spēs iglis cū ignis sit cor⁹
eēt eē ⁊ lux cor⁹. s̄a fuit error circa lucē ipi⁹ dēo
cri. q ut dr̄ i p̄o de gnōe oīa uoluit saluare per
athōs ꝑ ꝙ uoluit lumē eē quosdā athōs ⁊ q̄dā
ꝑua corpa decisa ⁊ defluētia a corpe luioso. h.ē
g° ꝙ phūs ait ꝙ qd qd igit ē diap. ⁊ qd lumē di
ctū ē q2 ut pt̄ palā ꝑ dicta lumē nz ē ignis nz olno
cor⁹ nz defluxus alic⁹ corpis q2 si eēt defluxus corpis
eēt ⁊ sic cor⁹ aliqd sz et lumē s̄m hūc mōz ponen
di eēt p̄ntia ignis aut h⁹ i alic⁹ corpis i diap. de
in̄ cū dic nz.n. ē possibile ꝓbat ꝙ dixerat. circa
ꝙ.d.f. q2 p̄o ōndit qd lumē nō ē cor⁹. s̄o qd nō ē de
fluxus corpis ibi et nō recte. circa pmū.d.f. q2
p̄o f. qd dcm̄ ē. s̄o qd dā qd supoiuerat ꝓbat ibi
vr̄ āt lumē. iīēdit āt talē rōz si lumē eēt cor⁹ eēnt
duo corpa i eodē loco vz lux ⁊ aer cū simul sit lux cū
aere. sz.h.ē ipossibile g° ⁊c. de hac āt rōe nō pōit
nisi mediū dn̄s ꝙ nz.n. ē possibile duo corpa
eē i eodē loco ꝙ oporiēt ponē si lux eēt cor⁹. deiñ
cū dic nō āt lumen ꝓbat ꝙ supposuerat vz qd si
lux eēt corpis duo corpa eēnt i eodē loco dn̄s ꝙ
vr̄ lumē ꝯriū eē tēbre. tēbra āt ē priuatio h⁹ i hi
tus. i. p̄nō h⁹ luis ex diap. q2 palā ē ꝙ lumē est
p̄ntia

pñtia hᵒ.i.pñtia lucis in diap. Not.āt qd si te bra priuat lumē a diap.cū n̄ priuet aliqd ab ali quo nisi qd ē pñs illi cū diap.est illūiatū lux est pñs ipi diap.⁊ est sil' cū illo qr si lux est corpus erūt corpa duo in eod loco erit.n.pñtia lucis ⁊ p pñs pñtia cuiusdā corpis in diap.qꝫ est impos sibile ēē.ꝫ.h.dubitan̄.vtꝝ lux eēꝫ cor'ꝫ de h.in sequti lectōe dicet. Delñ cū dic ⁊ n̄ rēe ipobat aliā errorem vꝫ qꝫ lux n̄ est defluxus corpis. Ad eᵒeuidentiā sciend qꝫ ponentes lu cem ēē defluxū corpis ponūt lucez mltipli cari i tpe qꝫ motus ⁊ defluxus corporis nō pt esse i instāti a destructōe gᵒ pñtia cū lux non mltiplicet i tpe n̄ pt eē qꝫ sit defluxus corpor de hac āt rōe nō pōit nisi mediū vꝫ qd lux nō mltiplicat i tpe ꝫ in instāti.iō ait qd non recte dixit Empe.ponēs lucē mltiplicari in tpe nꝫ ēt recte ait si aliqs alius sic dixit qd lumē ferat ꝫ extēdat lerē ⁊ extendit cor'ita qd lux sit gdā motus corporis i spacio medio tre ⁊ ptinē tis.i.terre ⁊ celi ⁊.h.i tpe qr sp defluxus moi' ē i tpe.nos āt lateat qd sic multiplicet in tpe ꝫ ibdit qd.h.n.ponē est ex ea vitatem q rōne ꝫ pbendi pt ⁊ ex ea q vnr ad sin̄.nā in paruo spacio latet nos ab oriente āt in occñs latere nos et qd mltū magna qd ⁊ difficil' ⁊ ef est i possibile poni. No.āt qd ponentes lucē esse d fluxū corpor ponūt duo cor esse in eod loco qr h.posito illo cor'cᵒlux est dflux' lē sil' cū diap. ef.h.ponentes ponūt lucē mltiplicari in tpe qr motus ⁊ defluxus corpor in instāti esse non pt. No.ēt alīq mltiplicari in tpe q cū fiant in paruo spacio vnr fieri in instāti vt sonus qui mltipl' in tpe si sit ppinquus fiat ꝫ cū in vᵗ qꝫ audiat in magno ēt spacio fibiꝫ apparet qd mltipl' in tpe vt si qs a remot percuciat arbores prius videbit percussio ꝫa ꝫ audiat percussio pla qr si lux mltiplicaret in tpe in paruo spacio posꝫ nos late sed in tāto spacio qnt ē a celo ad trā aborteēt ad oculos nos la tē ēt īpossibile. Deide cū dicit ē āt calor rēo net quēdā errorē possibilez circa diaph.posset n.qs credē qꝫ diaph.de se esset qd coloratū uł qd lucidū quoꝫ neutꝫ vn̄ est.nā diap.neutrū hoꝫ bꝫ a se.ꝫ.h.recipit aliunde.iō ait qꝫ ē co loris susceptiuū qd sine colore ē.soni āt qd ē ab sono ⁊ subdit qꝫ sine colore est āt ip sū diaph.ꝫ est inuisibile.inuisibile dico diap.qr est id qꝫ vix vt vix vᵗ qd est tenebrosū ⁊ ad dit qd diap.qd est hᵒ.i.ē qd tenebrosū.ꝫ non cū sit actu diaph.ꝫ cū est pō.nā eād qd natu ra diaph.qñdoqꝫ est tenebra ut cuꝫ est priuata luce qñqꝫ āūt est lumē ut cū ē luci pūcta. No.āt qꝫ sicut nā eo ipo cōpus de se dꝫ eē l formis qr aliqñ ē pūcta forme ⁊ aliquñdo est priuata for sic aer ipse de se dꝫ dici tēbrosus qr eād nā aeris a l̄n luci pūgit a l̄n luce priuat. No.ēt qꝫ qcqd vnū pcipit ē aliquo mō qd visibile ⁊ qcqd au ditū cognoscit ē aliquo mō qd audibile ⁊ qr p nullū aliū sēn cognoscim'silētiū esse nisi p audi

tū oꝫ silentiū ad audibile reduci ⁊ sicut silentiū reducit ad auditū sic ⁊ tenebrosū reducit ad vi sū est ergo tenebrosū aliquo mō qd visibile nō p se sed p lucē.nā sicut p sonū iudicam' de silen tio vt nō audiendo sonū dicim' nos audire silē tiū sic p lumen iudicamus de tenebra vt non videndo lumen dicimus nos videre tenebras.

Notan̄ ēt qꝫ diaph.dr eē inuisibile et dr vide ri vt tēbrosum ei ēt vᵗ vix visibile in inuisibile de se vix visibile ē qr videt p aliō l' dr eē vix visibile qr aliquo mō reducit ad nām lucis ⁊ āt vt tenebrosū qr de se caret luce.

On ola aūt uisibilia sūt ⁊c. Post n q phūs declarauit de colore ⁊ diaph.⁊ de luce l pte ista vt dicebat declarat de visibili inoiato.circa qꝫ tria facit qr prio declarat de hᵒi visibili.ꝫo aūt tale visibile inoiatū ē tertio qd dā qꝫ supposuerat pbat.ꝫa ibi n̄ autē noiata sunt.tertia ibi nūc āt i tm̄.dic ergo qꝫ ola āt visibilia sūt in luce ꝫ solū vnī'cuiusꝫ p prius color.qdā.n.i luce qd n̄ vnr.in tēbra aūt faciūt ꝫsū.i.sentiūt ⁊ vnr vtilia q vnt ignea ⁊ lucētia cuiusmōi sūt qrcᵒ putrida noctiluce ⁊ ce tera hᵒi. Noi.āt qꝫ noctiluce qrcus putrida et cetera talia sūt alio mō visibilia ꝫ lucida ⁊ colorata ⁊ ēt ꝫ diap.qr diap.ut supra tetigi' de se nec hñt lucē nec colorē.lucida vō hñt lu cē ꝫ n̄ colorē colorata qd alia ab istꝫ hñt colorē ꝫ n̄ lucē ꝫ.h.hñt lucē ⁊ colorē ⁊ vnr l luce ⁊ l tē bra.l tēbra vnr sub luce ⁊ apparēt lucida l luce vō vnr sub colore ⁊ appēt colorata. Delñ cū di cit nō āt aūt talia eē inoiata uno noie dicēs n āt noiata sūt talia uno noie talia.n.sūt qrcᵒpu trid cornu quorūdā aialiū capita ⁊ squame q rūdā piscis ⁊ oculi quorūdā aliū ut oculi cati ⁊ ue oculi muscipule q in tēbris vnr scintillare ⁊ lucere ⁊ subdit qꝫ nullialioꝫ vr pprī'color sim ple cū sint i tēbris ⁊ cū vnr lucētia ꝫ p quan dam.h.sic vnr ut qr i tēbr n̄ vnr sb pprio colore ⁊ in luce nō vnr sub ppria luce. alia rō ē.i.nō ꝫsentis speculatōis. Dubitaret forte aliqs q h.uisibilia inoiata in tēbris non vnr sub pprio colore ⁊ in luce nō videt sub ppria luce. Dō q declarare de gnōne uisibiliū ut qualr gnāt lux ⁊ color nō ē pñtis speculatōis ꝫ magis ptinet ad libꝫ de sensu ⁊ sēato iō in ista dr qꝫ.h.ostēdit est alia rō.in.h.n.libro ostēdit de sensibilib'ut ha bent imutare sēsū ꝫ qualꝫ hāt gnāri ⁊ licet ip se qlitates sensibilei.aliā speculatōꝫ expolcit atri ⁊ si.h.cure sit alicui scire p sri'bita ostēdit quō dā mō vitas qsita. dicebat.n.supra aliq ptici pare nām lucis mō vmbroso ⁊ opaco ⁊ illa sūt colorata tm̄ qr color nō ē nisi qdā lux obūbrata aliq vō pticipat nām illā mō claro ⁊ illa sūt lucida aliq vō pticipant hᵒi nām mō aliqꝫ claro ⁊ mō aliqꝫ opaco p qꝫ l eis ē utrūqꝫ vꝫ lux ⁊ color vtētib'.n.elemtꝫ ad ꝫpōm vt ꝫnt pōit ꝫilg i ꝫpōe aliquoꝫ corpū diap.aeris ⁊ lucidū igni s gtcē obūbrari p opacū.qr l talib'ē color p ptc

spacii ire aliqñ obũbrãs diaf. aer ĩ lucidũ igit ĩ ibi aliqualr lux qz hʔ i diaf. ĩ lucidũ ut tactũ ĩ ñ pfcẽ obũbrat per opacũ illõ lux gº iª qz dñil ẽ ñ apparz in luie sz i tẽbra. accit .n.h.eis vt cõ mẽ. ait qz accit in lucibz puls q̃ ñ appẽt in luce sz i obscuro. color võ taliũ ñ vr i tẽbris qz il la lux debil ñ pt reducẽ mediũ perfcẽ ad actũ ut possit videri eox color sz i luce apparet eo rũ color sicut i tẽbra apparebat eox lux. Ultius forte dubitaret aliqs qr talia ñ sr vno noie noia ta. dõ qz visibile pt ɔsiderari qstũ ad illõ qz est in forma ale ĩ sic lux ĩ color sr ea i qbus forlr est nã illa q̃ ẽ motiua visus. ho pt ɔsiderari visibi le qstũ ad illõ qz ẽ ibi mãle ĩ sic ipse res sr visibi les qz pticipãt nãz coloris l' lucis neutro ãt mõ h. visibilia sr noiabilia vno noie qz hʔ i visibi lia necis colorata tñ nec lucida tñ sz vtrũque. Rursus nr̃te sr spẽs rex qbz.h. ɔpetit. nã q̃r ena putrida squame pisciũ oculi quoxdã aĩali um ĩ mlta alia sr sic visibilia. nullo ergo mõ ta lia pñt ɔpetẽr sub uno noie ɔphẽdi. Deiñ cuz dicnũc ãt i tñ pbat qz supposuerat vz colorez box visibiliũ nõ videri sine luie. tria ergo facit qz po pbat. h. p rõez. ho p signũ. tertio ex his q̃ dixerat remouet errorẽ democri. ha ibi signuz sit hʔ. tertia ibi ñ. u. bñ. h. dic ergo qz nũc aũt i tãtũ dictũ ẽ ĩ manifestũ qñ qõ color vr i luie vñ sine luie ñ vr color. rõ .n. hʔ ẽ qz. h. erat esse ipi colori. l. h. erat nã color ẽ motiuũ diap. sz actũ. actus .n. diaph. ẽ lumen. Uo. aũt vĩ rõis hʔ. l. h. ɔsistẽ qz qz ut. s. dicebat nã color ẽ mouẽ diap. i actu diap. aũt i actu eẽ ñ pt sine luie cuz lumẽ sit actus ĩ pfectio diap. qr color sine luie ñ posit mouẽ mediũ ĩ p ɔñs nõ posit uideri. de iñ cũ dicit signũ aũt hʔ pbat. h. idõ p signũ dñs qz manifestũ signũ huius ẽ qz color nõ posit vi deri sine luie. i. sine diaph. actu illũiato qz sigs ponat illõ qz ẽ habẽs colorẽ sr ipm visũ nõ uide bit sz color mouet diaph. puta aerẽ ab. h. aũt ẽ aere iam ɔtinuo existẽte ipi oclo mõ sẽsitiuum ut hz alia lr̃a mouet quo sentimus. i. mouet oculus. Uo. ãt qz si ponat corpus coloratũ. s. ocñt. tãc iter ocl̃z ĩ illõ corʔ ñ pt iterpõi diap. actu illũiatiũ. ĩ idõ nõ fit uisio ĩ qz sic ẽ signum qz ad visionẽ coloris reqrit diap. illũiatũ siũ lumẽ. Deiñ cũ dic nõ. n. bene ex his q̃ dixerat remouet errorẽ democri. dicẽs qz. h. i. in. h. nõ bene dic democritus q opinatus ẽ qz si id qz ẽ mediũ eẽt uacuũ. pspici utiqz certe possz ĩ si for mica eẽt in celo. h. n. ẽ i possibile qz tpni uidere ẽ pati ẽte aliquid ipo sẽsitiuo. i. ipo organo sz qz ab ipo colore qui ur i possibile ẽ pati organum i mediate cũ deiñ sit supra qz sẽsible positũ supra sẽsu non faciat sensũ relinquit ãt qz. h. sit a medio qr necesse est aliqd esse mediũ vacuũ. aũt facit qz nõ solũ nõ aliqd certe videbimʔ sz olo nihil videbit. addit ãt mediũ epilogi qz pp q̃ qdez igit cãm colorem necesse est videri in lumine dictũ ẽ. Uo. aũt hn ɔñ. qz in oĩ uisione ĩ in oĩ ɔñsiõe facta in sẽsu ẽ ibi tria dare vz aliqd qz ẽ

ibi tãgẽs ĩ ñ tactũ. i. mouẽs et ñ motũ ut ob aliqd võ qz ẽ tactũ et nõ tãgẽs. i. qz ẽ motũ ĩ ñ mouẽs ut organũ. tertiũ aũt ẽ tangẽs ĩ tactum ut mediũ qz ẽ mouẽs ĩ motũ opz. n. qz si õbe vidẽ colorẽ qz ɔtinuet aer siue aliud corʔ diap a corpe colorato vsqz ad oculũ corʔ ergo colora tũ mouebit aerẽ. ab. h. ãt aere ɔtinuato usque ad oculũ mouebit oculus qr sublato medio nõ erũt ibi que requirũt ad uisũ ĩ p ɔñs nõ erit ibi visio. Deiñ cũ dic ignis ãt in virisqz. h. ẽ quia ts ps diuisa ɔ totũ pcedẽs in q̃ ut dicebat de nat de visibili qz est ignis. circa qz duo facit. q primo facit qz deiñ est. ho qz sicʔ dixerat qz sẽsi bile positũ supra uisũ ñ facit sẽsum cuz. h. sit cõ oi sẽsui. oñdit eandẽ rõez eẽ i aliis sẽsibʔ ibi ead ãt rõ. dicit ergo qz ignis ãt uĩ in uerisqz in tene bra vz ĩ in luie. ĩ. h. ex necessitate qz diaph. si lucidũ ab. h. i. ab igne. ignis ergo qz hz lucem aliquo mõ fortẽ pt videri in luie. Rursus quia pt facere diap. in actu poterit uideri in tẽbra. videbit ergo in vtrisque idest in lumine ĩ te nebra. Deinde cum dicit eadem autẽ rãtõ ostendit eandem rõnem esse in aliis sensibus ĩ in visu qz sicut in uisu requirit mediũ ĩ sicut visibile positum supra oculũ non facit sensum. sic ĩ in aliis sẽsibus requirit medium et in eis sẽsibile positum supra sensum non fit sẽsus. tria ergo facit. quia primo ait eandem rõnem esse in aliis sẽsibus ĩ in uisu. secundo determinat de medio aliox sẽsuum. tertio quoddam qõ sup posuerat pbat. secunda ibi medium autez. ter tia ibi uidentur enim alium. dicit ergo qz eadem ratio est de sono ĩ de odore supple que est in ui su quia sicut uisibile tangens uisum non facit visionem sic nihil ipsorum tangens sensitiuum facit sensum. sed ab odore quidem ĩ sono mo uentur. primo media ab hoc autem medio i mutato mouetur vtrunque sensitiuum idest vtrunque organum uidelicet auditus ĩ odo ratus. sed cum supra ipsum sensitiuuz aliquid apponit odoratus addit sonans neqz vnum idest nullum sensum faciet ĩ subdit quod de ta ctu autem ĩ gustu habet se similiter non tamen videtur idest non apparet sed pptez quam cau sam hoc contingit posterius erit manifestum.

Notandum autem quod in tangendo ĩ gu stando videtur quod sine medio sentiamus nõ tamen est ita imo et in his sensibus est dare medium distinctum ab organo. nam vt infra dicetur in ipsis se habet neruus ut organum et caro ut medium quare in tactu et gustu simili ter se habet sicut in uisu qz sicut tu uides per oculum mediante aere. ita tu tangis et gustas per neruum mediante carne. hoc tamen po sterius magis erit manifestum. Deinde cum dicit mediũ ãt determinat de medio aliox sẽ suũ. uex qz nũdũ manifestũ ẽ de meº tactʔ ĩ odo ratº ĩ gustʔ nõ bene. de hʔ i medio sz de meº au ditʔ. dic ergo qz mediũ ãt sono ẽ aer odori aute medium est innominatum ẽ. n. q̃dã cõis passio

ab

ab aere. et ab aqua fient dyaph. erat mediū colori ꝙ dyaph. reperiebat in vtrisqꝫ. i. i inperceptibus et in his iferioribus sic hīnt odore ē medium qđ i his vtrisqꝫ vz in aere et i aqua. De inde cū dicit videntꝰ. n. pbat ꝙ supposuerat dixerat. n. ꝙ mediū i odorandi erat aliqꝫ i cōe aeri et aq̄. h. aūt pbat per. h. ꝙ n̄ solū odorāt aīalia existētia in aere sꝫ et aīalia aquatica differeēt tm̄ qꝛ aquatica odorāt nō respiciēdo gradientia vo respirādo. io ait ꝙ aquatica de nūero aliuz h̄re videntꝰ odoris sensuz. sꝫ hō qdem et quecūqꝫ sūt de nūero ābulantiū pedibus respirāt cū odorāt et īpossibilia sunt odorare nisi respirātia. cā aūt de his q̄ sic accidat dicet posterius. Dubitaret forte aliqs vtrū lux sit corpus et vr̄ ꝙ sic dicimus. n. ꝙ radii se itrinsecāt sꝫ. h. vr̄ eē ꝓpriū corpoꝝ ergo ⁊c. Preterea volūt loquētes i scīa de aspectibus ꝙ ex ꝯfricatiōe radioꝝ resultat calor et aliqñ accēditꝰ ignis. sꝫ ꝯfricare se nō est nisi corpoꝝ ergo ⁊c. in ꝯtriuz ē phūs. Dōm ꝙ lux quadruplr̄ ꝯpaf ad aerē vel ad aliō corpus dyaph. ꝓpter quaz q̄druplicē ꝯpōm assumere possumus. iiii. rōnes ꝓbantes lucē nō eē corpus. primo. n. lux siue lumē ē actus et forma dyaph. ꝯ lumē ē simul cū corpore dyaph. ga actus simul ē cū eo cuius ē actus et forma simꝰ hꝫ esse cū ꝓpria mā. tertio lux aliqñ seperaf a dyaph. ꝯtigit. n. dyaph. aliqñ priuari luce sicut ꝯtingit aliqñ māz priuari et expoliari sua forma. quarto lux in istanti se multiplicat ꝑ ipsuz dyaph. h. aūt. iiii. repugnat ipsi corpi. naz corpus nō hꝫ rōem actus et forme sꝫ magis habꝫ rōem sbi et mē q̄ eo ipso ꝙ lux ē qdam actus et qdam habitus corporis dyaph. rō lucis ē alia a rōne corpis. Rursū nullū corpus pōt eē simul cū alio corpe q̄ eo ipso ꝙ lux simul ē cum corpe dyaph. oꝫ lucē nō eē corpus. Amplius priuatio ꝯtraf forme non aūt ꝯtraf mē vel sbō sed vnū et idē sbm aliqñ ē ꝯiunctū forme aliqñ priuationi. tenebra ergo et priuatio coꝝ q̄ lꝫ in corpore nō ꝓprie opponiꝰ corpori sꝫ opponiꝰ forme vel hitui in corpe ex̄ti q̄ eo ipso ꝙ luci opponiꝰ renebra et priuatō. oꝫ lucē nō eē corpus. sꝫ eē aliqd i corpe ē. n. quidā actus et quidā habitus corpis. quarta aūt rō ad. h. idē sumitur ex quarta ꝯditione. q̄ nulluz corpus moueꝰ in istanti lux aūt se multiplicat i istāti ergo nō est corpus hꝫ āt. iiii. ꝯditōes ꝑ ordinē sunt tacte superius i textu dictū. n. fuerat sup̄ ꝙ lux erat actus et hitus corpis dyaph. ex quo sum. supra rō pria. ꝯo dicebaꝰ ibidez ꝙ duo corpa nō p̄nt esse simul ex quo sumebaꝰ rō ꝯa. tertio dicebaꝰ ibi ꝙ lumen videbaꝰ eē ꝯtrium tenebre et tenebra erat priuatio eius. ex quo sumebaꝰ rō tertia. quarto dicebatur ibidez ꝙ lux non extendit se vel nō multiplicat se ab oriēte in occidēs i tpr̄. sꝫ in istanti ex quo sumebaꝰ quarta rō. Aduertendū tm̄ ꝙ locuti sumus de luce et luīe n̄ distinguēdo iter. h. et illō tm̄ si vellet distiguē dēe posseꝰ ꝙ. h. iiii. vz lux lumē radius et splendor. sic differūt qꝛ luꝰ dr̄ vt ē in ꝓprio fonte siue vt ē i corpore lucido lumē dr̄. vt ē i medio siue vt ē in corpore dyap. radius vero dr̄ vt multiplicatur idirecctū sed splēdor dr̄ vt reuerberaꝰ a corpore tēso et polito qualitercūqꝫ tm̄ loquamur de luce vel de luīe nō possumus dīe ꝙ sit corpus sed ꝙ sit aliqd in corpore ꝙ vero dicebaꝰ in ꝯtrium ꝙ radii se itersecant vel qꝛ radii ꝯfricant adinuicē vt cōiter dr̄ locutio ē methaforica. dicunꝰ. n. radii se intersecare qꝛ multiplicāt se ꝑ mediū ꝯm lineas se itersecātes sicut et alie forme se possēt itersecare vt si fieret albedo i corpe ꝯm lineas se itersecātes vel si. h. nō h̄ret eē in corpe q̄cūqꝫ alia forma ꝑ quādaz metha. dīe possemus ꝙ illa forma se itersecaret dicꝰ etiaz radii se ꝯfricare. quādo sic reflectunꝰ ꝙ radius reflexus ꝓpinquus ē radio icidēti. h. aūt vt pꝫ saluare possumus absqꝫ eo ꝙ ponamus lumē vel radiuz eē corpus. Ulterius forte dubitaret aliqs vtrū lux sit in medio itentionalr̄ vel realiter et vr̄ ꝙ realiter qꝛ forma itentionalis vt vr̄ nō denoīat sꝫ a luce que est in medio dicitur aer illuminatꝰ ergo lux illa hꝫ esse in medio realiter. Preterea q̄ hn̄t solū esse intentiōale nō faciūt trāsmutationē nālez. sꝫ radii corpoꝝ supcelestiuz videꝰ trāsmutare totā nāz iferioꝝ ergo ⁊c. in ꝯtriuz ē qꝛ forma realis nō vr̄ fieri et tolli in istanti lux vo sit et tolliꝰ i istāti ergo n̄ hꝫ esse reale. Dōm de. h. eē varias snias. naz qdam ꝑ rōes tactas ꝯcedūt lumē esse realiter in aere. possumus tamē duplici via ostēdere lucez illaz q̄ videmꝰ esse in aere. nō realr̄ sꝫ intētionalr̄ multiplicat. n. se lux a corpe lucido ꝑ mediū vsqꝫ ad organū visus vna ergo via declarandi ꝓpositū sumetur ꝑut lux ꝯpatur ad organū visus alia vero ꝑut ꝯparaꝰ ad aerē siue ad mediū. prima via sic pꝫ. nam vt dicebatur supra. h. ē cōe omni sensui ꝙ sensibile positum supra sensuz nō facit sensuz oculus. n. non pōt imutari imediate ab obō reali qꝛ tūc sensibile positū supra sensuz faceret sensuz q̄ oportet ꝙ obm̄ reale. primo imutet itentionaliter mediū et mediuz sic imutatuz imutet organuz erit itaqꝫ lux itentionaliter in medio valet aūt ad. h. illud quod infra dicet de omni sensu qđ est susceptiuus spēꝝ sine mā. nam imutatio materialis et realis non facit sensum sed imutatio itentionalis. lux ergo vt imutat organuz et vt est ratio videndi imutat ipsum intentionaliter et qui eodem modo imutanꝰ mediū et organum est lux in medio intentionaliter nō igitur est via ad euadendū quomodo lux ista que est ratio videndi nō h̄eat eē in organo et i medio itentionaliter. sed dicet aliquis ꝙ pōt haue imutationem intentionalez per quaz fit sensus et dare imutationem realem per quaz fit alteratio. Nam lux alterat et sentitur vt alterat imutat realiter vt sentitur imutat intentionaliter. sed cum sic dicente non esset cōcedendū qꝛ nō loquitur de luce nisi vt vr̄ et sentiꝰ

si autem aliter accipiatur lux equiuocatur in nomine. Secunda via ad ostendendum h. idem sumitur ex parte ipsius medii siue ipsius aeris. nam materia istorum inferiorum et superiorum i. h. differt quia materia ibi perficitur forma complente totum appetitum materie et non habente contrarium. h. autem perficitur forma habente contrarium et non complente totum appetitum quod satis declaratur ex eorum motibus. nam motus supercelestium qui est circularis est motus non habens contrarium ut probatur in primo celi et mundi. motus vero inferiorum istorum qui est rectus vt ibidem ostenditur est habens contrarium quare cum natura diffiniatur per comparationem ad motum. vt patet ex 2o phicorum natura celestis non habebit contrarium et forme in ea recepte carebunt contrarietate sed natura hic inferius habebit contrarium et forme in ea recepte habebunt contrarietatem dicere quidem quod aliqua forma realis recipiatur in natura habente contrarium et ei nihil contrarietur est dicere oppositum in adiecto cum omne quod recipitur in aliquo recipitur in eo secundum modum rei recipientis et non secundum modum rei recepte lumen autem in aere quod non habet contrarium quod satis declaratur ex eo quod se multiplicat in instanti non habebit esse reale sed intentionale non est. n. intelligibile quod lumen recipiatur in natura habente contrarium et habeat esse reale. et tamen contrarietate careat: opposita autem his non est difficile soluere. nam cum dicitur quod forma intentionalis non denominat. dici potest quod intentio si sit debilis forte non denominabit tamen si sit fortis denominat vt si radii solares transeunt per vitrum coloratum in terra vel in aliqua parte opposita. apparebit talis color qualis inuenitur in vitro et apparebit. nunc terra crocea vel viridis secundum colorem vitri ille itaque color derivatus per solares radios denominabit non obstante quod habet esse intentionale. philosophus tamen in ca. illo quod autem non sit sensus. largius loquitur in hac materia concedit enim visionem quoddammodo coloratam esse constat autem quod color in visu non habet esse nisi intentionale quare si secundum philosophum possumus concedere visionem coloratam esse eo quod ab intentione coloris dicatur aliquid coloratum. fiet itaque denominatio non solum secundum esse reale. sed etiam secundum intentionale poterit ergo aer dici lucidus vel illuminatus quamuis lumen in ipso habeat intentionale esse. quod vero addebatur de transmutatione quia quod habet intentionale esse naturalem transmutationem non efficit in sequenti questione lucidius dissoluetur. Ulterius forte dubitaret aliquis. verum lux in sole sit virtus actiua eius et videtur quod non quia virtus actiua transmutat realiter. lux autem vt dictum est habet esse in medio intentionale ergo etc. In contrarium est. quia tota scientia de aspectibus videtur in h. substentari quia secundum diuersitatem radiorum reflexionis et incidentie fit maior et minor ignitio in istis inferioribus quod non esset nisi mediantibus radiis et per consequens mediante luce fieret realis transmutatio in istis inferioribus sed si illud quod realiter transmutat est virtus actiua. oportet quod lux solis virtutem actiuam denominet. Dicendum quod de quesito possemus faciliter euadere dicendo quod lux in medio habet esse intentionale et per huiusmodi intentionale esse secundum naturam. non fit realis transmutatio. sed aliquid aliud coniunctum est illi intentioni a quo. h. inferiora realiter transmutantur sicut ponit exemplum philosophus de tonitruo. dicens quod tonitruum findit ligna sed h. non facit tonitruum quia sonus sed ratione motus qui est ei annexus et coniunctus dici itaque posset quod sicut simul cum sono habet esse motus a quo fit transmutatio realis. ita simul cum luce a virtute solari fit aliqua realis transmutatio in spera actiuorum et passiuorum. subtilius tamen speculantes dicere possumus quod que diuiduntur in inferioribus in superioribus vniuntur vt que diuiduntur in corpore vniuntur in anima que diuiduntur in anima vniuntur in intelligentia que diuiduntur in intelligentia inferiori vniuntur in superiori et que vniuersaliter diuiduntur in rebus causatis vniuntur in causa prima et quia sic vniuersaliter videmus verum esse quod que diuiduntur in inferioribus in superioribus vniuntur dicere possumus quod que diuiduntur in istis inferioribus vniuntur in celo videmus autem quod in rebus corporalibus diuerse forme particulares et signate reperiuntur que ergo in istis inferioribus habent esse diuersum vniuntur in intellectu. vel in anima quia in intellectu non habent esse diuerse forme particulares sed quicquid intellectus intelligit. intelligit per species abstractas ab hic et nunc. Rursum intelligentie. intelligant per vniuersaliores species quam intellectus noster. que ergo diuiduntur intellectu nostro vniuntur in intelligentia et quia intelligentia superior habet pauciores species et vniuersaliores quam inferiores que diuiduntur. in intelligentia inferiori vniuntur in superiori. deus autem ipse qui per suam essentiam omnia cognoscit et in cuius essentia omnes perfectiones vniuntur que habent diuersum esse in aliis vniuntur in eo quare si. h. est vniuersalis maxima vt dicebatur quod que diuiduntur in istis inferioribus vniuntur. in superioribus bene dictum est quod que diuiduntur in istis corporibus vniuntur in celo videmus autem in istis corporibus quod qualitates actiue. vt caliditas et frigiditas transmutant materiam realiter qualitates vero visibiles vt albedo et nigredo transmutant intentionaliter. nix ergo quia frigida est transmutat aerem realiter sed quia alba transmutat ipsum intentionaliter. per aliam ergo qualitatem transmutat intentionaliter et per aliam realiter. Sol vero et supercelestecorpus quia est altior istis inferioribus habet illa per vnam qualitatem et per vnam formam que habent. h. inferiora per plures qualitates et per plures formas. ista. n. inferiora per aliam et aliam qualitatem immutant visum et tactum vt nix per frigiditatem immutat

ractum per albedinem visum sꝫ sol p unicam suam qualitatem calefacit aerem ⁊ imutat tactum ⁊ illuminat ipm ⁊ imutat visuꝫ. lux ergo in sole. pōt. dici virtus actiua eius ⁊ virtus actiua solis lux ndiari pōt. nō tamē ꝓpter. h. dicendū q lux l medio hꝫ esse reale. qꝛ virtus actiua solis. vt illuiat transmutat itentionalr sꝫ vt tale facit tñ asmutat realiter ꝓpter q caloꝛ erit in medio realiter sꝫ nō lux: vnica itaqꝫ virtus solis multos effectus hꝫ l. h. lferiora: quia calefacit ⁊ illuiat verūtñ. qꝛ super celestia cū iferioribus magis cōcant in qualitatibus vl sibilibus quā in aliis. licet illa virtus actiua solis possit dici formaliter lux. nō tñ pōt dici formaliter caloꝛ sed effectiue tñ qꝛ ⁊ qualitatibꝫ tangibilibus: h. lferiora cū supioribus formalr cōicare nō psūt illa. itaqꝫ virtus sol aliquo mō est nobis notabilis vt illuminat et imutat visum et transmutat itentio nāl: nescimus tamē eaꝫ ꝓprie nolare vt calefacit ⁊ imutat tactum ⁊ transmutat realiter qualiter aūt fieri possit qꝫ qualitates tangibiles transmutant realr eū. h. sit cōe oi sensui q sit susceptiuus spēꝝ sīnā lfra dicet. nūc aūt in tantū dictū sit qꝫ qualitates visibiles transmutant itentio nālr tangibiles. vero transmuttant realr ⁊ qꝫ. h. inferiora faciunt per plures q̄litates sol facit per vnicaꝫ virtutē. siue per vnicaꝫ qualitatē virtus. n. actiua solis calefacit aerē ⁊ transmutat realr et illuminat ipm et transmutat itentionaliter tñ vt sup dicebat nō ꝓpt. h. debemus concedere q lux sit realiter l medio sed qꝫ caloꝛ qꝛ nō transmutat realiter aer. vt illuminat sꝫ vt calefit er vt ignit. que aūt obiecta sunt ꝫ pre sta soluta sunt per iam dicta.

lec. 16.

Nunc aūt de sono primū ⁊c. Postqꝫ phūs determinauit de visibili i pte ista determinat de audibili. circa q duo facit qꝛ primo determinat de sono vlr. ſo determinat de quadā spē soni que dr vox ibi vox aūt est sonus. circa primū tria facit qꝛ primo determiat de sono quid ē ⁊ quomō hꝫ gnāri. ſo determinat de co. pnt hꝫ imutare mediū ⁊ organū. tertio determinat de sono quātum ad oſfias eius. ſa ibi vacuū aūt recte dicit tertia ibi differētie aūt sonantiū. circa primuꝫ tria facit qꝛ primo ꝯtinuat se ad dicēda. ⁊ ostendit quot modis pōt accipi sonus. ſo q dixerat manifestat p ex°. tertio determinat de ipa gnātione soni ostēdens qualiter hꝫ generari ⁊ fieri sonus. ſa ibi vt spongiā ⁊ lanā. tertia ibi fit aūt quid ſm actum. dicit ergo q nūc aūt sup postqꝫ determinauimus de visu. primo determinemus de sono et de olfactu. ⁊ de sono supp prīusqꝫ de olfactu ⁊ subdit q ē aūt duplex sonus, qa hic qdem est actus qdam qꝛ aliqua hūt sonuꝫ in actu alius aūt ē sonus l potentia. alia. n. non dicimus hre sonuꝫ sup neutro mō. Notan aūt phūm innuere in lfa talē distinctionē qꝫ aliqua hūt sonuꝫ in actu aliqua in potētia aliq neutro mō vel qꝫ idem est in aliquibus est sonus formaliter ⁊ in actu in aliqbus vero l potentia ⁊ virtute. in aliqbus qdem nullo modo

Deinde cū dicit vt spongiā ⁊ lanā q dixerat manifestat per exēpla dicēs vt spongiaꝫ ⁊ lanā sup. dicimus eē talia que nullo mō hñt sonum quedaꝫ. n. qīsi psūt sonare hñt sonū l potētia vt es. ⁊ quecūqꝫ sunt lenia ⁊ plana et sbdit q. h. aūt qꝫ est facere sonū actu ē ipius medii et auditus mediū. ergo ⁊ organuꝫ auditus hꝫ sonum in actu cor. dura vt ea ⁊ argentū habēt ipm in potentia. mollia vero vt lana ⁊ spongia neutro mō. Dubitaret forte aliqs l quo sit sonus tāqꝫ in sbo ⁊ videt q sit in corpe sonāte nam in eo ē sonus qꝫ ē audibile. vel qꝫ audit sꝫ ipm corpus sonās dicit audiri dicimus. n. nos audire cāpanam vel tipanum. ergo l talibus hꝫ eē sonus. Preterea cū aliqꝫ ē in potētia ad aliud. si illud fiat in actu erit in eo tāqꝫ l sbo vt si corpus aliqꝫ ē in potētia ad motū si motus ille fiat actu erit in illo corpore tanqꝫ l sbo qꝛ cū l ere ⁊ in aliis corporibus duris sit sonus in potētia. si fiat sonus in actu erit l eis formalr ⁊ tanqꝫ in sbo. In ꝯtrm est phūs in lra qui vult quod habere sonuꝫ in actu. et per ꝯns habere ipm formaliter sit propriū ipius medii. et ipsius auditus sonus. ergo formaliter nō est in ipso ere nec in argento sonāte sed est in aere vl ipo organo auditus. dōm qꝫ sonus vel ē ipsa fractio corporis rarefactibilis et cōdensabil vel est aliquid lseperabiliter ānexuꝫ huiusmōi fractioni. constat autē quod fractio nō est l corpore frangēte sed in fracto. coꝛ ergo solida se ad inuicem percutiētia ⁊ facientia sonum mouēt ⁊ frangunt aerem fractio itaqꝫ sicut l subiecto est in aere non in illis corporibus duris quare ⁊ sonus formaliter ⁊ vt in subiecto erit l aere siue in ipso corpore rarefactibili ⁊ cōdensabili dicemus ergo q sicut sanitas que ē adequatō humoꝝ formalr ⁊ vt in subiecto est in ipo corpore animalis. siue in ipsis humoribus virtualiter aūt ⁊ vt ita. cā est in ipso cibo vel in ipa potione sic sonus formaliter ⁊ vt in sbo est in ipso aere virtualiter aūt ⁊ vt in causa ē in corporibus duris ⁊ lenibus frangentibus et expellentibus aerem dicetur itaqꝫ cibus aliquis bene sanus vel potio bene sana non quod aliquid sanitatis formaliter sit in cibo vel in potione. sed pro tanto. h. dictum est quia illi cibo vel potioni cōpetūt bene humores equare. ⁊ bene sanitatem efficere. sic dicetur argentum vel es. vel campana vel corda vel aliquid taliuꝫ bene sonans non quod sonus sit in eis formaliter sed quia talia bene possunt frangere et mouere aerem qꝫ faciendo causant et efficiunt sonum. quod autē obiciebatur quod dicitur campana aliquis bene audibilis et es aliquod bene audibile plana est solutio. nam aliquid bene audibile dici potest vel quia in se formaliter hꝫ sonuꝫ bene

mouētez auditū ⁊ sic aer bñ tract⁹ ⁊ bñ motus est bene audibilis. Rursus pōt dici aliquid bene audibile nō q: in se hēat formalr talez fra ctionē ⁊ talē sonū sȝ q: bene cāt ⁊ efficit ipm. q̄ uero addebat de hñte sonū in potētia exponit a magis q̄ aliqua dñtur sonare q: hñt sonum in potētia ut cāpana dicit aliqñ q̄ bene sonat qñuis circa actu nō sonet sȝ dr talis eē q: potest bñ sonare. h āt lȝ sit quedā acrita nō tñ uidet̄ ire ad mētez phi. uidet̄ .n. phūs p eodē accipē habere sonū i actu q̄ hēe ipm formaliter ⁊ ha bēre ipm potētia q̄ hēe ipm uirtute ⁊ cāl̄r in cāpana ergo uel in ere ē sonus in potētia sicut aliquid ē in potētia agentis q: agens pōt illud efficere sic ⁊ sonus ē i potētia cāpane. q: cāpa na pōt sonū facere. ⁊ h. uidet̄ eē itentio phi di centis q̄ es. ⁊ quecūqȝ cor. plana ⁊ lenia hñt sonū in potētia q: pñt sonare. i. pñt sonū efficer̄ ⁊ cāre qr̄ sicut aliqd hȝ sanitate formaliter ⁊ i actu ut corpus alalis q̄ sanat̄ aliqd uero hȝ eā cāliter ⁊ vᵗualiter ut cibus qui sanat aliqd āt neutro mō ut id q̄ nec sanat nec sanat̄ sic aliqd hȝ sonū in tactu et formaliter ut aer q frangi tur aliqd vᵒ hȝ ipȝ uirtualr et cālr ut es l' aliqd corpus planū et leue q̄ frangit aerē aliqd vᵒ neutro mō ut cor̄ molliant spongia et lana q̄ nec sic franguntur ut in eis sit sonus formalr̄ nec ex eoȝ percussiōe sic frangit̄ aer. q̄ possint sonum efficere uel causare. Ulterius forte dubitaret aliquis utrum in corporibus molli bus possit esse aliquo mō sonus ⁊ uidetur q̄ nō q: ut patet per iā dicta talia neutro modo hñt sonum. Preterea ad. h. iō facit textus phi dñtis quedā habere sonum in potentia quedā in actu quedam uero nō habere sonum et po nit exemplū de corporib⁹ mollib⁹ ut de lana ⁊ spongia. In cōtrarium eē quia aliq̄ cor̄ mol lia sunt que si diuidantur ⁊ scindantur sonum faciunt. ut patet de scissura pāni. Dicēduz q̄ fm iam dicta videt̄ fieri dubiū quisito. vtȝ in corporib⁹ mollibus vel ēt in corporibȝ duris possit esse sonus forlr. nā si sonus ē aliqd ānexā fractioni ɔtingit ipa cor̄. dura frāgi ⁊ facere so num. ⁊ ēt mollia ɔtingit frangi et hēe sonū. nō enī solū pānus scissus qui eē quid molle. sed ēt lignū si actū q̄ eē quid durȝ facit sonū quare cū fractio sit formaliter in ligno. fracto et scissura i pāno scisso ē in eis formalr sonus. sciend̄ ergo ex fractione sic fieri sonū q: nā nō patit̄ vacuū ymo cū sit triplex tractat⁹ a calido a vacuo ⁊ a tota spē. tract⁹ a vacuo. i. tractus ne sit vacuū fm Auicē. ē fortior ceteris. dicit̄. n. adeo eē for tis talis tractus. ⁊ adeo nāȝ abhorere vacuū q̄ si fieret vacuū ⁊ nō poss; p aliud repleri q̄ tra heretur celū ad replendū illud vt Auicē. innuit p quā aūt nām fieret ille tractus i editionibus quas fecim⁹ super quarto phi. iu. ca. de vacuo diffusius diximus in presenti. aūt scire suffici at huiusmōi tractū vehemētissimū eē. cū ergo scindit̄ lignū vel pānus vel aliquod tale corp⁹

quia partes corporis scissi velociter aperiūtur ne sit ibi vacuū vndiqȝ trahit̄ ⁊ cōcurrit aer ex quo tractatu et ɔcursu velociter facto ptes ae ris adinuicē se collidūt ex qua collisione gnātur sonus et inde ē q̄ fm aliuᵐ ⁊ aliū modū fracti onis aliter ⁊ alit̄ attrahit̄ aer ⁊ fit alia ⁊ alia col lisio. ⁊ per ɔñs fit alius et alius sonus. nō q̄ne libet ergo fractio hȝ formalr̄ ānexum sonū. q̄r lȝ frangat̄ lignū fractio tamē ligni nō habebit sonū ānexum formaliter sȝ cāliter ⁊ lignuȝ. fra ctum habebit i se sonū cāliter nō formalr̄. naȝ vt dicebat̄ p tanto fit ibi sonus inquātum aer attractus collidr̄. ex qua collisione resultat so nus. in aere ergo vbi ē illa collisio. formalr̄ ha bebit eē formaliter ⁊ sonus. cū ergo querit̄ vtȝ cor̄. mollia vt pānus uel spōgia habeāt in se so num pȝ q̄ formaliter nō. sȝ si q̄rat̄ vtȝ habeāt ipm cāliter pȝ q̄ p se nō. q: ex coȝ collisione nō sic expellit̄ aer vt ide causet̄ son⁹. q: corpibus mollibȝ adinuicē collisis. vel nullus uel ualde debilis sonus ide cāt̄. sȝ tñ per accñs inq̄tuȝ p eoȝ scissurā attrahit̄ aer ne sit uacuū ex qua at tractōe collidr̄ aer ⁊ fit sonus pñt dici talia p accñs cāre sonū ueȝ q: ea que sūt p accñs nō p prie sunt de ɔsideratōe artis. iō dictū est. talia nō hēe sonū q̄ nec hñt ipm formalr̄ nec cālr p se lȝ habeāt ipm cālr ⁊ per accñs. ⁊ si per se ali quo mō sonū faciūt nō bene sonant uel surduȝ faciūt sonū. qr̄ dicūt̄ nō hēe sonū pprie obiecta aūt soluta sunt p iaȝ dicta. Deinde cū dicit fit aūt quasi fm actū determiat de gnōne soni circa q̄ duo facit. q: primo determiat de gnāti one soni simplicit̄. fo determiat de gnātione so ni q fit ex reuerberatōe siue determiat de gnā tiōe soni q dr̄ echō ibi. echō āt fit circa pᵐ duo facit q: primo pponit q̄ itendit. fo declarat p positū ibi. qr̄ sonans ad aliqd. dicit ergo q̄ sem per aūt fit sonus q ē fm actū alicui⁹ vberantis ad aliqd vberatū i aliquo ut lapis ad aliū lapi deȝ collisus uel percussus i aliquo ut i aere fa cit sonuȝ. ideo subdit q̄ percussio facit sonū. uñ īpossibile ē cū unū sit sonū fieri q: alteȝ ē q̄ uer berans ⁊ alteȝ q̄ vberat̄. Dubitaret forte aliqs vtȝ oporteat eē pla ad. h. q̄ fiat sonus ⁊ vr̄ q̄ nō. q: motus corigie vl uirge i aere facit sonū. lȝ corigia ad nihil aliō pcutiat̄. vt ɔuictā tor ait. in ɔ̄riuȝ ē phūs. Dōm q̄ cuȝ virga scidit aerē. aer scissus se ɔgregat ⁊ resistit vⁱge ita q̄ aer in tali sono fungit̄ vice duoȝ quia cō gregatus resistendo virge se habet tanq̄ per cusum. ⁊ etiam se habȝ tanq̄ mediū ⁊ tanquā id in quo fit sonus. virga ergo percussa ad aer ē in aere. sonum facit. quare aliquo mō sant ibi omnia illa qua ibi eē percussio alicuius ad ali quid et in aliquo. Deinde cum dicit. quare sonans manifestat q̄ dixerat. dixerat. n. q̄ ad sonā debent ɔcurrere. verberans et verbera tuȝ. et mediū in quo fit talis verberatio tria er go facit. quia primo ostendit quomō requirit̄ medium in quo fit. fo qño reqrit̄ ibi verberās

⁊ vbera tū. tertio māifestat qūo requirit̄ ibi ola
ista. s. ibi sicut āt diximꝰ. textꝰ ibi āplꝰ audit̄
dicit ergo q̄ sonās ad aliqd sonat. nā sonās tā
git aliqd eū aūt ictu tetigerit sonat actꝰ aūt nō
fit sine motu ⁊ motus ut suplet ꝯmētator ñ fit
sine medio q̄z ī vacuo vt ꝯmētator ait nō pōt fi
eri motꝰ cū declaratū sit. 4. h. in smonibꝰ vlibꝰ
idest in. iiii. phicoꝝ. Notañ aūt viz rōīa hꝰ ī
hoc ꝯsistere q̄z sonꝰ nō fit sine ictu. ictus nō fit
sine motu. motus vt supplet ꝯmentator nō fit
sine medio. ergo ad sonū reqrit̄ mediū. Deīn
cū dicit sicut aūt dicimꝰ declarat q̄lo reqruur
ad sonū vberās ⁊ verberatū ośdens q̄ vbe-
rans ⁊ vberatū nō debēt eē cor̄ q̄liacūqz sz de
bent eē dura ⁊ plana vel dura ⁊ ꝯcaua. sō ait q̄
sicut aūt diximꝰ sonꝰ nō ē ictus corpoꝝ ꝯtingē-
tium. s. corpoꝝ quorūcūqz q̄z pili ⁊ si ꝑcutiant̄
nullū faciūt sonū sz quecūqz corpa sunt lenia. i.
plana ⁊ ꝯcaua sup̄ s. sunt dura faciūt sonū ⁊ sō
dit q̄ es q̄d q̄ñ ē lene facit sonū sz ꝯcaua faciūt
sonū. q̄z ex repercussione faciūt multos ictus post
primū ictuz ī potenti extre. corpꝰ aereū q̄ mo-
tum ē. Notañ aūt q̄ corpus bene sonās vel
debet eē regulare ⁊ planū ita q̄ possit multū
aerē ꝑcutere ⁊ expellere. vl'oz q̄ sit ꝯcauuz ita
q̄ recludat̄ ibi aer ⁊ faciat multas vberatiōes
⁊ ictus. Deinde cū dicit amp̄ audit̄ ośdit
q̄lo cīa. h. vz mediū ⁊ vberās ⁊ verberatū re
quirunt̄ ad auditū. dicēs amp̄ audit̄ aliqd in
aere ⁊ in aqua sed minꝰ ī aq̄ q̄ā in aere. h. aūt
dicit q̄ātum ad mediūz in quo fit auditus et
subdit q̄ nō ē aūt soni ꝓprius sup̄ effectiuus
aer nz aqua sz oz firmioꝝ ꝑcussionē fieri adiuicē
⁊. h. ad aerē. declarata sunt ergo ola illa q̄ req
runt̄ ad auditū q̄z reqrit̄ ibi aer vel aqua tāq̄z
mediū ⁊ requirūt̄ ibi firma ⁊ solida tāq̄z se ꝑcu
tiētia. subdit aūt q̄ sit aūt. h. i. fit sonus ex ꝑcu
sione firmioꝝ adiuicē ad aerē cū aer ꝑcussus
maneat ⁊ nō soluat̄. vñ si aer uelocier ⁊ fortit̄
ꝑcutiat̄ sonat q̄z motū ferietis oz ꝓocupare. i.
ꝓuenire fracturā aeris. accidit ergo hoc sicut
si aliquis ꝑcutiat ꝯgregationē āt cumulū lapi-
loꝝ. Notañ āt q̄ nec aq̄ nec aer ē ꝓprie
effectiuus. soni sunt aūt talia mediū ī sono ⁊ sūt
ea in q̄bus formaliter pōt eē sonus. ea ūt q̄ hūt
cāre ⁊ efficere. sonū oz eē dura ⁊ resistētia cuiꝰ
mōi sunt es argentū ⁊ alia coꝝ. solida ⁊ firma
pōt itaqz ex ꝑcussione ad aerē cāri sonus sicut
pz de virga ducta ꝑ aerez resistit. ergo aliquo
mō aer. sz q̄z nō bñ resistit dicit̄ ex ꝑcussiōe ad
ipm nō ꝓprie. i. nō bñ fieri sonꝰ. Notañ ēt q̄
ꝑm ꝯmētatorē oz motū corporis ꝑcutientis ita
velocē eē q̄ ꝓueniat fracturaz aeris. nā si quis
plane poneret vnū corpus solidū sup̄. aliud aer
frangeret̄ ⁊ cederet absqz violētia ⁊ nō faceīz
sonū oz itaqz velocit̄ fieri illū ictū ⁊ illū ipetū q̄
ꝓueniat̄ fractura aeris. i. q̄ ꝑcutiat̄ aer antēq̄z
soluat̄ ⁊ frangat̄. Notañ ēt q̄ sile ē de cor-
poribꝰ se ꝑcutientibꝰ facientibꝰ sonū ⁊ de aceruo
lapidū ꝑcusso velocit̄ lato. naz si quis ꝑcuteret

aceruū lapidū ita lente q̄ lapides nō velociter
fererent̄ ⁊ nō facerēt violētiā aeri nō fieret ibi
sonꝰ sz si aceruꝰ lapidū ꝑcussus ab aliquo velocit̄
ruat scindit aerē cū quadā violētia facitqz sonū
sic si corpꝰ ꝑcutiēs cū ictu ⁊ ipetu ꝑcutiat scidit
aerē cū quadā violētia ⁊ fit ibi sonꝰ q̄r ē quoddā
mō sile. h. ⁊ ibi. Deinde cū dicit echō āt fit de
terīnat de gn̄ōe soni q̄ dr̄ echō. circa q̄ duo fac̄
q̄z pꝰ fac̄ q̄ dictū ē. sō ꝓbat sp̄ fieri echō. lz ñ sp̄
fiat certus ē manifestus ibi vr̄ āt sp̄. dicit ergo
q̄ echon aūt fit cū ab vno. i. ꝯtinuo aere facto
motu ꝑp vas. i. ꝑp obstaculū determinās ⁊ ꝓ
hibens diffūdi. i. ꝓtendi vlteriꝰ aerē iterꝝ aer
ille repellit̄. i. reścilit̄ sicut spera. Notañ āt
q̄ sicut cū lapis ꝓiicit̄ in aq̄ fiunt ibi circuli q̄
si inueniāt obstaculū reflectūt̄ sic cū aliqd corpꝰ
solidū ꝑcutit̄ ad aliqd aliud corpꝰ in aere fiūt ibi
circuli q̄ ꝯtinue multiplicāt̄ ⁊ diffundūt̄ ⁊ si cir
culi illi inueniāt obstaculū reflectūt̄ accit. ergo ī
illis circulis sicut accidit ī spera siue ī pilla q̄ ꝓ
iecta. si inueniat obstaculū reflectit̄ ⁊ retrocedit
Duplr̄ itaqz gnat̄ sonꝰ in aere. p̄io ex diffusio
ne circuloꝝ. sō ex reflexiōe coꝝ sonꝰ aūt q̄ gnāt̄
ex reflexiōe dr̄ echon. Notañ ēt q̄ motꝰ re-
flexionis circuloꝝ ē simul motui diffusiōis q̄z
eo mō quo diffundūt̄ circuli reflectunt̄ si inueni
ant obstaculū ⁊ q̄z ex silī motu causat̄ simil' so-
nus. sequit̄ q̄ echon sit similis sono prius facto
inde ē ergo q̄ cū quis loquit̄ ⁊ fit echō vr̄ ei au
dire sani vocē silem prime voci. Notañ ēt
q̄ dicit̄ fieri echon ꝓpter vas ꝓhibēs q̄z licet
ex quolibz obstaculo fiat reflexio circuloꝝ ī aere
potissime. tñ fit. h. q̄ñ obstaculū illud ē ꝯcauuz
vt apparet in puteo ⁊ q̄z obstaculū ꝯcauuz hz
quādam rōem uasis dr̄ echon fieri ꝓpter uas
ꝓhibens. Deinde cū dicit. uī aūt sp̄ ośtēdit
q̄ sēper fit echon. licet nō sēper fiat manifestus
dicēs uidetur aūt semper fieri echō sz nō sēper
fit certꝰ q̄ accit ī sono sic ī luīe ⁊. n. luīe sp̄ rep
cutit̄ q̄z si ñ repercutēt̄ nō fieret ꝑmitꝰ luīe ex
solē sz tenebra. nisi. n. lux reflecteret̄ nō eēt lu-
men nisi in loco q̄z sol aspiceret alibi āt eēt oīo
tenebra sicut in nocte. semper ergo fit reflexio
lucis. sed nō semper fit fortis sicut fit ab aqua
aut ere siue cupro ut hz lr̄a ꝯmenti aut ab ali
quo alio corpoꝝ leuiū q̄r q̄z nō semper fit refle
xio fortis. h. ē q̄ facit tenebrā q̄ terminat̄ lu
men. Notañ āt q̄ si radii solares īcidāt in
aquā vel ī es vel ī aliqd aliud corpꝰ lene. i. ter
sum ⁊ politū resultat ex tali reflexiōe quidam
splendor adeo lucidus sicut ē locꝰ ille q̄ñ aspi
cit sol. nec vr̄ quasi dr̄a inter lumē generatuz
per aspectum solis. ⁊ per huiusmōi reflexionē
sz tñ nō sēp fit reflexio sic fortis. nā cū arbores
faciūt umbrā in illa umbra ē aliqua reflexio lu
cis. q̄z. si. h. nō eēt nullꝰ possz legere ad vmbrā
sicut nec pōt legere in nocte. splendor ergo fit
ex reflexione forti sed vmbra fit ex reflexione d
bili igitur quia non semper ē reflexio fortis ꝯti
git vmbrā fieri q̄ terminat̄ lumē ꝓtendit̄. n. lumē

vsqꝫ ad vmbrā ⁊ ibi terminaꝶ. vult ergo phūs p. h. simile ꝙ sicut semper reflectiꝶ lumen. sꝫ nō semper ē reflexio fortis sic semper reflectiꝶ aer ⁊ semper fit echō sed qꝛ nō semper ē illa reflexio fortis nō semper ē echō certus ⁊ notus nec semper ꝑspicimus ipm̄.

V Acuum. n. recte dicit ⁊c. Postq̄꜄ phūs determinauit de generatōe soni ostēdens qualiter hꝫ fieri son⁹ in parte ista vt dicebaꝶ determinat de sono ꝓut habet imutare medium ⁊ organum duo ergo facit qꝛ p̄rio ostendit quomō sonus habet imutare mediū. Scḋo declarat qūo hꝫ imutare organum ibi auditus. n. Dicit ergo ꝙ vacuū idest aer qui a multis appellatus est vacuum recte dicitur ꝓprium mediū audiendi sonū ⁊ subdit ꝙ videꝶ aer eē vacuū. auditus ergo fit hoc mō qꝛ hic. s. aer q dicitur eē quid vacuū est faciens audire cū moueꝶ ꝯtinuus et vnus. sed ꝓpter id ꝙ aer est frangibilis idest cito frangibilis nō sonat nisi sit leue ꝙ ꝑcutitur tunc aūt quādo leue est ꝙ percutiꝶ. tunc fit vn⁹ sonus simul. n. fit sonus vnus ⁊ vna expulsio aeris ꝑ planum. qꝛ planum. i. superficies lenis corporis est quid vnū ⁊ qꝛ oꝫ esse superficiē vnam ad. h. ꝙ moueaꝶ aer vnus ⁊ fiat sonus iō ꝯcludit ꝙ sonatiū qdem igitur ē ꝙ est motiuū vnius aeris ꝯtinuati vsqꝫ ad auditum oꝫ enim aerē motū ꝯtineri vsqꝫ ad auditū vt ꝑcipiatur sonus. Notandū aūt ꝙ lꝫ nō bene dictum ē aerem esse vacuū tamē fm hunc modum loquendi sed qꝛ aer diciꝶ vacuū. vacuū est mediū in auditu qꝛ aer est medium huius.

Notandū ē ꝙ ad. h. ꝙ bene fiat sonus cor⁹ ꝙ verberaꝶ vel oꝫ esse ꝯcauum vel regulare ⁊ planum tunc. n. ē planū ⁊ leue qñ vna pars nō superueniēt alteri. nā si hēet superficiem asperā ⁊ haberet aliquas ptes eminētes aer q ē frangibilis diuidereꝶ fm illas ptes eminētes ⁊ nō faceret sꝑficiem vnam sꝫ. h. aūt ꝯtingeret aer nō posset bene expelli nec bene percuti ⁊ ꝑ ꝯñs nō fieret bene sonus. Deinde cū dicit auditus enim ostenso qūo a sono imutaꝶ medium ostendit qūo imuteꝶ auditus. Ad cuius euidentiā sciendū ꝙ sicut in pupilla ē quoddam humidū ꝯnāle sibi sic in aurib⁹ est quidā aer ꝯnālis auditui. h. ergo mō imutaꝶ auditus qꝛ sonus imutat aerē exteriorē q aer exterior imutatus imutat ꝯnālē aerem ⁊ fit auditus. tria ergo facit qꝛ primo ostendit qūo imutatur auditus. Scḋo declarat qualis sit aer imutat⁹ exterior. tertio manifestat qualis sit aer ꝯnālis interior qui imutatur ab aere exteriori moto. Primū ibi ꝑ se quidem igiꝶ. tertia ibi. h. āt est ī aurib⁹ dicit ergo ꝙ audit⁹ ꝯnālis ē aeri. nā sicut pupilla vt tangebaꝶ ē ꝯnālis aqua ⁊ ē quoddā humidū aqueū in pupilla sic auditus ꝯnālis est aeri vel ꝙ idē ē nāliter organū auditus hꝫ quēdam ꝯueniētiā cū aere ⁊ in ipo organo habꝫ eē quidā ꝯnālis aer. ⁊ subdit ꝙ ꝓpter id aūt ꝙ est sonus in aere moto exteriori ꝙ ē infra. i. aer ꝯnālis qui ē intra aurē moueꝶ ab aere exteriori moto ꝓpter ꝙ quidē manifeste pꝫ ꝙ nō vbiqꝫ audit animal neqꝫ vbiqꝫ penetrat aer quia pars mouēda a sono ⁊ ē ipm̄ animatū nō hꝫ vbiqꝫ taleꝶ aerē sicut pupilla humidū aqueū sꝑ nō hꝫ nisi in tali pte. i. in oculo sicut ergo nō vbiqꝫ videmus qꝛ nō ē vbiqꝫ pupilla ⁊ humiduꝫ aqueū sic nō vbiqꝫ audimus qꝛ nō ē vbiqꝫ organum auditus nec habemus vbiqꝫ ꝯnālem aerem. Deinde cū dicit ꝑ se qdem igiꝶ ostēdit qualis sit aer exterior motus dicēs ꝙ aer exterior motus ē in sonabilis ꝑꝑ. h. ꝙ ē cessibilis idest facilis dolonis vt hꝫ ira ꝯmenti sed cuꝫ ꝓhibeatur dissoluere huius motus sonus est.

Notandū aūt sonū fieri cū vnū corpus verberat aliud corp⁹ ergo verberās mouet ⁊ frangit aerē corpus vero verberatū tenet aerē ⁊ ꝓhibet ipsum ne de facili cedat ꝙ cū ꝯtingit motus aeris sic factus ē qdam sonus. Notandū ē ꝙ ex. h. pōt patere quare virga ī aere absqꝫ alio corpore facit sonum qꝛ sꝫ huiusmōi virga velociter moueꝶ ⁊ multotiēs scindit aerē q ꝑꝑ scissurā factā fortius refugiꝶ ⁊ ꝯgregaꝶ ⁊ resistit virge ꝙ faciēdo facit sonū. Dubitaret forte aliquis quare aer scissus a virga forti⁹ ꝯgregatur ita vt possit resistere virge ⁊ facere sonuꝫ dicēdum ꝙ vt supra tangebaꝶ nā nō patiꝶ vacuuꝫ quare cū virga moueꝶ ꝑ aerē scindit ipsum ⁊ ne sit vacuū ptes aeris scisse iteꝝ ꝯgregaꝶ ⁊ replent scissurā illā igiꝶ sꝫ virga moueꝶ lente lente attrahiꝶ aer ꝑꝑ ꝙ nec est ibi resistentia neqꝫ sonus sꝫ cum virga moueꝶ velociꝶ ptes aeris cū quadā velocitate trahunꝶ ⁊ ꝯgreganꝶ ⁊ qꝛ ibi fit fortis attractio oꝫ ibi fieri dēsitatem quēdā ꝑꝑ q̄꜄ dēsitatē fiet quedā resistētia virge denuo mote ⁊ gñabiꝶ ibi sonus aer ergo qꝛ de se faciliter cedit de se ē in sonabilis sꝫ ꝗ sonare dꝫ. oꝫ ꝙ aliqd corpus teneat ipꝫ vt nō ꝑmittat eum sic faciliter cedere vel opꝫ ꝙ ipsemet aer velociter scissus velociter attrahaꝶ ⁊ fortiter ꝯdenseꝶ ita vt possit resistere ⁊ sonū facere.

Ulterius forte dubitaret aliquis vtꝝ idem sit sonus ꝙ motus aeris ⁊ vꝫ ꝙ sic ꝑ phūm dicentē ꝙ cū ꝓhibeaꝶ aer dissolui huius motus sonus ē. in ꝯrarium est quia sicut se hñt he dr̄ie ad illas sic se hñt he res cuius sūt he dr̄ie ad illa cuius sunt he dr̄ie sed dr̄ie soni nō sunt dr̄ie motus. ergo nec sonus ē idē ꝙ motus ꝙ autē sic sit pꝫ qꝛ dr̄ie soni sunt acutū ⁊ graue dr̄ie vō motus velox et tarde sed vt infra in. h. lectiōe diceꝶ velox nō ē idē ꝙ acutū ex velocitate motus ⁊ graue nō est idē ꝙ tardū sed cāur graue in sono ex tarditate i motu itaqꝫ sꝫ dr̄ie soni nō sunt dr̄ie motus sꝫ cāntur ex illis sonus nō erit motus sed causabiꝶ ex ipo. Dicēdum ꝙ motus vt supra patuit ē sensibile cōe sonus aūt ē sensibile propiuum igiꝶ qꝛ differunt sensibilia cōia a propriis. oportet sonū eē aliā rē a motu

dicem⁹ igit q̈ he ſſibiles qualitates cuiuſmõi ſunt ſonus albedo nigredo caliditas frigiditas ex motu cãntur differẽter. tamen quia aliqua cãneur ex motu ita q̈ ceſſante motu non ceſſat forma. imo nõ eſt ɔpleta forma donec ceſſz mo tue. nã in talibus verificat̃ q̈ dicit̃ in de gene ratõe q̈ habitibus pñtibus in materia ceſſat motus huiuſmodi aũt ſunt qualitates ſenſibi les. alie a ſono. ſonus quõ ſic inducit̃ p motuʒ q̈ tamen ceſſante motu ceſſat ſonus itaqʒ ſicut p ſigillum forma induct̃ in cera a motto tam̃ ſigillo remanet figura illa in qua vero ſi appo neret ſigillum coaptaret ſe aqua figure ſigilli. ã motto tamen ſigillo ꝓpter flexibilitatẽ aque ſtatim tolleret̃ impreſſio a ſigillo facta. ſic ceſ ſante motu ceſſat ſonus. dicamus ergo q̈ mo tus eſt cauſa ſoni ⁊ eſt cauſa aliarum ſenſibili um qualitatũ aliter tamẽ ⁊ aliter quia motus cauſat alias ſſibiles qualitates inquantũ ille ſunt termini motus. ⁊ quia adepto termino opʒ vice᷑ ꝑteritam ⁊ ptranſitã adeptis talibus q̈ lĩtibus opʒ ceſſare motũ. Sonus tamen ſic cauſatur a motu q̈ motus eſt ſubiectum ſoni ⁊ qz paſſio non poteſt habere eẽ ꝑmanens ſi ſub iectum habeat eẽ ſucceſſiuum opʒ quod ſonus nõ habeat eẽ ꝑmanens ſicut nec motus. ⁊ ceſ ſante motu opʒ ceſſare ſonum. non eſt ergo ſo nus idez quod motus ſed fundat̃ in motu ⁊ cã tur ab ipſo quod vero dicebat̃ in ſcḋm p phi loſophũ dicẽtẽ quod ſonus ẽ motus. dici dʒ q̈ illa pdicatio nõ eſt formalis ſed cãlis. ſic ergo dicit̃ ſonus motus qꝛ cãtur ab ipſo ſicut inde ſẽ ſu ⁊ ſenſato dicit̃ odor fumalis euaporatio qꝛ cãur ex tali euaporatõe. Deinde cũ dicit h. ãt eſt in auribus oſtenſo qualis ſit aer exteri or. qꝛ eſt inſonabil̃ oñdit qual̃ ſit aer interior qꝛ eſt imobilis. hʒ enim aer interior quẽdam mo tum ꝓpriũ quo ſemꝑ mouet̃. dicit̃ tamen eſſe imobilis quantũ ad motus exteriores qꝛ mo tus ille q̃ hʒ eſt diſſimilis ab omnibus exterio ribus motibus. tria ergo facit quia primo oſtẽ dit quomõ aer ɔñlis interior ſit imobilis. ſecũ do quod dixerat manifeſtat p ſignũ. tertio mo uet quandã qõnem circa pdicta. ſecunda ibi ſʒ ſignum. tertia ibi utꝝ autem ſonet. dicit ergo quod hic autem aer qui eſt in auribus edifica tus cum. h. ideſt ꝓpter. h. ẽ imobilis: quaten⁹ certe ſentiat omnes differentias motus ideſt omnes differentias ſoni exterioris q̃diu ergo manet ille ɔñlis aer habens motum ꝓprium extraneũ ab omni motu exteriori tãdiu ſalua tur in nobis auditus ⁊ ꝓpter hoc autem qꝛ ſic eſt audimus in aqua. quidam aũt textus hñt non audimus in aqua ſed ẽ lr̃a falſa. audimus ergo in aqua quod ſit qꝛ aqua non ingredit̃ ad ipm ɔñlem aerem ſed nʒ ingredit̃ in aurem ꝓ pter reflexiones factas ab aere ɔñli. ſed cũ. h. accidat q̈ aqua ingrediat̃ animal nõ audit ſed pdit auditum neqʒ ẽt audiret ſi miringa ideſt ſi pellis cerebri ut exponit ɔmẽ. ſupple deſtrue

ret̃ ſicut homo nõ videt ſi laboret ideſt ſi infir met̃ pellis que ẽ in pupilla. Notandũ aũt quod ſicut homo amitteret viſum ſi humidũ aqueũ q̈ eſt in oculo p infirmitatẽ pellis pupil le uel p aliquem aliũ modum macularetur vł deſtrueret̃ ſic homo pderet auditum ſi aer q̈ ẽ naturaliter edificatus in timpano auditus p i troitum aque in aurem uel p deſtructõem pel lis cerebri uel p aliquem aliũ modũ euaneſce ret uel tolleret̃. Notandũ etiam quod ſicut organũ tactus nõ eſt denudatum ab omni qua litate ſenſibili ſed eſt denudatum a qualitati bus ſenſibilibus quas ꝑcipit ſic aer ɔñlis inte rior non ẽ denudatus ab omni motu. ſed a mo tibus exterioribus. hʒ enim ſemꝑ quendã ſuũ ꝓprium motũ factum p tot reflexiones auris quod homine exiſtente in aqua reflexiones ille non ꝑmittunt aquã ingredi ad aerem ɔñlem. nec etiam ꝑmittunt ipam ingredi in aurem.

Deinde cum dicit ſed ſignum quia dixerat aerem ɔñlem eſſe diſtinctũ ab aere exteriori ⁊ habere motum diſtinctũ a motibus exteriori bus. pbat hoc p ſignum dicens ſignũ autẽ au diendi p aerem ſic diſtinctũ ⁊. habentẽ ſic di ſtinctum motum vel ſignum non audiendi ſi ne tali aere ſic moto ẽ ſonare aurem ſicut cor nu. nam ſemꝑ aer i auribus mouet̃ ꝓprio mo tu ſed ꝑcipimus p huiuſmodi aerẽ ſonum qa ſonus eſt motus extraneus ⁊ nõ ꝓprius illi ae ri ⁊ ꝓpter hoc. qꝛ ſic ẽ. dñt aliqui nos audire ua cuo ideſt aere ſonante qꝛ audimus organo vel timpano habente talem determinatũ aerem

Notandũ autem quod ſi ponat̃ manus ſu p aurem aer qui eſt in aure habens quẽdã mo tũ ꝓpriũ p manũ appoſitã facit multas refle xiones ⁊ multas repcuſſiones ꝓpter quas vi det̃ ſonare auris ſicut cornu. iſte ergo ſonitus dʒ eẽ nobis ſignum quod in auribus ẽ quidaz aer diſtinctus ab aere exteriori hñs motũ di ſtinctũ ab exterioribus motibus. Dubitaret forte aliquis utꝝ ſonus hãt eẽ in medio realit̃.

Dicendũ q̈ de ſono ſic ɔſueuit diſtingui qꝛ ſonus in aliqua pte aeris eſt realiter tm̃. in ali qua vero intentõaliter tm̃. in aliqua quidẽ in tentõaliter ⁊ realiter vt cũ duo corpora ſe ad inuicem colliduñt ille aer primo colliſus hʒ i ſe ſo num realr̃ tm̃. ſed qꝛ ab illo aere primo colliſo ⁊ moto mouet̃ alia ps aeris in illa parte aeris dupliciter erit ſonus vʒ realiter inquantũ mo uet̃ ab aere prius moto ⁊ intentõalr̃ qꝛ a ſono exiſtente realiter in aere prius fracto multipli cat̃ intentõalr̃ in aere ſo moto. vel qꝛ iſte mo tus deficit qñ ꝑuentũ erit ad ptem illã aeris circa q̃ non vlterius ſe ptendit motus eſt ibi ſonus intentõalr̃ non realiter. ſed hoc calum niã patit̃. qꝛ qua rõne a ſono exiſtente realiter in aere prius fracto multiplicitur intentõalr̃ i aere. ſo moto pari rõne ab aere. ſo moto mul tiplicat̃ ſonus intentõaliter in aere prius fra cto. nõ eſt. n. intelligibile q̈ aliquod cor⁹ ſucce

priuū intentōis sit iuxta cor⁹ hñs illud realiter uel ē habens illud fm intentōem fortem qn fiat ibi multiplicatio fm intentōem illā quare si in aere fo moto est sonus realiter ⁊ ē est ibi fm intentiōem fortem cū aer primo factus sit ꝯtinuus aeri fo moto opꝫ in aere prius fracto eē sonū intentōaliter. dicamus ergo ꝙ in toto aere moto est sonus realiter ⁊ intentōnaliter ita tñ ꝙ ab aere pri⁹ fracto multiplicaꝭ intētio naliꝭ ⁊ realiꝭ ꝗ̄diu mouetur aer ab aere. tamē fo moto multiplicaꝭ sonus in aere prius fracto intentōaliter ⁊ ē realiꝭ cūꝫ aer reflectiꝭ et fit echon. nam sicē primo generatur sonus ab aere prius fracto usqꝫ ad aerem ultimo motū ita cum echon ē fortis per reflexionē circulorum poterit multiplicari sonus intentōnaliꝭ et realiter ab aere ultimo moto usqꝫ ad aerem primo fractū ubicunqꝫ itaqꝫ ē sonus realiter ē ibi ⁊ intentōaliter sed alicubi est intentōaliter ubi nō ē realiter. nā qn̄ deficit motus aeris in aere propinquo non moto poterit eē sonus itē tōaliꝭ nō tamen est ibi realiter qꝛ cum son⁹ realiter fundeꝭ in motu nō plus se ꝓtendit realiꝭ sonus nisi ꝗ̄diu durabit actus motus. Deinde cum dicit utꝝ aūt sonet mouet quendam q̄ōnem circa ꝓtacta dicens utꝝ aūt sonat verberans aut ꝙ verberaꝭ ⁊ soluit ꝙ aut utrūqꝫ supple sonat modo āt altero. nam verberans sonat inquantū aerem frangit ꝟberatū vero ī quantū aerem retinet ⁊ non ꝑmittit ipm̄ faciliter frangi. ideo subdit ꝙ sonus est motus possibilis moueri. h. modo quo quidē mouenꭲ saltantia a leuibus cum aliquis truserit. i. fortiter ꝑcusserit corpora lenia. igiꭲ sicut dictū est non omne ꝙ verberaꭲ ⁊ omne verberans est sonās ut si obiciaꭲ actus actui nō sit sonus sed opꝫ ꝙ ꝑcutiꭲ regulare eē vt aer subito dissoluatur ⁊ moueaꭲ ⁊ fiat sonus. Notandū ꝙ cūꝫ cor⁹ planū regulare ⁊ lene ꝑcutiꭲ ad aliud cor⁹ ꝙ ē tale. tunc ut dicebaꭲ cor⁹ ꝑcutiens frangit aerēꝫ corpus uero ꝑcussum rꝫ ipm̄ ⁊ facit ipm̄ saltaꭲ ⁊ resilire aer vero sic trusus ⁊ sic resiliens vel aer qui pōt moueri sic resiliendo ⁊ saltando facit sonū. nō ergo eodē modo cāt sonū cor⁹ ꝟberans ⁊ verberatū ⁊ ē ut pꝫ ut fiat talis resilitō ⁊ talis saltatio aeris opꝫ eē cor⁹ regulare ꝙ ꝑcutiꭲ ad. h. ꝙ bene sonet. regulare. n. erit si sit planū vel ꝯcauū. Deinde cū dicit differentie autē determinat de differentiis soni. circa ꝙ tria facit qꝛ p̄ mo facit ꝙ dictū ē. fo docet su mere huiusmodi differentias. tertio mānifestat ꝙ dixerat. fa ibi hoc āt dr̄. tertia ibi nꝫ tamē uelox dicit ergo ꝙ differentie sonātiū cum̄ into al sunt acutū ⁊ graue ostenduꭲ. i. manifestāꭲ in sono fm actū qꝛ sicut nō vir colores sine lumine sic nꝫ cognosciꭲ acutū ⁊ graue sine sono. Dubitaret forte aliquis qꝛ vr̄ non bene dcīt esse ꝙ differentie soni fiant ꝑ sonū in actu īmo magis econuerso sonus vr̄ fieri in actu ꝑ suas drias qꝛ semꝑ genus hꝫ rōem potentie differētia

vo rōm actus. dicendū ꝙ acutū ⁊ graue dupliciter pñt ꝯsiderari. primo ut se tenent ex parte corpoꝝ sonantiū in quibus nō est formaliter sonus. nam diciꭲ corda aliqua esse acuta que reddit acutū sonum vel diciꭲ grauis. si faciat sonum grauē. ⁊ tamen formaliter sonus non est in corda sed ī aere. fo modo pñt ꝯsiderari differentie soni ut habentes eē in corpore in quo est formaliter sonus. ꝯstat aūt quod nō ꝑcipit son⁹ nisi hēat eē formaliter ⁊ in actu. differentie ergo corpoꝝ sonantiū in quibus non est sonus nisi virtualiter cāliꭲ cognoscunꭲ ꝑ sonum factum in actu. i. ꝑ sonum factū in aere in quo hꝫ eē sonus formaliter ⁊ ī actu q̄re sicut nō discernim⁹ colores nisi ꝑ lumen qꝛ non pñt immutare visuꝫ sine lumine sic non cognoscimus differentias sonantiū nisi fiat in aere actu sonus qꝛ non pōt immutari auditus nisi a sono actu facto. aduertendū tamē ꝙ colores habent in se aliquid formaꝭ unde pñt uideri ꝑpter ꝙ sunt ꝑ se visibiles tamen ut dicebaꭲ qꝛ colores nām illā ꝑ ꝗ̄ꝫ sunt formaꝭ uisibiles ꝑticipant icomplete nō pñt mouere diaph. nisi sit dispositum ⁊ nisi sit actu illuiatum. sed coꝝ sonantia non sic se hñt qꝛ corpa sonantia formaliter nihil in se hñt de sono. non ergo est sile ꝑōm modūꝫ de differentiis corpoꝝ sonantiūꝫ respectu soni ī actu ⁊ de differentiis coloꝝ respectu lucis tñ ꝗ̄ū ad. h. est sile qꝛ sicut nō possumus ꝑcipe differētias corpoꝝ sonantiū sine sono ī actu sicut videtur nec differentias coloꝝ sine luce quod āt argueba de genere ⁊ differentia laborabat rō in equoco qꝛ hic nō loquiꭲ phūs de differentiis sonoꝝ que dñt sonū in actu sed de differentiis corpoꝝ sonantiū. vt pꝫ tñ ex noua translatōe quā ex ueteri que dñt sonū nō formaliꭲ in actu ꝫ cāliter ⁊ ī ꝟtute dato tamē ꝙ loqueretur phūs de differentiis sonoꝝ adhuc posset saluari textus eius ꝙ quō uex sit nō ē p̄ñtis speculatōnis. Aduertendū tñ ꝙ lꝫ phūs loquatur de differentiis sonantiū tñ qꝛ corpus sonans nō diciꭲ acutum nisi faciat acutū sonū nec dr̄ graue nisi faciat talem sonum ideo in sententiando ⁊ ꝯtinuādo nō curauimus distinguere inter has differentias ⁊ illas eo ꝙ he differentie illis habeant eē ꝯnexe. Deinde cū dicit hec aūt dicunꭲ secundum similitudinem hūius drias dicēs ꝙ. h. āt. i. he differentie dr̄ fm methaphorā ab illis que tāguꭲ nā fm methaphorā ⁊ fm similitudinē differētiaꝝ tangibiliū sumpte sunt differentie sonātium. nā sicut acutū in tactu ē ꝙ mouet fsū ī pauco tempore multū graue aūt ꝙ ī multo paucū sic supple ⁊ in auditu acutū mouet fsum auditus in pauco tp̄e multū graue vo in multo paucū. Deinde cū dicit nꝫ tñ uelox declarat qd̄ dixerat. nā in determinando de differentiis soni fecerant mentiōem de motu. iō in declarando intentū duo facit qꝛ primo ostendit qualiter differentie soni se hñt ad drias motus. fo declarat qualiꭲ se hñt ad drias tactus ibi ⁊ vr̄ similitudinem

similitudinē. dicit ergo ꝙ neqꝫ uelox ē acutū graue āt tardū quasi dicat ꝙ graue ⁊ acutū q̄ sunt differentie soni nō sunt velox ⁊ tard̄ q̄ sūt differentie motus sicut nec sonus ē mot⁹ cāns tamen he differentie ab illis sicut sonus cāt a motu, iō subdit ꝙ.h. quid̄.i. acutū fit ꝑpter velocitatē hui⁹ mot⁹ sed ꝑpter tarditatē illius.s. motus supple fit graue. Deinde cū dicit ⁊ vnī silitudinem hēe oñdit qualiter se hānt he differentie soni ad dr̄ias tactus dicēs ꝙ ⁊ vnī similitudīeꝫ hēe circa tactū cū acuto ⁊ ebeti graue ergo ⁊ acutū in sono hīt silitudinē cū acuto ⁊ ebeti i tactu qꝛ acutū ē ꝙ pungit ebes v̄o qd̄ pellit ⁊.h. ꝑpter id ꝙ.h. quidē.i. acutū mouet in pauco tp̄e multū illud vero.i. ebes in multo paucū quare accidit eē.h. quid̄ acutū velox illud vero.i. ebes eē tard̄ ⁊ qꝛ supple sic ē circa differentias soni qꝛ acutū sequit̄ motū velocez graue vero motum tard̄ opꝫ eē q̄dam methaphorā ⁊ quādā silitudinē inter drias sonorū et differentias tangibiliū. his ergo habitis imponit finē tractaui de sono dicit de sono igit̄ sic d̄terminatū sit. Notandū āt ꝙ acutū pt̄ fieri vel ex vno motu ⁊ tūc opꝫ motū illū eē velocē vel ex multis motibus ⁊ tunc opꝫ motus illos eē spissos vt pꝫ in corda que si bene sit extenta facit plures motus in aere ⁊ magis verberat tp̄i ⁊ reddit sonum magis acutum cum ergo dicit philosophus acutū fieri ex motu velocium telligendū est de acuto ꝙ generat̄ ex vno motu. Notanduꝫ ēt ꝙ nec differentie soni sunt differentie motus sed sunt annexe illis nec tales differentie sunt differentie tactus sed hīt similitudinē cū illis.

Lec 18

Ox autem est sonus quidam ⁊c.

Postq̄ā phūs determinauit de sono simplr̄ in pte ista determinat de quadaꝫ sp̄e soni que dicitur vox. circa ꝙ duo facit qꝛ primo uenat̄ membra diffinitōis eius. scđo infert diffinitōem uocis tāquā venatā ibi quare ꝑcussio respirati ad euidentiā prime partis. notandum ꝙ in diffinitione vocis quatuor ponunt̄. diffinit̄.n. vox ꝙ ē percussio respirati aeris facta ab anima que ē i his ptibus ad vocalem artariam. respirat̄ enī aer ⁊ attrahit̄ circa has ptes vt circa pulmonem ⁊ cor ⁊ ille aer sic attractus ꝑ virtutē anime repcutit̄ ad uocalem arthariam siue ad cānam pulmonis ⁊ facit uocē in venādo ergo vocis diffinitōem quatuor facit qꝛ primo ostendit ꝙ repcussio illa que est vox sit ab anima. scđo declarat ꝙ est respirati aeris. tertio manifestat ꝙ opꝫ illū aerem eē respiratū in his ptibus.s. circa has ptes vt circa pulmonē ⁊ cor. quarto ostendit ꝙ opꝫ illū aerem respiratū repcuti ad organū ꝙ dicit̄ uocalis arteria. ex his autem quatuor vt pꝫ ꝯsiat tota diffinitio vocis. scđa ps incipit ibi multa aūt aīum. tertia ibi vox aūt sonus. quarta ibi organū aūt respiratōis. i prīa

pte intendit talem ratōem sonus ille qui nō cōpetit nisi rebus animatis opꝫ ꝙ sit facta ab aīa sed vox non ꝯpetit nisi rebus aīatis ergo vox ē sonus factus ab aīa de hac āt rōne nō pōit nisi minorē vꝫ ꝙ vox non ꝯpetit nisi rebus aīatis ⁊ ꝙ nullū iāiatum hꝫ uocem. lꝫ possit forte hēre aliquā similitudinem uocis. iō ait quod uox aūt ē qdam sonus aīati ⁊ subdit ꝙ nullum iāiatorꝫ vocat.i. hꝫ vocem. sed forte fm̄ silitudineꝫ dr̄ aliqđ iāiatū vocare vt tibia ⁊ lira ⁊ quecunqꝫ alia iāiatorꝫ hīt extensionem ⁊ melos ⁊ loquutōem assimilant̄.n. talia vociferantibus ⁊ vident̄ habere vocē qꝛ vox hꝫ.h. Notandum āt ꝙ ut cōiter ponit̄ uox i tribus vr̄ differre ab aliis simplicibus sonis. primo qꝛ vox hꝫ quandā extensionem siue quandā ꝯtensionem. alii n. simplices soni cito transeunt lꝫ qꝛ vox fit ab aīa recipiente aerem ⁊ retinēte huiusmodi aerem respiratū sonus qui est vox nō ita cito transit sed hꝫ quandā ꝯtensionem ⁊ duratōem fm̄ appetitū aīe. scđo uox hꝫ quandā melodiā ⁊ ꝯsonantiā. sonus.n. factus simpliciter eo ꝙ ex simplici ictu gñat ꝯsonantiā que cāt̄ ex diuersitate ⁊ ꝓportōe sonorꝫ in se nō hꝫ. tertio in uoce est q̄dam discretio ⁊ interruptio sonorꝫ qꝛ in voce fiunt varie repcussiones aeris. ex hac aūt distinctōe sonorꝫ hꝫ vox ꝙ sit locutio uel ꝙ sit oratio nam oīo ad quantitatē discretā pertinet ut pꝫ i ꝑdicamentis igitur qꝛ lira ⁊ tibia ⁊ huiusmōi instrumenta hīt per quandā similitudinē. ista tria ēt per quandā similitudinē dicūtur habere uocē. Dubitaret forte aliqs de sono fcō ex lira uel ex cordis cithare quō sonus ille contingat. nam si sonus ꝯtigit ex corporibus se ꝟberantibus itaqꝫ corpus uerberans mouet et frangit corpus uero uerberatū aerem retinet ne cito soluatur sed fiat ibi quedā uiolentia ex qua cāetur sonus sī uidet̄ ꝙ.h. possimus saluare in sono facto ex cordis lire non. n. est dicēdū ꝙ pēna percutiens cordā aereꝫ frangat. corda uero retineat aerem. ne cito soluat̄ sed fiat ibi q̄dam uiolentia ⁊ cāetur sonus qꝛ pēna modicē de aere mouet. ⁊ illa pars cord̄ ad quā percutit̄ pēna modicū posset de aere retinere quare uel nullus resultaret ibi sonus uel ualde exilis. Dd̄ ergo ꝙ.h. mō fit sonus ex ꝑcussione cord̄ sicut fit son⁹ ex motu corrigie uel ex motu uirge. uirga.n. uel corrigia uelociter mota i aere cāt sonum qꝛ ut dcm̄ est aer uelociter scissus per uirgam ꝑpter tractū a uacuo uel ꝑpter tractum ne sit uacuū aer ille scissus uelociter congregatur ꝑpter ꝙ fit ibi q̄dam ꝯdēsatio ratiōe cuius est ibi resistentia q̄dam ⁊ fit ibi sonus sic ex una percussione cord̄ dat corda multos ict⁹ per quos ictus uelociter scindit aerem q aer uelociter scissus uelociter ꝯgregatur ⁊ resistit cord̄ tremēti quare cāt̄ur ibi sonus ⁊ inde ē qđ quanto corda magis extenditur acutiorem hꝫ sonuꝫ qꝛ talis corda percussa magis tremit et dat plures ictus qꝛ cāt maiorē sonū. nō ergo fit

sonus ex pcussione corde q᷑ pēna expellat aerē qui est ī corda. sicut fit son⁹ ex pcussione lapid᷑ q᷑ unus lapis frangit aerē existētē ī alio lapide. sed .h. fit q᷑ corda pcussa tremit ⁊ dat multos ictus in aere ⁊ cāt sonū. Uiso quō ex diuersitate corde si sit al'r ⁊ al'r extēsa cāt ali⁹ ⁊ ali⁹ sonus. Dubitaret forte aliquis vtrum ex diuersitate corpꝫ solidoꝝ cāet ali⁹ et ali⁹ sonus ⁊ videtur ꝙ nō q᷑ si nō fit sonus nisi q᷑ corpus verberans aerē frangit. cor⁹ vero v̄beratū aerē tꝫ ⁊ facit ipꝫ resilire ⁊ nō pmittit ipm̄ frangi nisi cū quadā molētia q᷑ cū quecunqꝫ coꝛ dura uiđr sufficere ad .h. efficien̄ n̄ uiđr ꝙ aliter sonet vnū cor⁹ durꝝ q̄ꝫ aliud in durū est q᷑ ad sēsū pꝫ argentū eē magni sonoꝝ q̄ꝫ ferꝝ ⁊ q̄ꝫ plumbum.

Dō ꝙ in sono ē tria ꝯsiderare. vꝫ cor⁹ expellens aerē expulsū ⁊ modū expellendi rōne aeꝛ expulsi oꝫ coꝛ sonantia esse dura vt possint aerem expellere. idem est ꝙ lana ⁊ ꝑilli n̄ faciunt sonū q᷑ lana pcutiens n̄ dū frangit aerē. lana v̄o pcussa n̄ dū tꝫ aerē ut n̄ pmittat ipm̄ velociter frangi ⁊ faciat ipm̄ cum q̄dā molētia resilere. Sꝫo rōe modi expellendi. oꝫ coꝛ sonantia eē regularia vt ꝙ sint plana vel ꝯcaua. nā nō quocunqꝫ mō expulsus aer facit sonū. sꝫ oꝫ aerē percussū resilire sicut resilit pilla pcussa ad terram. nā cū vnū cor⁹ planū pcutiꝛ ad aliud cor⁹ planū pcussū nō cedit aeri illi q̄ꝫ cor⁹ v̄berans pellit ⁊ monet ⁊ nō cedēdo et facit aerē illū saltare ⁊ resilire cū quadam violentia sicut quia terra nō cedit pille. si pilla pcutiꝛ ad terram oꝫ eā saltare ⁊ resilire. igiꝛ vt fiat talis saltatio ⁊ talis resilitio aeris. opꝫ eē plannm ⁊ regulare quod pcutiꝛ uel opꝫ ipm̄ eē ꝯcauū q᷑ ⁊ in ꝯcauo hꝫ fieri talis saltatio ⁊ talis resilitio q᷑ ut supra dicebaꝛ nō potenti aere exire a ꝯcauis faciunt cōcaua ex repcussione multos ictus post primū. tertio in sono sunt ꝯsideranda coꝛ expellentia aerē ⁊ q̄ꝫtuꝫ ad .h. q̄ꝫto corpora sunt magis et magis trementia magis sonant. nā sicut corda magis extensa q᷑ pcussa magis tremit ⁊ dat plures ictus. ideo altius sonat sic corpora bene trementia ex pcussione facta in eis plures ictus faciunt in aere ⁊ fit ibi altioꝛ sonus si āt q̄ratur que coꝛpa sunt illa que magis tremunt ut cōiꝛ poniꝛ aer qui est de ꝯpositōe corpoꝝ si sit in eis bene dispositus corpora illa hn̄t bonū sonum cuiusmodi sunt argentū ⁊ es. corpora v̄o magis accedenda ad naturam terrestrē ⁊ minus hn̄tia de aere in ꝯpositōe sui peius sonant vt pꝫ in plūbo pꝫ igiꝛ que corpora melius sonant nam dura melius sonāt q̄ꝫ nō dura ⁊ reglaria vt plana ⁊ ēt ꝯcaua melius sonant q̄ꝫ vero regularia ⁊ trementia ⁊ habentia bene dispositū aerem. qui ē de ꝯpositione sui melius sonāt q̄ꝫ que non sunt talia vbi autem oīa ista ꝯcurrūt ꝙ sic corpora dura regularia ⁊ bn̄ sonora resultat ibi optimus sonus. Deinde cū dicit nīꝛ ta aūt animaliū ostendit ꝙ repcussio illa que est vox est respirati aeris. h. pꝫ ꝑ .h. q᷑ non hn̄t vocē nisi respirantia. duo ergo facit q᷑ p̄io ostendit sola respirantia habere vocem. s̄o remouet quandā cautlatōem de quibusdam piscibus non respicientibus qui videnꝛ habere vocem ibi sed q᷑ dn̄r. dicit ergo ꝙ multa aūt de numero aīalium vocem nō habent ut illa que sunt sine sanguine ⁊ pisces qui sunt de nūero habentiū sanguinē supple nō habent vocē ⁊ .h. rōabiliter si quid sonus qui est vox ē aeris motus aeris supple respirati. Notandū āt ꝙ sicut ꝑ primam ptem ubi pbabaꝛ ꝙ sola aīata habent vocem habebaꝛ ꝙ vox eē son⁹ factus ab anima sic per hanc ptem vbi ostenditur ꝙ sola respirantia habent uocem habetur secunda pars diffinitōis vocis vꝫ ꝙ vox ē sonus aeris respirati. Deinde cū dicit sed q dn̄r remouet quandam cautlatōem possibilē fieri circa p̄dicta dicens ꝙ si pisces qui dn̄r vocare. i. habere vocem ut illi qui sunt in acheleo. i. illo flumine ue sonat alia littera sonant branchis. aut quodam alio modo huiusmodi instrumento quasi dicat ꝙ pisces et omnia nō respirantia carent voce. et si videanꝛ aliquando habere vocem. h. ē q᷑ cum branchis ſ cuꝫ aliquo alio instrumento faciunt sonum similē voci. Deinde cum dicit vox autē sonus venaꝛ ternam ptem vel particulā diffinitōis uocis vꝫ ꝙ vox ē sonus respirati aeris non ī qualibet parte q᷑ aer respiratus non ad quanlibet partē trahiꝛ sed fit huiusmodi tract⁹ ad aliquā ptem determinatā vt ad pulmonē et coꝛ. circa. h. aūt duo facit q᷑ primo facit ꝙ dictum est secundo q᷑ mentōem fecerat de aere respirato ostendit quō natura vtiꝛ huiusmodi respirato aere idest aere. iam. n. dicit ergo ꝙ vox aūt est sonus aīalis supple respirantis et non qualibet parte. i. non ad quālibet ptem respiratur huiusmodi aer nec ad quālibet ptem fit attractio huiusmodi aeris respirāti sed huiusmōi attractio fit circa pulmonem ⁊ coꝛ addit autem ad ꝯfirmatōem huius dicti vꝫ ꝙ opꝫ aerē eē respiratum vt fiat vox dicens ꝙ sonat. i. fit sonus verberāte aliquo ⁊ aliquid ⁊ in aliquo. h. aūt in quo fit huiusmodi reuerberatio ē aer et q᷑ sic est rōabiꝛ utiqꝫ. h. sola aīalia vocabunt q̄cunqꝫ suscipiunt aerem. i. quecunqꝫ respirant.

Notandū aūt. h. ꝙ dictuꝫ est ꝙ vox est son⁹ aīalis nō q̄libet pte ꝑ. h ꝙ dicit nō qualꝫ parte intelligi posset vocalis arteria que est organuꝫ vociferandi sed vt complete habeanꝛ particule posite in diffōne vocis melius est vt expōatur de aere respirato ⁊ attracto nō ad quanlꝫ ptem sed ad pulmonem ⁊ coꝛ. Dubitaret forte aliqs q᷑ ista tria que phūs tangit vꝫ ꝙ sonus fit v̄berante aliquo ⁊ ad aliquid ⁊ i aliquo nō vīr esse distīcta. nā aer ipse est illud quod v̄beraꝛ ⁊ in quo verberaꝛ. Dicēdū ꝙ ad vocem ꝯcurrunt tria vꝫ aīa verberans et uocaꝛ arteria ad q̄ꝫ huiusmodi fit reuerberatio ⁊ etiā aer in quo fit huiusmodi reuerberatio. ita tamē

ꝙ

ꝙ aer fungit̄ vice duoꝝ. nā aer ē illud ꝙ verberat̄ ⁊ ꝙ repcutit̄ ad vocalē arteriā et ēt ē mediū in quo fit talis reuerberatio et in mltis alis ↄtigit. nā si ducat̄ virga p aerē ibi aer resistet uirge ⁊ habebit se tāquam aliquid pcussū et ēt habebit se vt mediū in quo ex huiusmodi pcussione generat̄ sonus dupl'r. itaqȝ poterit legi littera phi primo ut li aliquid et ī aliquo exponat̄ de aere al'r et aliter accepto. naȝ ip̄e aer se hȝ vt aliquid pcussū et ut mediū in quo fit sonus. est ergo s̄ns ꝙ fit sonus verberāte aliquo. i. aīa et anima dico verberante aliquid idest aerem et in aliquo. i. in aere vel possum⁹ exponere ut p li aliquid intelligit̄ vocal' arteria et p li aliquo intelligat̄ aer. est ergo s̄ns ꝙ ad sonum q est vox ↄcurrit aliquid verberans vt anima et aliquid supple ad ꝙ verberat̄ vt vocalis arteria et huiusmodi reuerberatio fit in aliquo. i. in aere qnō autem in sonis alis a voce. concurrunt ibi. h. tria nȝ ꝙ fit ibi aliqd verberans et aliquid ꝙ verberat̄ et aliquid ī quo fit verberatio videre nō ē difficile. Deinō cū dicit iam. n. respirato qꝛ fecerat mentōnem de aere respirato ōstendit qnō natura vtit̄ huiusmodi aerē dicens ꝙ iam respirato aere vtitur natura in duo opa sicut lingua utit̄ in duo opa in gustū ⁊ locutōem quoꝝ quidē gustus est quid necessariū. vnde ⁊ pluribus inest interpretatio aūt. i. loquutio est pꝑter bene esse. sic ⁊ spiritu. i. aere respirato vtit̄ natura i duo opa quoꝝ vnum est necessarium aliud ad bene eē nam ad calorem interioꝛē tempandū vtitur natura aere respirato tanquā ad id ꝙ ē necessarium cā autem quare. h. sit necessarium dicta est in alteris. i. in libro de inspiratione ⁊ respiratione ⁊ vtitur etiam natura aere respirato ad vocem non sicut ad necessarium sȝ sicut ad bene esse. Notandū autē ꝙ nec omnia aīalia loquitur nec ēt oīa habent gustum sunt enim aliqua animalia in impfecta quibus inest tactus tm̄. talia enim in suscipiēdo alimentū nō pcipiunt differentias gustabiliū sed tangibiliū. delectant̄ tn̄ talia in suscipiendo alimētum sicut delectat̄ sensus tactus cū ↄiungitur tangibili ↄueniēti nec gustus ergo nec loquutio inest omnibus animalibus verū qꝛ gustus magis est necessarius ⁊ magis facit ad esse loquutio aūt magis ad bene esse. ideo dictum ē ꝙ gustus inest pluribus animalibus, q̄ꝫ locutō

Dubitaret forte aliquis utꝝ locutio sit hoīi naturalis videt̄ ꝙ sic qꝛ si natura vtitur lingua in duo opa in gustum ⁊ loquutōnem sicut vtit̄ aere respirato ad duo opa. ad refrigeriū caloris ⁊ ad uocē, oȝ ꝙ gustare ⁊ loqui sint opa nature sed opa nature sunt naturalia. oȝ ergo ꝙ loqui sit quid naturale. Preterea secundū phm̄ in primo politicoꝝ hoī s̄monem natura ꝯdit sed id ꝙ dat̄ alicui a natura est naturale ergo ⁊c. In ↄriūm ē ꝙ scribit̄ primo p yarmē. ubi dicit̄ ꝙ quemadmodū nec lr̄e oībus eedē sic nec eedē uoces. uīt ergo ibi phūs ꝙ lr̄e ⁊ uoces sint ad placitū loqui itaqȝ ad placitū erit nō a natura. Dō ꝙ aliquid alīi vīr sumptū ē naturale ꝙ tū s̄m sp̄ālem ↄsideratōȝ est ad placitum vt pūire fures ē de iure naturali sȝ tn̄ pūire. h. mō uel illo eos ut p suspendiū uel p cōicatōeȝ capitis ē ad placitū ⁊ qꝛ naturalia sunt eadem apͦ oēs que vo sūt ad placitū diuersificant̄ idē est ꝙ apud oēs puniunt̄ fures. sȝ apud oēs non puniūt̄ eōd mō sicut ergo punire fures ē de iure naturali pūire tn̄ eos sic uel sic est de iur̄ positiuo sic loqui ⁊ hr̄e s̄monē ē hoī nāle sȝ loqui h̄ ydioma uel illud ē p artē ⁊ ad placitū dicere in naturalia illa ad que hēm⁹ naturalē ipetuȝ glȝ n. hō hȝ naturalē ipetū ut loquat̄ ⁊ ut exp'mat p s̄monē ꝙ mēte pcipit sȝ ꝙ tal' exp̄ssio uel talis locutio fiat p. h. vbū uel p illud. h. adinuētū ē p artē ⁊ ad placitū inde ē ꝙ oēs hoies loquūtur qꝛ loq ē quodāmō naturale sed ñ oēs loquūtur ydioma uel illud ꝙ sic uel sic loqui ñ ē naturale sȝ ad placitū acquisita āt p ⁊ ↄ soluta sūt p iaȝ dicta. Deiñ cūȝ dicit organum aūt venat̄ quartā pticulā positam in diffinitōne vocis vȝ ꝙ pcussio que est uox fit ad uocalem arteriam uel fit ad organum quod dicit̄ vocalis arthariа dicens ꝙ organum autem. respiratōis est vocalis arteria huius respiratōis cā est. h. p9. vȝ pulmo qꝛ hac pte. i. circa pulmonem gradienda pedibus plus habent calorem alus ⁊ s̄bdit ꝙ indiget aūt respiratōe. supple pimo ⁊ addit ꝙ ⁊ circa cor est locus primus supple caloris vñ necesse est interius respirāte ingredi aerem refrigerantem calorem illum. Notandū aūt ꝙ pulmo est ppinquus cordi ⁊ qꝛ circa cor est primus locus caloris ñ solū cor sȝ etiaȝ pulmo qui est circa cor idiget aere respirato ad tempandū calorem illum. Notandū etiaȝ ꝙ p huius spiratōem ⁊ respiratōem ītromittitur aer frigidus ⁊ expellit̄ calidus sed s̄m pimen. h. est pꝑter aliud ⁊ aliud qꝛ ꝙ extrahat̄ aer immissus. h. est pꝑter pulmonē sed ꝙ intrat̄ aer recens ⁊ frigidus. h. est magis pꝑter cor. Deiñ cum dicit quare pcussio ↄcludit diffōnēȝ uocis tanquā uenatā circa ꝙ duo facit. qꝛ primo facit ꝙ dictū est. s̄o manifestat quoddā ꝙ erat dubium in diffinitōe p̄tacta ibi. non. n. ois. sūt autē quatuoꝛ declarata circa diffinitiōeȝ uocis. primo ꝙ vox est repcussio facta ab anima. s̄o qꝺ huiusmodi repcussio est respirati aeris. tertio ꝙ ille aer respirat̄ circa has ptes vt circa pulmonem ⁊ cor. quarto ꝙ r̄pcussio h⁹ aeris respirati fit ad vocalem arteriam. h. est ergo ꝙ dr̄. dicens quare vox est repcussio respirati aeris facta ab anima que repcussio uel que respiratio est in his ptibus ad vocalem arteriā. Notandū aūt s̄m quosdam. h. ꝙ dicit̄ que ē in his ptibus exponeñ ē de aīa. dīt. n. qꝛ uox ē repercussio facta ab aīa que aīa ē in his ptib⁹. i. circa cor. ñ ꝙ aīa ñ sit i qualȝ pte corpis tn̄ ↄstituȝ ad aliqꝺ op⁹ ut ↄstitū ad motū aīa principal'r vr̄

etiā in corde meū ē tñ ut li que referat ad repe r-
cussionem vel ad respiratōem ut dicat ꝙ vox
est repcussio respirati aeris facta ab aīa ad vo
calem arteriā que respiratio fit in his partib⁹
i. circa has partes ut circa pulmonē ꝛ cor. naꝫ
aer respirat ꝛ attrahit per virtutem aīe ad pul
monē et cor et ille aer sic respiratus et reper-
cussus ad vocalē arteriā facit vocē. Deinde
cū dicit nō.n. omnis manifestat quoddā quod
erat dubiū i diffinitiōe pdicta dixerat .n. ꝙ vox
est repercussio facta ab aīa ꝙ pbauerat per .h.
ꝙ vociferare ꝯpetit reb⁹ aiatis sed qꝛ nō ꝯgeq̄
ꝯpetit rebus aiatis esi ab aīa ut aīa est iō spālē
rōnem vult assigna e quō sonus qui est vox est
ab aīa sm ꝙ huiusmodi. circa ꝙ tria facit. ga
primo facit ꝙ dictum ē. 2ͦ ꝙ dixerat pbat per
quoddam signū. tertio ꝯcludit ex iam dictis pi
ces non hēre vocem. 2a .i. signū aūt. tertia ibi
manifestū āt. dicit ergo ꝙ non ois sonus aialis
est vox sicut diximus. i. sicut pōt patere per iā
dicta. nā est .i. ꝯtingit sonare lingua sicut tusci
entes faciunt sonū. tñ h⁹i sonus nō ē vox ſ; opꝫ
ad .h. ꝙ fiat vox eē verberans aiatū ꝛ cū ima
ginatiōe aliq̄ oꝫ fieri talē reuerberatōem qꝛ vox
ē quidā sonus significatiuus ꝛ ñ est vox respira
ti aeris sicut tussis. ſ; aīa cū vult vociferari utit
isto aere respirato ꝛ mediante eo verberat eū
aerē qui est in arteria ad ipam arteriā quod fa
ciendo facit vocem. Notandū aūt quod nō
quilꝫ motus aialis est ab aīa sm qd huiusmōi
sed solum motus ille qui fit per imaginatōem
ꝛ appetitum ut si al' qꝛ graue pegrauatē de
orsum rueret motus ille ñ eēt ab aīa sm quod
huiusmodi sed ut dictū ē motum fcm ab aīa
sm quod huiusmodi per imaginatōem ꝛ appe
titū oꝫ eē factum sic ēt nō quilꝫ sonus aiati est
vox nec est ab aīa sm quod huiusmodi sed opꝫ
sonum qui est vox fieri per imaginatōem aīe
in determinatis partibus .h. est ergo quod cō
men. ait quod vox est sonus qui fit cuꝫ imagina
tōe ꝛ voluntate implet āt ut ait ista actio dua
bus virtutibus anime quarum vna est ꝯcupi
scibilis altera imaginatiua. Notandū etiā
quod eo ipso quod vox fit per imaginatōem et
appetitum oportet quod huiusmodi sonus fit
ab anima secunduꝫ quod huiusmodi sicut mo
tus factus per appetitum ꝛ imaginatōem opꝫ
quod fit ab anima secundum quod est anima

Dubitaret forte aliquis vtrum vox sit so-
nus significatiuus. dicendum quod secundum
quosdam omnis vox est sonus significatiuus.
vel naturaliter ut risus vel ad placitum ut no
mes imposite ad significandum sed secundum
hunc modum non intus ad mentem philoso-
phi nec saluamus omnem vocem esse signifi-
catiuam. nam hec vox bulba non significat na-
turaliter nec significat ad placitum quia non
est imposita ad significandum aliquid. Scien
dum ergo quod vox dupl' pōt significare ut in
nostris editōibus diapb. diffusius diximus uno
enim modo vox significat seipam in imagina-
tōe ꝯceptā ꝛ hec significatio est essentialis voci
nam si quis sine imaginatōe pcedente sonuꝫ fa
ceret ut apparet in insliete huiusmodi son⁹ nō
eēt vox. rursus huiusmodi significatio ꝯpetēs
voci est eadem non solum apd oēs hoies ſ; etiā
apud bruta. nam quicūqꝫ homo pferret ꝛ hanc
vocem bulba oporteret ꝙ imaginatur ipaꝫ nec
alr imaginat vnus homo quā alius immo ꝛ si
brutum pferret hanc vocem oporteret ꝙ sibi
similē imaginatōem firmaret. alio mō g voces
significant ipe res vel ipe rōnes rex in mente
formate ꝛ talis significatio non ē essential' vo
ci sed est ad placitum ꝛ non est eadem apd oēs
pꝫ itaqꝫ quō omnis vox est significatiuā ꝛ quō ñ
nam omnis vox significat seipam in imagiōne
conceptā vel p imaginatōem apphensam non
tñ ois vox significat rem vel aliquam ratōem
rex in mente formatam qꝛ non omnis vox est
sic imposita ad significandum ex .h. aūt pate
re pōt intentio phi. vult.n. ꝙ qꝛ omnis vox est
sonus significatiuus ut qꝛ significat seipaꝫ per
imaginatōem apphensum. ideo oꝫ vocēꝫ fieri
cum quadā imaginatōe ꝛ qꝛ ꝙ fit p imagiatōꝫ
est fcm ab aīa. idō si fiat vox oꝫ aiatū eē vberās
ꝛ oꝫ eā ab aīa eē factā. Deīn cū dicit signuꝫ
aūt pbat .h. p signū dns signū āt supra ꝙ opor
teat vocē fieri cū imaginatiōe quadā ē ñ posse
vocare respirantē .i. aerē attrahentē nec expi-
rantē .i. aerē emittentē. ſ; detinētē. nā retinēs
aerē isto aere retento mouet ad formatōem vo
cis ꝛ facit vocē. Notandū aūt quod homo
naturalr ad refrigeratōeꝫ cordis aerē attrahit
ꝛ emittit. si āt p aliqd tps retinere debeat aerē
attractū oꝫ ꝙ .h. fiat p imaginatōꝫ ꝛ appetituꝫ
qr si ad formatōꝫ vocis oꝫ aerē aliqual' retinē
ad h⁹i formatōꝫ oꝫ ꝯcurrē imaginatiōꝫ ꝛ appe
titū. Deīn cū dic manifestū āt ex his q̄ dixerat
ꝯcludit pisces ñ hēre vocē dns manifestū āt qa
ꝛ pisces sine voce sūt qꝛ ñ hñt gutē. hāc āt ptē .i.
gutē ñ hñt qꝛ ñ recipiūt aerē nec respirant ſ; q
dnt sic ꝙ pisces respirāt pecāt ꝛ sbdit ꝙ pp q̄ꝫ
igit cāꝫ sup pisces ñ respirāt alia rō ē .i. ñ ē pñs
speculatōis ptiet .n. h. ad libꝝ d aīb⁹ ut ꝯmē.
ait. No. āt .h. tria eacta adaptari posse ad tria
q̄ de voce sūt dcā. nā p .h. ꝙ vox ñ sit sine imagia
tōe oꝫ ꝙ vox sit fcā ab aīa p .h. vo ꝙ oꝫ aerē re
spiratū tenē in vocē faciam⁹ oꝫ ꝙ vox sit respi-
rāti aeris ulti⁹ qd qꝛ ñ hñtia gutē l' ñ hñtia vo
calē artiā ñ spirār oꝫ ꝙ repcussio illa q̄ fit vox fi
at ad vocalē artiā. Aduertēd tñ ꝙ quocūqꝫ .h.
sic adaptet l'a tñ ē ꝯuenēda mō quo diximus.

Le. 19

De odore āt ꝛ olfactibili ꝛc. Postqꝫ phūs
declauit de visibili ꝛ de audibili i pte
ista declat de odorabili. Lo āt sensibili ē
tria ꝯsiderare vꝫ obm me^m ꝛ or^m i declarando g^o
de odorabili tria facit qꝛ pͦ declat de ipo odo-
rabili sine d ipo obo. 2ͦ declat de ipo me^o. ꝛ 3ͦ
declat de ipo org^o sa ibi ē āt olfat⁹. etiā ibi circa
si. c. ē āt odō eē p^m tria facit qꝛ pͦ ondit eē diffi-
cile bn̄ declare de odorabili siue de spēb⁹ odo-

ris. ſo doc3 ſumẽ ſpẽs hᵒ.i.3ᵒ dclarat quō ñ odorabilia ꝯpāt ad odoratū. ſa ibi vr̄ āt ꝛ analog. 3ᵒ ibi adhuc āt circa pᵐ tria facit qꝛ pᵒ ꝓponit ꝙ itendit ꝛ oſtendit eē rōnabile qȯ ꝓpoſuit. ſo aſſignat cāz dicti. tertio ꝙ dixerat manifeſtat per ſimile. ſa ibi cā autē eſt. tertia ibi rōnabile aūt. dicit ergo ꝙ de odore aūt ꝛ de olfatibili. i. de odorabili minus bene determiabile ē a nob̄ nō. n. poſſumus bene determiare nec determinate cognoſcere ipſa odorabilia vel ipſos odores ꝛ eſt rō dicti. qꝛ nō manifeſtū ē nobis quale quid ſit odor ſicut manifeſtus ē nobis ſonus ꝛ ſicut manifeſtū eſt viſibile qd ſit vtꝫ lumē aut color. Deinde cuꝫ dicit. cā aūt eſt aſſignat cāni dicti ꝯtinuetꝰ aūt ſic bene dico ꝙ nō ita determinate cognoſcimᵘ odorē ſicut cognoſcimᵘ ſonū ꝛ ſicut cognoſcimus alia ſenſibilia cā aūt ē qꝛ hunc ſenſum. i. odoratū. nō habemus certum ſicut habemus alios ſenſus ſꝫ peiorē habemus odoratū multis aialibus qꝛ homo praue odorat ꝛ nihil odorabiliū odorat ꝛ ſiñ leticia ꝛ triſtitia. ſicut. n. exſiſte certo eo ꝙ ſentimus. i. odoraᵗ. Notañ aūt ꝙ oritꝛ delectatio ꝛ letiᵃ ex ꝯiunctione ꝯuenietis cū ꝯueniēti dolor vero ꝛ triſicia ex ꝯiunctione diſcōuenietis cū diſcōuenieti quare qñ idē ꝙ nobis ꝯiungitꝛ valde cōuenit oritur inde leticia qñ valde diſconuenit oritꝛ inde triſticia. leticia itaqꝫ ꝛ triſticia oriūtꝛ ex exterioribus ſenſibus vt ex valde ꝯuenientibus ꝛ valde diſcōuenietibus. nam modicū cōueniens vl' modicū diſcordās nō ꝓprie cauſat nec letitiā nec triſticiā igitꝛ nō ſentire niſi cuꝫ leticia ꝛ triſticia. idē ē ꝙ non ſentire niſi extrema ſenſibilia vult ergo phūs quod hō praue odorat ꝛ ꝙ nō eſt ei certum illud ꝙ ſentit ꝑ odoratū qꝛ nō odorat ſine leticia ꝛ triſticia. i. ñ percipit ꝑ odoratū niſi extrema odōabilia cuiuſmōi ſūt fortes odores. Dubitaret forte aliqs vtrū aliis aialibus poſſint eē note ſpēs odoris quas hō nō poſſit percipere. Dōm ꝙ hō plᵘ hꝫ de cerebro ſm' ꝗtitatē ſnaꝫ quā cetera aialia ꝛ qꝛ cerebꝝ eſt frigidum ꝛ humidū carūcule ille q̄ ſunt organū odoratus eo qȯ ſint ꝓpinq̄ cerebro ifrigidantꝛ ꝛ efficiūtꝛ humide quod ē ꝯtra rōem boni odoratus. nā tunc organū odoratus ē bene diſpoſitū qñ eſt calidū ꝛ ſiccum qꝛ vt' cōmuniter ponitꝛ. tunc bene diſpoſitū ē organum qñ ꝓportionatꝛ obo ꝯſiat aūt qȯ odor cāt ex calido ꝛ ſicco qꝛ odor ē paſſio ſicci ſicut ſapor humidi ſicut infra dicetꝛ magnitudo ergo cerebri i homie. qꝛ hꝫ humectare ꝛ ifrigidare organū odoratus ſtat hoīem praue odorare qȯ autem hō ſic habeat prauūꝫ odoratuꝫ qȯ multe ſpēs odorūꝫ ſint ei ignote vt poſita qȯ querebat pꝫ experimēto videtꝛ. n. qȯ canes docentꝛ per ſodorem latronē iuenire qȯ illo mō ꝯtingit qꝛ quilibet hō aliquo mō diuerſificatꝛ in humoribus ꝛ in ꝯplexione ab aliis hominibus ymo ꝓpter hanc diuerſitatē videmus qȯ pediculi generati ex humoribus vnius hoīs ſunt quaſi venenoſi alteri hoī ꝓpter hāc aūt diuerſitatē ꝯplexionū ꝛ humorꝝ ꝯtingit qȯ vapores ſpiritus ꝛ fumi exeuntes ex corpore vnius hoīs ſunt valde diuerſi ab aliis que exeūt ex corpore alterius ꝛ qꝛ odor ē q̄dam fumalis euaporatio vt dclarari hꝫ in libro de ſenſu ꝛ ſenſato ſicut quilꝫ hō quoddāmodo hꝫ proprios fumos ꝛ ꝓprios vapores. ſic ēt habet ꝓprios odores canis. ergo ductus ad locū vbi ꝯmiſſūꝫ ē furtū ſi ſit recenter factum ꝑcipit odorē ipſius furis qui acceſſit ad locū illū ꝛ poſt odorē illuꝫ ꝑgit donec illum hominē iueniat ꝛ ē ſimile ꝯtingit. n. qȯ aliqui canes dicuntur canes ſanguis ſequētes ceruā vel aliquā aliā beſtiā vulneratā accidit enꝫ ceruū illum vulneratū quē canis iſequitꝛ ire per magnū ſpaciū ꝙ nullum emittit ſanguinēꝫ tunc ergo canis nō pōt illum iſequi per ſanguinē ſed inſequitꝛ ꝑ odorē ꝛ qꝛ per viaꝫ illam ꝑ q̄ꝫ tranſiuit ceruus vulneratus multi alii trāſierunt ꝛ tamē canis nō inſequitꝛ niſi ceruūꝫ illum vulneratū q̄ꝫ incepit inſequi nō. n. vadit poſt odorē alioꝝ ceruoꝝ ꝙ eē nō pōt niſi qꝛ canis nō ſolum cognoſcit odorē cerui ab odoribꝰ alioꝝ beſtiaꝝ ſed ēt cognoſcit odorꝛ huius cerui ab odoribus alioꝝ ceruoꝝ ſicut canis iueniens latronē cognoſcit odoreꝫ huius hoīs ab odoribus alioꝝ hominū pꝫ igitꝛ ꝙ praue odorat hō. qꝛ has ſpēales dr̄ias odoꝝ nō cognoſcit ꝛ maxie huius dr̄ias in via per quā tranſierat odorabile niſi eēt valde quid ſetiō nullo modo poſſet hō ꝑcipere hn̄. igr̄ dictum ē ꝙ hō praue odorat qꝛ nō odorat ſine letitia ꝛ triſtiaa. i. nō percipit niſi extrema odorabilia illas aūt dr̄as odoꝝ quas percipiūt canes ꝛ multa alia aialia hominem iꝑoſſibile ē percipere. Deinde cum dicit rōnabile aūt ꝙ dixerat manifeſtat ꝑ ſimile dicens ꝙ rōnabile aūt ſicut ꝛ ſortes oculis. i. habentes fortes oculos vt piſces ſicut eoſ ꝯtingit ſentire colores ꝛ nō eſſe ipſis ꝑ manifeſtas dr̄ias coloꝝ niſi terrentiū ꝛ nō terrētium ſic ꝛ genꝰ hoīuꝫ ꝑcipit odores qꝛ ñ ꝑcipit odorꝛ terrentes vel non terrentes. Notandum aūt quod philoſophus idem intelligit per ſentire cum leticia ꝛ triſticia ꝛ per ſentire differentias obiectorum terrentium vel non terrentiū vult enim qȯ ſicut piſces habentes duos oculos non percipiunt niſi colores terrentes uel ñ terrentes ideſt colores extremos ſic homo nō percipit niſi odores terrentes vel non terrentes quia non percipit niſi odores extremos.

Notandum etiam quod ſicut piſces male vident quia habent ita duros oculos vt magis videantur habere lapides quam oculos propter quod non poteſt imprimi ibi ſpecies viſibilis ſic homo male odorat quia caruncule ille propinque cerebro ita indurantur propter frigiditatē cerebri vt nō hn̄ poſſint ipſam ſpēs odorabilis. Deinde cū dicit vr̄. n. ꝛ analogiā docet ſumiē ſpēs odoꝝ a decᵒ euidētiā ſciētꝫ ꝙ ſi aliqua ſūt nobis icerta ꝛ illa hn̄ant analogiaꝫ

⁊ similitudinem cū rebus certis sumēde sunt drīe incertoꝝ ſm drīas certoꝝ quare cuȝ odores sint nobis incerti gustabilia. vero sint nob certa qꝛ odores hn̄t anag. cū speciebus gustabilium sumende sunt drīe odoꝝ ſm drīas saporꝝ. tria ergo facit phūs qꝛ primo ait ꝙ spēs odoris hn̄t anag. et similitudinē cum spēbus saporis. ſo pbat ꝙ spēs sapoꝝ sunt nobis certe. tertio qꝛ penes certa sunt sumēda incerta docet sumere spēs odoꝝ ſm spēs saporuȝ. ṗa ibi sed certiorē habemus gustū. tertia ibi ē autem sicut hūoꝝ. dicit ergo ꝙ odoratus vr̄ hr̄e anag. ad gustū. et similiter spēs humoꝝ. i. sapoꝝ hn̄t quādam anag. et similitudinē cū his que sunt spēs odoris. Deinde cū dicit ſȝ certiorē ostēdit ꝙ nos hēmus certiorē gustum qꝛ habem⁹ certiorē tactum ⁊ gustus ē qdam tactus duo ergo facit qꝛ primo facit ꝙ dictuȝ est. ſo ex certitudine tactus quē hȝ homo ꝑ aliis aīalibus ꝯcludit ipm prudētissimū eē aīalium ibi vnde ⁊ prudētissimū. Dicit ergo ꝙ certiorē hēmus gustum quā alia aīalia ꝑpter. h. ꝙ ipe gustus ē qdam tactus ⁊ indidit qd̄ hūc aūt sensum. i. tactū hȝ homo certissimū i aliis. n. sensibus deficit hō a multis aīalibus sed ſm tactū valde differenter certificat ab eis qꝛ certiorē hȝ hūc sensum aīalibus aliis. Notandū aūt vim rōnis huius in. h. ꝯsistere. qd̄ si hō hȝ certum tactum ⁊ gustus ē qdam tactus seqꝛ qd̄ habeat certum gustū sed odoratus cuȝ hēat anag. ad gustuȝ de odoratu quē habem⁹ incertum certificari poterimus ꝑ gustū quē habemus certum ⁊ sumēde erunt spēs odoris ſm spēs saporis.

Deinde cū dicit. vnde ⁊ prudētissimuȝ qa dixerat hominē hr̄e certum tactū ex certitudine ipsius tactus ꝯcludit ipm esse prudētissimū aīalium dicēs. vnde ⁊ prudētissimū animaliū ē ipe hō signū aūt ē ⁊ in genere hominū quia ſm hunc sensum dicimus homines ingeniosos vel nō ingeniosos. ſm nullū aūt sensum alium iudicamus de ingenio hominū nisi ſm tactum qꝛ duros carne dicimus ꝙ sunt inepti mente ſȝ molles carne sunt bene apti. Notanū autē ꝙ id ꝙ videmus in genere hominū. vt id ꝙ videmus in aliqbus hominib⁹ respectu alioꝝ hominuȝ possumus iudicare in oībus hominib⁹ respectu alioꝝ aīalium. nam si homīes hn̄tes bonum tactū ⁊ molles carnes sūt prudētiores aliis hominib⁹ qꝛ tota spēs humana in bonitate tactus excedit alia aīalia sequiꝛ ꝙ homo sit prudētissi⁹ aīaliū alioꝝ. Dubitaret forte aliqs vtꝝ bonitas tact⁹ faciat ad bonitatē intellectus ⁊ vr̄ ꝙ bonitas tactus nihil faciat ad bonitatem itellectus vel si faciat aliquid ꝙ minus facit ꝙ alicuius alterius sensus. nam cū itellectus sit quid immāle sequitur ꝙ quanto sensus ē imālior tanto min⁹ deſuiat itellectui ē quia tactus ē mālior sensibus aliis bonitas tactus minus deſuiet bonitati itellectus ꝙ bonitas alioꝝ sensuum. Preterea hoīes dicunꝛ boni tactus ⁊ bene dispositi mēte qui hn̄t molles carnes. sed femine ꝯmuniter molliores carnes hn̄t maribus essent ergo prudētiores viris cuius oppositū scribiꝛ primo politicoꝝ vbi dicitꝛ ꝙ puer hȝ ꝯsilium iperfectū femina invalidū fu⁹ vo nihil hȝ ꝯsiliatiuū qꝛ si ꝯsitū fete ē invalidū. n erūt fete prudētiores viris ſȝ iprudētiores.

Dōm ꝙ actus activoꝝ sunt in patibili ⁊ disposito. quāto. n. patiens ē magis dispositum tanto magis pficiꝛ ſm formā quaȝ recipit ⁊ quanto magis pficitur ſm formā tanto magis potest exercere opera ꝯpetentia illi forme vt si disgregare est opus ꝯpetens albedini quāto aliquid est magis dispositum ad albedinē tanto magis perficiꝛ ſm formaȝ albi ⁊ per ꝯseqns tāto magis disgregat bonitas. ergo tactus. h. modo vr̄ deſuire bonitati mentis. qꝛ tact⁹ dȝ esse media ꝑportio tangibiliū organū. n. tact⁹ nō potest omnino denudatū esse a qualitatib⁹ sensibilibus. attamen quanto illas qualitates hȝ minus excellētes ⁊ minus extremas tanto eris in medio melius pcepit alias qualitates tangibiles de rōne itaqꝫ bonitatis tactus ē eē mediā ꝑportionē tangibiliū. inde ē ergo ꝙ hō est melioris tactus quā aīalia cetera qꝛ corpus humanuȝ magis ē redactum ad mediū ⁊ mi scibilia in illo corpore ēt magis sūt redacta ad mediū quaȝ in corporibus aliis. sic ēt ⁊ inter ipos homines hn̄tes corpus redactuȝ magis ad mediū sunt meliores tactus quā alii. itaqꝫ si bonitas tactus ꝑuenit ex eo ꝙ corpus ē bene redactuȝ ad mediū corpus aūt sic redactum ē bene ꝑportionatū anime sequiꝛ ꝙ homines boni tactus habeant corpus bene proportionatū anime sed cum materia est bene proportionata forme melius exercentur in ea actiones illi⁹ forme vt superius dicebatur quare cum corp⁹ est bene dispositum ⁊ proportionatum anime per ipsum melius exercere poterunt opera debita ipsi anime bene. ergo itelligere ⁊ esse prudentem ⁊ ingeniosum conuenit hominibus habentibus bonū tactū quia tales habentes corpus bene proportionatum anime liberius possunt huiusmodi opera exercere. quod vero obiciebatur quia sensus tactus est materialior ceteris petitur in argumento quod est in contrario arguitur enim oppositum non propositum nam quia huiusmodi sensus est materialior ceteris et est fundamentum omnium aliorum sensuum habentes hunc sensum bonum. sequitur quod habeant materiam bene dispositaȝ ⁊ corpus bene proportionatum. quare sicut opera artis facilius liberius ⁊ melius exercentur per organa bene disposita et bene proportionata ipsi arti sic opera ipsius anime melius fiunt per corpus bene dispositum ⁊ bene proportionatum sibi quod vero vlterius addebatur de mollicie mulierum. dicendum ꝙ molicies carnis. innc ostendit industriā mētis qn̄ arguit bonitatē tactus dupl. itaqꝫ ꝯtti ad pre

sens spectat possunt aliqui hr̄e molles carnes primo qdem ex bonitate cōplexionis vt qꝛ hn̄t cōplexionē raram ꝛ bene dispositā ꝛ tunc sunt boni tactus ꝛ bene apti mente. scḋo.h. pōt ɔtingere ex supḣ abūdantia flegmatis ꝛ qui tales sunt nō sunt boni tactus qꝛ nō habēt qualitates sensibiles bene redactas ad mediū sunt ergo tales male cōplexionis ꝛ mali tactus nec oꝫ eos esse bene dispositos ꝛ aliis ergo ē mollities carnis in mulieribus tales etiā sunt multū flegmatici qui videnē molles carnes habere nec sunt apti mēte. Ulterius dubitaret forte aliquis vtrū bonitas alioꝝ sensuūz faciat ad bonitatem itellectus ꝛ videt ꝙ sic qꝛ sm̄ phm̄ primo metha. dato ꝙ sensus nō fuirēt nobis ad aliq̄ necessitatē vite. maxime tn̄ diligeremus illuz sensum q est per visum qꝛ plures drīas rerum nobis demōstrat sed quāto sensus plures drīas reꝝ ostendit tanto magis deseruit ipsi itellectui bonitas. ergo visus maxie faciet ad bonitatē itellectus. Preterea q̄to sensus est magis disciplinalis tanto magis videt facere ad bonitatē mētis ꝛ ad bonitatē discipline. sed maxie desciplinalis sensus ē auditus ut pōt patere ex primo metha ergo ꝛc. in ɔtrium ē phūs qui ait ꝙ sm̄ nullū aliū sensuz dicimus hoies esse igeniosos pter quā sm̄ tactum. dōm ꝙ in acqrendo sciam. hic ē ordo qꝛ nr̄a cognitio incipit a sensu. sed finit ꝛ terminat cognitio nr̄a p iudiciū itellectus offerunt. n. nobis primo res ipe p sensus ꝛ tunc circa res ip̄as nobis p sensus oblatas negotiamur p iudiciū itellectus inde ē ergo ꝙ deficiente sensu necesse ē sciam deficere q̄ sm̄ illum sensum ē ut phūs i posterioribus ait qꝛ nisi offerrerent nobis res p sensus non possemus ex eis cape sciam nec circa eas negotiare possemus p iudiciūm itellectus deseruiunt itaqꝫ omnes itellectui sensus qꝛ p oēs sensus nobis offerunt aliqua obiecta. circa q̄ negotiādo per itellectum acqrimus eoꝝ sciaz est tamē diligēter notaū ꝙ aliud ē q̄rere vtrū hic sensus deseruiat itellectui ꝛ vtꝝ ppter bonitatē huius sensus possumus arguere hoiem esse bone mētis ꝛ boni itellectus, nā ppter.h. ꝙ multa offerunt itellectui alicuius p se ꝛ directe. nō ppter.h. dicimus ip̄m eē bene dispositum sm̄ mentem vel eē boni itellectus sed si circa illa oblata quis bene negotiat per iudiciuz itellectus ꝛ bene subtiliter sciat de eis veritatē exquirere dicet bone mentis ꝛ boni itellectus ꝛ qꝛ per quēlibet sensuz offerunt itellectui nr̄o aliqua obiecta tamē bonitas solius sēsus tactus facit vt de illis oblatis per itellectum pspicaciter veritatē inueniat nā lꝫ qlibꝫ sensus deseruiet intellectui tn̄ sola bonitas tactus arguet bonitatē itellectus nā ex.h. ꝙ quis ē boni visus vel boni auditus nō ppter.h. hꝫ corpus bene pportionatū aīe nec ppter.h. hꝫ cōplexionē bene redactā ad mediū. nam corp⁹ bene cōplexionat ꝛ bene reducit ad mediuz qꝛ hꝫ bene pportionatas qualitates tāgibiles et qꝛ solus tactus ē media pportio tangibiliū sola bonitas illius sensus ostēdit corpus eē bene ꝛ pportionatū ꝛ bene dispositū ꝛ qꝛ corpore bene pportionato ꝛ disposito aīa pōt melius itelligere ꝛ melius speculari veritatē de his que sibi offeruntur per sensus. iō bene dictū ē ꝙ quilibet sensus deseruit itellectui bonitas tn̄ soli⁹ tactus arguat bonitatē itellectus vt plane habemt in lr̄a opposita autē his non est difficile soluere. nam visus et auditus deseruiūt itellectui qꝛ per hos sensus vel i videndo vt per visum vel ab alio audiēdo vt per auditū multe differētie reꝝ nobis demōstrant tn̄ vt i soluēdo tangebat. nō ppter.h. ꝙ nobis offerūt per sensus multe res sumus boni itellectus. sꝫ tūc sumus boni itellectus qn̄ de ipsis rebus oblatis scimus bene veritatē cognoscere. et qꝛ.h. facit bonitas tactus per quā reddit corp⁹ bn̄ pportionatū aīe. ideo pꝫ quod q̄rit. Esset autē vlterius dubitādum de ipsis sensibus eo mō quo deseruiūt ad sciam et itellectū ꝛ qui deseruiant magis ꝛ q minus ꝛ quare. circa.h. se habeant sꝫ qꝛ.h. nō directe ptinet ad ppositum in tēpus aliud apponat hr̄et.n.h. qḋ locū i primo metha. vel in primo poste. vbi si nos ɔtinget scribere de his forte aliqd ptractabim⁹.

Deinde cū dicit ē aūt sicut humor vt dicebatur.h. docet sumere spēs odoꝝ sm̄ species saporꝝ. circa qḋ tria facit qꝛ primo facit ꝙ dictū est. scḋo dat differentiā iter odores ꝛ sapores. tertio resumit itēm superi⁹ tactā quare. s. sm̄ species sapoꝝ sumant species odoꝝ. ſa ibi sꝫ aliq̄ qdem. tertia ibi sed sicut diximus. dicit ergo ꝙ sicut humor. i. sicut sapor hic qdem est dulcis ille amarus sic ꝛ odores aliqui sunt dulces aliq amari. Deinde cū dicit sed alia qdem dat differentiaz iter odores ꝛ sapores dicens ꝙ aliqua qdem hn̄t pportionabilr odorem ꝛ humorez. i. saporez dico aūt dulcez odorem et dulcē saporē alia vero ɔtrariuz qꝛ in eis nō pportionāt odor ꝛ sapor sꝫ hn̄t dulcē odorē ꝛ paruū saporez vel ecōuerso ꝛ sic se hꝫ dulce ꝙ noiat odorē vel saporē extremū si sꝫ aūt se hꝫ ꝛ acer ꝛ austerus ꝛ acutus et pinguis odor. nā i talib⁹ odorib⁹ vel saporibus medius aliqn̄ sapores pportionantur odoribus aliquādo vero non. Deinde cū dicit sꝫ sicut diximus resumit cāz supius assignatā qꝛ spēs odoꝝ a saporib⁹ nominant dicēs ꝙ sicut diximus. i. sup̄ tetigimus pp id ꝙ odores nō ſt nobis multū p manifesti sicut hūores. i. sicut sapores iō acceperūt nomina ab his. s. a saporibus sm̄ similitudinez eoꝝ. i. sapoꝝ. naz dulcia qdem odor dr̄ a croco ꝛ melle ꝛ acer vero a thimo ꝛ a silibus vel ab aliquo huiusmōi eodē āt mō ꝛ i aliis odoribus ꝛ saporibus se hꝫ. Notandum autem ꝙ cūhe denominationes fiant secundum modū uocabuli. utplurimū uariata lingua sil'r uariant denominatiōes tales i greca g⁹ lingua odor suauis sūt

forte denominationē a croco ꝛ melle que sūt dul cia acer vero odor sumit denominationē albi mo vel ab aleo vt habet littera ɔmenti vł ab aliquo alio huiusmodi. Dubitaret forte ali quis qꝛ nō semper odores ꝓportionanł sapori bus sed videmus multotiēs ꝙ habentes odo rem dulcem habent saporē amarū. Dicen dum ꝙ vt cōmuniter ponitur sapor magis cō sistit in humido aqueo aliqualiter digesto ita ꝙ sapor se tenet ex parte humidi grossi sꝫ odor magis se tenet ex parte subtilis sicci debite ꝓ portionati ꝛ qꝛ illud humidū grossum magis se tenet ex parte aque. illud vero subtile vbi fū datur odor magis se tenet ex parte aeris in cor pore vbi bene digestū ē humidū aqueū grossū ꝛ bene temperatū ē istud subtile aereū erit ibi eā dulcis odor quam sapor ꝛ ꝓportionabitur odor sapori ꝛ ē cōuerso sed si i eodē corpore vnū istorū sit bene digestū alterū vero male tēpe ratum odor non ꝓportionabiłr sapori sꝫ habe bit odorem dulcem ꝛ saporē amarum vel ecō uerso ꝛ ꝙ dictum est de saporibus extremis. idem est de media. Deinde cū dicit ad.h. aūt sicut ostendit quomodo nō odorabilia com parantur ad odoratum dicens ꝙ adhuc antez sicut auditus ꝛ vnusquisqꝫ sensuum est opposi torum ꝛ sicut hic quidem auditus est audibił ꝛ nō audibilia. ille vero. s. visus ē visibilia ꝛ īi visibilis ꝛ olfatus ēt eodē modo ē odorabilis ꝛ nō odorabilis ꝛ exponit quot modis dr̄ nō odo rabile. dicens ꝙ nō odorabile aūt aliud quidē dicił scḋm id ꝙ omnino impossibile ē habere odorem aliud vero ꝙ est habens paruū odo rem. ꝛ tertio dicił nō odorabile paruū habēs odorē similiter autem ꝛ nō gustabile vel quod cūqꝫ aliud tale dicił oībus istis modis. No tandum autem ꝙ vt sup̄ ostendimus idez est sensus oppositorū. nam illo eodem visu quo ꝑ cipis lumē ꝑcipis ꝛ tenebrā ꝛ illo eodem audi tu quo percipis sonum percipis silentiū ꝛ edē odoratu quo percipis odorabile ꝑcipis ꝛ ī odo rabile. nā sicut eo ipso ꝙ nihil vides ꝑcipis eē tenebram ꝛ ꝙ nihil audis percipis esse silen tium sic eo ipso ꝙ nihil odoras percipis esse in odorabile ꝙ nullum habet odorem ꝛ si paruz odoras percipis esse in odorabile ꝙ paruz ha bet odorem si vero paruus ł'eratur tibi odor ꝑcipis eē in odorabile ꝙ paruū hꝫ odorez.

lec. 20

e

St autem olfatus ꝛc. vt dicebał ad quodlibꝫ sentire tria cōcurrunt obiectum mediū ꝛ organū. postq̄ȝ ergo phūs determinauit de ipso obiecto odo ratus vt de ipso odorabili siue de ipso odore ī pte ista determinat de ipso medio ꝙ immutał ab ipso obiecto siue ab huiusmodi odore. circa ꝙ duo fa cit qꝛ primo facit ꝙ dictū ē. scḋo monet q̄ōnem q̄ȝdam circa ꝓtacta ibi. vnū ꝛ dubiū videł. di cit ergo ꝙ ē aūt olfatus ꝑ mediū vt per aerez aut aquā. nā aquatica videł odorez sentire ꝛ q̄

sūt sanguine ꝛ que sine sanguine sunt sicut ꝛ que sunt in aere supra odorē sentiunt qꝛ quedā horū que ab odore mouenł a longe occurrunt ad ali mentuz. Notanū ār ꝙ qꝛ aquatica odorē sen tiunt ꝛ qꝛ exñtia in aere tam hñtia sanguinez q̄ȝ nō hñtia a longe odorāt alimētuz. ideo vult phūs ꝙ tam aer q̄ȝ aqua sint in mediū l odo ratu. Deinde cū dicit vnū ꝛ dubium videł monet q̄ȝdam q̄ōnem circa ꝓtacta que talis ē ꝙ cū quedā sentiāt odorē ꝑ respirationē quedā sine respiratione rōnabiłr querił vtrū aīalia nō respirantia hēant aliquē sensum aliū ab odora tu ꝑ quā percipiūt odorē. circa hāc q̄ōem sic ꝓ cedit qꝛ primo phūs arguit ad ptez fłam. scḋo arguit ad ptem verā. tertio ḋterminat veritatē quesiti. scḋa ibi sꝫ ipossibile. tertia ibi vł autem hoībus. circa primū duo facit qꝛ primo ꝓpo nit q̄ōnem. scḋo arguit ad partē fłam q̄ōnis q̄ site ibi. hō autez ɔtinueł aūt sic dictū ē aliqua odorare respiciēdo aliqua nō rēspiciēdo vnū qa sic ē dubiū videł si oīa qdem siłr odorent. i. si oīa siłr participāt odorē per sensuz odorat⁹ vł habeāt aliquē aliū sensuz per quē. h. percipiāt.

Deinde cū dicit hō aūt arguit ad partē fal saz oñs ꝙ nō oīa siłr odorāt imo nō respirātia hñt aliquē aliū sensū ab odoratu per quē odo rem percipiūt iō aīt ꝙ hō respirās. i. attrahēs aerē suple odorat sꝫ expirās. i. emittēs aerem aut retinēs spūm nō odorat nꝫ a longe nꝫ a ꝓ pe nec ēt odorat si in nasuz ītus ponał odorabi le qꝛ ꝛ. h. qdem vꝫ sensibile positūz in ipso quo sentił in sensibile eē ē cōe omnibus sensibus sꝫ sine respiratione nō sentire ē ꝓprium hominū ē aūt. h. maxime ꝓpriuz hoī qꝛ hō in odorādo maxime idiget respiratione si aūt alia aīalia i digent respiratōe cū odorāt nō tamē sic idigēt vt hō ꝛ subdit ꝙ aūt. h. sit ꝓpriuz hoī manife stuz ē tēptantib⁹. i. experiētātib⁹ qlꝫ. n. i se ipso expił ꝙ absqꝫ respiratōe odorare nō pōt hic. ergo ꝓmissis īfert ɔclusionē itentam. dicens qꝛ sanguinē nō habētia. qñ nō respirāt hñt itaqꝫ quēdam aliū sensum ꝓter eorū dictū sꝫ. No tandum aūt vim rōnis huius i hoc ɔsistere ꝙ si aīalia respirātia ꝑcipiunt odorē per odoratū nō respirātia q̄ aliꝛ odorē sentiūt habēt aliquē sensuz aliū ab odoratu. Notandū ēt ꝙ aliq̄ dñs ē q̄ȝtum ad odoratuz iter aīalia respiran tia. ꝛ nō respirātia qꝛ aliꝛ odorant. h. ꝛ illa non tamē ē tanta differentia ꝙ animalia respiran tia percipiant odorem per odoratum non res pirantia vero habeant aliquem alium sensuz ab odoratu per quem odorem cognoscant rō tū phī ad. h. videtur ire quod cum nō similiř odorent. h. ꝛ illa ꝙ per alium sensum ꝑcipia tur odor i istis ꝛ in illis. deinde cū dicit sꝫ ipos sibile obicit ad partem cōtrariam siue ad ptez veram ostendēs aīalia nō respirātia nō posse sentire odorē ꝑ aliquē alium sensum ab odora tu. circa ꝙ duo facit ꝓm quod duas rōes ad. h adducit. secūda ibi amp̄. aūt ɔtinueł autez sic

pp rõez iaz tactã aialia nõ respirãtia eo ꝙ aĩr odorẽ sentiũt ꝙ̃ aialia alia videntur hr̃e alterũ quẽdam sensum ꝑter eos q dicti sunt sꝫ sm veritatẽ ĩpossibile ẽ si quidẽ sentiũt odorez qꝛ olfatus est sensus odorabilis. ⁊ est sensus mali odoramẽti ⁊ boni odoramẽn. Notañ. autẽ vim rõnis huius in. h. ꝯsistere ꝙ cum odorabile p se nõ ꝑcipiẽ nisi ꝑ sensum olfatus si nõ respirãtia p se odorẽ percipiunt. opꝫ ꝙ. h. fiat per hunc sensũ ⁊ nõ ꝑ aliũ. Deinde cũ dicit. amp̃ aũt adducit 8am rõnem dicens. qꝺ amplius huiusmõi aialia videntẽ corrumpi a fortibus odoribus qñtum ad olfatũ ex quib⁹ hõ corrumpiẽ vt sunt sulphur ⁊ huiusmõi fetẽna ⁊ qꝛ sic est olfatunt qdem igiẽ necesse ẽ habere nõ solũ respirãtia sed ẽt nõ respirantia.

Notandũ aũt ꝙ ꝓprius sensus ẽ ꝓprii obi ⁊ ꝓprius sensus corrũpiẽ a ꝓprio obo si sit excellens quare eo ipõ ꝙ nõ respirãtia ꝑcipiunt odorẽ vt ꝓbabat iõ prima ⁊ eo ipõ ꝙ sulfur ⁊ huiusmõi fetentia corrũpunt in eis sensuz vt tangit. h. rõ 8a. oꝫ aialia nõ respirãtia hũc hr̃e sensum. Deinde cũ dicit videẽ aũt soluit qõnem ꝓpositã ad cuius euidẽtiã sciẽduz ꝙ aialia nõ respirãtia nõ percipiũt odorẽ ꝑ aliũ sensuz ꝙ̃ per olfatũ tamẽ huiusmõi sensus est in eis aliter dispositus ꝙ̃ i aialibus aliis i ꝙ̃do aũt hãc solutionẽ duo facit qꝛ primo adducit quoddã simile ad ꝓpositũ. 8o ex illo simili descendit ad solutionẽ qõnis iam dicte ibi sic igiẽ ⁊ odoratũ. dicit ergo ꝙ. h. sensitiuũ vꝫ sensus olfatus videẽ differre i hominibus aliqd ad ea sensitiua q̃ sunt aliorũ aialium sicut oculi hominũ se habent ad ea q̃ sunt duorum oculorũ. nam. h. qdem. i. homo habet fragma idest coopertimẽtu ⁊ hꝫ palpebras sicut velatũ quas palpebras aliquis nõ mouẽs neqꝫ retrahens nõ videt fortia ãt oculta nihil huiusmõi habet sed mox videt que sunt in lucido idest i dyaph. pisces. n. qui sunt duri oculis nõ habẽt huiusmõi palpebras ⁊ coopertimẽta quas opporteat remouere ⁊ videant. Deinde cũ dicit sic igiẽ adaptat. h. simile ad ꝓpositũ vel ex simili adducto. descẽdit ad solutiõez qõnis ꝓposite. dicẽs sic igiẽ ⁊ odoratuũ aliis quidez aialibus nõ respirãtibus est sine operculo sicut oculis. i. in oculis ꝯtingebat aliis vero aerem recipiẽtibus. s; respiciẽtibus necesse est hr̃e coopimẽtũ ꝙ coopimẽtũ discoperiẽ respirãtibus illis aialib⁹ ⁊ ãpliatis eorũ venis ⁊ poris ⁊ pp. h respirãtia nõ odorãt i aqua qꝛ necesse ẽ eas pati odorẽ ⁊ ꝑcipe odorẽ vl pati ab odore respirãtia. i. respiciẽdo. h. ãt facẽ. i. respirare i hũido. s. in aq̃ ẽ ĩpossibile. Notañ ãt vi solõnis i. h. ꝯsistẽ. ꝙ sicut aliq̃ aialia hñt oculos cooptos aliq̃ non sic aliq̃ hñt odoratũ. cooptũ aliq̃ vo nõ hñtia ergo odoratũ cooptũ odorãt respirãdo qꝛ ꝑ respirationẽ remouẽt coopimẽtũ illõꝫ hñtia discoopiuz nõ idigẽt respiratõe vt odorẽt. Deinde cũ dicit ẽ aũt odor postq̃ determiauit de

ipõ odorabili ⁊ de ipõ medio ꝙ imutaẽ ab odore hic determinat de ipõ organo odorat⁹ ꝙ ẽt ab odore imutaẽ. dicẽs ꝙ odor ẽ passio sicci. i. fundaẽ i sicco sicut humor. i. sapor. ẽ passio humidi ⁊ fundaẽ i hũido odoratiuũ aũt sensitiuũ idest organũ odoratus ẽ potẽtia huiusmõi. i. ẽ in potẽtia ad odorẽ vel ẽ potẽtia. huiusmõi qꝛ organũ odoratus tale ẽ in potẽtia ad odorem qualis ẽ odor in actu omne. n. paciẽs ẽ tale i potentia quale ẽ agens in actu quare si organũ odoratus patitur ab odore pꝫ quale sit huiusmodi organũ qꝛ ẽ tale in potẽtia qualis ẽ odor in actu. Ad itelligẽtiaz aũt dictorũ dubitaret primo aliqs cũ odor moueat mediũ ⁊ sit in medio. utrũ habeat esse in eo itentionaliter dicendum quosdã huius opinionis fuisse ꝙ odor est in medio realiter ad ꝙ̃ põem vtus ẽ declinare auicẽna i sexto suo de naĩbus suo vbi probat ꝑ quedã signa odorẽ realiter i medio eẽ. nã poma odorẽ emittẽdo desiccanẽ ⁊ ꝯhuiu vgas ꝙ nõ essꝫ nisi realiter aliquid a pomo ꝺflueret erit itaqꝫ odor qdam realis defluxus a corpore odorabili. ad hãc ẽt opinionẽ videnẽ declinare verba phi i de sensu ⁊ sensato. vbi dicẽ ꝙ odor ẽ fumalis euaporatio. ꝯmentator tamẽ sup. h. ca. triplici via venaẽ odorẽ esse itentionaliter i medio. prima via sumiẽ ex longinqtate ⁊ distantia ad q̃m se multiplicat odor. 8a sumitur ex eo ꝙ duo coĩ. ĩpossibile ẽ eẽ simul. tertia vo sumiẽ ex eo ꝙ elemẽtũ simplex nõ est susceptiuũ scdarũ qualitatũ cuiusmõi sunt odor e sapor prima via sic pꝫ. nã vt ipẽ ait ad bellũ troianũ ꝓpter occisa corꝑ per multas dietas vt ꝑ quingenta miliaria venerunt tygrides ⁊ vultures quare si odor eẽt realiter in medio. si illa corpa eẽnt rsoluta i ignẽ vltra c⁹raritatẽ si ẽ raritas si potuissent se latum diffundere. scda via sic pꝫ nã si odor realiter essꝫ i medio vel oporteret ꝙ totalr̃ expelleret aer vel ꝙ duo corpora simul essent. nã. h. posito simul essꝫ aer ⁊ illud corp⁹ ꝓpter ꝙ essꝫ odor ⁊ ꝙ essꝫ realr̃ i medio. tertia via sic ostẽditur. nã si odorẽ realiter i medio vl erit in aere vel in alio aliquo corpoꝛe ipossibile est. n. nãlr̃ esse accñs sine sbã ⁊ esse odorez sine corpore qꝛ nisi illud aliud corpus uel expelleret aerez vl essꝫ simul cũ aere cuius oppositũ in alia rõne est dictũ nec etiã in aere esse potest qꝛ ut ait ꝯmentator simplicia corpora odorem nõ recipiunt. oꝫ itaqꝫ vt ipẽ ꝯcludit ꝙ sicut color ẽ in medio itentionaliter sic sit ibi ⁊ odore primaꝫ autem harum rõnum soluit auicẽna dicens ꝙ esse potuit vt in tempore illo flarent magni venti ⁊ deportarent aliquam partem aeris infectam vsqꝫ ad odoratum illarum auium. non ergo oportuit illa corpora. rarefieri vltra raritatem ignis ad. h. quod peruenirent ad odoratum illarum auium quia non, vndiqꝫ se multiplicauit odor sed propter ventum flantem potuit ad tantam distantiam peruenire dicit etiam illas aues esse alti volatus et esse

scuti visus ꝓpter ꝙ cõtingere potuit vt non
per odoratum sed per visum illuc ꝑuenissent.
nam dato odorem nõ esse nisi intentionaliter i
medio. si cõcedimus odorem posse se tantum
hoc mõ diffũdere cum visus sit spũalior odo
ratu multo magis debemus. h. ꝓcedere de vi
sibili alias et duas vias conan sunt quidam
soluere dicentes odorem imiscere se aeri sicut
vapores eleuati a terra aeri se imiscent nec ꝑ
pter .h. totaliter expellitur aer. nec etiaz sunt
duo cor in eodem quare videtur solui ratio ꝗa
videtur etiam ꝙ ex .h. soluatur ⁊ tria. nam in
illis vaporibus immixtis aeri est odor realiter
quare nõ est odor in corpore simplici. nec opor
tebit aerẽ totalr expelli vel amoueri vt tertia
rõ ꝯcludebat. vt igit ex his diuersitatibꝰ vitas
eligat dicaꝰ verã eẽ opinionẽ ꝯmẽtatoris et ve
ras eẽ rões eius. nã .h. ẽ cõmune omni sensui
vt infra dicetur esse susceptiuũ spẽruz sine mã
recipit ergo sensus spẽm sensibilem nõ realit
sed itentionaliter et qr eodẽ modo recipit hu
iusmodi spẽm medium ⁊ organũ oportet spẽz
odorabilis eẽ in medio itentionaliter rationes
aũt ꝯmentatoris bone sunt nã licet primã rõ
nem per quãdam apparẽtiã fugere possumus
per verba nec. realiter tamen non fugimus
ipsam. nam ꝯtingit aliquando modicũ odora
bile absqz vento flante ex diuersis partibus re
motis sentiri quod si odorabile illud resolueret
tur ligne vltra quõ vt dicebat nõ est rantas
nõ posset ad tãtam distantiã ꝑtingere. ꝗa etiaz
ratio soluta nõ erat qr spẽs sensibilis non mul
tiplicat se per medium sicut vapores se imi
scent aeri qr vbi est vapor nõ est aer. species ta
men sensibilis vndiqz se mltiplicat per mediũ
vel ergo vt dicebat totũ mẽdiũ tolleretur l to
ta illa distantia ad qꝫ vndiqz ꝑtingit species vl
essent duo corpora in eodẽ. tertia et ratio ma
net in sua firmitate. qr si odor vt habz esse i me
dio nõ potest esse in aere tãquam in subiecto
nec et in alio corpore qr tunc corpus illd expel
leret aerem vel essz. simul cũ aere relinquitur
spm ibi itentionaliter esse. dicamus ergo spẽs
sensibiles habentes esse sixum in natura signã
tes qualitates secũdas cuiusmodi sunt odor co
lor ⁊ sapor esse in medio itentionaliter qualita
tes vero tangibiles eo quod sit qualitates pri
me sunt in aere realiter quomodo autez salua
re poterimus ꝙ sensus tactus sit susceptiuus
specierum sine materia cũ .h. sit cõmune omi
sensui in capitulo de tactu patebit sic etiam et
sonus realiter est in aere qr non habz esse sixũ
odor tamen non est in aere realiter sed itenti
onaliter rationes autem probãtes ꝯtrum in se
quenti questione soluet. Ulterius forte du
bitaret aliquis vtrum odor habeat aliquo mõ
esse realiter in medio. dicendum ꝙ odor non
fit sine fumali euaporatiõe vt plane vult phũs
ꝗd .h. et facit exemplũ Auicẽne dicẽtis ꝙ po
muz vel aliquod aliud odorabile ꝑ emissionez

odoris desiccat ⁊ ꝯbit rugas valet et ad hoc
ꝙ experimẽtaliter videmꝰ expertum est .n. ꝑ
venatores ꝙ plures bestie siluestres quãdo ap
propinquãt loco vbi debẽt quiescere faciunt vl
qꝫ ad sex vel septem saltus vt per magnitudi
nem saltuũ iterrumpat viã canibus inuenien
di eas tunc ergo canes appropinquantes loco
vbi bestia residet ⁊ nõ valentes inenire eam si
bestia se nõ moueat non percipiũt odorẽ eius
statim autem cũ bestia se mouet qr ꝑpter mo
tum aliqui vapores exeunt ab ipsa facta suma
li euaporatione statim canes sentiunt odorez
eius ⁊ inueniunt eam. odor itaqz est fumal euaꝗ
poratio nõ formaliter sed cãliter qr nũqꝫ fit si
ne fumali euaporatiõe. dicemus ergo ꝙ odor
est realiter in pomo siue in corpore odorabili ⁊
ẽ etiam in illis vaporibus qui ex pomo exalãt
in aere tamen vel in aqua. ⁊ vlr in eo ꝙ ẽ me
dium in odoratu. nullo mõ est odor realiter sꝫ
itentionaliter quia vt dicebatur corpꝰ simplex
odoris realiter susceptiuũ esse nõ potest ꝑpter
ꝙ bene dictum est odorẽ in medio nõ esse rea
liter nisi forte pro tanto diceremus odorez esse
realiter in medio qr fumi illi exallãtes ex corpo
re odorabilium quibus realr ẽ odor realr medio
se imiscent itaqz sed habẽt modum loquendi
dicemus ꝙ odor alicubi est realiter tantũ. ali
cubi vero realiter ⁊ intẽtionaliter ⁊ alicubi iten
tionaliter tantum vnde in corpore odorabili ẽ
odor tãtum realiter in illa aũt parte medii vbi
se intermiscẽt illi fumi ẽ aliquo mõ realiter et
aliquo mõ itentionaliter sed in vlteriori parte
medii ad quã nõ ꝯtingunt huiusmõi fumi in
cipit eẽ odor itentionaliter solum ex .h. autez
soluta sunt argumẽta prioris. qõnis vbi ꝓba
batur odorem eẽ fumalẽ euaporationẽ ⁊ ꝑ cõ
sequens esse realiter in medio. nam vt patet
odor nõ est fumalis euaporatio formaliter sed
causaliter. .h. n. pro tanto verꝫ est qr non fit sine
fumali euaporatione. Ulterius forte dubi
taret aliquis qr videt falsum eẽ ꝙ phũs ait vz
ꝙ propriũ sit homini nõ sentire odorẽ sine res
piratione vidamus .n. ꝙ canes volentes inse
qui bestiam. semper ꝯueũt nasum iuxta terraz
⁊ respirantes cũ quadam violẽtia ⁊ attrahen
tes fortiter aerem insequunt huiusmõi bestiaz
Dicẽdum ꝙ idigere respiratiõe ꝑpter odo
ratuz. .h. ẽ qr meatus ⁊ vie per quas debz trã
sire aer ifectus spẽ odorabili sũt cooperte ⁊ clau
se. huius aũt coopertura ⁊ clausurã potissime
facit humiditas ⁊ frigiditas cerebri. homo igr
qui inter cetera animalia plus hz de cerebro
sm ꝓportionem ⁊ per ꝯsequens ꝓportionabir
in eius cerebro plus ẽ de frigiditate ⁊ humidita
te potissime ⁊ huiusmodi meatus ⁊ vias habz
coopertas ⁊ clausulas ymo cautum est ibi co
perimentum ⁊ tãta clausura ꝙ nisi fiat respi
ratio ꝑ quam apperiant pori ⁊ vene nullo mõ
possumus odorem percipere ꝑ quãdam ergo
antonomasiam dicitur esse proprium homini

nihil odorare sine respiratõe uel possumus di
cere q alia anialia respirantia forte aliquo mõ
odorem percipiunt sine respiratõne respirant
tamen ut melius odorent illos enim meatus
et illas uias non habent per omnez modũ clau
sas ideo sine respiratiõe aliquo modo pcipiunt
respirando tamen quia ille vie ampliant et di
latant vene et pori.cetius de odore iudicant
secundum igitur hunc modum loquendi dice
mus q aliqua alia nec indigent respiratione.
vt odorent nec vt bene odorent vt alia carẽtia
sanguine.aliqua vero indigent respiratõe non
simpliciter vt odorent sed vt bene odorent ut
animalia gradiẽtia alia ab homine aliqua ue-
ro indigent respiratõe non solum vt bene odo
rent sed etiam vt odorent qz modicum aut ni
hil sine respiratiõe de odore possunt pcipere vt
homines quod vero obiciebat solutum est per
iam dicta. Ulterius forte dubitaret aliqs
qz non videt eẽ verum q phũs ait.dicit enim
q sic se videt habere odoratus in homine ad
alia animalia sicut se habẽt oculi aliorũ aliuz
ad animalia durorũz oculorũ hoc autem vide
tur esse falsum et contra ea que dicta sunt.naz
cum alia animalia melius videant quã habẽ
tia duros oculos.sequeretur q homo melius odo
raret quam animalia cetera cuius contrariuz
supra ostendebat. Dicendum quod hec si-
militudo non est per omnẽ modum similis p
tanto enim similis est et veritatẽ habet qz sicut
animalia habentia duros oculos ei q nõ hãnt
palpebras et coopimentum oculoz statim possũt
videre et non indiget remouere phibens alia
lia enim alia oportet aperire palpebras ut vi
deant sic animalia non habentia odoratum co
optum non indigẽt respiratõne sed statim põt
odorare homines vero habentes odoratũ co-
optum nisi p respiratõem amplient venas et
poros et huiusmodi impedimentum remoue-
ant odorare non possunt. exemplũ ergo addu-
ctum est simile quantum ad.h.non autẽ quan
tum ad illud ad q ratio arguebat. Patz ita-
qz veritas questionis.

lec. 21

Gustabile autem est quidam tce.

Postquam philosophus deter
minauit de sensibus magis spiri-
tualibus vt de visu auditu et olfcũ
in parte ista determinat de sensibus magis
materialibus vt de gustu et tactu. circa quod
duo facit qz primo determinat de gustu siue d
gustabilẽ.ßo de tangibili ibi de tangibili autez
circa primum tria facit fm q tria ꝯcurrũt ad
quod lz sentire vz medium obm et organũ.pri
mo ergo determinat de medio q requirit in
gustu.ßo determinat de obiecto.et tertio de or
gano.ßa ibi sicut autem visus.tertia ibi quoni
am autem humidum.circa primum tria facit
qz primo ait q in gustu non requirit medium
extraneũ.secundo remouet quandam cauilla
tõem circa ꝯtactũ.tertio q dixerat manifestat
secũda ibi et si in aqua essemus.tertia ibi color
autem non sic.dicit ergo quod gustabile est q
dam tangibile.hec autem est cã quare supple
gustabile sit quoddam tangibile qz non sit uel
non eẽ ut hz correctior littera sensibile p medi
um extraneum corpus.nam non eẽ sensibile
per medium extraneum est una cã quare gu-
stabile est quoddam tangibile. alia autem cau
sa est qz id in quo est humor idest sapor quod
est quid gustabile est in humido sicut in ꝑpria
materia siue sicut in ꝑprio subiecto.h. autem
idest humidum est quoddã tangibile. Du
bitaret forte aliquis utrum gustus sit quidam
tactus et uidet q non qz quidam homo nõ po-
nit in numez cum homine nec quoddã al cũ
animali et nlz inferius non ponit in numez cuz
superiori nec contrahẽs cum ꝯtracto quare si
gustus est quidam tactus non ponit numerũ
cum ipo erunt itaqz quatuor sensus et non qu-
qz.in ꝯtrarium est phũs qui ait q gustabile ẽ
quoddã tangibile sed si gustabile est quoddaz
tangibile gustus est quidam tactus dicendum
q triplici uia uenari possumus gustũ eẽ quen-
dam tactum secunduz quod tria ꝯcurrunt ad
quodlz sentire vz mediũ obiectum et organum
prima ergo uia sumetur ex parte medij.secun
da ex parte obiecti.tertia ex parte organi pri-
ma uia sic pz.nam sẽsus tactus ideo sic nomia
tus est qz per hunc sensum pcipimus obiectum
non per mediũ extraneũ sed tangendo uisus er
go non est tactus qz corpus coloratum quod p
cipimus per uisum non attingit nos sed est di
stans a nobis corpus uero quod tactu cogno-
scimus opz quod nos attingat. quare cuz hoc
sit etiam in gustu qz non gustamus per mediũ
extraneum.sed opz q corpus gustabile nos at
tingat ad hoc q sentiamus ipm et igit qz gusta-
bile sentimus non p mediũ extraneũ sed tan-
gendo erit gustus quidam tactus.secunda uia
sumit ex parte obiecti nam qz humidũ est tan
gibile et sapor fundatur in humido et sl i omni
humido sed in quodam.nam in humido cor
poz simpliciũ cuiusmodi est humidum aereũ
uel humidum aqueũ sapor fundari non potest
nam corpora simplicia secũdũ quod huiusmo
di non sunt susceptiua saporis per accidẽs for
te in talibus reperiret sapor sicut patz in aqua
rõne uenarum terre per quas transit uel ratõ
ne alicuius uaporis ꝯmixti potest aliquẽ sapo
rem ꝯtrahere per se.tamen talia sapore carẽt
quare si non in omni humido fundat sapor nõ
omne tangibile et gustabile sed quoddã et quia
gustabile est quoddam tangibile gustus erit q
dam tactus.tertia via sumit ex pte organi.nã
non in omni organo nec in omni parte vbi fun
dat tactus habet esse et gustus sed in quadam
parte ut in lingua et qz in quadam pte et non i
omni habet esse gustus et tactus.gustus nõ erit
vlr tactus sed erit quidam tactus.harum aũt

triunt rōnum ꝓbantium gustum esse quendaꝫ tactum due tangunt a philosopho videlicet il la de medio ⁊ illa de obiecto. illa autez de or gano non tangit ab ipso quod forte ideo factum est quia nō est directe ⁊ simpliciter idem orga- num tactus et gustus vel forte. ideo fecit quia eadem ratio est de obiecto et organo ratio au- tem in cōtrarium in sequenti questione soluet

Ulterius forte dubitaret aliquis vtruꝫ gu stus sit. idem quod tactus videt quod sic quia si homo est quoddam animal. a'tn homine est idem quod homo ⁊ si fortes est quidam homo homo in forte est idem quod fortes. ergo cū gu stus sit quidam tactus. tactus in gustu nō erit aliud qu im gustus. vel ut arguebat supra gu- stus non ponit in numerū cū tactum. dicenduꝫ quod ut supra dicebat potentie distinguntur ꝑ actus ⁊ actus per obiecta ubi ergo sunt alia ⁊ alia obiecta formaliter sunt alii. ⁊ alii actus ⁊ ꝑ ꝯsequens alie ⁊ alie potentie. Dubitare ergo vtrum sensus gustus formaliter differat a sen su. tactus est dubitare vtrum qualitates secū de formaliter differant a qualitatibus primis ⁊ utrum sapores qui nomināt qualitates secū- das formaliter differant a calido ⁊ frigido hu mido ⁊ sicco que nominant qualitates primas ⁊ qꝛ hic non sunt ille sed fundant in illis gust⁹ non est tactus sed aliquo modo fundat i tactu. quod vero arguebat ꝙ animal non ponit i nūe rum cum quodam animali. ergo nec gust⁹ cuꝫ tactu. dicendum quod sic non se hꝫ gustus ad tactum sicut se hꝫ fortes ad hominem uel ho- mo ad animal. sic ergo gustus non est ita vi⁹s sicut tactus qꝛ tactus est in omni pte corporis gustus autem in quadam et quia tactus est in omni humido. gustus autem in quodam sit ta men hec contractio per additōem noue forme siue sit per differentem formam. ideo formali ter gustabile ⁊ distinctum a tangibili ⁊ gustus a tactu. Deinde cum dicit ⁊ si in aqua esse mus remouet quandā cauillatōem circa pretacta. dixerat enim gustū non fieri per medium extraneum quod videt falsuꝫ qꝛ si in aqua po neret dulce. nos existentes in aqua sentirem⁹ huiusmodi dulce. ideo ait quod si in aqua esse mus sentirem⁹ vtiqꝫ dulce appositum sꝫ tunc non esset nobis sensus per medium sed i co cō misceretur illud dulce humido sicut in potu.

Deinde cum dicit color autem non sic qd dixerat manifestat. circa quod duo facit. quia primo facit quod dictū est. secūdo quia dixerat quod in gustu nō requirit aliquod extraneum ostendit quod licet ibi non requirat aliquid ex traneum tanquam mediū. requirit tamen ibi aliquid extraneum tanquā disponens organū vel pōt aliter diuidi qꝛ duo facit. secūdo quod duo manifestat que dixerat. nam primo osten- dit quod gustus non fit per mediū extraneum secundo quia dixerat quod sapor fundat in hūi do declarat hoc ex eo quod sine humiditate n̄ fit saporis sensus ibi tn̄ hi aliud facit. dicit ergo quod color non sic videt in eo ꝙ miscet medio neqꝫ desfluxionibus. i. ꝑ desfluxiones supra vi- det color igit vt quidē mediū nihil est idest ad quantū ad mediū non est comparatio inter colo- rem ⁊ saporem qꝛ color sentit ꝑ mediū extrane- um sed non sapor sed quantū ad rōnem obie- cti supple est comparatio inter colorē ⁊ saporem qꝛ vt color aūt est visibile. i. obiectū visus sic humor. i. sapor est gustabile. i. obiectū gustus.

Notandū aūt ꝙ corpus coloratum non atti git oculum cum videt neque opꝫ ꝙ attingat aliquā ptem nostri corporis rursus color non miscet se medio realiter sed solum intentiona- liter se multiplicat nec ēt aliquid defluit a cor pore colorato ut fiat visio sed vt fiat gustus vi opꝫ ꝙ corpus dulce attingat linguaꝫ vel si h⁹i dulce ponit in aliqua distantia vt si ponit in aqua opꝫ quod per aquam defluat vsqꝫ ad lin guam ita ꝙ realiter attingat ipam itaqꝫ tunc sentiremus dulce positum in aqua sicut senti- remus dulce positum in potu vel positum in cibo quantum non ad medium nihil idest nul- la ꝯuenientia est inter visibile ⁊ gustabile qꝛ visibile ⁊ gustabile. qꝛ visibile ꝑ se oio requirit medium extraneū gustabile autez nō sꝫ vt di cebat quantum ad rōnem obiecti est aliqua cō uenientia inter. h. ⁊ illud. Deinde cū dicit nihil autem facit manifestat secundū quod di xerat dicebat enim supra ꝙ sapor fundat i hu mido ad. h. autem declarandū intendit taleꝫ rōnem illud ꝙ non sentit sine humido fundat in humido sapor non sentit sine humido ergo fundat in humido. de hac autem ratōe nō po nit nisi virtutem medii vꝫ ꝙ sapor non sentit sine humido ideo ait quod nihil autem facit sen sum humoris idest saporis sine humiditate. sed quod facit huiusmodi sensum humiditatē hꝫ aut actu aut potentia suple ꝑpinqua vt sal sum enim quidem ipm est bene liquidū idest bene liquefactibile ⁊ liquefactiuū lingue. No tandum autem ꝙ sal lꝫ sit actu siccus pōt tamē de leui imutare sensum gustus qꝛ est faciliter li quefactibilis. Deinde cū dicit sicut autem visus postquam determinauit de medio gusta tiuis quod n̄ requirit ibi medium extraneum in pte ista determinat de eius obiecto. circa qd duo facit qꝛ primo determinat de obiecto gu stus vt differt a tactu. secundo de obiecto eius vt ꝯuenit cum ipo ꝑcipit. n. gustus saporem et humidum sed saporē ꝑcipit ut differt a tactu humidū vero vt ꝯuenit cum ipo ibi videt au tem principiū eē. circa primū duo facit qꝛ primo ostendit quomodo accipit obiectū i aliis sensi bus. secundo ꝙ dixerat adaptat ad gustuꝫ ibi sic aūt gustus. dicit ergo ꝙ sicut visus est visi bilis ⁊ inuisibilis qꝛ tenebra autem est inuisi bilis. ⁊ tamen visus iudicat ipam tenebrā ad hoc autem visus est valde splendidi ⁊. n. h. i. valde splendidū est inuisibile ⁊ tenebra ē inui sibilis

sibilis. sed alio modo ꝙ dictum ē de visu in
telligendum ē de aliis sensibus. ideo subdit si
militer autem ꝛ auditus est soni ꝛ silenni quo
rum aliud quidem ut sonum dicimus eē quid
audibile. aliud uero ut silentium non audibile
est etiam auditus magni soni sicut visus ē splē
didi auditi enim compatur ad magnum sonū
sicut ad quid inaudibile. quia sicut paruus so-
nus est inaudibilis sicut quodāmodo magnus
ꝛ violentus. inaudibile enim ꝛ inuisibile ꝛ ce
tera talia multipliciter dicūr dicitur autem inui
sibile aliud quidem quod omnino impossibile
est videri vt tenebra sicut ꝛ in aliis. aliud aūt
dicit inuisibile ꝙ quamuis sit aptum natuz vt
videat non hz tamen vnde bene videat aut
praue videt sicut esse sine pedibus ꝛ quod sine
gradu dicit multipliciter sicut suple inuisibile
ꝛ inaudibile ꝛ cetera talia multipliciter dicūr.
Notandum autem quod sicut in aliis repi
tur multiplicitas vt sicut repitur multiplicitas
in non habere pedes vel in esse sine gradu sic
repitur multiplicitas in esse inuisibile vel inau
dibile dicitur enim aliquid non pedes habere
quia nullo modo est aptum natum habere pe
dem vt lapis. aliquid vero dicit non habere
pedes quia quamuis sit aptum natum habere
tamen caret eo vt homo habens pedes absci
sos aliquis quidem dicit non habere pedez qz
habet prauum pedem vel debilem pedem.
vt claudū. sic etiam inuisibile dicit tripliciter
aliquid enim est tale quia nullo modo est aptū
natuz videri vt tenebra. aliquid vero quia est
aptum natum videri rē tamen habet naturā
aliam modo pportionato ꝛ commensurato ut pos
sit videri huiusmodi est sol ꝛ vniuersaliter val
de splendidū aliquid vero dicit inuisibile quia
praue vel debiliter videri potest sicut paruus
sonus dicit inaudibilis quia praue vel debilit
audit. Deinde cum dicit sic autem gustus est
gustabilis quod dixerat adaptat ad gustum di
cens sic autem gustus est gustabilis ꝛ non gu-
stabilis hoc autem videlicet nō gustabile ē qđ
habet humorem prauū. aut paruū aut dest nō
gustabile quod est corruptiuum gustus sicut di
cimꝰ inuisibile nimis splendens quod ē corru
ptiuum visus. Deinde cum dicit videt autē
primum determinat de obiecto gustus vt con
uenit cum tactu dicens quod principiū imuta
tionis gustus videtur eē potabile ꝛ non pota-
bile idest humidum ꝛ non humidū. gustus enī
quidem ambo hec pcipit sed hoc quidem vide
licet non potabile compatur ad gustum vt par
uum ꝛ vt corruptiuum gustus. illud autem ui
delicet patabile compatur ad gustum secundū
naturam idest ut aliquid secundum naturam
et vt pportiōatū ei ꝛ addit quod potabile idest
humidum est cōmune tactus ꝛ gustus. No
tandum autem quod sicut gustus inquantum
est differens a tactu percipit gustabile ꝛ nō gu
stabile sic inquantum est conueniens cum actu

pcipit potabile ꝛ non potabile idest humidum
ꝛ non humidum. Notandum etiam quod
sicut gustabile est illud quod est pportionatum
gustui ꝛ audibile illud quod est pportionatum
auditui ingustabile nero ꝛ inaudibile quod est
īproportionatum vnde sicut magnus sonꝰ cor-
rumpens auditum ꝛ paruus sonus qui praue
idest male audit dicit inaudibilis sic put gu-
stus ꝛ quidam tactus potabile idest humiduz
est ei secundum naturam ꝛ pportionatum sed
impotabile dicit quod praue gustat vel quod
est corruptiuū gustus. Dubitaret forte ali-
quis utrum gustus pcipiat potentiale idest hu
midum videt quod non quia si potentie sunt
distincte etiam obiecta sunt distincta ꝛ actus
distincti sed tactus ꝛ gustus formaliter diffe-
runt vt dictum est ergo gustare ꝛ tāgere erūt
formaliter distincta ꝛ gustabile ꝛ tāgibile erūt
formaliter distincta humidum itaqz quod est
quid tangibile non pōt esse quid gustabile. i cō
trarium est philosophus qui ait quod potabile
est quid cōmune ad gustum ꝛ tactum. Di-
cendum quod agere licet sit principaliter a for
ma est tamen aliquo modo a mā eo. n. ipso vt
supra dicebat quod hec forma requirit hāc ma
teriam ad actionem huius forme non solum
facit forma sed etiam materia quare si sapor
fundatur in humido tanquam in ppria mate-
ria ꝛ humidum est subiectum saporis non so-
lum vt sapor est aliquid in genere entium sed
vt est quid sensibile ꝛ immutatiuum gustus imu
tare gustum secundum quod huiusmodi licet
conueniat sapori principaliter et formaliter cōue
niet tamen humido ex consequenti vt inquātū
est pprium subiectum saporis est ergo potabi
le idest humidum cōmune tactus et gustus qz
vtrunqz imutat ab humido sed aliter ꝛ aliter
qz tactus imutat principaliter ꝛ pprie gustꝰ ve
ro imutat ab humido inquantum est saporis.
subiectum quod vero arguebat in contrariū so
lutum est p iam dicta. nam sicut gustus ꝛ tactꝰ
sunt formaliter distincta verūtamen gustus fū
dat in tactu ꝛ est quidam tactus sic gustabile
ꝛ tangibile distinguūtur formaliter verūtamē
gustabile fundatur in tangibili formaliter ita-
qꝫ ꝛ principaliter gustus imutatur a gustabili
ꝛ tactus a tangibili imutatur. tamen gustus a
tangibili tanquā ab eo quod est saporis subie-
ctum. Ulterius forte dubitaret aliqs si gu
stus imutatur ab humido ꝛ saporea quo imu
tetur prius ꝛ videtur ꝙ a sapore nam sicut co
lor imutat obiectum principaliter ꝛ formaliter
magnitudo uero in qua fundatur color facit i-
mutatōem in visu mediante colore ita ꝙ prius
intelligo ꝙ color imutat visum. magnitudo āt
imutet ipm mediante colore sic ē ī pposito sa
por immutabit gustum principaliter ꝛ forma
liter. humidum uero ꝙ est sbm saporis imuta
bit ipm mediante sapore. in contrariū ē philoso
phus qui vult ꝙ principium imutationis gustꝰ

fit potabile et non potabile. Dico quod gustus vt tactum est fundatur in tactu. debemus. n. imaginari quod in eodem neruo lingue est tactus et gustus sed gustus est ibi mediante tactu sicut in eodem pomo est humiditas et sapor sed sapor est ibi mediante humiditate. idem est ergo organum tactus et gustus non per modum quia licet in eodem neruo sint he due potentie tactiua videlicet et gustatiua. ille tamen neruus secundum aliam proportionem consideratur vt est subiectum tactus et secundum aliam vt subicitur gustui. inde est quod quia proportio illa que sufficit ad tactum reseruatur non solum in neruo vt diffunditur per totum corpus tactus est in toto corpore. gustus vero est in quadam parte corporis tantum quia proportio illa quam addit gustus supra tactum non reseruatur nisi in quadam parte corporis vt lingua. igitur sicut homo albus addit supra hominem et includit totum quod dicit homo inde est quod in pluribus reperitur ratio hominis quam ratio hominis albi. sic quia gustus addit supra tactum et presupponit ipsum eo quod fundetur in eo in pluribus rebus reperitur ratio tactus quam ratio gustus. si igitur neruus in quo fundatur sensus gustus esset alius realiter et simpliciter a neruo in quo fundatur sensus tactus adhuc oporteret nos dicere quod organum gustus non solum iudicaret de sapore sed etiam de humiditate ita quod adhuc verum esset quod potabile siue humidum non solum est obiectum tactus sed etiam gustus secundum hoc itaque verificaretur ordo iam tactus vt quod humiditas immutaret neruum illum in quo fundaretur gustus mediante sapore secundum ergo naturalem intelligentiam sapor prius immutaret neruum quam humiditas que est fundamentum saporis sicut prius intelligimus quod color immutet oculum quam magnitudo que est coloris subiectum. Nunc autem non sic se habet sed ille idem neruus existens in lingua que est fundamentum virtutis tactiue est etiam fundamentum gustus. quare sicut in illo neruo prius fundatur tactus et mediante tactu fundatur gustus sic predictus neruus prius immutatur ab humiditate que est quoddam tangibile et mediante ea immutatur a sapore qui est quoddam gustabile propter quod bene dictum est quod principium huiusmodi immutationis videtur esse potabile. i. humidum. est autem diligenter aduertendum quod hunc ordinem quem aspicimus in neruo existente in lingua quia. s. in eo prius fundatur tactus et mediante eo fundatur et gustus aspicimus etiam in obiecto exteriori quia in eo prius fundatur humiditas et mediante humiditate fundatur et sapor. patet itaque veritas quesiti quomodo potabile et humidum est huiusmodi immutationis principium. et patet etiam quomodo hoc tam ex parte obiecti quam etiam organi sibi proportionabiliter correspondent quod vero obiciebatur de colore et magnitudine solutum est per iam dicta. Deinde cum dicit quoniam autem humidum determinat de organo ipsius gustus. circa quod tria

facit quia primo ostendit quale debet esse huiusmodi organum. secundo quod dixerat probat per signum. tertio distinguit quot sunt species gustabilium siue quot sunt species saporum que habent huiusmodi organum immutare. secunda ibi signum autem. tertia ibi species autem. dicit ergo quoniam autem humidum quidem est gustabile necesse est sensitiuum. i. organum sensus ipsius gustabilis neque humidum esse actu neque impossibile fieri humidum. nam gustus aliquid patitur a gustabili secundum quod est gustabile et quia patiens in fine est simile in principio autem dum saluatur in sua consistentia est dissimile necessarium est ergo organum gustus quod possibile est humectari postquam iam passum est humectatum fore sed gustatiuum sensitiuum. i. organum gustus saluatum in sua consistentia vt bene percipiat sapores non humidum actu oportet esse. Notandum autem quod sicut aer connaturalis nobis habet semper quendam suum motum qui motus est differens ab omnibus motibus exterioribus vt possit omnes illos motus exteriores recipere sic lingua habet quandam suam humiditatem annexam sed illa humiditas est differens ab omnibus aliis saporibus vt possit omnes alios sapores percipere oportet enim organum gustus esse saluatum in hac consistentia et non esse infectum sapore aliquo quia si inficeretur sapore aliquo sapor ille impediret ne posset alios sapores recipere.

Deinde cum dicit signum autem quod dixerat manifestat per signum. concluditur autem sic bene dictum quod organum gustus non debet esse actu humidum idest actu infectum aliquo sapore et etiam debet esse tale quod de facili possit humectari quia de se debet habere humiditatem aliquam per quam sit dispositum vt de facili immutetur a sapore signum autem huiusmodi quod sic sit est quia non contingit sentire linguam existentem siccam neque multum humidam. hic enim tactus fit primi humidi. nam cum aliquis habet linguam valde humidam idest valde infectam aliquo sapore quicquid postea tangit per linguam sapit sibi de primo humido idest de primo sapore quo est infecta. sicut enim aliquis gustauit fortem humorem idest saporem gustet autem alterum saporem sapit et sibi sapor vltimus de sapore primo et vt patet laborantibus omnia videntur amara. sentiunt enim omnia amara esse propter id quod eorum lingua est plena et infecta huiusmodi humiditate colerica. Notandum autem quod quia linguam oportet habere aliquam humiditatem vt de facili immutetur a sapore. ideo vt commentator ait natura parauit saliuam in ore et preparauit instrumenta ad congregandum huiusmodi saliuam et humiditatem vt mediante ea gustarentur sicca. Deinde cum dicit species autem humorum distinguit species saporum habentes immutare organum gustus dicens quod species autem humorum idest saporum sumuntur sicut

sicut ꝛ in coloribus quia sicut colores quidam sunt simplices quidam medij. sic ꝛ sapores sꝫ simplices. quidam sapores sunt idest se hñt cõtrarie sicut dulce ꝛ amarum habito autẽ idest consequenter sunt cum hac quidem idest cum dulcedine pingue. cum illa uero idest cũ amaritudine salitum. nam pinguis sapor est annexus dulci. salitus uero est ãnexus idest propinquus amaro. media autem horum saporũ sũt acre ꝛ austerum ꝛ ponticum ꝛ acutum ꝛ sbdit quod fere enim he uidentur esse differentie humorum idest saporum ꝛ qa tales sunt sapores concludit dicens quare gustatiuum idest organum. gustus est potentia huiusmodi idest potẽtia ad huiusmodi sapores gustabile autem est factiuum actu huiusmodi idest actu est immutatiuum organum. gustus est enim gustabile talem actu. quale organum gustus est in potẽtia

Notandum autem quod semper patiens est tale in potentia quale est agens in actu ꝛ qꝛ organum gustus patitur a gustabili tanquam ab obiecto opꝫ quod organum gustus sit potentia huiusmodi. gustabile vero sic huiusmodi actu factiuum. Notandum etiam quod species enumerate saporum possunt reduci ad. vij. qꝛ austerum ꝛ acre. quodãmodo idem nominãt. erunt itaqꝫ he septem species saporum videlicet dulce. amarum. pingue. salsum. acre põticum ꝛ acutum. sufficientia autem harum septem specierũ sic potest accipi qꝛ omnis sapor est extremus vel medius. si extremus sic sunt duo sapores. amarus ꝛ dulcis. si autẽ sit medius vel hoc est per eque distantiam ꝛ sic ẽ acutus sapor qui quodãmodo videt̃ equaliter distare ab amaro ꝛ dulci. si autem non sit per eque distantiam tunc sapor ille vel est inter acutum ꝛ dulce vel inter acutum et amarum. si inter acutum et dulce vel magis appropiquat dulci et tunc est pĩguis sapor vel magis appropinquat acuto ꝛ tunc est acer sapor si autem sit inter acutum ꝛ amarum vel magis appropinquat amaro ꝛ tunc est salitus sapor vel magis acuto. et tunc est ponticus.

lec. 22

g. 106.

E tangibili autem et tactu ꝛ cetẽ.

Postquam philosophus determinauit ꝺ aliis sensibilib⁹ hic vltimo determinat de ipo tangibili. eo ꝙ sensus tactus inter omnes alios materialior existat. Diuiditur autem hec ps in tres ptes. scd̃m quod circa ipm tangẽ. est tria considerare. videlicet organum medium ꝛ obiectũ primo ergo determinat de ipo tactu. sc̃o determinat de ipo medio. et tertio de ipo obiecto. secunda ibi dubitabit autez aliquis. tertia ibi tangibiles. quidem. circa primum duo facit quia primo ait eandem rõnem esse de tactu ꝛ de tangibili. secundo circa ipm tactum mouet questiones quasdam ibi habet autem dubitatõem. dicit ergo primo ꝙ eadem ratio ẽ ꝺ tangibili ꝛ tactu. qꝛ si tactus non est vnus sẽsus. sꝫ plures necessarium est ꝛ tangibilia esse plura sensibilia. Notandum autem quod philosophus in his capitulis intendit determinare ꝺ ipis sensibilibus qꝛ de ipis sensibus determinabit in capitulo sequenti ibi oportet autẽ vniuersaliter de omni sensu. verum quia non põt quis bene determinare de sensibili nisi determinet de sensu. ideo in his capitulis multa determinata sunt de sensu ꝛ nos aliquando in continuando vbi determinabat̃ de visibili vel de audibili inducebamus partes ac si determinaret̃ ibi de sensu visus vel de sensu auditus qꝛ ꝺ vno sine alio determinari non poterat. vult ergo philosophus in hoc capitulo determinare de tangibili sed cum ipso mouere intendat questionem circa tactum ne videat̃ i hoc materiam transgredi ait eandem rõnem esse de tactu et de tangibili. Deinde cum dicit habet autem dubitatõem mouet quasdam questiones circa tactum. circa quod duo facit qa primo mouet duas questiones circa tactum. sc̃o exequitur de questionibus illis ibi omnis et enim sensus dicit ergo ꝙ habet autem dubitationem. vtrꝫ tactus sint plures sẽsus aut vnus et ẽ alia dubitatio circa tactum quid ẽ sensitiuus tangibilis. i. quid est organum in sensu tactus. vtrum caro in habentibus carnem et in aliis animalibus non habentibus carnẽ vtrũ sit organum aliquid ꝓportõale carni aut nõ sit ita sed hec videlicet caro vel ꝓportõale carni ẽ medium in sensu tactus. primũ aũt sensitiuũ idest organum in huiusmodi sensu ẽ aliquid qdem intra carnem vt neruus. Notandum autem ꝙ sicut non omnia animalia habent sanguinem. sed aliqua habent sanguinem. aliqua vero habent humorem loco sanguinis sic non omnia habent carnem sed aliqua habent loco carnis vel aliquid ꝓportõabile carni. Est ergo questio philosophi vtrũ caro vel aliquid ꝓportionale carni sit organum in sensu tactus vel. h. non sit organum sed mediũ. organum autem sit neruus. vel aliquid ꝓportionale neruo quod ẽ intra carnem vel intra id quod est ꝓportionatum carni. Deinde cum dicit omnis ꝛ enim sensus exequitur de questionib⁹ ꝓdictis. circa quod tria facit quia primo exequitur de questione prima. sc̃o de secunda. tertio quia non complete dixerat de questione. pria reddit ad declarandum veritatem circa ipaꝫ secũda ibi vtrum autem sensitiuum. tertia ibi demonstrat autem. circa primuꝫ duo facit qꝛ primo ostendit sensum tactus non esse vnum. secundo remouet quandã falsam responsioneꝫ circa ea que dixerat ibi habet autem solutõeꝫ dicit ergo quod omnis ꝛ enim sensus videt̃ eẽ vnius ꝯtrarietatis vt visus albi ꝛ nigri auditus grauis ꝛ acuti gustus amari ꝛ dulcis in tãgibili autem multe sunt ꝯtrarietates videlicet calidum ꝛ frigidum. humidum. siccum. dur

g. 107.

molē ꝛ aliorum quecunqꝫ sunt huiusmodi dif
ferentie tangibiles cuiusmodi sunt graue leue
asperum leue ꝛ cetera huiusmodi. Notan
dum autem hanc rationem sic formandam eē
vnus sensus est vnius contrarietatis. sed sen
sus tactus non est vnius contrarietatis sꝫ plu
rimum ergo sensus tactus non ē vnus sensus.
Deinde cum dicit habet autem solutiōem
sed plures remouet quandāz apparentem re-
sponsionem quorūdam volentium soluere ra
tionem tactam dicens habet autem solutiōez
quandam supra apparentem ad hanc dubita
tionem quia ꝛ in aliis sensibus sunt plures cō
trarietates vt in voce non solum ē acutū ꝛ gra
uitas sed magnitudo ꝛ paruitas ꝛ leuitas ꝛ as
peritas vocis ꝛ similia alia. nam ꝛ multas ali
as differentias possemus assignare in voce qꝛ
aliqua vox est clara aliqua obscura. sunt autez
ꝛ circa colorem differentie altere idest diuerse
quia aliquis color ē intensus aliquis remissus
aliquis turpis aliquis pulcer. possent autem
assignari aliquo modo plures contrarietates ī
aliis sensibus sed quod sit vnum subiectum si
cut sonus ē vnum subiectum auditui qꝛ omia
que audiuntur fundantur in sono sic tactui esse
subiectum vnum non ē manifestum. Notā
dum autem quod licet in aliis sensibus possu-
mus assignare aliquo modo ꝯtrarietates plu-
res. omnes tamen ille contrarietates reducū-
tur ad vnum genus non tamen sic est in tactu
ꝛ ideo licet quilibet alius sensus sit vnus sēsus
tactus tamen est sensus plures. Notādūz
etiam quod subiectum potest accipi vel ꝑ ma-
teria vel ꝑ genere. nam semꝑ actus comparatur
ad materiam sicut ꝑfectio ad suum susceptiuū
ꝛ quia forma ꝛ vniuersaliter omnis perfectio
habet rationem actus. materia vero ꝛ omne
quod subicitur perfectioni habet rationem po
tentie materia etiam ꝛ omne quod subicitur ꝑ
fectiōni habet rationem aliquo modo subiecti
Rursum quia ipse differentie dicūt actum gᵒ
vero dicit quid in potentia ipsum genus habet
rationem fundamenti respectu differentiarū
quod ergo hic dicitur quod ea que sunt obie-
cta auditus habent vnū subiectum sed tactui
non competit subiectum vnum secundum cō
mentatorem ꝛ secundū themistium ibi subie-
ctum accipitur ꝑ genere. vult enim philosophus
sm eos quod contrarietates aliorum sensuum
reducuntur ad vnum subiectum. i. ad vnum ge
nus sed non contrarietates tactus. Dubita
ret forte aliquis vtrum tactus sit sensus vnus
ꝛ videtur quod sic quia si non esset sensus vnus
non essent quinqꝫ sensus tantum sed sex in con
trarium est ꝯmentator ꝛ philosophus q dicūt
sensum tactus non esse sensum vnum sed plu
res. dicendum quod secundum ꝯmentatorem
sonus dicitur vniuoce de modis sonorum ꝛ color
de modis color sed contraria tactus non vr̄
habere genus quod dicatur de eis nisi equiuoce

quāle ē quod dicitur de calido ꝛ frigido ꝛ graui ꝛ
leui quod nō dicitur nisi pure equiuoce. vult er-
go ꝯmentator quod quia sonus dicitur de dūis
sonorum vniuoce ꝛ sapor de dūis saporum vniuoce
ī tactu sit nō sic qꝛ nō inuenitur aliquid ꝙ dicatur
vniuoce de dūis tāgibiliū iō tactus nō ē sensus
vnus sed. h. rō ꝯmen. magnā vr̄ hr̄e calūniā qꝛ
vniuocatio vera nō repitur nisi in spē spālissima si
ergo requireretur vniuocatio ad vnitatē sensus
oporteret dare tot sensus visus quot cēnt spēs
color ꝛ tot sēnus gustus quot cēnt spēs sapor nul
lus ergo sēnsus eēt vere vnus. iō sciēn ꝙ equo-
ca sunt que sm vnū nomē hn̄t rōnem diuersā
vniuoca vō que sm vnū nomē hn̄t rōem vnā
sed ista vna rō ꝗtū ad pñs specint dupl'r pōt
accipi vel sm ꝑdicatōem vel sm inmutatiōem
sēnsus siue sm inmutatōem organi si loquamur ꝺ
vna rōne quantū ad ꝑdicatōem sic nō ē vniuo
catio nisi in spē spālissima vt ꝑbatur in. vij. phī.
ꝛ ē ut hr̄ circa finē si poste. vbi dī ꝙ latēt mul
te equiuocatōes i vl'ib'. i. in generib' sꝫ si loqua
mur de vna rōne ꝗtū ad inmutatōem organi si
ue ꝗtū ad inmutatōem sēnsus sic nō solū pōt eē vni
uocatio in eodē genere sꝫ ēt ī diuersis generib'
imo isto mō qᵒdāmō ē vniuocatio in oīb' ꝑdi
camētis vt visus ē vn' sēnsus qꝛ lꝫ ꝑcipiat diuer
sas spēs visibiliū tn̄ ꝑcipit eas sub vna rōe vt
inquātū aliquo mō ꝑticipāt naturā lucis vt dis
tinct' declaratū ē i. c. de visu oīa itaqꝫ visibilis
hn̄t ꝗdā vniuocatōem nō sm ꝑdicatōem qꝛ h
est solum ī spē spālissima sꝫ sm inmutatiōem sē
sus visus qꝛ oīa visibilia inmutant h' i sensum
sub vna ratione formali sm hunc autem mo
dum non solum omnia obiecta alicuius sēsus
particularis habēt vniuocatiōem quandā sed
etiam omnia obiecta omnium sensuum parti
cularium habent quandam vniuocatiōem vt
comparantur ad sensum cōmunem qꝛ omnia h' i
obiecta inmutant cōem sensum sub vna ratione
formali imo hoc modo ꝑcedendo omnia ꝑdi-
camenta habent aliquam vniuocatōem vt cō
parantur ad intellectum quia omnia sunt obie
cta eius put in eis reperitur ratio quidditatis
diximus enim omnia ꝑdicamenta habere ali
quam vniuocatōem quia etiam secundūz hūc
modum non est in eis recte vniuocatio quia
ratio quidditatis non reperitur vniformiter ī
omnibus predicamentis nec intellectus fertur
vniformiter in omnia ꝑdicamenta sit itaque
ꝑ iam dicta intn̄ declaratum ꝙ vniuocatō ꝗ
tum ad inmutatōem organi nel potētie nō solūz
pōt reqiri in vno genere sꝫ ēt ī diuersis generi
bus. Aduertēn tn̄ ꝙ aliqd sufficit ad diuer
sificandū potentiā inferiorē ꝙ nō sufficit ad di
uersificanū supiorē aliq̄ ergo vniuocatō requirit
in potentia inferiori que non requiritur in su
periori. Nam diuerse contrarietates vt
contrarietates omnium sensibilium particu-
larium ut tactum est habent quandam vniuo-
cationem ut comparantur ad sensum commu
nem

nem quia sub vna ratione innitantur ipsum sed pticularis sensus qr sub vna pticulari rõne innituntur ab obo oz q vnius talis sensus sit vni⁹ ptrarietatis vel si est plurium ptrarietatum opz q vna illarũ reducat ad aliã ꝛ qr calidũ frigidũ humidũ ꝛ siccum sũt plures ptrarietates ꝛ ẽt vna proprie non reducitur ad aliam he plures contrarietates ad vnum sensum particularem ptinere non possunt tactus itaqz non est vnus sensus sed plures argumentuz aũt in ↄtrariũ infra soluetur. Ulterius forte dubitaret aliquis vtrũ sensus tactus cum sit plures sensus fundetur in vno organo. Dicendum q vt ↄmuniter ponitur ꝛ vt tacitum ẽ in qõne premissa ꝛ vt sonat littera phi vnitas sensus pticularis accipiẽda ẽ ex vnitate ptrarietatis vnitas aũt ptrarietatis põt accipi ex vnitate sibi subiectum autẽ ptrarietatis sumi põt pro ipso genere. nam vt patebit per ↄmentatorẽ ꝛ themistium ipm genus põt dici subiectũ ptrariaꝝ differentiarum. Rursum subiectum ptrarietatũ põt dici ipsa sba vel ipm corpus i quo quodãmodo fundantur omnes tales ptrarietates calidũ ergo ꝛ frigidũ ꝛ humidum ꝛ siccum formaliter nõ sunt vna ptrarietas quia non reducuntur ad vnum genus primũ materialr tamen habent quãdam vnitatem quia omẽs possunt fundari quoddãmodo in vno corpore. nã ipm corpus mixtum qr non ẽst excelenter calidum nec excelenter frigiduz aliquid pticipat de vtroqz. Rursus quia nõ est excelenter humidũ nec excelenter siccum aliquid participat de vtroqz ergo iste cõtrarietates non sunt formaliter vnum sed materialiter ꝛ quia fm ea que videmus in obiecto debemus loqui d sensu. sensus tactus non est vnus formaliter qr sunt diuerse potentie sensitiue est tamen vnus materialiter quia he diuerse potentie fundantur in eodem neruo qui est organum tactus debemus. n. ymaginari q sicut eiusdem subiecti possunt esse plures pprietates sic in eodẽ neruo possunt fundari plures potẽtie tactiue siue plures sensus tactus per quorum vnum percipitur calidum ꝛ frigidum per alium vero humidum ꝛ siccum ad has autem cõtrarietates reduci habent cõtrarietates alie. cõmentator tamen videtur velle q plures sensus tactus requirant plura organa q sic intelligendum ẽ quia quãuis in eodem neruo fundetur sensus tactus qui est discretiuus calidi ꝛ frigidi ꝛ sensus tactus qui est discretiuus humidi ꝛ sicci ille tamen neruus sic ꝛ sic acceptus quoddãmodo est plura organa ꝛ habet vim plurium qr aliter accipitur vt est fundamentum vni⁹ sensus ꝛ aliter vt est fundamentum alterius.

Ulterius forte dubitaret aliquis vtruz omnes contrarietates tactus reducant ad calidũ ꝛ frigidum humidum ꝛ siccum ꝛ videtur qd non quia graue ꝛ leue asperum ꝛ leue non videntur reduci ad contrarietates istas. dicendũ quod sensus non solum percipit sensibilia propria. sed etiam cõmunia. cum ergo dicimus quod ea que sunt obiecta vnius sensus reducuntur ad cõtrarietatem vnam. intelligẽdum est de obiectis proprijs. Nam vt themistius vult auditus percipit acutum ꝛ graue tãquaz oba ppa sz magnũ ꝛ pnũ tãqz oba cõia. obs ergo/dne tãgibiles q̃ nõ reducũt ad oba cõmunia possunt reduci ad calidum ꝛ frigidum humidum ꝛ siccum. naz graue ꝛ leue percipit tactus mediante motu. vt id q velotius deorsum tendit indicat tactus graue q vero tardi⁹ leue vt cõmentator ait asperum vero ꝛ leue videntur ad situm vel ad figurã pertinere. nã alterius figure est asperum vbi vna pars supeminet alteri et alterius leue vbi partes equaliter situantur motus autem et figura nõ sunt sensibilia propria sed ↄmunia. Ulterius forte dubitaret aliquis cum sensus tactus sit sẽsus plures. vtrum debeat dici esse sex sensus et videtur quod sic per rationem superius factam in ↄtrarium autem est quia vt infra dicetur non est sensus preter quinqz. Dicendum q supra dicebantur esse quattuor genera animatorum videlicet vegetatiuum sensitiuũ ꝛ secundum locum motiuum ꝛ intellectiuum ꝛ tamen dicebantur esse quinqz genera potentiarum. videlicet sensitiuum vegetatiuum appetitiuum secundum locum motiuum ꝛ intellectiuuz appetitiuum. ergo est distincta potentia ab omnibus alijs. non tamen facit distinctum gradum animatorum quia nũquam seperatur a sensitiuo nec sensitiuum ab ipso sic ꝛ in proposito quia in illo eodem neruo in quo fundatur sensus per quem discernimus calidum ꝛ frigidum. fundatur etiam sensus ille p quem discernimus humidum ꝛ siccum ꝛ alias differentias tangibiles ꝛ quia he nũquam separantur abinuicem non constituunt gradum vt dicantur esse sex sensus. Deinde cum dicit. vtrum autem sensitiuum exequitur de scda questione. vtrum caro sit organũ i sensu tactus circa quod tria facit quia primo remouet quandam cauillosam obiectionem. secundo ex dictis concludit quid facit difficultatem in proposito. tertio determinat veritatez circa quesita. secunda ibi propter quod talis pars. tertia ibi ex aere quidem. dicit ergo qd vtrum autem sensitiuum idest organum sensus tactus est intus vt neruus aut non est intus sed mox caro est tale organum nullum videtur esse signum quia videmus fieri sensum cum tacto simul cum carne non enim ex eo quod caro statim tangibile sentit est signum sufficiens quod caro sit organum in tali sensu quia si nunc aliquis circa carnem extenderet faciens ymiuem idest faciens coopertumentuz vel vt habet alia littera extenderit pellez circa carnem similiter, insinuat mox fieri sensuz tact⁹ cũ illa pelle ꝛ tñ ↄstat q sensitiuũ, i, organũ

sensus tactus non est in .h. idest in huiusmodi pelle. si aūt huiusmodi coopsitā de pelle ꝯnale fuerit circus vtrūqz ꝯtingit sensus per cōtactuz ad huiusmodi pellē & tamen constat ꝙ in pelle illa etiā si eēt nobis ꝯiuncta naturaliter nō eēt organum sensus tactus. Notandum ergo ꝙ quātūcūqz caro sit nobis ꝯiūcta naturaliter & quātūcūqz statim carne tacta fiat sensus tactus. nō tamen est bonum argumentuz ꝙ caro non sit mediū in tali sensu. Notandū etiā ꝙ non solum nō est bonum argumētum tangibile positum supra carnez, statim facit sensu z ergo caro ē organū in sensu tactus sed, ē argumētum in ꝯtrium quia sensibile positum sup sensum nullum facit sensum medium ē. n. illud ꝙ imediate ꝯiungit obo nō organum. caro ergo sup q̄ positum tangibile statim facit, sensum ē medium i sensu tactus sed nō organū. Deinde cum dicit propter ꝙ talis pars ꝯcludit ex dictis quid facit difficultatē in ꝓposito dicēs ꝙ ꝓpter talis corporis, qualis ē caro. videtur sic se hr̄e sicut si aer circulariter. i. qui nos circūstat & qui ē circa nos nobis eēt aptus natus idest eēt nobis nāliter adaptatus vel nālr̄ coniunctus qr̄ si .h. eēt videremur vno quodā organo sentire & sonum & odorē & colorē & hoc posito vnus qdem sensus esse viderel auditus & visus & olfatus nūc aūt qm̄ determinatuz est idest distinctū ē huiusmodi corpus aereū a nobis per ꝙ corpus fiunt huiusmōi motus. manifesta sunt ꝓdicta sensitiua eē altera. i. diuersa et distincta in tactu aūt hoc qdez nunc imanifestum est. Notandū aūt ꝙ si aer qui ē medium i audiui et visu & odoratu essz nobis naturaliter ꝯiunctus forte crederentus ꝙ ipse aer eēt organū in his sensibus & qr̄ vnum esset organum crederemus hos sensus esse vnū & idē verum qr̄ aer ē distinctus a nobis & nō ē ꝯiunctus nobis nāliter statim cognoscim⁹ ꝙ aer potest esse mediū in his sensibus sed nō organū caro aūt qr̄ est nobis ꝯiuncta naturaliter imanifestum ē nūc sic se habente negotio vtrum .h. idest caro sit in sensu tactus mediū vel organū difficultatē ergo facit in ꝓposito nālis ꝯiunctō q̄ habemus ad carnē. Notādum ē ꝙ excellentie aliorū sensibiliū corrumpūt sensum sz excellentie differentiarū tāgibilium corrumpūt animal & tollunt vitam. nā ex nimio calido et ex nimio frigido tollitur animalis vita & qr̄ sic est igeniauit natura vt per totū corpus diffunderetur sensus tactus ita ꝙ quelibet pars corporis sentiens per hunc sensum posset fugere nociua & corruptiua. nā si in pede. vel in aliqua alia pte corporis nō essz sensus tactus possz cōburi pes aialis vel alia pars & tamen animal nō doleret itaqz fm̄ hunc modū aial nō possz ꝯpetenter fugere nociua & corruptiua. Notandū etiā ꝙ ad .h. ꝙ aial eēt ꝓmptum ad fugiendum nociua & corruptiua nō solū igeniauit nā vt ingeret tactus in omni pte corporis sed et voluit ꝙ mediū in .h. sensu eēt nobis nāliter ꝯiunctum vt melius & efficatius sentiremus nociua & corruptiua. Deinde cum dicit ex aere qdem determinat veritatē circa quesita suppleat aūt sic lr̄a qr̄ excelentie dr̄iarū tangibilium corrumpunt animal vt .h. corruptiua melius possemus cognoscere igeniauit natura vt mediū in tactu eēt aliquid nāliter ꝯiunctuz nobis & eēt pars corporis nostri sz ex aere qdē enim aut aqua ipossibile ē ꝯstare aiatum corp⁹ nā oportet firmū esse aiatum corpus aer autez & aqua nō sunt firma nec sunt bene terminabilia termino ꝓprio relinquit ergo ꝙ mixtuz ex terra & ex his. s. ex aere et aqua esse illō ex quo ꝯstat aiatum corpus et qr̄ vr̄ videt tale eē caro et ꝓportionale carni que sunt pars corporis aiati talia ergo debent eē mediū in tactu q̄re corpus ꝙ est mediū tactui necessariū ē esse aptum natū. i. nāliter adaptatū ꝑ ꝙ corpus fiant sensus tactus et dicit sensus in plurali cū sint plures sensus tactus. Deinde cū dicit demonstrat aūt reddit sup qbem ꝓmtā ad ostendendū ꝙ sint plures sensus tact⁹. dicēs demōstrat aūt ꝙ plures sunt ipsi tactus qui sunt in lingua. nam omnia tangibilia sentit aial scḋm eādem ptem vt fm̄ linguā et humorē & saporē sentit fm̄ ptem illā siquidem igit & alia caro sētiret humorē. i. saporem videretur vnus & idē esse sensus gustus & tactus. nunc autē sunt duo idest videntur eē duo ꝓpter id ꝙ nō ꝯuertitur nam fm̄ omnez illam partē fm̄ quaz animal sentit gustabilia sentit & tangibilia. sed non conuertitur tunc est suplenda ratio ꝙ si in ipsa lingua indicamus tactum esse differentem a gustu propter differentiam obiectorum in aliis partibus corporis debemus indicare diuersitatem in sensu tactus propter differentiam tāgibilium. Notandum autem formandam sic esse rationem istam, nam ꝙ non sit gustus vbicūqz est tactus facit quod gustus videtur esse alius a tactu sed causa quare gustus est alius a tactu est quia contrarietas gustabiliuz est alia a contrarietate tangibilium sed cum inter ipsa tangibilia sit dare plures contrarietates oportet sensum tactus esse plures sensus.

Notandum autem quod gustus non est in omni parte animalis sed tactus & gustus non conuertitur cum tactu: quia qualitates tangibiles sunt qualitates elementorum ex quibus constat corpus animalis & sunt de consistentia corporis animalis sapores autem vt communiter ponitur non sic se habent vbiqz. est ergo tactus animalis in animali propter has qualitates tangibiles que sunt qualitates elementorum continentium animal non autem vbiqz est gustus vt est per habita manifestum.

d Ubitabit autez aliquis &c. Post quam philosophus determinauit de ipso tactu ostēdens an sit vnus

sensus vel plures ꝛ ostendens an caro sit orga
num in tali sensu. In parte ista quia mentionē
fecerat de eo quod est medium in tactu de-
terminat. de huiusmodi medio ad cuius eui-
dentiā sciendū ꝙ ad tactū ꝯcurrit duplex me
dium vnū ꝙ est nobis adnatū ꝛ ꝙ ē medium
per se ꝛ cāle vt caro aliud aūt ꝙ est extraneū ꝛ
ꝙ non est mediū cāle sed quasi ꝑ accñs. duo er
go facit qꝛ primo determinat de medio extra-
neo fo de medio adnato ibi omnino autē vt
caro. circa primū duo facit qꝛ primo ꝓbat qꝺ
ad tactū ꝯcurrit mediū extraneū. fo ex. h. ꝯpat
tactum ad alios sensus ibi vitꝫ igit oluꝫ circa
primū duo facit qꝛ primo ostendit ꝙ se tangen
tiuꝫ in aqua iterceidit ibi mediū extraneuꝫ ꝙ ē
aqua. fo ꝓbat. h. idem de corporib⁹ se tangētī
bus in aere ibi eodē aūt mō. dicit ergo dubita
bit aūt aliquis sup. circa tactū si fiat mediante
corpore aliquo extraneo ad ꝙ declarandū sub
dit ꝙ si oē corpus hꝫ ꝓfundum. h. aūt. i. ꝓfun-
dum. ē tertia magnitudo. i. tertia dimēsio qa
ergo sic est quoꝝ aūt corpoꝝ ē mediū aliqꝺ cor
pus nō ꝯtingit ipa adinuicē se tangere imedia
te. sꝫ oꝫ rōne medij iter ea esse distantiā aliquā
eoꝝ. ergo se tangētia i aqua qꝛ inter ea iterpo-
nitur humiditas aquea ꝛ illa humiditas nō ē
sine corpore oꝫ ꝙ iter illa coꝝ. iterponaꝝ aliqꝺ
corpus. ideo subdit ꝙ humidū aūt nō ē sine cor
pore neqꝫ humectū. sꝫ necesse ē eē aquā vt id
ꝙ est humidū aut hēe aquā vt id ꝙ est hume-
ctum q̄ vero tanguꝝ adinuicē i aqua nisi sint
illoꝝ extrema sicca. necesse ē aquā hēe mediuꝫ
quo repleta sint vltima. i. extrema illoꝝ corpo
rum si aūt. h. verum ē īpossibile ē tangere i aq̄
aliquod aliud corpus sine corpore medio. No
tandum aūt ꝙ forte diceret aliqs ꝙ coꝝ. se tan
gentia in aqua lꝫ interponaꝝ ibi hūidias aq̄a
tū illa ita modica ē qꝺ superficies vni⁹ corpis
nō distat a supficie alterius ꝛ qꝛ imediate se tā
gunt supficies coꝝ illa imediate iunguꝝ ad. h.
aūt repellēdū ait ꝙ oē corpus hꝫ ꝓfundiꝫ ꝛ hꝫ
ternaꝫ dimēsionē quare nō pōt eē ꝙ inter ali
qua corpora iterponaꝝ corpus aliqꝺ ꝛ tū super
ficies illoꝝ corpoꝝ nō distent sed imediate iun
gaꝝ. Notan̄ ēt ꝙ accñs nō deserit ꝓpriū
sbm humiditas. ergo aquea non est sine aqua
quare cū coꝝ exītia in aqua sint humefacta nō
pñt ꝯiungi nisi iter ea iterponaꝝ hūidias aq̄a
ꝛ per ꝯñs iterponaꝝ ibi aqua que ē corpus ali-
quod ꝛ nō ꝑmittat illa corpa imediate iungi.
Notan̄ ēt ꝙ dr̄a est iter humidū ꝛ hume-
ctuꝫ. nam humidū ē illud ꝙ hꝫ hūiditatē pro-
priaꝫ sed humectū ē illud ꝙ est itroratū humi
ditate extranea aqua ergo ē hūida sed coꝝ exī-
tia i aqua sunt humecta qꝛ vltima ꝛ extrema
illoꝝ corpoꝝ sunt ꝑfusa hūiditate aquea vult
ergo phūs ꝙ humidū nō est sine corpore ꝛ hu
mecta ēt non sunt sine corpore immo humēcta
habēt circa se ꝑfusum corpus ꝙ ē humidū vt
aquā quare si se tangāt humecta inter ea iter-
ponitur aqua ꝛ per ꝯñs corpus. Notanduꝫ
ēt ꝙ coꝝ. se tangētia nisi prius ꝯiungaꝝ i aere
ita ꝙ inter iuncturas nō possit intrare aqua nō
possunt hēre extrema sicca. nam si in ipa aqua
sint cum coniunguꝝ oportet ꝙ inter extrema
eoꝝ interponaꝝ hūidias aque ꝛ per ꝯñs aqua
id phūs ait nisi sicca sint extrema habens pro
īpossibili ꝙ extrema se tangentium sint sicca et
cum se tetigerūt in aqua. Deinde cum di
eit eodē aūt modo ꝙ dixerat de aqua adaptat
ad aerē. dicēs ꝙ eodē aūt mō ē et in aere quia
sīlr se hꝫ aer ad ea que sunt in ipo. ꝛ aqua ad ea
que sunt in aqua latet aūt magis nos de aere
eo ꝙ sumus in aere ꝯtinue sicut ꝛ aīalia que sūt
in aqua latet ꝙ inter tangētia iterponatur aq̄
sed qꝫuis sic latet humectū in tangit humectū
sup in aere sicut in aqua. Notadum autē
ꝙ sicut iter se tāgentia in aqua iterponitur hu
midias aquea ꝛ per ꝯñs aqua sic inter se tan
gentia in aere iterponiꝝ humiditas aerea. ꝛ ꝑ
ꝯsequens aer. nā sicut exīntia in aqua sunt rora
ta humiditate aquea sic exīntia in aere sunt ro-
rata humiditate aerea. Notādum enīꝫ ꝙ
magis percipimus quomodo inter se tangētia
in aqua interponitur humiditas aquea quam
inter se tāgentia in aere interponitur humidi-
tas aerea cum quia sumus continue in aere vt
tangitur in littera. cum etiam qa humiditas
aquea vt cōmuniter ponitur grossior ꝛ materi
alior est quam aerea. Dubitat autem hic
cōmentator vtrum semper inter tangens ꝛ ta
ctum interponitur humiditas aerea vel aquea
ꝛ videtur quod non. naꝫ ipsa elementa vt aer
ꝛ aqua. habent immutare nostrum tactum con-
stat autem quod illa immediate coniunguntur
nobis. tunc enim inter corpus tāgens ꝛ tactuꝫ
vt inter aerem ꝛ carnem non interponitur ali
quod corpus extraneum ad hoc autem soluit
cōmentator quod animal quod est innatum
esse in aqua āt in aere. non sentit aliquam qua
litatem calidi aut frigidi in eis si fuerint illa
elementa in simplicitate sua quia locus est na
turalis ꝛ simul locato ꝛ quia ita est animal qꝺ
est aptum natum esse in aere vel in aqua nō sē
tit calorem aut frigus in aere aut in aqua nisi
quando cum eis admiscentur corpora calida
aut frigida illa igitur coꝝ. vt aūt sunt alia ab
aere. ꝛ ab aqua. est ergo solutio cōmentatoris
quod aer aut aqua in sua simplicitate manen-
tia non immutant tactum animalium existen-
tium in ipsis. sed corpora admixta cum eis i-
mutant huiusmodi tactum. ꝛ tunc planum est
quod inter illa corpora ꝛ animalia tāgentia in
terponitur humiditas aquea vel aerea ait
etiam vlterius cōmentator ꝙ aqua pura n̄ po
test calefieri sicut nec ignis infrigidari. nam es
sentiale est aque esse frigidā. sicut igni esse cali-
dum et si contingat vt ait aquam calefieri vel
aerem infrigidari hoc accidit propter corpora
calida āt frigida cum eis admixta igiꝝ propter

verba cōmentatoris prio querem⁹ vtrū aq̄ pos sit calefieri cū ignis nō possit īfrigidari. Sc̄o qrē mus vtrū aialia exñtia in aere vel ī aqua alte renť vel patianť ſm qualitates tāgibiles hoꝝ elementoꝝ videť aūt ꝑꝑ rōez iaz factā ꝙ aqua nō possit calefieri sicut nec ignis īfrigidari quia sic frigiditas iest aque ꝑse scd̄m nām sicut caliditas inest igni. iō ꝯmentator ait ꝙ frigiditas ē accñs īsepabile aque sicut ꝛ calor igni. scienduz ꝙ scd̄m quosdā aqua ī sua puritate pōt calefieri. nā vt aiunt possibilis ē trāsmutatio elemētoruz ergo poss̄ amittere qualitates suas sꝫ si aq̄ pōt amittere frigiditatē pōt ꝛ calefieri addūt aūt ꝙ ignis īfrigidari nō pōt qꝛ est maxie actiuus. sꝫ sic rep̄hendendo ꝯmentatorē cū ꝯmētatore tenemus ꝛ .h. mō eū īprobando ipm̄ aprobamus. nam elemēta maxie actiua nō patiuntur mixtionē ꝯrāꝫ ꝛ pñt esse pura in aliqua sui parte aer aūt ꝛ aqua qꝛ nō sunt maxie actiua ī puritatē quādam substinere pñt nō ergo esse posset ꝙ aqua appropīquaret suo ꝯtrario a quo posset pati ꝛ remaneret ī sua puritate nisi esset adeo actiua ꝙ nō pateret mixtionē ꝯrarii er go sup eadē radice fundať .h. rō cū rōne ꝯmentatoris vel vna hꝫ ad aliā reduci dicamus ergo cū ꝯmentatore qꝺ per se scd̄m frigiditatis. n ē aqua mixta sꝫ aqua pura sicut ēt ꝛ alia elā in sua puritate sunt ꝑ se scd̄m sīcusius qualitatis sensibilis illa ergo elemēta que nō patiunť mixtionez ꝯtrarii nō admittūt ꝓpriaꝫ qualitatez ignis. ergo ꝙ nō patiť mixtionē frigidi īsepabile est ꝯiunctus calori aqua vero que pati pōt mixtionē calidi vel admixtionē vapoꝝ calidorum calefieri pōt. Est aūt diligēter aduertēdum ꝙ ignis nō patiť mixtionē corpoꝝ frigidorum. vtrū aūt patiať aliquā aliā mixtionez nō ē pñtis speculationis due itaqꝫ rōnes assignate sunt qꝛ aqua potest calefieri ꝛ ignis nō īfrigidari quaꝝ vna ē ꝙ ignis inter elemēta ē maxime actiuus. ꝛ nō aqua alia ē ꝙ ignis cui per se iest calō ꝑꝑ sui actiuitatē nō patiť mixtionē corporis hñtis ꝯriaꝫ qualitatē ꝙ patiť aqua sicut ergo duo possunt ēē cā leticie vinū ꝛ ebrietas sꝫ ebrietas ē cā magis prima ꝛ imediata sic ꝛ si assignanť due cāe eius ꝙ ē nō posse remoueri a ꝓpria qualitate vꝫ actiuitas ꝛ nō pati mixtionez ꝯriam tñ nō pati admixtionē ꝙꝫ ꝯmētator tangit ē magis prima ꝛ imediata. nā sicut vinum ē cā ebrietatis ꝛ ebrietas leticie sic actiuitas ē cā nō pati admixtionē nō pati vero mixtionē est cā nō amittēdi ꝓpriam qualitatē non est. n. itelligibile ꝙ ꝓprium vel accidēs inseperabile sepetur a ꝓprio sb̄o ꝛ qꝛ elemēta pura sunt ꝓprium sb̄ni ꝓpriaꝝ qualitatū. nō autez nō pura elemēta pura quādiu manēt pura nō possunt eas ꝑdere facta aūt nō pura possunt.

Ulterius forte dubitaret aliqs vtrū corpa elemētata pati possint ab elemētis ī quib⁹ naliter habēt eē vt vtrū pisces possint pati ab aq̄ ꝛ alia aialia ab aere. vōm ꝙ ꝯmentator videť velle huiusmōi elemētata nō pati ab elemētis huiusmōi eo ꝙ oꝫ locū esse locato simile elemēta ergo ī quibus naliter elemētata existunt sūt illis similia ꝛ nō agūt in ea. h. aūt quidā reprobant qꝛ vt dicunt manifestū ē ꝙ cor. nostra sūt apta nata imutari a qualitatibus elemētoruz ꝛ sentire eas ꝛ io hi distingūt ꝙ elemēta dupl'r pñt ꝯsiderari vel ſm forās sbales ꝛ sꝫ q̄litates actiās ꝛ passiuas sꝫ ān huiusmōi qualitates habent alterare sꝫ ſm formas substātiales quas ꝯsequnť ex īpressione corporis celestis habent rōem loci vnde vꝫ dicūt locus ꝛ motus localis nō attribuunť elemētis ſm q̄litates sed sꝫ formas sbales sed .h. nō vꝫ posse stare qꝛ semꝑ forma substātialis ꝛ natura rei ē prima rō mouendi sentiēdi alterandi ꝛ cetera faciendi ꝑter ergo formā substantialē que ē ratio prima opꝫ dare aliqꝺ accñs vel aliquā qualitatē vel virtutem que sit rō ꝓxima. vt anima ē principiū sentiēdi eius sed imediata rō sentiēdi est potentia affixa organo sic cū animal mouet ꝑ potentiam appetitiuam anima ē ibi primū mouēs sed potētia appetitiua vel virtus exñs i musculis vl' neruis est ratio ꝓxima sic ꝛ in motu elementoꝝ forma substātialis ē rō prima sꝫ oportet dare qualitatē aliquā que sit rō ꝓxima ꝛ inde ē ꝙ natura diffiniť a ph̄o ꝙ ē principiū motus eius in quo ē nō quocūqꝫ mō sꝫ ꝑ se ꝛ p̄io natura ergo ꝛ forma substantialis ē ratio p̄ria sed oportet dare qualitatē aliquaꝫ que sit ratō ꝓxima ꝛ ꝙ dictū ē de motu locali veritatem habet in ipō loco vt si locus habet conseruare locatuꝫ et huiusmodi ꝯseruatio attribuitur nature corporis locantis tanquam principio primo oportet quod attribuatur alicui qualitati tanquam principio proximo a forma eniꝫ substantiali imediate non egreditur nisi esse. cetera vero alia fiunt mediantibus dispositionib⁹ additis vel mediāte qualitate aliqua. est ergo aliter incedendum dicamus igitur quod elementa illa in quibus existunt huiusmodi corpora tanquam in loco conueniunt ꝛ differunt ab eis ꝛ inquantum conueniunt habent rationem loci ꝛ non agunt in ipsa inquantum vero differunt habent ea alterare ꝛ transmutare.

Aduertendum tamen quod si aer non reciperet admixtionem contrariam corpora existētia in aere tanquam in loco naturali propter nimiam cōuenientiam quam haberent ad ipsum valde modicē alterarentur ab eo ita ꝙ illa alteratio essꝫ quoddāmodo insensibilis ꝛ quod dictum est de aere intelligendum est de aqua inde est ergo quod cōmentator ait quod anial non sentit calorem aut frigus in aere aut in aq̄ nisi quando eum eis admiscentur corpora calida aut frigida idest vapores calidi aut frigidi. Deinde cum dicit virum autem omni um ex his que dixerat comparat sensum tactus ad alios sensus. circa ꝙ tria facit qꝛ primo ostēdit quod tactus sentit ꝑ mediū extraneum

ficut ꝛ alii fenfus.licꝫ.h.nos lateat.ſo aſſignat
cām huius latentie.tertio dat drām inter ſen-
ſum tactus et ſenſus alios.ſa ibi ſed alia gdeꝫ
a longe.tertia ibi ſꝫ differūt tangibile dicit er
go viꝛ igr omniū ſenſuū ſit ſilꝫ ſenſus an alioꝝ
ſenſuum ſic ſenſus.aꝫ ſicut nūc vꝫ guſtus gdē
ꝛ tactus in tāgendo.hi ergo ſenſus nō ſentiūt
p mediū extraneū.alii aūt ſenſus fiunt a longe
idest per mediū extraneū ſꝫ licet ita videaꝫ qꝛ
alii ſenſus videntur fieri per mediū extraneuꝫ
ꝛ nō tactus.hoc aūt nō eſt ita ſed durꝫ ꝛ molle
ꝛ cetera tangibilia ſentimus p altera.i.p me-
dia extranea ſicut ſentimus p media extranea
ſonabile viſibile et odorabile. Deinde cuꝫ
dicit ſed alia qdem qꝛ dixerat ꝙ tactus ſentit
p mediū extraneū ſicut ꝛ alii ſenſus ſed.h.non
vꝫ ꝛ latꝫ nos aſſignat cām quare huiuſmōi nos
lateat ꝛ quare nō ſic videaꝫ dicens ſꝫ alia gdē
ſenſibilia ſentimus a longe.alia vero vt tāgi-
bilia a prope ꝓpter.h.qꝛ ſic eſt.latet nosqua
qua gdem ſentimus per mediū extraneū.ſꝫ la
tet in his.i.in tangibilibus.nō n.videnꝫ ſenti
ri per mediū extraneū qꝛ a prope ſentiunꝫ ꝛ qꝛ
ſicut diximus prius ſi per pelles ſentiremus
omnia tāgibilia ignorato qm̄ pellis ꝓhibet et
quoniā pellis ſe hꝫ vt mediuꝫ ſimiliter vtiqꝫ
haberemus ſicut ꝛ nūc in aqua ꝛ in aere.puta
mus.n.nūc ipſa tangere ꝛ nihil eſſe mediuꝫ.

Notandū aūt ꝙ ſi quis hꝫet cyrothecā ī manu
non tamē cogitaret ſe habere cyrothecā quic-
qd tangeret.tangeret mediāte pelle cyrothice
ꝛ pellis ſe īterponeret ut mediū tm̄ ſicut.h.for
te ipſe nō adverteret ſi nō cogitaret ſe habere cy
rothecā ſic exn̄tes in aere nihil tangunt niſi in
terponatur ibi de aere attamē ꝓpter ꝯſuetudi
neꝫ ꝛ qꝛ ēt modicū īterponiꝫ ibi de aere ut tan
gunt tangibilia ex propinquo latet eos ꝙ fiat
huiuſmodi tactus p mediū extraneū ut p ae-
rem. Deinde cuꝫ dicit ſed differt dat diffe
rentiā inter ſenſuꝫ tactus ꝛ alios ſenſus prout
ꝯparaꝫ ad huiuſmodi mediū extraneū ꝯtinue
tur aūt ſic dictum eſt quod in tactu ꝯcurrit ibi
mediū extraneū ſicut in aliis ſenſib' ſꝫ differt
idest differēter ꝯparatur ad huiuſmōi mediū
tangibile ꝯ viſibilibus ꝛ ſonatiuis quoniam
illa gdeꝫ.i.viſibilia ꝛ ſonatiua ꝛ ēt odorabilia
ſentimus ex eo ꝙ mediū mouet nos aliquid.i.
ꝑm aliquid tangibilia vero ſentimus nō a me
dio.i.nō per mediū ſicut ꝑcuſſus p clipeū.non
enim clipeus ꝑcuſſus eſt prius quā clipeatus
ſed accidit ſimul ꝑcuti vtrūqꝫ.i.clipeus ꝛ cli-
peatum. Dubitaret forte aliquis qꝛ videꝫ
falſum eſſe ꝙ nō prius ꝑcutiꝫ clipeus quā cli-
peatum qꝛ ex quo ꝑcuſſio immediatius attingit
clipeum quā clipeatū ꝛ nō attingit clipeatum
niſi per clipeū.vꝫ ꝙ prius attingat clipeū quā
clipeatū. Dicēdū ꝙ prius et poſterius quē
dam ordinē īportant ordo aūt quātū ad ꝑſens
ſpectat tripliciter pōt accipi viſibili ſm̄ ſitum
ꝛ ſm̄ tēpus ꝛ ſm̄ cāſalitatē vt appꝫ ī ſono vbi cō

currit iſte triplex ordo ꝯcurrit.n.ibi ordo ſitus
nā aer primo īmutatus ab aere prio fracto pri
ori ꝛ ꝓpinquior ꝛ īmediatior ſm̄ ſitū ē illi aeri
ꝗ̄ ſit aer alius ꝑꝑ ꝙ ꝯcurrit ibi ordo ſitus.ſo
ꝯcurrit ibi ordo tēporis.nā qꝛ ſono ē ānex' mo
tus nō ſolū ſm̄ ſitū ſꝫ ēt ſm̄ tp̄s prius īmutaꝫ
ꝑs aeris prior quā poſterior ēt ꝯcurrit ibi ordo
cāſalitatis qꝛ īmutatio ꝑtis prioris ē cā quare ī
mutaꝫ pars alia.hi tamē ordines nō ſemp ſe
ꝯcomittanꝫ.nā īmutatione facta ſm̄ viſuꝫ licꝫ
poſſit ibi aſſignari ordo ſitus qꝛ vna pars aeris
ē ꝓpinquior viſibili quā alia ſm̄ ſitū ꝛ ēt quia
mediū ē ꝓpinquius obo ſm̄ ſituꝫ quā organuꝫ
ꝛ ēt lꝫ ibi poſſit aſſignari ordo cāſalitatis qꝛ cāſa-
liter prius īmutaꝫ prima ꝑs aeris ꝗ̄ ſa ꝛ prius
īmutaꝫ mediuꝫ ꝗ̄ organuꝫ īmutatio.n.medii
ē cā qꝛ īmutetur organū ēt īmutatio ꝑtis prio
ris ē cā qꝛ īmuteꝫ pars poſterior ī ꝑcuſſione tm̄
clipei nō ſic eſt.qꝛ lꝫ ibi poſſit aſſignari ordo ſi-
tus qꝛ ſm̄ ſitū clipeus ē īmediatior ꝑcutiēti ꝗ̄
clipeatus nō tm̄ ē ibi ordo cāſalitatis qꝛ ꝑcuſſio cli
pei nō ē cā ꝑcuſſionis clipeati īmo ſi nō eēt cli-
peus fortius ꝑcutereꝫ clipeatus.clipeus ergo nō
eſt cā ꝑcuſſionis clipeati.ymo ē īpeditiuus per
cuſſionis eius.vult ergo ꝓhūs dīc ꝙ ſicut cli-
peatus ex ea ꝑte qua ē clipeat' nō pōt ꝑcuti.niſi
ſi p clipeū.ita ꝙ clipeus ī tali ꝑcuſſiōe ē mediū
ſitualiter nō cāſaliter qꝛ clipeus nō eſt cā quare
ꝑcutiaꝫ clipeat' ī īmo ē īpeditiu' ꝑcuſſionis ei'
ita qꝛ aīal vndiqꝫ hꝫ aerē vel vndiqꝫ hꝫ aquā
ſi ſit aīal aquaticū nō pōt tāgere aliqd.niſi iter
ponaꝫ ibi aer aut aq̄ erit ibi aer aut aq̄ mediū
ſm̄ ſitū qꝛ ſi aq̄ āt aer ſe īterponit īter tactū ꝛ tā
gibile ē tāgibile ſm̄ ſitum ꝓpinqui' aq̄ aut ae
ri ꝗ̄ tactui non tm̄ eſt mediū ſm̄ cāꝫ qꝛ aer īter
poſitus īter' tactū ꝛ tāgibile nō ē cā qꝛ tāgibile
tangaꝫ a tactu.īmo ſi nō īterponereꝫ ibi aer vl'
aqua formatōr eſſꝫ huiuſmōi tactus dīa ē er
go inter aerē ꝓnt ē mediū ī tactu ꝛ in aliis ſen
ſib' qꝛ ī aliis ſſib' vt viſu auditu ꝛ odoratu' aer
ē mediū cāſale qꝛ ī talib' ſenſibus ſentimus eo qꝺ
mediū mouet nos.motō.n. mediū ē cā qꝛ mo-
uemur.ēt nos ſꝫ in tactu vt dictū ē huiuſmōi
mediuꝫ.nō ē ſm̄ cāꝫ qꝛ mediū h' ī nō eſt cā ta-
ctus ſꝫ īpedimētū tactus ī talib' ergo cāſaliter ſi
mul īmutaꝫ mediū ꝛ organū.qꝛ īmutatio me
dii nō ē cā īmutationis organi dicam' itaqꝫ qꝺ
ſicut ſimul.i.non prius cāſalitate ꝑcutiꝫ clipeus
quā clipeatum ſicut ſimul.i.non prius cāſalitate
īmutatur aer a tangibili quam nos in viſu.er
go auditu ꝛ odoratu aer eſt medium cauſale qꝛ
īmutatio aeris eſt cauſa quare īmutentur ſen-
ſus illi in tactu vero eſt medium ſolum ſecun-
dum ſitum non ſecundum cauſam argumen
tum autem in contrarium ſolutum eſt per iaꝫ
dicta. Deinde cum dicit omnino autem vi
detur.poſtquam philoſophus oſtendit quomo
do comparatur ad tactum medium extraneū
in parte iſta declarat quomodo ꝯpeꝫ ad tactū
mediū adnatū eſt nāle.dicens ꝙ oīo aūt videꝫ

caro ꝛ lingua sic se habere ad sensitiuum idest ad organum sensus tactus sicut se habet aer ꝛ aqua ad visum ꝛ auditum ꝛ olfatum quia sic idest similiter se hȝ ad sensitiuū vnūquodqȝ illorum ipso aūt sensitiuo.i.organo sensus tacto. neqȝ ibi.nȝ hic vtriqȝ fiet sensus vt si quis ponat corpus album locul̄ȝ. vltimū.i. vltimate supp̄ nō fiet visio ꝛ sup̄ ēt non fieret tactus si poneret̄ corpus tāgibile imediate supra organum tactus quare sic est manifestū ē ꝙ sensitiuū tāgibilis.i.organū sensus tactus sit intus idest nō sit caro sed intra carnē sic.n. vtriqȝ accidet in tactu ꝙ qdem accidit in aliis sensibus apposita.n.illa sensibilia super sensitiuū.i.sup organum sen̄su nō sentiūt.i.nō fit sensatio tangibilia aūt apposita supra carnē sentiūt.i.fit ibi sensatio quare caro ē mediū tactus.i.i tactu nō organū. Notandū aūt ꝙ licet aer vel aq̄ in tactu nō sit mediū cāle q̄: si nō iterponeret̄ ibi nec aer nec aqua magis haberet eē ibi tactus caro tamē est ibi mediū cāle iō caro ꝯpat̄ ad tactum sicut aer vel aqua ꝯpa᷑ ad visū odoratū ꝛ auditū q̄: sicut si nō eēt nec aer nec aqua sed imediate poneret̄ visibile audibile vl̄ odorabile sup organū nō fieret ibi aliquis illoꝝ sensuum sic si nō eēt caro.sȝ imediate poneret̄ tangibile sup organū tactus nō sentiret̄ᵘˢ ipm ꝛ ꝙ dictum est de carne vl̄ respectu tactus intelligēdum ē de carne lingue respectu gustus eēt autem hic dubitanō q̄ō sensibile positū supra sensum nō faciat sensum. sed de.h.in sequenti lectione querer̄. Deinde cum dicit. tangibiles quidem igr̄ postq̄ȝ determinauit de tactu ꝛ de eo ꝙ est medium in tactu in pte ista determinat de ipso obiecto tactus circa ꝙ duo facit q̄ primo narrat que sunt oƀa tactus vel quod idem ē.primo ostendit que sunt differentie tangibiles ꝛ quomodo tact᷒ imutat̄ ab eis ꝯo ostendit quod tactus ē ꝯpositoꝝ sicut ꝛ alii sensus ibi.amp̄.aūt sicut visibilis.circa primū duo facit q̄ primo narrat que sunt dr̄ie tangibiles.ꝯo ostēdit quōmō tactus imutat̄ ab huiusmodi differentiis ibi sensitiuū aūt.dicit ergo ꝙ tangibiles quidē igr̄ qualitates sunt differentie corporis sm ꝙ est corpus dico autem dr̄ias quibus elīa determināt.i.distingunt vt calidū frigidū humidū siccū de quibus dictū est in his que de elemētis.i.in libro de gn̄atione. Notādū aūt quod he.iiii.qualitates sensibiles sunt dr̄ie elementoꝝ determināt.n.ꝛ distingunt elemēta vt pȝ in ꝯo de generatione ꝛ q̄ in spera actiuoꝝ ꝛ passiuoꝝ nullū reperit̄ corpus denudatū ab his qualitatibus sensibilibus dicunt̄ he esse dr̄ie ꝛ qualitates corporis sm ꝙ est corpus. Deinde cū dicit sensitiuū aūt ipsaꝝ ostendit q̄ō huiusmodi differentie tangibiles h̄nt imutare sensum tactus circa ꝙ tria facit q̄ primo facit q̄ȝ dictum ē.ꝯo ex his que dixerat ꝯcludit q̄.sensus tactus nō sentit nisi excellentias sensibiliū ita ꝙ equaliter frigidum ꝛ equaliter calidū nō sentit̄ a sensu tact᷒ tertio ostēdit ꝙ oȝ sensum tactus esse denudatū a qualitatib᷒ sensibilib᷒ quas sentit.ꝯa ibi vñ similiter calidū.tertia ibi ꝛ oportet.dicit ergo ꝙ sensitiuū ipsaꝝ qualitatū tangibiliū ꝙ tactiuum.i.ꝙ ē organū tactus ꝛ ē illō i quo primo est sensus vocatus tactus h᷒i sensitiuū vl̄ huiusmodi sensus tactus est q̄dam pars corporis que ē potentia huiusmodi.i.que est i potentia passiua ad huiusmodi qualitates tangibiles ꝙ autem sit in potētia passiua ad huiusmōi qualitates tangibiles.pȝ q̄: sentire est quoddā pati quare sensibile est faciens ipm sensitiuū huiusmodi.i.tale quale est ipm in actu illud aūt sensitiuū facit actu tale cū sit potētia tale est.n. organū sensus vel sensitiuū tale in potentia q̄le ē sensibile in actu. Deinde cū dicit vnde similiter calidū ex his que dixerat ꝯcludit sensum tactus nō percipere eque calidū vel eque frigidū sed solū percipere excellētias sensibiliū dicens ꝙ similiter calidū frigidū durū ꝛ molle nō sentimus sed sentimus solum excellentias tāquam sensu existēte velud medietate quadaꝫ eius ꝯrietatis que est in sensibilibus ꝛ ꝓpter.h ꝙ sensus tactus ē medietas quedaꝫ sensitiua idest organa sensus discernūt ipsa sensibilia q̄: mediū est quid discretiuū sit.n.ipm medium ad vtraqȝ ipsoꝝ.i ad vtrūqȝ extremoꝝ ꝯparatum ē alteꝝ vltimoꝝ. Notandū aūt ꝙ quia sensus est in potentia ad sensibile cū eque calidum vel eque frigidū nō sit in potētia ad aliquid ꝙ eque tale ē sensus nō percipit eque calidum vel eque frigidū sed excellētias tantū.

Notandum ēt quod mediū ꝯpatuȝ ad vtrūqȝ extremoꝝ ꝛ alteꝝ vltimoꝝ vt tepidū ꝯparatum ad frigidū.hȝ rōnem calidi ꝛ ꝯparatum ad calidū hȝ rōnem frigidi ꝛ q̄: nō vnum ꝯriuū nec vnū extremū ē actu aliqā mediū nō ē actu aliquo i extremoꝝ sed ē in potentia ad vtrāqȝ ipsorum sensus.ergo q̄: tenet medietatē inter excellētias sensibiliū pcipit qualibȝ excellētiarum sensibiliū tāq̄ȝ aliquid in potētia ad quālibet ipsaꝝ. Deinde cū dicit ꝛ oȝ.ostendit q̄ȝ oȝ sensum tactus esse denudatū a qualitatib᷒ sensibilibus quas sentit dicens ꝛ oportet ꝙ sicut debens sentire albū ꝛ nigrum eē neutrum ipsorum actu potentia vero eē vtrūqȝ sic autē ꝛ in aliis sensibus oportet se habere et ēt i tactu q̄ oportet tactū neqȝ frigidū neqȝ calidū esse actu.sed oportet vtrūqȝ illoꝝ esse in potētia si debeat illa pcipere. Deinde cū dicit amp̄ autē ostendit ꝙ tactus est oppositoꝝ sicut ꝛ alii sensus dicens amp̄ aūt sicut ꝛ visus quoddāmodo erat visibilis ꝛ inuisibilis similiter autē ꝛ alii sensus erant oppositoꝝ sic ꝛ tactus ē tangibilis et intangibilis i tangibile autē dicit̄ paruaȝ h̄ns oīo differentiaȝ tāgibiliū vt passus ē aer qui habet valde remissas differētias tāgibiles et ēt excellētie tāgibiliū sunt i tangibiles q̄: sūt sicut corruptiue tactus sēdit aūt quasi

h. q. 117

q. 118

h. q. 119

h. q. 120

epilogando ꝙ sm vnūquodqꝫ igitur sensuum di-
ctum est figuraliter .i. vl' ꝛ superficialiter. nā
dicere de huiusmodi sensibilibus magis exqui
site sm vnūquodqꝫ sensuum spectat ad librum
de sensu ꝛ sensato.

lc 24

Oportet autem vl' de omni sensu ꝛc.
Postquā phūs determinauit de
ipsis sensibilibus. in pte ista determi
nat de ipsis sensibus. circa ꝙ tria fa-
cit qꝛ primo determinat quedā generalia ꝛ cō
munia oibus sensibus. 2o venat sufficientiā sen
suum ꝛ pbat ꝙ opꝫ dare aliquē cōem sensū. ter-
tio vt plene valeat determinare de intellectu
qui ptinet ad tertiū librū distinguit inter itelle
ctum et sensum et sepat intellectū a virtutibus
alijs. 2a ibi in sequenti .c. ꝙ autem non sit sen
sus. tertia ibi in principio tertij libri qm̄ autez
ditabus differentijs. circa primū duo facit qꝛ
primo facit ꝙ dictū ē. 2o mouet quandā qōnez
circa pdicta ibi. dubitabit autem aliquis sensus
autem siue potentia sensitiua ad duo pōt com-
pari vꝫ ad obiectum ꝛ ad organum sm .h. er
go possunt accipi duo generalia omni sensui quo
runt vnum sumit respectu obiecti aliud vero
respectu organi. respectu obiecti quidem com
petit omni sensui ꝙ sit susceptiuum spēcierum sensibi
lium sine materia. respectu vero organi com-
petit omni sensui ꝙ sit quedam potentia q̄ idem
est subiecto cum ipso organo differens aūt sm
eē ꝛ rōem. duo ergo facit sm ꝙ .h. duo declarat
primo .n. declarat primū. 2o sm ibi sensitiuū aūt
dicit ergo ꝙ opꝫ aūt vl' accipere de omni sensu
quoniam sensus quidem est susceptiuus spērum
sine materia vt cera recipit figurā anulli vel si
gilli sine auro ꝛ sine ferro accipit autem cera si
gnum aureum aut eneū sed nō inquantū qu-
rum aut es similiter et sensus vniuscuiusqꝫ pati
tur ab habente colorem aut humorem .i. sapo
rem aut sonum. sed nō inquantū dr̄ vnum quod-
que illorum s inquantum est h' sm rationez .i.
sm formā paries enim coloratus non agit i ocu
lum inquantum paries s sm ꝙ est huiusmodi
coloratus ꝛ sm rationē ꝛ formā coloris. Du
bitaret forte aliquis vtrum sensus sit susceptiu'
spērum sine materia ꝛ videt ꝙ non qꝛ aut itel
ligit sine materia qꝛ non recipit materiā agē
tis. aut qꝛ non recipit formam modo materia
li sit intelligit recipe formā sine materia qꝛ nō
recipit materiam agentis. hic non est pprium
sensus s vt cōiter ponit ē cōmune omni passo. nā
passum non recipit ab agente nisi sm ꝙ agēs
agit. agens aūt non agit sm materiam sed sm
formā. vnde passum non recipit ab agente ma
teriam sed formā. Rursus si potest itelligi ꝙ
sensus sit susceptiuus spērum sine materia quia
non recipit formam modo materiali cum quic
quid recipit in sensu recipit hic et nūc ꝛ per cōns
materialiter in cōtrarium est phūs. Dicendū
ꝙ sensum esse susceptiuum spērum sine materia

triplici via venari possumus sm ꝙ in oi actio
ne trīa est cōsiderare vꝫ agens et patiēs et mo-
dum agendi. prima ergo via ad .h. declarand
sumit ex pte passi. 2a ex parte agentis. tertia ex
pte modi agendi. prima via sic pꝫ. nam aliqñ
do agens assimilat sibi passum simpliciter ita
ꝙ passum suscipit nomen et diffinitōem agen-
tis vt ignis agit in aerem ita ꝙ aer fit ignis et
assimilat sibi ipm aliquando vero agens agit i
passum ita ꝙ passum nō simpliciter assimilat
agenti sed solum accipit aliquā similitudinem
forme existentis in agente vt corpus terminā
tum ꝛ coloratum agens in aerem non assimi
lat sibi aerem sic ꝙ aer fiat corpus terminatū
sed solum quedam similitudo coloris in aere
efficit. rō autem quare aer sic recipit similitu
dinem coloris existentis in corpore terminato
ꝙ tamen non efficit corpus terminatum ē qꝛ
materia in aere est aliter disposita q̄ in corpo
re terminato ꝛ qꝛ actus actiuorum sunt in patiui-
litate ꝛ dispōito passi ꝛ aliam dispositōez ma
terie fiet ibi alia ꝛ alia receptio ita ꝙ tn̄ corpo
re terminato hꝫ esse color realiter ꝛ naturalit,
in aere vero recipit extranee ꝛ sm intentōez
aer itaqꝫ sic assimilat corpi colorato accipiens
similitudinem forme coloris ꝙ tamen nō assi-
milat ita ꝙ habeat materiā similiter dispo-
sitam ad susceptōem talis forme ex pte ergo ipi
us passi vt ex pte aeris dicere possumus ꝙ sit
aer susceptiuus forme sine materia qꝛ sic reci-
pit similitudinē forme agentis ꝙ tamen n̄ hꝫ
materiam similiter dispositā agenti ꝛ ꝙ dictū
est de medio intelligendū est de organo nā ipe
sensus non patit a sensibili qꝛ fiat tm̄ sensibile.
sed solum accipit similitudinem forme sensibi
lis absqꝫ eo ꝙ habeat materiam similiter dispo
sitam sensibili. Quid autem sentiendū sit de se
su tactus qꝛ ibi videt habere instantiam cum
ibi sensibile simpliciter sibi passum assimilet i
sequenti questione patebit vbi disputabit an
sensibile positum supra sensum faciat sensum ē
ergo intentio phi ꝙ sicut cera accipit similitu
dinem forme existentis in sigillo ferreo vel au
reo ita tamen ꝙ nō sit ferrum nec aurum qꝛ accipit
similitudinē illius forme eo ꝙ materia non si
militer disponit hic et ibi nec hꝫ materiam si
militer dispositam agenti sic visus vel aer pa
tiens a corpore terminato in quo est color sic su
scipit similitudinem forme coloris ꝙ nō efficit
ipm corpus terminatū nec ipsum obiectū quia
ex tali actione sic suscipit formā similem ꝙ ex
hoc nō sequit ꝙ habeat materiam similiter di
spositam ideo dicitur suscipere formam vel
spēm sine materia 2a via ad inuestigandum
hoc idem sumit ex pte agentis. nam licꝫ agens
principaliter agat p formam et patiens patia
tur p materiam totū tamen cōpositum agit et
patit. ita ꝙ ipa materia est aliquo modo ratō
agendi ꝛ forma rō patiendi sic est ergo in actō
nibus realibus que sunt attribuende toti com

posito sed actiones intentionales non sunt attribuende composito sed forme. debemus enim imaginari ꝙ ens per se diuidat in decē pdicamenta. intentiones autem non sunt in genere entis per se sed per accidens ⁊ per reductōem in his ergo que sunt entia per se non generatur materia neq₃ forma sed compositum sed i his que non sunt entia per se dicere possumus ꝙ ipa intentio generat ⁊ ipa forma generat facere. ergo similitudinem coloris in aere magis est ipius coloris ꝙ̄ totius compositi vel ꝙ̄ sit corporis habentis colorem ꝙ autem hec actio sit ipsius forme ⁊ in talibus ipa forma generet ⁊ ipa intentio generetur ꝓbare possumus rōne ⁊ signo. rōne quidem q₂ in illis generationibus in quibus nō generat nec materia nec forma sed compositū ſm eandem spēm ñ possūt esse plures forme in eodem subiecto vt nō pñt esse due albedines in eodem subiecto vt in generatōe corporis albi non generat albedo nec corpus sed generat totum compositū vt corpꝰ album non enim possumus ponere plures generationes tales simul nisi pōamus plura corpora. nam si generaret ipa albedo sufficeret ad saluandum plures generationes albedinis vl ad saluandum plures albedines nō oporteret dare pluralitatem corporum alboꝝ. nunc aūt opꝫ ꝙ non est intelligibile ꝙ generet corpus album ⁊ sint plures generatōes tales simul ⁊ nō sunt plura corpora alba, sed in generatōe intentionū non sic se habent q₂ intentōes non recipiunt numeꝝ ex subiecto in eodem enim puncto aeris pñt eē plures intentiones albedinis solo numero differentes ꝙ eē non posset si in tali generatōe non generaret forma sed compositum. si enim non generaret intentō vel forma intentōalis sed generat corpus formā habēs esse non posset ꝙ essent plures tales generationes ⁊ tamen non esset plura corpora habentia intentionales formas quare nūquā in eadē pte corporis esse possent eiusdem forme plures intentiones. ¶Probat etiam. h. idem signo ex eo ꝙ in talibus genitum omnino assimilat gignenti sed de hoc forte alibi locus erit ad pñs autem scire sufficiat ꝙ q₂ in generatione intentionum ex pte passi ipa forma generat opꝫ ꝙ ex parte agentis ipa forma generet, in talibꝰ ergo passum suscipit spēm sine materia quīn ē ibi generatio spēi vere generatio forme nō generatio compositi ex materia ⁊ forma pōt tñ hec ratio adaptari ad agens sicut prima adaptabat ad passum vt dicamus ꝙ in generatōne intentionum agit ipa forma ⁊ non agit totū compositū ex materia ⁊ forma ⁊ q₂ sicut agēs agit sic patiens patit ⁊ recipit influentiā agentis ⁊ sicut huiusmodi actio est a forma sine materia sic dicit passum in tali actione sine materia recipere formam. hoc autem satis innuit phūs cum ait quod sensus patitur ab habente colorem aut humorem nō inquantū unūquodꝙ̄ illorum dicitur. sed inquantum est huiusmodi secundum rōnem idest secundū formaꝫ. tertia via sumit ex parte modi. nam q₂ in actione sensibili forma aliter est in agente ut in obiecto sensibili quia est ibi materialiter ⁊ realiter. aliter vero est in sensu q₂ est ibi ſm intentionem dicitur sensus susceptiuus spērum sine materia q₂ spēs in sensu non suscipit illo modo materiali ⁊ reali quo existit in obiecto sensibili. est autē diligenter aduertendum ꝙ prime due vie tacte sunt. ratō ⁊ cā huius vie tertie assignate. nā quia in actione sensibili aliter est materia disposita in passo quam in agente ⁊ etiam quia actio illa est ipius forme inde est ꝙ forma suscepta in passo vel sensu nō habet eundem mōꝫ essendi quem habet in agente vel in obiecto ꝙ vero obicebat ꝙ hoc est cōmune omni agenti quod agat secundum formam nō secundū materiam ⁊ per consequens est commune oī passo ꝙ recipiat formam sine materia. dicendum ꝙ in actionibus realibus licet verum sit ꝙ a forma ille sint principaliter. tamen totuꝫ compositum agit. ita ꝙ non est verum ibi ꝙ agat forma sine materia ⁊ sicut ibi non agit forma sine materia sic passum non recipit formā sine materia sed recipit formam illo modo materiali quo in agente existit. in actionibus vero intentionalibus que attribuuntur forme non composite ibi quodāmodo agit forma sine materia ⁊ passum recipit quodāmodo formaꝫ sine materia q₂ non recipit formam illo modo materiali quo in agente existit. Quod vero vlteriꝰ addebat quod sensus recipit formā modo materiali quia recipit eaꝫ cum conditionibus. h. ⁊ nūc dici debet quod non est intentio quod sensus non recipiat formam modo materiali quia non recipiat eam cum conditionibus sed quia recipit eam modo intentionabili non illo modo materiali quo est in obiecto. Ulterius forte dubitaret aliquis vtrum sensibile positū supra sensum faciat sensum ⁊ videtur ꝙ sic q₂ si incidatur neruus sit ibi maior dolor quod non esset nisi ex applicatione lesiui ad neruum resultaret ibi sensus tactus. preterea si aer colorarer realiter ⁊ non intentionaliter tantuꝫ idē esset applicare aerem oculo ⁊ applicare ei obiectum cum secundum ypotesiꝫ hanc color eodem modo sit in aere sicut ⁊ in obiecto quare cum caro realiter calefiat ⁊ ex carne realiter calefacta que est neruo applicata resultet ibi sēsus tactus videtur quod sensibile positum supra sensum faciat sensum. Dicenduꝫ quod sensibile positum supra sensum non facere sēsuꝫ habet specialem rationem ex parte visus. nā si corpus terminatum in quo est color tanquaꝫ in subiecto ponatur supra oculum obumbrabit aerem. aere autem obumbrato non multiplicatur color vt recipiatur in oculo quia vt dictum est color est motiuus lucidi secundū actū hanc autem rationem tetigit phūs supra in. c.

de

de visu vbi dixit quod quia color est motiuus
diaphani secundum actum. ideo si quis ponat habens
colorem supra visum non videbitur. sed hec
ratio est specialis in visu. cum ergo hoc sit com
mune omni sensui quod sensibile positum supra sen-
sum non faciat sensum oportet assignare com
munem rationem quare hoc contingat. tripli-
ci ergo via hoc venari possumus quarum pri-
ma sumitur ex parte obiecti agentis. secunda
vero ex parte modi accipiendi actionem illam
⁊ tertia ex parte sensus qui suscipit actionem et
impressionem. prima via sic patet. nam in im
pressione facta in sensu est duplex generatio.
vna quasi equiuoca alia quasi vniuoca. nam
primo ab obiecto in quo habet esse formis ⁊ spe
cies realiter multiplicantur species intentiona
liter ⁊ hec est quasi generatio equiuoca cum ex
reali generetur intentionale. vlterius autem
ab illa intentione facta generatur intentionalia
⁊ hec est generatio quasi vniuoca cum ex inten-
tione generatur intentio. cum ergo medium
magis sit susceptiuum impressionis quam or-
ganum vt caro quia minus est compacta quam
neruus magis susceptiua est huiusmodi impressio
nis ⁊ aer quia magis diaphanus habilius su
scipit intentiones coloris quam oculus dicemus
quod quia generatio vniuoca est habilior ⁊ con
uenientior quam equiuoca organum quia non
sic habile est ad suscipiendum huiusmodi im
pressiones vt medium immediate non potest
recipere ab obiecto vt fiat ibi impressio equiuo
ca sed immediate recipiet a medio vt fiat ibi
impressio quodam modo vniuoca. possumus
dare euidens signum quod in talibus habili-
or sit generatio vniuoca quam equiuoca ⁊ quod
habilius generetur intentio a specie intentio-
nali quam a reali. nam in nocte si illuminetur
aer qui est iuxta librum non autem sic illumi-
netur aer qui est iuxta oculum optime quis le
gere poterit et littere multiplicabunt similitu-
dinem suam vsque ad oculum si autem fieret
econuerso vt illuminaretur aer qui est iuxta
oculum. et non ille qui est iuxta librum vel iu-
xta aliam rem visam. tunc res illa visibilis non
videretur et non multiplicaret similitudinem
suam in aere. cum ergo lumen non requiratur
propter ipsos colores secundum se sed propter di-
spositionem medii vt superius tangebatur ad
multiplicationem hanc intentionalem requi-
ritur maior dispositio in illa parte medii. que
est iuxta rem visam vbi a specie reali multi-
plicatur intentionalis quam in alia parte me
dii magis distante vbi a specie intentionabili
multiplicatur intentio ⁊ quia oportet esse val-
de habilis receptionis quod a specie reali pot
immediate recipere intentionalem immutatio-
nem quia hanc tantam habilitatem non inue
nimus in organo sed in medio ex parte itaque
ipsius sensibilis in quo habet species realiter
esse patet quod sensibile positum supra sensum
non facit sensum quia organum est magis com
pactum ⁊ est magis inhabile ad suscipiendum
impressionem quam medium. ideo propter hanc
inhabilitatem non potest immediate immutari ab
obiecto sed oportet quod prius medium immu
tatur ab obiecto sensibili ⁊ a medio immutato im
mutatur etiam organum. secunda via ad inue
stigandum hoc idem sumitur ex parte modi
recipiendi. nam species intentionalis sensibilis
vt communiter ponitur spiritualiori modo reci-
pitur in organo quam in medio. ista autem tan
ta spiritualitas non potest immediate deriuari
ab obiecto vbi habet esse species non spiritua
liter sed materialiter prius igitur immutabitur
medium vbi habebit esse species non sic ma-
terialiter vt in obiecto ⁊ postea a medio. mu-
tato immutatur organum vbi habebit esse spe-
cies spiritualiori modo quam in medio. tertia
via sumitur ex parte ipsius sensus. nam cum ipse
sensus habeat rationem cuiusdam medietatis
⁊ proportionis oportet quod quodam modo pro
portionato immutatur ab obiecto quare sicut re
quiritur ibi debita proportio obiecti. ita ⁊ debi
ta proportio medii. nam sicut ex obiecto nimis
excellenti non fit sensus sed tollitur sic ex obiecto
nimis remisso et debili etiam non fit sensus quia
vtrunque est insensibile tam nimis excellens quam
nimis remissum. oportet ergo esse obiectum pro
portionatum vt fiat sensus. sic etiam oportet
esse proportionatum ⁊ medium nam si nimis di
stet non fiet sensus ⁊ etiam si sit nimis pro-
pinquum vt si ponatur sensibile supra sensum
non fiet sensus quia vtrobique non reseruatur
illa proportio ⁊ illa medietas que ex sensu req-
ritur. posset etiam assignari ⁊ quarta ratio quia
si sensus posset iudicare de obiecto immediate su
pra ipsum posito quodam modo esset supra se con
uersiuus quod nulli virtuti corporali potest com
petere vt patet per proclum in libro de elemen
tatione theorica quod vero arguebatur de ner
uo inciso. dicendum quod ex eo quod applica-
tur cultellus vel aliquod lesiuum ad neruum
qui est organum sensus non fit sensus sed quia illi
neruo est caro coniuncta immutatio illa sensibi-
lis dolorem causans non immediate in neruo sed
mediante carne neruo coniuncta immutatur ner
uus. nam si esset neruus in aliqua sui parte sic
separatus a carne quod posset tangi neruus abs-
que carne ex tali tactu non fieret sensus quod au
tem sit maior dolor ex incisione nerui non est
quod neruus immediate sentiat sed quia ex tali
incisione fit ibi maior concursus caloris ⁊ spi-
rituum. fit ibi maior doloris sensus quod vero ad
debatur de carne calefacta debet dici quod ca
ro immutatur a corpore calido vel frigido realiter
et intentionaliter sed ex eo quod immutatur reali-
ter non fit sensus. immo talis immutatio est impedi
tiua sensus fit autem sensus ex eo quod immutatur in-
tentionaliter. nam si posset esse sortis immutatio
intentionalis absque reali maior esset ibi dele

etatio si immitatio illa fieret ab obiecto conne-nienti vel etiam maior dolor ꝛ afflictio si fierꝫ ab inconuenienti quod si bene intelligitur deser uit nobis theologia quomodo pati haberan-im i separati de qua diffusius dicere pn̄s spe culano non requirit. Deinde cum dicit sē tiuum autem assignat aliud quod est communē omni sēui per comparationem ad organum. naꝫ omnis sēus tanquam in subiecto fundatur pri mo in organo ꝛ est idem cum organo subiecto quia non habet aliud immediatum subiectū quā organum sed differt ab organo subiecto secun dum esse diffinitiuū ꝛ secundum rationem qa alia est ratio potentie sēsitiue ꝛ alia organi. duo ergo facit. quia primo facit quod dictum est. secundo ex dictis concludit quasdam verita-tes eorum que possent dubitari circa sēsum ibi manifestum autem ex his. dicit ergo quod sē sitiuum idest organum sēus est illud in quo ē hu iusmodi potentia sēsitiua est quidem. igitur hu iusmodi organum sentiendi idem supra subie-cto cum ipsa potentia sēsitiua siue cum ipso sēu. sed esse idest secundum esse diffinitiuum ꝛ sēm rationem alterum ē. nam ipsum organum quod patitur sēus vel quod patitur sēsum idest quod suscipit sēsum est magnitudo quedam. non ta-men esse sēsitiuo idest esse sēsitiui vel vt habet alia littera esse organi idest ratio organi. suple est eadem quod ratio sēus quia magnitudo et organum non est ipse sēus neqꝫ sēus est ipsa ma gnitudo sed sēus est quedam ratio ꝛ quedam potentia illius idest magnitudinis vel organi

Deinde cum dicit manifestum autem ex pmissis concludit quasdam veritates circa ip sos sēus. de quibus veritatibus dubitari possꝫ et duo facit secundum quod duas tales verita tes concludit. secunda ibi et ppter quod plan-te. dicit ergo quod manifestum autem ex his est et ppter quid excellentie sensibilium corrū-punt sensitiua idest sensus quia si namque sit fortior motus sensitiuo idest quam sensitiuum vel quam organum sit aptum natum subsiste re soluitur ratio idest non reseruatur ibi debi ta ppotio sed sensus erat. h. idest erat quedā ratio ꝛ quedam ppotio sicut tollitur simphō-nia ꝛ tonus nimis fortiter percussis cordis sic supple tollitur sensus si ab excellenti obiecto ni mis fortiter immutatur organuꝫ. Dubitaret forte aliquis quomodo excellentie sensibilium corrumpunt sensum. dicendum quod excellēs sensibile tollere sensum quantum ad pn̄s spe-ctat dupliciter potest intelligi secundum quod sensus duo nominare potest. nam ipsa actio vl̄ ipsum iudicium quod hēmus de re sensibili sēus nominari potest ꝛ sic accipitur sensus a philo sopho cum dicit quod sensibile positum supra sēsum non facit sensum. ex tali enim appositio-ne non fit sensus quia non fit ibi iudicium de re sensibili. secundo modo potest accipi sensus p ipsa virtute vel p potentia sensitiua ꝛ sic ac cipitur in hoc capitulo cum dicitur quod sēsus non est magnitudo sed est potentia magnitudi nis excellens ergo sensibile vtroqꝫ modo corrū pit ꝛ tollit sensum. primo enim tollit sensum quia tollit iudicium de re sensibili. nam ppter excellens sensibile nimis fortiter mutato orga no non possumus bene iudicare de obiecto sē-sibili vt ppter nimium splendorem solis non possumus per visum bene iudicare de ipso sō excellens sensibile corrumpit sensum quia cor rumpit ipsam potentiam sensitiuam. nā adeo quis possꝫ solē tm̄ aspicerē quod efficeretē cec' ꝛ nunquam videret. imo quia aspiciendo solem non solum non bene possumus iudicare de so le. immo etiam de aliis obiectis ad tempus non bene iudicamus vel etiam simpliciter vi sum amittimus possemus dicere quod per ex cellens sensibile tripliciter tollitur sensus. pri mo enim tollitur sensus vt circa quantum ad ipsum excellens obiectum quia non bene possu mus iudicare de ipso secundo per excellens sen sibile tollitur sensus ad tempus quantum ad alia obiecta. quia aspiciendo solem ad tempus non bene possumus iudicare de aliis obiectis

Nam propter fortem impressionem lu-cis factam in oculo per aspectum solis non vi demus alia obiecta sicuti sūt sed quicquid cer nimus videt nobis videre cum quadam viri ditate vel cum quodam aliquo alio colore lucꝫ do inperfuso. tertio excellens sensibile potest tollere sensum non solum vt tunc quantum ad ipsum obiectum vel etiam ad tempus quantū ad alia obiecta sed etiam vt semper quia po test omnino sēsum corrumpere sed de hoc diffu sius tractabimus. in tertio vbi reddemus cāꝫ quare excellens intelligibile non corrumpit in tellectum sicut excellens sensibile corrumpit sensum. Deinde cum dicit ꝛ ppter quid plā te concludit aliam veritatem ex dictis contiu etur autem sic manifestum autem potest esse ex dictis non solum ppter quid excellentie sen sibilium corrumpunt sensum sed etiam ppter quid non sentiunt plante habentes quandam potentiam aīem vt vegetatiuam ꝛ etiam pa tientes a tangibilibus frigescūt ꝛ calescunt plā te ꝛ subdit quod cā enim supple quare plante non sentiunt est non habere medietatem neque huiusmodi principium sensitiuum possi bile recipere species sensibilium sed solum pa ti cum materia idest modo materiali. No tandum autem quod plante licet habeant ali quam partem anime quia habent vegetatiuā ꝛ licet patiantur a qualitatibus tangibilibus. tamen quia sunt nimis terrestres ꝛ non habēt complexionem reductam ad illam medieta-tem quam requirit sēus. ideo ppter suam ter-restreitatem non patiuntur nisi modo materia li sicut ꝛ patiuntur lapides. ꝛ ideo sentire non possunt. Deinde cum dicit dubitabit autē aliquis mouet circa pdicta questionem quādā ꝛ est

& est questio utrum non habens sensum possit pati a sensibili et utrum non habens olfactum possit pati ab odorabili. circa quod duo facit quia primo proponit huiusmodi questionem. secundo exequitur de ea ibi si autem olfatibile dicit ergo dubitabit autem aliquis si patiatur aliquid ab odore quod non possibile est olfactum habere aut si patiatur a colore quod non possibile est videre similiter & in aliis sensibus dubium est si patiatur aliquid ab aliis sensibilibus quod non habet alios sensus. Deinde cum dicit si autem olfatibile exequitur de questione proposita. circa quod tria facit. quia primo arguit ad partem falsam. secundo ostendit non esse eandem rationem de qualitatibus tangibilibus & de aliis. tertio soluit ad rationes propositas. secunda ibi sed tangibilia. tertia ibi ergo & ne & illa. circa primum duo facit secundum quod duas rationes adducit ostendens quod non habens sensum non patitur a sensibili ibi simul autem manifestum. dicit ergo si autem odor est quid olfactibile si aliquid facit olfactum. odor facit quare impossibilium olfactum habere nihil possibile est pati ab odore eadem autem ratio est & in aliis sensibilibus quia neque possibilium idest neque contingentium vel neque quorumcumque indifferenter supple est pati ab obiecto sensibili sed patitur ab obiecto huiusmodi inquantum est unumquodque sensitivum idest habens sensum. Deinde cum dicit simul autem. adducit ad hoc idem aliam rationem dicens simul autem manifestum est & sic idest per hanc rationem sequentem quod hec obiecta sensibilia nihil agunt in si in ea que habent sensum quia neque lumen & tenebra neque sonus neque odor nullum facit idest nihil facit in corpora nisi in sensu tantum. sed ea in quibus est sonus ut aer in quo habet esse sonus facit qui cum tonitruo scindit lignum

Notandum autem vim rationis huius in hoc consistere quod quia sonus & odor & talia per se nisi faciunt in corpore. sed solum in sensu nihil patitur a sono vel ab odore vel ab aliquo huiusmodi qualitate nisi quod habet sensum.

Notandum etiam quod licet dubium sit. utrum sonus vel aliqua huiusmodi qualitas per se possit aliqua facere in corpore. tamen non est dubium quod potest facere per accidens quia sonus ratione aeris in quo fundatur quia fundatur in aere secundum motum aer in quo est sonus propter motum agitatum potest ligna scindere sonus. ergo scindit lignum per accidens sed aer motus scindit ipsum per se. Deinde cum dicit sed tangibilia ostendit quod non est eadem ratio de qualitatibus tangibilibus & de aliis dicens sed tangibilia & humores idest sapores faciunt aliquid in corpora quia si non a quo utique patientur inanimata & alterabuntur quasi dicat quod nisi corpora paterentur a qualitatibus tangibilibus non esset dare a quo pati possent. Notandum autem quod cum querit utrum qualitates sensibiles aliquid agant in corpore non est intelligendum de qualitatibus tangibilibus quia de illis non est dubium sed de qualitatibus que sunt obiecta aliorum sensuum. Notandum etiam quod humores idest sapores agunt in corpora ratione qualitatum tangibilium in quibus fundantur quia ut supra dicebatur gustus est quidam tactus & gustabile quoddam tangibile est. Deinde cum dicit ergo ne & illa soluit ad questionem factam ad cuius euidentiam sciendum quod qualitates sensibiles alie a tangibilibus cuiusmodi sunt odor sonus & color non simpliciter agunt in corpora agunt tamen in quedam corpora ut in organa & etiam in media. eo quod sint valde passiua & quia ipse aer qui non sentit patitur ab odore rationes prius facte quod nihil patitur ab odore vel a colore nisi quod habet sensum concludebant falsum & soluende sunt & quia due erant ille rationes. duo facit philosophus quia primo soluit rationem secundam secundo soluit primam ibi quicquid igitur est odorare. dicit autem ergo ne & illa idest talle alie qualitates ut odor sonus & talia faciunt aliquid in corpore & respondet quod aut non omne corpus est passiuum ab odore & sono & que sunt passiua ab odore & sono sunt indeterminata et non manent quia talia que patiuntur a talibus qualitatibus non manent quia sunt valde fluxibilia & valde passiua ut aer qui est valde fluxibilis & valde passiuus patitur ab odore quia fert sicut aliquid patiens

Notandum autem quod per verba soluta esse rationem secundam. nam cum dicebatur quod neque lux neque sonus neque odor nihil facit in corpora nisi per accidens verum est quod per se huiusmodi non possunt agere in corpora quecunque tamen bene possunt aliquid facere corpora bene passiua ut in aerem vel etiam in aquam. Deinde cum dicit quid igitur est soluit rationem primam dicens quid igitur est odorare preter pati aliquid in hoc enim stabat ratio prima quod quia idem est odorare quod pati ab odore ideo nihil patitur ab odore nisi quod odorat hec autem ratio soluitur per interemptionem quia non est idem odorare quod pati ab odore sed idem est odorare quod sentire odorem multa tamen possunt pati ab odore que non sentiunt odorem ut aer. ideo subdit quod aut odorare est idem quod sentire odorem aer autem est patiens. hoc idest patitur ab odore non tamen sentit odorem sed mox fit sensibilis per huiusmodi passionem Notandum quod non quicquid patiatur ab odore sentit odorem. sed quicquid ab odore patitur vel sentit odorem & habet sensum ut organum vel est quid sensibile & est immutatiuum sensus ut medium.

Quod autem non sit sensus & cetera.

Q Postquam philosophus determinauit quedam communia circa

omnem sensum. In parte ista vult probare sufficientiam sensuum ostendens esse quinque sensus et non plures. potest autem hec pars diuidi in quattuor partes quia primo investigat sufficientiam sensuum particularium. secundo ex sensibus particularibus investigat esse sensum communem. tertio separat et distinguit sensum ab intellectu. quarto incipit determinare de ipso intellectu siue de ipsa parte intellectiua. secunda pars incipit ibi quoniam autem sentimus. tertia ibi quoniam autem duabus differentiis. quarta ibi de parte autem anime dubitatur autem ab aliquibus vbi incipiat tertius liber ad quod dicunt quod apud grecos incipit hoc quod autem non est sensus et vt aiunt hoc rationabiliter factum est quia ab isto capitulo vltra incipit philosophus inquirere de intellectu. sed cum in hoc capitulo nulla mentio fiat de intellectu. sed ab alio capitulo quoniam autem duabus differentiis incipit philosophus distinguere intellectum a sensu et postea in capitulo sequenti vt in illo capitulo. de parte autem anime incipiat determinare de intellectu. tertius liber vel incipiet in illo loco quoniam autem duabus differentiis vel incipiet ibi de parte autem anime quod si apud grecos inuenitur hic intitulatus. tertius forte fuit error scriptoris scribentis et intitulantis. supposito autem quod hic non incipiat tertius liber pars ista in qua determinatur de sufficientia sensuum potest diuidi in partes duas. quia primo probat philosophus huiusmodi sufficientiam ex parte sensibilium propriorum. secundo probat eam ex parte sensibilium communium ibi at vero neque communium. circa primum duo facit quia primo proponit quod intendit. secundo declarat propositum ibi si enim omnis. dicit ergo quod autem non sit sensus alius preter quinque. dico autem hos idest preter hos quinque vt preter visum auditum olfactum gustum tactum credet aliquis ex his idest ex dicendis. ¶ Deinde cum dicit si enim omnis declarat propositum et intendit talem rationem quicumque habet hoc organum cognoscit hec sensibilia et habet hunc sensum et qui habet omne organum cognoscit omnia sensibilia et habet omnes sensus et quia sic est non potest nobis deficere sensus aliquis nisi nobis deficiat aliquod organum. ergo a destructione consequentis si nobis non deficiat aliquod organum non deficiet aliquis sensus nullus ergo sensus est qui non habeatur a nobis vel qui non habeatur ab animalibus perfectis sed nos non habemus nisi hos quinque sensus ergo nullus est sensus preter hos quinque sunt itaque quinque et non plures. fundatur autem hec ratio super tribus propositionibus quarum prima est quod qui habet hoc organum cognoscit hec sensibilia et habet hunc sensum. secunda est quod cui deficit aliquis sensus ei deficit aliquod organum. tertia est quod quia animalibus perfectis et maxime nobis non deficit aliquod organum. ergo nec aliquis sensus. he autem tres propositiones se habent per ordinem. quia secunda sequitur ex prima et tertia ex secunda. nam ex hac propositione si habes hoc organum cognoscis hec sensibilia et habes hunc sensum. sequitur quod si haberes aliud organum cognosceres alia sensibilia et haberes alium sensum. quot ergo habes organa tot genera sensibilium cognosces et tot habes sensus. si ergo non deficit tibi aliquod organum non deficiet tibi aliquis sensus et si tibi deficiat aliquis sensus oportet quod tibi deficiat aliquod organum. ista ergo propositio secunda videlicet quod si tibi deficiat aliquis sensus quod tibi deficit aliquod organum. sequitur ex hac prima videlicet quod quale habes organum talem habes sensum et talia cognoscis sensibilia. ¶ Vlterius ex secunda propositione sequitur tertia quia ex hac propositione secunda quod si deficit tibi aliquis sensus quod tibi deficiat aliquod organum per locum a destructione consequentis sequitur hec propositio tertia videlicet quod quia nobis non deficit aliquod organum. ergo nec aliquis sensus. tria ergo facit secundum quod has tres propositiones declarat. nam primo ostendit quod quale habes organum talia sensibilia cognoscis et talem habes sensum. secundo ex hoc infert quod si tibi deficit aliquis sensus quod tibi deficiat aliquod organum. tertio probat quod nobis non deficit aliquod organum et per consequens nec aliquis sensus et tunc vt dicebatur est vlterius arguendum quod si nobis non deficit aliquis sensus et non habemus nisi quinque sensus nullus est sensus preter quinque. secunda pars incipit ibi necesse si quidem. tertia ibi et quecunque quidem declarat ergo primam propositionem videlicet quod sensus proportionantur organis vt quod si habes hoc organum cognoscis hec sensibilia et habes hunc sensum et quod quale habes organum talia cognoscis sensibilia et talem habes sensum quod declarat per sensum tactus dicens quod si enim omnis qualitas cuius est sensus tactus simpliciter cognoscitur per organum tactus et ab habente talem sensum et nunc sic se habet quod habemus sensum tactus. omnes enim passiones corporis tangibilis inquantum est tangibile sunt nobis sensibiles tactu idest per tactum igitur si omnis qualitas tangibilis cognoscitur per organum tactus et ab habente talem sensum et si nos cognoscimus omnes qualitates tangibiles per organum tactus quia habemus hunc sensum organum quod est iudicium de qualitatibus tangibilibus et de sensu et de organo tactus et sicut idem est iudicium de qualitatibus tangibilibus et de hoc sensu et de hoc organo sic idem est iudicium de aliis qualitatibus sensibilibus et de aliis sensibus et de aliis organis propter ea quod videmus in sensu tactus declaratur propositio prima videlicet quod qualitates sensibiles et organa et sensus proportionantur adinuicem quia cognoscis has qualitates sensibiles habens hoc organum et hunc sensum et quod quale habes organum tales qualitates sensibiles cognoscis et talem habes

habes sensum. Deinde cum dicit necesse ē siquidem p̄ponit propositionem secundam dicens necesse est siquidem ꝙ si deficit aliquis sensus nobis et organum nobis aliquod defi cere sequitur ergo hec propositio ex prima. nā si quale habes organum talia sensibilia cogno scis ⁊ talem habes sensum non potest esse ꝙ tibi deficiat aliquis sensus nisi tibi deficiat ali quod organum. Deinde cum dicit ⁊ quecū ꝗ quidem probat quod nobis non deficit ali quod organum ex quo sequitur. vt patet p̄ ha bita ꝙ nobis non deficiat aliquis sensus. Ad cuius euidentia sciendū ꝙ aliq̄ sēsus sentiūt p̄ medium itrinsecum siue per medium itraneū vt tact⁹ ⁊ et gustus quia est quidam tactus alii vero sensus sentiunt per medium extraneum duo ergo facit qa primo ostēdit ꝙ nobis nō de ficit aliquod organum. quantum ad sensus qui sentiunt per mediū itrinsecū. sō ostendit ꝙ no bis non deficit aliquod organum quantum ad sensus qui sentiunt per medium extraneum. nullo ergo modo nobis deficit sensus. sa ibi q̄ cūq̄ vero per medium dicit ergo quod quecū ꝗ quidem ipsi tangentes sentimus sunt sensibi lia tactu idest per organum tactus quez tactū vel quod organum tactus existimus. habētes quia non pōt nobis deficere organum per ꝙ tactu cognoscimus. Notanduz quod eo ipso quod tactu cognoscimus aliqua sensibilia vult phūs quod nos existimus habentes organum illud per quod tactu cognoscimus nullo ergo modo sm ipm potest nobis deficere organum per quod cognoscimus tangēdo ⁊ per quod co gnoscimus per medium intraneum. Du bitaret forte aliquis de ɔsequentiis q̄ hic indu cuntur in littera ⁊ primo posset esse dubium de hac consequentia q̄ superius inuebatur vi delicet ꝙ qui cognoscit qualitates tāgibiles eiusmodi est sensus tactus qꝛ ipse cognoscit eas p̄ organum tactus et ꝙ habet huiusmodi sēsum videtur autem hoc esse falsum. nam per sēsuz cōmunem cognoscimus obiecta omnium sen suum particularium ⁊ per intellectum cogno scimus quidditatem omnium sēsibilium sed si per sēsum ɔmunem qui est distinctus ab omni bus sensibus particularibus possumus cogno scere obiecta omnium sensuum particulariuz ⁊ per intellectum possumus cognoscere omnē talem quidditatem non oportet ꝙ cognoscens h. sēsibilia ꝙ habeat hunc particularem sēsum quia poterit ea cognoscere per aliam virtutez vt per sēsum cōmunem vel per intellectum.

Dōm ꝙ sēsus particulares exteriores sunt ianua totius cognitionis nostre. nam licet sen sus cōmunis cognoscat obiecta omniuz sēsuum particularium nūquā tamen cognoscit ea ni si inmutatus ab exterioribus sensibus cognoscit n. visibilia vt inmutatur a visu. visibilia eni pri mo inmutant visum ⁊ inmutando visum perue nit. h. inmutatio vsq̄ ad cōmunem sēsum cogni tio ergo sēsus ɔmunis presupponit cognitionē particularium sēsuum cui ergo deficit cognitio alicuius particularis sēsus. oportet ꝙ ⁊ sēsus cō munis priuetur cognitione illa sic etiam ⁊ itel lectus noster in sui primordio est sicut tabula rasa in qua nihil est scriptuz quicquid igitur in intellectu recipitur sit mediante sēsu propter ꝙ deficiente aliquo sēsu necesse est ⁊ scientiam de ficere que sm illum sēsum est vt dicitur primo posteriorum quare si cognoscimus qualitates visibiles oportet quod habeamus organum visus ⁊ sēsuz visus quia ⁊ si per sēsum cōmunez possumus cognoscere tales qualitates ⁊ si per intellectum cognoscere possumus quidditatez talium qualitatum nūquam tamen huiusmo di cognitio peruenire potest ad sēsum cōmunē vel ad intellectum vel ad aliquam aliam po tentiam sēsitiuam nisi mediante visu propter quod bene dictum est quod si cognoscimus q̄ litates tangibiles vel aliqua alia obiecta ali cuius sēsus particularis oportet nos habere or ganum illius sēsus et etiam sēsum illum. Ul terius forte dubitaret aliquis vtrum habēs aliquod organum alicuius sēsus cognoscat om nes differentias sēsibiles illius sēsus ⁊ videtur ꝙ nō qa multa animalia habent sēsum visus que non cognoscunt omnes differentias visi biles vt patet in piscibus qui non cognoscunt nisi excellentias sēsibilium ⁊ etiam multa ha bent sensum odoratus que non cognoscūt om nes differentias odorabilium vt patet in ho minibus qui non odorant nisi cum tristicia vel leticia ⁊ non percipiunt nisi odorum excellētias

Dōm ꝙ hic locum habet duplex distinctiō vna ex parte organi ⁊ alia ex parte cognitiōnis differentiarum sēsibilium. nam organum sēsus potest dupliciter considerari vno modo vt ē bene dispositum alio modo vt male sic etiam cognoscere omnes differentias sēsibiles dupli citer potest intelligi. primo in se. sō in suis exce lentiis. organuz ergo alicuius sēsus bene dispo situm potest cognoscere omnes differentias il lius sēsus in se. si autem nō sit bene dispositus non poterit omnes huiusmodi dr̄ias cognosce re ī se sȝ ī suis excellētiis. Ulterius dubitaret forte aliqs vn̄ seqtur. h. ɔsequentia ꝙ non pōt nobis deficere organuz respectu illoꝝ sēsibiliuz q̄ sunt apta nata cognosci p̄ medium itraneuz

Dōm ꝙ mediū in tali cognitiōe ē pars nr̄i nō ergo pōt ēē ꝙ nobis deficiat tale mediū qꝛ tūc nobis deficeret aliquid ꝙ ē de sba nr̄a ⁊ si no bis n̄ deficit mediū nec organū qꝛ organū ī no bis ē ꝓportionatū medio. Rursus mediū ē ꝓp ipm organū ociose. ergo ageret nā ⁊ deficeret ī necessariis si dedissȝ nob mediū ⁊ n̄ dedissȝ nob organū ad qd tale mediū ordiat. vult ergo phūs dicere ꝙ eo ipso ꝙ tāgētes. sentim⁹ aliq̄ sēsibilia existim⁹ hētes h⁹ ī sēsum ⁊ h⁹ ī organū quo sēti⁹ ea qꝛ cū mediū ī tali sēsu sit pars nr̄i nō pōt nob deficere tale mediū ⁊ p̄ ɔn̄s nec organū q ē p̄

portionatū medio ꝛ ad ꝙ mediū ordinat̄ hōi. ergo ꝛ vl̄r oīb⁹ aīalib⁹ ꝑfcis n̄ pōt deficere aliqͦ organum ꝛ per ꝯn̄s nec aliquis sensus quo sentimus per medium inatum vel intraneum.

Deinde cū dicit quecūqȝ vero per media postq̄ꝫ probauit quod non potest nobis deficere aliquod organum nec aliquis sensus quo sētimus per medium itraneum vult ostendere ꝙ non potest nobis deficere aliquod organum nec aliquis sensus quo sentimus per medium extraneum ꝯmentator tamen hanc partē aliter inducit vult enim .h. phūs triplici demōstratione ꝓbare quod non sit dare sextum sensum quarum prima sumitur ex parte medioꝝ secunda ex parte organorum. tertia ex parte obiectorum. pͣ demōstratio incipit ibi simplicium aūt. tertia ibi quare si nō aliquod verum q̄ꝛ ista sic ꝯtinuando fit quedam violentia lr̄e ideo possum⁹ aliter diuidere. dicēdo ꝙ phūs tria facit. nam pͥmo declarat hanc ꝓpōnem vtilem ad ꝓpositum videlicet ꝙ organa sunt ꝓportionata medijs. secūdo ex hac ꝓpositione declarata probat intentum videlicet ꝙ nobis nō potest deficere aliquod organū quantū ad sensus qui sentiunt per mediū extraneum. tertio ꝯcludit ex dictis ꝙ nullus nobis sensus deficiat. secunda ibi simpliciū aūt. tertia ibi q̄r si nō aliquod. Dicit ergo qͦd quecūqȝ vero sensibilia sentimus per media extranea ꝛ nō sentim⁹ ipsa tangentes simplicibus .i. per corpora simplicia sentimus ea. dico aūt vt aer ꝛ aqua ꝛ supple subdit habent aūt sic se huiusmodi media vt siquidem ꝑ vnum medium cognoscimus plura sensibilia existentia altera abinuicē genere necesse ē habentem sensitiuū .i. organum sensus huiusmodi .i. ꝓportionatum medio esse sensitiuū vtroꝝūqȝ .i. sentire ꝛ cognoscere vtraqȝ vt si sensitiuum .i. si organum sensus est ex aere .i. ꝓportionatum ꝛ ꝯforme aeri ꝛ aer est medium soni ꝛ coloris per illud sensitiuū cognoscemus colorē ꝛ sonū si vero plura media sint eiusdē sensibilis sicut coloris ē mediū aer ꝛ aqua quia vtraqȝ sunt dyaphana ꝙ ē habēs alterum ipsorum solum .i. quod ē habens organum ꝯforme alteri eorum aut ꝙ ē ambobus idest ꝙ habꝫ organū ꝯforme ambobus cognoscet sup illud ꝙ per vtraqȝ .i. cognoscet colorē vl̄ cognoscet odorē qui ē ap⁹ natus cognosci per vtrūqȝ medium requiritur ergo vt plane patet ex textu quod organum sit conforme medio ad .h. quod sentiamus per organum illa sensibilia quo sint nata apta sentiri per medium.

Notandum autē quod ait quod cum plura media sint eiusdem sensibilis qui habet organum conforme alteri illorum medioꝝ aut ambobus cognoscit illud sensibile quod est aptum natum cognosci per vtrūqȝ medium .h. autem dicit propter odoratū quia in odore medium est aer ꝛ aqua ꝛ aliqua animalia habent organum huiusmodi sensus magis conforme aēri vt terrestria aliqua vero magis conforme aque vt aquatica aliq̄ autem forte habent ipm conforme aliquo modo ambobus vt si q̄ sint animalia q̄ ꝑticipent vtrūqȝ vt ꝙ sint aliquo modo aq̄tica ꝛ aliquo modo terrestria quocūqȝ tn̄ mō ponat̄ huiusmodi vnium vel ꝯformitas vt ꝙ in tali organo vel dn̄etur alterū hoꝝ elementoꝝ vel sit ibi aliq̄lis ꝯformitas ad vtrūqȝ semper hn̄s tale orgaīū percipiet tale sensibile.

Dubitaret forte aliqͥs qͥa non videtur verum eē ꝙ phūs ait ꝙ si ꝑ vnū mediū cognoscunt̄ plura sensibilia habēs organū ꝯforme illi medio cognoscet ꝑ illud organum illa sensibilia plura. nam per aerem tanq̄ꝫ per medium est aptus natus cognosci color ꝛ sonus ꝛ habemus organum conforme aeri vt timpanum auditus ꝛ tamē per illud organū nō cognoscimus colorē ꝛ sonum sed sonum tantum.

Dicēdum ꝙ in oībus sunt accipiēda que sunt per se ꝛ dimittenda q̄ sunt per accidēs aer autē ē medium soni ꝛ coloris aliter tamē ꝛ aliter qͥa coloris est mediū vt est dyaphanus soni vero vt est rarefactibilis ꝛ ꝯdēsabilis n̄ ergo organum sm̄ ꝙ huiusmodi ꝓportionaret̄ aeri vt est medium vtroqȝ modo perciperet vtraqȝ ꝛ qͥa visus imutatur solum vt est dyaphanus timpanus vero auditus imutatur ab aere vt est rarefactibilis ꝛ condensabilis per visum solum percipimus colorem ꝛ per auditū sonum organum ergo auditus ꝛ si proportionatur aeri. tamen vt est organum non ꝓportionatū aeri vt ē medium in colore ꝛ sono sed in sono tantum phūs tam per eaq̄ dixerat nō plus vult nisi ꝙ organū vt est organum debet ꝓportionari medio vt mediū ē ꝙ patet verū esse.

Deinde cum dicit simpliciū autem ꝑmissa hac ꝓpōne ꝙ organa debent ꝓportionari medijs intendit talem rōnem quecūqȝ sentimus per media extranea sentimus per aerē aut per aquam aut per vtrūqȝ sed organa debent proportionari medijs ꝛ nos habemus organum proportionatum aeri aut auditum ꝛ ꝓportionatum aque vt visum ꝛ ꝓportionatum vtrīqȝ vt odoratum ergo habemus omnia organa est ergo ius rationis quod si organa ꝓportionantur medijs ꝛ non sunt plura media. et habemus organa proportionata omnibus talibus medijs. ergo habemus omnia organa q̄ sunt apta nata sentire per talia media quia si deficeret nobis aliquod organum deficeret nobis proportio ad aliquod medium dicit ergo quod sensitiua idest organa sentiendi solum sūt conformia vel solum sunt apta nata constitui ex his duobus simplicium idest de numero simplicium corporum videlicet ex aere et ex aqua vt pupilla quidē enim ē aque auditus vero aeris olfactus autem est horum alterius ignis autem aut nullius est aut est communis omnibus quia nihil est sensitiuum sine calore terra vero aut nullius est aut in tactu

maxime miscetur. vñ relinquitur nullũ sensitiuũ idest nullũ organum sensus esse extra aerem et aquã. h. aũt. i. organa sensus conformia aeri ⁊ aq̃ sm ꝙ nunc videmus habẽt aialia quedaz. i. p fecta. omnes igitur sensus habent ab animalibus nõ iperfectis nec orbatis ymo q̃dam videntur esse orbata ⁊ iperfecta que nõ sunt vt talpa creditur orbata ⁊ tamẽ nõ est vt. n. eẽ habẽs oculos sub pelle. Notandũ aũt ꝙ ignis aut est nullius organi aut ẽ cõis oibus qꝛ si ꝯsideret ignis sm se est nullius organi qꝛ organa debẽt esse passiua ignis aũt est maxie actiuus sed si ꝯsideret ignis sm quãdam pticipationẽ sue q̃litatis sic ignis cõmunis est oibus qꝛ calor maxime ꝯpetit igni ⁊ oꝫ calorẽ aliquẽ ꝯcurrere ad oẽm sensum. Notandũ ẽt ꝙ hic nõ itendit loqui nisi de organis p que sentimus per media extranea nulli autẽ tali organoꝝ põt appropriari terra. sed si deberet appropriari alicui appropriaret tactui qꝛ i tactu eo ꝙ sit sensus maxime mãlis miscetur terra. Notandũ etiã ꝙ organa qbus sentimus per mediũ extrinsecũ oꝫ ꝙ appropriarẽt corporibus simplicibus et elementis nõ autẽ possunt nec igni nec terre. vt pꝫ ergo appropriant vel aeri vel aq̃ his ãt duobus elementis nõ põt esse nisi triplex appropriatio qꝛ vel appropriabit aeri tantuꝫ vel aq̃ tantum vel vtriqꝫ aeri tantũ ols audit appropriatur aque tantũ. sis visus odoratus vero appropriat vtriqꝫ qꝛ aliquis odoratus appropriat aeri vt odoratus aialiuꝫ terrestriũ aliqs vero appropriat aque vt odoratus animaliũ aquaticoꝝ quare si nõ pñt pluribus modis diuersificari organa per que sentiamus per media extrinseca ⁊ quedam aialia vt pfecta ⁊ nõ orbata habẽt oia organa. sequit. h. aialia hẽre oẽs hos sensus. Notañ ẽt hanc rõem cum pmissa facere quoddãmodo rõem vnam. naꝫ si nobis nõ deficiunt organa p que sentimus p mediũ itraneũ eo ꝙ mediũ in talibus sit d ꝯpõe nr̃i nec nobis deficiunt organa p q̃ sentim⁹ p mediũ extraneũ eo ꝙ nullũ tale sensitiuũ vl nullum tale organũ est extra aerẽ ⁊ aquã sꝫ vl appropriat aeri vt auditus vel aque vt visus vel vtriqꝫ vt odoratus qꝛ sic est nobis nõ deest aliquod organum cum nos habeamus taꝫ organa per que sentimus p mediũ itraneũ q̃z illa per que sentim⁹ p mediũ extraneũ ⁊ si nobis ñ defic aliqd or̃m ñ desic aliqs sensus. cũ ergo nõ habeam⁹ nisi quinqꝫ organa erunt tantũ quinqꝫ sensus ⁊ nõ plures. Notañ ẽt ꝙ talpa licet videat orbata nõ tñ est simpliciter orbata. sꝫ habꝫ oculos sub pelle. nam qꝛ illud animal sp est sub terra ne terra lederet oculos eius ingeniauit natura vt faceret ei oculos sb pelle ita quod per pellem defenderentur oculi ne lederentur a terra. Dubitaret forte aliquis q̃ organa per que sentimus per medium extraneum appropriantur elementis simplicibus.

Dicendum quod oportet media per que sentimus vel esse de compositione nostri ita quod sint pars corporis nostri vel esse ex quibus constat corpus nostrum. nam si organa sẽper sunt de compositione nostri ⁊ organa sunt conformia mediis. oportet media vel esse partem corporis nostri vel esse ea ex quibus cõponitur corpus nostrum. medium autem quod est pars corporis nostri est caro que est mediuꝫ in tactu. ⁊ etiam in gustu vt est quidam tactus media vero que non sunt pars corporis nostri sed hebent conformitatez cum corpore nostro quia ex eis componitur corpus nostrum sunt elementa exteriora per que sentimus tãquaꝫ per medium extraneum inter. h. autem elementa ignis non appropriatur alicui organo nec etiam terra appropriatur alicui organo loquendo de organis per que sentimus per media extranea non ergo sit talis appropriatio nisi vel aeri vel aque ⁊ qꝛ nos hẽm⁹ oia organa s. pp̃ata aeri vel aq̃ vel etiam vtriqꝫ vt sepi⁹ dictum est, habemus omnia organa per que sẽtimus per medium extraneum ⁊ etiam vt superius probabatur habemus omnia organa p que sentimus per medium intraneum. ergo nobis non defficiet aliquod organum ⁊ per cõsequens nec aliquis sensus si ergo arguit commentator quod si homini qui est perfectior inter animalia nõ deficit aliquis sensus ⁊ homo non habet nisi quinqꝫ sensus non est dare sextũ sensum pter hos qnqꝫ sensus que est conclusio pricipaliter intenta in hoc capitulo. Deinde cum dicit quare si non aliquid, concludit ex dictis quod nullus nobis sensus deficiat dicens quare si non est aliquid alterum corpus elemẽtare preter. h. quatuor elementa ⁊ si passio nõ est aliqua que nullius sit eoꝝ que sunt. h. corporum que non sit nobis tactu perceptibilis neqꝫ vnus itaqꝫ idest nullus nobis deficiet sensus. Notandum autem quod hec conclusio sequitur ex omnibus supradictis nam per numerum quatuor elementorum probata fuit sufficientia sensuum per quos sentimus p medium extraneum ex eo vero quod sentimus omnes qualitates tangibiles probata fuit sufficientia sensuum per quos sentimus per medium intraneum ergo si non sunt plura elemẽta quam quattuor non deficit nobis aliquod organum per quod sentimus per medium extraneum et si nulla tangibilis passio nullius eorum que sunt. h. corporum est que nobis non sit perceptibilis tactu non deficit nobis organum per quod sentimus per medium intraneum nullum ergo organum deficit nobis et per consequens nullus sensus. Notandum etiam quod cum quattuor sint elementa ⁊ loquendo de organis per que sentimus per medium extraneum ignis non appropriatur alicui organo neqꝫ terra oportet quod omnia approp̃atio fuit aeri vel aq̃ ñ erũt g⁹ nisi tria talia organa vt dicebat quoꝝ vnũ a ppat aeri aliud

aūt tertiū vtrisqz sz si eēnt quinqz elementa vl plura possēt eē plā hīi organa approbata eis & per pñs posset nobis deficere aliquod organū & per pñs aliquis sēsus ex determinato itaqz numero elemētoꝝ sumit sufficiētia sensuum per quos sentimus p medium extraneum sed qꝛ cognoscimus omēs tangibiles passiones corporum hic existentiū potest sumi sufficiētia sensuum per quos sentimus per mediū intraneū ꝯcludi igitur pōt ex dictis vlis sufficientia sensuū & ꝙ nobis non deficiat aliquis sensus.

Notandum ēt ꝙ sm ꝯmentatorē .h. ē noua demōstratio ostendens ꝙ nobis nō deficiat aliquis sensus ex parte ipsorum obiectoꝝ vel ipsarum qualitatum sensibilium. naz si nullum est corpus elemētare pter hec .iiii. elemēta et nulla est passio sensibilis corpoꝝ mixtoꝝ hic existentium q̄ nō sentiant a nobis nos sentimus oēs passiones et qualitates sensibiles & per pñs hēmus oēs sensus.

lec. 26.

133

T vero neqz cōium &c. Postqꝫ philo pbauit sufficiētiaz sensuum ex pte sensibiliū ppꝛioꝝ i parte ista in dicebat pbat sēsuum sufficiētiā & ostendit ꝙ nō est dare sextū sēsum ex pte sēsibilium cōium pōt aūt ex eo qd̄ hic dicitur cū precedenti formari vna talis rō si esset dare sextū sēsum vel .h. eēt pp sēsibilia ppria vel pter cōmunia sed nō est dare sextum sēsum pter sēsibilia ppria qꝛ oīa sēsibilia ppria sētiuntur aliquo dictoꝝ quinqz sēsuum & nulla ē passio sēsibilis corpoꝝ hic exītium q̄ nō sētiat aliquo hoꝝ quīqz sēsuum ergo pter sēsibilia ppria nō est dare sextū sensum vt satis est patefactum per iam dicta nec ēt ē dare sextum sēsum pter sēsibilia cōmunia vt patebit p dicenda ergo sunt tātū quinqz sēsus & nō est dare plures sēsus. intentio ergo phi in hac parte est pbare ꝙ pter sēsibilia cōia nō est dare sextū sēsum circa ꝙ duo facit qꝛ primo facit ꝙ dictū est. sō assignat cām & rōem quare huiusmōi sēsibilia cōia sentiūtur pluribus sēsibus & non vno sēsu tantum ibi ingret aūt aliquis. circa primū tria facit sm ꝙ tripliciter pbat ꝙ pter sēsibilia cōmunia non est dare sextum sēsum. sa ibi & ppriis vnusquisqz enim. tertia ibi sic .n. erit dicit ergo at vero nz cōmunium sēsibilium pōt esse aliquod sensitiuum ppriuni que cōmunia sensibilia sentim⁹ vnoquoqz sensu nō sm accidēs vt cognitio motus status figure magnitudinis & numeri & ēt cognitio vnius ē per sensum nō secūdum accidens. nam .h. omnia sentimus motu. i. p motum & per trāsmutationē factam in sensu ergo huiusmodi sensibilia nō sentiunt per accidēs qꝛ sensibile per accidens nullū motum & nullā transmutationē facit in sensu ꝙ autē .h. sic sentiantur patet qꝛ magnitudinē pcipimus motu idest p motū & transmutationē factam i sensu quare & figurā pcipimus p huiusmodi trāsmutationem qꝛ figura ē q̄dam magnitudo & quiescens aūt pcipit a nobis i eo ꝙ nō mouet nūerus aūt pcipit negatione ꝯtinui & vnum pcipimus in eo supp ꝙ est quid ꝯtinuū si ergo magnitudo & motus aliquid faciunt in sensu & sūt sensibilia non per accñs oīa .h. erunt sensibilia nō per accñs qꝛ aliquo mō reducūt ad magnitudinē & motum. Notanū aūt ꝙ si pp sensibilia cōia essz dare sextum sensuz. tunc huiusmōi sensibilia eēnt ppria illi sexto sensui sz si sensibilia cōia eēnt ppria illi sexto sensui vel alicui sēsui sentirentur p accñs ab aliis sēsibus sed ꝯñs ē fīm qꝛ nō sentiunt p accñs ab his sēsibus ergo nō sūt ppria alicui alii sēsui & per ꝯñs ppterea nō oz ponere sextuz sēsum. Dubitaret forte aliquis qꝛ dicit hic phūs ꝙ .h. sēsibilia sētiuntur vnoquoqz sēsu ꝙ pz fīm eē qꝛ figura nō pōt pcipi nisi tactu & visu. dōm hanc qōnem determinatā fuisse superius in caplo de sēsibilibus cōibus vbi dicebat ꝙ sēsibilia cōia percipiuntur vnoquoqz sēsu. nō omnia sed q̄daz oīa tū hec sunt cōia nō qꝛ omnia pcipiant omnib⁹ sed qꝛ oīa pcipiunt plurib⁹ motus. n. ges & numerus pcipiunt oībus magnitudo vero & figura nō pcipiunt oībus sed pluribus pcipiunt eni vt dicebat tactu et visu cū ergo dr ꝙ .h. sēsibilia pcipiunt vnoquoqz sēsu nō est intelligendū de oībus sēsibilibus cōibus sed de aliquibus.

Ulterius forte dubitaret aliqs qꝛ vr ꝙ hic numerēt sex sēsibilia cōia vz motus magnitudo figura status siue quies nūerus & vnū superius aūt nō numerabāt nisi qnqz. Dicēdū ꝙ sicut numeꝝ possumus pcipere multis sēsib⁹ sic & vnū nā sicut possumus visu cognoscere ꝙ sint plēs colores & auditu ꝙ sint soni sic possumus pcipere ꝙ sit unus color vel ꝙ sit vnus sonus nō pp .h. tū sunt phūs sup diminutus quia vnitas ē pars nūeri. & vnū claudit in numero sicut ps in toto vel possumus dicere ꝙ sicut cognoscimus numeꝝ priuatione ꝯtinui sic cognoscimus vnū qꝛ ꝯtinuum. nā vnū ꝙ est principium numeri non seperat a ꝯtinuo. nam et si repitur vnitas in sbīs sepatis vel si reperitur ibi numerus ille numerus non est spēs quantitatis nec illa vnitas est principium numeri q̄ est spēs quātitatis sed magis ille numerus ē quedam multitudo ꝯstituta ex vno sēsu sm ꝙ in omnibus reperitur ens & unum illud ergo vnum magis reducitur ad vnum quod conuertitur cum ente. non autem determinatur ad genus quantitatis & inde est quod aritmeticus qui considerat de omni vno quod est principium numeri non potest se intromittere de substantiis seperatis dicamus ergo quod tum quia vnum reducitur ad continuum loquendo de vno de quo hic agitur tum etiam quia vnum est pars numeri ex quo supra inter. sensibilia cōmunia cū numerabant ꝯtinuū et nūerus satis dabat intelligi ꝙ ēt vnū debebat iter huiusmōi sensibilia computari. Deide

cū dicit et ppriis adducit raz rōz. d. ꝛ ppriis. i. ꝛ q̄tū ad sensibilia ppa vnusq̄sqz enim sensus fuit vnum tale sensibile pprium quare manifestum est quomā īpossibile ē cuiusstibz hoꝝ. i. cū iuscūqz horum esse sensū pprium vt motus ꝑ possibile ē ꝙ sit aliquis sensus pprius qꝛ sentitur a pluribus sensibus sic ēt magnitudis ꝛ cū iusliber sensibilis cōis nō potest esse aliquis sensus pprius nunc ergo supplcat̄ ratio ꝙ si nullum horum sensibiliū ē ppriū alicuius sensus ex quo ꝓpter talia sensibilia non potest poni aliqs specialis sensus nec ꝓpter ea poni poterit sextus sensus. Deinde cum dicit sic. n. erit adducit tertiam rōem ad eius euidentiaz sciendū ꝙ hec ratio multū ꝯcordat cum prima nam sicut illa pbat ꝙ sensibilia cōia nō sunt ppria alicui sexto sensui qꝛ nō sentiuntur per accidens ab aliis sensibus sic pbat ēt ista differenter tamē qꝛ illa ratio quoddāmodo erat silogistica. h. āt ē inductiua pbat. n. hic p iductionē ꝙ sensibilia cōia nō sentiunt p accidens. duo ergo facit qꝛ pzio distinguit quot modis sentit aliquid p accidens. secūdo inducit i illos modos ondens ꝙ nullo illoꝝ modoꝝ sensibilia cōmunia p accidens sentiri possunt. secūda ibi cōium autez dicit ergo sic. n. erit de sensibilibus cōmunib⁹ si senti rent per accn̄s sicut nūc visu sentim⁹ dulce. h. autē est quomā existimus habentes sensum amboꝝ videlz tā albi quā dulcis quo. i. ꝑ ꝙ cum coinciderit in eodē subiecto album ꝛ dulce vel aliqs color cum dulci cognoscimus dulce visu per accidēs. si uero nō ꝯincidat dulce cū colore nequaqꝫ utiqz uisu cognoscemus dulce ergo tūc nō ē sensibile per accn̄s sicut dulce sentimus visu. sed aut alio mō sup̄p̄ scd̄z accidens sentiebamus vt cleonis filium nō. qꝛ cleonis filius ē quomā albus. nā huic aūt. i. albo accidit cleonis filius esse. Notandum aūt ꝙ aīr videt̄ ēt per accn̄s dulce ꝛ aīr filius cleonis. nam dulce sic sentit̄ a visu per accidēs ꝙ tñ sentit̄ ab alio s̄nu per se vt a gustu sed fili⁹ cleonis sic videt̄ a visu p accidens ꝙ a nullo particulari sensu sentitur per se. Notandū etiā ꝙ accidit albo quantum vr̄ q̄ŏ sit filius cleonis quia nō vr̄ album in eo ꝙ filius cleonis sz in eo ꝙ color. Deinde cū dicit cōium autē habemus pbat sensibilia cōia nō sentiri per accidens ꝛ nō esse aliquē ppriū sensum eoꝛz īducendo i mōs p accidēs quos distinxerat dicens ꝙ cōium aūt sensibiliūz iam habem⁹ cōmuniz sensum nō scd̄m accidens sentit illa sensibilia cōia dicunt̄ autē sensibilia cōmunia sentiri a cōi sensu nō per accidēs qꝛ sentiunt̄ a pluribus sensibus nō per accidens sed per se ꝛ qꝛ sic est nō igit̄ ē sensus pprius eorum nec ppt̄ ea oꝫ ponere spālem sensum nequaq̄. n. vniqz sentiremus ea his sensibus per se sed aut sicut dictum est sentiremus ea sup̄ sicut ꝯtingit nos videre cleonis filium aut sicut sensus sentiunt sensibilia ppria adinuicē secūdum accidēs et nō secūdum ꝙ ipsi sunt sed secūdum ꝙ vnus sensus suple sentit sensibile alterius cum simul fiat sensus illius sensibilis in eodē cum alio vt colera qdem amara ꝛ rubicūda ē. ꝛ hūdit nō enim ē alterius sensus dīc. i. cognoscere ꝙ ambo vnū. i. ꝙ rubicūdum ꝛ amaꝝ vniuntur in vnus nullus. n. sensus pticularis iudicat per se de ambobus his videlicet de rubicūdo ꝛ amaro que ꝯtingunt esse in vno et eodē vt in colera ꝛ quia nullus sensus pticularis iudicat de his ambobus per se. h. est cā ꝓpter ꝙ decipit̄ sensus m̄totiens qꝛ si sit rubicūdum colerā opinat̄ esse tunc ergo supp̄ēda est rō ꝙ si sensibilia cōmunis nō percipiūtur p accidēs sicut dulce a visu nec sicut cleonis filius cum isti sint modi p accidens ex iductione pꝫ huiusmōi sensibilia non sentiri per accn̄s ab his sensib⁹ sꝫ si nō sentiat̄ p accn̄s ab his sensibus nullo mō sunt ppria alicui alii sensui nullo ergo mō ꝓpter sensibilia cōia oꝫ nos dare sextū sensum. nec ēt ꝓpter ppria ergo nullo mō est dādus sextus s̄sus sunt ergo tantū qnqꝫ s̄sus ꝛ nō plures vt in principio dicebatur. Notarī aūt ꝙ s̄sus adinuicē sentiunt sensibilia ppria qū coinciduūt adinuicē in eodem vt amaꝝ ꝙ est pprium obm gustus quod percipitur a visu qꝛ ꝯtingit. h. qŏ ē s̄sibile gust⁹ coicidere in eodē cum rubicūdo qŏ est obiectus uisus ꝯtingit. n. idem s̄m vt eādem coleram esse rubeā ꝛ amarā qū ergo. h. ꝯtingit visus nō s̄m qŏ visus. i. nō per se iudicabit de amaro sed iudicabit de eo per accn̄s inquantum ē ꝯiunctum rubeo. Deinde cū dicit inquiret autem aliquis soluit quādam qōnem ꝙ posset queri circa p̄tacta inducit aūt. h. questio multipliciter. nā qdam hanc questionē sic introducit dicūt. n. quod phūs vult hic reddere cām vel vult soluere hanc qōnem quare nos habemus plures s̄sus ꝛ non habemus vnūz tantū. qui sed lꝫ superficialiter videat̄ hoc i littera sonare tamen extra mētem phi ē sic īducere parte istam. dicamus ergo cuz ꝯmentatore ꝙ phūs nō vult īquirere quarē habemus plures s̄sus ꝛ non vnū tantū sꝫ vult querere quare. h. obiecta vt magnitudo figura ꝛ cetera. talia pcipiuntur pluribus sensibus ꝛ nō percipiunt̄ vno tantum dicens inquiret autem aliquis cuius cā habemus plures s̄sus sup̄p̄ pcipientes magnitudinem ꝛ motum ꝛ figuram ꝛ talia cetera sed nō habemus solum vnum sensum qui perciperet ea ꝛ respondet dicens quod aut contingat quatenus minus lateant hec obiecta que sunt consequentia ad obiecta propria ꝛ que sunt cōmunia vt motus ꝛ magnitudo ꝛ numerus. nam si esset solus visus qui perciperet ista obiecta et ipse visus esset albi laterent vtiqꝫ magis qꝛ crederemus ea esse obiecta propria visus ideo subdit quod viderētur omnia talia obiecta esse id ē pp id ꝙ sequerētur se adinuicē simul color et magnitudo. nam quia secūdum hāc ꝓpositionem

Marginal notes (handwritten):
- Top margin: 2 1
- Left margin: 134
- Right margin: 6. 134

sum nō ab alio sensu perciperētur magnitudo quaʒ color nō possemus bene distinguere īter magnitudinē ꝛ colorē sed crederem⁹ ea eē idē ꝛ crederemus ꝙ magnitudo eēt ꝓpriū ꝛ pricipale obiectum visus sicut ꝛ color. nūc autē quoniā in altero sensibili reperiunt. .s. sensibilia que cōmunia sunt. .s. manifestū facit ꝙ nō sint eadem ē vnūquodqʒ ipsoꝝ vt aliud est magnitudo ꝛ aliud color ꝛ aliter ꝯpatur ad visuʒ magnitudo ꝛ aliter color.

Lectio 2.

Quoniam autē sentimus ꝙ videmus ꝛc. Postq̄ phūs ꝓbauit sufficientiam sensuum ī parte ista īuestigata sufficientia sēnuʒ pticulariū vult inuestigare naturā sensus cōis. Ad cuius euidētiam sciendum ꝙ sensus cōmunis cognoscit omnia obā omniū pticulariū sēnuum habēt .n. se particulares sēns respectu sēn cōmunis vt infra ostēdetur sicut circūferentia sēns vero cōmunis se hʒ quasi centꝝ igit̄ sicut oēs linee procedentes a circūferentia terminant̄ in centrū sic omnes imutationes facte ī particularibus sensibus terminant̄ in sēum cōmunez ꝛ ꝓ oēs imutationes illas imutari. habʒ sēns cōmunis et quia sēns sūt illa a quibus imutat̄ ex quo omnia .s. obā exteriora imutando exteriores sēns imutant sēnum cōem. sequitur ꝙ cōmunis sēns iudicare possit de omnibus his obis exterioribus ꝛ ēt de oībus imutationib⁹ factis in exteriorib⁹ sēib⁹. nā si .s. obā exteriora imutant ꝛ sēnum cōem imutan⁹ sēns pticulares opʒ ipas imutatiōes pticulariuʒ sēnum pcipi a cōmunī sēn. duo ergo pōt cōmunis sēns que directe ꝛ per se nō possunt sēns pticulares. nam si cōis sēns percipit imutationes sēnum pticularium cognoscet actiones eoꝝ vt cognoscet ipam visionem ꝛ ipam auditionē ꝛ ēt alias actiones alioꝝ pticularium sēnum. nam si ex .s. fit visio ꝙ visus imutatur a visibili ꝛ auditio qꝛ audit⁹ imutatur a sonabili qui cognoscit imutationē visus a visibili ꝛ auditus a sonabili cognoscit visionem ꝛ auditionē ꝛ qui cognoscit imutationes factas in omnibus sēibus cognoscit actiones omniū sēnum et qꝛ .s. cognoscit sēns cōis ut est per habita patefactum bene dictum ē ꝙ vna excellētia quam hʒ cōmunis sēns sup pticulares ē qꝛ percipit ꝓprias actiones eoꝝ quas ipsi pticulares sēns directe. et per se pcipere nō possunt utrum autē eas pcipiant aliquo mō in questionib⁹ apparebit. Rursus qꝛ cōis sensus pcipit obā oīum particulariū sēnum cognoscit eorum differentiā sicut ergo per visum possumus cognoscere album a nigro qꝛ per visum pcipimus album et nigꝝ sic per sēnum cōmunez pcipere possumus quō differat albū a dulci uel quō differat sonus ab odore qꝛ oīa .s. per sensū cōem cognoscere possumus erit itaqʒ hec scōa excellentia q̄ habet cōis sēns sup pticulares qꝛ pticulares sēns nō possunt pcipere nisi differentias eiusdeʒ obi vt visus differentiā albi ꝛ nigri gustus amari et dulcis. sʒ cōmunis sensus cognoscit differētias plurium obiectorum ut nō solum pcipit quō differat album a nigro sʒ ēt quō differat color a sapore dupliciter ergo possumus inuestigare sēnum cōmunem. primo ex eo ꝙ percipit actiones sēnum particulariū scō ex eo ꝙ cognoscit differentiā obiectoꝝ possemus ergo sic diuidere partem istam ꝙ phūs primo inuestigat sēnum cōem ex eo ꝙ cognoscim⁹ actiones sēnuʒ pticulariū. scō ex eo ꝙ cognoscimus drīam obiectoꝝ ibi vnusquisqʒ quidem igitur sensus uetuʒ qꝛ ipsi sensus particulares vt patebit aliquo modo percipiūt actiones suas nō sic possumus pcipere ꝛ inuestigare naturaʒ sensus cōmunis ex actionibus sensuum pticularium sicut ex drīa obiectoꝝ igitur quia dubium est vtrum sensus pticulares sentiāt se sētire ꝛ vtrū pcipiant actiones suas ideo possumus sic diuidere partem istaʒ dicēdo ꝙ phūs primo inquirit an sensus particulares percipiāt actiones suas ꝛ sentiant se sentire. secundo quia ex actionibus particulariū sensuum forte non plene innotescit nobis natura sensus cōmunis p̄ missa hac q̄one ꝛ soluta inuestigat plenius naturam cōmunis sensus ex differentia obiectoꝝ ibi vnusquisqʒ quidē igitur sensus circa primū duo facit qꝛ primo ꝓponit hanc q̄onem utrum sensus particulares sentiāt se sentire ꝛ obicit ad vtrāqʒ partem secundo soluit q̄onem ꝓpositā ibi manifestū igitur quoniā circa primū duo facit qꝛ primo obicit ad partem hanc ꝙ sensus pticulares sentiant se sentire. secūdo obicit ad ꝯtrariam ibi habet autē dubōꝫ. prima in duas scōm ꝙ dupliciter probat quod sēns particulares sentiunt actiones suas vel sentiunt se sentire ibi amplius autem. dicit ergo quoniā autem sentimus ꝙ videmus .i. sentimus et percipimus nos videre et sentimus ꝙ audimus idest pcipimus nos audire necesse ē aut visu sentire quia uidet aut altero. nam si videmus nos videre vel eodem sēsu sine eodem visu quo videmus videbimus nos videre ita ꝙ ille idez sensus qui uidet obm̄ uidebit et actionē suam et uidebit se uidere uel hoc erit altero sensu si autez altero .i. diuerso aut non erit altero simpliciter aut erit altero simpliciter ideo subdit ꝙ si altero aut erit ipso quod uidet qꝛ non erit ibi alteritas simpliciter aut erit altero .i. erit ibi alteritas simplr̄ p̄missa ergo q̄one ꝓbat quod ille idem sensus qui sentit. sentit se sentire dicens quod idem sensus erit uisus ꝛ subiecti coloris .i. ille idē sēns qui uidet uel qui pcipit uisionem uidebit ꝛ colorē quare aut duo sēns erunt eiusdem obiecti quod est impossibile aūt idem sensus erit eiusdem .i. erit sui ipsius ꝛ sentiet se sentire. Notandum autem ꝙ cuʒ ex hoc fiat uisio qꝛ uisus imutatur a colore nō pōt esse ꝙ aliquis sēns iudicet de actione uisus vl̄ iudicet de ipa visione ꝛ tamē non iudicet d̄ co

lore cum viſio fiat per immutatõnem factam a colore. ideo philoſophus accipit hanc ꝓpoſitõ nem quaſi notam ꝙ ille idem ſenſus qui eſt ui ſus ideſt qui percipit viſionem ille idem ſit ſb iecti coloris et pcipiat etiam colorem. Notandum etiam ꝙ hoc ſuppoſito ꝙ ſenſus quo videmus nos videre vel quo videmus viſionem videamus ⁊ colorem. arguit ſic philoſophus aut eodem ſſu videmus. ⁊ videm⁹ nos videre aut alio ⁊ ſi alio aut non alio ſimpliciter ſed quodam modo ipſo eodem. aut alio ſimpliciter. ſed ſi ſimpliciter ſit alius ſſus quo videmus. ⁊ quo videmus nos videre. tunc erunt duo ſſus eiuſdem ſubiecti vt eiuſdem coloris ⁊ ita percipiemus colorem dupli͂ ſſu videlicet ſſu quo videmus ⁊ ſſu quo videmus nos videre ⁊ quia impoſſibile eſt eſſe duos ſenſus eiuſdem ſubiecti non erit alius ſenſus quo videmus. ⁊ quo videmus nos videre ſed idem ſenſus erit eiuſdem ideſt erit ſui ipſius. quis idem ſenſus videbit ⁊ videbit ſe videre. Dubitaret forte aliquis quare ſit impoſſibile eſſe duos ſenſus eiuſdem obiecti. dicendum quod vt ſupra dicebatur potentie diſtinguuntur per actus ⁊ actus per obiecta vbi ergo erit idem obiectum erit ⁊ idem actus ⁊ per conſequens eadem potentia ſenſitiua ⁊ idem ſenſus. Ulterius forte dubitaret aliquis vtrum aliquo modo poſſint eſſe duo ſenſus eiuſdem obiecti. ſiue eiuſdem coloris. Dicendum quod hii duo ſenſus vel ſunt omnino alii ⁊ diuerſi ita ꝙ nec vnus eſt alius nec vnus eſt ordinatus ad alium. ⁊ tunc impoſſibile eſt duos tales eẽ eiuſdem obiecti ſed ſi hi duo ſenſus ſic ſe habent quod vnus ordinatur ad alium. tunc ſicut ſenſus ſe habet ad ſenſum ſic et obiectum ſe habebit ad obiectum quare ſicut vnus illorum ſenſuum eſt ſub alio ſic obiectum h⁹ı ſenſus erit ſub obiecto alterius inde eſt ergo quod quia ſẽſus particulares ſunt ſub ſenſu communi obiectum cuiuſlibꝫ ſenſus particularis et ſuo obiecto ſenſus ↄmunis. nam obiectum ſenſus cõmunis continet obiecta omnium ſenſuum ꝑticularium. nam quicquid cognoſcunt omnes ſſus particulares cognoſcit ſenſus cõmunis. ⁊ adhuc amplius quia cognoſcit actiones ſenſuum particularium et differentiam obiectorū illud ergo quod eſt proprium obiectum vnius ſenſus per ſe non percipitur ab alio ſſu niſi illi duo ſenſus. ſic ſe haberent quod unus eſſet ſub alio et vnus eſſet ad alium ordinatus et quia ſic ſe habent viſus ⁊ ſenſus cõmunis non valet ſi viſu percipimus colorem quod per ſẽſuꝫ cõmunem non percipiamus colorem ex hoc ergo patere poteſt quod licet per viſum videamus tamen per ſenſum cõmunem videmus nos videre qui ſenſus ↄmunis aliquam identitatem habet cum quolibet ſenſu particulari inquantum quilibet ſenſus particularis ordinetur ad ſpum. ideo ſignanter philoſophus

cum queſiuit vtrū videmus ⁊ videmus nos videre eodem ſenſu aut alio ſubiunxit ⁊ ſi alio aut ipſo ideſt aut non alio per omnem modum aut alio per omnẽ modum innuẽs quod impoſſibile eſt quod ſſus quo videmus nos videre ſit per omnem modum alius ⁊ nullam vnitatẽ habeat ad ſenſum quo videmus. nam ſẽſus quo videmus vt viſus ⁊ ſenſus quo videmus nos videre vt ſenſus cõmunis non ſunt omnino ſepati ſed habent aliquam vnitatem et aliquam coniunctionem adinuicem quia vn⁹ eſt ad alium ordinatus. Deinde cum dicit amplius autem adducit ſecundam rationem quomodo eodem ſẽu videamus ⁊ videamus nos videre dicens amplius autem. ⁊ ſi alter ſit ſenſus viſus ideſt ſenſus quo percipimus uiſionem ⁊ quo ſentimus nos ſentire. tunc querẽ de illo alio. vtrum ſentiat ſe ſentire aut ergo i infinitum ꝓcedet aut erit aliquis ſenſus ipſe ſui ipſius iudex ideſt erit aliquis ſenſus qui ſentiat ſe ſentire et quia quotienſcunque itur in infinitum ſtandum eſt in primis. ideo ſequitur quare in primo hoc eſt faciendum ideſt in principio ⁊ ſtatim debemus hoc concedere ꝙ idem ſit ſenſus qui ſentiat ⁊ qui ſentiat ſe ſentire.

Dubitaret forte aliquis quomodo iretur i infinitum ſi alius ſenſus ſentiret ⁊ alius eſſet quo ſentiremus nos ſentire ⁊ quomodo ſtãduꝫ ſit in primis quod idem ſſus ſentiat et ſentiat ſe ſentire. dicendum quod ſupponimus modo ad pñs ſſus particulares non percipere actiones ſuas directe et per ſe ſed huiuſmodi actiones directe et ꝑ ſe ſentit ſſus cõmunis vt per viſum nos videmus et per ſenſum cõmuneꝫ videmus nos videre. h. viſo. dicamus quod ſenſus cõmunis eſt aliquo modo idem cũ quolibet ſſu particulari et eſt aliquo modo diuerſus. nam vt coniungit ſe huic ſenſui particulari verbigratia vt coniungit ſe viſui. eſt aliquo modo idem cum viſu vel quod idem eſt vt immutatur a viſu coniungit ſe aliꝗ̃o modo uiſui ⁊ eſt quodam modo idem cum viſu. ſemper enim ex agente ⁊ patiente ſit aliquo mõ vnuꝫ quia agentis ⁊ patientis eſt vnus actus et mouentis ⁊ moti vna motio eſt ſed vt ſenſus communis mouetur ab auditu non coniungit ſe uiſui nec eſt idem cum viſu ſed magis coniungit ſe auditui ⁊ eſt quodam modo idem cum auditu ſatiuum itaque eſſet dicere quod nos videremus nos videre per ſenſum ↄmunem vt cõiungit ſe auditui vel quod nos audirem⁹ nos audire per illum ſenſum vt coniungit ſe viſui ſſus itaque cõmunis non iudicat de actõe vnius ſenſus vt coniungit ſe alii ſenſui ſed vt coniungitur eodem ſenſui ⁊ vt mouetur ab eodeꝫ ſenſu vt enim coniungitur viſui ⁊ vt mouetur a viſu percipit viſionem vt coniungitur auditui et vt mouetur ab auditu percipit auditionem ⁊ ſic de ceteris ſenſibus igitur ſi per ſenſũ cõmunem vt eſt quodam modo idem viſui vi

demus nos videre ꝑ tanto. veruꝫ est quod eodem visu videmus ⁊ videmus nos videre qꝛ videmus per visum ⁊ videmus nos videre per sensum cōmunem vt coniungitur eidem visui ⁊ vt est quodam modo idem cum visu min⁹ ergo ⁊ idem sensus facit quod videamus ⁊ qꝺ videamus nos videre aliter tamen ⁊ aliter. quia per visum nos videmus inquantum immutatur ab obiecto exteriori sed per visum videmus nos videre vt imutat sensum communem. est enim hic ordo quod sensus particularis imutatur ab obiecto exteriori vt visus immutatur a colore ⁊ auditus a sono. sensus vero particularis imutatus ab obiecto exteriori imutat sensum cōmunem quare sensus particularis imutatᷓ ⁊ imutat quia imutatur ab obiecto ⁊ imutat sensum cōmunem ⁊ secundum hec duo ad duo deseruit nobis quilibet particularis sensus. nam vt particularis sensus immutatur ab exteriori obiecto sentimus sed vt imutat sensum cōmunem sentimus nos sentire igitur quodam modo per eundem sensum sentimus ⁊ sentimus nos sentire aliter tamen ⁊ aliter vt ostensum est per illum enim eūdem visum per quem videmus vt imutatur a visibili per illum eundem videmus nos videre vt imutat sensum cōmunem. si ergo diceremus quod per visum imutatum ab exteriori obiecto videmus ⁊ non per illum eundem visum imutantem sensum cōmunem videmus nos videre. sed oportet quod sit alius sensus imutans cōmunem sensum per quem videamus nos videre pari ratione erit alius sensus imutans cōmunem sensum per quē percipiamus actionem illius alterius sensus. vel igitur est abire in infinitum vel standum est in primis vt dicamus quod per illum eundem visum ꝑ quem videmus ut imutatur ab obiecto exteriori per illum eundem uidemus nos uidere ut imutat sensum cōmunem non ergo negat philosophus quod aliquo modo sensus ꝑ queꝫ uidemus sit aliquo modo alius a sensu ꝑ queꝫ uidemus nos uidere quia ⁊ si per eundem uisum uidemus ⁊ uidemus nos uidere attamē ipse uisus est aliquo modo alius a seipso ut deseruit nobis ad hoc ⁊ ad illud. nam ut imutatur ab obiecto exteriori videmus per ipm sed vt imutat ultimum sensitiuum siue sensum cōmunē uidemus nos videre. Rursus si hec duo videlicet videre ⁊ videre nos uidere non uolumus referre solum ad sensum particularem sed alterum horum uolumus referre ad sensum cōmunem ut dicamus quod per sensum particularē ut imutatᷓ ab obiecto uidemus. sed per sensum cōmunem ut imutatᷓ a sensu particulari uidem⁹ nos uidere. tunc planum est quod per aliū sensum uidemus et uidemus nos. uideremus sē per ergo sensus per quem uidemus ē aliquo modo alius a sensu per quem videmus nos videre. non tamen est ꝑ omnem modum alius. nā sensus particularis ut ꝑ ipm uidemus ꝑut imutatur ab obiecto exteriori non est per omnem modum alius a seipso ut ꝑ ipm uidemus ꝑut imutat sensum cōmunem sic etiam sensus cōmunis ꝑ ut ꝑ ipm uidemus nos uidere non est per omnem modū alius a sensu particulari ut a uisu per quem uidemus. nam nūquam ꝑ sensum cōmunem uidem⁹ nos videre nisi ꝑut coniūgit se uisui et ꝑut est idem aliquo modo cū visu. Ulterius forte dubitaret aliquis qꝛ ea que dicta sunt nūc videntur contradicere supra dictis. nam nūc dictum est quod per eūdem sensum visus videmus ⁊ uidemus nos uidere. superius tamen dicebatᷓ sensus particulares in se ⁊ directe non percipere actiones suas. Dicendū quod. h. duo sibi inuicem non contradicūt. naꝫ semper eūdem sensum visus videmus ⁊ videmus nos uidere. hoc tamen est aliter ⁊ aliter. quia per sensum visus uidemus ut imutatur ab obiecto per eundem vero sensum uidemus nos uidere ut imutat sensum cōmunem uel per sensuꝫ uisus videmus vt huiusmodi sensus consideratur in se sed per eūdem sensum videmus nos uidere ꝑut sensus cōmuni unit se illi ⁊ vt est aliquo modo idem cū illo igitᷓ cū sensus particularis ut est aliquid in se ⁊ ut imutatᷓ ab obiecto sic habeat iudicare ⁊ sic pertineat iudicium ad ipm ꝑut vero imutat sensum cōmuneꝫ ⁊ ꝑut sensus cōmunis vnit se illi ⁊ vt est aliquo modo idem cuꝫ illo sic non iudicet nec hoc modo directe pertineat iudicium ad ipm particularem sensum sꝫ magis pertineat ad sensum cōmunem qui pōt dici vltimum sensitiuū eo quod sit terminus omnium particularium sensuum non valet si per sensū particularem sentimus nos sentire modo quo dictum est quod h⁹ sensus actionem suam directe ⁊ in se possit cognoscere ⁊ vtrū auteꝫ possit eam cognoscere aliquo modo in sequentib⁹ apparebit. Deinde cum dicit habet aūt dubitationem obicit ad partem contrariam ostendens quod non eodem sensu sentimus ⁊ sentim⁹ nos sentire. nec eodeꝫ visu uidemus ⁊ uidem⁹ nos videre dicens quod id quod dictum ē qꝺ eodem uisu uidemus ⁊ uidemus nos uidere habet dubitationem qꝛ sentire uisu idem ē qꝺ videre uidetᷓ aūt color aut habens hūc idest colorem igitᷓ si videbit aliquis quod est ⁊ uidens idest si uidebit se uidere uel si uidebit uisioneꝫ suam ⁊ primum uidens idest organū uisus in quo primo ⁊ principaliter fūdatᷓ uisus uel ipa uisio habebit colorem supple qꝺ est inconueniens. Notandū aūt ꝙ si visus uideret se uidere. uideret ipam uisionem ⁊ qꝛ nihil uidetur nisi ꝙ habet colorem vel ꝙ est coloratum. tūc ipm organum uisus uel ipa uisio haberet colorem uel esset colorata quod est inconueniēs. Deinde cū dicit manifestū est igitᷓ solut. ad questionem ꝓpositam ⁊ qꝛ aliquo modo per eūdē uisum uidemus ⁊ uidemus nos uidere ⁊ ꝑ eūdem sensum sentim⁹ ⁊ sentimus non sentire vt ē aliquo

aliquo modo patefactũ per iam dicta ⁊ per di cenda clarius patefiet. ideo non soluit ratiões h. pbantes ꝙ soluit rationem hanc vltimã ostendentem ꝙ non eodem uisu quo uidemus uidemus nos uidere ad cuius euidentiam sciendũ quod in ratione illa duo supponebant quoꝝ primum erat ꝙ non videt nisi coloratum secundum vero erat ꝙ visio non est colorata ideo concludebat ꝙ per visum non possumus videre nos videre nec videre visionẽ. In soluendo ergo hãc rationem duo facit quia primo soluit eam falsificando suppositionem primam ostendens ꝙ non quicquid videt est coloratum. secundo soluit eaʒ falsificando suppositionem secundam ostendens quod ipsa visio est quodãmodo colorata cuius oppositum supponebat in arguendo. secunda ibi amplius autem. dicit ergo manifestũ igitur ꝙ non est visu sentire vnũ tantũ idest sentire tantũ vno modo ⁊ nãqʒ cũ non videmus visu discernimus tenebras ⁊ cum uidemus uisu discernimus lumen non similiter quia non eodem modo uisu discernimus tenebras ⁊ lumen. falsa est ergo suppositio prima ꝙ quicquid videmus ⁊ coloratum uel lucidum possumus enim uisu cognoscere tenebras quãuis non sit colorata videlicet lucida ergo non oportet ꝙ per uisũ non uideamus nos uidere nec uideamus uisionem dato quod ipsa uisio nec esset colorata nec lucida. quantuʒ est ergo ex ui argumentandi ut patet non concludebat argumentũ. Deinde cũ dicit amplius autem soluit ad rationem prefactam falsificando suppositionem secundam. supponebat enim ibi visionem non esse coloratam. duo ergo facit quia primo ait hoc esse falsuʒ secundo probat ꝙ dixerat ibi sensitiuum enim. dicit ergo amplius autem ⁊ uidens idest organũ visus vel ipsa visio tanquaʒ quid coloratum est cuius supple contrariũ supponebat in prefata ratione Deinde cum dicit sensitiuum enim probat quod dixerat ⁊ duo facit secundum ꝙ dupliciter probat ipsam visionem vel ipsum organum visus quodãmodo coloratũ esse secunda ibi sensibilis autem. conuincit autez sic bene dico ꝙ ipsum organum visus est quodãmodo quid coloratum quia sensitiuum idest organuʒ sensus vnũ quodqʒ est susceptiuum speciei sensibilis sine materia unde abeuntibus sensibilibus insunt animalibus sensus ⁊ fantasie quibus sentiunt ꝙ supple esset nõ posset nisi quia vnumquodqʒ organum sensus recipit similitudinem et speciem sensibilium vt organum auditus recipit similitudinem ⁊ speciem soni. organuʒ vero visus similitudinem et speciem coloris sed quicquid recipit speciem ⁊ similitudinem coloris est quodãmodo quid coloratum. ergo ipsa visio vel ipsum organũ visus siue ipse sensus visus est quodãmodo coloratum ꝙ probare volebamus.

6c. 28

f

SEnsibilis autem actus ⁊c. Post quam philosophus probauit per vnã rationem ipsum visum vel ipsum organum visus quodãmodo coloratum est in parte ista vt dicebat probat hoc idem alia via siue per aliam rationem circa ꝙ duo facit quia primo facit ꝙ dictum est. secundo ex his que dixerat soluit questiones quasdam de quibus fuit antiquitus dubitatum ibi quoniam autem vnus quidem. Ad euidentiaʒ autem prime partis sciendum ꝙ idem est actus sensibilis ⁊ sensus ⁊ quod idem est actus actiui ⁊ passiui ⁊ rolo mouentis ⁊ moti. nam si ignis agit in stupam ⁊ stupam calefaciat non alia calefactione ignis calefacit ⁊ stupa calefit. sed illa eadem calefactione per quam calefacit ignis calefit ⁊ stupa. eadem est ergo calefactio que est actio ignis ⁊ passio stupe. differt tamen secundum esse ⁊ rationem quia licet sit eadem calefactio que est actio ⁊ passio non tamen secundum eandem rationem est hoc ⁊ illud sed est actio vt est ab agente igne ⁊ est passio vt recipitur in stupa que patitur declarata. est ergo hec propositio prima ꝙ idem est actus agentis ⁊ patientis licet non secundum eandem rationem. Rursus sciendum est ꝙ actio ⁊ passio nõ sunt in agente sed in patiente. calefactio enim que est actio ignis ⁊ passio stupe non est in igne calefaciente sed est in stupa calefacta. ex his autem duabus propositionibus patet ꝙ ipse sensus visus debet dici quodãmodo coloratus ⁊ quod ipsum organũ visus cum actu patitur a colore debet dici quodãmodo coloratum nam si idem est actus actiui ⁊ passiui cum color agat in sensuʒ visus vel in organum visus. idem erit actus coloris agentis ⁊ sensus patientis. ergo si color agit imprimendo similitudinem suam et colorando ipsa coloratio que est actus coloris erit etiam ⁊ actus ⁊ perfectio sensus vt patet per propositionem primam. Rursus per propositionem secũdam quia actus agentis ⁊ patientis non est in agente sed in patiẽte coloratio non erit in colore agente sed magis erit in ipso sensu ⁊ in ipso organo quod patitur a colore. sed vbicunqʒ est coloratio illud coloratur ⁊ est quid coloratum. ergo ipse sensus visus coloratur a colore vel ipsum organum visus coloratur a colore ⁊ est quid coloratum. duo ergo facit secundum quod hec ratio fundatur in duabus propositionibus. nam primo proponit propositionem primam videlicet quod idem est actus sensibilis ⁊ sensus ⁊ omnino actiui et passiui. secundo determinat propositionem secundam videlicet quod huiusmodi actus qui potest dici actio et passio secundum aliam ⁊ aliam rationem non est in agente sed in passo sicut motus per se non est in mouente sed in moto. secunda ibi si igitur est motus ⁊ actio. dicit ergo autem sensibilis ⁊ sensus est idẽ ⁊ vnũ secundum rem sed esse ipsorum non est idem quia differt secundum rationem. dico autem vt sonus secundum actum ⁊ auditus secundum actum. nam idem est actus soni actu immutantis auditum ⁊ auditus actu immutati a sono. et dicit secundum actum quia est idest contingit habentis auditum non audire idest non immu-

tari a ſono. ſed cum opeꝛ ideſt cum actu audiꝛ poſſibile eſt audire ideſt quod poteſt audire et ſonat poſſibile ſonare tunc ſecundum actuꝫ auditus ⁊ ſecundum actum ſonus fit ſimul quorum vnuꝫ aliquis hoc quidem dicit eē auditionem vt ſe tenet ex parte auditus. h. vero ſonatōeꝫ vt ſe tenet ex parte ſoni. Notandum auteꝫ quod quando ſonus poteſt imutare auditum ⁊ non imutat actu ⁊ auditus poteſt imutari a ſono. non tamen imutatur actu nō reſultat tūc aliquis vnus actus ex ſſibili ⁊ ſſu quia nihil īprimitur in ſſu. ex quo non actu imutatur ſenſus nec actu imutat ſenſibile ⁊ ideo ſignanter loquiꝛ philoſophus de auditu ſecundum actū ⁊ de ſono actu imutāte auditum. Notandum etiam quod licet ſit eadem impreſſio q̄ ſenſibile agit ⁊ quomō ſenſus recipit illa tamē impreſſio differt ſecundum ratioeꝫ ꝓpter q̄ differentiam eſt diuerſis nominibus nominanda vt eſt ab agente ⁊ vt ſuſcipiꝛ i paſſo ⁊ maxime ſi habuerimus nomina ad hec impoſita. qꝛ aliquando non habemus nomina ad hec īpoſita vt patebit in ſequenti particula. inde ē ergo quod licet ſit eadem impreſſio quaꝫ facit ſonus ⁊ quam recipit auditus. illa tamen impreſſio differt ſm rationem quia vt eſt a ſono dicitur ſonatio vt recipiꝛ in organo auditus dicitur auditio. Deinde cum dicit ſi igiꝛ eſt motus declarat ꝓpoſitionem ſuam videlicet quod hec actio que eſt ſſibilis ⁊ ſſus non eſt in ſenſibili agente. ſed magis eſt in ſſu patiente quia actio ⁊ paſſio ⁊ omnino motus non ſunt in agente ſed in eo quod patiꝛ. ideo ait ſi igiꝛ eſt motus ⁊ actio ⁊ paſſio in eo q̄ agiꝛ ideſt in eo q̄ patiꝛ neceſſe eſt et ſonum et auditum qui eſt ſecūdū actum eē in eo q̄ eſt ſecundum potentiam. ⁊ eē in organo q̄ comparatur ad obiectum tanquam potentia ad actum ⁊ tanquam paſſiuū ad actiuum q̄ autem actus ſenſibilis ſit in ſenſu patꝫ qꝛ actꝰ actiui ⁊ motiui in patiente fit vn̄ nō ē neceſſe mouens moueri quia motus per ſe loquēdo non eſt in mouente ſed in moto. addit autē quod actus quidem ſonatiui ē ſonus aut ſonatio auditiui autem eſt auditio aut auditus ⁊ ſequitur quod dupliciter enim dicitur auditus ⁊ dicitur ſonus videlicet ſecundum actum et ſecundum potentiam. et addit q̄ eadem ratio eſt i aliis ſſibus ⁊ ſſibilibꝰ quia ſicut actio ⁊ paſſio ſunt in patiente ⁊ non in agente ſic actus ſenſibilis et ſenſitiui eſt in ſenſitiuo tanquam in patiente ſed in quibuſdam quidem nominatū eſt vt ſonatio ⁊ auditio. in quibuſdam autem non nominatum eſt vtrunqꝫ ſed alterum quia viſio dicitꝛ actus viſus que vero eſt coloris nō nominatum eſt ⁊ guſtatio actus eſt guſtus humoris autem ideſt saporis non nominatum ē tunc ergo ſuppienda eſt ratio q̄ ſi idē eſt actus ſſibilis ⁊ ſſus ut dicebat ꝓpoſitio prima ⁊ ille actus eſt in ipſo ſſu ſiue in ipſo ſſitiuo tāquam in patiente vt dicit hec ꝓpoſitio ſecunda actus coloris qui poteſt dici coloratio erit ipſius ſſus viſus vel ipſius organi viſus ⁊ erit in ipſo ſenſu vel in ipſo organo ⁊ qꝛ vbicunqꝫ eſt iſte actus q̄ eſt coloratio poteſt dici q̄ illud coloraꝛ ſicut ubicunqꝫ eſt caleſactio poteſt dici q̄ illud caleſiat bene dictum eſt q̄ ipſe ſſus viſus vel ipſm organum quodammodo coloratur ⁊ quodammodo eſt quid coloratum. Notandum autem q̄ diſtinguit ⁊ ait q̄ dupliciter dicitur auditus ⁊ dupliciter ſonus videlicet ſecundum actum ⁊ ſecundum potentiam quia vt dicebatur q̄ cū dicitur q̄ idem eſt actus ſſibilis ⁊ ſenſus intelligendum eſt de ſſibili actu imutāte ⁊ de ſſu actu imutato non autem de imutante vel de imutato ſecundum potentiam. Notandum etiam quod vt dicebatur licet ſit ideꝫ actus ſſibilis ⁊ ſſus quia eadem eſt impreſſio quam ſonus facit ⁊ quam auditus recipit differt tamen ſm rationem ⁊ ꝓpter iſtam differentiam ſm rationem ſortiri poteſt illa impreſſio diuerſa nomina. ſed aliquando illa nomina ſunt ambo impoſita. aliquando vero eſt impoſitum vnum et non alterum. nam impreſſio que fit in auditu habet vtrūqꝫ nomen impoſitū quia vt eſt a corpore ſonante dicitur ſonatio vt recipiꝛ in auditu dicitꝛ auditio. ſed impreſſio q̄ fit a colore vt recipiꝛ in viſu dicitꝛ viſio ſed vt eſt a colore apud grecos forte non eſt quid nominatum. poſſumus tamen eam nominare colorationem ſic etiam impreſſio que eſt a ſapore. vt recipitur in guſtu dicitꝛ guſtatio ſed vt illa impreſſio eſt a ſapore forte apud grecos eſt innominata. poteſt tamen nominari ſaporatio.

Deinde cum dicit quoniam autem vnus quidem ex his que dixerat ſoluit queſtiones q̄ſdam. de quibus fuerat antiquitus dubitatuꝫ circa quod duo facit ſecundum quod tales duas queſtiones ſoluit ibi ſi autem ſimphonia dicit ergo quoniam autem vnus quidem ē actꝰ ſſibilis ⁊ ſſus. ſed eē eſt alterum quia ſecūdū rationem differt neceſſe eſt ſimul corrumpi et ſaluari ſicut dictum eſt auditum et ſonum et humorem igitur et guſtum et alia ſimiliter ſꝫ hoc intelligendum eſt de dictis ſecundū actuꝫ quia dicta ſecundum potentiam non neceſſe ē ea ſimul ſaluari ⁊ corrumpi ſed priores philoſophi hoc nō bene dicebat nihil opinantes neqꝫ album neqꝫ nigrum ſine viſu eē neqꝫ humorē ideſt saporem ſine guſtu quia ſic quidem ideſt vno modo dicebant recte. ſic autem ideſt alio modo non recte quia dupliciter dicto ſenſu ⁊ dupliciter quidem dictis ſſibilibus hiis qdeꝫ ſecundum potentiam illis vero ſecundū actū de his quidem ideſt de dictis ſecundum actū accidit quod dictum eſt. ſed in alteris ideſt in dictis ſecundum potentiam non accidit ſed iſti ideſt priores philoſophi ſimpliciter dicebāt de dictis non ſimpliciter. Dubitaret forte aliquis quia videtur falſum eē quod ſenſibilia ſint dicta ſecūdum actum et ſecundū potētiā nam

nam vt infra patebit in tertio huius nos indigemus ponere intellectum agentem quia intelligibilia a nobis sunt intelligibilia in potentia et fiunt intelligibilia in actu per lumen intellectus agentis cuius virtute fantasmata mouent intellectum possibilem. sed sensibilia sunt actu talia. ideo non indigemus ponere sensum agentem male ergo dictum est sensibilia esse potentia talia. Dicendum quod non est intentio philosophi dicere quod album non sit actu album etiam si nõ percipiatur a visu et quod calidum non sit actu calidum etiam si non percipiatur a tactu nec est intentio philosophi quod obiectis sensibilibus aliqua actualitas conferatur per sensum sicut aliqua actualitas confertur obiectis intelligibilibus per lumen intellectus agentis. ista ergo actualitas et potentialitas non est intelligenda de obiectis sensibilibus in se sed intelligenda est prout immutant sensum. nam licet album semper sit album actu non tamen semper actu immutat visum vult ergo dicere quod sensibilia aliquando actu immutant sensum aliquando vero non actu immutant sed possunt immutare. sic et sensus aliquando actu immutantur a sensibilibus aliquando vero non actu immutantur sed possunt immutari. Ulterius forte dubitaret aliquis quomodo sensus et sensibile in actu sunt simul in potentia vero non oportet. Dicendum quod vt patet per questionem premissam hic sensibile in actu appellatur quando actu immutat sensum et sensus in actu quando actu immutatur a sensibili intellecto ergo quod dicitur per nomen propositio philosophi nullam habet calumniam. nam non est intelligibile quod sensus actu immutetur et tamen non sit sensibile quod actu immutet sic etiam stare non potest quod sit sensibile actu immutans sensum. et tamen non sit sensus actu immutatus a sensibili ergo in actu simul sunt sed in potentia non oportet simul esse. nam non oportet si iuxta orbem lune est ignis qui possit immutare tactum quod ibi possit esse tactus qui possit immutari ab igne. sed si esset vera positio quorundam antiquorum quod verum esset in apparendo et quod sensus haberet virtutem discipline ita quod aliquid in tantum esset tale inquantum tale apparet sensui ita quod non esset aliquid dulce nisi inquantum sentiretur a gustu nec calidum nisi inquantum sentiretur a tactu tunc nusquam esset calidum nisi ibi esset tactus sentiens. non esset ergo sensibile potens immutare sensum vt non esset calidum potens immutare tactum nisi ibi adesset tactus potens immutari a calido propter quod secundum hanc ypotesim non solum sensibile in actu non separatur a sensu sed etiam nec sensibile in potentia verum quia hec est omnino ridiculosa positio quod sensibilia accipiant esse a sensibus et quod non sint talia nisi inquantum sentiuntur a sensibus non est simpliciter concedendum quod sensibile et sensus simul sint et non sint. sed est distinguendum quod sensibile et sensus sumpta in actu sic se habent vt dictum est. sumpta vero in potentia non oportet sic se habere philosophi vero quia non distinguebantur sed simpliciter in hac materia loquebantur peccabant.

Deinde cum dicit si autem simphonia soluit questionem aliam quare excellentia sensibilium corrumpit sensum. circa quod duo facit quia primo premittit quod idem est actus sensibilis et sensus. secundo ex hoc concludit quod excellentia sensibilium corrumpit sensum ibi. et propter id corrumpit. dicit ergo si autem simphonia est quedam vox. vox autem et auditus est sicut vnum et idem et est non sicut vnum et idem quia actus sensibilis et sensus est sicut vnus. et idem secundum rem non autem secundum rationem et subdit quod proportio autem est simphonia et quia sic est necesse est et auditum esse quandam rationem idest quandam proportionem. Notandum autem quod simphonia est vox quedam sicut homo est animal quoddam. nam simphonia est quasi quedam species vocis. nam non omnis vox est simphonia sed vox aliqua est vox quedam. vt vox illa que est consona et proportionata simphonia quedam potest dici. Notandum autem quod si idem est actus sensibilis et sensus idem erit actus vocis et auditus ita quod eadem est impressio quam vox facit et quam auditus suscipit. non ergo potest esse quod sit proportio in voce et non sit proportio in sensu si ergo vox ipsa est quedam simphonia et quedam proportio. ergo et ipse auditus proportio quedam erit. Notandum etiam quod non omnis vox dicitur audibilis. nam nimis magnus sonus et nimis magna vox et nimis paruus sonus et nimis parua vox. vt patet per habita non sunt quid audibile et quia non omnis vox est audibilis sed quedam et illam quandam vocem quam dicimus audibilem. quia oportet esse commensuratam et proportionatam cum idem sit actus sensibilis et sensus secundum rem licet non sit idem secundum rationem necesse est ipsum sensum esse quandam rationem idest quandam proportionem et quandam commensurationem. Deinde cum dicit et propter id corrumpit. ex his que dixerat concludit quod excellentia sensibilium corrumpit sensum dicens et propter id simpliciter quod sensus est quedam proportio vnumquodque excellens acutum et graue corrumpit auditum et in humoribus idest in saporibus excellentia corrumpit gustum et in coloribus fortiter fulgidum et fortiter opacum idest fortiter obscurum corrumpit visum et in olfatu odor fortis vt odor dulcis et odor amarus si sit fortis corrumpit olfatum tanquam sensus sit quedam ratio idest quedam proportio. proportio autem corrumpitur in excellentiis et reseruatur in mediis. vnde et delectabilia quidem sunt sincera et mixta entia ad rationem idest ad proportionem quando enim ea que sunt sincera idest pura et extrema si miscentur et reducantur ad proportionem fiunt

magis delectabilia sensui ut acutum aut dulce. aut salsum delectabilia tunc supple sunt quando sunt mixta et redacta ad medium. ideo subdit omnino autem quod mixtum est supple est quid delectabile et simphonia magis est quid delectabile auditui quam acutum et graue et calefactibile. et frigefactibile. si misceantur et reducantur ad medium erunt delectationes tact9 sed hec omnia sic se habent quia sensus est quedam ratio idest quedam proportio. excellentie autem sensibilium contristant aut corrumpunt sensum et sensus contristantur aut corrumpuntur per excellentias sensibilium. Dubitare forte aliquis utrum sensus particulares directe percipiant actiones suas. dicendum quod triplici uia uenari possumus sensus particulares directe et in se actiones suas non percipere. prima via sumitur ex eo quod sensus est virt9 materialis. secunda ex eo quod est extensa extensione organi. tertia ex eo quod est virtus passiua. prima via sic patet quia omnis virtus materialis est impressa materie et est alligata materie quare non est libera. ideo non potest se supra seipsam conuertere. virtus enim materialis non habet esse in se sed in alio et quia modus agendi debet sequi modum essendi sicut virt9 materialis non habet esse in se sed in alio ita directe non habet actionem que terminetur ad se sed ad aliud ut oculus videt alia et non se et olfactus odorat alia et non se. quare cum actiones sensuum sint in ipsis sensibus esse non posset quod sensus perciperet actionem suam nisi libere se posset conuertere supra se et nisi haberet actionem que terminaretur ad ipsum vel ad ea que sunt in ipso quod virtuti materiali directe ut ostensum est non potest competere secunda via ad ostendendum hoc idem sumitur ex eo quod sensus est virtus extensa. nam ut probatur in propositionibus proculi nullum extensum est ad se conuersiuum. nam si extensum ad se conuertitur oportet quod totum conuertatur ad totum quia si una pars conuerteretur ad aliam non esset ibi conuersio ad se sed ad aliud sed si totum conuertitur ad totum quelibet pars conuertitur ad quamlibet partem sed si quelibet pars ad aliam conuertatur non erit ibi distantia partium sed si partes non erunt distantes illud non erit quid extensum dicere ergo extensum esse ad se conuersiuum est dicere extensum non esse extensum. hec enim videtur esse via proculi in libro de elementatione theorica ubi probat quod ad se conuersiuum oportet esse incorporeum et inextensum. tertia via sumitur ex eo quod sensus est virtus passiua et sentire est quodam pati. nam si sentire est quodam pati sicut sensus non patitur a se sed ab alio ita directe non sentit se nec ea que sunt in se sed sentit alia et ea que sunt in alio nam si intellectus est aliquo modo virtus passiua non tamen est sic passiua sicut sensus quia in sensu est aliquo modo vera passio cum excellentia

sensibilium corrumpat sensum non autem est sic in intellectu quia excellens intelligibile non corrumpit intellectum. Rursus intellectus est uirtus immaterialis propter quod aliquo modo est liber et est supra se conuersiuus quod sensui non competit. Ulterius forte dubitaret aliquis utrum sensus particulares aliquo modo percipiant se sentire vel utrum per particulares sensus possimus percipere aliquo modo nos sentire. dicendum quod si sensus non perciperet nisi ea a quibus patitur tunc cum sensus ut dictum est non patiatur a se sed ab alio non posset percipere se nec ea que sunt in se sed solum perciperet alia et que sunt in alio. attamen hec propositio sensus non percipit nisi ea a quibus patitur non est sine distinctione concedenda. nam enim sentire sit quodam pati planum est quod directe et in se sensus non percipit nisi a quibus patitur indirecte tamen possumus percipere sensu que nihil in sensum faciunt ut visu non solum percipimus lumen aut colorem sed etiam tenebram et auditu non solum percipimus sonum sed etiam silentium. constat autem quod silentium nihil facit in auditu sed cum nullum sonum audimus dicimus nos percipere silentium non ergo percipitur silentium per se sed per sonum ergo sonus est iudex sui et silentii sicut rectum est iudex sui et obliqui aliter tamen et aliter quia sonus est iudex sui per presentiam. cum enim aliquid operatur in sensu sed est iudex silentii per absentiam cum nihil operatur in sensu eodem modo et tenebra a visu percipitur. non in se nec directe sed cum lumen non videmus itaque sicut non in se nec directe possumus per visum percipere tenebram et per auditum silentium sic aliquo modo licet non in se nec directe possum9 percipere per sensus particulares actiones eorum. nam cum per visum aliquid videam9 visibile aliquid vel non licet ipsam visionem factam in visu per se et directe non possum9 percipere attamen eo ipso quod per ipsum iudicare possum9 quando aliquid videm9 et quando nihil videm9 possum9 per sensum iudicare quando immutatur a sensibili et quando non immutatur. ergo ipsam immutationem et ipsam actionem sensus possum9 aliquo modo percipere licet non in se et directe intellect9 ergo ab ipso sensu differt quia licet intellect9 per obiectum cognoscat actum. cognoscendo tamen actum per obiectum quia est virt9 immaterialis conuertit se. supra se et de ipsa actione iudicat sensum quod est aliquid in se ita quod per talem conuersionem ipsa actio efficitur quodammodo obiectum intellect9 nunquam tamen actio sensibilis efficitur obiectum sensus quia nunquam sensus conuertit se. supra se nec nunquam potest percipere actionem suam ut est aliquid in seipso sed quia possum9 per visum percipere quod nihil videm9 possum9 per visum percipere quod aliquid videm9 et sic possum9 per sensum cognoscere quod non immutatur a sensibili sic possum9 per sensum cognoscere quod immutatur a sensibili quantum ad aliquid sic et de visu prout percipit tenebram et de quolibet sensu particulari prout percipit priuationem sui sensibilis et prout percipit suam immutationem vel suam actionem nam sic ut visus non percipit tenebram nec aliquis sensus particularis percipit priuationem obiecti sui in se et directe. sed indirecte sic per nullum sensum particularem possumus percipere suam

immutationem

imutationem vel suam actionē l se ⁊ dirrecte sed idirrecte. Ulteri⁹ forte dubitaret aliquis vtrum aliquis sensus pcipiat imutatões vl' actiones fsuum particularium in se ⁊ dirrecte. Dō q vt patet per habita qꝛ sensus ē virt⁹ passiua ⁊ sentire est quodam pati fsus dirrecte in se nō percipit nisi illud a quo patitur ⁊ illud a quo imutatur querere ergo vtrum sit aliquis sensus qui dirrecte cognoscat actiones ⁊ imutationes factas in sensibus particularib⁹ ē querere vtrum sit aliquis sensus qui paciat ⁊ imutetur ab imutatione facta in particularibus sensibus ⁊ qꝛ h⁹i est cōis fsus iō cōis sensus dirrecte percipit imutationes factas a ipticularibus sensibus ⁊ quia ex.h. sensus vidꝫ qꝛ imutatur ab exteriori obō qui pōt percipe imutationem factam in visu pōt percipere ipsam visionem ⁊ ipsam actionem visus ⁊ qui potest percipere imutationes factas in omnibus sensibus potest percipere actiones omnium sensuum ⁊ quia.h. potest sensus ꝯmunis iō ipse dirrecte ⁊ in se percipit actiones omnium particularium sensuum debemus enim sic ymaginari q si radii solares inciderent in aquam ⁊ a splēdore in aqua generaretur splendor in pariete postea a splendore in pariete fieret splendor in oculo si paries sentiret non perciperet dirrecte splendorem factum in se ipso sed factum in aq qꝛ non imutaretur neqꝫ pateretur a se ipso factus splendido sꝫ imutaretur et pateret ab aqua splendente oculus tamē dirrecte pciperet splēdorem factum in pariete qꝛ imutaretur ⁊ pateretur a pariete splendido. sic qꝛ sensibilia exteriora imutāt sensus particulares sensus vero particulares imutati imutant sensum cōmunem fsus cōmunis dirrecte percipit imutationes factas in fsibus articularibus a quibus imutatur ⁊ patitur ⁊ fsus particulares dirrecte percipiunt obiecta exteriora a quibus imutantur ⁊ patiuntur. Ulterius forte dubitaret aliquis quomodo per litteram superius additam soluatur questio proposita videlicet an fsus senciant se sentire. Dicendum quod vt patet per habita actionem alicuius fsus particularis vt puta actionem visus siue visionē percipimus dirrecte ⁊ idirrecte. dirrecte qdeꝫ per fsum cōmunem. idirrecte vero per ipm visum siue per ipm fsum particularem. naꝫ ipse visus percipit actionem suam quodāmodo sicut percipit tenebraꝫ ⁊ dico quodāmodo quia licet non sit ibi plena similitudo est tamen ibi simile quantum ad.h. quia sicut visus non percipit tenebram in se ⁊ dirrecte ita nec actioneꝫ suam in se ⁊ dirrecte potest percipere. sed sensus cōmunis percipit eam in se ⁊ dirrecte est enim ibi.h. huiusmodi processus vt patet per habita quia paries coloratus colorat visuꝫ visus auteꝫ coloratus ⁊ imutatus a pariete quodāmodo colorat ⁊ imutat fsum cōmunem. ergo quia visio est quodāmodo colorata ⁊ imutat fsum cōmunem fsus cōmunis potest dirrecte visionem percipere. secundum.h. ergo dātur due solutiones in littera quarum vna est q visu non solū dicernimus lumen sed etiam tenebram ⁊ hec solutio deseruit prout sensus particulares cognoscunt actiones suas indirrecte sicut visu cognoscitur tenebra. alia solutō est quod visio est quodāmodo colorata ⁊ hoc deseruit prout sensus ꝯmunis dirrecte cognoscit huiusmodi actionem ⁊ imutationem. nam iō sensus cōmunis dirrecte cognoscit eam quia visus coloratus ⁊ imutatus a pariete vt dictū est quodāmodo colorat ⁊ imutat sensum cōmunem. cum ergo queritur per quid percipimus actiones sensuum particularium vt per quid videmus nos videre ⁊ audimus nos audire dici debet quod hoc cognoscimus per ipos sēsus particulares indirrecte ⁊ ad hoc deseruit solutio prima ⁊ etiam hoc idem cognoscimus p ipm fsum cōem dirrecte ⁊ ad hoc deseruit solutio fa.

lec. 29

V

Nus quisqꝫ quidem ⁊c. Postquā philosophus inquisiuit quomodo percipimus actionem fsuum particularium ex qua inquisitione aliquo modo potest nobis innotescere natura sensus cōmunis in parte ista plenius inuestigat naturam huius sensus ex differentia obiectorum. Ad cuius euidentiam sciendum qō aliquam differentiam obiectorū possunt percipere sensus particulares aliquam vero non possunt. nam differentia illa que non excedit genus proprii obiecti vt differentia albi ⁊ nigri q̄ nō excedit genus coloris potest percipi a visu differentia amari ⁊ dulcis que non excedit genus saporis potest percipi a gustu sed differentia albi ⁊ dulcis que excedit obiectum cuiuslibet fsus particularis a nullo tali fsu pōt cognosci sic etiam differentiam diuersoruꝫ obiectorum particularium nullus sensus particularis potest percipere duo ergo facit quia primo proponit differentiam illam quam possūt sensus particulares percipere. secundo ex differentia quam non possunt percipere inuestigat naturam sensus cōmunis ibi quoniam auteꝫ ⁊ album dicit ergo quod vnusquisqꝫ quidem. igitur sensus qui est in sensitiuo idest i proprio organo inquantum est sensitiuum idest inquātum est huiusmodi vnusquisqꝫ quidem igitur talis sensus est subiecti idest obiecti fsibilis respicit enim vnusquisqꝫ talis sensus aliquod proprium obiectum sensibile ⁊ discernit differentiam illius sensibilis obiecti idest obiecti vt visus quidem discernit album ⁊ nigrum gustus vō dulce ⁊ amarum similiter autē.h. se hꝫ ⁊ in aliis quia vnusquisqꝫ sensus existens i suo organo percipit differētias sui proprii obiecti. Notan̄ autē q sensus dicit esse in sēsitio siue i organo l'ꝯtrꝫ ē sensitiuū qꝛ ipm sensitiuꝫ. ⁊.

ipm organum est proprium sensus subiectum

Dubitaret forte aliquis quia videtur falsū eē ꝙ vnusquisqz sensus percipiat differentias sui proprii subiecti quia vel accipitur hic sbm pro organo in quo est sensus siue pro obiecto si autem accipiatur pro organo tunc verum est ꝙ ipm organum ē subiectū sensus tamen non est verum ꝙ sensus percipit differentias ꝓprii organi. nam si sensus non potest iudicare d' sensibili posito supra ipm multominus poterit iudicare de ipo organo in quo existit. nam propinquius est organum sensui quam eēt sensibile positum supra ipm amplius hanc eandem rationem possumus expressius declarare. naz sensus nihil percipit sine medio de eo autem ꝙ immediate ꝯiungitur sensui sensus dirrecte iudicare non potest. cum ergo materia immediate ꝯiungatur forme ⁊ quodlibet sbm sue ꝑfectioni qa semper potentia immediate ꝯiungitur actui organum in quo fundat' sensus tanqȝ propria ꝑfectio i proprio susceptibili dirrecte a sensu percipi nō poterit nō ergo potest itelligi ꝙ dictum ē de organo vt dicatur percipere sensus differentias ꝓprii subiecti qr percipiat differentias ꝓprii organi. Rursus non potest hoc intelligi de obiecto vt dicatur sensus percipere differentias ꝓprii subiecti qr percipiat differentias ꝓprii obiecti qr licet tales differentias percipiat tamen ipm obiectum vt videtur nō potest dici subiectum sensus ymo magis econuerso sensus dz dici sbm obi. nam semper patiens subicitur agenti non ecōuerso quare cū obm agat in sensum nō ecōuerso magis sensus subicit' obiecto qȝ ecōuerso. vñ ꝙ hic sbz accipit' ꝓ obiecto dicitur .n. sensus percipere differentias ꝓprii sbi quia percipit differentias ꝓprii obiecti dicit' autem ꝓprium obm habere rōnem subiecti ꝓpter duo. primo propter actionem ipsius sensus secūdo ꝓpter modū recipiendi eius prima via sic patet. nam sensus enim .h. ꝙ patitur ab obiecto ⁊ per .h. ꝙ imutatur ab eo habet iudicare de ipo ergo aliquo mō plus dicit sentire obm quam pati ⁊ imutari ab ipo. nam ⁊ aer patit' ⁊ imutatur ab odore nō tamen dicitur odorez sentire quia non habet iudicare de ipo ⁊ quia semper ea que spectant ad iudicium alicuius dicuntur esse sbā illi ipm obm dicitur eē sbm sensus iudicantum de ipo obō sensus iudicat sicut ergo est subiectum in scientia illud circa ꝙ versatur ꝯsideratio ⁊ iudiciū sciente sic ipm obiectum potest quodāmodo dici sbm eius. quia circa ipm versat' ꝯsideratio ⁊ iudicium ipius sēsus possz ēt adhuc adduci scdā via ex ꝑte modi recipiendi. nam cū forma habeat esse i obō magis materialiter in sensu vero magis spiritualiter qr hñtia esse magis materiale quodāmodo subiciuntur hñtibus eē magis spūale dicitur obm eē sbm sensus quia forma ⁊ spēs vt ē in obiecto hz eē melius quam in sensu. prima tamen via magis est ad ꝓpositum quod vero

obiciebat' qr patiens subicitur agenti paret ꝙ sentire plus dicit quaz pati vl' imutari ab obō nam sentire vltra huiusmodi imutationē īportat iudiciū ꝙ hz sensus de re sensibili rōne cuius ipm obm quodāmodo dici pōt sbm vt ꝑhabita ē manifestum ex .h. ergo pz ꝙ organuz ē sbm sensus ⁊ ēt obm ē quodāmodo sbm sensus. tamen aliter ⁊ aliter qr organum dicit' eē sbm qr in eo fundatur sensus tāquam in proprio susceptiō sed obm potest quodāmodo dici sbm sensus qr subicitur iudicio eius et quia circa ipm negociatur sensus sicut iudicans negociatur circa id de quo iudicat. Deinde cuz dicit quoniam autem et album posita differētia ad quam pñt attingere sensus particulare .h. ex differentia ad quam non possunt attingere inuestigat esse aliquē ulteriorē sensum qui dicit' cōmunis sensus ⁊ est super omnes particulares sensus circa quod tria facit p° quod dictū est. secundo inuestigat quasdam ꝯditiones huius sēsus. tertio mouet quādam dubitatōnem circa determinata. secunda ibi neqz vtiqz. tertia ibi at vero impossibile est dicit ergo quoniā autē album et dulce ⁊ unūquodqz sensibilium qño differt ad vnūquodqz sensibile discernim' quodam .i. quadam virtute et sentimus quia differunt necesse est sensu aliquo .h. sentire quia talia sensibilia sunt quare ⁊ manifestum ē qm caro nō est vltimuz sēsitiuum .i. non est illō ad ꝙ stat vltimum iudicium de sensibilibus nec est illud ꝙ potest hanc differentiam discernere qr tunc necesse essz ipm sēsitiuum tactus per carnem tangens .h. sensibilia discernēs discernere inter ea ⁊ tunc supplenda est ratio ꝙ si organum tactus non est vltimum sēsitiuum nec etiam aliquis alius sēsus particularis potest dici vltimus sēsus sed oportet dare aliquem vlteriorem sensum super omēs particulares sēsus qui dicitur cōmunis sensus. Notandum autem ꝙ sensus cōmunis ē quodāmodo terminus omnium sensuum particulariuz qr imutationes facte in omnibus sensibus particularibus terminantur ad ipm ⁊ quia terminus hz rōnem vltimi pōt sēsus cōmunis dici quodāmō vltimū sensitiuum. Notandum ēt vim rationis phi in hoc ꝯsistere ꝙ si dulce ⁊ album sunt sensibilia oz ꝙ dñam dulcis ⁊ albi pcipiamus per aliquem sensum sed nullus sensus pticularis pōt percipere dñam dulcis ⁊ albi nec aliquis sensus particlaris potest discernere dñam cuiuslibet obiecti sēsibilis ad qōlibet obiectum sensibile. ergo est dare aliquez vlteriorem sensum vt sensum cōmunem per quem has differentias possumus cognoscere

Notañ ēt rōem phi esse ꝓ locum a maiori tñ si aliqs pticularis sēsus possz pcipere dñaz dulcis ⁊ albi ⁊ dñam cuiuslibz obi sensibil' ad quodlz obm sensibile maxie hoc faceret tact' q. quodāmodo ē fundamētū oium sensuū scdz .h. ergo tactus ꝑ carnē .h. oīa sēsibilia attigēs

statim discernere posset differentiaz inter ea sed hoc videmus eē falsum quia nec per carnē nec per tactum possumus percipere differentiam dulcis et albi nec differentiam cuiuslibz obiecti sensibilis ad obiectum quodlibz sensibile ergo caro.i.tactus nō est vltimuz sensitiuum vl' non est vltim⁹ sensus. sed oportet dare aliquē vlteriorē sensum vt sensum cōmunem p quez tales differentias discernamus. Deinde cum dicit neqz vtiqz seperatis inuestigat quasdam cōditiones ipsius sensus cōmunis circa q̄ duo facit secundum q̄ duas tales cōditiones inuestigat. nam primo inuestigat et ostendit q̄ sensus cōmunis ē virtus vna nō seperata. 2o inuestigat et ostendit q̄ in vno tempore non seperato sed simul percipit et iudicat differentiaz obiectorum ibi q̄ autem neqz in seperato dicit ergo q̄ neqz vtiqz seperatis idest p seperatas virtutes vel vt habet alia littera neqz vtiqz separatim cōtingit discernere q̄ alterum sit dulce ab albo sz oportet vno aliquo idest vna aliq̄ virtute vtraqz manifesta eē sic.n.eēt si per alteras virtutes perciperemus album et dulce sicut siquidem ego sentio.h.idest dulce illud autez idest album tu sentis manifestū vtqz erit q̄m altera sunt adinuicem dulce et album quia aliz paciot ego a dulci et aliter tu ab albo. planum ē ergo hec eē altera sed nō erit nota ista alteritas nec ista diuersitas nisi vnus aliquis sensus cognoscat vtraqz ideo subdit oz autem vnum et eūdem dicere quoniā alterum enim esse dulce ab albo idem dicit quare sicut dicit sic et intelligit et sentit. nam istud dicere pcedit ex aliqua apprehensione interiori. si ergo non est nota differentia dulcis et albi nisi vnus cognoscat et vnus dicat talem differentiam q2 istud dicere pcedit ex aliqua apprehensione interiori oz ipam virtutem interiorem apprehēdentem hanc dīam eē vnaz et q2 sensus cōmunis apprehendit hanc differentiā ergo sensus cōmunis ē vna virtus iō concludit q̄ quidez igitur non possibile sit iudicare seperata.i.per virtutes seperatas eē seperata idest eē distincta dulce et album palam sup est per iaz dicta. Dubitaret forte aliquis q2 non videtur rō phi bona eē quia non est simile de duobus hominib⁹ cognoscentibus dulce et album et de vno et eodē homine per diuersas virtutes cognoscēte vtraqz. nam si vnus homo cognosceret dulce et ali⁹ cognosceret album et non eēt tertius homo q cognosceret vtraqz licet aliud eēt dulce ab albo. ista tamen alietas eēt ignota et non esset scita attamen si vnus homo per vnam virtutez vel per vnum sensum cognoscit albuz et p aliū sensum cognoscit dulce postquam est vnus homo vel vna anima cognoscens vtraqz quātū cūqz h. sit per varias virtutes videtur quod satis sit nota differentia inter vtrūqz nec pter h. vt videtur oportet ponere vlteriorem virtutem. dicendū q̄ simile phi sufficiēs est vt ad

propositum spectat ad cuius euidentiam sciēdum quod a substantia anime imediate non egreditur aliqua actio nec aliquis mot⁹ nec aliqua cognitio nisi mediante aliqua virtute. vnde anima non est imediatum sentiens sed est primum sentiens vt superius dicebatur sentit enim anima mediante aliqua potentia sensitiua ita quod sentire egreditur ab anima principaliter sed a potentia illa egreditur proxime et imediate. si ergo anima per vnum sensuz cognosceret dulce vt per gustum et per alium sensum cognosceret album vt per visum et nō eēt vnus aliquis alius sensus cōmunis per quez cognosceret vtrūqz ignota esset differētia vtriusqz quantum ergo ad hoc simile est sicut si diuersi homines cognoscerent illa et non eēt aliquis vnus homo qui cognosceret vtrūqz. nam si anima cognoscat differentiam inter album et dulce. planum est quod non cognoscit differentiam illam per visum quia visus per se nō apprehendit dulce nec cognoscit eam per gustum quia gustus per se non apprehendit album vel igitur oportebit dicere quod cognitio differentie huius vel quod iudiciuz de hac differentia imediate procedit a substantia anime absqz aliqua alia virtute quod est impossibile vel oportet dicere quod anima habeat aliq̄ vnam cōmunem virtutem vel aliquem vnū cōmunem sensum cognoscentem vtraqz atqz eo ipo quod cognoscimus differentiam albi et dulcis et eo ipo quod cognoscimus differentiā inter diuersa obiecta diuersorum sensuuz particularium. oportet ponere aliquem cōmunez sensum et oportet dicere quod ille cōmunis sensus sit virtus vna non seperata quod probare volebamus. Deinde cum dicit quod autē neqz in seperato quia vt dicebatur. duo declaranda erant de sensu cōmuni videlicet quod ē virtus non seperata et quod iudicat in tempore non seperato ideo declarato. primo hic declarat secundum dicens quoniaz autem neqz in seperato tempore hoc iudicat hinc sup est manifestum quia sicut idem idest sicut eadez virtus. dicit quod alterum est bonum et malum vel quod alterum est dulce et album sic et quando dicit alterum quoniam enim alterum nunc est alterum sup est et quia in illo instanti et in illo tempore in quo dicitur esse alterum nunc est et alterum non secundum accidens accipitur ipm quando idest ipm temp⁹ nam tunc acciperetur quando secundum accidens quando illud tempus et illud quando in quo hic diceret referetur ad dicentem non ad rem dictam ideo subdit dico autem puta nunc dico quoniam alterum. non tamen quoniam nunc est alterum sed sic dicit et nunc alterum et quoniam nunc alterum et quia illud quando non refertur ad dicentem et non accipitur p accidens vt q̄ dicat nūc alterum sz nunc dicat nūc eē alterum imo refert ad rez dcāz vt q2 nō

solū nūc dicit alter℞ ꝫ et nunc dicit et alterum oportet iō ꝙ simul apprehēdat utrūqꝫ iō ꝯclu dit simul. ergo sup̄ apprehendit utriqꝫ quare ī seperabile. i. un a īseperabilis uirtus et tēpore īseperabili idest non seperabili idest simul et in eodem tempore sup̄ꝰ iudicat de vtroqꝫ. Du bitaret forte aliquis quomō illud quando ꝛ il lud tempus in quo sēsus cōmunis dicit album esse aliud a dulci vel quodlibet aliud sēsibile di cit esse differens ab alio nō accipit ſm accidēs

Dicendum q. h. dupliciter potest exponi q̄ rum una expositio tacta est in littera ad quaꝫ uidetur declinare themistius. alia est expositio q̄ꝫ uidetur tangere cōmentator uno enim mō respectu alienantis re℞ potest sumi tempus ꝑ accidens qm̄ illud tempus non refertur ad res alias. sed ad dicentem. nam si ꝓferat. h. pro positio sor. dicit nūc esse aliud dulce ab albo li nūc potest ꝯponi cum li dicit uel cum li est. nā si componat cū li. dicit tunc est sēsus dicit nūc idest nūc loquit de illa alienātē ſꝫ si ꝯponatur cum li esse tunc ē sēsus ꝙ nūc sit illa alienitas ali ud est. n. nūc loq̄ d̄ alietate ꝛ aliō nūc alienita tem est accidit enim rebꝰ aliis ꝙ quis nūc lo quatur de alietate ea℞ ergo si capitulo nūc vł illud tempꝰ refert ad dicentem accipit per ac cidens respectu rerū sed si refert ad res dictas nūc accipit per se respectu earū. hoc uiso scien dum ꝙ si quis hodie videret sortem album ꝛ cras videret platonem nigrū bene posset nunc loqui de alteritate ꝛ de dissimilitudine plato nis ad sortem tamen nō posset dicere qō nūc plato esset dissimilis a sorte. qꝛ cum non ap prehendat eos simul posset illo tempore inter medio alter mutare colorē ꝛ sic non esset dissi milis sed simul itaqꝫ possum nunc loqui d̄ alte ritate socratis ꝛ platonis dato ꝙ simul nō ap prehendam vtrūqꝫ sed si li nūc nō refertur ad dicentem. sed ad res dictas vt non qꝛ dico nūc sed quia dico esse nunc sor. dissimilem platoni oportet ꝙ simul apprehendam sor. ꝛ platoneꝫ quia non posset uere dicere ꝙ si sor. esset nunc dissimilis a platone nisi simul apprehenderē vtrūqꝫ qꝛ si apprehenderē eos successiue forte fieret īmutatio in altero eorum et tunc quādo dicerem eos esse dissimiles ꝓpter mutationeꝫ factam nō eēnt dissimiles. sed similes est ergo intentio phī quod per sensum cōmunem nō so lum possumus dicere albū esse differens adul ti ita ꝙ li nūc referatur ad dicere vel ad dicen tem ꝛ accipiat per accidens sed etiā per sensum cōmunem possumus dicere nūc talem dr̄iam ita ꝙ li nūc referatur ad ipꝫ esse ꝛ ad ipsas res differentes ꝛ accipiatur per se ꝛ mo ſm ipm li nūc potest determinare vtrūqꝫ videlicet tam dicerē q̄ꝫ esse vel tam dicentem. quā res ipsas nam per sēsum cōmunem possum nūc dicere vel nūc loqui de alietate dulcis ꝛ albi ꝛ possū dicere ꝙ nunc sit illa alietas sed ego nō possē recte dicere ꝙ album esset nunc aliud a. dulci

nisi nūc ꝛ simul apprehenderē vtrūqꝫ ergo sen sus cōmunis per quem. h. iudico simul appre hendit utrūqꝫ. ideo philosophus cōcludit qō sic dicit ꝛ nunc ꝙ est aliud ꝛ dicit quoniā nūc est aliud ita quod li nunc determinat li dicere ꝛ determinat li esse ꝛ quia. h. nō posset esse nisi si mul apprehēderem vtrūqꝫ. ideo subdit ꝙ si mul. ergo sup̄ꝰ apprehendit utrūqꝫ ꝯmentator autem uidetur aliter exponere textum istum ad cuius euidentiam sciēdum ꝙ sicut aliqua pūt eē siml̄ loco ita pūt eē siml̄ tp̄re locus aūt du plex est ꝓprius ꝛ cōmunis in loco autem pro prio duo corpora nō possunt esse simul sed in lo co cōmuni multa corpora possunt simul esse vt dicuntur plures homines esse simul si sint in eadem domo vel si sint sibi inuicem propiqui per se ergo illa sunt in eodem loco que sunt ī eo dem loco proprio sed aliquo modo ꝛ quasi per accidens sunt in eodem loco ꝛ sunt simul ſm locum que sunt in loco propinquo. sic per se lo quendo illa sunt proprie in tempore que sunt ī eodem tempore simpliciter sed illa sunt aliquo modo simul in tempore que sibi inuicem quasi immediate succedunt vt si quasi statim post vnum fieret aliud illa aliquo modo essent si mul secundum tempus posset ergo quis dicere quod sēsus cōmunis simul apprehendit dulce ꝛ album quia statim post apprehensioneꝫ vnꝰ apprehendit aliud apprehensio ergo huius ꝛ illius esset in eodem tempore non per se sed quasi per accidens. ad. h. ergo excludenō ait phūs ꝙ in eoō qm̄ ꝛ ī eodem tempore per se ap prehendit sēsus cōmunis illa diuersa quia per huiusmodi sensum non solum nunc dicimus vel nunc loquimur de tali diuersitate sed etiā possumus dicere quod nunc sit talis diuersitas quod esse non posset nisi simul ꝛ in eodem tem pore per se vel etiam in eodem nunc apprehē deremus illa. Deinde cum dicit at vero impossibile mouet quandam questioneꝫ circa pretacta circa quod duo facit quia primo mo uet huius questionem. secundo soluit eam ibi ergo simul quidem dicit ergo at vero impossi bile simul secundum contrarios motus moue ri idem autem indiuisibile et in indiuisibili tē pore. nam si dulce sit mouet sensum cōmuneꝫ aut intellectum amarum autem mouet ipm contrarie ꝛ album mouet ipm aliter quaꝫ dul ce vel amarum cum impossibile sit idē indiui sibile in tempore nō diuisibili moueri tot diuer sis motibus. impossibile est quod sensus ꝯmu nis simul moueatur ab omnibus istis ꝛ quod simul apprehendat omnia ista quod est cōtra determinata. Notandum autē philosophū in hoc capitulo sepe cum nominauit sensum nominauit ꝛ intellectum cuius duplex potest esse ratio quarum vna est quod tam per sensū cōmunem quam per intellectum possumꝰ co gnoscere huiusmōi dr̄iam diuersoꝝ obiectoꝝ iō hic simul loquitur de vtroqꝫ vel possumus

dicit quod non sunt plene visa est differentia inter sensum et intellectum sed .h. differentia plenius habebit in sequenti capitulo ideo nunc quo ad differentiam quoddammodo indistincte loquitur de utroque. Deinde cum dicit ergo simul quidem solvit ad obiectionem factam. circa quod tria facit quia ponit quandam solutionem calumpniosam. secundo obicit contra solutionem illam. tertio ponit solutionem rectam secunda ibi aut non possibile. tertia ibi. sed sicut quod vocant. dicit ergo sensitivum commune quod iudicat de omni huiusmodi differentia simul quidem in numero est indivisibile et inseperabile sed ratione et secundum esse seperatum. ideo subdit quod est quodammodo divisibile illud quod sentit divisa. et est autem quid indivisibile quia secundum esse quidem .i. secundum rationem est divisibile loco et numero indivisibile. Notandum autem solutionem hanc in hoc consistere quod sensus communis licet sit unus subiecto et loco est tamen plura secundum esse et rationem secundum hoc ergo sensus communis est unus materialiter sed est plura formaliter et quia est aliquo modo plura potest simul moveri contrariis motibus et simul apprehendere diversa. Deinde cum dicit aut non possibile obicit contra solutionem datam dicens aut non possibile supple est quod sensus communis actu moveatur contrariis motibus si sit indivisibile quia potentia quidem idem et indivisibile contraria quia idem potest moveri contrariis motibus secundum esse autem idest secundum actum supple non movetur idem contrariis motibus sed in operari .i. secundum actum quod supple movetur contrariis motibus divisibile oportet esse et subdit quod impossibile est album et nigrum esse simul quare neque possibile est pati simul species ipsorum sed huiusmodi est sensus et intelligentia quod simul patitur et recipit actu species ipsorum ergo non est unus et indivisibilis ut prefacta solutio pretendebat. Deinde cum dicit sed sicut quod vocant dat solutionem rectam dicens quod sensus communis se habet quasi punctus quia sicut punctus potest esse terminus diversarum linearum sic et sensus communis est illud ad quod terminantur diversi sensus particulares quia sicut punctus est quoddammodo unus et quoddammodo duo sic et sensus communis est aliquo modo unus et aliquo modo plura. ideo ait quod sicut illud quod quidam vocant punctum est aliquo modo unum et aliquo modo plura sic et sensus communis est aut unum aut duo et sic idest uno modo est divisibile sic idest alio modo est indivisibile secundum quod quidem igitur est indivisibile et secundum quod quid est unum sic est discernens et iudicans simul secundum vero quod est divisibile utitur simul aliquis eodem signo .i. eodem principio sensitivo bis sicut utimur eodem puncto bis prout est terminus diversarum linearum ideo subdit quod inquantum quidem igitur utitur quis illo termino idest illo sensu pro duobus iudicat duo et seperata sunt que iudicat et seperato modo iudicat de illis inquantum vero est quid unum iudicat uno modo et simul. Notandum autem quod sensum communem apprehendere diversa simul non potest esse nisi aliquo modo sit plura et ideo vel dicemus quod sensus communis sit unus materialiter et subiecto sed plura sit formaliter et secundum esse ut dicebat solutio prima vel dicemus quod sit unus secundum se. et sit plura secundum instrumenta et secundum organa ut innuit .h. solutio secunda acceptabilior est autem .h. secunda solutio quam prima quia si poneremus sensum communem plura formaliter non bene possemus saluare quomodo iudicaret differentiam obiectorum quia si esset sensus communis diversi sensus formaliter ita quod unus sensus apprehenderet unum sensibile et alius aliud vel oporteret dare tertium sensum apprehendentem utrumque vel esset ignota differentia obiectorum ut superius dicebatur quod si diceretur sensum communem non sic esse divisum formaliter ita quod realiter sint plures sensus sed solum secundum aliquem modum intelligendi esset quoddammodo plura tunc contra .h. vadit ratio philosophi quia si solum secundum aliquem modum intelligendi esset plura quomodo posset realiter moveri simul actu diversis actibus vel motibus non videtur possibile propter quod dicamus quod sensus communis est unus in se sed habet diversa organa quia omnes sensus particulares sunt quasi organa huius sensus communis et propter hanc diversitatem organorum potest esse terminus diversarum immutationum sicut unus punctus potest esse terminus diversarum linearum sensus ergo communis est unum et plura inquantum est unum iudicat simul differentiam obiectorum inquantum vero est plura secundum organa ut inquantum est terminus plurium immutationum potest variis motibus moveri. Notandum etiam quod secundum themistium primus visus non est in pupilla neque primus auditus in auribus. neque primus gustus in lingua. sed omnes hi sensus currunt ad principale iudicium sunt in primo sensitivo idest in sensu communi ergo omnes hi sensus quinque ut themistius ait quantum ad sensitivos spiritus derivantur ex uno fonte. nam species sensibiles procedunt a sensu communi tanquam ex fonte et derivantur usque ad sensus particulares tanquam ad quedam organa. dicit etiam idem themistius quod hi quinque sensus particulares tenent locum nunciorum sed sensus communis tenet locum regis aut principis. multi ergo sunt nuntiantes. nam per omnes hos quinque sensus quasi per quedam organa denuntiantur sensibilia ipsi sensui communi sed ipse sensus communis tanquam rex et princeps iudicat de ipsis sensibilibus nunciatis et de immutationibus factis in sensibus. ultimo epilogat circa determinata dicens quod de principio quidem igitur secundum quod dicimus animal esse sensitivum idest animal posse sentire idest de ipso principio sensitivo vel de ipso sensu secundum quem sentit animal determinatum sit hoc modo.

lec. 30.

Uoniam autē duabus diffe
rentiis dubitat ab aliquib⁹
vbi incipiat terti⁹ liber vt
supra dicebat᷑ ꝛ q̄uis.h.q̄ȯ
nō sit multū pficua sunt ta-
men de.h.diuerse sn̄ie vt di
cebatur.nam qdā₃ incipiūt
hunc tertiū in illo capl̄o quo
niam autē non sit sensus.s₃ vt dicebatur hec i
titulatio nō̄ videtur rōnalis.nam in secundo
libro determinat᷑ de sensu.in tertio vero del
tellectu.in illo autem capitulo nihil agitur de
itellectu.si autem aliqua mentio fit ibi de itel
lectu.h.est quoddāmodo per accidens vt in
quantum nōdum ostensum erat quomodo in
tellectus differt a sensu.videre ergo restat vt᷑
liber tertius incipiat in.h.capitulo vel in ca-
pitulo illo de pte autē anime dicendum ꝙ cū
volens determinare de itellectu debeat ipm̄
separe ab aliis virtutibus.ad tertium librum
in quo determinat᷑ de intellectu pertin₃ istud
capitulū in quo distinguit᷑ intellectus a sensu l
cipiendo ergo hic tertiū libru₃ dicamus quod
phūs in hoc tertio vult determinare de intel
lectu.circa ꝙ duo facit q₂ primo seperat ꝛ di-
stinguit intellectum a sensu ꝛ a fanta⁹.2o inci
pit determinare de ip̄o itellectu ibi de pte aūt
anime.circa primū duo facit q₂ primo seperat
intellectum a sensu.2o d̄terminat quid ē fanta⁹
ꝛ seperat intellectū a fantasia.circa primum
duo facit q₂ primo aīt antiquos opinatos fu-
isse itellectum esse sensum.secundo destruit opi
nionem antiquoꝝ ꝛ ostendit intellectum esse
differētem a sensu ibi ꝛ tamen oportuit.circa
primum quatuor facit secundum ꝙ quatrupli
citer ostendit opinatos fuisse itellectum esse sen
sum.nam primo.h.ostendit ex differētiis ani
marum.secūdo ex opiniōe empe.tertio ex opi
nione homeri.quarto ostendit.h.idem ex mō
cognoscendi quē₃ dicebant antiqui habere ani
ma₃.secūda ibi et antiqui.tertia ibi idem aūt
his.quarta ibi.omnes.n.hi.dicit ergo quoniā
aūt maxime antiqui diffiniunt.i.determināt
ꝛ distinguunt aiam duabus differentiis videl₃
motu secūdum locum ꝛ in eo ꝙ est itelligere et
discernere ꝛ sentire ꝛ subdit ꝙ videt᷑ autem in
telligere ꝛ sapere esse tāquam quoddam senti
re q₂ in vtrisq₃ his.i.tam per itelligere quam
per sentire anima iudicat ꝛ cognoscit aliqd ho
rum que sunt.i.de entibus. Notandu₃ aūt
ꝙ si anima nō distinguit᷑ nisi duabus drīīs vi
delicet motu ꝛ cognitione vt dicebant antiqui
ita ꝙ vna differentia anime sumat᷑ ex eo ꝙ ē
principium mouendi alia vero ex eo ꝙ ē prin-
cipiu₃ cognoscendi.igit᷑ si nō sunt nisi he due dif
ferentie oportet oēm cognitionē aīe ptinere ad
vnum genus ꝛ esse quoddāmodo vnum.quia
si cognitiones anime ēēnt plures ꝛ diuerse dif
ferentie anime ēēnt plures quam due ga vna
ess₃ differentia put anima ēēt principium mo
uendi.secūda ess₃ prout ess₃ principiū cognoscē
di secūdum cognitionē vnam ꝛ tertia esset put
esset principium cognoscēdi secūdum cognitio
nem aliam.igitur si motus secūdum locu₃ nō
facit nisi vnam differentia₃ et cognitio non fa
cit nisi vnam differentiam oportet ꝙ omnis
cognitio anime sit quoddāmodo vna cognitio
et q₂ anima cognoscit p sensum et per itelle-
ctum eadem erit cognitio sensitiua et itellecti
ua et idem erit sensus ꝗ̄ intellectus. Dein
de cum dicit ꝛ antiq ostendit.h.idem p opinio
nem emp̄.dicens ꝙ ꝛ antiqui aiunt ide₃ esse
sapere ꝛ sentire sicut emp̄.dixit qui vult ꝙ ad
pn̄s.i.ad pn̄s tempus ꝛ ad pn̄tem hora₃ vo
luntas augetur ꝛ in hominibus ꝛ in aliis si alia
ab homine habēt intellectū vnde cis tam ho-
minibus quam aliis sup̄ diuersitas temporis
vel horarū semper p̄siat sapere alter a.i.diuer
sa q₂ s̄m emp̄.s̄m ꝙ diuersificabat᷑ tempus ꝛ
hora sic diuersificabat᷑ nostrum sapere ꝛ n̄r̄m
itelligere sed.h.nō esset nisi itellectus esset sen
sus ergo ex opinione emp̄.patet antiquos opi
natos fuisse itellectum esse sensum. Notan-
dum autem ꝙ dubium ē apud quosdam.vt᷑
aliqua animalia ab homine habeant itellectū
hoc autem ꝯsurgit ꝓpter duo primo propter
ip̄a corpora supercelestia que ponuntur aiata
volunt.n.qdam ꝙ ex corpore celi ꝛ ex ei⁹ aia
fieret vnum secūdum esse ita ꝙ celum ess₃ ani
mal ꝛ.h.videntur sonare verba auicene i me
thematica sua dicentis ꝙ celum ē animal obe
diens deo.secundo.h.pōt ꝯtingere ꝓpter que
dam alia aīalia dicuntur.n.pigmei non hōies
esse et tamen dicunt᷑ hr̄e itellectum ab aliqu-
bus.ideo phūs hic ait ꝙ in hominibus ꝛ i aliis
animalibus auget᷑ voluntas ad pn̄s sup̄ si ali
qua alia animalia ab homine habeāt itellectū
Dubitaret forte aliquis vnde sequitur ista
ꝯclusio ꝙ si voluntas hoīs augetur ad pn̄s
ꝙ itellectus sit sensus.dō ꝙ sicut appetit⁹ nā
lis sequit᷑ forma₃ nālem sic appetitus anime
sequitur forma₃ apphensam.nam sicut ad for
ma₃ grauis sequitur iclinatio ad aliquem mo
tum vt ad deorsum sic ad forma₃ apprehen-
sam sequitur inclinatio ad aliquem motu₃ vt
ad fugam si illa forma apprehendat᷑ sub rōne
nocui vel ad prosequtionem si apprehēdatur
sub rōne ꝓficui ꝛ illa iclinatio sequens appre-
hensam formam dicitur appetitus anime cū
igitur duplex sit cognitio sensitiua scilicet ꝛ in
tellectiua vt supra dicebat᷑ duplex erit appeti
tus sensitiuus scilicet ꝛ itellectiuus appetitus
autem itellectiuus dicitur voluntas.ꝛ quia vo
luntas sequit᷑ cognitionē intellectiuā idem erit
iudicium de intellectu ꝛ voluntate quare si vo
luntas est virtus organica ꝛ corporalis erit et
itellectus dicere autē ꝙ voluntas augetur ad
pn̄s tempus cum tempus sit passio motus ce
lestis ē dicere ꝙ voluntas auget᷑ ꝛ minuatur
secūdum motum celestē vel ē dicere ꝙ volun

tas sit subiecta celesti motui sed nihil directe
subicitur celesti motui vel motui corporis ali-
cuius nisi quod est quid corporale erit igit se-
cundum.h. voluntas virtus corporalis et orga
nica et per consequens intellectus erit etiam
virtus corporalis et organica et quia tota diffe
rentia inter intellectum et sensum est quia intel-
lectus non est virtus organica sed sensus qui ponit
intellectum virtutem organicam dicit intellectum
esse sensum dicens ergo quod voluntas hominis au
getur ad presens tempus et dicens quod diuersitas
temporis facit nos altera idest diuersa sapere
et intelligere vt patet ponit intellectum esse sensum
quod declarare volebamus. Deinde cum
dicit idem autem hiis ostendit hoc idem per
opinionem homeri dicens quod idem autem huius
vult et id quod est homeri. nam id quod est dictum ho
meri concordat cum hiis dictis empe. quod in
tellectus sit sensus, dicebat enim homerus quod is
intellectus est in terrenis hominibus qua-
lem inducit in die pater virorum deorumque
idest sol. Notandum autem quod sol dicitur pa
ter virorum idest hominum quia facit ad gene-
rationem hominis iuxta illud phi secundo phi
corum homo generat hominem ex materia et
sol dicitur etiam sol pater deorum idest planeta-
rum quia omnes plante recipiunt lumen a sole.
Notandum etiam quod dicebat homerus ho
minem habere talem voluntatem qualem ad-
ducebat sol in die quia sol potissime est plane-
ta diurnus et non nisi de die stat supra emispe-
rium nostrum. et ideo potissime de die habet
effectum sup nos. Dubitaret forte aliquis
vtrum intellectus noster subiciatur motui so-
lis vel motui supercelestium corporum dicendum
quod cum sol et vlr omnia supercelestia cum sint res
corporales directe non possunt habere domi-
nium nisi sup corporalia et quia homerus sim
pliciter et absolute profitebatur intellectum nostrum
esse subiectum motui solis oportebat ipsum conce
dere intellectum esse virtutem corporalem et p
consequens cogebatur concedere intellectum non differre
a sensu debemus enim diligenter notare quod
semper actiua sunt quod huiusmodi sunt forma-
liora passiuis quia semp agens agit vt est in actu
et vt est quid formabile et semp patiens patitur ut
est quid in potentia et vt induit quandam ratio
nem materie et quia immaterialia sunt ipse forme in
tellectus. s. qui est virtus immaterialis simpli-
citer est formalior omni corpore et directe nul-
li actioni corporali potest esse subiectus asserere.
ergo simpliciter et absolute quod talis intelle-
ctus insit hominibus qualem adducit ei sol vt
asserebat homerus est asserere intellectum esse
virtutem corporalem et per consequens esse sensum. cum
ergo queritur vtrum intellectus noster subiciatur
motui solis vel motui supercelestium corporum
patet quod directe hoc esse non potest quia p in-
tellectum directe non subiciuntur stellis. immo
ut ptholomeus in centiloquio suo sapiens do

minabitur astris. indirecte tamen intellectus noster
aliquo modo subicitur supercelesti motui. nam licet
intellectus noster non sit fantasia. nunquam tamen
est sine fantasia quia nihil possumus intelligere
sine fantasia leso organo fantasie impeditur ope
ratio intellectus igitur cum fantasia sit virtus
organica et corporalis et p consequens sit subiecta motui
sup celesti orbis intellectum nostrum non directe et
in se sed indirecte et propter fantasiam habere ali
quam ordinationem ad supercelesti corpus ita quod
per motum supercelestis corporis poterit aliqua
lesio causari in organo fantastico qua lesione causata i-
peditur operatio intellectus quare quodammodo indi-
recte intellectus noster subicitur supercelestium mo
tibus. Deinde cum dicit omnis enim osten-
dit hoc idem vz quod antiqui phi opinati sunt intel
lectum esse sensum ex modo cognoscendi quem di
cebant habere animam dicens quod omnes enim
hii. i. omnes antiqui phi opinabantur intelligere
esse quid corporeum quia sicut et sentire sic et sapere secundum
eos fiebat quia simile cognoscitur simili sicut deter
minauimus in rationibus secundum principium. i. in ratio-
nibus quas diximus in principio. i. in primo li
bro. tunc ergo supplenda est ratio quod. h. esse non
posset nisi intellectus esset sensus ergo antiqui phi
posuerunt intellectum esse sensum. Notandum
autem quod vt in primo libro tangebatur secundum anti-
quos phos omnis cognitio fiebat quia simile simili
cognoscebatur. ideo vt anima cognosceret omnia po
nebant eam compositam ex omnibus ponebant. n.
eam compositam ex terra et aqua ex aliis elemen
tis vt p terram cognosceret terram et p aquam
aquam et sic de aliis ponebant ergo quod omnis co-
gnitio fieret p quandam similitudinem corporalem nec
distinguebant de sensu et intellectu. tam sentire
quam intelligere dicebant fieri p similitudinem
corporalem quod esse non posset nisi esset intellectus vir-
tus corporalis et p consequens nisi esset sensus. ergo ex ipso
modo cognoscendi quem dicebant antiqui ha
bere animam oportebat eos concedere quod idem esset
sensus et intellectus. Deinde cum dicit et tamen
oportuit improbat opinionem antiquorum omnia
intellectum non esse sensum. circa quod duo facit. quia
primo destruit et improbat opinionem antiquo-
rum quantum ad modum ponendi. secundo destruit et im
probat ipsam opinionem in se omnis intellectum non
esse sensum ibi quod quidem igitur ad euidentiam autem
prime partis sciendum quod vnus modus ponendi
quare antiqui dicebant intellectum esse sensum fu
it quia credebant quod p similitudinem corporalem
simile simili cognosceretur. circa. h. ergo duo facit. quia
primo increpat hunc modum ponendi. secundo remo
uet quandam cauillosam euasionem que posset
fieri circa illud quod dixerat ibi vnde necesse continue
tur autem sic phi in tradendo modum cognitionis
anime solum tradiderunt qualiter anima scit et co
gnoscit quia dicebant quod simile simili cognoscebatur non
tamen dixerunt qualiter anima ignorat et decipitur et
tamen dicendo de cognitione anime oportuit simul
ipsos dicere de deceptione eius. immo magis

apoztuit eos dicere ð deceptione quā̄ de cognitione qꝛ magis ꝓprium ē aīalibus ignorare ꝗ̄ scire ꝛ plurimum tp̄s aīa ꝑficit in.h.i.ignorantia quā̄ in scia coiter.n.homines ꝑ plus tēporis sunt ignorantes ꝗ̄ scientes. Deinde cum dicit vnde necesse remouet quandam cauillosam rn̄sionem possibdem fieri circa illud ꝙ dixerat dicens vnð suppl̄e qꝛ antiqui nihil loquuti sunt de deceptōne necesse ē aūe dicere vt quidā̄ dicunt omnia que videntur vera eē ita ꝙ verum sit in apparendo ꝛ ꝙ anima nūquam decipiatur.aut necesse ē eos dicere deceptōnem eē tactum.i.ꝑ tactum dissimilis.h.n.vꝫ decipi ꝑ dissimile contrarium ē ei ꝙ ē cognoscere simile sibi.ſꝫ hec cauillosa rn̄sio nō pōt stare quia videtur aūt ꝛ deceptio ꝛ scia eadem eē contrariorum si ergo simile ꝑtinet ad sciam ꝑtinebit et dissimile ꝛ si dissimile ꝑtinet ad deceptōnem ꝑtinebit ꝛ simile. Notandum ꝙ si antiqui phi increparentur de insufficiētia qꝛ dixerūt qualiter anima cognoscit ꝛ non dixerunt qualiter decipitur ꝛ ignorat dupliciter se possent excusare primo qꝛ forte dicerēt vt multi antiqui dixerunt ꝙ verū erat in apparēdo ita ꝙ nihil esset verꝫ nisi qꝛ appareret sed si quicquid appareret eēt verum nunquam anima deciperetur sm̄ h.ergo non oportuit antiquos loqui ð deceptione qꝛ aīa nunquā decipitur sed.h.rn̄sio nulla est qꝛ vt dictum ē planum ē ꝙ anima decipitur ꝛ ignorat imo magis ꝓprium ē ei ignorare ꝛ decipi qꝛ scire qꝛ plurimum tp̄a apponit i ignorantia quā̄ in scia. Sc̄o se possent excusare antiq dicendo ꝙ sicut anima cognoscit tangendo uel attingendo simile sic decipitur tangendo vel attingēdo dissimile.non ergo oportuit antiquos dicere qualiter aīa decipitur quia cū̄ dixerūt qð cognitio sit ꝑ simile satis dederunt intelligere ꝙ deceptio sit ꝑ dissimile. De prima ergo rn̄sione non curat phūs qꝛ apparet ipo sc̄o nulla eē sed hanc sc̄am responsionem destruit ostēdens non esse verum ꝙ si simile facit ad sciam ꝙ dissimile ꝑtineat ad ignorantiam qꝛ eadem videtur eē scia e deceptio ꝯtriorum.cum ergo simile ꝛ dissimile sint ꝯtraria vel ambo ꝑtinebunt ad sciam ita ꝙ si vnum sciatur ꝛ aliud scietur vel ambo ꝑtinent ad deceptiōem ꝛ ignorātiam ita ꝙ si circa vnum cadit deceptio cadet ꝛ circa aliud omnino ergo sunt rep̄hensibiles antiqui nihil dicendo de deceptione anie nec poterant se excusare ꝙ si cognitio fiebat per simile ꝙ deceptio fieret ꝑ dissimile vt ꝑ habitu ē manifestum. Deinde cum dicit ꝙ quidez igitur improbata positione antiquoꝝ quantū ad modum ponendi improbat eam in se oīs itellectum non eē sensum ad cuius euidentiam sciēdum ꝙ circa intellectū tria ē ꝯsiderare vꝫ ipꝫ app̄hendere ꝑ intellectum ꝙ pōt dici intelligere ꝛ ip̄m iudicare ꝑ intellectum ꝙ pōt dici sapere.tertiū ē ip̄m opinari ꝙ sequitur app̄hensionem ꝛ iudiciū intellectus.sic ꝛ circa sensum tria

ē ꝯsiderare.nam primo ē ibi ip̄m pati a sensibili ꝛ recipe sp̄es.sc̄o ē ibi ip̄m iudicare de re sensibili.tertio est ibi ip̄a fantasmata que ē motus factus a sensu ꝛ que sequitur passionē factam a sensibili ꝛ iudicium ip̄ius sensus ē tamen aduertēdū ꝙ ip̄m apprehendere ꝑ intellectum pōt habere ꝓprium nomen ꝛ pōt dici intelligere ꝛ ip̄m iudicare ꝑ intellectum pōt habere ꝓprium nomen ꝛ pōt dici sapere sed ip̄m pati a sensibili dicitur quodam sentire ꝛ ip̄um iudicare de sensibili dicitur quodam sentire ita quod non sunt ibi nomina distincta.tria ergo facit phūs qꝛ primo ostēdit quod intellectus non sit sensus qꝛ sape non ē sentire.i.qꝛ iudicare ꝑ intellectum non est idez quod iudicare ꝑ sensum.sc̄o ostēdit quod intellectus non sit sensus qꝛ intelligere.i.apprehendere per intellectum non est idem quod sentire.i.app̄hendere ꝑ sensum.tertio ostēdit quod intellectus non est sensus qꝛ opinio que sequitur apprehensionem ꝛ iudicium intellectus non ē idem quod fantasmata que sequitur apprehensionem et iudicium sensus.sc̄a ibi sed neqꝫ intelligere.tertia ibi fantasmata.n. dicit ergo ꝙ quidem ergo. non idem sit sapere.i.iudicare per intellectum ꝛ sentire.i.iudicare per sensum manifestum est qꝛ hoc quidem.i.sentire ꝛ iudicare per sensum est i omnibus animalibus.illud autem.i.sapere ꝛ iudicare per intellectum est in paucis animalium.tunc ergo supplēda est rō ꝙ si sapere i.iudicare per intellectum non est sentire.i.iudicare per sensum intellectus non ē sensus ut antiqui opinabantur. Deinde cum dicit ostēdit h.idem alia ratione dicens ꝙ neqꝫ intelligere i.neqꝫ apprehēdere per intellectū in quo intelligere ē recte ꝛ n̄ recte.recte quidē ē prudentia scientia ꝛ opinio uera non recte aūt contraria.i. per ꝯtraria hoꝝ.nam ꝑ prudentiam sciam et opinionē ueram intelligimus recte ꝑ ꝯtraria aūt hoꝝ non recte neqꝫ autē hoc.i.neqꝫ ip̄m intelligere.i.apprehēdere ꝑ intellectū ē idem cū̄ ipso sentire.i.cum apprehēdere ꝑ sensum qꝛ sensus qð ꝓprioꝝ sēper ē uerus ꝛ inest omnibus aīalibus intelligere aūt ꝯuenit ꝛ sic ꝛ nulli inest cui non inest rō. Dubitaret forte aliquis quomodo sensus ꝓprioꝝ sp est uerus et n̄ intellectus. dicēdum ꝙ sensus et intellectus ut ꝯmentator inuit modo opposito comꝑantur.iste aūt modum oppositionis ex.h.sumitur qꝛ aliter intelligit intellectus et aliter cognoscit sensus qꝛ intellectus intelligit formando sibi aliqꝺ ē ꝯceptum et aliquant diffinitōem inde est ꝙ nomen et id ꝙ est in uoce ē nota et signum eius ꝙ ē in mente qꝛ accipiendo diffinitōem large ꝑ omni ꝯceptu ratō ꝗ̄ signat nomen ē diffinitio ut dicitur quarto metha.intellectus ergo intelligit formando sibi diffinitionem aliquam uel ꝯceptum sed sensus in sentiendo nullum ꝯceptum et nullam diffinitōem format sed solum sentit ex eo quod immutatur a sensibili.ex hac autem differētia sequitur quod sensus ꝯpetit ad sensibilia cōia mediātibus sensibilibus

sensibilibus propriis. sed intellectus econtrario cõparatur ad intelligibilia propria mediantibus intelligibilibus cõibus. nam si sensus ex hoc sentit quia immutatur a sensibilibus. sensibilia cõia non immutant sensum nisi mediantibus sensibilibus propriis. sensus primo et principaliter sentit sensibilia propria et mediantibus illis sentit cõia sed intellectus ut dictum est intelligit formando sibi aliquem conceptum vel aliquã rõnem et quia ratio et conceptus superiorum et cõium claudit et reseruat in rõne et in conceptu inferiorum et particularium vel propriorum rõ cõium a superiorum prior est rõne inferiorum et propriorum quare si intellectus intelligit formando sibi rõnem et conceptum sicut rõ cõium prior est rõe propriorum. sic intellectus prius fertur in intelligibilia cõia et mediantibus illis fertur in intelligibilia propria ita quod sunt nobis nota confusa magis ut dicitur in primo phisicorum et huiusmodi intelligibilia cõia se habent quasi locus sine in domo quem nullus ignorat ut dicit commentator secundo metha. dicamus ergo quod circa illud in quod immediate fertur potentia directe non cadit error. sed magis error cadit circa illa in qua fertur mediate et ex consequenti propter quod apparet veram esse sniam commentatoris quod sensus non errat circa sensibilia propria in que fertur immediate sed magis errat circa sensibilia communia in que fertur mediantibus sensibilibus propriis indicabimus. n. per sensum magnitudinem aliquam esse decem pedum que non erit octo pedum. in. hac autem maxime erramus per sensum circa sensibilia cõia ut circa hoc quanta sit magnitudo. in intellectu autem econtrario accidit. nam intellectus non errat circa intelligibilia cõia in que fertur immediate sed magis errat circa intelligibilia propria in que fertur mediantibus intelligibilibus cõibus. est ergo intentio phi dicere quod sentire i. apprehendere per sensum non est idem quod intelligere. i. apprehendere per intellectum eius quia non erramus circa sensibilia propria erramus autem circa intelligibilia propria tum etiam quia sensus inest omnibus animalibus. intelligere autem non inest omnibus. tunc ergo supplenda est rõ quod si sentire. i. apprehendere per sensum non est idem quod intelligere. i. quod apprehendere per intellectum. intellectus non est sensus quod probare volebamus Deinde cum dicit fantasia. n. ostendit quod intellectus non sit sensus quia fantasma que sequitur ipsum sentire non est idem quod opinio que est consequens ad intelligere. duo ergo facit quia primo ostendit quomodo se habeat fantasma ad sensum et ad intellectum et ad opinionem. secundo adducit rationes ostendentes quod non est idem opinio quod fantasma ibi quod autem non est eadem. dicit ergo quod fantasia enim est alterum quid a sensu et est quid alterum ab intellectu et etiam. h. i. fantasia non est sine sensu et sine hoc. i. sine fantasia non est opinio. Notandum autem quod cum fantasia sit quidam motus factus a sensu non est idem quod intellectus quia intellectus non est huiusmodi motus nec est fantasia est idem quod sensus cum sit motus factus a sensu. aduertendum tamen quod licet

fantasia non sit sensus tamen quia est motus factus a sensu sine sensu esse non potest. Notandum est quod sine fantasia non est opinio. nam nisi esset fantasia et nisi intelligeremus cum fantasmate non intelligeremus cum discursu sed simplici intuitu et clare cognosceremus quidditates rerum quare in nobis non esset proprie opinio sed scientia quibus ergo non inest fantasia nec opinio. rursus ex eo quod habemus fantasiam alicuius rei non oportet quod illud sit sed sufficit quod illud appareat nobis esse sic etiam ex eo quod habemus opinionem non oportet quod illud sit sed sufficit quod illud videatur nobis esse sine fantasia. ergo non erit opinio quia nisi esset fantasia per quam potest nobis apparere quod non est non esset opinio per quam posset contingere quod nobis videatur quod non est

Deinde cum dicit quod autem non est adducit rationes ostendentes quod opinio non sit fantasia. circa quod duo facit secundum quod duas rõnes adducit. secunda ibi amplius autem. dicit ergo quod autem non eadem est fantasia et opinio manifestum est quod hec quidem. i. fantasia est passio in nobis. i. in potestate nostra est. n. cum volumus pro oculis. i. statim facere. i. formare nobis fantasmata possumus. n. formare nobis per fantasia montem aureum vel eneum. ac si esset ante oculos nostros sicut positi in recordatiuis id est sicut homines cum volunt recordari sunt facientes. i. formantes sibi ydolum et fantasmata de rebus preteritis sicut volunt fantasiari. ergo est in potestate nostra. opinari autem non est in nobis. i. in potestate nostra quia necesse est falsum aut verum dicere. i. necesse est habere rõnem falsam aut veram dicentem si debeamus aliquid opinari. Notandum est quod rõ que facit nos opinari licet possit esse vera et falsa tamen semper oportet quod credatur esse vera et quia non est in potestate nostra semper habere talem rationem non est in potestate nostra opinari cum volumus. tunc ergo supplenda est rõ quod si fantasiari quod est in potestate nostra non est idem quod opinari quia illud non est in potestate nostra fantasia non est opinio.

Deinde cum dicit amplius autem adducit secundam rõnem. circa quod tria facit quia primo adducit huiusmodi rõnem. secundo excusat se quod de terminare sufficienter de istis acceptionibus intellectus non spectat ad presens negocium. tertio epilogat circa determinata. secunda ibi sunt autem species. tertia ibi de eo autem. dicit ergo quod amplius autem cum opinamur aliquid difficile aut terribile statim compatimur. i. statim sequitur passio et timor in appetitu. similiter autem est et si opinamur aliquid confidendum statim sequitur spes in appetitu secundum fantasiam autem similiter nos habemus sicut si essemus considerantes in pictura difficilia et confidentia quia ad tale fantasma non oportet quod sequatur passio aut spes in appetitu. Dubitaret forte aliquis quia sicut ad nostrum imaginari non oportet quod sequatur passio in appetitu sed ad nostrum opinari quia ad nostrum opinari sequitur spes. i.

o 2

fuga.ad istum vero imaginari non. dicendum q lz res sint cognite vt sunt in nobis sunt tamen volite z appetunt vt sunt in seipsis z qz ea que opinamur credimus in re sic ee ea autem que imaginatiui non opz quod credamus in re sic ee sed p imaginatoem apparent nobis similitudines rerum sicut in picturis non apparent nobis ipse res sed rerum similitudines.inde e ergo quod sm opionem mouet appetitus no autez opz q moueat sm apphensionem imaginatiuã vel sm fanta. tunc ergo supplendã est rõ phi q si fanta. que est pñs ad sentire non e opi nio que e pñs ad intelligere intellectus non est ipsos q pbare volebamus. Deinde cum dicit sunt autem ait q determinare sufficienter de istis differentiis z de istis acceptionibus intellectus non spectat ad hunc librum sz ad sextum ethicorum.iõ ait q sunt autem differentie ipsius acceptionis intellectus scientia. z opinio. z prudentia. z econtraria hoz de quoz differe tia sit altera rõ.i.refuet ad.vi.librum ethico.

Ultimo cum dicit de eo autem epilogat circa determinatu z ptinuat se ad dicenda dicens. de eo aut q e intelligere dictum e quoniam alterz e ab eo q est sentire z subdit q huius modi aut.i.sequens intellectum z sm aliud uidet esse fanta. vt sequens sium. aliud opinio vt sequens intellectum z addit q determinates de fanta.sic.i.hoc modo dicendum e z de altero.i.de intellectu in quo ptinuat se ad dicenda qz hoc modo psequet qm prius determinabit de fanta. z postea de intellectu.

Lec 31.

I Igit fanta. e zc. Posquã philosophus separauit sium ab intellectu in parte ista separat fanta. ab intellectu. separando aut fanta. ab intellectu gratia huius separat fant. ab omnibus aliis circa q tria facit. qz primo enumerat quatuor que visi e fanta. z cum quibus fanta. videtur habere aliqualem pueniemtiam. 2o ostendit q nullum hoz est fanta. tertio inuestigat z inquirit quomodo habeat ee fanta. z quid sit fanta. 2a ibi q quidem igit. tertia ibi sed qm e moto.h. dicit ergo si igit est fanta. sm quam aliquod fanta.i. aliquã apparitoem z aliquod idolu dicimus nobis fieri z si fant. non dicimus quod sit aliquid sm methaphoram.i.si fanta. non accipit methaphorice sed pprie e vna quedã pote ista haz potentiarum aut e vnus habitus sm quã potentiã vel sm que hitum discernimus aut vez aut falsum. dicimus aut quod h9 sunt sius. opinio. scia. z intellectus. Notandum aut q omnis illa virtus p quaz apparet nobis aliqua est virtus p quã discernimus aut verum aut falsum. fanta. aut si accipiat pprie cu dicatur a phanos quod e apparitio e virtus p quã nobis apparent fanta. et idola opz quod fant. sit aliqua virtus p quã discernimus aut vez aut falsum z qz verum aut falsum discernimus p

h. quatuor vz p sium opione sciam z intellectum vr fanta. ee aliquod istoz quatuor. Dubitaret forte aliquis qz vr q phus male. h. distinguat intellectu a scia. nam accns non facit numez cu pprio sbo cum ergo scia hãt ee in intellectu tanqz in sbo non pprie ponit in numez cu sbo ipo quare non vz diuidi p ipm. Dicendum q vt supra tetigimus qm potentia fertur in aliqua imediate z in aliqua mediate illo in q fert imediate sortit nomen potetie. illud vero in q fert mediate non sortit nomen potentie. sed hz aliquod spãle nomen vt qe voluntas fert in fine imediate ipse motus in fine dr voluntas motus vero in ea que sunt ad finem sortit spãle nomen z vocat electio. iõ dr iii. ethico. q voluntas est finis. electio vero eoz que sunt ad fine sic qz intellectus imediate fertur i princi. mediate vero fert in pclusiones hitual cognitio principioz sortit nomen potentie z vocat intellectus sed habitualis cognitio pclusionum sortit spãle nomen et vocat scia intellectus. ergo in hoc loco nõ accipit p ipa potentia intellectiua sed p ipa habituali cognitione principioz z qz habitus principioz e distinct9 ab habitu pclusionu recte intellectus diuidit p sciam q aut debeat sic intelligi pz p pmenta. qui ait q p intellectu intelligit ppositiones p sciam vero illud quod puenit ab eis ppositões n. pprie vocant pmisse vel principia di n. pro positio quasi p alio positio huiusmodi aut sunt pmisse que ponunt p alio vt p pclusione ea aut que sequunt ex ipis sunt pclusiones intellect9 ergo q accipit penes ppões accipit penes principia z e habitus principioz. scia vero q accipitur penes ea que secut ex eis accipit penes cõclusiones z e hitus pclusionu. ex. h. aut pot appa rere mens phi cum ait q fanta. accepta pprie videt ee aliqua potentia aut aliquis hitus d numero illoz quatuor. fecit. n. mentoem d potentia z habitu qz inter illa quatuor aliquid cõnumerat q e potentia vt sius aliquid vero q est habitus vt scia et intellectus. Ulterius forte dubitaret aliquis qz cu phus non accipiat hic intellectu p potentia sed intellectu sciam z opinionem accipiat p hitia que hnt esse in potentia intellectiua. videt q fuerit insufficiens qz multi alii hitus ab istis hnt ee in intellectiua potentia. nam in intellectu e prudentia. sapientia. z plura alia que enumerare non expedit. quare si separat phus fanta. ab intellectu scia z opione debuit eam separare a sapientia. prudentia. z ab aliis habitibus intellectualibus. dõ q sm quosdam ideo phus facit mentoem de his z non de aliis hitibus intellectualibus qz fuerte nondum erant sciti illi alii hitus sed ipse postea in. vi. ethico. vbi determinat de habitibus intellectualibus. facit de eis spãle capim. possumus tamen aliter dicere. nã omnes hit9 intellectuales z omnes acceptões vel omnes differetie eoz que sunt in intellectu aliquo mõ

dantur

dant intelligi p hec tria. vz p intellectũ. sciam 7 opionem. nam omnis cognitio itellectus vl est dubia vel ẽ certa. si est dubia dat intelligi per opionem. si aũt sit certa uel erit de princi-piis 7 tunc datur intelligi per intellectum uel ẽ de pclusionibus 7 tũc dat intelligi per sciam ꝙ aũt sit tanta diuersitas habituũ intellectua lium ẽ qꝛ tam respectu principioꝝ q̃ȝ et conclu sionum possunt accipi diuersi hitus qꝛ diuersa sunt genera principioꝝ qꝛ quedã sunt principia agibiliũ q̃dã speculabiliũ sic 7 pclusionũ q̃dã sunt de factibilibus quedã de agibilibus que-dam de speculabilibus. fm. h. ergo ex pte itel lectus erit ars que ẽ recta rõ factibilium 7 pru dentia que ẽ recta rõ agibilium 7 scia que põt dici recta rõ speculabiliũ sic ergo diuersificãdo principia 7 cõclusiones. multo plura se tenent ex pte intellectus q̃ȝ. h. enumerent. sȝ tamen omnia illa aliquo modo dant intelligi per illa qꝛ ois certa cognitio principioꝝ dat intelligi p intellectũ omnis certa cognitio pclusionũ da tur intelligi p sciam ois cognitio intellectiua si sit dubia dat intelligi p opionem. Ulteri us forte dubitaret aliquis quare maxime de his quatuor vz de intellectu. scia. opinione. 7 sfu mentionem fecit. dicendũ ꝙ vt cõiter po nit he quatuor virtutes cognitiue potissime no te erant apud antiquos. 7 hoc pp̃ter opionem platonis qui reduxit. h. quatuor ad numeros nam intellectũ dixit habere rõnem vnius sciaȝ duoꝝ opionem vero trium. sfum vero quatu orꝙ quod sit in primo libro declarari hȝ vbi. h. põ reciteat. Deinde cum dicit ꝙ quidẽ igit postquã enumerauit illa quatuor que quis for te crederet esse santa. eẽ modo in pte ista ostendit ꝙ nullũ illoꝝ ẽ santa. circa ꝙ tria facit qꝛ pmo ostendit ꝙ santa. non est sfus. sc̃o quod non est intellectus nec scia. tertio pbat ꝙ non sit opio s ibi at vero neque. tertia ibi relinquit ergo. circa primum. v. facit fm quod quinqȝ rat̃oes adducit. sa ibi postea fm potentiã. tertia ibi si vero ei. quarta ibi postea hit quidem. quita ibi amplius autem. dicit ergo quod quidem igit santa. non sit sfus. manifestum est ex hiis quia sfus quidem aut est potentia aut actus vt vi sus idest virtus visiua nominat sfum in poten tia 7 visio. i. actus videndi nominat sfum in actu santasiat autem aliquis nullo horuȝ exi stente vt apparet in santa. que est in somnis.

Notandum autem rõnem phi in hoc consi stere ꝙ per santa. apparent nobis aliqua i som nis sed nec p sfum in actu nec p sfum in poten tia apparent nobis aliqua in somnis. ergo san ta. non est sfus in actu nec in potentia. No tandum enim ꝙ p sfum in actu nihil apparet nobis in somnis quia sfus non sunt in actu suo dum dormimus. imo nobis dormientibus li-gant organa sfitiua 7 ligant sfus nostri nec eti am per sfum in potentia apparent nobis ali qua in somnis quia sfus in potentia fm ꝙ h'i est nihil nobis repñtat. Notandum etiaȝ quod si santa. accipiat pprie. nec est sfus nec opinio nec aliquid illorum quatuor lȝ forte hãt aliquam conuenientiam cum eis 7 videat esse aliquid illorum quatuor. tamen si accipet san ta. methaphorice 7 large p omni illa potentia vel omni illo habitu p quem apparet aliquid nobis omnia cognitio nostra est aliquo modo santa. quia p omnem talem cognitionem nob semp apparet aliquid et inotescit. Dem-de cum dicit postea fm potentiam adducit se cundam rõnem dicens quod sfus quidem fm potentiam sp adest viuentibus 7 non orbatis i. non priuatis illo sfu. nam quandiu homo nõ priuat sfu visus tãdiu inest ei potentia visiua viuentibus ergo sp inest sfus in potentia. san-ta. autem non inest. sp ergo non est idem sfus quod santa. Notandum autem quod he gn que rationes pbantes santa. non eẽ sfum non eodem modo. h. pcludunt. nam pria pbant ꝙ santa. non erat sfus in actu nec in potentia. h. autem pbat quod santa. in actu non est ideȝ ꝙ sfus in potentia quia santa. in actu non semp inest animalibus sed sensus in potentia iest sp eis nisi forte priuarent vel orbarent illo sensu verum qꝛ non orbari possunt omni sensu qꝛ q̃ȝ diu viuunt tãdiu inest eis sensus tactus. ergo semp inest animalibus quandiu viuunt aliq̃s sensus in potentia 7 non sp inest eis santasia. i actu ergo non est idem. h. quod illud. Dei-de cum dicit si vero ei adducit ad. h. tertiam rõnem ostendens quod santa. non est idem ꝙ sensus in actu dicens. si vero supp̃ santas. esset idem ei quod est in actu. i. esset idem quod sen sus in actu ptingeret vtiqȝ omnibus bestiis in eẽ santa. qꝛ omnibus bestiis ptingit aliquando inesse sensum in actu. sed videt suple santa. nõ inesse omnibus bestiis vt formice aut api. aut vermi. Notandum autem quod lȝ hec rõ adducat ad pbandum quod santa. non sit sen sus in actu. arguit tamen ꝙ nec sit sfus in actu nec in potẽtia qꝛ si san. non inest oĩb' bestiis qa non inest animalibus imperfectis vt api ver mi 7 formice sfus autem in actu 7 in potentia sfitiua inest omnibus bestiis. ergo nullum ho rum est sane. Dubitaret forte aliquis quia videt phũs implicare oppositum in adiecto. qꝛ ait quod non omnibus animalibus inest sfã ta. sicut sfus. cum. n. santa. sit motus factus a sfu non videt possibile quod aliquibus anima libus insit sfus quibus non insit santa. p̃terea supra principium hi. volebat phũs quod qbus sfus inest. inest santa. 7 appetitus. Dicẽdũ quod ut cõiter ponit santa. est duplex. determi nata 7 indeterminata. indeterminata quideȝ est motus factus a sfu 7 inest omnibus qbus inest sfus. sed santa. determinata non inest ni si animalibus perfectis pp̃ter quod multis ai malibus inest sfus quibus non inest talis san-tasi. argumenta autem pcedebant vns fula.

Ulterius forte dubitaret aliquis qr ꝛ si ꝺ
verme possimus sustinere quod non habeat
fanta. determinatam de formica tamen ꝛ ape
que uit̃r agere opera prudentie ꝛ in estate uiñt
ꝯgregare grana pp hiemem ut uidetur ñ possu
mus sustinere ꝙ non habeant fanta. determina
tam ad. h. autem rñdent aliqui dicentes quod
formica ꝛ apis agunt ex quadam inclinatõne
naturali non quod ex imaginatione futuri ali
quid faciãt. unde ut dicũ non fanta. nisi quan
do mouentur ꝛ dum mouentur a sñsibili exte
riori ꝛ qr sic fantasiari est habere fanta. indeter
minatam. ideo vt aiant talia animalia ideter
minatam habent fanta. sed hec non videntur
sufficere qr agere ex inclinatione naturali ꝛ ex i
stinctu nature omnibus ꝯuenit bestiis. sed q̃a
omnes bestie non directe dominant̃ suis acti
bus sed magis agunt̃ ꝙ agant secunt̃ enim in
suis opibus inclinatõem factam a diuersitate
celestis motus vel inclinationem factam ab i
stinctu nature sed ꝑ tanto dicit̃ vna bestia et
vnum irrationabile animal habere fanta. det̃
minatam ꝛ non aliud. qr aliquibus animalib⁹
abeuntibus sñsibilibus fiunt fanta. ꝛ p̃nt imagi
nari non p̃nte sñsibili aliis vero non fit fanta. nĩ
si cum actu mouent̃ ab exteriori sñsibili ita qꝺ
in eis fanta. non est determinata ꝛ distincta ꝫ
solum est motus factus a sñsu. cum ergo api in
sit memoria per quam reuertit̃ ad locum vbi
fabricare incepit ꝛ cum formice insit memo
ria p ꝙ reuertit̃ ad foueam vbi inceperat con
gregare frumentum cum memoria sit abñtuꝫ
ꝛ preteritorum poterunt. h. imaginari ꝛ fantasi.
abñtibus sñsibilibus quare vr̃ habere deter
minatam fanta. ꝛ ppter hoc ꝯmen. hanc diffi
cultatem vr̃ aliter euadere dicens quod ñ cu
rat philosophus de exemplis. nam in libro ꝑo
rum ponit̃ ꝙ exempla ponimus nõ vt ita sint
sed vt sentiat qui discit. possumus tamen alit̃
dicere quod apes ꝛ formice non hñt simpliciť
fanta. determinatam. nam habere fanta. det̃
minatam tunc ꝑprie ꝯuenit qñ nec p̃ntibus sñsi
bilibus nec p̃ntibus eis que directe ordinant̃
ad sñsibilia illa possumus imaginari ꝛ fanta. ꝺ
sñsibilibus illis apes ergo si hñt fanta. de loco
vbi fabricare inceperunt ꝫ ille locus sit abñs
tamen hanc fanta. habent dum sunt in ꝯtiuo
exercitio. ꝛ dum sunt p̃ntia sñsibilia illa que or
dinant̃ ad huiusmodi fabricam sed si posita ex
tra exercitium ꝛ existia extra locuꝫ fabrice abs
ꝙ imitatione facta a fabrica vel ab exteriori
exercitio qꝺ ordinat̃ ad fabricam inciperent ꝺ
fabrica hẽ memoriam ꝛ imaginarent̃ ꝛ fanta
siarent̃ qualiter deberẽt fabricare non posset
hoc eis ꝯtingere nisi haberent determinatam
fanta. ꝛ qr. h. non inest apibus nec formicis nõ
dicuntur habere fantasiam determinatam. ꝫ
indeterminatam. Deinde cum dicit po
stea hi quidem adducit ad hoc quartam ratio
nem dicens quod hi quidem. i. sensus circa ꝑ
prium obiectum semper sunt veri. fanta. autẽ
vt plures sunt false. ergo fanta. non est idem
quod sensus. Deinde cum dicit amplius aũt
adducit ad hoc idem quintam rationem dicẽs
amplius autem cum per sensum operamur.
certe circa aliquod sensibile non dicimus quo
niam hoc sensibile videtur nobis homo. ꝫ ma
gis hoc dicimus cum a remotis vel i tenebris
non manifeste sentimus. tũc aũt est verus aut
falsus sensus. sed supple cum manifeste fanta
siamur non dicimus sic esse sed sic apparere.
ideo sequitur ꝛ quod quidem diximus idest et
vt quidem diximus vel ꝛ sicut quidem diri
mus apparent ꝛ dormientibus visiones ꝛ fan
tasie. ꝛ tunc certum est quod fantasiantur. sed
non est certum sic esse sed sic apparere. No
tandum autem vim rationis huius in hoc cõ
sistere. quia quando certe sentimus certe possu
mus dicere sic esse non solum sic apparere. ꝫ
in somnis certum est quod fantasiamur et
non possumus certe dicere sic esse sed sic appa
rere. ergo fantasia non est idem quod sensus.

Notandum etiam est quod licet sensus cir
ca ꝑprium sensibile ꝛ vt est in debita distantia
ꝛ vt concurrit ibi debitum lumen non decipia
tur sed semper sit verus. tamen circa non ꝑ
prium sensibile vt circa sensibile per accidens
vt circa hominem vel capram. ꝛ maxime si sit
in nimis remota distantia vel si sit in tenebris
non semper est verus sed aliquando ẽ verus
aliquando falsus. ꝛ tunc non sentimus certe ꝫ
dubitamus de sensibili ꝛ dubitando de eo nõ
dicimus certe illud esse hominem aut capraꝫ
sed sub dubio loquimur quod videtur nobis
homo vel capra. Deinde cum dicit at ve
ro neque ostendit quod fantasia non est intelle
ctus nec scientia. ꝛ quia planum est eam non
esse nec scientiam nec intellectum. ideo breui
ter de hoc se expedit dicens at vero supra fan
tasia neque erit vna virtus vel vnus habitus
de numero semper dicentium vera vt nõ erit
scientia aut intellectus quia fantasia est falsa
idest potest esse falsa. est ergo vis rationis sci
entia ꝛ intellectus sunt semper vera. fantasia
potest esse falsa ꝛ vera ergo ꝛc. Deinde cũ
dicit relinquitur igitur videre ostendit quod
fantasia non sit opinio. ꝛ quia hoc videtur ma
gis dubium. ideo circa hoc magis insistit cir
ca quod duo facit. quia primo ostendit quod fã
tasia non est opinio simpliciter sumpta. secun
do declarat quod non est aliquid compositum
ex opinione ꝛ sensu ibi manifestum. ergo quo
niam circa primum duo facit secundum quod
duas rationes adducit ad propositum. secun
da ibi amplius si enim continuetur autem sic
ostensum est quod fantasia nec est sensus. nec
scientia nec intellectus relinquitur igitur uide
re si sit opinio. habet enim fãtasia ꝯuenientiaꝫ
cum opione qr sit opinio vera vel falsa sicut su
ple ꝛ fanta. ꝫ opioni qꝺ inheret fides quia nõ
contingit

ꝯtingit opinantem non credere ea de quibus
videtur opinari. bestiarū aūt nulli inest fides
multis autem bestiis inest fanta. tūc ergo sup
plenda ē ratio ꝙ si opinio nulli inest cui nō iest
fides fanta. autem multis animalibus inest
cui non iest fides ergo hoc non est illḋ. De
inde cum dicit amp aūt adducit scḋam rōnez
dicens ꝙ amp̄. si oēm opinionē sequiť fides. fi
dem aūt sequiť suasum. i. persuasum esse suasi
onem aūt sequiť rō bestiaꝝ autez quibusdam
fanta. qḋ inest illud vero. i. ratio nō iest alicui
bestiaꝝ. ergo fanta. nō est opinio. Notandū
aūt ꝙ nullus opinať aliquid nisi per aliquam
rōnem ꝑsuadeať sibi quare sit illud ꝛ qꝛ ad ꝑ
suasum eē sequiť ꝙ quis credat ꝛ ꝙ adhibeat fi
dem ei ꝙ est ei persuasum opinio non est sine
fide ꝛ rōne ergo sicut prima ratio ꝓbat fanta.
nō esse opinionem qꝛ multis inest fanta. quibꝰ
nō iest fides. ita. h. ratio ꝓbat fanta. nō eē opi
nionem qꝛ opinio nō est sine rōne ꝛ multis iest
fanta. quibus nō inest ratio. Deinde cuz di
cit manifestuz ergo quoniam ostendit ꝙ fāta.
nō est aliquid ꝯpositum ex opinione ꝛ sensu. cir
ca ꝙ tria facit qꝛ primo ostendit quot modis po
test intelligi ꝙ fanta. sit quid ꝯpositum ex opi
nione ꝛ sensu. secūdo declarat quomodo ꝓba
biliori modo pōt. h. poni. tertio ꝓbat ꝙ impossi
bile sit fanta. esse aliquid sic ꝯpositum ex sensu
ꝛ opinione. ibi ꝛ manifestum. tertia ibi ap
parent autem. dicit ergo ꝙ manifestum est qḋ
propter. h. i. ꝓpter ea q̄ dicenť fanta. neqꝫ erit
opinio cum sensu. neqꝫ opinio per sensum neqꝫ
copulatio opinionis cum sensu. Notanduz
autē ꝙ tribus modis pōt intelligi ꝙ fanta. sit
ꝯposita ex opinione ꝛ sensu. primo ꝙ sit opinio
cum sensu. i. ꝙ sit opinio eēntialiter ꝛ habeat
sensum ānexum. sc̄o. h. pōt intelligi ꝙ sit opinio
per sensum. i. ꝙ sit sensus eēntialiter ꝛ habeat
opinionē ānexam. tertio mō pōt intelligi ꝙ sit
ꝯplexio opinionis ꝛ sensus. i. ꝙ sit vtrūqꝫ eēn
tialiter. sed neutꝝ istoꝝ est possibile esse fanta.
eēntialiter fanta. ergo nec est opinio cāta a sēsu
nec est sensus cātus ex opinione nec ē eēntialiť
opinio et sensus. Deinde cū dicit ꝛ mani
festum postq̄ꝫ enumerauit modos quibus pōt
intelligi ꝙ fanta. sit composita ex opinione ꝛ sē
su. h. ostēdit qūo ꝓbabiliori modo possit. h. po
ni dicens ꝛ manifestuz ē ꝙ fanta. nō est alia q̄
dam opinio ab ea cuius ē sensus sed ē illa que
ē quidem cuius ē ꝛ sensus dico autem ꝙ si fan
tasia ē complexa ex opinione ꝛ sēu. ꝛ sēu erit ex
opinione albi ꝛ ex sensu albi. nō eniz est ex opi
nione qdem albi ex sensu autez boni iō ꝯcludit
ꝙ apparet igitur sup̄ fanta. esse opinari illḋ qḋ
non sentitur secundum accidens. nam si aliq̄
opinio coniuncta cum sensu facit fanta. oportz
ꝙ sit de illo eodem de quo est sensus per se ꝛ n̄
sm̄ accidens. Notandum autez quod si sen
sus ꝛ opinio faciunt vnuz aliquid vt fantasiaz
non potest. h. ita probabiliter poni sicut refe
rendo sensum ꝛ opinionem ad idem obiectuz

quia ex sensu vnius ꝛ ex opinione alterius vt
ex opinione albi ꝛ ex sensu boni non posset fieri
vnum aliquid vt fantasia. ergo si sensus qui ē
de cōstitutione fanta. sit albi. oportet quod opi
nio que est etiam de constitutione illius fanta
sie non sit alia idest non sit de alio sed sit etiaz
de albo ita quod opinio ꝛ sensus que sunt de cō
stitutione fantasie. oportet quod sint de vno et
eodem obiecto per se ꝛ non secundum accn̄s.
Deinde cum dicit apparent autem ꝛ falsa
ostendit quod fantasia non potest esse quid cō
positum ex opinione ꝛ sensu. dicens quod ap
parent autem ꝛ falsa sup̄. secundum sensuz ea
dem de quibus habent simul veram accepti
onem idest opinionem. nam ꝛ videtur sol secū
dum sensum esse vnius pedis sed creditur esse
secundum opinionem maior habitatione idest
tota terra babitabili quare si ex sensu ꝛ opinio
ne componitur fantasia cum contingat sensuz
esse falsum ꝛ opinionem veram si opinio vera
ꝛ sensus falsus debent constituere vnuz ꝛ idē
vel opinio vera mutabitur ꝛ fiet falsa non mu
tata re nec mutato opinante quod est impossi
bile vel eadem opinio simul erit vera et fal
sa quod est etiam impossibile quare nullo mo
do fantasia erit aliquid sic composituz ideo ait
quod accidit igitur aut abicere sin ipsius ve
ram saluatam opinionem quam habebat sal
uare idest non facta mutatione in re non obli
tum nec decredentem idest non facta mutati
one in opinante quod est impossibile aut si ad
huc habet eandem opinionem necesse est illaz
opinionem simul esse veram ꝛ falsam quod ē
impossibile ꝛ addit quomodo falsificatur opi
nio dicens quod falsa facta est cum lateat res
transcendens idest res transiens siue res trā
mutata ꝛ quia opinio vera non potest fieri fal
sa non facta mutatione in re opinata nec i opi
nante. nec etiam eadem opinio potest simul
esse vera ꝛ falsa ideo concludit quod fantasia
non est vnum aliquid horuz idest non est opi
nio neqꝫ sensus neqꝫ est ex his idest neqꝫ est cō
posita ex opinione ꝛ sensu. Notandum autē
quod cum fantasia non possit esse simul vera ꝛ
falsa si opinio ꝛ sensus simul composita faciūt
fanta. esse non poterit quod vnum illorum sit
verum ꝛ aliḋ falsum sed vel ambo simul erūt
vera. vel ambo erunt simul falsa. Notan
dum etiam quod si opinio vera debet fieri fal
sa vel. h. contingit per mutationem factam in
re vel vt quia res non est falsa sed ꝑmutata.
vt puta si opinaris sortem sedere eo permuta
to vt eo surgente falsa est. h. opinio sortes sedet
secundo potest falsificari opinio non per muta
tionem factam in re opinata sed ꝑ mutatio
nem factam in opinante vt puta quia opinans
oblitus ē opionis ve ꝛ ꝑ obliuiōez accepit opi
nionē falsaz ł sorte. h. ꝯtigit n̄ qꝛ opināš sit obli
tus sꝫ qꝛ ē dcred s. i. nō credēs sorte. n. appuit
opināti aliqua rō q̄ꝫ nesciuit soluere ꝑꝑ q̄ꝫ rōez

fuit decredēs opinionē v̄az ⁊ acquisit opioni falsē nūquam. ergo opinio vera fit fl̄a nisi uel facta mutatione in re opinata vel in re opināte. Notaū ēt ꝙ licet vtroqȝ mō possit falsificari opinio tam per mutationē factam ī re opinata quā ēt ⁊ in opinante. potissime tamē falsificatr opinio quando habemus opinionē verā de re aliqua ⁊ fl̄a res est trāsceudens. i. ē trāsiens ⁊ est transmutata ⁊ tamen latet nos. vt si vere opinamur sortem. se ⁊ lateat nos ꝙ surgat eo surgente falsificatur opinio nostra. Notandū ēt vim rationis phī in hoc ꝯsistere. s. ꝙ si s̄sus ⁊ opinio simul iuncta faciant fanta. cuȝ ꝯtingat de eodē habere s̄sum fl̄m ⁊ opinionem veram vt patet de quātitate solis oȝ ꝙ opinio conformet se s̄sui qꝛ nūquaȝ. duo aliqua quorum vnum sit fl̄m ⁊ aliud verum veniunt ad constitutionem vnius nisi vnū ꝯformetur alteri ꝯformabitur. ergo opinio vera s̄sui fl̄o vł ergo erit ista ꝯformitas qꝛ opinio manēs vera siet fl̄a ⁊ tunc erit simul opinio vera ⁊ fl̄a ꝙ est impossibile vel si dicat ꝙ opinio illa non simul ē vera ⁊ fl̄a sed falsificatur cum res sit salua et non sit facta mutatio in re opinata. nec etiā sit facta mutatio in opinante qꝛ ille nec ē oblitus nec discredit. fl̄a opinio non erit fl̄a. sed oportet ꝙ ipa opinio sit saluata in sua veritate ⁊ ꝙ nō falsificetur nec ꝯformetur s̄sui fl̄o ergo opinio vna cū sensu. n̄ poterit ꝯstituere fanta. fāta. ergo nō est opinio nec s̄sus nec aliquid ꝯpositū ex his. i. ex opinione ⁊ sensu. Dubitaret forte aliquis qꝛ videtur ꝙ phūs arguat ex īsufficienti. vult enim ꝙ si fanta. est quid ꝯpositū ex opinione ⁊ sensu cum ꝯtingat de aliquo eē sensum fl̄m ⁊ opinionem veram oportebit s̄cdm ipm ꝙ tunc opinio uera ꝯformet se sensui fl̄o ſȝ h. nō oportet vt videtur qꝛ. h. ꝯformitas poterit aliter fieri poterit. n. forte sensus falsus conformari opinioni vere ⁊ sic ꝯstituet fanta.

Dicendum ꝙ qualitercūqȝ fanta. ꝯstituat ex opinione ⁊ sensu oȝ ꝙ vnum illoȝ ꝯformet alteri tripliciter. n. pōt intelligi vt dicebat huiusmodi constitutio. primo ꝙ fanta. sit sensus eēntialiter ⁊ habeat opinionē ānexam vt ꝙ sit sensus cāusatus ex opinione. sō ecōuerso ꝙ sit opinio cāta p sensum ⁊ quia effect⁹ ē ꝯformis cāe oportebit esse ꝯformitatē inter illa. tertio mō h. pōt intelligi vt dicebat ꝙ fanta. sit vtrūqȝ eēntialiter ita ꝙ sit ꝯplexio vtriusqȝ ⁊ qꝛ fāta. nō pōt simul esse vera ⁊ falsa sed ē tantū vera vel tm̄ falsa oȝ ꝙ ꝯponētia sint ꝯformia fanta. vt ꝙ vel vtrūqȝ sit vm̄ ł vtrūqȝ fl̄m. Viso ꝙ oȝ eē ꝯformitatē inter opinionē ⁊ s̄sum si ex eis ꝯponi debeat fanta. volumus ostendere quod opinio debet ꝯformari sensui. non sensus opinioni ꝙ dupliciter pȝ primo qꝛ ꝯformitas sensus ē impossibilis. nūquam. n. esse potest ꝙ sensus sit verus circa quātitatem solis. nūquam eniȝ esse poterit ꝙ sol iudicetur a visu tantus q̄ntus ē sed opinio potest esse vera ⁊ falsa. ideo magis dixit phūs quod opinio debeat ꝯformari sensui quā ecōuerso. Rursus fanta. est motus factus a sensu ⁊ motus ille qui est fanta. est similis motui qui ē factus in sensu. ⁊ qꝛ fanta. assimilatur motui facto in sensu si opinio debeat esse de ꝯpōne fanta. oportet ꝙ trahatur ad modū ipsius sensus ⁊ ꝙ ꝯformetur sensui cui ꝯformatur fanta.

lec 32.

Sed quoniā est moto. h. ⁊c. Postq̄ phūs ostēdit ꝙ fanta. nō est sensus nec scīa nec intellectus nec opinio in parte ista inquirit quid ē fanta. circa ꝙ duo facit qꝛ primo ponit quādam descriptionem vel quādam diffōnem fanta. secūdo manifestat mēbra in diffōne posita ibi. ⁊ esse veram ⁊ falsam ponit autem talem diffōnem fanta. quod fanta. ē motus factus a sensu secūdum actum qui ē similis illi quam habēs multa agit e patitur penes illam siue s̄cdm illam possemus ergo diuidere primā partez vbi ponitur descriptio fanta. in tres partes secūduȝ quod tres particule ponuntur in diffōne fāta. nam primo ostendit ꝙ fanta est motus factus a sensu. secundo addit quod est factus a sensu secundum actum ⁊ ꝙ est similis illi motui tertio subiungit ꝙ multa agimus ⁊ patimur s̄cdȝ fanta. dicit ergo sed quoniā est. i. ꝯtingit moto h. i. moto sensu moueri alterum ab hoc. i. moueri fanta. a sensu fanta. aūt videtur eē talis motus factus a sensu ⁊ nō hȝ fieri sine sensu. ſȝ habet esse in his que sentiunt e est eorum quorum est sensus ⁊. h. quantum ad particulaȝ primaȝ ꝙ fanta est motus factus a sensu. e subdit est autem. i. contingit fieri motum ab actu sensus ⁊ hunc motum necesse ē esse similem sensui. nam vt dictum est fanta. non solum ē mot⁹ factus a sensu ſȝ est motus factus a sensu ī actu ⁊ est similis illi motui ⁊ qꝛ sic est fanta. ipa est motus non ꝯtingens esse sine sensu nec ꝯtingit inesse nō sentientibus ⁊ addit ꝙ habens fant. est. i. contingit multa facere ⁊ pati s̄m ipam.

Dubitaret forte aliquis quia videt fanta. esse idem ꝙ sensus cōmunis. nam si fanta. ē motus factus a sensu sic ē sensus cōis quoniā ipe vt videtur est huiusmodi motus quia motis sensibus particularibus mouetur sensus cōmunis. Rursus sicut fanta. est similis motus motui facto in sensu sic ⁊ sensus cōmunis.

Dicendū ꝙ sensus cōmunis datus est animalibus ad. h. quod fiat plenum iudicium de sensibilibus exterioribus. Nam per sensus particulares habetur iudicium incompletum sed perficitur huiusmodi iudicium in sensu cōmuni. vnde themistius vt patuit superius sensuȝ cōmunem appellat primum. i. principaleȝ visum ⁊ primum idest principalem auditum. nā de ipso visibili vel de ipso audibili vel de aliis sensibilibus propriis principalius ⁊ pfecti⁹ sit iudiciū in sensu cōi q̄ȝ in particularib⁹ sensibus

vnde ꝛ idē themistius pticulares sensus appellat organa ꝛ nūcios sensum vero cōem appellat regem ꝛ principez cuius ē iudicare de his que nūciantur a particularibus sēsib⁹ sed fant. data ē animali vt ad apprehēsionē eius extimetur aliquid esse bonum aut malum nociuū vel perficuum ꝛ qꝛ scđm hanc extimationem sequit ꝙ in nobis fiant passiones ꝛ motus animi fm quas operamur ꝛ agimus sequit ꝙ habentes fanta. multa patiantur ꝛ agant fm illā igitur fm hāc pticulam positam ī descriptiōe fanta. qꝛ multa agamus ꝛ patimur secūdum illam differt fanta. a sensu cōmuni. Ulterius forte dubitaret aliquis vtrū fanta. moueat a sensu facto in actu. Dicendū ꝙ solutio huius quesiti aliquo mō apparere pōt ex p̄cedentibus. nam sicut duplex est fanta. vna determinata alia īdeterminata ita duplr pōt accipi sensus in actu vel qui nunc est in actu vel qui aliquando fuit in actu fanta. indeterminata ꝙ hn̄t alalia iperfecta fit a sensu qui nunc ē in actu. ita ꝙ statim cum desinunt sensus sentire in actu desinunt illa alalia fantasiari in actu ita ꝙ illa alalia nō mouentur per fanta. nisi ad p̄sentiam sensibilis sed fanta. determinata fit a sensu in actu nō qui nunc est in actu sed qui aliquādo fuit in actu sufficit. n. ꝙ aliquando vidimus album ꝛ ꝙ aliquādo fuerit visus actu immutatus ab illo ad. h. quod nūc per fanta. apprehendamus albū. ymo plus non oportet quod illud qđ per fanta. apprehēdimus aliqn̄ fuerit in sensu per se vt si vidi aurū ꝛ vidi mōtem ꝛ nūquam vidi montem aureū possum p fanta. apprehēdere mōtem aureū. semp ergo fanta. est motus aliquo modo factus a sensu in actu qui nūc est vel qui aliquando fuit ꝛ. h. vel qꝛ illud sensibile quod fanta. fuit in sensu vel fm se vel fm suas partes vel aliquo alio mō

Ulterius forte dubitaret aliquis vtrū fm fanta. multa agant ꝛ paciātur alalia que hn̄t illā et videt ꝙ non qꝛ vt supra dicebat in hoc differt opinio a fanta. qꝛ statim cum sit nobis opinio alicuius terribilis ꝯpatimur et mouemur fm appetitum ꝙ non ꝯtingit de fanta. opinio ergo est illud fm qđ multa agimus ꝛ patimur n̄ fanta. Dicēdū qđ opinio in habentibus itellectum ꝛ extimatiua in aliis alalibus sunt magis imediatum principiū mouendi desideriū ꝛ appetitum quā fanta. nam si fiat ur in fanta. ꝙ sic apprehēdamus fanta. per fanta. ꝙ illa nō opinemur nec extimemus esse in re extra secūduz. h. non terrebimur nec paciemur nec mouebimur ad agendum sꝫ tūc similiter nos habebimus ac si in figura aliqua vel per similitudinē pictam inspiceremus terribilia illa. sed qꝛ facta apprehēsione per fanta. vt plurimū nō sistimus ibi sed ꝑestimatiuam iudicamus illud sic esse actu in re extra vel sic ē possibile ꝯtingit fm. h nos agere ꝛ pati per fanta. igitur vt fanta. ꝯpatur ad motuz factuz

in sensu nō distinguimus iter sensū cōem ꝛ pticularē sed totū. h. quodāmodo accipim⁹ p vno motu ꝛ dicimus qꝛ ab illo motu facto sic i sīu fit in nobis fanta. fm quē extimamus aliquid nociuū vel ꝓficuū pp quod scđm eam multa agimus ꝛ patimur. Ulterius forte dubitaret aliquis quō accipiunt he pticule posite in descriptione fanta. dō quod si motū factum a sensu in actu volumus accipere p sensum q tūc ē actu. dicere possumus ꝙ prima particula vꝫ ꝙ fanta. ē motus factus a sensu. qui altercūqꝫ siue qui nunc est actu siue qui aliqn̄ fuit respicit fanta. determinatā. sa vero pticula ꝙ fanta. est motus factus a sensu ī actu. i. a sensu q nūc est actu spēaliter respicit fanta. īdeterminatā qꝛ huiusmoi fanta. solū fit a sensu cū est actu ꝛ ē motus similis illi motui. tertia vero pticula. vꝫ ꝙ fanta. ē fm quam multa agimus ꝛ patimur respicit vtrāqꝫ qꝛ tam fm fanta. determinataz quā īdeterminatā. h. esse ꝯtingit vel possumus dicere ꝙ particule posite ī dicta diffōe sic accipiunt ꝙ se ipas determinant adinuicē qꝛ prima determinat per sam. nam fanta. sic est motus factus a sensu ꝙ ille sensus vꝫ accipi scđm actum vel qui nunc ē vel qui aliqn̄ fuit secunda pticula determinat ꝑ tertiā nā fanta. sic debꝫ eē motus factus a sensu fm actuz ꝙ fm eam alalia multa agāt ꝛ patiant. Deinde cum dicit ꝛ esse verā ꝛ falsam manifestat mēbra posita in diffōne ad cuius euidētiaz sciendū ꝙ primum mēbrum videlicet moueri a sensu aliquo mō ꝯtinetur. in secundo videlicet ī moueri a sensu in actu ymo accipiendo moueri a sīu ī actu large ꝓmoueri a sensu ī actu qui nūc est vel a sensu in actu. qui aliquādo fuit tūc ē moueri a sensu in actu ꝙ moueri a sensu nō. n. est aliud. h. quam illud nisi quod vnum est expressiuum alterius. Rursus ꝙ addebatur in secundo membro videlicet quod motus factus in fanta. est similis motui facto in sīu nō proprie. h. membrum ponit in numerum cum aliis. nam colligo ꝙ fanta. ē motus factus a sensu ꝛ cātus a sensu qꝛ in talibus effectus ē sīlis cāe oportet huiusmodi motum esse similē motui facto in sensu. tota ergo dscriptio fanta. quodāmodo videtur contineri in duobus videlꝫ quod fanta. est motus factus a sensu in actu fm quem contingit multa agere ꝛ pati. duo ergo facit quia primo ostendit quod fanta. est mot⁹ factus a sīu in actu. secundo declarat quod secundum eam contingit multa agere ꝛ pati. ibi quoniaz autem visus. ad euidētiā antē prime partis. sciendum quod omne illud quod. verificatur et falsificat secūdum veritatē ꝛ falsitatem factam in sīu ī actu et deficit ab h⁹i sīu ē mot⁹ cātus a tali sensu. nam esse nō potest qđ fanta. verificet ꝛ falsificet fm veritatē ꝛ falsitatem factā in sīu in actu nisi fanta. ꝛ sīus in actu sint cōnexa. ita quod vnū cāetur ab alio qꝛ si fanta. n̄ cāretur a sīu nec ecōuerso a veritate

⁊ falsitate in vno non oporteret q̄ cāretur ve-
ritas ⁊ falsitas i alio. Rursus q̄r fātu. i iudicā
do vitatē ⁊ falsitatē deficit a sensu quia effect⁹
deficit a cā ⁊ nō ecōuerso fantasia cāutur a sensu
⁊ est motus factus a sensu ⁊ nō ecōuerso possz
ergo sic formari rō oē illud q̄ vificaē ⁊ falsificaē
fm veritatē ⁊ falsitatē factam in sensu in actu
q̄ deficit a sensu in actu ē motus factus a tali sē
su. i. a sensu in actu fantasmata ē huiusmōi er
go ⁊c. potest autē. h. ratio formari aliter ⁊ for-
te melius. ad cuius euidētiam sciēdum q̄ qd
quid verificatur ⁊ falsificaē fm veritatē ⁊ fal
sitatē in sensu vel ē idem q̄ sensus vel causatur
a sensu ⁊ ē motus factus ab ipso. sz fantasia ve
rificatur ⁊ falsificatur fm veritatē ⁊ falsitatez
in sensu ⁊ non ē idem q̄ sensus sed differt a sē
su ergo cāutur a sensu ⁊ est motus factus ab ipso
in hac autem ratōe sic procedit q̄r primo osten
dit q̄ fantasia verificaē ⁊ falsificatur fm veri
tatem ⁊ falsitatē factam in sensu in actu. scdo d
clarat q̄ fantasia differt a sensu in actu. tertio
concludit q̄ fantasia ē motus factus a tali sē
su vz a sensu in actu. sa ibi fm sensum autē mo
tus. tertia ibi si quidem igitur nihil aliud cir
ca primum tria facit secūdum q̄ tripliciter ostē
dit q̄ fantasia vificatur ⁊ falsificatur secundū
vitatē ⁊ falsitatē factam in sensu in actu. nam
primo ostendit. h. ex parte sensibilium propri
orum. secūdo ex parte sensibilium p accidēs
tertio ex parte sensibilium communium. scda ibi
scdo autē. tertia ibi. tertio autē. dicit ergo q̄ cō
tingit eē veram ⁊ falsam sup fantasiam hoc
autē accidit pp̄ter. h. sensus respectu pp̄rio⁊
vt q̄ propriorꝝ qdez ē sensus verus aut q̄̄ pau
cissimum habēs falsum ⁊ tunc suppleatur rō
q̄r plurimuz ē verus quā paucissimuz autez. i.
raro est falsus sic ⁊ fantasmata respectu taliuz
sensibilium vt plurimum est vera aliqñ tamē
ē falsa ex parte igitur sensibilium pp̄riorū pz
fantasiaz eē verām ⁊ falsam secūdum verita-
tem ⁊ falsitatem factam in sensu. Dubita
ret forte aliquis circa. h. dicitur. videtur esse cō
trarium ei q̄ superius dicebaē lauebaē m. supra
q̄ sensus respectu pp̄riorum semp sunt veri. h
āt vr̄ q̄ cōtingit eos eē falsos licet paucissime
⁊ raro. Dicendum q̄ si cōcurrant ibi omia
debite vt q̄ organum sensus sit debite cōditio
natum ⁊ obm sit i debita distantia mediū aūt
sit debite dispositum his oībus sic cōcurrenti
bus sensus respectu pp̄riorum semper ē ver⁹.
tamen si organum sit male cōditionatuz vt pu
ta q̄r oculus non est in bona habitudine vel si
obiectum nō ē i debita distantia vt puta quia ē
nimis remotum ⁊ si medium nō est bene dispo
situm vt puta q̄r aer non ē bene illuminatus
his sic cōcurrentibus poterit accidere falsitas
in visu circa sensibilia pp̄ria vt poterit ap-
parere q̄ vnus color sit alius vt q̄ rubeus sit
niger sepe. n. experti sumus q̄ a remotis ⁊ in
tenebris nobis rubeus color niger apparuit sic

etiā si oculus nō fuisset bene dispositus. h. idē po
tuisset cōtingere. nā lingua male disposita ⁊ infe
cta p colerā ei vnus sapor apparet alius ea. n.
sic existēte quicqd gustat videē amarum sicut
enim dicimus q̄ natura fp sortitur effectū suū
q̄r natura ē ipsi⁊ eorꝝ que sunt, vt dicit in libro
retho. ⁊ tamē si fiat corruptio in aliquo prin
cipio naturali fiunt monstra ⁊ natura nō forti
tur effectum sic respectu pp̄rioꝝ sensus semp
ē verus ⁊ tamē si fiat corruptio vel in dispō vł
i debite se habeat aliquod eorꝝ q̄ requiruntē ad
sensum vt q̄ nō debite se habeat organuz aut
mediū aut ē obm pōt falsitas in sensu accide
re. Deinde cum dicit scdo aūt nit q̄ verifica
tur ⁊ falsificaē fanta. secūdum veritatē ⁊ falsita
tem factam in sensu. ⁊. h. ex parte sensibilium
per accñs dicens q̄ scdo aūt accidere. h. i. fal
sitas in fanta. fm falsitatem in sensu ⁊ cōtingit
iam mētiri. h. i. p fanta. scdz q̄ mentiē sensus
q̄r q̄ quidē est album. i. circa sensibile pp̄rium
nō mentiē sensus nisi vt dictū est si aūt sit albū
h. vt filius cleonis aut alius vt darii fili⁹ mē
titur sup sensus ⁊ ēt fanta. Deinde cū dicit
tertio aūt ondit q̄ cōtingit mētiri circa fanta.
sicut circa sensum ex pte sensibiliuz cōiuz dicēs
tertio aūt respectu cōium ⁊ cōitum quib⁹ cōmu
nibus insūt accidētia pp̄ria. dico aūt vt mot⁹
⁊ magnitudo q̄ accidit sensibilib⁹ corporibus
sup sunt ea circa q̄ maxie cōtingit decipi tā fm
sensum quā ēt fanta. ergo si solū ex pte sensibiliū
pp̄rioꝝ ⁊ sensibiliū p accidens sz ēt ex parte sē
sibilium cōium in quib⁹ vndanē sensibilia p-
pria pz verꝝ esse q̄ verificeē ⁊ falsificeē fanta.
scdz veritatē ⁊ falsitatē sensus in actu. Deinde
cum dicit fm sensum motus ostendit q̄ fāta.
differt a sensu in actu. dicēs q̄ mot⁹ aūt fact⁹
fm sensum ab actu. i. fanta. q̄ ē motus factus
a sensu i actu differt a sensu q̄ ē ab his trib⁹ sen
sibus. i. qui ē scdm hos tres mōs sentiēdi. naz
scdm hos tres mōs sentiēdi vz tam fm sensibi
lia pp̄ria quā scdm sensibilia cōia ⁊ q̄ fm sen
sibilia per accñs differt fanta. a sensu q̄r in oī
bus his plus falsificaē fanta. quā sensus ⁊ sub
dit q̄ primus qdem sensus qui ē respectu sensi
bilium pp̄rioꝝ pñtibus sensibilibus semper ē
verus alii aūt sensus qui sunt respectu sensibi
liū p accñs ⁊ cōiuz tā respectu sensibiliū pñtis q̄
ēt ⁊ absentis erūt vnez falsi ⁊ maxie cōtingit ta
lis falsitas cū pcul sit sensibile. tūc ergo ē supplē
da rō q̄ q̄r pñtia ⁊ ppinquitas obi facit ad ve
ritatem absentia ⁊ longinquitas facit ad falsi
tatem fanta. differt a sensu quia est plus falsa
q̄ sensus cum possit fanta. obis absentibus ⁊ lō
ginquis. Notandū aūt q̄ tū q̄r fanta. cāutur
a sensu ⁊ est maior defectus in effectu q̄ in cā
tuz ēt quia fanta. pōt fanta. absentibus sensibili
bus fm quē modū lz esse maior falsitas cōue-
nit maiorez falsitatē esse in fanta. quā in sensu
Notanū ēt q̄ lz possit esse falsitas circa sensibilia
cōia ⁊ per accñs siue sint pñtia siue absentia

maior tamen falsitas contingit circa ea sint absentia q̄ presentia ymo et circa ipsa sensibilia presentia potest maxime contingere error quia absentibus possumus ymaginari album nigrum et econverso fantasia ergo que pōt sibi formare fanta. absentibus sensibilibus potissime pōt ei contingere falsitas plus quam sensum et circa omnia genera sensibilium. bene ergo dictum ē quod differt fantasia a sensu et deficit ab ipso. Deinde cum dicit siquidem igitur concludit intentum videlicet quod fantasia ē motus factus a sensu in actu dicens siquidem igitur nihil aliud habz que dicta sunt nisi fanta. h. autem est qd dictum est videlicet quod fantasia verificetur et falsificetur secundum veritatē et falsitatem factā in sensu in actu quia ergo sic est fantasia utiqz erit motus factus a sensu secundum actum.

Deinde cum dicit quoniam autem visus post quam ostendit ꝙ fantasia ē motus factus a sensu secundum actum declarat aliam particulaz positam in diffinitione fantasie. videlicet ꝙ secundum fantasiam animalia multa agunt et paciuntur. circa ꝙ tria facit quia primo ostendit. quare sicut nominata ē fantasia. 2a manifestat ꝙ dictum est. tertio epilogat circa determinata 2a ibi et quoniam immanēt. tertia ibi de fantasia quidem dicit ergo primo quoniam autem visus ē maxime sensus. i. sensus precipuus et spiritualis et qz supple sic est fantasia nomen accepit a lumine quoniam sine lumine non est idest non contingit videre. Notandū autem ꝙ apud grecos phos idem ē ꝙ lumen et quia in lumine omnia apparent a phos venit et derivatur phanos ꝙ idem ē ꝙ apparitio fantasia. ergo que dicitur a phanos ꝙ est apparere sumit nomē a lumine et sumendo nomē a luce sine quo nō fit visus sumit et nomen a visu qui est precipuus et spiritualior inter sensus. Deinde cum dicit et quoniā immanent declarat intentum videlicet ꝙ secundum fantasiam animalia multa agunt et paciantur dicens et quoniā immanent. i. existunt et perseverant motus fantastici et illi motus sunt similes sensibus. i. motibus factis in sensibus et quia sic fantasia et motus fantastici immanēt idest existunt in animalibus multa operātur animalia secundum ipsos motus sed alia quidē animalia operantur secundum tales motus sive secundum fantasiam qz non hñt intellectum ut bestie alia vero operantur secundum tales motus sive secundum fantasiam ut homines et h. ex velamento. i. propter velamentum intellectus qz aliquādo velatur passione aut velatur egritudine aut sompno. Notandum ꝙ qū superior virtus ē in actu suo tūc operamur secundum virtutem superiorē et nō secundum inferiorem quare si animalia operantur secundum fantasiaz que est virtus inferior et nō secundum intellectuz que est virtus superior. h. est vel quia non habent intellectum ut bestie vel si habent intellectuz habent ipsum velatum quod tripliciter cōvenit qz vel velatur passione ut ira vel timore qz contingit aliquem adeo esse iratum vel adeo timentē ut ql nihil intelligat sed omnia agat magis per fantasiam quā per intellectum vel secundo hoc pōt contingere ex egritudine ut forte freneticus vel etiam ebrius qz tales magis agūt per fantasiam quam per intellectū. vel tertio. h pōt contingere per sompnum qz in sompno ligatur ratio et viget fantasia. Ultimo epilogat circa determinata dicens de fantasia quidē igitur quid ē et propter quid ē. i. que sit cā eius et quō habz fieri quia sit secundum motum factum a sensu in tantum dictum sit.

De parte autem anime etc. Postquam phūs separavit et distinxit intellectuz a sensu in parte ista ut dicebatur incipit determinare de ipso intellectu sive de ipsa potētia intellectiua. circa ꝙ duo facit qz primo continuat se ad dicēda. secundo exeqtur de intēto ibi. si ergo est intelligere. dicit ergo de parte autem anime qua cognoscit et sapit aia sive separabili existente sive nō separabili secundum magnitudinem. i. loco et subiecto sed secundum rōnem considerandū est de hac parte aie intellectiua quā differentiā hz ad ipsum sensum et quō quid sit ipsz intelligere ꝙ ē actus eius. Notandū autem ꝙ partē aie qua omnia sapit et cognoscit appellat potētiaz intellectiuā per sapere autē et cognoscere secundum Jo. gramaticuz intelligit intelligere speculativum et practicum ita ꝙ sapere refert ad speculabilia cognoscere agibilia vel secundum quosdam cognoscere dz referri ad apprehensionē sapere vero ad iudicium: nam per potentiaz intellectiuā apprehendimus et iudicamus et cognoscere possumus per eā et speculabilia et agibilia. et agibilia. Notandū ēt ꝙ tria proponit de potentia intellectiua unū est utrum sit separabilis secundum magnitudinē idest secundum locuz et secundum subiectum sicut posuit plato. dicens intellectualem esse in cerebro concupiscibilez in corde nutritiuam in epate. secundum est q̄ differentiam habeat. h. potētia ad alias. tertiū est quale sit suum intelligere. i. qualis sit actus eius sed de primo nō vult considerare. quia cuz intellectus nō sit virtus organica quia nec corpus nec virtus in corpore super vacuum videtur querere utrū sic separata subiecto et magnitudine ab aliis cū nec sit magnitudo nec virtus in magnitudine de aliis autem duobus dicit considerandum esse.

Dubitat autem hic Johēs gramaticus qz si potentie anime sunt partes eius vel omnes erunt corruptibiles vel omnes incorruptibiles nam cuz tota eēntia anime sit incorruptibilis et maxime aie intellectiue si potētie eius sunt partes ipsius oēs erunt incorruptibiles cuius contrariuz dicebat supra ubi ondebatur ꝙ intellectus alterum genus ē et separatur ab aliis sicut perpetuū a corruptibili. dicendum ergo secundum eūd Jo. gramaticū ꝙ. h. pars accipitur quodā mō equiuoce nō est. n. potētia pars aie eēntialis ut arguebat rō debemus. n. ymaginari ꝙ sicut paries est pars eēntialis domus qz tota essentia domus

nō reseruatur in pariete ⁊ sicut materia ē ps
eēntialis ꝯpositi qꝛ materia nō dicit totaz eēn
tiam eius. sic quelibet potentia ē pars potenti
alis anime quia anima totū suum posse nō po
test per vnam potentiam exercere. nam quia
actiones sensibiles exercet anima per sensum
⁊ itelligibiles p itellectum diuidit ipm posse
ipsius per diuersas potentias ⁊ quia in nulla
potentia reseruatur totum posse quelibz potē
tia dicitur pars potentialis eius. Deinde
cum dicit si igitur intelligere exequitur de in
tento. circa quod duo facit secūdum ꝙ duo di
xit esse ꝯsideranda. nā primo determiat de in
tellectu quā dr̄iam habeat ad alias potētias
sensitiuas. secūdo ostendit quale sit ipm itelli
gere ⁊ qualis sit actus eius ibi idiuisibiliū qui
dem igitur. Ad euidētiaz prime partis sci
endum ꝙ itellectus secūdum phm̄ quadru
pliciter accipitur. nam primo accipitur pro itel
lectu potentiali qui recipit spēs intelligibiles
secūdo accipitur pro itellectu agente in cuius
virtute tales spēs recipiuntur. tertio accipit
itellectus pro itellectu in actu. quarto vero ac
cipitur pro intellectu passiuo quid sit itellect⁹
in actu ⁊ quid itellectus passiuus ifra dicetur
quattuor ergo facit qꝛ prima determinat de i
tellectu potētiali p ꝯparationē ad sensum osten
dens quam differentiā habz ad ipm secundo
determinat de itellectu agente. tertio d̄ intel
lectu in actu ⁊ quarto de intellectu passiuo. sa
ibi quoniam autem sicut in omni natura. ter
tia ibi idem autez est sm actū. quarta ibi passi
uus vero itellectus. circa primuz tria facit qꝛ
primo determinat de itellectu potentiali per
ꝯparationē ad sensum. sc̄o d̄terminat de obiecto
eius. tertio mouet dubitationes quasdā circa
prefacta. sa ibi quoniam autez aliud ē magni
tudo. tertia ibi dubitabit autem in determinā
do autem de intellectu per ꝯparationem ad
sensum ⁊ ostendendo quomō differt ab ipo duo
facit quia primo assignat ꝯuenientiam iter in
tellectum ⁊ sensum. secundo dat differentiam
inter illa ibi vnde neqz misceri circa primuz
duo facit secūdum ꝙ duo tradit de itellectum
qb⁹ ꝯuenit cum sensu ibi necesse itaqz ē āt pria
ꝯuenientia ꝙ sicut sentire non est proprie pati
sed est aliquid simile passioni ⁊ sicut sensus nō
est actu species sensibiles sed est i potentia ad
eas ⁊ est susceptiuus earum sic ⁊ intellectu se
habet respectu specierum intelligibilium ait er
go si igitur est intelligere sicut sentire aut ipm
itelligere erit utiqz aliquid pati ab intelligibi
li aut est quid in passibile ⁊ est alterum aliquid
huiusmodi simile passioni vult. n. phs per. h.
ꝙ sicut sentire nō est proprie pati sz ē huiusmōi
aliquid. i. ē aliquid simile passioni sic ⁊ intelli-
gere se habeat ⁊ qꝛ quodāmodo est simile de i
telligere ⁊ de sentire, ideo concludit de ipo itel
lectu ꝙ oz esse susceptiuum spēi intelligibilis ⁊
ꝙ est potentia huiusmodi spēs sed nō est hoc

actu. i. quantum est de se nō est actu tales spēs
nisi eas recipiat aliunde. ⁊ quia sic est similiter
se oportet habere sicut sensitiuum ad sensibilia sic
itellectiuum ad itelligibilia. Deinde cum
dicit necesse itaqz ponit aliam ꝯuenietiam in
ter sensum ⁊ itellectum quia sicut sensum oportet
esse denudatum a spēbus sensibilibus vt cogno
scat illas sic oportet itellectum esse simplicem
inmixtum ⁊ imaterialē ⁊ eē dnudatum ab omi
bus formis materialibus vt possit omēs for-
mas materiales cognoscere. ideo ait quoniaz
itellectus itellegit omnia. i. potest itelligere om-
nes formas materiales necesse itaqz ipm eē
immixtum. i. imaterialem sicut dixit anaxag. iz
anaxag. posuit ipm imaterialē vt imperet ma-
terialibus. h. autē ē. i. ideo ē imaterialis vt co
gnoscat materialia quia si esset materialis de
spectum. i. forma materialis existens in ipo ap
parere enim phibebit extraneum idest extra-
neas formas ⁊ obiectum extraneum quare ne
qz ipsius intellectus est idest contingit eē natu
ram materialē neqz ei⁹ est eē vnam naturam
aliqꝫ corporalē determinatā sz vocatus ē vti-
qz anime itellectus quod ē possibilis ad. h. i. ꝙ
potest recipere omnes tales formas ⁊ exponit
se dicens dico autē intellectum quo anima op
pinatur ⁊ intelligit qui intellectus an̄ itelliget
nihil est actu eorum que sunt intelligibilia ab
ipo. Notandum aūt ꝙ primus qui visus est
loquī de intellectu imateriali ⁊ inmixto dicitur
fuisse anaxag. sed ille itellectus imixt⁹ ⁊ imate
rialis de quo loquebatur anaxagoras erat. pri
ma cā deus ipe posuit. n. anax. quodā mixtuz
chaos ꝯfusum tāquam cām materialem ⁊ po-
suit itellectum tāquaz cām agētem ⁊ dixit qō
ad iperiuz illius itellectus fiebat generatio re
rum ex illo chaos ꝯfuso vt ergo illud chaos cō
fusum ⁊ illa materia plene subiceret imperio
itellectus dixit itellectum nō eē alicuius natu
re materialis nec eē alicuius nature existētiū
in illo chaos confuso sed posuit ipm simplicez
⁊ imaterialem. sm ergo anax. itellectus erat i
materialis vt imperet sz intellectus d̄ quo lo
quitur. h. phūs nō est imaterialis vt imperet
mālibus sz iō ponitur sic eē vt cognoscat mā-
lia nō vt mālibus imperet. Notandum ēt
ꝙ de alio itellectu loquitur anaxa. quaz phūs
qꝛ ille loquebatur d̄ itellectu diuino. hic autē lo
quitur de humano cuius nō ē impare mālib⁹
⁊ nālibus quia scīētia nostra non cāt res sz cā-
tur a rebus ⁊ licz itellectus diuinus hēat reb⁹
nālibus impare intellectus tamen noster non
ponitur imālia vt imperet his rebus materiali
bus sed vt cognoscat illas. Notandum etiā
ꝙ vbi nos habemus despectum apparere. n.
phibebit extraneum habet littera ꝯmenti si
enim in eo appareret apparēs impediret alie-
num ⁊ est intentio phi per hec verba ꝙ si in
ipo intellectu appareret aliqua forma materi
alis ipa forma mālis apparens impediret ne

cognoscēt ⁊ ne recipet formas materiales aīa
sicut si pupilla eēt alicuius coloris ⁊ color ali-
quis appareret in pupilla ille color impediret
ne cognosceret ⁊ ne reciperet colores alios. vn
de q̄ nos habemus despectum videt eē litte
ra corrupta. possumus tamen exponere despe
ctum p forma materiali q2 tales forme in ge-
nere formarum sunt despecte ⁊ infime igitur in
tellectus vt cognoscat omnes formas materia
les nullam formam materialem habet quia
si haberet tunc despectum idest illa material'
forma non permitteret intellectum recipe ali
as materiales formas p hiberet enim illa ma
terialis forma apparere intellectui formas ex
traneas ⁊ obiecta extranea. Notandum āt
quod aliquis intellectus ē qui est actus purus
in quo sunt omnes pfectiones actu vt intelle-
ctus diuinus aliquis vero intellectus est quid
est potentia pura ī genere itellectuum vt itel-
lectus humanus. hic ergo intellectus antho-
nomasice vocatus ē possibilis quia ita ē ī potē
tia ad omnes formas itelligibiles q̄ de se nul
lam hz actu. ne ergo laboraret phūs ī equiuo-
co cum dixit quod itellectus vocatus erat possi
bilis exponit se de quo itellectu itelligit dicēs
dico autem itellectū quo omnia opinat ⁊ itelli
git qui nihil est actu eorum que sūt itelligibilia
añq̄ itelligat sed solum ē ī potētia ad omēs
tales formas. Dubitaret forte aliquis vtrum
opz itellectum eē imixtum si debeat impare.
⁊ videt quod sic quia anaxa. ideo posuit itellectū
eē impātem q2 posuit itellectū eē cām mouētē
⁊ agētē respcū illius chaos ɔfusi. videmꝰ aūt
q̄ vinum materiale ⁊ unū corporale hz actōem
vlem sup alia corpalia vt celum hz vlē; influē
tiam sup oīa alia corpa. itaq3 ad. h. q̄ itellectꝰ
haberet vlem cāūtatem ⁊ vle impium sup to
tum chaos ɔfusum vt videt ñ oportuit ipum
pōere ī materialem. Dicēdum q̄ aliud est
mouere motum ⁊ aliud est mouere imobile. il
lud ergo q̄ ē mouēs vt impās ⁊ q̄ mouet vt ɔ
sideratū ⁊ amatū fm q̄ huiusmodi mouet i-
mobile. cum ergo oē corpale ⁊ oīe materiale
moueat motum si itellectus debeat mouere i
mobile opz q̄ sit imaterialis ⁊ imixtus credi-
bile ē autem si aliquē bonū itellectum habuit
anax. q̄ hūc habuit vz q̄ p impare itelligebat
mouere imobiliter fm hoc igit plana ē vītas
ppositōis. nam itellectus ut impet. i. vt moue
at impādo ⁊ imobiliter opz q̄ sit imaterialis
⁊ imixtus. Ulterius forte dubitaret aliquis
dato q̄ itellectus diuinus impet de quo loque-
bat anaxa. opz q̄ sit imaterialis ⁊ imixtꝰ. vtrum
itellectus humanus de quo loquit hic phūs oz
q̄ sit imaterialis vt cognoscat et videt q̄ ñ q2
lz impans materialibus debeat eē imaterial'
tñ vt videt cognoscēs materialia nō opz q̄ sit
imaterialis q2 fm ɔmen. recipiēs ē denuda-
tum a natura recepti nō a natura generis sed
a natura speciei recipiēs enim album sufficit

q̄ sit denudatū a natura albi. sed nō opz q̄ sit
denudatū a natura coloris. videmus. n. quod
tactus recipit intentōes formarum tangibili-
um nec tamen ē olo denudatus a qualitatibꝰ
tangibilibus. in ɔtrarium est phūs in littera.
Dicendum q̄ triplici via venari possumꝰ
q̄ opz intellectum eē imixtum ⁊ imaterialem
vt cognoscat materialia. prima via sumit ex
pte rerum cognitarum. sa ex pte modi cognoscē-
di. tertia ex pte rei cognoscētis. nam sēp mate-
ria hz determinare ⁊ ptrre formalis si igit in-
tellectus eēt materialis ⁊ mixtus pter suam
materialitatem uel determinaret ad aliquod
genus cognoscibilium vel saltem pter illam
materialem formam impediret ne vlr cogno
sceret omnes formas materiales. vtrūq3 eīm
videmus in sensu tactus. nam tactus ⁊ deter
minat ⁊ impedit visus aūt determinat sz nō
impedit. nam tactus est virtus materialis q2
est virtus organica ⁊ ēt hz actu aliquam qua
litatem tangibilem. visus aūt lz sit virtus or-
ganica attamen pupilla est omnino abscolor et
non hz actu aliquam qualitatem visibilem igit
visus q2 ē virtus organica ⁊ materialis deter
minat ad aliq̄ genus sēsibilium. tamen q2 nul
lum hz colorem actu non impedit quin possit
omnes colores cognoscere tactus vero ēt dter
minat q2 non pcipit oē genus sēsibilium sz tm
qualitates tangibiles ⁊ ēt q2 hz aliq3 qualitatē
tangibilem actu ipedit ne possit oēs qualita-
tes tangibiles pcipe. dicebat. n. supra q̄ tactꝰ
sīlē calidum ⁊ sīlē frigidum nō cognoscit itelle
ctus itaq3 si eēt virtus materialis ⁊ haberet
aliquam materialē formā determinaret vel
impediret ne posset oēs formas materiales
cognoscere. ergo ex pte rerum cognitarum vt q2 itel
lectus pōt oēs formas materiales cognoscere
opz q̄ nullā hēat. sa via fortius arguens sumit
ex pte modi cognoscendi. nam quilibet expit ī
semet ipo q̄ cognoscit differētiam vlis ⁊ pti-
cularis igit vt pz ex rationibus factis m. c. de
sēsu cōi opz q̄ sit vna virtus in hoīe que possit
pcipe vtranq3 formā vlem. s. ⁊ indiuiduam ⁊
h. est itellectus p itellectū. n. possumus cogno-
scere rem vt signatā ⁊ vt nō signatā vt vlem
⁊ vt indiuiduā. sed. h. nō ē eodem modo vt i-
fra patebit igit si itellectus eēt vtus materia
lis lz forte aliquis calūniose posset euadere q̄
nō determinaret ad aliquod genus cognoscibi
lium non tamen eēt via ad euadendū quin d
terminaret ad aliquē modū cognoscendi. naz
h. posito semp intellectus cognosceret modo si
gnato ⁊ nihil cognosceret nisi vt eēt pticulare
⁊ idiuiduum q2 quicquid reciperet in eo reciperet
vt hic ⁊ nūc ⁊ q2 omne agens agit fm exigētiā
sue forme si intellectus eēt forma materialis
sic oēs forme recepte in eo essēt signate ⁊ hē-
rēt eē hic. ⁊ nūc sic. quicquid cognosceret intel
lectus cognosceret vt haberet eē signatū ⁊ vt
eē hēret hic. ⁊ nūc igit vt intellectus possit co

gnoscere oēs formas materiales et vt possit eas cognoscere oīmodo tam sub eē vlī quam sub eē particulari opꝫ ꝙ sit īmixtus ⁊ īmateria lis ⁊ non ꝯtrahat̃ p materiā aliquā. tertia ma sumit̃ ex parte cognoscētia itellectus. nam itel lectus ē quid icorruptibile qꝛ vt sepe tactuꝫ ē. ē alterꝫ genus ⁊ separ̃ ab aliis sicut ꝑpetuuꝫ a corruptibili. eo. n. ipo ꝙ quilꝫ ꝑcipit̃ in se ꝙ p intellectū pōt cognoscere rem vlem dꝫ argue re ipm eē icorruptibilē. si. n. ex obō debem⁹ ar guere de potētia vlē ꝙ ē obm intellectus ⁊ qđ p se ē quid icorruptibile arguit intellectū incor ruptibilem esse ex. h. ipo igit̃ pꝫ ipm eē imate rialē ⁊ imixtū qꝛ si eēt virtus organica eēt gene rabilis ⁊ corruptibilis ꝙ si tamē aliquis vel let ꝯtenire ⁊ vellet dicere ꝙ intellectus est in corruptibilis qꝛ. h. arguit obm eius. attamen ē virtus materialis pꝫ ꝙ quicquid naturaliter ē in re icorruptibili opꝫ ꝙ illud sit valde fortit̃ in eo īpressum qꝛ quicquid ē naturalr̃ in re in corruptibili ē ibi modo incorruptibili eē autē modo incorruptibili ē eē ibi modo indelebili ⁊ modo fortiter impresso. nūc autem ita est ꝙ forma fortiter impssa in aliqua virtute mate riali impedit iudicium cuiusꝫ alieni ⁊ non per mittit ꝑcipere aliqđ extraneum vt si amaritu do sit fortiter impressa lingue impedit̃ lingua ne possit ꝑcipe alium saporem sed quicquid gu stat ei videt̃ amarꝫ. sic si intellectus eēt virtus materialis ⁊ eēt virtus organica forma ꝓpria fortiter in ipsa in suo organo impediret huius modi organum ne ꝑciperet alias formas. illud. n. despectū. i. illa materialis forma ꝓhiberet ap ꝑere extraneum obm.

Vide neqꝫ misceri ⁊c. Postquā phūs venatus ē naturam intelle ctus ex ꝯuenientiis quas habꝫ cum sēsu. in parte ista vt dicebat̃ venat̃ naturam eius ex differētiis quas hꝫ ad ipsum possumus autē quantū ad pn̄s spectat assigna re quinqꝫ differētias inter sēsum ⁊ itellectum sm̄ ꝙ sēsus ad quiqꝫ compari pōt. nam primo compari pōt ad ipm organū in quo fundat̃. sc̄o pōt compari ad ipam animā. tertio pōt ꝯpari ad obm. quarto ad spēm. ⁊ quinto ad seipꝫ sꝫ ꝙ ꝯpat̃ ad organū. differt sēsus ab intellectu. qꝛ sēsus ē virtus organica ⁊ nō intellectus sm̄ vero ꝙ ꝯpat̃ ad animā differt ab eo qꝛ intelle ctus vt in sc̄o fundat̃ in ipa eēntia anime sen sus autem nō. sed fundat̃ in organo. tertio vt ꝯpat̃ ad obm differt ab eo qꝛ sēsus corrumpit̃ ab excelenti sēsibili non āt intellectus ab excel lenti intelligibili. quarto differt vt ꝯpatur ad spēm qꝛ ex spēbus intelligibilibus generat̃ sciē tia vl̃ alius habitus in intellectu ex spēbus aūt sensibus non generat̃ tal̃ habitus in sēsu. qnto aūt differt vt compat̃ ad seipm qꝛ sēsus non ē ꝓprie ad se ꝯuersiuus nec ꝓprie ꝯsentit seipm sꝫ hoc ꝓprie ꝯpetit itellectui. quinque ergo facit

sm̄ ꝙ hic quinqꝫ declarat ď intellectu. nā pri mo ostēdit ꝙ non ē virtus organica. sc̄o ꝙ fūda tur in eēntia anime sicut in sc̄o. tertio ꝓbat qđ non corrumpit̃ ab excellēti obō. quarto ostēdit quō in intellectu aggnāt̃ habitus. quinto decla rat quomodo intellectus seipm intelligit ⁊ co gnoscit. sc̄a ibi ⁊ bn̄ iam dicentes. tertia ibi quo niam autem non silis. quarta ibi cum āt sic sin gla. quinta ibi ē igit̃ ⁊ tunc ꝯtinuet aūt sic dn̄ ē intellectū eē virtutē imaterialem. vnde ga sic ē neqꝫ rōnabile ē ipm misceri corpi. i. ipum fundari in organo ⁊ eē virtutē organicā qꝛ hoc posito fiet vtiqꝫ aliqs qual̃. i. aliqlr̃ qual' opor teret. n. ipm habere aliquā qualitatē corpalē eēt. n. aut calidus aut frigidus si aliqđ organū erit intellectui sicut ē aliquod organū sēsitiuo. i. sēsui nūc āt nullum ē supp̄ organum intellectui.

Dubitaret forte aliquis vnde sequitur hec ꝯn̄a ꝙ si intellectus eēt virtus organica quod haberet aliquā qualitatem sēsibilem vt ꝙ eēt calidus aut frigidus. Dicendum ꝙ calidū frigidū humidū ⁊ siccum sunt qualitates ꝑme elōrum a quibus non pōt oīo denudari aliqđ corpus mixtum si ergo intellectus haberet or ganum aliqđ corporale opꝫ illud organū habe re has qualitates sēsibiles primas ⁊ median tibus istis recipere alias qꝛ semper qualitates alie recipiunt̃ in sc̄o mediantibus qualitatib⁹ primis sicut ergo qꝛ corpus recipit colorē me diante quantitate vt mediante superficie seqt̃ ꝙ ipe color sit extensus extensione superficiei ita ꝙ non solum corpus ē quid extensum per q̄ titatem sꝫ ēt ipe color receptus in corpore me diante quantitate opꝫ ꝙ sit quid extensum sic si intellectus vt in sc̄o fundaret̃ in organo frigi do aut calido qꝛ intellectus fundaret̃ in orgāo illo mediante caliditate vl̃ frigiditate tāquaꝫ mediantibus qualitatibus primis non solum organū diceret̃ eē calidum aut frigidū sꝫ etiaꝫ ipe intellectus eēt aliqualr̃ talis qꝛ esset aliqua liter calidus aut frigidus assignat̃ ēt ad. h. idē alia cōis rō qꝛ non est sola potentia sbm calidi tatis ⁊ frigiditatis sed totum compositum igi tur totū hoc vꝫ organum cum intellectu esset sbm caloris ꝙ eē nō posset nisi intellectus esset aliquo modo calidus. sed forte magis econuer so deberemus dicere vꝫ ꝙ organū cum calore esset sbm intellectus eo ꝙ calidū sit de primis qualitatibus sēsibilibus nō de secūdis nec tamē ꝓpter hoc impedit̃ dictū phī sed declat̃ quia sicut si potentia intellectus eēt in organo dice ret̃ organica sic si eēt in organo calido oporte ret ꝙ eēt aliqualr̃ calida. sed cum intellect⁹ nō possit eē calidus nec hēre aliquā talem formā qꝛ tunc illa forma impediret ipm ne cognosce ret alias ut ergo intellectus oēs formas ma teriales cognoscat ⁊ vt nullā talem formaꝫ ha beat opꝫ ipm esse ab omni organo separatum.

Deinde cum dicit ⁊ bn̄ iam dicentes osten dit ꝙ ipe intellectus fūdat̃ in essentia aīe sicut

in

in sensu ꝙ non competit sensui. ideo ait ꝙ bn̄ isti di
centes sunt antiqui animā esse locum specierū
nisi ꝙ non tota sed intellectiua anima.i.quītū
ad partem sensitiuam non ē locus spērum quia
potentia sensitiua vt in sensu non fundat in essen-
tia anime. sed qꝛ intellectus in ipsa eēntia aīe
fundat. ideo dicit aīam quantum ad partem
intellectiuam locū eē spērum ⁊ subdit ꝙ huiꝯ
modi spēs intelligibiles quaꝝ dicit eē locus.
anima non ē locus eaꝝ in actu sed in potentia.
qꝛ quantum ē de se nō hꝫ illas spēs inatas nec
hꝫ eas actu sed ē in potentia vt acquirat eas.

Dubitaret forte aliquis quomodo anima ē
locus spērum non tota sed intellectiua tantū.

Dicendum ꝙ cum anima sit media inter
formas simplr̄ inmateriales vt inter intelle-
ctiuas ⁊ formas simpliciter materiales vt in
ter has formas sensibiles pticipat aliquid de cō
ditiōe vtrorūqꝫ ita quod hꝫ aliquas virtutes
materiales ⁊ organicas vt potentias sensitiuas
aliquas vero hꝫ imateriales vt intellectiuas
virtutes ergo materiales vt in subiecto fundā
tur in organis vt visus fundat in organo scꝫ in
oculo. intellectus vero vt in subiecto fundatur in
ipsa essentia anime ita quod eodem modo com
parat quodāmodo anima ad intellectum sicut
oculus comparat ad sensū visus qꝛ sicut oculus
est sbm̄ potentie visiue sic non organum aliqd
sed ipsa anima est sbm̄ potentie intellectiue qꝛ
sicut oculus dicit esse receptiuus specieꝝ visi-
bilium qꝛ visus fundat in oculo sic anima erit
receptiua ⁊ per consequens erit locus specieꝝ
intelligibilium qꝛ intellectus fundat in anima
pꝫ ergo ꝙ anima est receptiua vel est locꝰ spe-
cierum sed non tota.i.non quantum ad quālꝫ
sui partem vel non quantum ad quālꝫ sui potē
tiam qꝛ non quelꝫ pars potentialis anime si-
ue non quelꝫ potentia anime fundat in anima
tāquam in subiecto. nam sensus non fundat i aīa
tanquam in subiecto sed in organo. intellectus
vero non fundat in organo sed in anima sēper
ergo aliqd organum erit locus spērum sensibili
um sed ipsa anima erit locus spērum intelligi
bilium differt ergo intellectus a sensu qꝛ intelle
ctus vt in subiecto ꝓprio fundat in anima ⁊ nō
sensus ⁊ anima ē locus spērum intelligibiliū non
autem sensibilium. Deinde cum dixit quoni
am autem assignat differentiā inter itellectū
⁊ sensum quantum ad obiectum qꝛ excellens in
telligibile non corrumpit intellectum sicut ex-
cellens sensibile corrumpit sensum id ait quoniā
autem non similis sit passibilitas sensitiui ⁊ in-
tellectiui.i. sensus ⁊ intellectus manifestum est
ex organis ⁊ ex sensu. nam non solum organū sen
sus patit ab excellenti sensibili sed etiam ipse sen
sus corrumpit ꝓpter excellens sensibile quod nō
competit intellectui. ideo subdit ꝙ sensus n̄ pōt
sentire ex valde sensibili.i. non potest sentire post
valde sensibile vt sensus auditus ex magnis sonis
i. post magnos sonos supp non pōt audire nec
et ex fortibus odoribus ⁊ coloribus supp imu-
tatus odoratus ⁊ visus neqꝫ pōt odorare neqꝫ
videre sed intellectus cū intelligat aliqd val
de intelligibile non corrumpit ⁊ nō minorat in
suo actu imo vigorat. nam intellectus intelli-
gens excellens intelligibile non minus intelli
git intelligibilia infima sed et magis cā autē
quare hec ē differētia inter intellectum ⁊ sensū
i. ꝙ excellēs intelligibile non corrumpit intelle
ctum sed excellens sensibile corrumpit sensum est
qꝛ sensitiuum quidem non sine corpore est.i. non
est sine organo hic autem vꝫ intellectus separꝰ
est ab organo ⁊ qꝛ intellectus non ē virtus or-
ganica sed sensus. iō excellens intelligibile n̄ cor
rumpit intellectum. sed excellens sensibile corrū
pit sensum. Dubitaret forte aliquis quomō
excellens sensibile corrumpit sensum. dicendū qꝺ
non videt difficile itelligere quomodo sēsibile
sic transmutet sensum vt post magnum sensibi-
le non possit sensus percipere sensibile paruum si-
ue sensibile infimum quia vt ꝓbant composito-
res scientie de aspectibus non statim cum rece
dit sensibile a sensu recedit impressio facta in orga
no vt si quis intueatur solem nō statim cū auer
tit oculum a sole recedit lux impressa a sole in
oculo ⁊ qꝛ per aliquantulū tempus remanet
in oculo impressio lucis facta a sole ꝓpter illā
impressionem disgregantem visum nō potest
oculus videre paruum vel infimum visibile.
quod autem remaneat impressio facta in ocu
lo post recessum obiecti pꝫ secundum Auicen-
nam quia si homo moueat velociter digitum
videtur vnus digitus plures digiti ⁊ si quis ꝟ
tat velociter acum videtur acus a facere cir-
culum ꝰ ⁊ videtur vna acus. nisi ꝯ acus ꝙ ideo
ꝯtingit quod cum acus mouet a loco suo facit
aliam impressionem in oculo ⁊ quia non statim
remouetur impressio prima ꝓpter pluralitatē
impressionum videtur nobis videre multas
acus quamuis realiter sit tantum acus vna.

Non est ergo difficile intelligere cum sensus
sit virtus organica et remaneat in organo sen
sus impressio facta ab excellenti sensibili quare
post excellens sensibile non possumus sentire sē-
sibile paruum ⁊ infimum. sed quia intellectus
non est virtus organica postquam intellexerit ex
cellens intelligibile non minus intelligit intel-
ligibilia infima imo intelligit ea magis. Ad
uertendum tamen quod licet hec videre non
sit difficile tamen videre ⁊ cognoscere quomo
do excellens sensibile n̄ solū impediat cognitio
nem parui visibilis sed totaliter tollat sensum
vt quomodo ex aspectu solis quis posset fieri
totaliter cecus ⁊ quomodo ex magno sono quis
posset fieri totaliter surdus videtur valde dif
ficile. nam huiusmodi sensibilia non videntur
aliquid facere in corpora nisi ratione annexi ut
si sonus scindit ligna hoc non agit sonus. quia
sonus sed ratione motus aeris in quo funda-
tur. aer enim motus scindit ligna ⁊ non sonus

ꝓpter quod augetur questionis difficultas qr
cum sensibilia secundum quod huiusmodi nō
videantur imutare nisi intentionaliter ex im-
mutatione autem intentionali non videatur
fieri corruptio realis. vnde ⁊ quod ipsum orga
num ⁊ ipsum corpus corrumpitur ⁊ patitur ab
excellenti sensibili. nam sensus secundū se nec
debilitatur nec ꝓprie patitur. tota enim passio
⁊ tota debilitatio sensus est ratiōe corporis et
ratione organi in quo fundatur ita quod si se-
nex haberet oculos pueri videret sicut puer.
Sciendum ergo quod sicut qualitates tan-
gibiles vt calidum ⁊ frigidum immutant in-
tentionaliter ⁊ realiter sed vt immutant rea-
liter sic corrumpunt corpora et sic ꝓprie non
sentiuntur. immo talis imutatio est impediti-
ua sensus. nam cōmune est omni sensui quod
sit susceptiuus specierum sine materia calefit
enim neruus ⁊ caro realiter sed ꝓpter talem i
mutationem non fit sensus quia sic calefiunt
⁊ lapides imutantur. ergo caro ⁊ neruus a ca
lore intentionaliter ⁊ secundum huius imuta
tionem habet fieri sensus qualitates ergo tan-
gibiles planum est quod corrumpunt sensum
si sint excellentes quia cum hoc quod imutant
intentionalr̄ imutant etiam realr̄ per quam
imutationem corrumpunt corpora et organa
quibus corruptis tollitur sensus vt combusta
carne et adustione neruo tollitur tactus. alie ve-
ro qualitates simplr̄ ⁊ absolute ⁊ quocunque
modo sumpte non imutant realr̄ quecunqꝫ cor
pora tamen si tales qualitates sint valde ex-
cellentes ⁊ corpora sint valde passibilia non so
lum intentionalem sed etiam aliquam imuta
tionem realem possunt efficere in ipa vt quia
aer est valde passibil̄ si sit odor valde fortis ꝑ-
ter imutatiōnem intentionalem poterit aliquā
imutationem realem in ipm facere. ideo dice
batur supra quod quia aer est quid indetermina
tum ⁊ non manet idest quia est valde passibile
fetet ab odore ac si sit aliquid patiens colores.
ergo valde fulgidē in pupilla eo quod sit valde
passibilis quia est nature aquee ꝑter imutatio
nem intentionalem poterunt aliquam imuta
tionem realem facere in ipa qua facta ꝓpter
passionem organi tollet visus sic ⁊ omne excel
lens sensibile ꝓpter passionem quam potest face
re in organum potest tollere sensum. sensus ergo
non patitur ꝓprie quia secundum quod huius
modi non imutat nisi intentionalr̄ que imuta
tio non est ꝓprie passio sed magis salus ⁊ recē-
ptio sed patitur per accidens ꝓpter passionē
organi quod organum sicut ⁊ alia corpora pōt
realiter imutari. intellectus vero ꝓprie nec pa
titur per se nec per accidens cum non sit vir-
tus organica. excellens ergo intelligibile nullo
modo tollit nec impedit intellectum. immo hēt
ipm iuuare ⁊ vigorare. vtrum autem propter
passionem alterius vt ꝑ passionem fantasie
possit impediri operatio intellectus in sequen

tibus apparebit ad p̄sens autem scire suffici-
at quod excellens sensibile potest impedire ⁊ cor
rumpere sensum ꝓpter passionem quam potest
facere in organo excellens autem intelligibile
non potest impedire nec corrumpere intelle-
ctum quia intellectus est ab organo separatus.
Esset autem vlterius dubitandum cum sit
intellectus immixtus impassibilis ⁊ ab organo
separatus. vtrum oporteat ipm multiplicari se
cundum mltiplicationem corporum vl̄ sit in
omnibus vnus sed quia de hoc spāle tractatū
fecimus ⁊ hanc questionem diffuse discussimꝰ
ideo hic eam volumus silentio pertransire.
Deinde cum dicit cum autem sic singula
ostendit quomodo ex speciebus intelligibilibꝰ
generatur habitus quod non accidit ex specie-
bus sensibilibus dicens quod cum autem sic in
tellectus fiat singla idest postquam receperit
speciem singulorum dicitur intellectus vt sci-
ens quia aggnātur in eo habitus scientie qui
intellectus vt sciens ⁊ vt habens habitum di
citur esse secundum actum hoc autem accidit
cum confestim possit operari per seipsum.
Notādum autem quod sicut pupilla ē quo
dāmodo omnis color quia potest recipere spe-
cies omnium colorum sic anima per intellcm̄
est quodāmodo oia intelligibilia quia potest re
cipere species omnium intelligibilium anima
ergo ante talem receptionem est in potentia
ad omnia intelligibilia sed quando actu reci-
pit species singulorum siue aliquorum intelli-
gibiliū fit quodāmodo illa intelligibilia. expo
nendum est ergo cū intellectus sic fiat singula
i. postquā actu recepit species singlor̄. No
tandum etiam ꝙ duplex est actus primus ⁊ se
cundus. actus primus pōt dici ipe hītus vt ip
sa scientia. actus secundus dicit̄ ipm agere vt
ipm ꝯsiderare intellectus ergo cum sic fiat singl̄a
idest postquam receperit species singl̄orum ꝑ
tinentium ad aliqd̄ genus scientie dicitur esse
fm actum quia iam acquisiuit habitum scien
tie ⁊ est in actu primo vl̄ dicit̄ esse fm actum
qr iaꝫ actu est informatus speciebus ex quo ap
paret dr̄ia inter intellectum ⁊ sensum qr ex spe
ciebus intelligibilibꝰ aggenerat̄ habitus ⁊ ꝑ
huiusmodi species ꝯstituit̄ intellectus in actu
qui ē habitꝰ ⁊ dr̄ sciēs sed ꝑ spēs sensibiles in hu
iusmodi habitu non ꝯstituit̄ sensus. Notādū
etiam ꝙ habitus ē quo quis pōt facilr̄ opari ul̄
quo quis pōt opari cum vult ideo d̄ intellectu
iam constituto in habitu ait phūs ꝙ. h. autem
accidit vꝫ ꝙ intellectus sit ꝯstitutus in actu q
est habitus ⁊ dicatur sciens cum ꝯfestim possit
opari ꝑ seipm. i. possit opari ⁊ ꝯsiderare ꝑ ipuꝫ
habituꝫ cum velit. Deinde cum dicit . est
igit̄ tunc potentia ostendit quō intellectus est
in potentia postquam habuit habitum et quō
pōt seipm cognoscere dicens ē ergo et tūc idest
postquā habuit habituꝫ potentia quodāmodo
non tñ similiter ⁊ ante addiscere aut inuenire
quia

q̄ nō ē intellectus sic in potentia antequam habeat habitū ꝛ postquam hūit. ꝛ subdit ꝙ ipse intellectus tunc. i. postquā intellexerit alia potest intelligere ꝛ seipm̄. nam intellectus intelligit se intelligendo alia ꝛ ista est quinta differētia quam hꝫ cum sēsu q̄ sēsus non ꝓprie sentit se sētiēdo alia sicut itellect⁹ itelligit se itelligēdo alia. Notandum aūt ꝙ omne ꝙ quis nouit aut discens aut inueniens nouit habitum ergo sciēquā habemus vl' habemus ipm̄ ad discendo ab alio vl' inueniendo p nos ipos postquam ergo habuimus habitū alicuius sciētie q̄ non opꝫ ꝙ semp ꝯsideremus sꝫm illum habitum hn̄tes talem habitū adhuc sumus i potentia ad ꝯsiderare sed non sumus sic in potētia ad ꝯsiderare sicut eramus ante addiscere. vl' ante inuenire. i. sicut eramus antequaꝫ haberemus huiusmodi habitum p iuētōem vl' p doctrinā q̄ habentes habitum possumus exire in opus facil'r ꝛ possumus ꝯsiderare cū volumus ꝙ non possumus si habitu careamus.

Lc. 3.

Quoniam autem aliud est magnitudo. Postquam phūs determinauit de intellectu p comparatiōem ad sēsum. in pte ista determinat d obiecto intellect⁹ ostendendo ꝙ qd est esse ꝓprium obm̄ intellectus q̄ ipsa quidditas directe ꝛ modo extenso ab intellectu cognoscit. nam intellectus cum sit extensus cognoscit carnis eē. i. quidditatem carnis ipam āt carnē ipm indiuiduū carnis cognoscit p reflexionem ꝯuertendo se ad fantasmata. ideo duo facit q̄ primo ꝓponit quod intendit. so declarat ꝓpositū ibi caro. n. non sine materia. dicit ꝙ qm̄ āt aliud est magnitudo ꝛ magnitudinis eē ꝛ aqua ꝛ aq̄ eē ꝛ sic in multis aliis q̄ in oībus habentibus spēm in materia differt res ꝛ rei esse. i. differt res ꝛ sua quidditas. sed. h. non est in oībus q̄a in quibusdam. n. ē idem vt idem dicimus eē carnem ꝛ carnis eē caro. n. t. viuū ē idem cuꝫ viui eē. i. ē idem cum sua quidditate qm̄ ergo sic est ꝙ in multis differt res ꝛ sua quidditas in his in quibus differt aut alio ergo. i. alia virtute aut eadem virtute al'r se habente dicernit aīa rem ꝛ quidditatem eius. Notanduꝫ qd in omnibus hn̄tibus ipēm in materia differt res ꝛ sua quidditas cū ergo tā mathematica quā naturalia circuncernant materiam tn̄ vtris h. sit al'r ꝛ al'r q̄ mathematica circuncernunt materiam intelligibilem. naturalia vero materiam sēsibilem tam in naturalibus q̄ in mathematicis differt res a rei esse. i. differt res a sua quidditate cum ergo aqua sit quid naturale magnitudo vero quid mathematicū differt aqua ꝛ aque eē q̄ res naturales differūt a sua quidditate ꝛ differt magnitudo a magnitudinis eē q̄ in mathematicis ēt differt res ꝛ qdditas. Notandū ēt ꝙ magnitudinis esse et que eē ꝛ vl'r omnis quidditas accipit p natura rei put ꝯsiderat sub eē non signato. magnitudo vero ꝛ aqua nominant ipas res put hn̄t esse actuale in reꝝ natura. aliud ē ergo aqua ꝛ aque eē q̄ aliud ē ꝯsiderare naturam ꝛ quidditatem aque put ꝯsiderat sub esse n̄ signato ꝛ aliud ē ipa aqua put hꝫ eē actuale ꝛ signatum. i omnibus ergo naturalibus ꝛ mathematicis differt res ꝛ rei eē. i. differt idiuiduū ꝛ quidditas. Notandum ēt ꝙ q̄ in rebus materialibus differt idiuiduum ꝛ quidditas. iō alia virtute cognoscit res. i. indiuiduum ꝛ alia cognoscit rei eē idest quidditas. nam p sēsum cognoscimus idiuiduū sed p intellectum cognoscim⁹ quidditatē vl' si p eandem virtutē vt si p eundem intellectum cognoscimus indiuiduum et quidditatem. h. erit al'r ꝛ al'r se hn̄tem. nam p intellectum aspectu recto ꝛ extenso cognoscit quidditas sed p reflexionem ꝛ vt ꝯuertit se ad fantasmata cognoscit intellectum indiuiduum.

Notandū ēt ꝙ caro hic ponit p viuo. viuū autem repit tam in rebus materialibus quia arbores ꝛ alia viuunt q̄ ēt in rebus simplicibus q̄ intelligentie dn̄r viuere quare vno mō ē idem caro ꝛ carnis eē. i. idem viuum ꝛ viui eē q̄ si accipiat viuū vt repirit in simplicib⁹ ibi ē idem viuū ꝛ viui eē ꝙ quō sit intelligēdū statim declarabit sed si accipiat caro. i. viuuꝫ vt hꝫ eē in rebus materialibus non ē idem caro ꝛ carnis eē q̄ materialia non sunt idem tn̄ sua quidditate. Dubitaret forte aliquis quomō in rebus materialibus differt res a rei eē siue differt res a sua quidditate in reb⁹ vero imaterialibus non. Dicendum ꝙ nō sic intelligendum ē ꝙ res imateriales sint idē cum sua quidditate ꝙ nihil sit in eis ꝙ nō sit ipa qdditas solum. h. in prima cā. h. hꝫ veritatē q̄a ibi nulla ꝯpō ibi nullo mō aliud ꝛ aliud sꝫ quicquid in deo est. est idem ꝙ ipse sꝫ i intelligētiis. non est suppma simplicitas. ibi enim eē ē pter rōnem quidditatis ꝛ virtus ē pter rōnem sbe nam si in intelligentiis ponimus intellectum sine virtutem intellectiuam ille intellectus et illa virtus ē differēs a subā ꝛ si in eis ponim⁹ eē illud esse ē differens a quidditate. vnde cū est sermo de compositione intelligentie quidā dicunt ꝙ ē ꝯpositio ex ꝙ quid est ꝛ esse quia est. ibi ꝯpō eē ꝛ quidditatis. quidam vero aiunt ꝙ ē ibi ꝯpō virtutis ꝛ sbe ꝙ quō veritatē vtrumq̄ hāt aliquo mō pꝫ p iam dicta. nō est ergo intelligendū intelligentias esse idem cuꝫ sua qdditate q̄ nihil sit in eis ꝙ sit pter rōnem quidditatis. sciendum ergo ꝙ in rebus imaterialibus inuenimus aliquam idētitatem cū quidditate quā in rebus materialibus inuenire nō possumus. nam cū diffinitio sit smo explicans quidditatis ꝛ essentie spēi. spēi ex quibus ꝯponit diffinitio sunt illa que ptinent ad quidditatem. igit cum in rebus materialib⁹ aliqua causent ex principiis indiuidui aliqua vero ex principiis spēi q̄ ꝓpria cāntur ex principiis speciei.

accidentia vero est principiis indiuidui nō oꝫ q̄ oīa que sunt in rebus materialibus reducā-tur ad formā ⁊ ad rōnem quidditatis sed ali qua reducūtur ad materiā ⁊ ad ea que ptinent ad indiuiduum sed in rebus imaterialibus q̄ sunt forme per se exñtes nihil pōt eis natura-liter inēē q̄ se ñ teneat ex parte forme ⁊ q̄ non reducatur ad principia spēi igitur in rebus im-materialibus ut comparātur ad intellectū. idē est res cum sua quidditate. q̄r res imaterial' ⁊ ea que sunt in ipa non sunt apta nata cognosci alia virtute cognitiua q̄ꝫ sit apta sua quiddi-tas. nam cum quicquid est in re imateriali vl' sit forma vel aliquid ex forma cātuꝫ vel ad for mam ptinens nihil erit in rebus imaterialib' q̄ sit aptum natū cognosci sēu sed totum ē ap tum natum cognosci intellectu quia forma et spēs ⁊ ea que ad formam ⁊ spēm ptinent sꝫ q̄ huiusmodi non sunt apta nata cognosci sēu sed intellectu solū. ergo idem ē res ⁊ eē rei vel idez ē res ⁊ sua quidditas nō q̄ nulla sit ibi ɔpō nec pōēm modum res ē sua quidditas sed p tāto res est idem cum sua quidditate q̄r ad eandez virtutem ad quaꝫ ptinet cognitio quidditatis ptinet cognitio rei ⁊ eoꝝ que sunt in re ibi. n. ne quaquā dicere possumus q̄ quidditas sit ap-ta nata cognosci intellectu res vero vel aliq̄ que sint i re sint apta nata cognosci sēu sed oīa talia vna ⁊ eadem virtute vt intellectu sunt apta nata cognosci in rebus vero materialib' non sic. nam lꝫ ipa quidditas reꝝ materialiū sit apta nata cognosci intellectu. ipa vero res materialis indiuidua ⁊ ea que se tenent ex pte indiuidui directe ⁊ p se non sunt apta nata co-gnosci intellectu sed sēu. intellectus enim recto aspectu nō pōt cognoscere indiuiduū materia-le sed si cognoscit ipm hoc ē p reflexionem ⁊ ɋ̄t ɔuenit se ad fantasma. Ulterius forte du bitaret aliquis vtꝝ in rebus materialibus sit aliquid q̄ non ptineat ad formam nec ad ratō nem quidditatis q̄ in rebus imaterialibus ⁊ pos sit dici q̄ sit ptinens aliquo modo ad formam vel ad rōnem quidditatis. Dicendū quod indiuiduatio in reb' imaterialibus aliquo mo do ptinet ad formam ⁊ ad rōem quidditatis q̄ sic est ostendere quia omnis forma in mate ria receptibilis quantum est de se est inmulti-plicabilis ⁊ de se nō est. h. aliquid. si autem sit indiuiduatio forme in rebus materialibus. h. est per accidens ⁊ ratione materie in qua susci pitur forma. ergo forma in talibus quantum ē de se est imultiplicabilis. si autem indiuiduat ⁊ signat hoc est ratione materie in qua suscipit sed in rebus imaterialibus cuiusmodi sūt for-me per se existentes non sunt apte nate forme ille plurificari sed quelibet forma ibi seipsa idi-uiduat ⁊ est hoc aliquid. sed tunc quicquid per tinet ad formam aliquo modo pertinet ad ra-tionem quidditatis eo ipso quod in rebus ima terialibus indiuiduatio est per formam ibi ali quo modo indiuiduatio pertinet ad rationem quidditatis. in rebus vero materialibus vbi indiuiduatio non est simpliciter ⁊ per omnem modum per formam sed per materiam quia materia in talibus est indiuiduationis princi pium oportet quod in eis indiuiduatio omni-no sic preter rationem quidditatis. patet ergo verum esse quod querebatur videlicet quod i rebus imaterialibus aliquid vt indiuiduatio pertinet ad formam ⁊ ad rationem quidditatis quod non pertinet in rebus materialibus. Ul terius forte dubitaret aliquis quomodo veri-tatem habeat dictum philosophi quod in re-bus materialibus est aliud res ⁊ rei esse vel ē aliud res. ⁊ res quidditatis ⁊ quod in talibus vel alia virtute vel eadez virtute aliter se ha bente cognoscatur indiuiduum ⁊ quidditas vl' cognoscitur res. ⁊ rei esse. in rebus vero ima-terialibus vt satis innuitur in textu non sic se habet quia licet alia virtute vel eadem virtu te aliter se habente anima discernat aquam et aque esse ⁊ magnitudinem ⁊ magnitudinis eē non tamen est sic in omnibus quia viuum vt nominat aliquid simpliciter est idem cum vi-ui esse in talibus enim p tanto. idem est res ⁊ rei esse et idem est indiuiduum cum sua quid-ditate quia in eis non alia virtute cognoscitur indiuiduum et sua quidditas. querit ergo quo modo hic contingat. Dicendum q̄ hec ve ritas est ex pmissis quodāmodo sufficiēter pa tefacta. nam si in rebus imaterialibus forme sunt per se existentes et seipsis indiuiduantur ⁊ sūt. h. aliqd cū i talib' indiuiduatio directe ptie at ad formam illa eadem virtute quia est apta nata cognosci forma ⁊ quidditas est apta nata cognosci indiuiduatio vel indiuiduum ibi ergo est idem indiuiduum quod quidditas quia ea dem virtute qua est apta nata cognosci forma ⁊ quidditas est apta nata cognosci indiuidua-tio vel indiuiduum. cum ibi indiuiduatio sit de ratione forme sed in rebus materialibus. vbi indiuiduatio directe ⁊ simpliciter ⁊ p om nem modum non est per formam sed per con ditiones materie non ad eandem virtutem di recte pertinet cognitio forme et quidditatis et cognitio indiuiduationis vel indiuidui. quia vt dicebātur ad intellectum directe pertinet cognitio quidditatis ⁊ forme ad sensum non p tinet directe cognitio indiuidui vel vt dice-batur si vtrunque potest facere intellectum. hoc erit aliter ⁊ aliter quia directe cognoscit quidditatem ⁊ formam per reflexionem ve-ro ⁊ conuertendo se ad fantasma cognoscet indiuiduum et rem signatam. Deinde cum dicit caro enim non sine materia mani-festat quod dixerat ostendens quod tam in rebus naturalibus q̄ꝫ in mathe. eo q̄ sicut spe cies in materia uel alia virtute vel eadez virtute aliter se habente cognoscitur res ⁊ rei esse. vel cognoscit in duūm ⁊ quidditas. circa qd̄ tria

facit q2 primo ꝓbat qꝺ.h. veritatē hȝ in natu ralibus. ſcꝺo oſtendit ꝙ veritatez hȝ in mathe. tertio ꝯparat.h. ad illa.i. cōparat mathe. ad naturalia. Dicit ergo aūt in his .tertia ibi oio aūt ſicut dicit ergo ꝙ caro .n.nō eſt ſine mate ria ſed ē ſicut ſymuȝ ⁊ ē ſic.h.in.h.i.eſt ſicut for ma determinata i materia determiata ſenſi bili ꝙ aūt caro requirat ꝺterminatā materiaȝ ſenſibilē pȝ q2 anima qdem igit̄ ſenſitiuo.i. per ſenſuȝ iudicat calidū et frigidū quoꝝ caro ē quedā ratio.i.quedā ꝓportio ⁊ q2 caro ē que daȝ ꝓportio in materia ſenſibili ⁊ circūcernit materiā ſenſibilē alio aūt.i.alia virtute aut ſe perato.i.ſeꝑata virtute ſuꝑ aia cognoſcit car nem ⁊ carnis eſſe aut ſi eadem virtute cogno ſcit vtrūqȝ illa virtus ſiue illa potentia itellecti ua ſicut circūflexa ſe hȝ ad ſeipām.i.vt ꝯuer tit ſe ad ſeipām. ⁊ ut ꝯuertit ſe ad fantaſ.ſuꝑ. cognoſcit carnē vel cognoſcit indiuiduū ſed cū ſit extenſa diſcernit eē carnis.i.recto aſpectu. ⁊ extenſo cognoſcit carnis qdditatē. Notanꝺ aūt quod licet caro ſupius acciperetur viuo vt hȝ eſſe in ſimplicibus cū dicebat̄ ꝙ idē eſt ca ro ⁊ carnis eſſe. hic autem caro accipit̄ aliter nō.n.accipit̄ pro viuo vt hȝ eē i ſimplicibꝰ ſed cū dicit̄ ꝙ caro nō eſt ſine materia accipitur ꝑ carne vel ꝑ viuo vt habȝ eſſe incōpoſitis vbi nō eſt idē caro ⁊ carnis eē q2 in talibus nō ea dem virtute cognoſcit̄ directe idiuiduum ⁊ quidditas. Notanꝺ ēt ꝙ caro ⁊ viuum vt ha bent eē in rebus nālibus ſunt ſicut ſymum et ſunt ſicut.h.in hoc.i.ſunt ſicut determiata for ma ideterminata mā ſenſibili q2 ſicut ſymuȝ de terminat ſibi ſpālem materiā ſenſibilē vt na ſum ſic caro determiat ſibi ſpālem ꝓportiōez calidi ⁊ frigidi ⁊ cum calidꝺ ⁊ frigidꝺ iudicemus ſenſitiuo calidū ⁊ frigidū dūt materiā ſenſibilez cuius materie ſenſibilis caro ē quedā ratio.i. qdam ꝓportio q2 caȝ calidꝺ ⁊ frigidꝺ ⁊ alie qua litates ſenſibilēs veniūt ad debitā ꝓportiōez ꝓut requirit caro i illa materia ſenſibili ſic ꝓ portionata reſultat forma carnis qȝ carneȝ q2 eſt forma in materia cognoſcimus vt dictuȝ ē q2 vel alia virtute cognoſcit̄ caro ⁊ carnis eſſe vel ſi eadē virtute vt intellectu cognoſcimus vtrūqȝ.h.erit aliter ⁊ aliter quia itellectus ꝑ reflexionē pōt cognoſcere carnē .i.idiuiduū car nis ſed cū ſit extenſus ⁊ directe pōt cognoſcē carnis eē.i.carnis quidditatē. Dubitaret forte aliquis quō itellectꝰ recto aſpectu cogno ſcit carnis eſſe vel carnis qdditatem. dōm ꝙ ꝙ agens agit ſm exigētiam ſue forme.cū er go ſpēs in intellectu ſit abſtracta a ꝯditionibꝰ materie que ſunt hic ⁊ nunc intellectus recto aſpectu ducitur in cognitionē forme vt habet eſſe ꝑter ꝯditiones materie ⁊ quare forma ſic accepta hȝ rōnem quidditatis itellectus recto aſpectu cognoſcit carnis quidditatē vel cogno ſcit carnis eſſe iȝ ſi debeat cognoſcere carnem ideſt carnis iduiduū vel aliquā rem ſignataȝ

oȝ ꝙ cognoſcat eam per reflexionē ꝯuertendo ſe ad fanta namcū fantaſma ſit nō denudarū a ꝯditionibus materie itellectus ꝯuertendo ſe ad fantaſma poterit cognoſcere rem ꝑticularē ⁊ ſignatā. Deinde cū dicit. iterum autem oſtendit ēt ꝙ in mathe. vel alia virtute vel ea dem virtute aliter ſe habēte cognoſcit̄ res et rei eſſe dicens.iterum autem in his que ſunt i abſtractione rectum ē ſicut ſymuȝ cū continuo enim ſuꝑ ē rectum ſicut ergo ſymū determiat ſibi materiā ſenſibilē vt naſum ſic rectū ē quā tum ad.h.ſicut ſymuȝ q2 rectum determinat ſibi aliquā materiā vt ꝯtinuū ⁊ ſubdit ꝙ autez ꝙ quid erat eē ſuꝑ ipſius recti ſi ē alteꝝ.i.qa eſt alterum recto eē ⁊ rectum alio.i.alr cogno ſcitur.nam ſi dualitas ſuꝑ eſt quidditas ipſiꝰ recti altero itaqȝ.i.altera virtute aut eadem virtute aliter ſe habente iudicat ſuꝑ aia rectū ⁊ dualitatez ſiue rectū ⁊ recto eſſe. Notanꝺ aūt ꝙ loquitur.h.ar.mō platonico qui poſuit nu meros quidditatis mathe. dicens qꝺ vnitas erat quidditas puncti q2 punctus diffiniebat̄ per vnuȝ dualitas vero erat quidditas recti q2 linea recta diffiniebat̄ ꝑ duo ē.n. linea re cta longitudo ſine latitudine cuius extremita tes ſunt duo puncta quidditas vero curui erat ternarius i curuo.n.eſt cōſiderare tria duo ſȝ extrema ⁊ mediū et iēs ab extremis. Notanꝺ ēt ꝙ cū rectū circūcernat materiā q2 circūcer nit cōtinuū tāquam materiā ꝓpriā ſymuȝ cir cūcernit naſuȝ ſicut aliud ē ſymū ⁊ ſymi eſſe ſic ꝙ qd erat eē ipſius recti i alteꝝ ab ipo recto et q2 aliud ē rectū ⁊ recti eē alio.i.alia virtute vl eadeȝ virtute aliter ſe hñte cognoſcet aia recti eſſe ⁊ rectum.i.quidditatez recti ⁊ ipm rectū. Notanꝺ etiā ꝙ cū poſitum ſit dualitatez eſſe qd ditatez recti aia cognoſcet dualitatē ⁊ rectuȝ uel alia vtute uel eadeȝ uirtute aliter ſe hñte

Dubitaret forte aliquis utꝝ ſit ſimile ꝺ co gnitione naturaliū ⁊ mathe. dꝺ ꝙ quātuȝ ad aliquid eſt ſimile quātum ad aliqd diſſimile nā cū tam naturalia qȝ mathe. aliquo modo circūcernāt māin de utriſqȝ uerū eſt ꝙ in eis idiuiduū ⁊ qdditas uel i eis res ⁊ rei eſſe opȝ ꝙ cognoſcat vel alia virtute vel eadeȝ virtu te aliter ſe hñte verū q2 naturalia circūcernunt māȝ ſenſibileȝ.i.materiā vt eſt cōiuncta qua litati mathe. vero inquātum huiuſmꝺi nō cir cuncernūt māin ſenſibilem i.māȝ ſubiectam motui ⁊ trāſmutationi vel māȝ cōiunctaȝ qua libȝ actiuis ⁊ paſſiuis q2 per ſe ⁊ ſm ꝙ huiuſ modi nō circūcernūt mathe māin cōiunctaȝ qualitati ſed quātitaticū quātum ſine quali ſi ſit ſenſibile ſȝ ymaginabile iȝ directe alia vtute ꝑcipiat̄ qdditas ⁊ idiuiduū tā in nālibꝰ qȝ i ma the. h.tū ē alr ⁊ alr q2 i nālibꝰ qdditas directe ꝑcipit̄ itellectu idiuiduū vo directe pōt ꝑcipi ſē ſu ſȝ i math. qdditas iȝ directe ꝑcipiat̄ itellectu idiuiꝰ vo i mate. directe nō pōt ꝑcipi ſēſu ſȝ ymagina tōe q2 qȝ ſīn qlr vt dicebat̄ directe nō ē ſſibile iȝ

ymaginabile. Deinde cum dicit oīo ergo sicut ꝯpat mathe. ad naturalia dicens ꝙ oīo sicut res sunt seperabiles a materia sic se hn̄t ⁊ que sunt circa itellectū. nā sicut res circūcernūt materiā sic sūt ꝯsiderate ab itellectu nāia ergo q̄ p se ⁊ directe circūcernūt mām sensibilem ꝯsideranť ab itellectu cū mā sensibili mathe. uero q̄ p se ⁊ scd̄m ꝙ huiusmodi nō circūcernūt māz qualē vl' māz sensibilē sꝫ māz quantaz vl' māz itelligibilē siue ymaginabilē ꝯsideranť ab itellectu nō cū mā sensibili sꝫ cū materia ymaginabili vl' itelligibili.

q̄ 12 lec. 9

Dubitabit aūt vtiqꝫ aliqs ⁊c. Postq̄ phūs determīauit de itellectu p ꝯpationē ad sensuz ⁊ ostdit quid ē obm itellectus qꝛ intellect⁹ extēse ⁊ recto aspectu tā q̄ ꝓpriuz obm cognoscit carnis eē. i. qdditatē ita ꝙ qcquid ē. ē ꝓpriū obm itellect⁹ vt pōt eē p dicta manifestū i pte ista vt dicebať mouet quasdā qōnes circa ꝑtacta. circa qd̄ duo facit qꝛ primo mouz huiusmōi qōes. scd̄o soluit eas ibi aut pati quidē. circa primū duo facit scd̄m ꝙ duas qōnes mouet ibi. amp̄. aūt dicit ergo Dubitabit aūt vtiqꝫ aliqs si itellectus ē qd simplex ⁊ ipassibile ⁊ nulli nihil hꝫ cōe. qꝛ ē imixť⁹ ⁊ sepatus sicut dixit anaxag. his ꝯditionib⁹ stestantibus qōo itellectus itelligit sꝫ itelligere est pati aliqd. nā inquātuz. n. est aliqd cōe vtriqꝫ idest agenti ⁊ patienti vꝫ. h. qdem agere illud vero pati. Notan aūt vim qōnis h⁹ l. h. cōsistere qꝛ si agēs ⁊ patiēs habēt aliqd cōe quia agēs ⁊ patiēs oꝫ cōicare in mā vt ꝓbať i p̄io d̄ generatōe itellectus q nihil hꝫ cōe cū alus qꝛ ē qd i māle. nō poterit pati ⁊ p ꝯñs nō poterit itelligere cū itelligere sit quodā pati.

q̄ 13

Deinde cū dicit amp̄ aūt mouet scd̄az qōem differt aūt. h. qō a p̄ia qꝛ prima qō q̄rebat quō itellectus itelligat ⁊ quō sit qd intelligēs. h. aūt q̄rit quō intellect⁹ intelligať ⁊ quō sit qd' itelligibile. dicit ergo amp̄ aūt itelligibil' ē ⁊ ip̄e itelletus aut. n. alia ierit itellectus. i. aut alia itelligibilia itelligēt si ip̄e itellect⁹ nō ē itelligibil' sꝫ aliud. sꝫ p se itelligibile aut ab intellectu ē aliquid vnū. i. vno mō vl' vt hꝫ alia lřa ē vnū spē idest ē vniforme igř si itelligibili ab intellectu sunt itelligibilia scd̄m vnū modū ⁊ scd̄m vnaz formaz qꝛ eodē mō itelligit se ⁊ alia si ip̄e ē itelligibil' p se ⁊ alia erūt itelligibilia p se sꝫ qcquidē p se itelligibile itelligit ergo alius itelligibilib⁹ ierit intellect⁹ ⁊ alia itelligibilia itelligēt si aūt itellectus sit qd. i. hēat aliqd ānexuz p ꝙ itelligať hēbit aliqd ꝙ facit ip̄z itelligibilē. erit ergo itelligibil' sicut alia mālia non ergo intelliget sicut nec alia materialia itelligunt. Notan autē ꝙ alꝫ sꝫ itelligibiles sb̄e sepate ⁊ alꝫ sunt itelligibiles res māles qꝛ sb̄e sepate sunt itelligibiles p se sꝫ sb̄e māles nō sūt itelligibiles per seipas nec sūt itelligibilia actu sꝫ itelligunť per itentionē abstractā ita ꝙ itellect⁹ agēs in cui⁹ virtute fit abstractio a fantas. facit. h. q̄ sunt pō itelligibilia actu itelligibilia. Notan ēt ꝙ cū itellectus nr̄ sit medi⁹ inter sb̄as sepatas ⁊ has res māles si ip̄e intellect⁹ nr̄ ē quid intelligibile queriť qualr. h. ꝯtingit qꝛ vl' erit itellectus sunt intelligibiles per se sicut sunt sb̄e sepate āt nō erit intelligibiles per se sꝫ p aliqd ānexuz sicut sunt sb̄e māles quodcūqꝫ dicať vꝫ sequi inꝯueniēs qꝛ cū omnia intelligibilia ab itellectu nostro sint itelligibilia vno mō sit itellect⁹ nr̄ ē itelligibil' per se sicut sunt sub̄e sepate ēt alte res materiales q̄ intelligunť ab itellectu erūt itelligibiles p se sicut sunt sb̄e sepate sꝫ quod ē sic itelligibile itelligit ergo res māles itelligēt si vero dicať ꝙ intellectus est itelligibil' per aliud sicut alia materialia tunc sicut alia materialia nō itelligunt sic nec itellectus itelliget nec aliqd ꝯp̄hēdet vt ꝯmentator supplet nō. igiť vꝫ ꝙ possumus ponere itellectū esse qd itelligibile nisi i curramus alterū duorū incōueniētiuz vꝫ vl' ꝙ materialia intelligāt vl' ꝙ intellectus nō intelligat. Notan ēt ꝙ lꝫ sic inducit. h. qō a ꝯmentatore vt ꝯcludať ꝙ si itellectus est quid intelligibile. vl' materialia intelligēt vel intellectus intelliget. inducit taz aliter ista qō vt ꝯcludať semp h. incōueniēs quod materialia intelligant qꝛ si intellectus ē intelligibilis per se materialia erunt intelligibilia per se et si sꝫ intelligibilia per se intelligent vt supra cōcludebatur si vero itellectus nō itelligibilis ē per se sꝫ p aliud tūc idem iudiciū erit de itellectu ⁊ de rebus materialibus. ergo vel poterit concludi sicut prius quod cum materialia non intelligant quod etiam intellectus non intelliget vl' ecōuerso quod cum intellectus intelligat ⁊ idem iudiciū sit de eo ⁊ de aliis materialibus. alia ēt materialia intelligēt. Dubitaret forte aliquis tamen quātum ad vnum mēbrum qōnis satis vꝫ appens ꝯclusio vꝫ quod si itellect⁹ nō est itelligibilis per se sed per aliquid aliud erit idem iudiciuz de eo ⁊ de aliis materialibus rebus ergo vel ip̄e nō intelliget sicut nec alia materialia intelligunt. vel alia materialia intelligēt sicut intelligit intellect⁹ sꝫ quātū ad aliā partē qōnis nō appet manifeste quō sequať ꝯclusio vꝫ quod si itellectus ē intelligibilis per se qd aliis itelligibilib⁹ insit intellectus ⁊ quod alia itelligibilia ⁊ alia materialia intelligant. queriť ergo quō. h. sequať. Dicenduz quod possumus distinguere triplicem itellectum vꝫ hūanum itelligentiarū ⁊ dei intellectus enim diuinus est actus purus cui nō est āmixta potētia intellect⁹ vero noster in gnē itelligibiliū ē pō pura cui i tali gnē scd̄m se nō cōpetit aliqs actus sꝫ itellectus itelligētiarū tenꝫ mediū inter ista itellectus ergo diuinus qꝛ est actus pur⁹ oīa cognoscit. vno mō qꝛ oīa cognoscit cognoscēdo se ita ꝙ tāq̄ p̄ncipale obꝫ nihil cognoscꝫ ex se vilescēt. n. si. h. mō aliqd cognoscēt ex se ut saltē pꝫ hr̄i ex. xij. methap. in illo. c. hnia patrū itaqꝫ tāq̄ p̄ncipale obꝫ cognoscit tm̄ se

et cognoscēdo se cognoscit oīa alia. omia ergo
cognoscit vno mō. q: se et alia cognoscit cogno
scendo se intellectus vero nr̄ quodāmodo per
oēz modū. mō i opposito cognoscit. nam cū sit
potētia pura in gnē itelligibiliū nihil itelligit
anteq̄ fiat in actu. fit aūt in actu recipiēdo spe
cies a fantasmatibus ⁊ recipiēdo spēs alio:z
⁊ q: itelligit se ⁊ alia vt fit in actu per spēs alio
rum i ergo itelligit se ⁊ alia per spēs alio:z itel
lectus ergo noster quodāmodo se ⁊ alia itelligit
vno mō q: se ⁊ alia itelligit intelligēdo alia itel
lectus aūt itelligentia:z nec se ⁊ alia itelligunt
intelligēdo se nec se itelligunt itelligendo alia
sed intelligēdo itelligunt se per se ipa a eo q̄ in
telligentia ē rediēs ad eēntiam suaz reditione
cōpleta. alia vero itelligunt per spēs ⁊ per for
mas que sunt silitudines alio:z de quibus spe
ciebus ⁊ formis. loquēs auctor de cāis ait quod
oīs itelligētia ē plena formis. redeamus ergo
vnde venit sermo. pmus ⁊ dicamus q̄ si i
tellectus noster se ⁊ alia itelligit vno modo q:
se ⁊ alia itelligit itelligendo. alia erūt alia itel
ligibilia sicut ipe quare si ipe itellectus ē intel
ligibil' per se ⁊ nō per aliud sicut sbe seperate oīa
alia que itelliguntur ab itellectu nr̄o erunt in
telligibilia nō per aliud sz erūt itelligibilia sicut
substātie seperate sz que sūt sic itelligibilia itel
ligunt ergo oīa itelligibilia ab intellectu nostro
intelligēt ⁊ habebūt intellectū. h. ergo est qd̄
pbāre ait uz q̄ q: intelligibile ab intellectu nr̄o
ē aliquod unū ⁊ est uno modo q: uno mō intel
ligit se ⁊ alia eodē mō erunt alia itelligibilia si
cut ipe. vnde sequit' q̄ si ipe ē itelligibil' per se
erunt ēt alia sic itelligibilia ⁊ per ɔn̄s itelligēt
q̄ pbare volebamus. Deinde cū dicit āt pa
ti qdem soluit circa q̄ duo facit pm̄ q̄ duas qō
nes soluit q: primo soluit qōnem primā. scdo
secūdam ibi ⁊ ipe aūt itelligibil'. dicit ergo aut
pati qdem pm̄ q̄ diuisuz ē prius ē aliquid cōe
vl' ē aliquid vniuersale vt hz lr̄a cōmēn ad pas
sionem pprie ⁊ ad passionē que ē salus ⁊ rece
ptio itellectus ergo nō patitur pprie cū nō cō
municet i materia sicut cōicant in materia nā
lia cum suis actius sed patit' passionē que ē sa
lus ⁊ receptio in quātum informat' spēbus intel
ligibiliū ad quas ē in potētia. iō subdit quoniā
aūt intellectus ē quodāmodo potētia intelligi
bilia sz actu nihil ē eo:z anteq̄ intelligat. h.
ergo mō itelligere ē quodā pati et intellectus
patit' nō pprie sed inquātum recepit spēs itel
ligibiliū. ad quas ē in potētia. oz aūt id q̄ qdē
accedit i intellectu anteq̄ itelligat eē sicut il
lud q̄ accidit in tabula in qua nihil ē actu scri
ptum. Notādum aūt vim solonia huius
in. h. cōsistere q: cum dicitur q̄ si itellectus itel
ligit cū itelligere sit quodā pati oz q̄ cōicet i mā
cū istis materialibus dici oz q̄ agēs et patiēs
cōicant i materia. qū sumit' pprie passio qual'
nō est passio itellectus. Notāi etiā q̄ sicut i
tabula rasa nihil est scriptū ⁊ cum scribitur hu

iusmodi tabula nihil ab eā abicit' sz solum idu
cuntur lēa forme lrā:z sic intellectus anq̄uam
itelligat nullaz hz formaz intelligibilez ⁊ cum
recipit huiusmōi formas nil abicit' a substāna i
tellectus pꝑter q̄ pz q̄ est i pprie passio quia
omnis passio pprie sumpta magis facta abi
cit a substātia vt dr̄. vi. top. Deinde cū di
cit ⁊ ipe aūt soluit qōnem scdam ad cuius euidē
tiam sciēn q̄ qō sa duas difficultates cōtinebat
nā cū intellectus nr̄ sit intelligibil' sicut alia q:
intelligit se intelligēdo alia cum ex. h. videat'
eē idē iudicium de intellectu nostro ⁊ de aliis
vna difficultas ē quare intellectus nr̄ intelli
git cum alia nō intelligāt. sa ē quare alia ma
terialia nō intelligant cū intellectus noster in
telligat. duo ergo facit nam supponēs q̄ intel
lectus noster sit itelligibilis sicut alia assignat
cām quare intellectus nr̄ intelligit. scdo assignat
cām quare alia materialia que sunt obiecta in
tellectus nr̄i nō itelligunt ibi non autē semper
intelligēdi. dicit ergo q̄ ⁊ ipe autem intellect'
intelligibil' ē sicut intelligibilia alia ⁊ tamē sup
intelligit sz alia nō intelligant cuius ratio ē q̄
in his que sunt sine materia idē ē intellectus
⁊ q̄ itelligitur ⁊ sciētia autem speclatiua ⁊ sic
scibile. i. scibile. h. modo vz speclatiue ē idem
cum scientia. Dubitaret forte aliquis quō
intellectus noster seipm intelligat. vō q̄ vt pa
tet pars supius determinata actus innotescūt
nobis per obiecta potentie vero innotescunt
nobis p actus intellectus ergo noster intelligit
seipm per actum suū sz cum intellectus noster
sit in genere intelligibiliū sicut materia prima
in genere entium sicut a materia pria vl' yle
nullus actus potest egredi in genere entium
nisi informetur aliqua forma sensibili sic ab i
tellectu nostro nullus actus potest progredi in
genere intelligibilium nisi informetur aliqua
forma vl' specie intelligibili intellect' ergo no
ster ad. h. quod intelligat seipm oportet quod
informetur aliqua specie intelligibili sed non
refert vtrum informetur specie capre vl' spe
cie leonis non ideo requirit' vt informet' aliq̄
spē vt possit ab eo progredi aliquis actus p
quem actum possit seipm cognoscere informa
bitur ergo intellectus spē alicui' obiecti vt spe
cie lapidis vl' leonis qua informat' poterit ab
eo progredi aliquis actus per quem poterit se
ipm cognoscere. Illa vero spēs ubi vt species
lapidis vel leonis cum sit expressa similitudo
leonis vel lapidis primo ⁊ principaliter ducz
in cognitōem illius obiecti ⁊ ducendo in cogni
tionem obiecti ducet in cognitionem actus p
quem actum poterit intellectus seipsuz cogno
scere. cum ergo queritur quomodo intellectus
noster seipsum intelligit plana ē responsio q̄
itelligit seipsum intelligendo alia. nam illa ea
dez spēs que ē rō q: itelligat obm ē rō quare i
telligat seipsum intelligendo suū actum bene
itaq3 dictū est q̄ itellectus noster est intelligi'

bil' sicut ⁊ alia sūt intelligibilia qr sicut alia oīa materialia nō intelligunt per se ipsa qr per se ipsa nō possunt esse in anima sz intelligunt per speciez intelligibilem ⁊ per intentionez abstractaz sic intellectus noster per illā eādem spēm intelligibilem ⁊ per illā eādem speciez abstractam per q̄z intelligit alia intelliget se ipm naz informatus illa specie intelligibili intelligit alia ⁊ intelligit se inquantuz per illā speciem informatus pgreditur in actū itelligēdi per quē actum pōt se ipm cognoscere. Ulterius forte dubitaret aliqs q̄n in seperatis a materia idē sit intellectus ⁊ ꝙ intelligitur. dicēdum ꝙ in intellectus noster ē simplex imaterialis vt ē per habita manifestū ⁊ multo magis itellect' itelligentiaꝝ ⁊ dei ē imaterialis ⁊ simplex ⁊ quia in omnibus imaterialib' ē aliquo mō verum qd idē itellectus ē ⁊ ꝙ itelligit sit verū ē.h. in itellectu nostro multo magis veꝝ ē i intellectu itelligētiaꝝ ⁊ dei sed quomō veꝝ sit de itellectu illoꝝ in sequēti qōne patebit nūc autē intē dimus declarare ꝙ in rebus materialib' nō ē idem itellectus ⁊ ꝙ itelligitur sz in itellectu nostro qui est quid imateriale idez est itellectus ⁊ ꝙ intelligitur ad cuius euidentiā est sciendū ꝙ tam res materiales quā itellect' noster possibilis ad.h. vt itelligātur idigent itellectu in actu dicit.n. itellectus i actu ipa spēs itelligibilis vel ipse cōceptus q̄z cōcipimus de obo. naz cū lapis per seipm nō possit eē in itellectu nr̄o nō ē idē lapis ⁊ itellectus lapid' qr lapis est res ipa que ē extra aīam itellectus vero lapidis ē ipa species itelligibilis vel ipse cōceptus lapid' p quā iformat itellectus nr̄ ⁊ reducit ad actuz vt itelligat lapidē ⁊ ꝙ dictū est de lapide itelligendū ē de aliis oībus mālibus que nō sūt sūus itellectus sed vt. itelligant idigent aliquo cōceptu vel aliqua spē itelligibili siue aliqua itentione abstracta sz cū per illā eādem spēm itelligibilem p quā itelligit obm itelligat ⁊ ipse itellectus qr vt ostēsum ē in qōne premissa itellect' itelligit se itelligēdo alia pz qd nō solū mālia ad.h. qd intelligāt idigent spē itelligibili que dicit itellectus i actu ymo itellectus nr̄ possibilis ad.h. ꝙ itelligat a seipō idiget huiusmodi spē itelligibili ⁊ huiusmōi itellectu in actu per eādem.n. spēm itelligibilē ⁊ p eundē itellectuz in actu itelligit obm extra aīaz ꝙ ē quid māle ⁊ itelligit itellectus nr̄ possibilis qui ē a mā seperatus qr spēs illa itelligibilis ē itellectus in actu respectu obi materialis ⁊ respectu itellect' possibilis qui ē imaterialis qr cū ille itellectus in actu sit i intellectu nr̄o possibili ⁊ fiat idē cuz eo sicut fit vnū ex materia ⁊ forma ⁊ ex pfectione ⁊ pfectibili itellectus nr̄ possibilis qui est a materia sepatus ē idez cū suo itellectu i actu ⁊ fit vnū cū eo sicut fit idē mā cū forma sz obiectuz materiale nō ē idē cū suo itellectu in actu qr itellectus in actu obi materialis nō ē i illo obo sz ē seperat' ab ipō itaqz cū ait phūs ꝙ i sepatis a materia ⁊ nō in aliis ē idē itellect' ⁊ ꝙ itelligitur ibi p itellectū debem' intelligere intellectuz i actu siue spēm itelligibilē sz per illō ꝙ intelligit debem' itelligere duo vz itellectū possibilē qui ē a materia sepatus ⁊ obm māle ꝙ ē materie piunctū. nā vt pz per habita p eādez spēm itelligibilē ⁊ per eūdem itellectū i actu intelligit vtrūqz. sz cum illa species itelligibilis q̄ ē itellectus utriusqz sit in ipō itellectu possibili ⁊ faciat vnū cuz ipō sicut pfectio cū pfectibili nō autez sit i ipō obo materiali nec faciat vnū cum eo iseperatis a materia idē ē itellectus ⁊ ꝙ itelligit qr sit vnū ⁊ idē ex itellectu in actu ⁊ ex itellectu possibili q itelligit p illū itellectum sz in piunctis cū materia nō ē idē intellectus ⁊ qd itelligit ꝙ nō fit vnū ⁊ idē ex obiecto materiali ⁊ intellectu i actu ꝙ itelligit per huiusmōi itellectū. Ulteri' forte dubitaret aliqs cū in oībus rebus imaterialibus sit idez itellectus ⁊ ꝙ itelligit cū tam itellectus noster q̄z sbe sepate ⁊ deus quid imateriale dicantur vtrū eodē mō hic ⁊ ibi sit idē itellectus ⁊ ꝙ itelligit. Dicēdum ꝙ aliī ē idē itellectus et qd itelligit in sbis sepatis et aliī in itellectu nr̄o. nā in sbus sepatis ē idē itellectus ⁊ ꝙ itelligit qr sba seperata nō habet aliū itellectū qui faciat ipam itelligibilē sed per se ipam est intelligibil' ita ꝙ sba seperata intelligitur per se ipaz ⁊ si non a quolibz intellectu intelligitur subitātia seperata per se ipam tamē q̄libz itelligibilis itelligit suā sbaz p se ipaz in essentia autem diuina multo magis. hic conuenit nam non solū deus intelligit seipm sed a quocūqz intellectu intelligitur essentia diuina intelligitur per seipsam sed in intellectu nostro possibili non ē idem intellectus ⁊ quod intelligitur ita quod intellectus noster possibilis intelligatur per seipsum sed noster intellectus possibilis habz aliū intellectum in actu vt speciem intelligibilem per quam sit actu intelligibil'. pro tanto tamē ex parte intellectus nostri est idem intellectus et quod intelligitur quia intellectus noster possibilis facit vnum ⁊ idem cum suo intellectu in actu sicut vt dicebat facit vnum ⁊ idez perfectibile cum propria perfectiōe. dicamus ergo quod.h. intelligibilia videlicet deus substātie seperate intellectus noster ⁊ res materiales habent hunc ordinem quia deus sic intelligitur quod est idem cum suo intellectu ⁊ non habet alium intellectum qui faciat ipm intelligibilem. sed est per se ipm intelligibilis ꝗ quālibet etiam substantia seperata est idem intellectus ⁊ quod intelligitur ⁊ quelibet talis substantia modo quo dictum est. est intelligibilis per seipsam intellectus vero noster non est intelligibilis per se ipsum sed habet alium intellectum in actu qui facit ipm intelligibilē attū est ibi idem intellectus et ꝙ intelligit qr ibi intellectus in actu. i. spēs itelligibilis nō ē separata ab intellectu possibili qui itelligitur p ipam sz

Ex ipa spē itelligibili q̄ dicit̄ intellectus in actu ⁊ ex ipo itellectu possibili qui ē illud ꝙ intelligit̄ fit vnum ⁊ idē, res vero mãles, nec sunt p se intelligibiles ƺ hēbēt aliū intellectū in actu p quem fiunt intelligibiles nec ē est ibi idē intellectus ⁊ quod itelligit̄ qꝛ intellectus in actu siue spēs intelligibilis per quam intelligitur tã obm mãle quam itellect⁹ ꝓportionalis nō ē i ipo obiecto materiali nec facit idem cū ipo sed ē in itellectu possibili ⁊ est a rebus mãlibus separata. Ulterius forte dubitatur vtꝝ i separatis a materia, idē sit sciētia speculatiua cuƺ re scita. dōm quod hanc qōnem possemus faciliꝰ soluere dicēdo ꝙ gramaticus dicit̄ scire ipsam gramaticã ⁊ naturalˀ phūs dicit̄ scire ipaƺ naturalē phiam ⁊ sic quilibƺ sciens dicitur suã sciētiam scire ipa ergo grãmatica nō solū ē sciētia ƺ ē res scita cã ipa gramatica sit scita vl' sciatur ⁊ quelibƺ sciētia isto modo ē idem cum re scita qꝛ quelibet sciētia scitur ⁊ quilibet sciēs sit sciētiam suam ƺ magis ad mētem phi ingredientes. dicamus ꝙ cū deus seipm sciat per seipƺ nō est dubiū ibi idem eē sciētiam cum re scita. ⁊ ēt sbe separate scientes se ipas p se ipasū sic faciunt dubiã in qōne ⁊ in talibus vagari diuciꝰ ipertinēs ē ad ꝓpositum. nam quod. b. dicitur ꝙ in rebus formalibus ⁊ imãlibus idē ē sciētia cum re scita nō est itroductuƺ pp sbas separatas nec pp intellectū diuinum ƺ pp intellectuƺ nostrum d cuius cognitiōe hic principalˀr agitur sciēdum ergo ꝙ sicut eadē ē spēs intelligibilis p quam intelligit̄ obm mãle ⁊ intellectus possibilis. sic eadē est sciētia p quam sciunt̄ iste res males ⁊ intellectus noster. nam sicut itellect⁹ noster per illas eadē spēs itelligibiles p quas alia itelligit. intelligit se sic p illã eãdem sciētiã per quã scit alia scit se ipm ⁊ sicut spēs intelligibilis licet p eam intelligat̄ iã obm matiale quã intellectus possibilis. tamē illa spēs intelligibilis ⁊ ille intellectus in actu nō facit vnuƺ ⁊ idem cū obiecto materiali a quo ē separatus ƺ facit vnum ⁊ idē cū intellectu possibili qui est imãlis in quo existit ille intellectus in actu ⁊ ipsa spēs intelligibilis ꝓpter ꝙ ex parte rei mãl' nō est idē intellectus ⁊ ꝙ intelligit̄ sed est idē ex parte rei imaterial' ⁊ ex parte intellect⁹ possibil' sic licet per eãdem sciētiam sciatur obiectum materiale ⁊ intellectus possibil' qui est a materia separatus tamē quia i⁹ sciētia nō ē i obo materiali nec facit idem cum ipo sed ē in intellectu possibili ⁊ facit idem cum ipo ex parte rei material' nō est idē sciētia cum re scita ƺ est idem ex parte rei imaterial' ⁊ ex parte itellect⁹ qui p illaƺ sciētiam scitur cognoscit̄. dicit̄ autem potissime de sciētia speculatiua ꝙ in rebus imaterialbus ē idem cū re scita qꝛ cum dicimus ꝙ per eãdem sciam scitur obm materiale ⁊ intellectus imaterial' potissime veritatē habƺ d sciētia speculatiua nō de pratica. Ulteri⁹ forte dubitaret aliquis vtrum res ipa que ē extra

anima vt est scita in actu sit aliquo mō idē cuƺ sciētia. Dicenduƺ ꝙ ipe res extra animã dupl'r possunt accipi vl' vt habent eē in se ipis vl' vt sunt cōsiderate ab anima si ꝯsiderent̄ vt habēt esse in se ipis sic sunt quid particulare et nō sunt scite in actu sed in potentia. nam particulariū nō ꝙ huiusmodi nec est sciētia vƺ diffinitio vt dicit̄. vii. metha. res ergo vt sunt scite in potentia ⁊ vt habent esse ptic'lare accipiūtur vt hīt esse in se ipis nec ad tale esse facit ipsa anima aliquid ꝓpter quod res sic accepte nec sunt idem cū scientia nec aliquã idemptitatem oƺ ꝙ habeāt ad ea que sunt in anima sed si accipiant̄ res vt sunt scite in actu qꝛ res nō ē actu scita vt hƺ esse partic'lare sed vl'e cum intellectus faciat vl'itatē in reb⁹ ⁊ res nō sint vl'es vt habēt esse in se ipsis ƺ vt ꝯsiderant̄ ab anima res vt sunt scite in actu ⁊ vt habēt esse vl'e oƺ ꝙ habeāt aliquã actualē relōnem et aliquã vniōnē ad scientiã et ad ꝯsiderationē ⁊ ad ea q̄ sūt in aīa qual' aūt sit illa relō vtꝝ sit rei vl' rōis non requirit speclatio presens sufficiat ad p̄ns scire ꝙ res nō sit acta scite nisi vt sunt vl'es et qꝛ vl'ia sunt aliquo mō in anima ⁊ quia res nō sunt vl'es nisi qꝛ habēt aliquã actualē relōneƺ ⁊ aliquã vniōnē ad sciētiaƺ ⁊ ad ꝯsiderationeƺ ⁊ ad ea q̄ sunt in aīa ideo lƺ res vt sunt scite in potentia nō sint idē cū sciētia ƺ vt sunt scite in actu vt pƺ per habita oƺ ꝙ aliquo mō sint idē cū ipa dicamus ergo ꝙ per eãdem scientiam vt supra dicebat̄ per q̄ƺ scio res alias scio ⁊ intellectuƺ eo ꝙ itellectus sciat̄ ⁊ itelligat̄ sicut et alia ⁊ illa sciētia aliquam idēptitateƺ hƺ ad ipsas res vt sunt scite in actu maioreƺ tamē idēptitatē habƺ ad ipm itellectū quem informat ⁊ cū quo facit vnum ⁊ idem sicut fit vnuƺ ⁊ idē ex potentia ⁊ actu. vna est ergo scientia ⁊ duplex ē ꝙ scitur vƺ intellectus ⁊ res alie q̄ƺ sciētiam si ꝯparamus ad intellectū qui ē separatus a materia idē est sciētia ⁊ quod scitur quodƺ ex intellectu et scientia fit vnum ⁊ idem sed si ꝯpamus illã scientiaƺ ad res alias nō sic possumus ꝯcedere ꝙ ideƺ sit scia ⁊ ꝙ scit̄ qꝛ nō sic fit vnã ⁊ ideƺ ex scientia ⁊ ex reb⁹ alijs siue ex scientia ⁊ obo sicut fit vnū ex scia ⁊ itellectu. Ulterius forte dubitaret aliqs q̄ūo phūs p. h⁹ uerba vƺ ꝙ qꝛ in reb⁹ imãlib⁹ ideƺ est intellectus ⁊ ꝙ intelligit̄ ⁊ sciētia ⁊ ꝙ scit̄ hēat solōnē h⁹ qōis ꝙ cū intellect⁹ nr̄ sit intelligibil' sicut alie res mãles ⁊ sic scibilis sicut alia mãlia actū intellectus nr̄ sic est intelligibilis ⁊ scibilis ꝙ itelligit ⁊ scit alia vero mãlia sic sꝫ itelligibilia ⁊ scibilia ꝙ nec intelligūt nec sciūt. dō ꝙ vt patƺ p habita ideo itellectus nr̄ est intelligibilis sicut alia ⁊ ē scibilis sicut alia qꝛ vnus ē intellectus ⁊ duplex ꝙ intelligit̄ ⁊ vna est sciētia ⁊ duplex est ꝙ scitur p illum. n. eūdem intellectū in actu ⁊ p illã eadeƺ spēƺ intelligibilē p q̄ƺ itelligit̄ obƺ vel p q̄ƺ intelligit̄ res alie itelligit ⁊ intellect⁹ possibilis intellect⁹ ergo possibilis ē intelligibil'

sicut alia materialia ⁊ nõ est itelligibilis sicut
alia materialia itelligibilis ẽ.n.sicut alia ma-
terialia quia sicut alia materialia nõ sunt itel
ligibilia per se sed habẽt alium itellectuz per
quam fiunt itelligibila sic itellectus noster qa
ẽ potentia pura in generẽ itelligibilium nõ est
itelligibilis per se sed habz alium itellectum
per quem fit intelligibilis.ymo vnus ⁊ idez ẽ
itellectus qui dicitur itellectus in actu ꝑ quez
fit itelligibilis itellectus possibilis et fiunt itel
ligibiles res materiales qꝛ declaratum ẽ itel
lectum nostrum esse itelligibilez sicut alia ma
terialia.aduertendum tñ ꝙ.h.nõ est sic ꝑ omi
nem modũ sicut et.h.simile nõ est per omnez
modũ simile ideo licet possumus ꝯcedere qꝺ
itellectus noster sit itelligibilis sicut alia possu
mus ẽt cõcedere quod nõ sit itelligibilis sicut
alia.nam licet per eãdem spẽm itelligibilez et
per eũdem itellectum in actu fiat itelligibilis
itellectus possibilis et res alie.hoc est tamen
aliter et aliter qꝛ per illum itellectum fiunt in
telligibiles res alie per abstractionem sed itel
lectus noster possibilis fit sic itelligibilis per in
formationem.nam ille itellectus in actu ⁊ illa
spẽs itelligibilis facit ꝙ res alie itelligantur in
quantum a rebus aliis ẽ abstracta sed facit ꝙ
itellectus noster fiat itelligibilis inquãtum eũ
perficit ⁊ iformat ⁊ quia species itelligibilis et
itellectus in actu licet faciat res materiales i
telligibiles tamen qꝛ nõ est idem cum eis nec
est in eis sed ẽ ab eis extractus ⁊ seperatus iõ
per huiusmodi itellectum res materiales sic
fiunt itelligibiles ꝙ nõ itelligunt sed tamẽ cũ
itellectus noster possibilis sic fiat itelligibilis
per huiusmodi itellectũ i actu ⁊ per huiusmõi
spẽm itelligibilem ꝙ ille itellectus in actu fa
cit vnum ⁊ idem cũ itellectu nostro ⁊ est in eo
⁊ eum perficit ⁊ iformat ideo itellectus noster
sic fit itelligibilis per talem itellectuz ꝙ tamẽ
itelligit.ergo intellectus noster est ꝙ itelligit
⁊ res materialis est ẽt ꝙ itelligitur ips vero
spẽs itelligibilis erit itellectus vtriusqꝫ quia
facit intelligibilẽ vtrũqꝫ tamen qꝛ in mãlibus
est idez itellectus ⁊ quod itelligitur itellectus
noster qꝛ est imaterialis facit vnum ⁊ idem
cum illa spẽ ⁊ perficitur ⁊ informatur ea ideo in
tellectus noster sic fit itelligibilis per talem in
tellectum ꝙ tamen itelligit sed obm materia
le qꝛ nõ habet talem idẽptitatem ad itellectũ
in actu ⁊ ad spẽm itelligibilem qꝛ huiusmodi
spẽs nõ est i obo materiali sꝫ ẽ ab eo abstracta
⁊ seperata obm materiale põt esse quid itelli
gibile nõ tamẽ potest itelligere.qꝛ nõ habet in
se spẽm itelligibilem que ẽ intellectus in actu
idẽptitas ergo idest ꝯiunctio spẽi itelligibilis
ad intellectũ possibilẽ facit ꝙ itellectus noster
sic sit itelligibilis ꝙ ẽt intelligat.seperatio vo
⁊ abstractio illius spẽi ab oba materiali ita fa
cit ꝙ illud obm sit itelligibile.ꝙ tamen non in
telligat ⁊ ꝙ dictum est de intellectu ⁊ de eo ꝙ
itelligitur veritatem hꝫ de scia ⁊ de eo ꝙ scit
nã idẽptitas ⁊ ꝯiunctio scie ad rem imaterialẽ
vt ad itellectum possibilem facit ꝙ intellect⁹
noster sic sit scibilis.ꝙ tamẽ sciat seperatio vo
⁊ abstractio illius scie ab obo materiali sic fa-
cit ꝙ illud obm sit scibile ꝙ tamẽ nõ sit sciens

Deinde cum dixit nõ aũt semꝑ itelligendi
possiõis dixit quare itellectus noster itelligit qa
ꝯtingit ipm esse idẽ cum itellectu in actu ⁊ cõ
tingit ipm habere sibi cõiunctum intellectum
in actu ⁊ spẽm itelligibilem hic assignat cãm
quare nõ quicquid itelligitur.itelligit vt quare
obiecta materialia non itelligunt cuius cã est
quia sunt intelligibilia i potentia propter quod
spẽs itelligibilis siue itellectus i actu nõ habet
esse i ipo obo materiali nec ei ꝯiungitur ymo ẽ
ab eo abstractus ⁊ sepatus.ideo licet obiectuz
materiale possit itelligi ⁊ possit sciri nõ tamen
põt itelligere neqꝫ scire.h.est ergo ꝙ ait quod
ꝯsideranda est cã nõ semper itelligẽdi.i.consi-
deranda ẽ cã quare nõ semper itelligibile itel
ligit vt quare obm materiale nõ itelligit ⁊ sub
dit ꝙ in habẽtibus aũt materiã vnũquodqꝫ
ẽ intelligibiliũ.i.est de numero itelligibilium
potentia.i.in potentia quare qdem illis idest
rebus materialib⁹ nõ inerit itellectus nec po
tuerunt itelligere qꝛ itellectus est potentia ta-
lium.i.virtus de numero talium virtutum q̃
est sine materia.ideo huiusmodi virtus ñ põt
inesẽ rebus mãlibus nec materialia poterunt
itelligere ideo subdit ꝙ illud aũt.i.obm mãle
erit itelligibile.i.poterit itelligi sed sup nõ pote
rit itelligere qꝛ nec potest habere in se potẽtiã
itellectiuã que est potentia sine materia.nec hꝫ
in se itellectum in actu nec spẽm itelligibilez
quia huiusmodi itellectus ⁊ huiusmõi spẽs itel
ligibilis ab obiecto materiali ẽ abstracta ⁊ se-
perata. Notandum autẽ ꝙ ꝓprius actus
requirit ꝓprium susceptiuũ ⁊ propria perfectõ
ꝓprium ꝑfectibile cum ergo spẽs intelligibilis
sit a materia seperata.oꝫ ꝙ itellectus suscipiẽs
huiusmodi spẽm sit potentia imaterialis reb⁹
ergo imaterialib⁹ nec poterit iesse itellectus
qui est potẽtia imaterialis nec poterit iesse spe
cies itelligibilis que ẽ a materia sepata quare
mãle obm ⁊ si potest esse itelligibile.nũquaz ta
men poterit itelligere. Notandum ẽt quod
sicut formaliter actus calefaciendi nõ potest
ꝯpetere nisi ei habz calorẽ in actu sic actus itel
ligendi nõ põt ꝯpetere nisi ei cui inẽ itellectus
i actu ⁊ qꝛ itellectus in actu ⁊ spẽs itelligibilis
ẽ in itellectu nostro ⁊ nõ in obiecto mãli.ideo i
tellectus noster potest itelligere non autẽ ma
teriale obm. Notandum ẽt ꝙ si aliquid in
frigidaretur ⁊ diceret frigidum non p frigidi-
tatẽ q̃ eẽt in eo sꝫ p frigiditatẽ q̃ eẽt i alio quod
sic fridũ nũqꝫ forãlr ifridaret qꝛ nũqꝫ forãlr ifri
dat nisi ꝙ hꝫ fridutatẽ forãlr i actu sic qa intel
lectus noster possibilis fit intelligibilis ⁊ itelli
gitur ꝑ spẽm itelligibilẽ ⁊ ꝑ itellectum in actu

qui est in ipso intellectus noster sic fit intelligibilis ꝙ tamen intelligit sed o͞bm materiale n͞ sit intelligibile nec intelligit ꝑ speciem intelligibilem nec ꝑ intellectum in actu qui sit in ipso sed qui ē in intellectu possibili huiusmodi o͞bo sic competit ei quod intelligat ꝙ nunquaꝫ pōt ei competere ꝙ intelligat.

Q

Uoniam autem sicut in omni natura. Postquaꝫ determinauit ph͞us de intellectu possibili. in p͞te ista determinat de alijs acceptiōnibus itellectus. circa ꝙ quatuor facit. qꝛ primo determinat de intellectu agente. secundo determinat de intellectu in actu. tertio narrat q̄dam que pertinent vꝫ ad p͞tē itellectuā. quarto ⁊ vltimo determinat de intellectu passiuo. S͞a ibi idem aūt est. tertia ibi sepatus autē solus. quarta ibi passiuus vero. circa p͞mū tria facit qꝛ primo p̄mittit quandam ꝓpositionem necessariam ad propositum. secundo ex illa ꝓpositione ꝓbat ꝙ est dare in anima intellectuꝫ agentem. tertio narrat conditiones ⁊ ꝓprietates ipsius intellectus agentis. secunda ibi necesse ⁊ in anima. tertia ibi ⁊ .h. intellectus separabilis. dicit ergo quoniam āt sicut in omni natura vnicuiqꝫ generi idest secundum vnumqꝫꝺ qꝫ genus est aliquid .h. quidem materia ⁊ .h. autem materia est potentia oīa illa que sunt illius generis alterum autem est causa agens ⁊ factiuum ꝙ se habet in faciendo omnia illius generis vt are ad materiam sustinuit. nam h͞ non solum est in omni natura .i. in omni re naturali ꝙ s͞m vnūquodqꝫ genus rerum naturalium .s. ꝙ si est ibi dare vnum aliquid ꝙ sit oīa fieri ꝙ etiam sit ibi dare alterum aliquid ꝙ sit ibi oīa facere. sed etiam .h. ē in artificialibus. qꝛ materie in genere artificialium ē omnia illa fieri artis vero omnis illa facere. Dubitaret forte aliquis quomodo veritatem h͞et h. ꝓp͞ña ꝙ vbi ē dare aliquid ꝙ sit omnia fieri. opꝫ ꝙ sit ibi dare aliquid ꝙ ēt omnia facere dicendum ꝙ vt dicit͞ in quinto metha. potentia dicit͞ de potentia actiua ⁊ passiua sed secūdum analogiam q̄dam. nam ꝑ prius dicitur potentia de actiua q̄ de passiua. nam nunq̄ potentia passiua eēt potentia ex qua aliquid fieret nisi eēt potentia actiua que posset eam reducere ad actum ⁊ que posset illud facere cum enim nihil sit ociosum in natura ⁊ cum nō sit dare in natura aliquid frustra oportet ꝙ cuilꝫ potentie passiue. Respondeat sua potētia actiua. imo vt pꝫ ꝑ habita potentia passiua nō est potentia nisi ratione potentie actiue. ⁊ si tu ponis omnes formas potentia in materia prima oportꝫ ꝙ omnes illas tu ponas actu in motore. primo vt vult cōmen. sup. xij. metha. nunquam enim essent forme in materia prima secundum potentiam passiuam nisi essent in motore. primo secundum potentiam actiuaꝫ. nā cum nulla potentia seipam faciat ad actū nec vnquam materia seipam transmutet ad formam nunquam diceremus ꝙ ex materia aliqua posset aliquid fieri nisi eēt aliquod agens ꝙ posset illud facere ꝙ etiam in artificialibus eē contingit qꝛ nūq̄ diceremus ꝙ ex ligno vl ex aliqua alia materia possent omnia artificialia fieri nisi eēt ars que posset omnia illa facere et qꝛ sic est in omni genere opꝫ ꝙ etiam circa aīam hoc eē habeat quare si in ea est dare intellectum possibilem qui est omnia fieri ⁊ qui potest omnes formas intelligibiles recip͞e opꝫ ibi dare intellectum agentem qui est oīa facer͞ ⁊ qui possit omnes tales formas abstrahere.

Deinde cum dicit necesse ⁊ in anima adaptat .h. ad animam dicens ꝙ necesse est ⁊ in anima esse has differentias vꝫ ꝙ sit ibi vnus intellectus qui sit omnia fieri vt possibilis ⁊ aliꝰ qui est omnia facere vt agēs. ⁊ ideo subdit ꝙ ē⁊ē hic intellectus in anima talis qui est in omnia fieri ille vero in omnia facere et addit ꝙ hic intellectus qui est omnia facere ut agēs ē sicut quidam habitus .i. sicut quedam perfectio ⁊ ē sicut lumen. nam quodāmodo sicut lumen colores existentes potentia visibiles facit colores actu visibiles. sic s͞ꝑ intellectus agēs intelligibilia potentia facit actu intelligibili.

Dubitaret forte aliquis que fuit necessitas ponendi ~~in~~ intellectum agentem. dicenduꝫ ꝙ vt ꝯmen. tangit plato non indigunt ponere intellectum agentem sed Ar͞. posuit. n. plato q͞d ꝓpria o͞ba intellectus nostri erant actu intelligibilia. posuit enim quidditates rerum separatas quas vocabat ydeas ⁊ qꝛ ꝙ q͞d est ꝓprium obiectum intellectus nostri dicebat illas ydeas ⁊ illas quidditates abstractas eē ꝓprium intellectua. intellectus nostri. deseruiebant autē ydee ipsi platoni quantum ad duo vꝫ ad sciam ⁊ ad generatōnem dicebat .n. sciam non ꝓprie eē de istis materialibus sed de illis ydeis ⁊ de illis quidditatibus sepatis deseruiebant ydee etiam ad generatōem ꝙ quōiō sit non est p͞sentis speculatōis qꝛ de hoc alibi sup septimū methaphi. diffusius diximus sufficiat autem ad p͞ns scire quō plato ponebat quidditates que erant o͞bm intellectus vnde actu abstractas ⁊ ꝑ ꝯn͞s actu intelligibiles ꝙ si verum eēt non indigeremus ponere intellctū agentem. nam sicut qꝛ s͞sibilia sūt actu s͞sibilia non indigemꝰ pōere s͞sum agenteꝫ vt qꝛ calidum est actu calidū ⁊ frigidum. actu frigidum non indigemus ponere tactum agentem qui faciat talia pōa s͞sibilia actu s͞sibilia calidum enim qꝛ est actu tale pōit ꝑ seip͞m imutare s͞sum tactus absque eo ꝙ aliqua alia actualitas conferatur sibi sic quidditates que sunt o͞bm intellectus si essent actu abstracte ⁊ actu sepate ⁊ actu intelligibiles possent ꝑ seipas imutare intellcm͞ possibilē nec indigeremus intellectu agente qui faceret huiusmodi quidditates pōa intelligibiles actu

intelligibiles. verum qr opio plonis de ydeis
₇ de quidditatibus abstractis sufficient reproba
ta ē a phō in multis locis ₇ qr pprium obiectū
intellectus nostri sunt quidditates horum ma
terialium. quorum pprium ē hēre fantas. cum
talia sint intelligibilia in potentia ₇ non possint
per seipsa imutare intellectum possibilem idi-
gemus ponere intellectū agentem q sit omnia
facere. in cuius virtute ₇ per cuius lumen ₇ ir-
radiatōem. h. que sunt potentia intelligibilia
fiunt actu intelligibilia. cum ergo querit que
fuit necessitas ponendi intellectū agentē plana
ē rūsio. nam qr quidditates rerum materiali
um. quar est habere fanta. que sunt pprium ob
iectum intellectus nostri non sunt actu abstra
cte nec actu intelligibilia vt ponebat plo indi
gemus ponere intellectū agentem qui faciat h.
potentia intelligibilia actu intelligibilia p cu⁹
virtutem ₇ irradiatōem. h. potentia intelligi
bilia imutare possint intellectū potētialem. Ul
terius aūt dubitare⁹ possumus vt dubitat hic
Themistius vtrum intellectus agens sit ha-
bitus vt sonare videt verba phi. Dicen
dum q vt Themistius narrat opinionē fuisse
quorundam q intellectus agens est sicut habi
tus qr est quidam habitus principiorum. naz
p habitum principiorum qui dicit intellectus
fiunt in nobis alia intelligibilia. si ergo aliquis
intellectus dz ēē intellectus agens p cuius v-
tutem fiant alia intelligibilia videt q huius-
modi intellectus sit habitus principiorz qr p
principia nobis alia inotescunt. sed. h. cōstare
non pōt qr in intellectū nostro aliquaz intelligat
nihil ē scriptum neqz pictum ē. n. intellectus
sic acceptus sicut tabula rasa in qua non est ia
ta aliqua scriptura nec ptractio ipse ergo hit⁹
principiorum est habitus acquisitus cum ergo
nihil in intellectu imprimat nisi mediante lu
mine intellectus agentis sicut nihil imprimit i
oculo nisi mediante lumine corporali oportet
q ipsa principia recipiant actualitatem p lumē
intellectus agentis ₇ fiant intelligibilia per tale
lumē. inde est ergo q aliquando principia dicū
nobis naturalr cognita non q intellectus i sui
primordio hāt in se aliquid naturalr scriptuz
vel hāt habitum principiorz naturalr inatum
sed qr ad cognitōem principiorum non indige
mus psuasione vel ratione sed statim principi
is assentimus vt si sciuerimus quid est q dici
tur p nomen scito. n. quid est q dicit p nomen
absqz aliquo discursu sufficit solum lumen itel
lectus agentis ad hoc quod assentiamus prin
cipiis. ideo dicit primo posteri. q principia co
gnoscimus inquantū terios cognoscimus. naz
scito quid est totum ₇ quid est pars sufficit solū
lumen intellectus agentis ad hoc q assentia-
mus huic principio q omne totum ē mai⁹ sua
parte ₇ qr solum lumen intellectus agentis suf
ficit ad cognitōem principiorum cum illud lu
men sit nobis naturaliter inditum dicit quodā
modo nobis principia naturalr nota cum ergo
querit vtrum intellectus agens sit ille intelle
ctus qui est habitus principiorum pz q nō. im
mo intellectus qui est habitus principiorum p
supponit intellectum agentem cum comparet
ad ipm tāquam effectus ad cām. nam in vir-
tute luminis intellectus agentis vt pz per ha
bita sit in nobis habitus principiorum ₇ sunt
nobis nota principia q ergo phūs ait q intelle
ctus agens est sicut hitus. Dicendum qō
non ine habitus vt cōiter ponit intelligit ola
perfectio. est ergo intellectus agens sicut qui-
dam habitus. qr est sicut quedam pfectio et q̄-
dam virtus anime. Ulterius forte dubita
ret aliquis vtrum intellectus agens se hāt ad
fantasma. sicut lux ₇ colores videt q non quia
colores sunt per se visibiles vt pbat supra. naz
quodlz obm cuiuslz sēsus est p se sēsibile. colores
ergo qr sunt pprium obm visus erunt p se visi
biles. quare si pportio est colorum ad lucem ₇
fātas. ad intellectū agentem erunt fanta. intelli
gibilia p se sicut sunt colores p se visibiles q
pz ēē falsum. nam cum fanta. sint. h. ₇ nunc qa
determinant sibi pprium organum p se intelli
gibilia ēē non possunt. Incontrariū ē phūs
in lra. Dicendum q cum dicimus eodē mō
compari colores ad lucem vt fanta. ad intelle
ctum agentem. h. simile. n. est p omnez modū
p tanto. n. simile est qr sicut colores non possūt
mouere visum sine lumine corporali sic fāta.
non pnt mouere intellectū possibilem sine luie i
tellectus agentis p tanto autem non erit sile.
qr in motione visus requirit lumen corporale
non ppter ipos colores. nam colores ipi habēt
in se actualiter ₇ formaliter naturam. vn sint
visibiles. sunt. n. de se visibiles sed q requirat
ibi lumen hoc est ppter ipum medium vt. s.
diffusius tractabatur sed vt fanta. moueant
intellectū possibilem requirit lumen intellect⁹
agentis ppt seipsa qr ipsa fanta. non sunt de se i
telligibilia nec sunt intelligibilia actu sed pōa

Deinde cum dicit ₇ hic intellectus assignat
cōdiciones ₇ pprietates intellectus agentis ₇ tā
git quatuor pprietates quarū prima est q. h.
intellectus est separabilis qr est virtus non orga
nica nec materialis. secunda est qr est impassi
bilis. tertia ē qr est inmixtus idest est non cōposi
tus ex rebus corporalibus vel ex elementis si-
cut ponebant antiqui aīam esse compositam ₇
mixtam ex elementis. quarta pprietas intel-
lectus agentis est q est sba actu ens. est autem
p quam pbat intellectū agentem ēē talem ₇ ha
bere has pprietates est qr intellectus agens ē
honorabilior ₇ pstantior intellectu possibili quia
sp agēs honorabili⁹ est patibilitate ₇ principiū
materia. Dubitaret forte aliquis quomō p
hec verba q qr agens est honorabilius patibi
litate ₇ principium materia hz phūs q ille q̄
tuor pprietates insint intellectui agenti. dicen
dum q quarta pprietas vz q intellectus agēs
sit

sit sba actu ens non indiget pbatione. nam eo ipso q intellectus agens hz rõnem actiui cũ nihil agat nisi put est in actu opz q sit subã actu ens. alie vero tres pprietates vz q sit sepatus impassibilis z imixtus pbant per rõnem i lr̃a assignatam. naz si intellectus põ alia hz istas tres pprietates qz ẽ separabilis impassibilis z imixtus cum huiusmodi intellcũs comparat ad intellcũ agentem ut patiens ad agens. z ut materia ad principium perfectiuum qutum ad has conditiones erit intellcũs agens honorabilior z pstantior intellcũ possibili. nam intellcũs agens multomagis excellentiori mõ habebit ista q intellcũs possibilis. Alteri⁹ forte dubitaret aliqs ut dubitaret themisti⁹ vtrz intellcũs agens sit sic separabilis q non sit po anime nec sit potentia anime sed sit quedam subã sepata z videt q sic p verba phi dicẽns q est subã actu ens. dicendum quosdam fuisse huius opinionis q intellectus agens eẽt vnus numero in omnibus z esset vna aliqua substantia sepata vt sicut vnus sol totum vniuersum illuminat p cuius illuminationem possũt omnes oculi videre. sic est vna aliqua subã sepata irradians super fantas. omnium hominum p cuius irradiationem possunt omnes homines intelligere cuius opinionis videt fuisse Auicena ponens decimam intelligentiam que preerat decime spere vz spere actiuorum z passiuorum esse intelligentiam illam a qua dependebat nostra selicitas ita q tota felicitas nr̃a sm ipm ẽ in coniũctione intellcũs nostri ad intelligentiam illam itaqz intelligentiam illam posuit intellcũ agẽtem p cuius irradiatiõem fanta. singulorum hominum mouebant singulos intellcũs possibiles. hanc autem positiõem duas falsitates continere dicimus quarũ prima est q finalis felicitas nostra consistit in cõiunctione intellcũs nostri ad decimam intelligentiam q impossibile est qz finale bonum nostrum consistit in coniunctõne intellcũs nostri ad aliquod bonum cãtum. nam cum naturale sit q nunquam quiescat intellcũs cognito effectu nisi cognoscat cãm opz nos quietari i bono illo q ita sit cã q nullo modo cãtum sit. naz ex cognitione effectus z ex ignorantia cãe non est quies iz admiratio ut potest haberi ex primo methaphi. hoc modo. n. ex admirari ceperunt philosophari vt dicit ibidem. quia videntes effcũs mirabiles vtputa echlypses solares et lunares z coniunctiones sideum admirati nõ quiescebant donec inuestigarent cãs. i cognitõne ergo effectus non põt eẽ quies nec felicitas illud ergo a quo dependet nostra finalis felicitas opz q sit cã non cãta. s. deus ipe. Sa autem falsitas ẽ qz ponit intellcũ agentem eẽ subãm quandam sepatam q autem non sit hoc de intentione Ar. plane pz per lr̃am vbi dicit q i anima necesse est ponere has duas differentias z hos duos intellcũs. quorum vnus sit omnia fieri alter omnia facere non ergo intellcũs agens ẽ aliquid sepatum ab anima sed est aliquid in anima quia ẽ aliqua pfectio z aliqua v̾tus anime q etiam hoc non solum non sit de intentione Arist. sed etiam sit falsum dupliciter via inuestigare possumus. quarum vna ẽ themisti. nam in ptãte nostra est intelligere cuz volumus postquam habuimus species intelligibiles vt quilz in seipo expit. cum ergo quantũcunqz habuerim⁹ apud nos spẽs intelligibiles non possumus actu intelligere nisi speculemur iterum fanta. z nisi sup ipa fant. fiat irradiatio luminis intellcũs agẽtis. sz si huiusmodi lumen eẽt a nobis separatum non eẽt in potestate nostra quod talis irradiatio fieret quare habentes apud nos spẽs intelligibiles non esset in potestate nostra q possemus intellige cum vellemus sicut pñtibus visibilibus eo q lumen solis sit a nobis sepatum. non ẽ in potestate nostra videre cum volumus qz non ẽ in potestate nostra ip hẽre pñtiam luminis eo q lumen corporale per q actu videmus non ẽ i nobis sed est aliquid separatum. Sa via ad inuestigandum hoc idem sumit ex perfectione cognitionis intellectiue sz de hoc infra dicem⁹ vbi plenius declarabit q intellcũs agens est quedam perfectio z quedam virtus anime z non ẽ subã separata q non dicebat q intellcũs agens ẽ subã actu ens. ergo non est perfectio z potẽtia anime sed est subã quedam dici dz qd vt declarari hz quinto metha. subã sumi põt multiplr. vno. n. modo ut ibi dicit subã potest dicere quãlz eẽntiam vel quãlz rem cuiuslz pdicamenti intellcũs itaqz agens quia ẽ aliqua perfectio z aliqua virtus anime ẽ aliqua eẽntia z aliqua res alicuius pdicamẽti. est. n. i spẽ qualitatis quia ẽ quedam naturalis potẽtia anime z quia ẽ quedam eẽntia z quedam res pdicamẽti. quedam subã dici põt. Deinde cum dicit idem autem est determinat de intellectu in actu ponẽs tres conditõnes z tres pprietates eius. quarum prima sumit per comparatõnem ad obm. Sa per compõnem ad intellectum in potẽtia. tertia per comparatõem ad habitum. Dicit ergo q scia sm actum. i. intellectus sm actum ẽ idẽ rei scite. scia vero que est sm potẽtiam tpe prior est in vno z eodẽ quaz scia sm actum omnino aũt. neqz tpe ẽ prior sed dit ẽt tertiam conditõem q huiusmodi intellectus in actu non aliq̃ quidem itelligit aliq̃ non intelligit sed semper intelligit. Notandum ãt q prima pditio intellcũs in actu ẽ per comparatõem ad obm qz ẽ idẽ cum re scita in actu. põt n. exponi q ẽ idẽ. i. quod ẽ simul nam cuz res scita sit causa scie z cause in actu sint simul cuz suis effectibus. cause v̾o in potẽtia non sint sil̾ res scita in actu ẽ idẽ. i. ẽ simul cum scia i actu. vl̾ cũ itellcũ in actu. nã si actu ẽ scia oz qd actu sit res scita vl̾ in se vl̾ i suis cãis. h. ãt expõ mlatum vr̾ pcordare cũ textu sequẽti vbi dr̾ quod

scia in actu ⁊ in pōa nō sunt simul sed una ē prior alia. Notandū ēt ꝙ pōt aliter exponi ꝙ scia in actu ē idē ꝙ res scita qꝛ ad istam scia i actu ē idē cū re scita qꝛ ipa scia scit. hō.n. scit sciam suam ⁊ ipa scia ē quedā res scita vel scia in actu ē idē cū re scita qꝛ res ut sūt scite sunt uñes, ⁊ sūt aliquo mōn aīa ⁊ hñt aliq̄ꝫ idētitatem ad sciētiam ⁊ ad ea que sūt in intellcū ut supius diffusius dicebat. Notandū ēt ꝙ sa ꝯditio scie i actu ⁊ intellcūs in actu sumit per comparationem ad sciam in pōa ⁊ ad intellcm in potētia nam tpe in vno ⁊ eodē prius ē intellcūs in potētia q̄ꝫ intellcūs in actu ⁊ prius ē tpe in vno ⁊ eod scia in potētia q̄ꝫ scia in actu. simplr tamē scia in actu ēt tpe ꝑcedit sciam in potentia. nā nūq̄ꝫ potētia reducit ad actuꝫ nisi ꝑ aliqḋ qḋ sit in actu. nam vnū ⁊ idem prius ē in potentia q̄ꝫ sit in actu sed tamen nisi aliquid aliud eēt prius in actu non posset illud ꝙ ē in potētia reduci ad actum ita ꝙ simplr ⁊ tpe actus ꝑcedit potentiā. Notandū ēt ꝙ tertia conditio intellcūs in actu sumit ꝑ comparatōem ad habitū qꝛ habentes hituꝫ nō semper intelligim⁹ sed q̄ꝫdiu actu ꝯsideramus ⁊ informamur itellectu in actu tandiu intelligimus ita ꝙ sic nos hñtes non aliq̄n intelligimus ⁊ aliq̄n non intelligimus. imo semper nos intelligimus quādiu nos sic habemus. pōt.n. aliquis hītualr ꝑfici. scia vel spē intelligibili ⁊ non actu ꝯsiderare iꝫ ꝙ actu ꝑficiat quis talibus ⁊ non actu ꝯsidere non ē possibile. nam cum nō actu ꝯsideram⁹ perfectiones exñtes in intellectu non dicūr esse actu sed hītu. Dubitaret forte aliquis quia nō videt verū ꝙ scia in actu simplr sciam i potentia ꝑcedat ēt in diuersis qꝛ aliquis potētia sciens pōt fieri actu sciens si nullus doceat eū ⁊ si nulla scia ꝑcedat sciam eius. dicendum qḋ actus semper ꝑcedit potentiā vel formalr vel virtualr qꝛ nunq̄ꝫ potētia calidḋ fit actu calidū nisi sit prius aliquid calidū vel formalr vel virtualr sic nec nunq̄ꝫ aliqs potētia sciens fit actu sciens nisi ꝑcedat aliquid in quo sit scia vel virtualr uel formalr: vt si quis hꝫ sciētiā adiscēdo s. a magistro scientia que ē in intellcū possibili ipius doctoris ꝑcedit sciam que ē in intellcū possibili ipius discipuli sed si quis acquirat sciētiam inueniendo ex se tunc lumen intellectus agentis in quo ē scientia virtualiter ⁊ effectiue ꝑcedit sciētiam acquisitam in intellcū possibili in quo hꝫ eē formaliter. Deinde cū dicit separatus autem tangit conditiones que pñt adaptare ad totam parteꝫ intellectiuam ⁊ tāgit quatuor conditōes. quarum prima ē ꝙ separatus autem solus ē.i. sola ps intellectiua ē tota separata. sa conditio solum ē ꝙ hec vē ē s. sola ps intellectiua tota est illud ꝙ est vere eē tertia ꝯditio ē ꝙ solum. h. i. sola ps intellectiua ē illud ꝙ est quid imortale ⁊ ꝑpetuum. quarta conditio ē ꝙ tota pars intellectiua ē illḋ qḋ non reminiscit qꝛ hoc quidem est quid īpassibile. Notandum autem ꝙ materia est illud per ꝙ res pōt eē ⁊ non eē vt vr̄ septimo meth. nulla ergo materialia ⁊ corruptibilia vere sūt qꝛ possunt non eē tota itaq̄ꝫ ps intellectiua qꝛ ī materialis ē dicit vere eē. Notandum etiam ꝙ themistius exponit ꝙ intellcūs nō reminiscit post mortem. dicit.n. ꝙ scientia que acquirit in vita ista ē totius ꝯiuncti ꝙ ē qd passibile. mortuo ergo homine ⁊ corrupto ipo coniuncto qꝛ non remanet vlterius ipm coniunctum ꝙ ē quid passibile. non vlterius reminiscit intellcūs de illa scientia acquisita. vm qꝛ non vr̄ hoc tutum dicere ꝙ nihil remanet de sciētia post mortem. possumus aliter exponere ⁊ dicere ꝙ reminisci ⁊ remorari respicit ꝑprie tps ꝑteritum sub eē signato ⁊ qꝛ ferri in obm ꝑm tēpus ꝑteritum ⁊ ꝑm tps signatum ꝑprie respicit ꝑtem sēsitiuam que ē pars organica ⁊ pars passiua ⁊ si non rōne sui saltem rōne organi intellectus ergo qꝛ non ē pars organica nec ē illo modo pars passiua. dicit nō reminisci. Notandum ēt ꝙ oēs he ꝯditōes possunt adaptari ad intellcm agentem. nam intellcūs agens ē idem cum re scita in actu ⁊ actu intellecta. nā cum res sit scita ⁊ actu intellecta per lumen intellcūs agentis opꝫ ꝙ aliquam vnionem hēat ad ipm intellcm. Rursus ipse intellcūs agens in cuius virtute intellcūs possibilis potentia sciens fit actu sciens simplr precedit scientiam acquisitam in intellectu possibili. amplius hic intellcūs non aliq̄n intelligit aliq̄n non intelligit qꝛ he differentie spectant ad intellcm possibilem oculus.n. ē ille qui aliq̄n videt aliq̄n non videt. luci autem non competit aliq̄n videre aliq̄n nō videre. sic intellcūs possibilis aliq̄n intelligit. aliq̄n non intelligit sed. h. adaptare ad intellectum agentem non possumus. Rursus intellcūs agens solus ē separatus qꝛ nec ē materialis nec recipit spēs materialium. Ulterius ipse solus vere ē qꝛ ē quid in actu ꝯ enim ē in potētia quodāmodo deficit ab eē ipse ēt ē perpetuus et incorruptibilis. nam intellcūs possibilis lꝫ non corrumpat in se. tamen eo ipo ꝙ pōt obliuisci scientiam q̄ꝫ hūit vr̄ aliquo modo corruptibilis q̄ꝫtum ad spēs acquisitas amplius accipiendo large reminisci sicut intellectus possibilis pōt obliuisci scientiam sic ⁊ reminisci. h. autem nō ꝯpetit intellcū agenti qꝛ non ē possibilis. i. non ē receptibilis ipērum. Notandum ēt ꝙ intellectui agenti non competit aliq̄n intelligere aliq̄n non intelligere ⁊ non ꝯpetere ei reminisci duplr pōt habere veritatem. uel qꝛ nūq̄nam intelligit vel qꝛ semper intelligit qḋ autem istorum uerum sit infra disputabitur.

Ultimo cum dicit passiuus vero determinat de intellcū passiuo. i. de imaginatōe vl' fāta. dicens ꝙ passiuus vero intellectus. i. imaginatio vel fanta. ē corruptibilis. qꝛ ē vir tus organica. illa autem fanta. lꝫ sit corruptibil' tamē sine. h. i. sine fanta. intellcūs nihil intelligit ga

nostrum

nostrum intelligere ut infra patebit lȝ nõ sit fan ta. tamen non est sine fania.

lec. 6.

I **Ndiuisibilium quidem** ɽc. Post quã phũs determinauit de intellectu possibili per comparatõem ad obiectum. in parte ista determinat de eo per comparatõnem ad actum. circa ꝙ duo facit. qꝛ primo facit ꝙ dcm̃ est. ſo postquam determinauit de uegetatiuo ſẽſitiuo ɽ intellectiuo determinat de appetitiuo ɽ de ſꝫ locum motiuo ibi uidet autem ſẽſibile. Ad euidentiam autem prime partis sciendum ꝙ duplex ẽ actio intellcũs vna put intelligit simplicia ſm q̃ꝫ format diffinitõem alia put intelligit ꝯposita ſm quam format enũciationẽ actio illa simplicium dicit intelligentia īdiuisibiliũ in qua nec ẽ veritas uel falsitas. actio vero cõpositorum in qua est falsitas vel veritas a cõmentatore appellata ẽ fides. nam cum assẽcit intellectus ꝙ album ꝯponat cum homine format hanc enunciatõeꝫ homo ẽst albus cui enũciationi assentiendo dicit ibi eẽ fides. quare h̃ actio intellcũs compositis aut diuidentis fides vocata est. duo ergo facit qꝛ primo distinguit daplicem actõem intellcũs. ſo determinat de vnaquaqꝫ illarum ibi sicut eoꝝ que sunt. dicit ergo indiuisibilium quidẽ igit intelligẽtia idest actio illa intellectus que dicit intelligentia indiuisibilium est in his circa que non est falsum nam circa intellectum simplicium non ꝯuenit esse falsitas in quibus autem falsum iam ɽ uerum est. est quedam ꝯpõ intellectuum qꝛ veritas et falsitas non habent esse nisi circa itellectum ꝯponentem. Notandũ ãt ꝙ ipsi cõceptus qui sunt apud intellcm̃ de rebus intellectus vocant. vnde intellectus leonis est conceptus quam format sibi anima de leone. nõ est n. idem leo ɽ intellectus leonis qꝛ leo non intelligit p ſeipm̃. hos ergo intellectus ɽ hos ꝯceptus exñtes apud animam. anima ꝯponit ad inuicem ex qua ꝯpõe resultat inde veritas uł falsitas. Notandum etiam ꝙ ꝯpõ large sũpta dicit de omni enunciatõe siue illa enũciatio sit affirmatiua siue negatiua ꝓprie tamen sumpta ꝯpõ solũ dĩ de enunciatõne affirmatiua. nam enũciatio negatiua non ꝓprie dicitur ꝯpõ sed dio. Deinde cum dicit sicut eorum que sunt determinat de his actiõibus itellcũs circa ꝙ tria facit qꝛ primo deſiat de intelligentia ꝯpositoꝝ. ſo de intelligentia indiuisibiliuꝫ tertio ꝯparat has actões adinuicẽ. ſa ibi idiuisibile autem. tertia ibi ẽ autem dictio. circa p̃mũ duo facit ſm quod intellectus dupl̃r habꝫ ꝯponere ɽ diuidere. videmus. n. ꝙ intellectus ꝯponit vnam rem cum alia. ſo ꝯpõit ipas res cum tpe. primo ergo deſiat de actõe intellcũs ꝯponentis put ꝯponit ipas res adinuicem. ſo deſiat de actõe eius put ꝯponit ipsas res cuꝫ tpe ibi si autem factoꝝ. dicit ergo ꝙ sic ẽ actio intellectus ꝯponentis sicut est ꝯpõ eoꝝ que sũt i. sicut est ꝯpõ. entium quemadmodum dixit empe. sicut ergo emp. dixit ꝯponentia in re extra sic habꝫ fieri compõ ꝯceptuum ap̃ intellcm̃ dixit. n. emp. ꝙ vere gõ capita mltoꝝ germinarũt. i. multoꝝ aliũ sũt sine ceruice. i. sine colo. nã. n. a principio ſ opionẽ emp. germinauit p tea alia ſepatas vt generauit capita sine colo postea ꝯcordia. i. p ꝯcordiã sũe ꝯposita capita cũ colo. sic ɽ. h. q̃ sũ ap̃ itellcm̃ prio sũ ſepata et postea sũ cõposita ut a simetrõ de diametros. ɽ ut simetꝝ ɽ diametros ꝯpõit. n. itellcũs aliũ diametꝝ cũ assimetro. i. cũ icõmẽsurabili ɽ tũc ẽ cõpõ bõa qꝛ diameter ẽ icõmẽsurał coste aliũ ꝯpõit diametꝝ simetro. i. cũ ꝯmẽsurabili ɽ tũc ẽ ꝯpõ mala sicut ẽ ꝯpõ entiũ. Dubitaret. ſ. aliqs quõ ẽ ꝯpõ ap̃ itellcm̃ sicut ẽ ꝯpõ entiũ ſm emp. dõ emp. uoluisse a pñcipio mũdi nãm fecisse ptes sine totũ ɽ postea ꝯiũxisse tot a vt a p̃nci. fuere facte frõdes sine ramis ɽ rami sine radicib⁹ ita ꝙ fuerũt facte ptes plãte ñ ꝯiũcte sed diuise sic ẽt ſm ptes aĩlis accidebat ut fuerũt facta capita aliũ ſepata a colo ɽ cola ſepata a corporib⁹ ɽ crura ſepata a pedib⁹ ɽ sic de aliis mẽbris. his ergo sic ſepatis expñtib⁹ iceperũt p ꝯcordiã ꝯiũgi ſꝫ ñ ſp illa ꝯiũctio erat ꝯueniẽs quia aliũ cõiũgebãt frõdes uitis cũ ramis oliue aliũ rami uni⁹ arboris ꝯiũgebãt cũ radicib⁹ alti⁹ arboris ɽ qꝛ tał ꝯiũctio ñ erat ꝯueniẽs nõ potãt saluari plãta sic ꝯposita ſꝫ qñ fiebat p ꝯcordiã debita ꝯpõ vt ꝙ ꝯiũgebãt debite radices debitis ramis ɽ debiti rami debitis foliis. tũc saluabãt illa plãta ɽ poterat sibi sĩle generare sic ẽt ɽ circa aĩlia habebat eẽ u e ꝯiũgebat colũ leonis cuꝫ capite ceruĩ. ɽ pes capre cũ crure bouis. tał ergo cõpõ ſm emp. ñ erat bõa ɽ ñ fiebat iñ aĩ ſꝫ qñ debita capita cõiũgebãt debitis collis ɽ singule partes aĩlis debite ꝯponebãt tũc erat ꝯpõ bõa ɽ saluabãt illud aĩ ɽ potãt sibi sĩle gñeare vno posuit plus emp. nã ñ solũ volait ꝙ pars vni⁹ aĩlis ꝯponeret cũ pte alti⁹ aĩlis vel ꝙ pars vni⁹ arboris cũ parte alti⁹ arboris ſꝫ ẽt ꝙ pars aĩlis ꝯponeret cũ parte arboris. vnõ dixit fieri aliũ oliuigenas ex oliua ɽ boue vel vitigenas ex vite ɽ boue. ɽ tũc erat pessima ꝯpõ. iuuat ergo nos ad. h. dcm̃ emp. si vã eẽt opio ei⁹ qꝛ sicut tũc partes ſeparate aliũ bñ ꝯponerent ɽ faceret aĩ vel plãtã ɽ aliũ ꝯponerent male sic ipsi ꝯcept⁹ simplices ap̃ intellcm̃ hñt eẽ ſeparatũ ɽ postea ꝯponũt ɽ aliũ ẽ ꝯpõ bona ɽ ibi est veritas aliũ mala ɽ est ibi falsitas. Ulterius forte dubitaret aliquis qꝛ non videt veꝝ eẽ qõ h. sint ſeparata ɽ postea ꝯponãt qbus ꝯpositis accidat ibi veritas ɽ falsitas qꝛ ñ semper ſeparata ꝯponerent semper eẽt ibi falsitas. opꝫ. n. ꝙ cõposita in re cõponãt ap̃ intellcm̃ vel ꝙ ſeparata ſeparent ad. h. ꝙ sit veritas ibi. nã cuꝫ cõposita ſeparent vel ſeparata cõponũt nõ ẽ ibi veritas sed falsitas. Dicendũ ꝙ intellectus simpliciũ p̃cedit intellcm̃ cõpositoꝝ q̃r si

intellcũs dz formare ꝛ cõponere hãc enuncia
tõem hõ currit prius opz ꝙ sibi formet conce-
ptũ eius ꝙ importaꝶ noĩe hoĩs ꝛ eius ꝙ ipor-
taꝶ noĩe cursus ꝛ postea ɔponat vnũ cũ alio igi
tur hi conceptus apud intellcm̃ prius habuerũt eẽ
sepatũ ꝛ postea hũerũt eẽ cõpositũ. itaqꝫ cum
phũs nr̃ loquiꝶ ꝙ.h. prius hñt eẽ separatum
ꝛ postea sũt cõposita nõ ẽ intelligenduz ꝙ prius
hẽant eẽ sepatũ ĩ re ꝛ postea cõponãꝶ apud itelle-
ctũ qꝛ sĩ nõ cõponeret intellcũs nisi separata ĩ re
sp̃ esset ibi falsitas vt in arguẽdo dicebaꝶ. sed
cũ intellcũs simplicĩũ vt dictũ ẽ pcedat itelle-
ctum compositoꝝ huius intellectus prius. sũt
nõ compositi qꝛ prius sũt simplicea ꝛ postea cõ
ponũꝶ ꝛ cum illi compõni q̃ facit intellcũs rñ
det compõi in re ẽ ibi veritas cũ nõ rñdet ẽ ibi
falsitas ita ꝙ veritas est adequatio reꝝ ad in-
tellcm̃. falsitas vero ẽ in adequatio eoꝝdem.
deberemus.n. imaginari ꝙ intellcũs separat
que in re hñt eẽ coniunctuz vt sĩ dicaꝶ hõ est aĩ
ptes huius ppõnis que sunt hõ ꝛ animal dicũt
vnam ꝛ eandẽ formã siue dicũt vnam ꝛ eãdẽ
rem sed dicunt eam sub alia ꝛ alia rõne itaqꝫ
inter has partes sm̃ rem ẽ vnitas sm̃ rõnem
ꝛ intellectum est ibi distinctio. optimũ ergo exẽ
plum ẽ de oppõne emp. nam sĩ partes animaꝶ
eẽnt sepate realiter sicut ptes ppõnis sũt sepa
te apud intellectũ sicut tunc ɔtingeret ptes aĩa
lis compõni bñ ꝛ male ꝛ ex aliqua compõe fie
ret aĩ ex aliqua vero nõ fieret animal vt themi
stius ait sic nãc ptes ppõis contingit compõni
bñ ꝛ male ꝛ ex aliqua compõne resultat veri-
tas ex aliqua vero non resultat veritas sꝫ falsi
tas argumentũ aũt in ɔtrium solutum est p iaz
dicta. Deinde cũ dicit sĩ aũt factoꝝ declat
de compõne reꝝ cũ tpe. circa ꝙ duo facit quia
primo ait ꝙ hoc facere spectat ad intellectuz
componentẽ. sc̃o ꝙ dixerat pbat ibi statiz posi
falsum.n. in compõne. dicit ergo ꝙ sĩ aũt itel-
lectus intelligit aliquid factoꝝ ꝛ futuroꝝ.i. in
telligit aliquid p̃teritum aut futuꝝ est intelli-
gens cum tpe ꝛ est componens tp̃s cum rebus
spectat ergo.h. ad intellectũ componentem q
cointelligit tp̃s cũ rebus ꝛ componit tp̃s cũ re
bus. Deinde cũ dicit falsum.n. pbat ꝙ di-
xerat ostendens ꝙ cointelligere tp̃a cũ rebus ꝛ
componere tp̃s cum rebus spectat ad intelle-
ctum componentem. circa ꝙ duo facit sm̃ qꝺ
dupliciter pbat intentum. sc̃a ibi sic ergo est. in
prima pte intendit talem rationem falsum nõ
hꝫ eẽ nisi in eo ꝙ spectat ad intellectum cõpo-
nentem qꝛ in intellcũ simplicium non ẽ falsitas
sed cointelligendo tp̃s cum rebus ꝛ componẽ
do tp̃s cum rebus accidit ibi falsitas. ergo hoc
spectat ad intellectum componentem. h. ẽ er
go ꝙ ait quod falsum semp ẽ in compõne idest
semp spectat ad intellectum componentem et
nãque sĩ album non albo. aut sĩ non album al-
bo componat ꝛ hoc sm̃ tp̃s p̃teritum vel futu-
rum siue cũ hoc fiat accidit ibi falsitas qꝛ ɔtin

git omnia.h. dicere sm̃ diuisionem oĩa.h. sũt
diuisa in re extra. nã albũ est diuisum a nõ albo.
ꝛ non album ab albo quare sĩ.h. que sunt diui
sa in re. intellectus ɔponat sm̃ tp̃s p̃teritũ vĩ
futurum ut ꝙ dicat ꝙ non album manens nõ
album fuit album aut erit albuz accidit ibi fal
sitas. ergo sic componere tp̃a cum rebus nõ spe
ctat ad intellcm̃ simplicium in quo nõ ẽ falsitas
sꝫ ad itellcm̃ ɔponentẽ. Deinde cũ dicit. sĩ er
go adducit sc̃am rõnem in qua ostẽ ꝙ intellige
re tp̃s cum rebus ꝛ ɔponere tp̃s cũ rebus spe
ctat ad intellcm̃ ɔponentẽ dicens sĩ ergo nõ ẽ
solum veꝝ aut falsũ ꝙ albus est cleon.i. in p-
põne de pñti sꝫ ẽ vitas aut falsitas ꝙ erat alb9
cleon q̃tum ad ppõnem de p̃terito. aut ꝙ erit
q̃tum ad ppõnem de futuro ꝛ inducit ꝙ intel-
lectus ẽ.h. faciens vnũquodqꝫ qꝛ hanc verita
tem ꝛ falsitatem ꝛ hãc cõpõem facit intellcũs
qꝛ vt dꝶ. vj. metha. vm̃ ꝛ falsũ sunt in aĩa sed
bonũ ꝛ malum sunt in rebus. Dubitaret
forte aliquis quõ differt ɔpõ rei ad rẽ a cõpõe
reꝝ cum tpe. dicendum ꝙ cõpõ reꝝ ad ipa pre
supponit cõpõni reꝝ ad se inuicẽ. nã termini p
põnũ accipiunꝶ vĩ nõ cõcernunt tp̃s eo ꝙ uĩs
sm̃ ꝙ huiusmodi nõ sunt.h. ꝛ nunc cum aũt acci
piũꝶ ptĩclr̃ circũcernũt tp̃s vt sĩ accipiaꝶ pluuia
nõ sm̃ eẽ signatum sꝫ sm̃ se ꝛ dicaꝶ ꝙ pluuia est
aqua guttatiz cadens in hac ppõe nõ dꝶ nec plu
uiã esse nec fuisse nec futurã eẽ. imo nl̃la pluuia
exñte vere posset dici ꝙ nomine pluuie.h. im
portaꝶ ꝙ est aq̃ guttatim cadens cõponere ergo
tp̃s cũ reb9 p̃supponit cõponere res ad se inui-
cem ꝛ sĩ est vitas ꝛ falsitas in cõpõne reꝝ ad
se inuicem est veritas ꝛ falsitas in compõne re
rum cũ tpe. itaqꝫ ergo rõ phĩ in.h. cõsistit ꝙ
cũ possit eẽ falsitas componendo res cum tpe
p̃terito ꝛ futuro idest cuz possit esse falsitas for
mando ppositiones de rebus secundum tp̃us
p̃teritum ꝛ futurum quia falsitas non potest eẽ
nisi in intellectu compositoꝝ oꝫ ꝙ talis forma
tio ptineat ad intellcm̃ componentem. Deinde
cum dicit indiuisibile aũt. postquam declarauit d
actione intellectus que dꝶ intellcũs composi
toꝝ vel que dicꝶ fides declat de actiõe intel-
lectus qui dꝶ intellcũs simpliciũ vel qui dꝶ in
telligentia indiuisibiliũ. circa ꝙ tria facit sꝫ ꝙ
dꝶ indiuisibile. dꝶ.n. aliquid eẽ indiuisibile sm̃
actũ aliquid dꝶ esse indiuisibile sm̃ formã ali-
quid vero dꝶ esse indiuisibile simplr̃ ut pũct9.
tria ergo facit. qꝛ primo ostendit quõ intelligiꝶ
indiuisibile sm̃ actum. sc̃o ostendit quomodo ĩ
telligiꝶ indiuisibile sm̃ spẽm siue secundũ for-
mam. tertio declarat quomodo intelligitur in
diuisibile simpliciter vt quomodo intelligitur
punctus. sc̃a ibi ꝙ autẽ non sm̃ q̃titatem. ter-
tia ibi punctũ aũt. ad euidentiã aũt prime partis
sciendum ꝙ indiuisibile sm̃ actum dꝶ esse om
ne continuum. nam omne tale licet sit diuisi
bile. secundum potentiam. est tamen indiuisi
bile secundum actum qꝛ q̃diu est actu ɔtinuũ
tatu

tam diu' est actu vnum ⁊ actu idiuisum. duo ergo facit qꝛ primo ostēdit quō indiuisibile fm actū.i.quō cōtinuū intelligat scdm se. scdo d̄clarat quō intelligat vt cōsideraf̄ diuisum per partes ibi nō igr̄ ē dicere. dicit ergo ꝙ quoniā aūt dupliciter dicit̄ indiuisibile potētia aut actu nihil phibet intellectū intelligere indiuisibile cū intelligat longitudinē qꝛ ipsa longitudo ē indiuisibilis actualit̄ intelligendo ergo longitudinem intelligit aliquid indiuisibile ⁊ in tpre indiuisibili sup̄ itelligit eam ⁊ subdit qd̄ indiuisibile longitudini ē similit̄ ⁊ tps uel quod ē diuisibile simlit̄ longitudini ⁊c. ut in alia lr̄a plenius dicitur tps.n. est similiter indiuisibile lōgitudini qꝛ sicut longitudo qꝛ cōtinua ē indiuisibilis actu diuisibilis aūt potentia sic ⁊ tēpus cū sit quid cōtinuum ē indiuisibile actu diuisibile uero pō. Notan̄ aūt qd̄ cum longitudo sit quid indiuisibile actu intelligere longitudinem ē intelligere indiuisibile qr̄ intellectus lōgitudinis poterit pertinere ad intellectū simplicium q intellect' simpliciū dr̄ intelligētia indiuisibiliū. Notan̄ ēt qd̄ ait tēpus eē idiuisibile similiter lōgitudini qꝛ sicut lōgitudo est idiuisibilis qꝛ est idiuisibilis actu nō pō sic tps idiuisibile est actu nō potentia ꝙ pro tanto dictum est qꝛ si itelligit̄ magnitudo in se intelligitur i tp̄e idiuisibili s; si diuideret̄ magnitudo p partes ut' ꝙ p prius itelligeret̄ una pars magnitudinis ⁊ postea alia oporteret ꝙ diuideret̄ ⁊ tps vt patebit in sequēti clausula. ita ꝙ i vna pte tp̄is itelligeret̄ vna ps magnitudis ⁊ in alia alia. Notan̄ ēt ꝙ vbi nos habemus qd̄ tēpus ē similiter idiuisibile longitudini quedā lr̄a h; ꝙ ē similiter diuisibile longitudini quorū vtrūqz verū ē qꝛ sicut longitudo ē idiuisibilis actu nō potētia sic ⁊ tēpus. ⁊ sicut longitudo ē diuisibilis potētia sed nō actu sic ⁊ tēpus ē ēt diuisibile. deinde cū dicit nō igit̄ ē dicere d̄clarat quō idiuisibile.i. quō itelligat̄. itelligat̄ cōtinuum vt ↄsiderat̄ diuisuz p partes dicēs nō igit̄ ē dr̄e ꝙ itelligere vtrūqz.i. itelligere totuz sit itelligere aliqd̄ i medio tēpus nō.n. eēt h.nisi diuidat̄ nā quā diu itelligit̄ linea vt vtraqz.i. vt ↄtinua nō intelligit̄ aliqua pars linee in medio tp̄e ⁊ alias pars in alio medio tēpore sed si diuidat̄ linea diuidit̄ ⁊ tēpus in quo itelligit̄. ideo subdit s; aut potētia seorsuz.i. potētia seperata ⁊ potentia diuisibilis āt itellect' utrūqz.i. utrūqz ptem linee diuise actu diuidit n. ⁊ tēpus simul. tūc aūt sup̄ ē diuisio in tp̄re sit ē diuisio in lōgitudine ⁊ sequit̄. si vō ē intelligere lineaz sicut ꝙ ex uerisqz.i. sicut aliquid cōtinuū ⁊ idiuisibile intelliget̄ lr̄a sic accepta ⁊ in tēpore ꝙ ē ex utrisqz.i. in tp̄e uno ⁊ cōtinuo ⁊ per ↄñs indiuisibili. Dubitaret forte aliqs utrū intellectus possit intelligere lōgitudinē ⁊ uīr ꝙ nō qꝛ nūqz oculus uidet colorē. nisi similitudo coloris eēt i oculo ergo nūqz intellect' intelligeret longitudinē nisi silitudo lōgitudinis eēt in intellectu s; cū intellect' sit qd̄ indiuisibile non poterit eē susceptiu' lōgitudinis sicut nec punctus. qꝛ est quid indiuisibile possz recipe exemplar ⁊ similitudinē alicuius magnitudis. Dō ꝙ itellectus itelligit magnitudinē ⁊ h; in se silitudinez magnitudinis s;. h. est put magnitudo reducit̄. ad aliquid indiuisibile ⁊ tūc rō peccabat p fallaciā accidenꝭ. nā accidit magnitudini ꝙ sit qd̄ diuisibile vt habz similitudinem in intellectu qꝛ nō habet similitudinem in ipso vt est sic diuisibilis ⁊ extensa. s; ut reducit̄ ad aliquid indiuisibile ad cuius euidentiaz aduertenduz ꝙ licet vna magnitudo sit maior alia nō tn̄ vna est magis magnitudo quā alia. naz omnes magnitudies eiusdē spēi illā spēz equaliter pticipāt. ergo scdm rōem specificaz magnitudis eiusdē spēi cōsiderant̄ scdm aliqd indiuisibile intellect' itaqz qui recto aspectu fertur in magnitudines nō vt cōsiderāt̄ sub eē pticulari s; ut viuūt̄ in eē specifico h; in se rōem magnitudinis vt aliquo mō reducūt̄ ad aliqd indiuisibile ꝙ aūt sic sit. p;. nā fm eē extensuz vna magnitudo maior ē alia ap tn̄ intellectū si sint due linee vel due magnitudines vna magna ⁊ alia pua dū tam ille linee vel ille magnitudines sint eiusdē spēi n̄ alia rō forma bit̄ i itellectu nec aliud occurrit itellectui de magnitudine magna quā de parua rōnes ergo i itellectu circūcernūt magnitudies vt viuunt̄ i aliquo eē specifico ⁊ ut reducunt̄ ad aliquid idiuisibile nō aūt huiusmōi rōnes circūcernunt magnitudines fm ꝙ alique sunt magis magne alique magis parue nec fm ꝙ alique sunt magis extense alique min' extense. intellectuz ergo sic intelligere magnitudines ⁊ sic habere in se magnitudinum rationes non est meduenens vt declaratum est per iam dicta. Ulterius forte dubitaret aliquis vtr̄ itellectus possit intelligere duas magnitudines eiusdem speciei quarum vna sit magna alia vero parua. Dicendum quod recto aspectu nunquam intellectus intelligit distincte. duo aliqua eiusdem speciei quia tunc recto aspectu posset intelligere particulare tamen cōuertēdo se ad fantasma cum in fanta. eo quod sit uirtus organica repꝛesentetur res subesse signato potest intellectus intelligere aliquod pticulare ⁊ potest intelligere hoc modo aliqua plura distincte quantūcūqz illa plura sint eiusdem speciei poterit ergo quis in fantasia formare sibi idolum magnitudinis magne ⁊ magnitudinis parue ⁊ tunc conuertendo se ad fātas. poterit distincte vtranqz magnitudinem intelligere ymo per conuersionem ad fantasmata poterit intellectus intelligere non solū duas magnitudines eiusdem speciei quarū vna sit magna alia parua sed etiam hoc modo distincte intelligere poterit duas magnitudines eiusdem speciei dato ꝙ sint equales.

Uod aũt nõ fm quãlitatẽ ꝛc. Post-
quã phũs oñdit quõ itelligit̃ indiui
sibile fm ꝯtinuitatẽ hic vt dicebat̃.
ostẽdit quõ itelligit̃ idiuisibile fm spẽm ꝛ fm
formã. circa qð duo facit qꝛ primo facit quod
dictũ ẽ. scðo ꝯparat. h. idiuisibile ad illð ibi i
est aũt. dicit ergo ꝙ aũt nõ est idiuisibile scðz
quãtitatez sed specie. i. fm speciem ꝛ fm for-
maz itelligit itellectus ꝙ ẽ sic idiuisibile. indi
uisibili tẽpore ꝛ idiuisibili anime. nã licet ꝙ sic
intelligit̃ habeat aliquẽ diuisionez fm accñs
aũt illa diuisio ꝯparat̃ ad intellectũ. nam qð i
telligit itellectus vel qð itelligit̃ ab itellectu i
tp̃r alio. i. in tempore aliquo de illis diuisibili-
bus. h. nõ est inq̃ztum illa sunt diuisibilia sed
inq̃ztuz sũt de numero idiuisibiliũ. Notañ
sũt intentionez phĩ in. h. ꝯsistere ꝙ idiuisibile
fm spẽm licet habeat aliquã diuisionez in pri-
bus poterit m̃ intelligi in tp̃r indiuisibili qꝛ ha
bens huiusmõi diuisionẽ in ptibus nõ intelli-
git̃ ab intellectu fm qð est diuisibile. sꝫ fm ꝙ
est indiuisibile. Notandũ etiã aliquos tex-
tus hr̃e nõ inquãtum illa diuisibilia intelligit
intellectus in tempore aliquo sꝫ inquãtum idi
uisibilia ꝛ tunc est suplendus textus. ꝙ itellec-
tus itelligit in tempore alio. i. i tp̃r aliquo indi
uisibili nõ inq̃ztum illa diuisibilia sñt habent
diuisionez sed iq̃ztum sunt indiuisibilia. i. inq̃
tuz hñt in diuisionez. Dubitaret forte aliqs
vtrꝫ possit esse vnã fm formaz ꝙ nõ est vnum
fm ꝯtinuitatez. dð ꝙ in aliqbus inuenim⁹ vni-
tatez duplr̃ vel fm se uel in ordine ad alið ee
vtrobiqꝫ inuenimus aliquo mõ vnitatẽ fm for
maz ꝛ tñ nõ est ibi vnitas fm ꝯtinuitatẽ. naz
aliter ẽ aĩal quid vnũ ꝛ alr̃ ẽ exercitus qd vnũ
nã aĩal ẽ quid vnũ fm se qꝛ hꝫ in se vnam for-
maz ꝛ vnã nãm exercitus võ ẽ quid vnũ in or
dine ad vnũ ducez a quo vno duce totus exer-
citus est formalr̃ quodãmõ vnus. si ergo loqui
mur de vnitate rei fm qð exercit⁹ ẽ quid vnũ
que vnitas ꝯpetit ei in ordine ad alið planum
ẽ ꝙ ibi nõ ẽ vnitas sꝫ ꝯtinuitatez lꝫ sit ibi vni-
tas fm ordinez a quo ordine põt exercitus ali
quo mõ dici formalr̃ vnus sꝫ si loquamur de
vnitate fm ꝙ aĩal ẽ quid vnũ. adhuc saluare
poterim⁹ qð ibi sit vnitas fm formã absqꝫ vni
tate fm ꝯtinuitatẽ. nã ad pfectã ꝯtinuitatez re
quirit̃ ꝙ ptes ꝯtinui hẽant vnũ motũ vl dr̃. v
metha. vt si lignũ ẽ vere ꝯtinuũ. oꝫ qð nõ pos
sit moueri vna ps ligni nisi ꝛ moueãt̃ cetere
ptes. in aĩali aũt põt moueri crus absqꝫ eo qð
moueat̃. illð qð ꝯiungit̃ crurĩ ve itaqꝫ ꝛ simplr̃
aĩal ẽ vnũ fm formã. nõ tñ est ibi simplicit cõ-
tinuitas cũ possit moueri vna ps aĩalis aliaq
escente. ẽ ergo lectio phĩ ꝙ cũ i aĩali vel i aliquo
alio huiusmõi toto sit vnitas fm formã nõ tñ
sit ibi vnitas fm quãtitatem. i. fm cõtinuita-
tem qꝛ ẽ ibi aliqua discõtinuitas ꝛ aliq̃ diuersi
tas in ptibus poterit nihilominus nr̃ itellect⁹
itelligere. h. mõ totũ idiuisibile ꝙ hꝫ aliquaz

diuisionẽ i tp̃r idiuisibili qꝛ nõ itelligꝫ ipꝫ vt ẽ
diuisibile sꝫ vt ẽ idiuisibile. tale ergo totũ vt i
telligit̃ ẽt tp̃r idiuisibili accit ei qð sit diuisibile
qꝛ nõ itelligit̃ in tp̃r idiuisibili vt ẽ diuisibile sꝫ
vt ẽ idiuisibile. Deiñ cũ dicit. lest aũt ꝯpat
h. idiuisibile fm formã ad. h. ꝙ ẽ idiuisibile sꝫ
ꝯtinuitatẽ dicẽs iest aũt vnqꝫ hĩs. i. illis que sñt
vnũ sꝫ formã aliqd idiuisibile qð facit ea vnũ
sicut sup ipis ꝯtinuis inẽ aliqd idiuisibile qð fa
cit ea vnũ. vnũ ergo fm formã ꝛ vnũ sꝫ ꝯtinui
tatẽ ẽ vnũ p aliqð idiuisibile sꝫ differetur ideo
subdit sꝫ forte ꝙ facit tp̃s vnũ ꝛ lõgitudinẽ vnã
nõ ẽ seperabile. i. nõ ẽ seperatũ nec ẽ etheroge
neũ nec difforme sꝫ. h. ẽ similit̃ i tp̃r ꝛ lõgitudĩe
ꝛ i oĩ ꝯtinuo. ergo i vnitate ꝯtinui nõ ẽ diffor-
mitas sꝫ est sĩlitudo partiũ qð i vno sꝫ formã ñ
sẽper iuenit̃. Dubitaret forte aliqs quõ ꝯtinuũ
sic sit vnũ p idiuisibile qð nõ ẽ ibi iepatõ. sꝫ est
ibi sĩlitudo ꝛ vniformitas. vnũ ãt fm formaz
sic sit vnũ per aliqd idiuisibile qð põt ibi eẽ se
paratio dissimilitudo ꝛ difformitas. Dð ꝙ
in vno sꝫ cõtinuitatẽ sẽper partes suscipiũt p̃
dicatõez totius qꝛ q̃libꝫ pars longitudinis est
longitudo quelibet pars tp̃is est tp̃s ꝛ vl̃r q̃lꝫ
pars ꝯtinui ẽ ꝯtinua. sꝫ i vno sꝫ formã nõ sic. nã
nõ q̃lꝫ pars hoĩs ẽ hõ nec pars leonis est leo ꝛ
vniuersalit̃ ñ q̃lꝫ pars aĩalis ẽ aĩal. tã ergo ꝯti
nuuz q̃ vnũ sꝫ spẽm ẽ vnũ per aliqd idiuisibi
le qꝛ ꝯtinuũ ẽ vnũ inq̃ztũ partes eius copulãt
ad aliquẽ cõez terminuz q termin⁹ vt copulat
partes ꝯtinui dicit qd idiuisibile. nã pũctus qd
idiuisibile est qꝛ copulat partes linee ꝛ linea vt
copulat partes superficiei qd idiuisibile dicit.
nã linea nõ copulat partes superficiei vt ẽ diui
sibilis ꝛ vt hꝫ lõgitudĩez sꝫ vt ẽ idiuisibilis ꝛ vt
caret latitudĩe sẽper ergo ꝯtinuũ sit vnũ per ali
qd idisibile sic ẽt ꝛ vnũ sꝫ spẽz sit vnũ p aliqd i
disibile vt p formã q̃ de se ẽ idisibil̃ ꝛ de se nõ
diuidit̃ fsi diuidit̃. h. ẽ per mãz ut scribit̃. vij.
metha. attamñ ẽ alr̃ ꝛ alr̃ qꝛ forma sic facit rez
vnã ꝙ tñ põt cõpati secũ separationẽ. i. diuer
sitatẽ partiũ vt pꝫ i toto etherogeneo vbi ptes
ñ suscipiũt p̃dicatõez toti⁹ vltal tñ sꝫ ꝯtinuitatẽ
sꝫ ꝙ h⁹ i nõ cõpatit̃ secum talẽ sepationez sed i
omni cõtinuo fm qð huiusmodi est similitu-
do ptiũ ꝛ in oĩ cõtinuo partes suscipiunt predi
cationez totius qꝛ quelibꝫ pars cõtinui est cõ
tinua. ymo dato ꝙ esset aliqua res continua i
diuersis naturis vt puta quod esset media ca
ro ꝛ media os licet ibi essꝫ difformitas in pti
bus fm formam qualitatiuã siue fm qualita
tem quia non quelibet pars illius totius eẽt ca
ro nec quelibet os non tamen ibi esset difformi
tas secundum cõtinuitatem quia quelibet ps
illius continui⁹ esset continua. Deinde cũ
dicit punctum autem ostendit quomodo in-
telligatur illud quod est simpliciter indiuisibi
le vt quomodo itelligatur punctus. circa quod
duo facit quia primo ostendit quod pũctus i
telligitur per priuationez cõtinui. sꝫo oñdit ꝙ i
tellect⁹ cognoscẽs aliqd p priuatõez alterius

vl' p formā 9riā oz φ kz se dicat qd i pō.n̄ qd i a
ctu ibi oz āt pō eē dic̄ g° φ pūctū āt ⁊ ols dio ⁊
φ ē sic idisibile sic pūct⁹ m̄ōstrak.i.itellr sicut
priuatio.i.per p̄uationē 9tinui ⁊ subdit φ silr
rō ē in alijs p̄uatiuis.nā q̄mo itellect⁹ nr̄ cogno
scit malū āt nigr̄.nā 9rio.i.p 9riūz aliquo m̄ō
cognoscit vtr̄qz qr malū cognoscit per p̄uatōez
sui 9rij vt per p̄uatōez boni nigr̄ vero per p̄ua
tionē albi. Notandū aūt φ ar.h.p̄uatiua ali
quo m̄ō cognosci 9rio.i.per 9riūz qr maluz co
gnoscik per bonū cū sit priuatio eius maluz tn̄
⁊ bonū lz aliquo m̄ō possint dici 9ria accipiēdo
9ria large.nō tn̄ ꝓprie opponūk 9rie lz p̄uatie
Notan̄ ēt φ cūz sup puncto fiat dio linee q
lībz punct⁹ pōt dici dio ⁊ qd idiuisibile lz dr̄
punctus iq̄tūz 9tinuat vel t̄mini.nā linea dio
vero dr̄ ꝑut super ip̄m sit diuisio linee lz dr̄ i
diuisibile ꝑut caret partib⁹. Deinde cūz di
cit oz āt pō.ostēdit φ itellectus cognoscēs aliqd
per p̄uationē altius ⁊ per formā 9riaz oz φ sit
qd in pō dicēs oz aūt potentia esse cognoscēs
⁊ eē in ip̄o aliq̄z 9riletatez si debeat cognoscere
aliqd per priuatōez vel p formā 9riaz lz si itelle
ctui alicui nō inē 9riūz ip̄m seip̄m cognoscit et
ille intellectus ē qd actu ⁊ qd sepabile aliq aūt
textus hūt hāc līaz affirmatiē dr̄.n.ibi φ si ali
cui itellectui iesi 9riū ip̄m seip̄m cognoscit ⁊ tē
plana ē lr̄a.exponik.n.sic φ itellect⁹ nō ē cogno
scens in potētia lz si alicui itellectui isit 9riūm
huius.i.isit ei φ nō sit cognoscēs i potētia ille i
tellectus cognosciz seip̄z ⁊ erit ille itellectus qd
actu ⁊ qd a mā sepatūz. Dubitaret forte aliqs
q̄mo p̄uatio cognoscak p h̄ituz.dō φ dupl'r pōt
cognosci p̄uatō p h̄itūz vl' per h̄ituz quē pcipit
⁊ app̄hendit vl' per h̄ituz quē nō pcipit nec ap
p̄hendit vt p visū cognoscim⁹ tenebrā tāq̄z pri
uatōez luīs ita φ vis⁹ p lumē cognoscit tenebrā
nō per lumē φ tūc vidz.lz p lumen φ tunc n̄
videt.nā nō uidēdo lumē dicimus nos pcipē
tenebrā alio m̄° pōt percipi tenebra per lumē
rōem luīs app̄hēdendo.nā eo ip̄o φ per itelle
ctuz scimus qd iportak nōie luīs possumus scire
qd iportak nōie tenebre cū tenebra nō sit nisi p̄
uatio luīs. Dupl'r ergo pōt itellectus cognoscē
p̄uatōez ul' h̄ituz q̄z hz vl' p h̄ituz quē nō hz.nā
eo ip̄o φ qs nō hz h̄ituz gramatice pōt scire
se eē priuatū grāmatica.sō pōt itellect⁹ cogno
scere p̄uatōez p h̄ituz quē hz.naz h̄ndo h̄ituim
grāmatice vel h̄ndo h̄ituz boni pōt scire qd eē
malū φ nō ē nisi p̄uatō boni. Ulteri⁹ forte
dubitaret aliqs q̄mo itellectus cognoscēs p̄ua-
tionē p h̄ituz vl' p formā 9riaz q̄z tū ē de se ē co
gnoscēs i pō. Dō φ cū h̄ituz sit φ itellect⁹
dupl'r pōt cognoscere p̄uatiōez p habitū q̄z hz
vel p habitū quē nō hz lz h̄re pōt planū ē φ si i
tellectus cognoscat priuatōez p habitū quē nō
hz lz pōt h̄re φ in illo intellectu cadit potentia
litas ⁊ qō ille intellectus ē cognoscēs in poten-
tia. Rursus si intellectus cognoscat priuatōez
per habitū quē hz vel p spēm 9riaz quē hz apō

se oz φ ille itellectus sit cognoscēs in potentia
qr oz φ itellectus possit priuari illo h̄itu ⁊ illa
spē.nā priuatio nō ꝓprie opponik nisi h̄itui q̄z
pōt tollere nec ꝓprie ē 9rietas nisi iter ea q̄ mu
tuo se possunt expellere si qr φ pōt priuari ha-
bitu ⁊ φ pōt amittere sciam de se non hz actu
sciam lz eē in potentia ad sciam vex ē dictuz
phī φ cognoscēs priuatōez p habitū 9riūz ē co
gnoscēs in potētia.si aūt ē aliqs itellectus q se
ip̄m cognoscat principal'r ⁊ p seip̄m cognoscat
alia ⁊ nō p vnū 9rio cognoscat aliud cuiusmōi
ē itellectus diuinus talis itellectus ē actu ens
⁊ ab oī potētialitate sepatus. Ulterius forte
dubitaret aliqs q̄mo p priuatōez 9tinui cogno-
scak pūctus.dō φ vt cōiter ponik nr̄a cognitio
incipit a sēn illa ergo prius cadēt in app̄hēsiōe
itellectus q̄ sunt sēsibilia ⁊ que cadūt in app̄hē
sione sēus huiusmōi aūt sunt h̄ntia magnitudi
nem qr talū ꝓprie ē h̄re sēntia.sine quo itellec
tus nihil itelligit ergo si prius cadit i app̄hēsi-
one itellectus φ ē 9tinuū ⁊ φ hz magnitudinez
cū posterius cognoscak p prius pūctus q poste-
rius cadit i app̄hēsione intellectus cognoscek
p 9tinuū qō prius cadit in app̄hēsione eius er
go p illū ordinē ⁊ per illā 9paratōez q̄z hz pū
ctus ad 9tinuū cognoscek ab itellectu cū ergo
pūctus.h.m̄ō 9parek ad 9tinuū qr priuak 9ti
nuitate cognoscek pūctus ab intellectu vt eē
priuatio 9tinui. Deinde cum dicit eē aūtē
dictio 9parat itellectū 9positoꝝ ad intellectū
simplicium circa φ tria facit qr primo dat dr̄az
inter hūc intellectū ⁊ illum. sō φ dixerat ma-
nifestat per sile.tertio per modū epilogi resu-
mit q̄dam superius tradita.sa ibi lz sicut vi-
dere.tertia ibi ıdē aūt.dicit ergo φ ē aūt qdez
dictio que ē aliquid de aliquo sicut affirmatio
vera aut f'a omnis quasi dicat φ omnis intel
lectus 9positus vbi dr̄ aliqd de aliquo affir-
matiue vel supp̄ vbi dr̄ aliqd de aliquo nega
tiue ē verus l' falsus intellectus āt nō omnis
sup̄ est verus vel falsus lz qui ē sīn.h.q° aliqd
erat eē.i.intellectus simpliciū ⁊ intellectus q̄d
ditatis sēper ē verus ⁊ n̄ i quo aliqd de aliquo
ē ergo.h.dr̄a qō intellectus simpliciū sēper ē
verus intellectus vero 9positus in quo dicik
aliquid de aliquo nō sup̄ semper ē verus.
Deinde cū dicit.lz sicut videre manifestat φ
dixerat per sile ostēdens qō intellectus nō erat
circa qō quid ē quod ē ꝓprium obm eius sicut
nec visus errat circa ꝓpriūz obm ipsius ideo
subdit quod sicut videre ꝓpria.i.respectu pro
prii obi vex ē si aūt sile qui ē albus est homo
aut nō.non semper eē verum.sicut ergo se ha
bet in visu qui est uirtus materialis qr nō er-
rat.circa ꝓprium obiectum sic se h̄nt quecūqz
sunt sine materia.i.⁊ sic se habz.circa intellec
tum qui est sine mā.qr intellectus nō errat.cir
ca ꝓpriū obm vt circa quidditatez erit ergo
hic locus a maiori qr si visus noster qui est vir
tus materialis non errat. circa ꝓprium obm

multo magis itellectus noster q̄ē virtus inmaterialis circa ꝓprium obm nō errabit. Notandū aūt quod circa qdditatē īquantū ē obz itellectus simplicium ut alias tactū ē, nunquaz cadit error per se ꝑ accidēs aūt inquātum in ipsa quiditate bz eē ꝯpositio pōt error cadere ꝙ dupl'r pōt ꝯtingere ut cōiter ponit' uel quia ptes diffōnis nō bene ꝯponimus adinuicem vel q: totam diffōnem nō bene ꝯponimus cū diffinito q: nō adapcamus ꝓpriaz diffōnem ꝓprio diffinito sed diffōem vnius adaptam⁹ alteri. Notañ ēt ꝙ simile ē de visu ꝛ de intellectu. nā supposi to colore nō decipit' visus. circa colorē. sed decipit' in iudicādo de re cui ꝯpetit color. nam forte illud coloratū ꝙ videt indicabit mel quod erit fel vel iudicabit esse hominē qd erit ñ homo. Notañ ēt quosdā exponere hūc textum sic aūt se habent quecūq3 sunt sine miā de intellectu substantiaꝝ separatarum in quarum itellectu vt dicunt nō cadit error. quia ita se habēt substantie seperate circa oīa que intelligūt sicut nos habemus circa ipm ꝙ qd est prima tamē expō vt exponit' nō de itellectu substantiaꝝ separataꝝ s3 de itellectu nostro magis valz q: per ea magis habet' itentum. Deinde cū dicit idē autē per modū epilogi resumit q̄dā superi⁹ tradita. dicens quod scia scdm actum est idem res scite que vero ē secundum potētiam tempore ē prior in vno ꝛ eodē. omnino autem. i. simplicit' n3 tēpore scia secundum potentiaz precedit sciaz secūdum actum quia omnia que sunt sunt ex actu ente nisi ergo precederet scia secundum actum nullus potentia sciens fieret actu sciēs qualit' autem in eodē scia in potentia precedit sciam secundum actum ꝛ qualit' simplicit' scia secundum actum precedat sciam in potentia fuit superius declaratum.

Idet' autem sēsibile ex potentia ꝛ ce. Postquam phūs determinauit de vegetatiuo sensitiuo ꝛ intellectiuo. in pte ista vult determinare de appetitiuo ꝛ de secundum locum motiuo ad cuius euidētiā sciēdu3 ꝙ motiuū scdm locū pōt dici appetitus. nā aīalia ꝑ appetitū mouent' localit' sciendum tñ qd l3 motiuū sm locū sit appetit⁹ loquendo tñ de motu sm locū qui ꝯpetit aīalibus ꝑfectis cuiusmōi ē motus ꝓgressiuus appetitiuū ē vniuersalius q̄3 sm locū motiuū. nā oībus aīalibus iest appetitiuū nō tñ oībus iest sm locū motiuum possemus ergo sic diuidere hanc partē. pmo ꝙ phūs prius determinat de appetitiuo ꝙ ꝯpetit aīalibus oībus. 2o determinat de sm locū motiuo ꝙ nō ꝯpetit aīalibus oībus sunt. n. q̄daz aīalia q̄ nō mouent' nisi motu dilatatōis ꝛ ꝯstrictionis. 2a ibi de mouente aūt vel possumus aliť diuidere. pmo ꝙ appetit⁹ ē q̄dā iclinatō sequens formā apphēsaz. nā sicut appetit⁹ nāľ seq' formā nāľ īpressaz sic appetit⁹ aīe seq' formaz ab aīa apphēsaz quare sicut in reb⁹ nālibus pri⁹ itelligo grauia hře formā grauia ꝛ postea sm illā formā itelligo ꝙ appetāt eē deorsū ꝛ ꝙ moueāt' sic pri⁹ itelligo ꝙ aīa apphēdat aliquā formā per sensuz vel per itellectū ꝛ postea sm illā formā apphēsaz ꝯpetit aīe aliqd appetere. ꝛ vltimo sm illū appetitu3 h3 fieri motus vt persecutio vel fuga. appetit⁹ itaq3 q̄tum ad pñs spectat ꝯparat' ad duo videlic3 ad sensum ꝛ intellectū a quib⁹ cāt' ꝛ ad motū quē causat. 2o ergo facit phūs q: primo determinat de appetitiuo siue ď appetitu ꝓut ꝯpat' ad sensum ꝛ ad itellectū. 2o determinat spāľr ď appetitu ꝓut ꝯparat' ad motū ibi de mouēte āt circa primū tria facit q: pmo facit ꝙ dictū est. 2o pertractat opinionē antiquoꝝ q̄ hēbant de aīa. tertio epilogat circa determinata ꝛ ꝯtinuat se ad dicēda. 2a ibi nūc āt de aīa. tertia ibi qm̄ aūt aīa sm duas. circa primū duo facit q: pmo determinat de appetitu ꝓut ꝯparat' ad sensum ꝛ ad itellectū. 2o q: mētionē fecerat de itellectu determinat q̄dā circa ip3 itellectū ibi. ꝛ oīo i actione. circa primū duo facit q: pmo ośdit qualr h3 fieri ipm sentire. 2o ꝯparat sensum ad itellectum ꝛ ośdit ꝙ sicut cū sensus apphendit aliqd delectabile vł tristabile seq' appetē sm sensum sic ex parte itellectus se h3 q: cū itellect⁹ apprehēdit aliqd delectabile vł tristabile h3 ibi eē fuga vł persecutio sm appetitū itellectiuū ibi sentire qdē igit'. dicit ergo ꝙ vř aūt ipm sēsibile. i. ipm obm ex sensitiuo existens in potētia actu agēs. i. faciēs actu. ꝛ q: sensibile nō plus facit nisi ꝙ reducit ipm sensitiuu3. i. ipm organū sensus ad actū nō ē ibi ꝓprie pati nec ē ibi ꝓprie alteratio. iō subdit nō. n. patit' n3 alterat' sup sensus a sensibili. vñ. h. spēs motus ē alia ab aliis transmutationib⁹ ymo sentire nō ꝓprie ē motus q: motus ē act⁹ ipfecti sed simpľr alr ē act⁹ ille q ē act⁹ pfecti cuiusmōi ē sentire. na3 sētire nō ē act⁹ iperfci. s3 perfci. Dubitaret forte aliqs q̄ñ sētire nō ē ꝓprie passio nec alťatio nec motus cū nō ■ actus iperfci s3 pfecti. Dōm qd duplici via possum⁹ iuestigare sentire nō eē actuz iperfci s3 perfci ex qua duplici via patebit ꝙ sentire nō ē ꝓprie passio n3 alteratio n3 motus. prima via sumit' ex eo ꝙ i motu ꝛ i passiōe ꝓprie sūpta sēper aliqd abicit'. 2o ex eo qd forma iducta per motū successiue iducit'. prima via sic p3. nā oīs forma dat aliquā perfectionē ē. n. vna forma perfectior alia attñ cuilib3 forme ꝯpetit dare aliqd eē ꝛ cāre aliquā perfectionē igi' eo ipo qd motus itroducēdo vnaz formaz expellit aliā faciēdo rē ꝑfectaz ꝛ in actu introducendo vnā formā facit ea3 ipfectā ꝛ in potentia expellēdo aliā q' si i aliquo sbo sic eēt introducto vni⁹ forme qd nō eēt ibi expl'sio alti⁹ nō ꝓprie eēt ibi motus nec alteratio q: sic ess3 ibi pfectio qd nō eēt ibi ipfectō. h. āt accit circa sensu3. nā pupilla oio ē abścolor cū ergo coloratū iprimit suā similitudinē i oculo ocul⁹ sic recipit

spēm ꝛ formā coloris qđ ab eo nulla forma abi
cit. sa via ad inuestigandū. h. idē sumit ex eo
ꝙ forma per motū inducit̃ successiue pars post
partem. omne ergo ꝙ mouet̃ partim acquisiuit ꝛ
partim restat ei acquirendum qꝛ vt declarat̃ in
. vi. phico℞ si nihil acquisiuisset tunc nō mo-
ueret̃. sed totalit̃ esset in termino a quo si totum
acquisiuisset iam cessasset motus ꝛ totū esset ĩ ter
mino ad quē motus ergo qꝛ respicit sꝫm vt
habz ordinē ad partem acquirēdam put ē acq-
renda cū respectu partis acquirēde sꝫm sit ꝑ
fectum ꝛ in potētia sequit̃ ꝙ motus sit actus i
perfecti hꝫ ꝙ est imperfectū vel sit actus entis
in pō. secūdum ꝙ est in pō. quare si aliqua for
ma nō induceret̃ pars post partē sed induceret̃ to
ta simul ꝑꝑ introductionē talis forme non esset
ibi ꝑprie motus. nec alteratio ꝛ introductio illi
us forme nec esset actus iperfecti sed perfecti ꝛ qꝛ
h. accidit circa sensum eo ꝙ sensus sit suscepti-
uus forme vt hꝫ eē intentionale secūdum ꝙ eē
per se nō habz ꝯrietatem ꝛ per se hꝫ introduci
tota simul sequit̃ ꝙ sentire non sit actus ipfecti
sed perfecti ꝛ vlterius ēt sequit̃ ꝙ sentire non
sit ꝑprie pati nec sit ꝑprie alteratio nec motus
adducit̃ ēt tertia via quare sentire nō ē actus
ipfecti sed perfecti ꝛ nec est ꝑprie alteratio neqꝫ
motus. nā ipm sentire lꝫ dicat receptionē ali
quā a sensibili. dicit ēt iudiciū aliquod ipsius
anime sꝫm ipressionē illā ꝛ qꝛ iudicare de sen
sibilibus ē aliquod agere ꝛ aliqua opō ꝛ sentire
aliquā opōnem nominat igit̃ cum motus sit
actus ipfecti operatio vero sit actus perfecti sē
tire ꝙ est quedā opō modo quo dictum est non
ē ꝑprie motus nec ē actus iperfecti sed pfecti.
Deinde cū dicit sentire qdem ꝯparat sꝫ
ad itellectum ꝛ diuidit̃ in duo. qꝛ primo ꝯpat
sensum ad itellectum q̃tum ad simplex iudi
cium ꝛ quātum ad simplicem apprehēsionē
so ꝯparat illa adinuicē put habz ibi eē delecta
tio ꝛ tristitia appetitus ꝛ fuga ibi. cum aūt de
lectabile. dicit ergo ꝙ sentire qdem igit̃. i. ap-
prehendere vel iudicare sꝫm sensum est simile
ipsi dicere solum. i. ipsi iudicare ꝑ itellectum ꝛ
est ēt simile ipsi itelligere. i. ipsi apphendere
per itellectum. Notanđ aūt ꝙ sicut aliquan
do ꝑ sensum simplr̃ apphendim᷒ ꝛ iudicam᷒
de sensibili nō apphendēdo ipm sensibile vt de
lectabile vel vt triste. ꝛ tunc nō est ibi nec fu-
ga nec appetitus sic ēt itellectus aliquādo so-
lum dicit. i. solum iudicat de re intelligibili nō
iudicando de ipa ꝙ sit delectabilis vel tristi
s aliquādo vero itelligit ipam rem. i. simplr̃ ap
prehendit eam ꝑꝑ ꝙ non est ibi nec delectatio
nec tristitia nec appetitus neqꝫ fuga quare bñ
dictum ē ꝙ sentire. i. simplr̃ apphendere ꝛ iu
dicare ꝑ sensum ē simile ipsi dicere ꝛ itelligē
ꝑ intellectū. Notanđ ēt ꝙ ex parte sensus nō
habemus nomina distincta sicut ex parte itelle
ctus. ideo tam apphendere quam iudicare sꝫ
sensum vocat̃ sentire sꝫ iudicare ꝑ itellectum
vocat̃ dicere apphendere vero ꝑ itellectum po
test vocari intelligere. tria ergo sunt tam ex ꝑ
te sensus quā ex parte itellectus qꝛ tam sensus
quam itellectus. primo apphendit postea iudi
cat. tertio vero si apphendit illud vt delecta-
bile vel triste ē ibi ꝑsecutio vel fuga. tamen lꝫ
h. sint tam in sensu q̃ in intellectu magis tñ
habemus distincta nomina ex ꝑte itellectus
q̃ ex parte sensus. Notanđ ē ꝙ in littera dī
ꝙ sentire ē simile ei ꝙ est solū dicere qꝛ itellec
tus aliqñ dicit solū. i. solum iudicat absqꝫ eo ꝙ
inde sequat̃ delectatio vel tristitia sic etiā ali
qñ solum itelligit. i. solum apphendit absqꝫ eo
ꝙ sit ibi persecutio vel fuga sꝫm appetitum ꝛ qꝛ
h. loquit̃ de ipo sentire scđm sensum ꝛ de ipso
dīe ꝛ de ipo itelligere scđm intellectū put acci
piuntur absolute. ideo ait ibi solū. Deinde
cū dicit cū aūt delectabile ꝯpat sꝫ ad intelle
ctum put ibi hꝫ esse delectatio ꝛ tristitia ꝛ ap
petitus ꝛ fuga. circa ꝙ duo facit qꝛ primo ostē
dit quō. h. habent esse i sensu. scđo ait quō ha-
bent eē in itellectu ibi intellectiue aūt ꝯtinuet̃
aūt sic sensus aliquando simplicit̃ sentit ꝛ sim
plicit̃ apphendit ꝛ iudicat de ipo sensibili abs-
qꝫ eo ꝙ sint ibi ꝑsecutio vel fuga sed cum iudi
cat aut apprehendit aliquid delectabile aut
triste ꝛ est aut affirmans aut negans aliquid
eē ꝑsequendum vel fugiendū ꝑsequit̃ aut fu-
git ꝛ subdit ꝙ ꝛ est delectari ꝛ tristari agere sē
sitiua mediante ꝛ. h. aut bonum aut malum
inquātum talia quia respectu boni vel mali su
mit̃ delectatio vel tristitia ꝛ subdit quod ꝛ fu-
ga aut appetitus sunt que secunt̃ apprehensio
nem sensitiuam sꝫ. h. que sꝫ secundum actum
vel vt habz alia lr̃a sunt idem que sunt secun
dum actum quia fuga ꝛ appetitus idest fuga
ꝛ desiderium que secunt̃ apprehensionem de
lectabilis ꝛ tristabilis habent esse actuale vel
habent esse secundum actum. nam statim cū
secundum sensum apprehendis actu aliquid
delectabile vel tristabile statim vis actu ap-
petere vel fugere ꝛ addit quod non est alterum
appetitiuum ꝛ fugitiuum neqꝫ abinuicem ne
qꝫ a sensitiuo sed esse ꝛ hꝫ eē ꝛ sꝫm diffinitionē
est aliud. Dubitaret forte aliquis quomo
do delectari ꝛ tristari est sensitiua mediante
vel ut habet alia littera sensitiua mediante.
Dicendum quod dupliciter potest exponi
quod sensitiua mediante vel sensitiua medie
tate fiat delectatio vel tristicia. planum est. n.
quod mediante sensitiua idest mediante sensu
ꝛ per sensum fit delectatio vel tristitia tamē
plus oportet intelligi quam quod mediante
sensu ꝛ per sensum fiat talis delectatio vel tri
sticia oportet enim ibi esse aliquod medium
quod dupliciter potest exponi primo quod. h.
medium referatur ad obiectum ꝛ tunc erit sē
sus quod est delectatio quando peruentum ē
ad mediū. i. qñ peruentū ē ad ꝯueniēs qꝛ dele
ctatō ꝯsurgit ex ꝯiunctiōe ꝯuenientis cū ꝯuenienti

secūdo pōt exponi per cōparationē ad organū
⁊ tunc erit sensus ꝙ delectatio ē cum peruen
tum est ad mediū.i.cum peruentū est ad sen-
sum cōmunē qui se habz quasi mediū ⁊ qua
si centrum respectu sensuum particulariū.naz
sicut in sensu cōi ꝯsumitur iudiciuz de sensibili
bus sic ibi consumatur hz delectatio vel tristi
tia que ꝯsurgit ex tali iudicio. Ulterius for
te dubitaret aliquis quomodo appetitiuū et
fugitiuum nō sunt altera a sensitiuo. dicēduz
ꝙ appetere ⁊ fugere idest desiderare ⁊ abomi-
nari nō sunt altera a sensitiuo intelligēdum ē
sbo qz in illo eodem organo in quo fundatur
sensus ⁊ maxie in quo fundatur sensus tactus
fundatur ēt appetitus ⁊ fuga.nam nō est intel
ligibile vt superius tangebat ꝙ sensitiua ⁊ ap
petitiua sint distincta subiecto vel organo pro
ut ponebat plato.nam in quacūqz parte reser
uatur sensus. oportet ꝙ ibi reseruetur delecta
tio vel tristitia. nam si sensus cōiungitur con
uenienti erit ibi delectatio si disconuenienti tri
stitia delectatio autem ⁊ tristitia non potest eē
sine appetitu et fuga vel sine desiderio vel ab
hominatione.nam quilibz per se desiderat ⁊
appetit delectabilia sibi et fugit ⁊ abhominat
tristitia.nam licet non eadez sint delectabilia
cuilibz appetitui sicut nec eadē sunt dulcia cui
libet gustui quilibz tamen persequit ea que sūt
sibi delectabilia cui ergo sunt delectabilia bo
na intellectualia persequit illa habēs autez cor
ruptum appetitum sunt delectabilia bona sē
sitiua ideo sequitur illa spretis intelligibilibus
bonis.semper ergo verū est ꝙ delectatio ⁊ tri
stitia non possunt esse sine appetitu vel fuga
vel sine desiderio ⁊ abhominatione ⁊ qz vbi-
cūqz ē sensus ⁊ maxime vbi ē sensus tactus ibi
cōuenit eē appetitum ⁊ fugam vel desideriuz
⁊ abhominationē sequit quod talia sbo ⁊ orga
no a sensitiuo seperari nō possunt. Ulterius
forte dubitaret aliquis vtrū appetitiuū ⁊ fugi
tiuuz sint altera abinuicē. dicēdum quod sicut
videmus in motibus nālibus sic debemus ar
bitrari in motibus anime cū igitur nō sit intel
ligibile quod grauia p aliam formaz fugiant
a loco sursum tāquam a loco disconuenienti et
tendant vel appetant locū deorsum tāquā ali
quid sibi ꝯueniens sz per eādem formā vt p for
maz grauis per quā fugiunt a loco sursuz ten-
dunt in locum deorsum sic nō est intelligibile
ꝙ anima per aliā potētiam vel virtutē fugiat
tristitia ⁊ prosequat delectabilia ymo per illā
eādem potētiam ⁊ virtutē per quā appetit et
desiderat delectabilia cū cōiungitur cōuenien
tibus fugit ⁊ abhominat tristitia cū coniūgit
disconuenientibus ita quod appetitiuū et fugiti
uum vel desideratiuum et abhominatiuū non
sunt altera abinuicem nec sunt altera a sensiti
uo vt est per habita manifestuz. Ulterius
forte dubitaret aliquis cū phūs dicat fugitiuū
⁊ appetitiuum nō esse altera abinuicem nec eē
altera a sensitiuo sed eorum eē.esse aliud virū
h.sit eodē modo intelligendū. Dicendum
quod omnia illa non sunt altera abinuicē sbo
nā in illo eodem organo in quo tāquam in sbo
fundat sensitiuū ⁊ maxime ubi fundatur sēsus
tactus ibi ēt fundat appetitiuū ⁊ fugitiuū ppt
ꝙ omnia ista non sunt altera adinuicem subie
cto tamē sunt altera abinuicem sm esse sz non
eodez modo qz sensitiuum est aliud ab appeti
tiuo ⁊ fugitiuo sm eē qz formaliter ⁊ eēntialit
h.potentia est distincta ab illis.naz sicut in eo-
dem pomo habet esse color et sapor ⁊ tamē co
lor ē eēntialit ⁊ formalit distinctus a sapore sic
in eodē organo ē sensitiuū ⁊ appetitiuū ⁊ tamē
sensus ē potentia vel ē virtus eēntialiter ⁊ for
maliter distincta ab appetitu sz appetitiuuz et
fugitiuū non sic.nam lz.h.aliquo modo diffe
rant sm eē non tamen ē intelligenū ꝙ anima p
aliaz potētiaz ⁊ virtutē eēntialit ⁊ formaliter
distinctam appetat ⁊ abhominet vel fugiat sz
per illā ⁊ eandem potētiam vel virtutē p quā
appetit delectabilia fugit tristitia vt est per ha
bita manifestū. dicunt tamen.h. differre sm
esse qz licz anima faciat.h.pro eandem poten
tiaz.nō tamen facit ea per eādem potentiam
eodē mō se habentem sed per illā potentiam
appetit ⁊ delectatur vt cōiungit ꝯuenientibz
tristatur ⁊ fugit vt coniungit disconuenientibus.
Deinde cū dicit intellectiue aūt ostēdit qūo
hoc vz appetitus ⁊ fuga secunt ptem intellecti
uaz circa ꝙ duo facit qz primo facit ꝙ dictum
ē.sbo quedā que supposuerat pbat ibi sicut eniz
aer dicit ergo ꝙ anime intellectiue.i.anime cō
tum ad intellectum fanta.sunt.i.se habēt vt sē
sibilia.cum autem intellectus per fanta. affir-
mat aut negat bonū aut malū fugit aut psequit
ppter quod sine fanta.nequaquam anima intelli
git. Notandum aūt ꝙ sicut sensus nō sentit
sine sensibilibus a quibus recipit similitudinē
⁊ spēm ita anima non intelligit sine fantasma
tibus a quibus intellectus recipit spēm ⁊ simi
litudinem comparant.n.fantas.ad intellectum
vt dicit Iste sicut sensibilia ad sensuz. No
tandum ēt quod sicut sensus quando per sensi
bilia apprehendit aliquid delectabile vel tri-
stabile hz ibi esse appetitus vel fuga sic quādo
intellectus per fantasmata iudicat aliquid de
lectabile vel tristabile orit inde desiderium ⁊
abhominatio siue desiderium ⁊ fuga De
inde cū dicit sicut eīz aer manifestat ꝙ dixerat
dixerat autē duo videlz ꝙ fanta. ꝯparant ad itel
lectum sicut sensibilia ad sensum. secundo dixe
rat ꝙ cum intellectus affirmat aliquid aut ne
gat fugit aut psequit. tria ergo facit quia pmo
ostendit quod sicut sensibilia ꝯparant ad sēsuz
sic fanta. ad intellectum. secūdo quod dixerat
declarat in terminis. tertio manifestat ꝙ cum i
tellectus affirmat aliquid aut negat persequit
aut fugit. sa ibi sic igit sicut. tertia ibi spēa q
dem igitur dicit ergo quod sicut eniz aer facit

fecit pupillam huiusmodi idest fecit eam qualem vel coloratam ipsa autem pupilla alterata alterum fecit qualem quia alterauit ⁊ imutauit alterum idest sensum cōmunem ⁊ auditus similiter. nam auditus ⁊ quilibet sensus particularis alteratus ⁊ imutatus alterat ⁊ imutat alterū idest sensum cōmunem sed huiusmodi sensus cōmunis vnum vltimum quia se hȝ sicut vnus. ⁊ respectu omnium sensuum particularium ⁊ est sicut vna medietas quia se habet sicut vnum centrum respectu omniū coꝛ vnus est ergo sensus cōmunis sed est ipsi sensui plura esse vt superius ostendebat hunc autem sensum cōmunem est illum sensum quo anima dĕnit quomodo differt dulce ⁊ calidum. dictum est quidem ⁊ prius. dicendum autem idest repetendum est ⁊ nūc. nam ipse sensus cōmunis est aliquid vnum sic autem supple ex parte intellectus terminus est vnus ⁊.b. in ꝓportiōali.i. in ꝓportione siue ꝓportionaliter est ex parte intellectus sicut ex parte sensus. ideo subdit ꝙ aūt numero ens vnum hȝ ad vtrunqȝ cognoscēs supple quomodo illa adinuicem se habent est enim tamen vnum aliquid quo anima differt.i. discernit iudicare nō homogenea idest ea que non sunt eiusdem generis aut ꝯtraria vt albū ⁊ nigrum. Notandum autem ꝙ sicut sensus cōmunis est quasi terminus omnium imutationum factarum in sensibus particularibus quia omnes tales imutationes terminantur ad sensum cōmunem sic intellectus possibilis est terminus omnium fantasmatum quia imutationes omnium fantasmatum terminantur ad intellectum ꝓpter quod sicut sensus cōmunis est vnus secundum substantiam tamen est plura secundum esse quia consideratur aliter ⁊ aliter. ꝓut imutatur a diuersis sensibus particularibus sic intellectus est vnus secundum se. tamē aliter ⁊ aliter accipitur ⁊ consideratur ꝓut imutatur a diuersis fantasmatibus. Notandū etiam quod sicut sensus ꝯmunis imutatus a sensibus particularibus est vnum aliquid quo anima discernit quomodo se habent ipsa sensibilia adinuicem ⁊ quo anima iudicat non homogenea idest ea que non sunt eiusdem generis vt dulce ⁊ album ⁊ sicut sensus cōmunis est illud quo anima potest iudicare contraria que sunt eiusdem generis vt album ⁊ nigrum ita quod per sensum ꝯmunem imutatum a sensibus particularibus tanquam per vnuȝ aliquē possumus iudicare differentiam eorum que non sunt eiusdem generis ⁊ que sunt eiusdem generis sic per intellectum imutatum a fantasmatibus tanquam per vnum aliquid possumus iudicare differentiam eoꝛū que non sunt eiusdem generis ⁊ que sunt eiusdem generis quod non esset nisi fantasmata imutarent intellectū sicut sensibilia sensum ⁊ nisi se haberent fantasmata ad intellectum sicut sensibilia ad sensum. De inde cū dicit sit igit̄ sicut.a. quod dixerat manifestat in terminis dicens sit igitur sic a album ad.b. nigrum sicut.g.ad.d. idest sicut fantasma albi ad fantasma nigri. nam sic se habēt fantasmata albi ad fantasmata nigri sicut illa adinuicem quare ⁊ permutatim quia sicut se hūt album ad sua fantasmata sic ⁊ nigrum ad sua fantasmata. oportet quod similis sit ratio de albo ⁊ nigro ⁊ de fantasmatibus. igitur sicut.g.⁊.d. idest sicut fātasmata albi ⁊ nigri habebūt idest se habebunt sicut existentia vni intellectui sic.a.⁊.b. idest sic ⁊ album ⁊ nigrum supple se habent sicut existentia vni sensui. idem quidem est sensus qui percipit album ⁊ nigrum sed esse idest secundum esse ⁊ secundum rōnem non est idem ⁊ illud similiter idest ex parte illa vt ex parte intellectus similiter se habet quia est vnus intellectus qui imutatur a fantasmatibus albi ⁊ nigri ⁊ subdit quod eadem autem ratio est si a. quidem sit dulce.b. vero album. nam sicut album ⁊ nigrum percipiuntur eodē sensu ꝯmuni sic etiam ⁊ fantasmata albi ⁊ dulcis imutant eundem intellectum ⁊ possunt ꝑcipi ab eodem intellectu quare ex declaratione facta in terminis patet quod comparant̄ fantasmata ad intellectum sicut sensibilia ad sensum.

Deinde cum dicit species quidem igitur ostendit quod intellectus apprehendendo aliquid delectabile vel tristabile affirmat vel negat aliquid persequendū vel fugiendum dicēs quod intellectiuum quidem igit̄ intelligit species in fantasmatibus quia intellectus ea que intelligit. intelligit in fantasmatibus sicut in illis idest sicut in fantasmatibus determinatuȝ est sic competit ipsi in intellectu imitabile ⁊ fugiendum ⁊ extra sensum quasi dicat quod.h. nō solum facit ꝑsentibus sensibilibus sed extra sensum idest sed hoc facit absentibus sensibilibus ⁊ exemplificat de vtroqȝ dicens quod cum fuerit in fantasmatibus supple ꝑsentibus sensibilibus mouet̄ vt sentiēs fugibile tāquam ꝑsens. vt quia ignis cognoscit ꝯmuni idest ex eo quod ꝯmuniter videt accidere ꝯmuniter enim videt accidere quod ignis est quid nociuum ⁊ videns quod mouet̄ bellum quoniaȝ impugnās est aliquid. supple quando talia ꝑsentia sentit iudicat quid fugibile sed aliquando non ꝑsentibus sensibilibus ea que sūt in anima fantasmatibus aut intellectibus tanquam videns ratiocinatur ⁊ deliberat futura aut ꝑsentia et cū viderit ibi letum aut triste. h. idest intellectus fugit idest iudicat aliquid fugibile aut imitat̄ idest iudicat aliquid persequendū et imitabile

Notandum autem quod sicut ꝑsentibus sensibilibus possumus ꝑ intellectum iudicare aliquid proficuum aut nociuum sic ⁊ absentibus sensibilibus possumus coniecturando ꝑsentia ad futura iudicare per itellctū ꝓficua vel nociua.

Tominino in actione ⁊c. Quia ut dicebatur phūs mentionem fe

cerat de intellectu. ideo. h. determinat quadã circa ipm intellectum. circa quod tria facit. qr primo facit quod dictum est. secundo vt dicebatur per modum cuiuldam recapitulatiõis resumit opinionem antiquorum de anima di cecutium animam eẽ omnia ostendẽs quomodo. h. habeat veritatem. tertio epilogat circa determinata et continuat se ad dicenda secũ da ibi nunc autem de anima. tertia ibi quoniã autem anima. circa primum tria facit secũdũ quod tria determinat circa intellectum. nam primo ostendit quomodo differt intellect⁹ speculatiuus a practico. secundo declarat quomodo intellectus intelligat abstracta mathema. tertio querit vtruz possit intelligere abstracta sim plr. secunda ibi abstractione autem dicta tertia ibi vtrum autem contingat. dicit ergo primo quod et omnino in actione idest intellectus practicus et quod sine actione idest intellectus speculatiuus supple sunt idem subiecto et sunt in eodem genere. ideo subdit quod veruz et falsum ꝙ ptinet ad intellectum speculatiuum est in eodem genere bono et malo idest cũ bono et malo ꝙ ptinet ad intellectum practicũ sed differt. h. intellectus ab illo in eo ꝙ simpliciter differt a quodam qr intellectus speculatiuus considerat res vt sumuntur simpliciter et vt habent esse vniuersale. practicus vero cõsiderat res vt sunt quedam et vt habent esse particulare. Dubitaret forte aliquis quomodo verum et falsum sunt in eodem genere cuz bono et malo. dicendum quod secundum commentatorẽ hoc ideo est qr ipm verum est quoddam bonum et ipm falsum est quodam maloz sed hoc non bene vadit ad intentionem philosophi videtur enim philosophus velle ostendere quõ intellect⁹ speculatiu⁹ et practic⁹ cõueniunt et differũt ꝑpter quod sciendum quod aliquando genus accipit ꝑ subiecto vnõ ꝯsueuit dici quod quedam sunt in eodẽ genere ꝑpter idem ꝑdicatum quod ꝑdicat de eis. quedam vero sunt in eodem genere. quia habent idem subiectum accipiẽdo ergo hic genus ꝑ subiecto dicere possumus quod verum et falsum q̃ pertinent ad intellectum speculatiuum sunt in eodem genere cum bono et malo quia intellectus speculatiuus et practicus sunt in eodez genere idest sunt idem subiecto quia intellectus practicus et speculatiuus sunt vna et eadem potentia et non differunt nisi secundum simpliciter et quoddam qr vnus considerat res simpliciter alius res quasdam. Deinde cũ dicit abstractione autem dicta ostendit quomodo intellectus intelligat mathema. abstracta dicens abstractione autem dicta idest dicta ꝑ abstractionem vt mathema. supple intelligit modo abstracto sicut simũ secundum quod simũ intelligit non sepate idest modo non abstracto. Nam sicut naturalia in eo quod naturalia intelligit modo non abstracto sic mathematica secundum quod h⁹ intelligit modo abstracto et subdit quod si intellexit aliquid inquantũ curuum intellexit ipm actu vtiqz sine illa carne in qua est illud curuum, sic ergo mathematica q̃ nõ sunt sepata intelligit intellectus tanqz si sint separata et hoc cuz intelligat illud idest cum intelligat curuum vel aliquid aliud mathematicum et addit quod omnino autem intellectus qui est secundum actum est sicut ipse res quia res sicut se habẽt ad esse ita se habẽt ad cognosci. nam sicut res circũcernunt materiam sic intelliguntur ab intellectu vt naturalia que circumcernunt materiam sensibilem intelliguntur cum materia sensibili. mathematica vero que circũcernunt materiam intelligibilem intelliguntur cum materia intelligibili.

Dubitaret forte aliquis quia si res sicut se habent ad esse ita se habent ad cognosci et omnino intellectus qui est secundum actum est sicut ipse res videtur quod res que non habent eẽ separatum non possint intelligi modo separato sine mendacio quare mathematica que sm esse non sunt separata a materia sensibili absque falsitate et mendatio non poterunt intelligi sine tali materia. Dicenduz quod separare aliquid ab aliquo dupliciter potest intelligi vel ꝑ negationem ut dicas hoc non esse illud vel per abstractionem vt intelligas hoc non intellectõ illo. primus modus semper est falsus. Nam si aliqua sunt coniuncta et separas ea per negatõnem et dicis illa non esse coniuncta opz intellectum sic diuidentem falsum esse vt si homo et risibile sunt coniuncta et separas ea per negatõnem et dicis hominem non esse risibilem opz intellectum esse falsum. Sz si separas ea per abstractionẽ quia intelligas hominẽ non intellecto risibili non erit intellectus falsus. possũt. n. hoc modo priora separari a posterioribus quia possunt intelligi nõ intellectis illis. mathematica ergo hoc modo intelliguntur separata a materia sensibili non ꝙ separantur per negatõem vt ꝙ intellectus dicat mathematica non esse in materia sensibili quia tunc esset intellectus falsus sed separantur per abstractionem vt qr intelliguntur mathematica non intellecta materia sensibili. Est itaqz diligenter notanduz quod hec separatio ex ipa reorum sumit initia non quelibet a quibuslibet sic separari possunt. nam ea que sunt priora in esse de quorum ratione non sunt alia possunt separari et sic intelligi non intellectis aliis. posteriora vero de quorum intellectu et ratione sunt priora non possunt sic separari nec sic intelligi non intellectis prioribus qr cum quantum ꝑcedat quale potest intelligi q̃tũ nõ intellecto quali et qr aliquid est sensibile ꝑ qualitatem cum intelligit q̃tum sine quali. intelligit q̃tum sine materia sensibili. dictũ ergo dictum est quod intellectus secundum actum ẽ secundum quod res et ꝙ res sicut se hz ad esse sic se hz ad cognosci et quod sicut res circumcernũt materiam

materiam sic ab intellectu intelligunt. naz ex ipsa reperit quod aliqua res sit d' cuius ratio sit materia sensibilis ut res naturalis z aliqua d' cuius ratione non est materia sensibilis ut res mathematica. intellectus ergo est sicut res quia qualis est res talis est intellectus eius ut si de ratione rei est materia sensibilis, de intellectu rei erit materia sensibilis. Si uero de ratione rei non sit materia sensibilis intellectus rei erit sine materia sensibili. Deinde cum dicit utrum aut contingat querit utrum intellectus possit intelligere abstracta simpliciter dicens utrum autem contingat ipsum intellectum nostrum existentem non separatum a magnitudine intelligere aliquod separatorum idest intelligere aliquam substantiam separatam vel aliquam intelligentiam aut non contingat hoc considerandum est posterius videtur enim hec questio pertinere ad metha. non ad presentem materiam. Dubitaret forte aliquis quia videntur hec verba phi contradicere verbis superius habitis. nam supra dicebatur intellectus immixtus separatus qui nec esset corpus nec virtus in corpore. hic autem presupponit intellectum nostrum non esse separatum a magnitudine z. h. supponens querit utrum intellectus existens sic non separatus possit intelligere aliquid separatum. Dicendum quod intellectum esse non separatum a magnitudine potest intelligi dupliciter vel quantum ad esse vel quantum ad operationem. quantum autem ad esse diceretur intellectus non separatus a magnitudine si haberet esse in magnitudine z si esset perfectio magnitudinis ut si esset virtus organica. Sz quantum ad operationem dicitur non separatus si in sui actione indiget magnitudine quantum ergo ad primum modum vz quantum ad esse intellectus est separatus quia non est virtus organica. sed quantum ad operationem dicitur non separatus quia in sui actione indiget magnitudine quia indiget fantasmate sine qua nihil possumus actu intelligere. Alteri[us] forte dubitaret aliquis ubi phus determinauit hanc questionem. utrum possumus aliquid intelligere separatum cum dicat de. h. considerandum esse posterius. Dicendum quod. h. questio non simpliciter pertinet ad phum naturalem cuius consideratio non se extendit ad substantias separatas. Juxta illud secundi phisico. que non amplius mota mouent non sunt phice considerationis. vel quia h. respectus habere philiam primam z est pertere methaphi. considerationem ubi principaliter agitur de substantiis separatis. ergo ut communiter dicitur questionem istam non habemus determinatam a pho quia nondum habemus translatam metha. totam in sequentibus ergo libris qui nundum ad nos peruenerunt forte determinatur. h. questio. vel dato quod ibi non esset dicitur communiter quod forte Ar. morte preuentus metha. non compleuit quia si eam compleuisset hanc questionem determinasset. vel possumus dicere quod hanc questionem phus determinauit in. ix. meth. ubi ait quod in cognoscendo substantias separatas intellectus noster non se habet sicut cecitas. nam cecus secundum quem huiusmodi z per se loquendo non potest scire quid est color nec quia est color nos autem licz non possumus scire quid sunt substantie separate scire tamen possumus eas esse vel scire possumus quia sunt. De inde cum dicit nunc autem de anima per modum cuiusdam recapitulationis resumit opinionem antiquorum dicentium animam esse omnia ostendens quomodo hoc habet virtutem esse quod duo facit quia primo ostendit quomodo anima est omnis res. secundo declarat quomodo res comparatur ad animam z qualiter intelliguntur ob ipsa ibi quoniam autem neqz res. circa primum tria facit quia primo ostendit quomodo anima est omnia. secundo quod dixerat probat. tertio declarat quod non est illo modo omnia secundum quem modum intelligebant antiqui. secunda ibi secatur autez scientia. tertia ibi necesse est autem. dicit ergo nunc autem dicta de anima recapitulantes. i. resumentes dicamus iterum id quod antiqui qui dicebant quod anima est quodammodo omnia que sunt. i. omnia entia quia ea que sunt aut sunt sensibilia aut intelligibilia. Est autem scientia quodammodo omnia scibilia. sensus autem omnia sensibilia/ Sed qualiter. h. sit oportet inquirere. Notandum autez quod quicquid est vel est sensibile vel intelligibile z animam per sensum est quodammodo omnia sensibilia per intellectum vero vel per scientiam est omnia intelligibilia uel omnia scibilia sequitur ergo quod anima sit quodammodo omnia.

Deinde cum dicit secatur autem scientia declarat. n. qualiter sensus est omnia sensibilia z qualiter scientia est omnia scibilia. nam sensus in actu est quodammodo sensibile in actu sensus in potentia est sensibile in potentia sic z scientia in actu est quodammodo scibile in actu scientia. i. potentia est scibile in potentia. ideo ait quod secatur. i. diuiditur scientia z sensus in res. i. quemadmodum z res ut que quidem est in potentia in ea que sunt potentia que vero actu in ea que sunt actu z subdit quod anime autem sensitiuum z quod potest scire sunt potentia. h. quidem quod potest scire est potentia ipsum scibile illud vero. i. ipsum sensitiuum quod potest sentire est potentia ipsum sensibile. Deinde cum dicit necesse est autem ostendit quod lz anima sit quodammodo omnia. non est tantum illo modo omnia quo ponebant antiqui. Dicebant. n. antiqui animam esse omnia secundum realem existentiam ponebant. n. animam componi ex omnibus ut cognosceret omnia. dicebant quidem quod in rei veritatem erat terra in anima ut per terram terram cognosceret z secundum rei veritatem erat lapis in anima ut per lapidem lapidem cognosceret. h. autem non est verum. quia non est anima omnia secundum realem existentiam. sed est omnia in quantum potest recipere similitudines omnium. naz non sunt ipse res in anima sed species rerum. non. n. est lapis in anima sed species lapidum. ideo ait quod necesse est autem aut ipsa entia aut species eorum esse in anima ipsa quidem igitur entia sine ipse res non sunt in anima quia lapis non est in anima sed species lapidum quia anima est sicut manus. nam manus est organum organorum z intellectus est species specierum intellectualium z sensus est species specierum sensibilium. Dubitaret forte aliquis de quo intellectu hic intelligitur cum dicitur quod intellectus est species specierum. dicendum quod d'

vtroqꝫ intellectu.h. pōt intelligi. Ad cuiꝰ euidē tiam sciendum ꝙ natura aliquibꝰ aliꝰ ad sui defensionem dedit cornua aliquibus dentes. aliquibus vero vngues hōi aūt nihil tale dedit Sed dedit sibi manū ⁊ dando sibi manū quodāmō dedit sibi oīa organa dicta ē ergo manꝰ organū organoꝝ qꝛ ē organum oīa organa cōprehēdens sic natura aliquibus entibus dedit hanc formā aliquibꝰ vo illam hoibus aūt dedit aiam ⁊ dando eis aīaꝫ quodāmō dedit eis omnē formā tam intelligibilem ꝙ̄ sensibilem. Naꝫ aia.ꝑ intellectum pōt informari spēbus oium intelligibilium ⁊ ꝑ sensum spēbus oium sensibiliuꝫ est ergo intellectus quodāmodo oēs spēs itelligibiles ⁊ ideo dictus ē spēs spērum intelligibilium. sic ⁊ sensus ē quodāmō oēs spēs sensibiles ⁊ iō dictus ē spēs spērum sensibiliū. cum ergo querit de quo intellectu hic intelligit cū dr̄ ꝙ itellectus ē spēs spērum intelligibilium dici dꝫ ꝙ intentio phi sp̄alr̄ vr̄ ire ad intellectum possibilem qꝛ intellectus possibilis ē ille qui compatitur ad intelligibilia sicut sensus ad sensibilia qꝛ sicut sensus ē susceptiuus oium spērum sensibilium. sic ītellectus ē susceptiuus oium spērum intelligibilium ppter ꝙ intellectus possibilis ē ille qui ē oēs spēs intelligibiles sicut sensus ē oēs spēs sēsibiles. verūtamen si vellemus possemus dictum phi adaptare ad vtrunqꝫ intellectuꝫ vt dicamus tam intellectum agentem ꝙ̄ possibilem eē spēs spērum qꝛ tam iste intellectus ꝙ̄ ille ē oēs spēs intelligibiles aliter tamē ⁊ aliter qꝛ intellectus agens ē oēs spēs intelligibiles virtualiter in agendo qꝛ ipe ē oīa facere. Sed intellectus possibilis ē oēs spēs intelligibiles potētialiter in suscipiendo qꝛ ipe ē oīa fieri. Ulterius forte dubitaret aliquis si.h. dictum phi ꝙ intellectus ē spēs spērum pōt adaptari ad itellectum agentem qualiter.h.eē ꝯtingat dicendum ꝙ sꝑ mouens ⁊ motum sunt differētia qꝛ oē ꝙ mouet ab alio mouet vt dr̄ septio phi. ē ergo mouens aliud a moto. aduertenduꝫ tn̄ ꝙ lꝫ motum ⁊ mouēs sint differentia aliquando tamen mouens ⁊ motum sunt olo separata vt apparet in motu grauium ⁊ leuium q̄ mouent a grauante aliū vero mouēs ⁊ motū sunt ꝯiuncta in vno aliquo vt apparet in his que mouent ex se. aīl.n.ꝙ mouet ex se vnit i se duo aliqua vꝫ aiam que ē ꝑ se mouens ⁊ corpus ꝙ ē ꝑ se motū in rebus. ergo pfectis mouens ⁊ motum sunt ꝯiūcta in rebus vero impfectis mouens ⁊ motū sūt separata. intellectus ergo agēs qui se hꝫ quasi lux ⁊ ē mouēs itellectū possibilē ꝓ pfectōem cognitōis intellectiue erit i eadeꝫ subā cū ipo intellectu possibili lucem ergo corporalē que ē motiua oculi eē separatam ab oculo tamen radicari in eodē sbo cum oculo non est inconueniens qꝛ cognitio sensitiua ē impfecta respectu cognitionis intellectiue dicere ergo itellectum agentem eē separatum vel dicere intellectum possibilē non habere ꝓpriū mouēs ꝙ

sit sui generis ⁊ ꝙ radicet in eodē subā cū ipo. est olo inconueniens cum videamus in rebus corporalibus ꝙ pfectiora mouent ex se ⁊ in ipsis ꝓprium mouens ē ꝯiunctum ꝓprio moto ⁊ ꝓprium agens ꝓprio passiuo. sic ergo imaginamur intellectū agentem ⁊ intellectū possibilem sicut videmus ꝙ in oculo cati radicat duplex passio vel duplex ꝓprietas vꝫ diapha. ⁊ luminositas sunt.n. oculi catoꝝ non solum diapha. sed ēt lucidi vt appareret qꝛ cū sunt in obscuro eoꝝ oculi sintillant quasi stelle. oculus ergo cati ꝑ diapha. suscipit coloꝝ spēs. sed ꝑ lumiositatem illuminat mediū ⁊ facit colores actu visibiles quare oculus cati ꝑ diapha. est oēs spēs colorum fieri. Sed ꝑ lumositatem est oēs spēs tales facere. sic i eadem subā aie radicant intellectus possibilis ⁊ itellectus agens ita ꝙ ꝑ intellectū possibilem aīa suscipit. oēs spēs intelligibiles ⁊ est oēs spēs tales fieri. sed ꝑ intellectū agentem irradiat sup fantas. ⁊ est oēs tales spēs facere. vterqꝫ ergo intellectus pōt dici spēs spērum. qꝛ vterqꝫ intellectus est quodāmodo oēs spēs aliter tamen ⁊ aliter qꝛ possibilis vt pꝫ ē oēs spēs fieri. agens vero est oēs facere vterqꝫ ergo assimilat manui qua manus ē quodāmō oīa organa ꝙ dupliciter eē ꝯuenit. nam manus eē oīa organa in agendo qꝛ pōt quilꝫ organū fabricare ⁊ ē oīa organa i accipiendo qꝛ pōt quodlꝫ organū accipere ⁊ quolibet organo vti. intellectus ergo agens assimilatur manui inquantū manus pōt oīa organa fabricare qꝛ vt dictum ē ipe est oīa facere. Sed intellectus possibilis assimilat manui inquantum manus pōt quodlꝫ organū in se recipere. nam intellectus possibilis pōt recipe quālibet spēm intelligibilem cum ipe sit oīa fieri

Deniq̄ cū dicit qm̄ aūt nꝫ res. ostendit qualiter res compant ad aiam ⁊ qualr̄ intelligunt ab ipa. circa ꝙ duo facit. qꝛ primo ostendit ꝙ aīa non intelligit res sine fanta. sc̄o sepata ⁊ distinguit ipam fanta. ab intellectu ibi ē aūt fant. dicit ergo qm̄ autem neqꝫ res nulla ē supra principalr̄ intelligibilis ab intellectu pter magnitudines sensibiles sicut vident sensibilia sepata. i. ꝙ̄ tūcūqꝫ intelligant sensibilia sepata sꝑ sunt intelligibilia in spēbus sensibilibus. i. in fant. ⁊ que dicunt abstractione vt mathema. ⁊ quecunque sunt hitus ⁊ passiones sensibilium vt naturalia. nam tam naturalia ꝙ̄ mathema. non possunt intelligi sine fant. ⁊ ob hoc neqꝫ non sentiēs nihil vnqꝫ addiscet. i. non poterit acquirere sciaꝫ nec intelliget sine fanta. postqꝫ iam hūit sciam acquisitam. Sed cū speculet necesse ē sil' ⁊ fanta. aliquod speculari sunus cū est qꝛ fantasm. se hn̄t sicut sensibilia. pter ꝙ fanta. sunt sine materia sensibilia aūt sunt cum materia qr̄ si habēt se fanta. sicut sensibilia sicut non ꝯuenit sentire sine sensibilibus sic nō ꝯuenit intelligere sine fanta. Notandum aūt ꝙ fanta. ad duo nobis d̄seruiunt. primo ad addiscere. i. ad acqrēdū sciaꝫ

secundo

9 . 39

secundo ad intelligere .i. ad vtendum scia acq-
sita quare sine fanta. nō possumus addiscere
.i. sciam acquirere nec possumus intelligere .i.
vti scia acquisita. Sed q̄tūcūq3 habeam⁹ apud
nos spēs intelligibiles ⁊ q̄tūcūq3 hēamus apud
nos sciam acquisitam cum volumus actu in
telligere opoꝛ3 simul ianta. aliquod speculari
Notandum ē ꝙ sēsibilia exterioꝛa hñt esse
cum materia. sed spēs que sunt in sēsu hñt eē si
ne materia q2 sēsus est receptiuus spērum sine
materia. cum ergo sēsus imutet a sēsibilibus ex
terioꝛibus imutabit ab his que hñt eē cū ma-
teria. intellectus vero qui imutat a fant. ⁊ sūt
spēs existēs in virtute sēsitiua imutat ab his
que hñt eē sine materia. differunt ergo fanta.
a sēsibilibus sicut differt spēs que ē in sēsu quaz
h3 eē sine materia .i. que h3 eē intentionale a sē
sibili exterioꝛi ꝙ h3 eē materiale. Dubita-
ret forte aliquis vtrum possimus intelligere
sine fanta. ⁊ videt ꝙ sic q2 si requirit fant. ad
vestrum intelligere. h. ē inquantum a fantas.
recipiunt spēs in intellectu poibili. sed postq̄
iam spēs sunt recepte non vr̄ ꝙ vlterius indi-
geamus fanta. Dicendum ꝙ si vellemus se
qui viam Auice. non videret eē difficultas in
quesito. visus ē .n. Auice. velle ꝙ postquā desi
nimus actu intelligere desinūt eē spēs in intel-
lectu poibili quo posito planū ē ꝙ sp indigem⁹
fanta. in intelligendo vt sp fiant spēs in intelle
ctu nostro poibili. sed. h. pō intellecta vt statī
patebit stare non pōt. nam si nullo mō rema-
neat species in intellectu poibili postquā desi-
nimus actu cogitare post acquisitaz sciam esse
mus eodem modo in potentia ad intelligenō
sicut ⁊ añ cum opꝫ nos denouo vno acquirere
species intelligibiles. sicut prius p aliam ergo
viam incedentes. dicamus quod dupliciter
inuestigare possumus nos nihil intelligere sinē
fanta. quarum vna via sumit ex pte rei ⁊ alia
ex pte intellectus. prima via sic pꝫ. nam ea q̄
primo ⁊ principaliter intelligimus sunt ma-
gnitudines sēsibiles secundum ꝙ habent eē se
patum .i. sm ꝙ habent esse vle. nam pticulare
non ē principale obm intellectus. 3 vle oīe
āt vle est abstractum ⁊ separatum q2 vle vel est
abstractum ab. h. sēsibili ⁊ ab illo. sed ꝙ abstra
hit nihil vel ē abstractum simplr a sēsibili put
abstrahit mathemati. quare eo modo quo hēt
eē vle eo modo intelligit ab intellectu vle āt
q̄tūcūq3 intelligit separatum ⁊ abstractum sēp
tamen h3 esse in aliquo pticulari sēsibili q2 oīa
sunt in primis .i. in pticularibus vt dicitur
in pdicamentis ppter ꝙ sicut vle nūq̄3 3 oīe
pōt separari quin hāt esse i aliquo particulari.
sic nūquam pōt intelligi ab intellectu nisi i fā-
ta. alicuius particularis rei. hanc āt rōnem in
nuit phūs cum ait ꝙ sic vident sēsibilia separa
ta sic supplendū est ꝙ intelligunt ab intellectu
nostro unquā aūt vlia sēsibilium sic possunt se-
parari quin sm esse reseruent in aliqua parti
culari sic et nūquam pōt itelligi nisi in aliqua
fanta. alicuius particularis. secunda via ad h
idem sumit ex parte ipsius intellectus nostri.
nam l3 post actuale intelligere remaneāt spēs
in intellectu possibili remanēt in quodā eē ha
bituali ⁊ non remanent omnino in actu persō
⁊ cōpleto q2 si semper spēs hērent tale actua
le eē semper per eas actualr intelligeremus. i
digemus ergo fanta. Et postquam habem⁹ spe
cies in intellectu poibili vt ille que postquam
cogitare desiuimus remanent in actu semiple
no ⁊ incompleto denuo per fanta. fiāt in actu cō
pleto vt possimus per illas spēs sic ad actum
reductas rursum actualr cogitare hanc autez
rōnem innuit phūs cum ait ꝙ fanta. se hñt ad i
tellectum sicut sēsibilia ad sēsum ꝙ simile non ē
per oēm modum. nam pñtibus sēsibilibus nō
remanent species in sēsu sed non pñtibus fant.
remanent spēs in intellectu l3 nō remaneant
in actu completo. requirant ergo sēsibilia sēper
ad sentire ad. h. ꝙ fiant spēs in sēsu sed non sē
per requirunt fanta. ad intelligere ad. h. ꝙ fiant
spēs dicendum in intellectu sed ad adiscere re
quirunt fanta. vt fiant spēs postq̄ āt iam ha
bemus spēs non requirunt fanta. vt fiant spēs
in intellectu sed ad. h. requirunt vt spēs q̄ sūt
in intellectu in actu semiplēo fiant in actu ple
no sine fanta. ergo non ē intelligere sicut absq3
sēsibilibus non ꝯuenit sentire ꝙ declarare uole
bamus. Deinde cum dicit est autem fanta. se
parat ⁊ distinguit fanta. ab intellectu. circa ꝙ
duo facit. q2 primo separat fantas. ab intellcū
compositorum. sc̄o ab intellcū simplicium ibi.
primi autem. dicit ergo ꝙ est autem fanta. al
terum .i. diuersum ad dictione ⁊ negatōne .i.
ab intellcū affirmāte et negante vel ab intelle
ctu componente ⁊ diuidente q2 compositio in
tellectuū3 est qd vm aut falsum. Notandū
autem vim rōnis huius in hoc ꝯsistere. q2 in
tellcūs componens aut diuidens dicit aliqd
esse aut non esse ppter ꝙ vel est verus aut fal-
sus. sed ex eo ꝙ fanta. aliquid non dicim⁹ illud
eē vel non eē ppter ꝙ non ē ibi veritas aut fal
sitas quare differt fanta. ab intellectu compo
nente ⁊ diuidente. Deinde cum dicit primi
autem. separat fanta. ab intellectu simpliciū
d. primi autem intellcūs .i. intellcūs simplici-
um differunt quid .i. in quo differt vt a fanta.
⁊ respondet ꝙ differunt vt non sint fantas. aut
neq3 alii intellectus .i. intellectus compositi fā
ta. supple sunt sed non sunt sine iant. Notā
dum autem ꝙ nec intellectus simplices nec cō
positi sunt fanta. attamen nec isti nec illi sunt
sine fanta. q2 vt pꝫ per hita nullo modo cōue-
nit intelligere absq3 fanta. Notandum aūt
ꝙ intellectus simplices non sunt fanta. q2 fan.
sunt rei ꝑ eēm pticularium. sed intellectus sim
plices sunt vlium qualiter autem intellectus
compositi a fanta. differant patefactum ē per
iam dicta. Ultimo dicit q̄ñ autez epilogat

circa determinata et continuat se ad dicenda. dicens q anima que est animalium est diffinita idest est distincta secundum duas potentias quia et discretio quod est opus intelligentie et sensus supra distinguunt ipm animatum vel ipsam animam et adhuc distinguitur anima in mouendo secundum locum de censu quidem et intellectu determinata sint tanta. Restat ergo dicere de mouente. Notandum autem quod animatum distinguitur a non animato cognitione et motu sed cognitio duplex est intellectiua et sensitiua. distinguitur ergo animatum ab inanimato vel in discernere quod pertinet ad intellectum vel in sentire quod pertinet ad sensum vel in mouere sed locum. cum ergo dictum sit de sensu et intellectu restat dicere de mouente.

D

E mouente autem quidem etc.

In parte ista vt dicebatur determinat philosophus de ipso mouente siue de principio motiuo ad cuius euidentiam sciendum quod non bene possumus determinare de principio motiuo siue de potentia motiua nisi videamus quomodo diuiduntur potentie anime. duo ergo facit. nam primo premittit quasdam diuisiones de potentiis anime quas fecerunt antiqui philosophi. secundo illis diuisionibus premissis et improbatis incipit determinare de potentia motiua ibi et etiam de quo nunc sermo. circa principium tria facit quia primo inquirit quomodo potentia motiua se habeat ad animam. secundo ponit quasdam diuisiones de potentiis anime. tertio illas diuisiones reprobat. secunda ibi habet autem dubitationem. tertia ibi secundum enim differentias continuetur aut sicut determinata sunt tanta de sensu et intellectu sed de mouente quidem idest de potentia motiua anime forte sic speculandum est. vtrum vna quedam pars ipsius anime separabilis magnitudine idest subiecto aut ratione aut est omnis anima idest tota anima est ergo dubium vtrum principium motiuum sit pars anime aut sit omnis idest tota anima Et si est pars aliqua anime est dubium vtrum sit quedam pars propria preter partes consuetas dici et preter partes dictas aut sit harum vna aliqua pars consuetarum dici aut dictarum.

Notandum autem quod dicit hic Ar. de mouente si est pars vtrum separabilis magnitudine aut ratione propter oppositionem platonis ponentis hec esse distincta loco et subiecto dicentis intellectiuam esse in cerebro concupiscibilem in corde naturalem in epate. Deinde cum dicit habet autem. dubitationem ponit quasdam diuisiones potentiarum anime.

Ad cuius euidentiam sciendum q necessitas huius partis ex hoc consurgit quia si inuestigandum est vtrum principium motiuum sit aliqua partium anime consuetarum dici vel dictarum inuestigandum est quomodo consueuerunt distingui potentie anime. ideo ait quod habet autem moram dubitationem quomodo oportet dicere .i. distinguere partes anime. et quot sunt huius partes quia quodammodo videntur esse infinite et non solum sunt ille quas quidem dicunt determinantes idest distinguentes potentias anime in ratiocinatiuam et irascibilem et appetitiuam. hi autem idest alii distingunt potentias anime per habentem rationem et irrationabilem

Notandum autem quod si vellemus numerare potentias anime per actus egredientes a potentiis cum quodam modo possunt egredi actus infiniti erunt quodammodo infinite potentie. vel possumus dicere quod potentie anime sunt infinite .i. sunt multo plures quam ille que consuete sunt dici vel quam ille quas assignauit plato et quas assignauerunt alii. Notandum etiam duas distinctiones esse datas de potentiis anime quarum vna vt communiter recitat fuit platonis dicentis potentias anime distingui per rationabilem irascibilem et appetitiuam .i. concupiscibilem. alia fuit quorundam aliorum dicentium potentias anime distingui per irrationabile et rationem habentem. Dubitaret forte aliquis vtrum sit bene dictum q potentie anime distinguuntur per irrationabile et rationem habentem et videtur q sic quia omnis potentia anime vel est rationalis vel irrationabilis ergo sufficiens est illa distinctio. Preterea philosophus in libro ethic. vbi de virtutibus agit illam diuisionem approbat diuidens potentias anime per rationabilem et irrationabilem. in contrarium est quia hic improbat distinctio ista. dicendum q videtur augere questionis difficultatem quia philosophus videtur sibiipsi esse contrarius eo q hic istam distinctionem improbet et in ethi. approbet. sciendum ergo q non dicitur irrationabile nisi per comparationem ad rationem ideo rationabile et irrationabile si sunt differentie diuisiue specierum oportet q diuidant species eiusdem generis q genus habet vtrumque. inde est q lapis non est rationalis nec irrationabilis quia lapis non est species alicuius cuius est diuidi per rationale et irrationabile. sicut ergo rationale et irrationabile cum sunt differentie diuisiue specierum oportet q diuidant species contentas sub eodem genere sicut cum sunt differentie diuisiue potentiarum anime. Si volumus his vocabulis proprie vti oportet q diuidant potentias contentas sub eadem anima sub qua anima contineatur vtrumque genus potentiarum. sed nulla anima continet vtrumque genus potentiarum nisi solum anima humana. ideo hec distinctio non habet locum cum diuiduntur potentie anime simpliciter sed cum diuiduntur potentie anime humane. soluta est igitur dubitatio quia hec distinctio hic improbatur in ethi. approbatur hic philosophus locutus est de diuisione potentiarum anime simpliciter vbi non habet locum hec distinctio. Sed in ethi. locutus est de distinctione anime humane. vbi hec diuisio locum habet quod vero obiciebatur quod omnis potentia anime vel est rationalis vel irrationabilis patet quod potentias anime esse rationabiles vel

vel irrationabiles non habet locum vbi in potentiis anime humane. Ulterius forte dubitaret aliquis quomodo potentie anime humane distinguntur per rõnabile ⁊ irrationabile. dicendũ ꝙ duplex est rationabile videlicet per essentiã ⁊ ꝑ participationem omnis enim potentia anime humane vel ē rationabilis vel per eēntiam vt intellectus vel est rationalis vel per participationẽ vt appetitus vel nec est rationalis per eēntiam nec per participationem sed est simpliciter irrationabilis ⁊ augumentatiuum ⁊ nutritiuũ. Dicitur autem rõnalis per eēntiam ꝙ est ipsa ratio. ⁊ q̈r eēnti aliter itellectus humanus potest dici ratio intellectus ē ratio per eēntiam rationale autem per participationẽ dicitur ꝙ est aptum natũ obedire rationi ⁊ sic appetitus in homine vt cõcupiscibili ⁊ irrascibilis sunt rationales ꝑ participationem quia sunt apte nate obedire rationi nutritiuum vero ⁊ augumentatiuũ. q̈r nõ sunt apte nate obedire rationi simpliciter sunt irrationabiles quantũcũqꝫ enim quis persuaderetur per rationẽ nõ ꝓpter. h. melius nutriretur nec melius augumitaretur nutritiuũ ergo ⁊ augumẽtatiuũ in hoie dicunt potentie irrationabiles q̈r sunt coniuncte rõni eo ꝙ sint potentie rõnabilis aie ⁊ tamẽ rõnem nõ ꝑticipãt sed augumẽtatiuũ ⁊ nutritiuum in brutis non ꝓprie dicuntur nec rõales nec irrationabiles nã rõnales nõ sunt q̈r rõne nõ participant nec irrationabiles q̈ nõ sunt potentie anime humane cuius ē diuidi ꝑ potentias rationales et irrationales sicut lapis nec ē rõnalis nec irrationabilis rõnalis quidem nõ est quia rõnem nõ habꝫ nec ē irrationabilis q̈ lapis non est spẽs diuisiua aialis cuius ē diuidi per rõnabile ⁊ irrationabile phũs ergo volens determinare de virtutibus que nõ habent esse in aia brutorum. sed in anima humana diuisit potẽtias anime per rõnale ⁊ irrationabile vt acciperet sibi hoc mẽbrum. ꝙ ē rationale q̈r soluꝫ in personis rõnabilibus habẽt eē uirtutes cũ n. uirtus sit habitus electiuus mente consistẽs ut recta ratio iudicat eēntiale erit uirtuti qḋ sumat spẽm ꝑ ordinẽ ad rationẽ oportet ergo eē rationalẽ potẽtiam uel ꝑ eēntiam uel ꝑ participationem in qua ꝯsistunt uirtutes ex his itaqꝫ clarius apparet quomodo in ethicis. h. distinctio approbatur ⁊. h. iprobatur ēt ex his inotescit quomõ. h. distinctio spẽaliter locum habet in diuisione potentiaꝝ aie humane non aũt in diuisione aliarum potentiaꝝ. Ulterius forte dubitaret aliquis utrum alia distinctio que dicitur esse platonis sit sufficiẽs videlicet ꝙ potentie aiarum distinguunt ꝑ rõnalem irrascibilẽ ⁊ ꝯcupiscibilẽ ⁊ videtur ꝙ sic q̈r qḋ famosum est ipossibile ē esse falsum. sed totaꝫ nũquam. n. fama perditur ut dicitur l vii. ethi. cum ergo hec ē distinctio sit valde famosa oꝫ eam ꝯtinere aliquam veritatem. Dicenḋ ꝙ ꝯcupiscibilis ⁊ irrascibilis si distinguntur ꝯ rõnem oportet ꝙ accipiantur vt habent esse ī homine q̈r in brutis ille ad rationem non habet ordinem. h. viso. patet hanc distinctionem ꝑticulariorem eē quam sit alia. nam licet alia distinctio non continebat nisi potentias anime humane. sic etiam nec ista vt ostensum est veruntamen alia sufficientior erat quia illa continebat omnes potentias anime humane tam rationales quam irrationales. sed. h. non continet nisi potẽtias rationales q̈r irrascibilis et cõcupiscibilis rationales sunt non per eēntiaꝫ sed per participationem sunt non per eēntiaꝫ

Deinde cum dicit fm. n. differentias iprobat has distinctiones assignatas circa ꝙ tria facit secũdum ꝙ tres rõnes adducit ad propositum. secunda ibi adhuc autem ⁊ fantastica. tertia ibi adhuc autem ⁊ appetitiua dicit ergo ꝙ secundum enim differentias per quas seperant idest distinguunt has potẽtias anime. alie videntur potentie habentes maiorem differentiam his de quibus dictum est nunc idest hoc ī libro q̈r vegetatiua que est in plantis ⁊ omnibus animalibus ⁊ sensitiua supra que inest brutis est potentia quam neqꝫ sicut irrationalem. nec sicut rationem habentem ponet quis vtiqꝫ facile idest competenter ⁊ congrue.

Notãdum autem quod vt patet per habita diuisiones facte competẽter ⁊ ꝯgrue accepte ñ ꝯtinet nisi potentias anime humane vegetatiua ergo in plantis et sensitiua in brutis facile i. ꝯpetenter ⁊ congrue non continentur sub aliqua dictarum distinctionum. Deinde cũ dicit adhuc autem in fantastica adducit fam rõnem. d. ꝙ adhuc autem ⁊ fanta. idest fantasia que per esse. i. sed esse quidem ab omnibus alius potentiis est altera idest diuersa/cui aũt harum potentiarum sit eadem vel altera ut utrum sic eadem vel altera cum rationabili vel cum irrationabili ⁊ quomodo continetur sub presata distinctione multaꝫ habet dubitatiõem ⁊. h. siquis ponit partes anime sepatas

Notandum autem ꝙ fanta. ⁊ maxime vt reperiẽ in brutis nõ ꝓprie cõtinet sub aliquo mẽbro predicte distinctionis vt põt esse ꝑ habita manifestũ. Notandum autẽ ꝙ fanta. sed eē differt ab omnibus potentiis loco tamẽ ⁊ subiecto non oportet esse seperatam ab eis quia in eadem parte anime potest fundari appetitiuum sensitiuum ⁊ fantasticum qualiter cũqꝫ ergo loquamur de fanta. non proprie cõtinetur sub predicta distinctione tamẽ si quis poneret partes anime seperatas ⁊ diceret qḋ fãta. ē sepata loco aḋo ab appetitu vt ab irrascibili ⁊ a ꝯcupiscibili tũc magis aꝫ ꝙ dcã ista distinctio ē isufficiẽs ⁊ ꝙ fanta. non ꝯtinet sub ipa. nam fanta. nõ ē idez quod potentia rõnalis nec est idem quod irrascibilis ⁊ concupiscibilis cũ fm hunc mõꝫ ponẽdũ ñ soluꝫ sꝫ eē iꝫ ēt loco ⁊ sbõ sit sepata ab eis. deīn cũ dicit adhuc

esit appetitiua adducit tertiã rõnez. d. adhuc
aũt appetitiua q̃ ꝛ rõne ꝛ potẽtia. i. diffinitiue
ꝛ actu altera vtriqꝫ vĩ esse ab omnibus poten
tiis ꝛ incõueniens ẽ vtriqꝫ sequestrare hanc. s.
diuidere appetitiuã solum ĩ duas ptes in irra
scibilem ꝛ ꝯcupiscibilez ſꝫ diuidenda ẽ potẽtia
appetitiua in tres q꞉ est triplex appetitus vꝫ
voluntas irrascibilis ꝛ ꝯcupiscibilis ꝙ autem
sic sit pꝫ. nam ĩ rõnatiua aũt fit appetitus qui
dicitur voluntas ĩ irrationabili aũt sit ira ꝛ cõ
cupiscentia. si aũt sic tria velqꝫ erant in aĩa
ꝛ in vnoquoqꝫ homine erit appetitus triplex
vꝫ voluntas ꝛ irascibilis ꝛ ꝯcupiscibilis. Du
bitaret forte aliquis qũo distinguit irascibilis
ꝛ ꝯcupiscibilis. dicenduꝫ ꝙ scd̃m quosdaꝫ ira
scibilis differt a ꝯcupiscibili q꞉ per ꝯcupiscibi-
lem ꝓsequimur bona per irrascibilẽ fugimus
mala. ſꝫ. h. stare nõ põt q꞉ vt supra dicebatur
sicut videmus ĩ motibus naturalibꝰ. sic debe
mus arbitrari in motibus factis ab anima nõ
est. n. dĩm quod lapis ꝑ aliaꝫ naturã recedat
a loco sursum tãquam a discõueniẽti ꝛ rece-
dat deorsum tãquam ad sibi ꝯueniens. ſꝫ. h. ẽ
per unum ꝛ idem sic per unum et eũdem ap-
petitũ per quã anima fugit mala tãquam dis
conueniẽtia ꝓsequimur ꝛ bona tãquam icõue-
nientia. h. ergo nõ põt facere distinctionez in
appetitu ꝓpter ꝙ sciendũ ꝙ sicut ĩ naturalibꝰ
videmꝰ a natura dupliceẽ datam eẽ virtutez
sic ꝛ ĩ aĩa esse ꝯtingeret. Videmus. n. ĩ igne
eẽ leuitatẽ ꝛ caliditatẽ. sed per leuitatẽ tẽdit
ignis in locũ sursũ tãquam in sibi ꝯueniens ꝑ
caliditatẽ vero resistit corrupturis ꝛ agit in ꝯ
ria ꝛ in ea que vellent ipm̃ ĩpedire. ne tende
ret in talem locum. sed si natura non defficit
entibus in sensibilibus ne ornaret ipa hac du-
plici virtute multo magis credendũ ẽ ꝙ natura
aĩalibus nõ defficit quin ornaret ea duplici vir
tute hꝫ ergo animal vnam virtutẽ appetitiuã
ꝑ quã ꝓsequitur ꝯueniẽtiam ꝛ. h. dicitur ꝯcupi-
scibilis rursus hꝫ aliaꝫ virtutẽ ꝑ quam resistit
ꝛ inuehit ꝯ volentes impedire ipm in bono ꝛ
desiderato ꝛ. h. dicit irrascibilis verbi gratia
leo ꝑ ꝯcupiscibilem accedit ad cibum tanquaꝫ
ad sibi ꝯueniẽs ꝛ tãquã ad id ꝙ desiderat per
irrascibilem vero resistit ꝛ agredit bestias q̃
volunt ipm̃ ĩpedire ĩ cibo adepto. habẽt se er-
go ꝯcupiscibilis ꝛ irrascibilis in aĩali quasi le-
uitas ꝛ caliditas in igne. Ulterius forte du
bitaret aliqs cũ ꝯcupiscibilis ꝛ irrascibilis non
differunt scd̃m fugam ꝛ ꝓsequtionez vtꝝ qꝺ-
libꝫ istoꝝ habeat suam ꝓsecutionem ꝛ fugam
Dĩm ꝙ ꝯcupiscibilis ꝛ irrascibilis differũt
ex eo ꝙ per vnam istarum virtutum animal
ꝓsequitur ꝯuenientia per aliam vero resistit ꝛ
ꝛ aggreditur ĩpedientia ꝙ licet istoꝝ hꝫ suam
ꝓsequtionem ꝛ suam fugam. nam si istud qꝺ
offertur ꝯcupiscibili sit bonũ delectabile ꝛ ꝯue
niens. tũc ꝯcupiscibilis desiderat ꝛ ꝓsequitur
rem illam. si vero istꝺ ꝙ ꝯcupiscibili offerẽ sit

disconueniens ꝛ nocuũ tunc abhominaẽ ꝛ fugit
desiderium ergo est quedã persecutio ꝯcupisci
bilis ꝛ abhominatio est quedã ipsius fuga nec
est alia virtus sed est vna ꝛ eadem ꝯcupiscibi
lis per quã ꝓsequimur ꝛ desideramus ꝓficua
ꝛ fugimus ꝛ abhominamur nociua. sic ẽt irra
scibilis hꝫ suam ꝓsecutionẽ et fugam. nam si
volens nos ĩpedire ĩ bono ꝙ ꝯcupiscimus vĩ
nobis quod possimus superare ipm tunc au-
demus ꝛ speramus. si vero nõ videẽ nobis via
ad supandum. tunc timemus vel desperamꝰ
ita ꝙ spes ꝛ audatia sunt q̃dam ꝓsecutio irra-
scibilis timoꝝ vero ꝛ desperatio sunt q̃dam ip-
sius fuga differunt ergo irrascibilis ꝛ ꝯcupisci
bilis modo quo dictum est. non autez differũt
ex eo ꝙ vna ꝓsequaẽ ꝛ alia fugiat. vt dicebat
oppinio recitata ſꝫ quelibet hꝫ suam ꝓsecutio
nem ꝛ fugam. vt est per habita manifestum.
Ulterius forte dubitaret aliquis quoniã ĩ
anima hũana sunt tria ſꝫ appetitum ꝛ quomõ
in vnoqꝫ homine ẽ triplex appetitus. Di
cenduꝫ ꝙ vt sepe superius dictum est sicut ap
petitus naturalis sequiẽ formã naturaliter im
pressaꝫ sic appetitus aĩe sequitur formã ab aĩa
apꝑhensam quare cũ in anima humana sit du
plex apꝑhensio. vna per itellectum ꝛ alia per
sensum. prima facie erit in anima duplex ap
petitus vnus itellectus sequens formaꝫ apꝑ-
hensam per itellectum ꝛ alius sensus sequens
formam apꝑhensam per sensum. Rursus ap
petitus sensitiuus distinguiẽ in irrascibilẽ ꝛ cõ
cupiscibilẽ quare erit triplex appetitus in hoie
vnus in parte rõnabili siue in parte itellectiua
qui diciẽ voluntas ꝛ duplex in parte nõ rõna
bili siue in parte sensitiua quoꝝ unus vocatur
ꝯcupiscibilis alter vero irrascibilis rõ autem
quare appetitus itellectiuus est vnus ꝛ rema
net idiuisus sensitiuus vero appetitus plurifi
catur ꝛ diuidiẽ in duo vt cõmuniter poniẽ qa
itellectus apꝑhendit bonum sub rõe vlĩ ꝓsitumꝰ
vero sub rõne particulari ꝛ q꞉ vlẽ cõmune cõ
gregat que ꝑticularia diuidũt appetitus itelle
ctus remanet vnus idiuisus sensitiuus vero
diuidiẽ ꝛ plurificaẽ ex. h. ergo patere põt qũo
ꝑcabant diuidentes potentias anime ꝑ irrasci
bilem ꝯcupiscibilẽ ꝛ rõnabilem. nã rõnabilis
ibi stat ꝓ itellectu ꝯcupiscibilis vero ꝛ irratio
nabilis stant ibi ꝓ appetitu in illa ergo distone
non fit mentio nisi de duplici appetitu sensiti
uo non autem ibi fit mentio de voluntate que
est appetitus intellectiuus. ideo ait phũs ꝙ in
conueniens est sequestrare appetitũ in duo. i.
distinguere appetitum in duas partes quia ẽ
distinguẽꝺ in tria. videlicet in voluntatem ir
rascibilem cum concupiscibilem debuerunt er
go illi distinguere saltem quattuoꝝ potentias
anime quarum vna diceretur rationalis siue
intellectus. secunda vocaretur volũtas. tertia
irrascibilis. quarta concupiscibilis secundum
hoc autem sumpte sunt quattuoꝝ virtutes.

cardinales. vz prudentia iusticia fortitudo ꝛ tē
perantia. Nam prudentia ē in itellectu iusti-
tia in voluntate fortitudo in irascibili tempan
tia in cōcupiscibili. Deinde cum dicit ꝛ etiā
ꝺ quo nunc premissis diuisionibus quas faci
ebant antiqui de potentiis anime ꝛ iprobatis
illis incipit determinare de principio motiuo
siue ꝺ potentia mouente. circa quod duo facit
qꝛ primo determinat de. h. principio ingren-
do ꝛ dubitando. secūdo determinat de eo veri
tatem determinando ibi. videntur autē duo
h. circa primum duo facit qꝛ primo se ꝯtinuat
se ad dicenda. ſo exeqtur de intento ibi ꝙ gdez
ergo. dicit ergo ꝙ de motu de quo nunc instat
ſm̄o ē questio qd est mouens animal. ſꝫ locunr
qꝛ ſm̄ quidem augumentum ꝛ decrementū
motum ꝙ inē omnibus ꝯtingit vtiqꝫ mouere
ſm̄ aliquod principiuꝫ ꝙ inē omnibus qꝛ talis
motus fit ſm̄ vegetatiuum ꝛ generatiuum de
respiratione autē ꝛ expiratione ꝛ de sompno ꝛ
vigilia. qualiter. h. fiant ꝓspiciendum ē poste-
rius habēt. n. h. multam dubitationem ſꝫ de
motu. scd̄m locum quid mouens animal sed
motum ꝓcessiuum ꝯsiderādum est nūc. Dein
de cum dicit ꝙ quidem ergo exeqtur de iten
to. circa ꝙ quinqꝫ facit qꝛ primo oſdit ꝙ prin
cipium motus ꝓcessiui in aīali nō est vegetati
uūꝫ. secūdo ꝙ nō est sensitiuū. tertio ꝙ non est
itellectus speculatiuus. quarto ꝙ non est itel-
lectus practicus. quinto quod huiusmodi prin
cipium motiuum nō est appetitus. secūda ibi
similiter autem. tertia ibi at vero neqꝫ rōnatiua
quarta ibi amp̄. quinta ibi at vero neqꝫ appe
titus. circa primuꝫ duo facit scd̄m ꝙ duplicē
declarat itentū. ſa ibi amp̄. ꝛ plāte. dicit g°. ꝙ
qd̄ g° vegetatiua nō est potētia mouēs animal
scd̄m motum ꝓcessiuum maīfestū est qꝛ semꝑ
hic motus ē ꝓpter aliquid quia ē aut cū iant.
aut cū appetitu qꝛ nihil non appetens aut fugi
ens idest abhominans mouet. h. motu. sed āt
mouetur per violētiaꝫ fortietur ergo sic ratio
motus ꝓcessiuus fit ꝑ fanta. ꝛ per appetitum
sed parti vegetatiue ſm̄ ꝙ huiusmodi nō ꝯpe
tit fanta. ꝛ appetitus ergo vegetatiua secūdūꝫ
ꝙ huiusmodi nō est principium in tali motu.

Deinde cuꝫ dicit amplius ꝛ plante aducit
secūdam rōnem adhuc idem qꝛ si vegetatiuū
esset principium in motu processiuo plante vi
qꝫ qbus inē vegetatiuum eēnt vtiqꝫ motiue
ſm̄ talem motum ꝛ hērent vtiqꝫ aliquā ptez
organicaꝫ ad hunc motū. i. hrēnt pedes ꝑ quos
possent moueri ſm̄ talem motuꝫ ſꝫ cum hoc
sit falsum pꝫ quod vegetatiuū nō est primum
in tali motu. Deinde cū dicit similiter aūt
neqꝫ ostendit ꝙ sensitiuum nō est principium
in tali motu. circa ꝙ duo facit qꝛ primo facit ꝙ
dictum est. ſo remouet quādam cauillationeꝫ
possibileꝫ fieri circa pretacta ibi. si igit̄ natura
dicit ergo similiter autem neqꝫ sensitiuuꝫ est
principium in tali motu qꝛ multa sunt aīaliuꝫ

que sensum quidem habent ꝛ tamen sunt ma
nentia ꝛ imobilia ꝑ finem. i. quādiu viuunt vſ
qꝫ in finem quare cum aliqbus insit sensitiuū
quibus nō iest motus ꝓcessiuus nō erit sensiti
uum pricipium in tali motu. Deinde cum
dicit si igitur natura remouet quādam cauil-
lationem possibilem fieri circa pretacta. possꝫ
enim aliquis dīc ꝙ sensitiuū ē principiū i mo-
tu ꝓcessiuo nō tamen omnibus aīalibus qbus
inē sensitiuuꝫ ꝯpetit moueri ſm̄ talem motuꝫ
qꝛ nō omnia aīalia habent organa. nec omnia
habēt pedes. sed hec cauillatio stare nō pōt qꝛ
dīc ꝙ vna dedissꝫ alicui aīali aliquam poten-
tiam ꝛ aliquā virtutē q̄ eēnt pricipium i motu
ꝓcessiuo ꝛ nō dedisset sibi organa per queꝫ pos
set exequi talem motum est dīc ꝙ natura de-
fecisset i necessariis ꝙ falsum est qꝛ natura nihꝉ
agit superfluū nec deficit i necessariis ideo ait
si igit̄ vna nō facit frustra nihil nec defficit in
necessariis nisi i orbatis ꝛ in iperfectis ſꝫ huiuſ
modi aīalium q̄ non mouent ſm̄ locū sunt ꝑfe
cta in spē sua ꝛ nō sunt in eis orbitates signuꝫ
aūt huius est qꝛ sunt generatiua ꝛ hūt augu-
mentū ꝛ decremētuꝫ. i. hūt oia q̄ ꝯpetunt ꝓ-
prie spēi quare si hrēnt potētiam vel virtuteꝫ
aliquam q̄ eēt pricipium in motu ꝓcessiuo ha
berent vtiqꝫ ptes organicas ꝓcessionis. i. ha-
berent pedes. sed cū hoc sit falsum ergo nō ha
bent aliqd ꝙ sit pricipium i tali motu. ſꝫ cum
hēant sensitiuū nō poterit sītiuū eē ꝑncipiuꝫ
talis motus. Deinde cū dicit at vero nec oñdit
ꝙ itellectus speculatiu⁹ nō est pricipiū in tali
motu. d. at uero nec rōnatiua ꝛ uocat⁹ itellcūs
est mouens ſm̄ locū. qꝛ speculatiu⁹ qdem itel
lectus nec speculat̄ actuale. i. non ordinat̄ ad
opus nec speculat̄ vt agat nec dicit aliqd de fu
gibili ꝛ ꝓsequibili. ſꝫ semꝑ motus est aliqd aut
ꝓsequentis aut fugiētis ꝛ subdit ad declarati
oneꝫ dicti ꝙ neqꝫ cum itellectus fuerit specu-
latus aliqd huius. i. aliqd agibile iam ꝑcipit
aut ꝓsequi aut fugere puta itellectus multoti
ens itelligit aliqd terribile aut delectabile nō
iubet aūt timere aut delectari. ſꝫ cor mouet̄ si
debeat esse ꝓsecutio. aut fuga vel mouet̄ aliq̄
alia pars si delectabile. i. si mouens ad decla
rationeꝫ sit altera aliqua pars. h. autem dixit
ꝓpter opinionem platonis qui posuit ptes ꝛ
potentias anime sepatas ſm̄ quē modū possꝫ
quis dicere ꝙ ad mouendum ſm̄ declaratōeꝫ
ꝛ ſm̄ ꝯcupiscibilē nō mouet̄ cor ſꝫ altera pꝫ vt
ꝛp. Notaū āt ꝙ principiū mot⁹ ꝓcessiui nō ē
itellect⁹ speculatiu⁹ qꝛ ille nec ꝑcipit ꝓsequtōeꝫ
nec fugā nō ergo talis itellect⁹ ē ꝓpꝛie ꝑncipiū
itellecti motu. ſꝫ oꝫ moueri cor vel aliquā aliaꝫ
ptem vt fiat talis motus. Deinde cuꝫ dicit
āplius ꝛ ꝑcipiente oñdit ꝙ itellect⁹ pratic⁹ nō ē
ꝑncipiū tal' mot⁹. circa ꝙ duo facit ſꝫ ꝙ dupli-
ceꝫ rōeꝫ adducit ad ꝓpo^m. ſa ibi ꝛ total'i dicit
ergo āplius ꝛ ꝑcipiēte itellectu pratico ꝛ dicēte
itelligētia fugere aliqd āt ꝓsequi ñ mouet̄ ſꝫ

ītellectum ↄcipiētem. sed agit secūdum conen piscētiam vtin cōtinens. Notandum autē φ si intellectus praticus essꝫ directe ⁊ ꝓprie principium nostrorūꝫ motuū semper mouere mur secūdum īperium eius cuius cōtrarium videmus quia homines aliqui vt incōtinētes non sequuntur φ dictat ītellectus ⁊ ratio sed quod desiderat cōcupiscentia. deinde cum di cit. ⁊ totaliter autem adducit secūdam rationē d. quod totaliter uidemus quoniam habens artem medicatiuā non sanatur. quia non facit in se quod precipit ars tanquam agere. secun dum scientiam fit quidem proprium alterius vt appetitus sed ñ sciente. Notandūꝫ au tem quod cum ars medicine sit perfectio intel lectus pratici. si intellectus praticus esset dir recte ⁊ proprie principium nostrarum actionū quilibet medicus cum infirmaret̄ ageret in se ipso omnia que dictat ars medicine. cuius con trarium videmus in multis q̄r agere scd̄m ar tem ⁊ secundum sciētiam praticaꝫ nō est ipsi⁹ artis nec ipsius scientie sed magis videtur eē ipsius appetitus qꝛ quantūcūqꝫ ars vel sciētia dictat aliquid fiendū non tamen facis illud nisi velis. Deinde cum dicit at vero nec appe titus cum ostensum sit quod nec vegetatiuum nec sensitiuūꝫ nec ītellectus speculatiuus nec ītellectus praticus sint proprie ⁊ principalit̄ principium actionum nrarum dubium est an appetitus sit tale principium. ideo probat φ nec appetitus sit huiusmodi principium. d. at vero nec appetitus est dominus huiusmōi mo tus quia tunc homines semper sequerētur ap petitum cuius contrarium videmus quia ab stinentes ⁊ continentes nō sequūtur appetituꝫ sed intellectum. ideo subdit quod abstinentes enim appetentes ⁊ cōcupiscentes aliqua non operantur ea quorum habent appetitum sed sequunt̄ intellectum ⁊c.

Videntur autem duo. h. mouentia ⁊c. Postquam philosophus argu endo ⁊ dubitando inquisiuit quid sit principium motus processiui ī parte ista exequit̄ de hoc veritatē determinā do. circa quod tria facit quia primo facit quod dictum est. secundo ostendit quomodo animalia tam perfecta quam imperfecta mouentur se cundum motum ꝓcessiuum. tertio postquam determinauit de potentiis ipsius anime com parat huiusmodi partes ⁊ potētias adinuiceꝫ secūda ibi omnino quideꝫ igitur. tertia ibi ve getabileꝫ qdem ergo. circa primum tria facit qꝛ primo ostendit que sunt principium mouen di in motu ꝓcessiuo. secundo soluit rōnem fa ctam in cōtrarium. tertio dat numeruꝫ ⁊ or dinem mouentiū in tali motu. sa ibi quoniam autem appetitus sunt. tertia ibi quoniā auteꝫ tria sunt. circa primuꝫ tria facit qꝛ primo ostē dit esse plura mouentia sm̄ talem motum. so

reducit ista plura ad vnuꝫ. tertio ostendit quo modo in tali motu habet esse rectitudo ⁊ non rectitudo. secunda ibi appetibile enim mouet tertia ibi intellectus quidē igitur. circa primū duo facit qꝛ primo ꝓponit φ intendit. secūdo declarat ꝓpositum ibi intellectus auteꝫ dicit ergo φ videntur autem duo. h. esse mouentia aut appetitus aut intellectus ⁊ hoc si aliquis posuerit fanta. sicut intelligentiam quandam quia multa quis agit preter scientiaꝫ. eo quod sequitur fanta. ⁊ in aliis animalibus non est ī telligentia nec ratio sed fantasia. ergo fantasia est ēt mouens collocando ergo fanta. subintel lectiua vtraqꝫ erunt motiua secundum locuꝫ intellectus ⁊ appetitus. Notandum auteꝫ quod sicut intellectus apprehendit aliquid ad quam apprehensionem non totiens sequitur motus sic sm̄ formam apꝑhensam a fantasia multotiēs pōt sequi motus qr̄ si volumus col locare fanta. subintellectiua vt φ ipa fanta. di catur quedam ītellectiua vel quidaꝫ itellectus erunt duo mouentia videlicet ītellectus ⁊ ap petitus. sꝫ si non volumus collocare fanta. sb intellectus vt sonat alia lr̄a erunt tria mouen tia. s. intellectus appetitus ⁊ fanta. Dubi taret forte aliqs vtꝝ fanta. sit principium mo uens. ⁊ vr̄ φ non qꝛ superi⁹ in isto capitulo qñ autem duabus differētiis dedit ph̄us dr̄iam īter opinionē ⁊ fanta. d. φ cum oppinamur ali quid difficile aut terribile statim ꝯpatimur ⁊ mouemur. ad fugiēduꝫ silr̄ cū oppinamur ali quid ꝯsidendum statiꝫ mouemur ad ꝓsequēdū sꝫ sm̄ fanta. nō sic ymo sm̄ eam similiter nos habemus sicut si essemus ꝯsiderantes ī pictu ra difficilia ⁊ ꝯfidentia. In contrarium ē φ hic dicitur nam multi hominum ī multis ope ribus agunt preter sciētiam qꝛ sequunt̄ fanta. etiam alia animalia ab hoc in suis operibus sequūtur fanta. cū eis nō insit nec ratio nec itel lectiua. sꝫ non esset. h. nisi fanta. hr̄et rationem principii motiui ergo ⁊c. Dicēdū φ vt ī lr̄a innuitur fanta. ē sicut ītellectiua q̄dam vr̄. n. sic se hr̄e fanta. ad motū q fit sm̄ appetitū sensiti uum sicut se hꝫ intelligentia ad motū q fit sꝫ appetitū ītellectiuū ꝯtingit. n. aliqñ qd intelle ctus cū silr̄itudo aliquod terribile vel aliquod ꝯsidendū simplr̄ apꝑhendit illd̄ absqꝫ eo qd opinet̄ illd̄ eē sibi ꝓficuū ⁊ nocuū ⁊ ad talē ap ꝑhensionē non seqtur ꝯpassio nec motus aliqñ vero sic ꝯsiderat de re terribili vel d re ꝯsidēda φ oppinat̄ eā posse eē ꝓficuā vel nocuā. ⁊ tunc sequit̄ motus. h. ēt mō se hꝫ ⁊ eē fanta. nā aliqñ p fanta. simplr̄ apꝑhendim⁹ aliqd terribile vl ꝯsidēdū absqꝫ eo φ existimem⁹ illd̄ eē ꝓficuū vl nocuū ⁊ tūc sic p fanta. ꝯsiderātes nō mouemur nec ꝯpatimur. sꝫ silr̄ nos hēmus ac si in pictura ꝯsideraremus aliqd terribile vel ꝯsi dendū aliqñ uero sic p fanta. apꝑhēdim⁹ aliqd terribile quod existimamus illud esse nobis ꝓ ficuū vl nocuū ⁊ tūc compatimur ⁊ mouemur

erit ergo sanita. hoc modo principiũ mouẽs ap
gumẽta ergo pcedebant suis vijs. Deinde
cum dicit. intellectus autem declarat ꝙ dixe
rat circa quod duo facit quia primo ostẽdit ꝙ
intellectus habet rationem principij motiui.
secūdo ostendit. h. idẽ de appetitu ibi ⁊ appe
titus dicit ergo ꝙ itellectus autẽ qui rõnatur
ꝓpter aliqd idest ꝓpter opus ⁊ qui est pratic⁹
differt a speculatiuo fine. i. secūdum finem. nã
finis itellectus speculatiui ẽ ueritas pratici ue
ro finis est opus siue bonum formetur autẽ sic
ratioomne illud ꝙ ẽ ꝓpter opus ⁊ cuius finis
ẽ opus hꝫ rõnem principij motiui ⁊ agentis
respectu illius operis huiusmodi ẽ intellect⁹
praticus ergo ⁊c. Deinde cũ dicit ⁊ appeti
tus ostendit ꝙ ẽt appetitus ẽ ꝓpter aliquid ⁊
ꝓpter opus dicẽs quod ⁊ appetitus oĩs ẽ ꝓpẽ
aliquid. i. ꝓpter opus qꝫ ad. h. cuius est appe
titus ẽ principium pratici itellectus. ultimuꝫ
ẽ̃ principiũ est actionis ⁊ qꝫ tam intellectus
praticus ꝙ̃ appetitus sunt ꝓp aliqd vt ꝓp opus
rõnabiliter. h. duo videẽtur esse mouentia. ap
petitus ⁊ intelligentia pratica. Dubitaret
forte aliquis quomõ. h. cuius est appetitus est
principiũ pratici itellectus ⁊ quomõ vltimuꝫ
est principiũ actionis. Dicendũ quod finis
est illud cuius est appetitus finis aũt in opera
bilibus est quasi principium i speculabilibus
vt declaratũ ẽ circa finem i secũdi phõrũ sicut
ergo intellectus speculatiuus per principia ve
niatur conclusiones sic itellectus praticus ipsum
finem cuius est appetitus accipit tanquã pri
cipium ⁊ per illud inuestigat ea que sunt ad fi
nem ita ꝙ vltimum inuestigatum est primum
s ibile vel est principium actionis vt si appe
titus appetit sanitatem tanquam finem intel
lectus praticus accipiet hunc finem. videlicet
sanitatem tanquam principium. Et per eam
inuestigabit ea que sunt ad finem arguet eniꝫ
sic intellectus quod corpus est sanandũ quare
sanabitur per talem herbam qualiter illa her
ba habebitur eundo ad orthum. Ultimuꝫ
ergo inuestigatum est ire ad orthum. inde er
go incipiet actio quia primo ibit ad ortum po
stea colliget dictam herbam ⁊ vltimo inducet
sanitatem. Deinde cum dicit appetibile
enim reducit hic plura mouentia ad vnũ pri
cipale mouens. circa quod duo facit quia pri
mo proponit quod intendit. Secundo probat
quod dixerat ibi. si enim duo. dicit ergo quod
appetibile enim mouet et propter hoc mouet
intelligentia quia principium est. h. quod est
appetibile intelligentia ergo non mouet nisi
per appetibile siue per appetitum/⁊ fantasi.
etiam cõmoueat nõ mouet sine appetitu. vnũ
est igitur mouens principale videlicet illud ꝙ
est appetibile. Deinde cum dicit si enim
duo probat quod dixerat dicens quod si enim
duo mouebant intellectus ⁊ appetitus secun
dum cõmunem vtiqꝫ aliquam speciem mo

nebant. nunc autem intellectus non videtur
mouens sine appetitu. Nam voluntas ap
petitus est quia est appetitus intellectiuus si
ue appetitus rationalis. nam nunquam ratiõ
met nisi determinetur per voluntatem. ideo
subdit ꝙ cum aliquid mouetur secundum ra
tionem mouetur ⁊ secundum voluntatem tan
quam secundum aliquid determinans ratio
nem. ratio ergo nõ mouet sine appetitu appe
titus autem mouet preter rationem quia con
cupiscentia quidaꝫ appetitus est ⁊ tamen cõ
cupiscentia. rationem non sequitur. Notã
dum autem vim rationis huius in hoc consi
stere quia illud sine quo non mouet aliud ipsum
tamen mouet sine alio illud est principale mo
uens. sed intelligentia non mouet sine appeti
tu siue appetibili. appetitus autem mouet si
ne intelligentia. ergo appetitus vel appetibile
est principale mouens. plura ergo sunt mouen
tia. Sed ista plura reducuntur ad vnum prin
cipale mouens vt ad appetibile vel appeti
tum. Dubitaret forte aliquis vtrum illa
plura mouentia que requiruntur ad motum
processiuum reducantur ad vnum mouens.

Dicendum quod nunquam ex pluribus se
quitur unũ nisi inquantũ illa plura habent ali
quam vnitatem. cum ergo vnus motus pro
cessiuus sequatur ex pluribus mouentibus vt
ex intellectu ⁊ appetitu oportet illa plura re
duci ad aliquod vnuꝫ vt quod intellectus mo
ueat per appetitum vel appetitus moueat p
intellectum. nam non solum in eodem genere
cause. Sed etiam in diuersis generibus causa
rum oportet fieri reductionem ad vnum ali
quid vt si ad eundem effectum concurrit cau
sa materialis efficiens formalis ⁊ finalis cuꝫ
finis imponat necessitatem efficienti efficiens
forme. forma materie materia cum sit causa
habebit esse per formam forma per efficienteꝫ
efficiẽs per finem. finis autem erit causa cau
sarum. vt dicit cõmentator supra primo phisi
corum. Sed si in diuersis generibus causarũ
oportet fieri reductionem ad vnum aliquid
multo magis hoc erit in eodem genere cause
quare cum intellectus ⁊ appetitus sint causa
efficiens motus. h. esse non poterit nisi vnum
reducatur ad aliud vel ergo intellectus mo
uebit per appetitum vel econuerso quare de
claratum est quod dubitabatur videlicet quõ
hic plura mouentia ad vnum aliquod redu
cantur. Ulterius forte dubitaret aliquis
qualiter fiat ista reductio. vtrum appetitus re
ducatur ad intellectum vel econuerso. Di
cendum quod intellectus reducitur ad appe
titum ⁊ in hoc motu appetitus est principale
mouens ⁊ non econuerso quod sic ostẽditur. nã
sicut intellectus in cognoscendo se habꝫ ad op
posita sic ⁊ i agendo se habet ad opposita. naꝫ
per eandẽ formam potest intellectus cogno
scere. h. ⁊ oppositũ vt p speciẽ albi põt cognoscẽ

album ⁊ nigrum. nam qui bene scit quid est album. oportet quod bene sciat. quid ē nigrum iuxta illud phi. vi. topicoꝝ. qui bene diffinit ꝯtra cū signat vt per spēz recti possumus cognoscere rectum ⁊ obliquū iuxta illud ꝙ habetur in primo huius rectum ē iudex sui ⁊ obliqui. ⁊ sicut in cognoscēdo per eandem formam pōt intellectus iudicare opposita sic ⁊ in agendo. nam intellectus per eandem formam apprehensam aliquando iudicat persecutionē aliquādo vero fugam. videmus enim ꝙ itellect⁹ in vno homine apphendendo vnam formaz iudicabit persecutionē ⁊ in alio homine apphendendo eādem formaz iudicabit fugam et ēt i eodem homine diuersis temporibus apphendēdo vnum. ⁊ idem aliquando iudicabit psecutionē ⁊ aliqñ fugam. ymo si volumus magis ad ꝓpositum loqui itellectus non plus facit nisi ꝙ ostēdit nobis aliqd ī potestate. tamē ꝯsa est si velimus illud ꝓsequi aut nō ꝯsequi qꝛ operaꝫ sumus dñi a principio vsqꝫ ad finē vt dr̄ in. tertio ethicorum. voluntas ergo ī hac parte determinat itellectū. h. etiaꝫ clarius pꝫ ex eo quod dicit nono metha. vbi habet ꝙ potentie rōnales sunt ad opposita sed quādiu aliquid ē ad opposita tam diu ē ī potētia. vt agat si autem debet actu pcedere ī opus oportet ꝙ determinat per aliquid quare si posse agere opposita competit nobis ex intellectu ⁊ ratiōe nūquam poterimus actu ꝓgredi in opus nisi posse ī opposita determinetur per volūtatem ⁊ appetitum. Et qꝛ in agēdo volūtas determinat itellectum ⁊ qꝛ itellectus est ī pōt̄ vt agat ⁊ si debeat actu ꝓgredi in opus, oportet ꝙ determinet per volūtatem. cū ergo actus sit potior potentia in huiusmodi motu appetit⁹ erit potior itellectu reducet ergo l. h. mot̄ n. itellectus ad appetitū ⁊ nō econuerso, idest appetitus erit principale mouens ⁊ non itellectus.

Ulterius forte dubitaret aliquis quare. h. duo itellectus ⁊ appetitus dicunt mouere aliquaꝫ cōmunem spēm. Dicēduꝫ quod quotienscūqꝫ ad aliquam actionē cōcurrunt plura. Illud qd̄ ibi est principalius ē quasi spēs ⁊ forma alterius. vt si ad mouendū visuꝫ ꝯcurrit lux ⁊ color qꝛ lux ē principalior in mouendo visum quā color erit lux quasi species ⁊ forma coloris erit ergo lux ex. h. quasi quedā cōmunis forma ad se ⁊ ad colorem. nam lux mouet visum sub propria forma color vero mouet ipsum sub forma lucis. color ergo ⁊ lux mouebūt sub aliqua cōmuni forma. vt sub forma lucis. sic ēt itellectus ⁊ appetitus erant principiū motus sub aliqua cōmuni spē. nam appetitus erit principalis cā huius itellectus vero per appetitū ꝓpter ꝙ sub spē appetitus sit omīs talis motus ⁊ appetitus ī hoc motu habebit quēdam cōmunitatem iam respectu sui quā respectu itellectus. nam appetitus sub propria forma ⁊ intellectus sub eadem forma vt per appetitū erit huiusmodi motus principium ⁊ causa bene ergo dictum est quod itellectus ⁊ appetitus si mouent oportet ꝙ moueant per aliquam cōmunem spēm quod declarare volebamus.

Deinde cum dicit intellectus quidē ostēdit quomō l. h. motu pōt esse rectitudo ⁊ nō rectitudo. circa quod duo facit. qꝛ primo facit ꝙ dictum est. secundo regreditur supra distinctionem potētiarum anime superius habitā. ostēdens eaꝫ insufficiētēz eē ibi diuidentibus autē dicit ergo qꝛ omnis quidē igitur intellectus. i. omnis habitus principioꝝ operabiliū de quo hic loquimur semper ē rectus circa principia ergo nō cadit error sed in accipiendo sub pōt accidere error quare itellectus semper est rectus. sed appetitus ⁊ fantā. est recta. vnde semper quidem mouet appetibile. sed. h. appetibile ꝙ mouet aut est bonum aut apparens bonū ⁊ subdit ꝙ nō omne aūt bonum mouet sed bonum actuale. i. bonum agile. ꝙ ⁊ dependet ex operibus nostris huius autem bonū actuale idest agile ē bonum ꝯtingens aliter se habere ⁊ cōcludit autē quasi epilogando. d. quod quidem igitur huiusmodi potentia anime que vocatur appetitus mouet supra principalis manifestum est. Dubitaret forte aliquis quomodo itellectus semꝑ est rectus. Dicēduꝫ quod ea in qua intellectus fertur īmediate ⁊ sine discursu sunt ita patentia ⁊ manifesta qd̄ sunt quasi locus ianue in domo quam nullus ignorat propter ꝙ circa ea nō cadit error ⁊ qꝛ in principia imediate ⁊ absqꝫ discursu fertur itellectus circa ea error cadere nō potest. Dicamus ergo ꝙ in tam genere speculabiliū quā in genere agibiliuꝫ ē dare ꝓpria pncipia. Intellectus ergo qui nominat hītum principioꝝ semper est rectus vt si accipiat. h. principium in genere agibiliū ꝙ bonum est per se. d. ⁊ malum fugiēdum ibi nō cadit error. sed erramus qꝛ credimus aliquādo bonum ꝙ non ē bonum sillogizabimus ergo sic bonum ꝓsequendū hic ē bonum. ergo ē ꝓsequendū in maiori. n. ꝓpositione nō est error sꝫ in minori qꝛ dicimus esse bonum ꝙ nō est bonum itellectus ergo semꝑ ē rectus sed fanta. ⁊ appetitus poterunt eē recta ⁊ nō recta qꝛ aliquando apparet nobis bonum ꝙ nō est bonum ⁊ aliquando appetimus tāquam bonū ꝙ nō est bonum. semꝑ ergo sub spē boni mouet appetitus sꝫ illud bonum aliquādo ē exñs aliquādo vero ē apparens videtur bonū ꝙ nō est bonum. Notanā ergo ꝙ sꝫ sub spē boni semꝑ moueret appetitus uel apparētis uel exñtis nō tamē respectu cuiuslibꝫ boni mouet appetitus. nā sꝫ possumus velle ipossibilia nō tamē mouemur ad agendū ⁊ ad ꝓsequendum aliquid nisi videat nobis illud possibile ⁊ qꝛ possibilia ꝯsequi p opera nostra sunt bona agibilia ⁊ ꝯtingentia ⁊ possibilia aliter se habere ideo talia ꝓprie sunt mouentia appetitum. Deinde cū dicit diuidentibus aūt

regredit̃ supra distinctõem potentiarũ aĩe supe
rius habitam ostendens eam sufficientem esse
d. q̃ diuidentibus ptes anime si diuidant ⁊ se
parent eas sm potẽtias sunt valde multe.i.
valde plures q̃ʒ isti ipsi dicant. nam vegetabi-
le sẽsibile intellectiuuʒ ꝯsiliantium et adhuc ap
petitiuum. hec plus differunt ab inuicem quã
irrõabile ⁊ ꝯcibile. Notandum ãt q̃ intelle
ctiuũ differt a consiliatiuo qꝛ intellectiuuʒ põt
eẽ respectu necessariorũ. sed ꝯsiliatiuũ ꝓprie nõ
ẽ nisi respectu ꝯtingentiũ alr̃ se habere. cũ er-
go sẽsitiuũ ⁊ vegetatiuũ ⁊ talia plus differant
q̃ʒ irrõabile ⁊ ꝯcupiscibile faciẽtes diuisionem illã
ꝑcabant qui omittebant. h. ⁊ ponebãt illã. De
inde cum dicit qm̃ ãt soluit rõem supius factã
ꝯ veritatem iam declaratam. nam om̃s rõnes
facte in pterita lectõe aliquo mõ veritatẽ ꝯclu
debant excepta rõe illa de appetitu. nã q̃ vege
tatiuũ sẽsitiuũ ⁊ intellectus speculatiuus nõ sint
cã hᵘiusmoiᵒ vm est. Rursus nec intellectus
practicus ẽ principal' cã sʒ q̃ appetitᵘ nõ sit dñs
huius motus falsũ ẽ. iõ soluẽda ẽ illa rõ de ap
petitu. Duo ergo facit qꝛ primo soluit rõeʒ illã
2o epilogat circa declarata ibi spẽ qdẽ igit̃. Ad
euidentiã ãt prime ptis sciendũ q̃ i nobis ẽ du-
plex appetitᵘ sẽsitiuus ⁊ intellectiuus ẽt vnᵘ trs
hit ⁊ vincit aliũ. qñ ergo vincit appetitus sẽsi-
tiuus tũc agimus sm irã vel sm ꝯcupiscentiã
Sed cũ vincit appetitus intellectiuᵘ tũc agimᵘ
sm rõem nõ sm ꝯcupiscentiã. Cũ ergo diceba
tur q̃ continẽtes agũt rõem nõ ꝯcupiscẽtiam
nõ ꝓpter. h. ꝓbat̃ q̃ nõ agant sm appetituʒ sʒ
ꝯndit̃ q̃ non agant sm appetitũ sẽsitiuũ. sʒ sm
intellectiũ. tota ergo vis solutõis huius argu-
menti ẽ q̃ in nobis sunt appetitus ꝯrii ⁊. h. ma
xime ꝯtingit cũ rõ. i. cũ appetitus rõalis ꝯria-
tur ꝯcupiscibile. i. appetitui sẽsitiuo. h. est ergo
q̃ ait q̃ in nobis sunt appetitus ꝯrii sibinuicẽ
h. aũt accidit cum rõ ⁊ concupiscentia sunt ꝯrie
⁊ subdit q̃ sũt aũt. h. in hñtibus sẽsitiui. i. cogni
tiõem tpis qꝛ intellectus quidẽ. n. ꝓp futurũ re-
trahere iubet concupiscentia ãt ꝓp ipaʒ q̃ iam
vr̃ ⁊ q̃ iam ẽ delectabile ⁊ simplr̃ delectabile
⁊ simplr̃ bonũ eẽ vr̃ ⁊. h. ꝓpea q̃ nõ vr̃. i. q̃ nõ
considerat̃ q̃ ẽ futurũ. Notandũ ãt q̃ aliqs
febricitans ꝓpter futurum malũ q̃ idẽ põtcõ
tingere p intellectũ iudicat bonũ eẽ tũc abstine
re concupiscentia vero qꝛ non considerat nisi
bonum pñs ⁊ q̃ est delectabile nunc ⁊ nũc bo-
num dicit eẽ delectabile ⁊ bonum simplr̃ indi
cat eẽ ꝯtendũ de delectabilibus qꝛ in hñtibus
cognitõem ⁊ discretõem tpis qñ p vnã poten-
tiam coniecturant de futuro p aliã vero potẽ-
tiam non considerant nisi de pñti accidit q̃ h
sunt ꝯrii appetitus. Ultimo cum dicit spẽ
quidẽ igit̃ epilogat circa determinata. d. q̃ lʒ
sint plura mouentia numero vnũ est tamẽ mo
uens p̃mo principale vel vnum ẽ p̃mum mo
uens imobile vt appetibile q̃ mouet in, q̃tuʒ
ẽ intellectum aut imaginatum. h. est ergo q̃d

ait q̃ spẽ quidem igit̃. i. formalr̃ ⁊ pricipaliter
vnũ erit mouens vt appetibile aut appetitus
⁊ subdit q̃ primum ãt oĩum mouens est appe-
tibile qꝛ. h. mouet cum non mouet̃ mouet aut
ipm appetibile eo q̃ sit intellectũ aut imaginatũ
vnum igit̃ erit mouens principale sed nume-
ro erunt plura mouentia

Quoniam autem tria sunt. Post quam phũs ondit quid ẽ pricipiũ mouens in motu ꝓcessiuo aĩis. in pteritis vt dicebat̃ dat numeruʒ ⁊
ordinẽ ipsorũ mouentiũ. circa q̃ duo facit. qꝛ p̃
mo facit q̃ dictũ ẽ. 2o declinat de organo ipsius
motus localis ibi nunc ãt vt in sũma. dicit er-
go q̃ tria sunt que concurrunt ad motũ ꝓcessi-
uum vnum q̃ ẽ mouens vt appetibile vl' ap-
petitus. 2m ãt ẽ quo mouet vt organũ. tertiũ est
q̃ mouet̃ vt al' ⁊ subdit q̃ mouens est duplex.
Aliud quidẽ imobile aliud ãt q̃ mouet̃ ẽãt im
mobile ipʒ actuale bonũ. i. ipʒ appetibile mo
uens ãt q̃ mouet̃ est appetitũ. i. potentia appe
titiua vel appetitus. nã potentia appetitiua si
ne ipm appetitiuum q̃ appetit sm q̃ appetit
mouet̃ ⁊ appetitus ẽ actus ⁊ motus quidam
mouet. ergo tam potentia appetitiua q̃ʒ appe
tibile sed q̃ mouet̃ est al. quo autem mouet
est organum vel mouet ipso organo. ⁊ hoc orga
nũ est iam quidem corporeũ. vñ in communi-
bus opibus corpis ⁊ anie. i. in libro q̃ʒ fecit de
cãis motus aĩum ꝯsiderandũ est de ipis orga
nis motus. Notandũ ãt q̃ ea que requirũt
ad motum ꝓcessiuum aĩis. vno modo sũt tria
⁊ alio modo sunt quatuor. vt themistius ait et
vt vnit̃ in lr̃a. nam si potentiam appetitiuam
et appetibile eo q̃ vtrũqʒ moueat. volumus
computare sub vno ⁊ com prehendere sub eo-
dem sic erunt tria. sed si volumus distinguer̃
inter illa eo q̃ aliter moueat appetibile quia
mouet imobiliter ⁊ aliter potentia appetitiua
qꝛ mouet mota. sic erũt quatuor que requirun
tur ad talem motum quorũ primum erit mo
uens imobile vt actuale bonum ⁊ appetibi-
le. secundum erit mouens motum vt potẽtia
appetitiua. tertium erit illud q̃ mouet̃ vt al.
quartum erit illud quo mouet vt organuʒ mo
tus. Dubitaret forte aliquis quomõ poten
tia appetitiua mouet mota. dicendum q̃ ima-
ginari debemus q̃ motus incipit ab ipis rebᵘ
qꝛ multiplicant̃ spẽs a rebus ꝯtinentur vsqʒ
ad sensum ⁊ ad fantã. ⁊ ad intellectum appre
hensis autem formis rerum p fanta. vel p in
tellectum. si apphendimus eas vt ꝓficuas p
appetitum mouemur ad eas sed si apphendi
mus ipas vt nociuas p appetitũ fugimus ⁊ ab
hominamur eas. inde ẽ q̃ cõiter vr̃ q̃ i cogno
scendo ẽ motus rerũ ad aiam sed i appetendo
ẽ motus aĩe ad res. posset itaqʒ aliem eẽ dubi
um vtrũ ipm cognoscere vel ipum intelligere
posset dici motᵘ eo q̃ i cognoscẽdo ñ vr̃ moueri

f

ipsa potētia cognitiua ſ; magis vı̄r moueri ipse
res ⁊ pōa cogitia se vı̄r hr̄e q̄si rō illiꝰ motus
ſ; qḋ ipm̄ appetere. vel ꝙ ipse appetitus. i. ipe
actus potentie appetitiue debrat dici motus
quidā nō videt hr̄e dubiū q: ſi in appetēdo est
motus ale ad res ipsa potētia appetitia se hēt
quasi motiua ⁊ ipm̄ appetibile vel ipsa res q̄
appetitur se habet qsi terminus illius motus
⁊ q: terminus ſm̄ ꝙ huiuſmōi dicit aliquid i
mobile. ideo ē ꝙ ipm̄ appetibile siue ipm̄ actu
ale bonū ꝙ ē terminus huius motus dr̄ mo
uere imobile. ſ; ipsa potētia appetitiua non ē
mouēs imobile. ſ; est mouēs motū ⁊ ipse ap
petitus. i. ipse actus appetēdi siue ipm̄ appetē
ē quidā motus eius vt infra dicet. Ulteri
us forte dubitaret aliquis. dato ꝙ potētia mo
ueat mota cū ēt ipsa itelligentia vel ipse itelle
ctus sit aliquo mō mouens erit qḋ vtr̄ ū sit mo
uens imobile. vel mouens motū ⁊ videt ꝙ sit
mouens imobile q: ſi ipm̄ appetibile ē mouēs
imobile q: ē terminus motus cū ēt ipse itelle
ctus sit terminus motus eo ꝙ in itelligendo sit
motus rerum ad animā vr̄ ꝙ itellectus sit mo
uens imobile. In ꝯrium est q: ſicut cōparatur
ipsum appetere ad potentiam appetitiuā. ſic
ꝯparatur ipm̄ itelligere ad potentiā intellec
tiuam. ſed ipm̄ appetere est qdam motus po
tētie appetitiue ergo ipm̄ itelligere erit qndā
motus potentie intellectiue. Dōm ꝙ non
ſimpliciē debemus ꝯcedere qḋ itellectus no
ster ſit mouens imobile. nā; duplex ē terminꝰ
motus. nā qdam ē terminus motus qui nō cā
tur ꝑ talem motū. ſ; magis ē cā. ipsius motꝰ.
⁊. h. modo appetibile ē terminus motus in ap
petendo q: ſic ē terminus motus ꝙ nihil re
cipit ꝑ talē motū. ſed ſolum hꝫ cāre huiuſmōi
motū. ſ; ſ; itelligendo intellectus ſit terminꝰ
illius motus eo ꝙ itelligēdo ſit motus rex ad
alam atñ itellectus ſic hꝫ rōnem termini ꝙ
aliqd recipit ex tali motu. q: nr̄a ſcia cāntur ex
rebꝰ ⁊ itellectus noster ſit itelligens eo ꝙ reci
piat ſimilitudines rex. ⁊ q: ē recipiēs aliquā
formā largo mō ſm̄ hoc motū. pōt dici aliquo
mō moueri ad formā illā. ſ; ꝯcedamus ꝙ ap
petibile ſit mouēs imobile. nō tamē debemꝰ
ſimpliciter ꝯcedere ꝙ itellectꝰ omīo imobilr̄
moueat ⁊ ꝙ nullo mō ſit mouēs motū. De
inde cū dicit nūc aūt vt in ſūma determiat de
organo ipsius motus cuiꝰ principale organū ē
cor q: in eo ē ſinis ⁊ principiū motus ideo ait
nūc aūt vt in ſūma dicat illud aūt ē principa
liter mouēs organice vbi ē idē principiū ⁊ ſinis
motus velut i circulatione vel in aliquo quod
ſit decliuis ⁊ obliquū. h. n. ē. in re obliqua ⁊ de
cliui ē gibosū ⁊ ꝯcauū ⁊. h. qdem. i. ꝯcauum
ē ſinis motus illḋ uero. i. gibosum ē principiū
motus. vnde cor ꝙ est gibosū ⁊ ꝯcauū ⁊ ꝙ
est ſinis ⁊ principiū motus. aliud qdem qescit
ſm̄ aliud vero mouetur ita ꝙ i eo qes ⁊ motꝰ
ſinis ⁊ principiū rōne qdem ſunt altera cuua

ſed magnitudine ⁊ loco ſunt iſeꝑabilia. nā ala
est in corde. i. oēs ptes cordis mouentur pul
ſu et tractu. i. mouent diasiolē ⁊ ſiſtolem ſiue
mouent ſm̄ dillatationē ⁊ cōstrictionē ꝓpter
ꝙ oꝫ accidere i corde ſicut in circulo vbi cōtin
git aliquid. i. ſm̄ aliquid manere. i. quiescere.
nam circulꝰ aliquo mō manet ⁊ aliquo modo
mouet. ſic ⁊ cor aliquo mō manet in eodē lo
co aliquo mō mouet ⁊. h. i. a corde ꝙ aliquo
modo manet ⁊ aliquo mō mouet aliquo mō ē
ſinis motus aliquo modo pn̄cipium oꝫ icipere
motū alalis q: ipm̄ est pn̄cipale organū motꝰ
Dubitaret forte aliquis qūo in corde ē pn̄
cipium ⁊ ſinis motus. Dōm qḋ cor ꝯtinue mo
uetur ſm̄ dillatationē ⁊ cōstrictionem ⁊ iquan
tum dillatat ſe est ibi motus pulſus iquantū
cōstringit ſe ē ibi motus tractus ita qḋ omnia
idest oēs ptes cordis mouent pulſu ⁊ tractu
ꝯſiat aūt ꝙ. h. est differēna iter pellēs ⁊ trahēs
q: pellēns est principiū motus uel est vnde in
cipit motus. nā pellens remouet aliqd a ſe ita
qꝫ. qḋ motus icipit a pellēte ⁊ termiat ad ali
quid aliud. ſ; trahens est ſinis motus q: trahit
aliqd ad ſe itaq; in tractu incipit motus ab
alio ⁊ terminat ad trahētem. q: ſi pellens est
principiū motus trahēs ē ſinis motus i corde
vbi est pulſus ⁊ tractus erit ſinis et principiū
motus. ita quod ſinis ibi ⁊ principiū erunt in
ſeꝑabilia loco ⁊ magnitudine. ſed erunt ratiōe
altera. ita ꝙ ſm̄ aliam rōem erit ibi ſinis mo
tus ⁊ ſm̄ aliā principiū. nam principiū motus
erit rōne pulſus ſinis vero rōne tractus vex
q: edem ptes mouent pulſu ⁊ tractu. ideo ta
lia loco ⁊ magnitudie iſeꝑabilia eē dicūtur.
Ulterius forte dubitaret aliqs quomō oꝫ
eſſe in corde ſicut videmus eſſe in circulo. Di
cendū ꝙ ꝓp duo oꝫ arbitrari aliquo mō ſic eē
in corde ſicut videmus ēt in circulo quox pri
mū est quātum ad locū circuli ſcḋm quantū ad
motū eius. nā; cum mouet aliqd circulariē
aliquo mō mutat locū ⁊ aliquo modo non mu
tat locū vnde dr̄. viii. phi. ꝙ circulus quiescit
ſm̄ ſe totum ⁊ mouet oē. nā corpus circulare
aliquo mō qescit totū aliquo mō mouet omē
nam totū quiescit ſm̄ ſbām totum vero mutat
locum ſm̄ diſpōnem partes vero mutāt locū
tam ſm̄ ſbām quā ſm̄ diſpōnem. quare ſicut
circulus aliquo mō mutat locū ⁊ aliquo mō ñ
mutat locum ſic ⁊ cor aliquo mō ſemper manꝫ
i eodē loco cū ſemꝑ maneat quodāmodo i ea
dem parte alalis ⁊ aliquo mō mutat locū ꝙ
moueat ſm̄ dillatationē ⁊ ꝯſtrictionē. Rurſus
ſimile ē de circulo ⁊ de corde. quātum ad motū
q: i motu circuli quodāmodo ē ꝯſiderare pul
ſum et tractum. nam cū mouet circulus ptes
iferiores quodāmodo videnē ipellere ſuꝑiores
ptes vero ſuꝑiores quodāmō videt trahē ptes q̄
ſt iferius. ſic ēt ⁊ i motu cordis ē accipere pulſū
⁊ tractum. nam vt in corde cōſiderat pulſus
videt ꝙ motus ille icipiat a giboſo ſed vt hꝫ

ibi eē tractus eo ꝙ ꝑm talē motū quo ꝯstrigit
se videtur mot⁹ ille terminari ad ꝯcauuz ita qđ
ꝑm gibosum ⁊ ꝯcauū ē ibi pulsus ⁊ tractus. ꝑꝑ
ꝙ hm̄ deīn̄ ē ꝙ opꝫ ꝯsiderare in corde sicut i cir
culo. Est tn̄ diligent notanđ ꝙ eadē linea cur-
ua ē gibosa ⁊ ꝯcaua itaquod gibosum ⁊ ꝯcauū
nō differunt loco nec magnitudine. ſꝫ sunt al-
tera rōe qꝛ lꝫ eađ linea sit gibosa ⁊ ꝯcaua. gibo
sa tn̄ ē respectu supioꝝ. ꝯcaua vō respectu infe
riorum sic principiū ⁊ finis mot⁹ i corde ⁊ qui
es ⁊ motus i eo ⁊ ēt pulsus ⁊ tractus n̄ sunt al
tera loco ⁊ magnitudine ſꝫ sunt altera rōe. Al
teri⁹. s. d. a. quō. h. i. a corde opꝫ incipe motū in
aīl. dō ꝙ sicut videm⁹ in toto vniuerso sic pos
simus arbitrari in ipō aīl. videm⁹. n. ꝙ celuꝫ
ꝙ ſꝑ mouet est principiū ⁊ cā motus alioꝝ cor
poꝝ qꝛ alīi quiđ mouēt ⁊ aliū non mouent. ita
ꝙ in vniuerso incipit motus a celo in q̄ꝫtū mo-
tus celi ē principiū ⁊ cā cuiuſꝫ alī⁹ mot⁹ sic cor
in aīl ꝙ quodāmō ſꝑ mouet ē pricipiū ⁊ cā oīs
alius motus facti in aīl qꝛ hn̄ dictū ē ꝙ. h. i.
in aīl opꝫ incipe motū a corde. Deinde cū
dicit oīo gđ igit vt dicebat ondit quō p h⁹ i pn̄
cipiū motiuū vꝫ ꝑ appetituū mouent tā alia
pfecta ꝙ īpfecta. circa ꝙ tria facit. qꝛ primo
facit ꝙ dictum ē. ſo mouet spālī ꝯōnem. circa
motū aliūm impfectoꝝ. tertiō spālī descendit
ad hoies pūt mouēt ꝑ fanta. ⁊ appetitū. ſa ibi
ꝯsideranđ āt. tertia ibi ſſibilia quiđ igit. dicit
ergo ꝙ oīo qđ igit sicut ꝑdictū ē inquantum
aīl ē appetitiuū. i. inquantū aīl ꝑticipat appeti
tum sic ē ipius motiuū. i. sic ꝯpetit ei moueri ⁊
subdit quod appetitiuū āt nō est sine fant. fan
ta. āt oīs est rōnalis vt in hominibus aut ē ſſibil
vt in aliis aīibus. iō sequit quod. h. quidē igi
tur. i. fanta. ſſibili ⁊ alia alia pticipant. No
tandū āt quod vt cōiter poīt sicut supꝛ ꝑhūs
sub intelligentia ꝯphendebat fan. ita in. h. loco
sub fanta. ꝯprehendit intelligentiā. nam fant.
dicta ē ab appārere ⁊ qꝛ ꝑ rōem et intelligen
tiaꝫ nobis apparent aliqua pñt. h. largo mō di
ci fanta. in hoibus itaq̄ꝫ ē fanta. rōalis qꝛ i eis
ē rō ⁊ intellectus. sed in aliis ē fanta. ſſibil tm̄
qꝛ rōe ⁊ intellectu nō pticipant. Notanduꝫ
ēt quod cum oībus alibus quibus inest ſm lo-
cum motū insit appetitus ⁊ fanta. vel rōnal
vel ſſibilis oīa h⁹ i alia poterūt moueri ꝑ fan-
ta. ⁊ appetitū. Deīn cū dicit ꝯsiderandū autē
mouet spālī ꝯōnem de motu aliūm impfecto
rū quid sit ibi mouēs ⁊ quomodo in eis habet
eē fanta. dicens ꝙ ꝯsiderandū āt ē et de ipfect
aīibus qđ est mouens in eis quibus aīibus ip
fectis inest solū ſsus tactus vtꝝ ꝯtingat fanta.
⁊ ꝯcupiscentiam ineē his aut nō ⁊ subdit ꝙ vīꝫ
n. leticia vel tristicia in eē talib⁹ aīibus. si aut
h. ⁊ ꝯcupiscentiam necesse ē eis i eē ⁊ qꝛ. h. non
pōt eē sine fanta. iō dubiū ē quō eis vtriq̄ꝫ ierit
fanta. ⁊ soluit ꝙ vt sic mouent indefiate ⁊. h.
quiđ eis indefiate insunt. Notandū āt ꝙ alia
pfecta hn̄t fanta. defiatam qꝛ defiate apphen

dūt locū ad ꝗ̄ volunt fugere si sentiāt aliquid
nociuum vel ad quē volunt tendere si credunt
aliquid pficuum ⁊ non solum ꝑ accñs sicut ap
pes redeūtes ad domiciliū ꝓpriū ex actuali ex
ercitio in quo extitit. sed ēt ꝑ se alia pfecta hn̄t
fanta. talem defiatam. ſꝫ alia impfecta indefi
natam hn̄t fanta. nam cum pungūt retrahūt
se vt fugiant nociuū nō quod defiate apphen-
dant aliquē locū ad quē moueri volunt quare
sicut indefiate mouent sic indefiatam hn̄t fan
ta. Deinde cum dicit ſſibilia quiđ igit spālit
descendit ad hoies quō mouent ꝑ fanta. ⁊ ap-
petitū. ad cuius euidentiā sciri dꝫ quod vt di-
cebat fanta. in hoibus differt a fanta. alioꝝ
aīium. qꝛ in aliis aībus est solū fanta. ſſibilis
Sed in hoibus est fanta. rōnalis ita ꝙ in eis
sub fanta. possumus ꝯphendere rōem et intel-
lectum. mouent. n. hoies non solū ꝑ appetitū
⁊ fanta. ſſibilem. sed ēt mouent p appetitum
⁊ fanta. rōalem. i. per appetitum ⁊ rōem. tria
ergo facit. nam primo ondit quō fanta. in hoi
nibus differt a fanta. in aliis aībus. ſo decla-
rat quō in hoibus ē mouens appetitus. tertio
manifestat quō in eis est mouens rō. ſa ibi vi
cit āt. tertia ibi scientificū aūt. dicit ergo ꝙ ſſi
bilia quidem igit fanta. sicut dctm̄ est inest ⁊ in
aliis aīibus ab hoie. sed deliberata fanta. i. rō
nabilis est in aīibus rōalibus tm̄. nam delibe
rare vtrum sit agens. h. aut hoc iam est rōnis
opus ⁊ necesse ē mensurare vno aliquo imitat
n. sic agens maius elligibile quare sic agens
pōt ex plibꝫ fantasmatibꝫ facere vnū per sillo
gismum ⁊ subdit ꝙ. h. cā eius quod alia bru-
ta non opꝫ putari habere opīonem qꝛ̄ brutū
non hꝫ eam rōem que ē ex sillō. sed. h. i. aīalia
rōalia illam supra rōem hn̄t ꝓpter ꝙ qꝛ aīalia
bruta non hn̄t talem rōem appetitus in eis n̄
hꝫ deliberatiuū. Notandū autem ꝙ ſꝑ fan-
ta. ⁊ rō deliberatia accipit vnum aliquid quo
mensurat alia vt accipit deliberatia rō. h. prici
pium maius bonū ē magis eligendū quo prin
cipio accepto si occurrant ei aliqua duo bona
mensurabit illo principio vtrūq̄ꝫ illoꝝ bonorū
et ꝙ credet magis bonū magis elligenduꝫ fa-
ciet ergo ex pluribus vnum sillm̄ magis bo-
nuꝫ ē magis eligibile. h. ē magis bonū. ergo est
magis eligendum ita ꝙ rō in vno aliquo prin
cipio mensurabit oīa elligibilia ⁊ appetitus i
mutabit ⁊ desiderabit magis eligibile. Dein
de cum dicit vincit aūt ondit quō appetit⁹ sit
mouens in hoibus. nam cū i hoie sit duplex ap
petitus ſſitiuus ⁊ intellectiuus. h. mō ē appe-
titus mouens in hoibus inquantū vnus appe
titus vincit ⁊ trahit aliū sicut vna spera celest
mouet ⁊ trahit aliam. iō sit ꝙ vincit aūt aliū
⁊ mouet appetitus ſſitiuus deliberatōnem. i.
appetitū deliberatiuū aliū autē econuerso. h. ē.
appetitus deliberatiuus mouet ipm ſſitiuum
ꝯtingit. n. aliū ꝙ appetitus deliberatiu⁹ seipm
i. ꝑ seipm mouet ipm ſſitiuū qꝛ sicut spera ce-

lestis mouet aliā sperā sic appetitus superior mouet appetitū inferiorē. s. h. cū aliqs ē in ptinentia. s. in abstinentia qr continet ⁊ abstinet exequit̄ qꝫ nā āt spera que ē sursū ē principalior ⁊ mouet ita vt in ibus latōib⁹ moueat. No. āt qꝫ naturalr̄ semper pars sꝑior dꝫ eē principalior ⁊ dꝫ mouere inferiorē sicut apparet i celo vbi semper spera superior mouet inferiorē nū qꝫ āt inferior mouet superiorē in hōībꝫ ergo alam hn̄ ordinatā reseruat in eis ordo nālis ita qꝫ appetitus intellectiuus ⁊ deliberatiuus mouet appetitū sēsitiuū sed in bestiibus alam puerā sā sēsitiuū mouet intellectiuū D. s. a. quō ptingit tribꝫ latōibꝫ moueri vtꝫ. h. sit dcm̄ de celo vel de hoie. Nō qō de vtroqꝫ vm ē. nā spera inferior vt qōlꝫ differens corpus planete saltem mouet tribꝫ latōibꝫ qr mouet motu primi mobilis motu octaue spere ⁊ motu pprio. sic appetitus nr̄ inferior sēsitiuus pt moueri tribus latōibꝫ vl' tribꝫ motibꝫ qr pt moueri a rōe ab appetitu intellectiuo ⁊ a seipo. imo quotiēs cūqꝫ appetitus inferior sēsitiuus mouet sicut dberet qn̄ pcurrūt ibi isti tres motus nā rō mouebit appetitū intellectiuū appetitus intellectiuus mouebit sēsitiuū. sꝫ mouebit sēsus appetitiuus ab intellectiuo put ē aptus natus moueri ab eo qr pcurret ibi triplex motus vꝫ motus rōnis motus appetitus intellectiui ⁊ ēt motus pprius appetitus sēsitiui cū iste appetitus moueatur a sꝑiori appetitu put aptus natus moueri ab illo. Intentio ē ergo phi qō in hōībꝫ alam hn̄ ordinatā latōes ⁊ motus exntes in eis assimilāt latōibus ⁊ motibus in celo repertis. Deinde cū dicit scientificū āt ondit quō rō hꝫ rōez mouēdi ⁊ ē mouens in hoie. Ad cuius euidentiā sciri dꝫ qꝫ qn̄tū ad pn̄s spectat triplex pt distigui rō vꝫ speculatiua ⁊ practica ⁊. h. duplex vlis ⁊ particularis. rō āt speculatiua non mouet nec ēt directe ⁊ imediate mouet rō pratica vlis sed particularis. i. aut scientificū aūt. i. rō speculatiua non mouet sed manet qr nō ipera t aliqd fugiendū nec psequendū ⁊ subdit qn̄ aūt h. quid estimatio ⁊ rō practica ē vlis alia uero particularis. h. qdem. i. rō practica vlis dicit qō opꝫ tale ⁊ tale agere vt puta pr̄ honorādus est. regi ē obediendū. h. āt. i. rō practica particularis dicit qꝫ. h. qdem ē tale ⁊ ego talis vt puta vt. h. est meus pr̄ ⁊ ego suꝫ suus filius. h. ē meus rex ⁊ ego sum suus subditus. ⁊ qr sic ē h. opinio particularis mouet n̄ aūt sic mouet q̄ est vniuersalis qr motus ⁊ opatiōes sunt circa particularia non ergo directe ⁊ immediate mouet vlis rō practica aut si mouet vtraqꝫ tā vlis qꝫ particularis. Sed tn̄. h. qdem. i. vlis ē magis qescens. h. āt. i. particularis non est sic qescens sed ē magis mouens. No. aūt qō sicut fuerit silli in speculabilibus sic fuerit in operabilibus formabit ergo rō practica talem sillm cuilꝫ regi ē obediendū hic ē rex ergo ē ei obediendū qꝫdiu ergo stat in hac ppōne vniuersali qꝫ cuilꝫ regi ē obediendū nō mouemur ad agendū. Sed qn̄ addit ei ppō particularis h. est rex mouemur ad agendū ⁊ ad obediendū si ergo vlis ppō non mouet nisi addat ei particularis. particularis ppō vel rō ē illa que directe ⁊ imediate mouet. Notandū etiā qꝫ qr actōes sūt particulariū ⁊ qr estimatio particularis magis directe ⁊ imediate mouet dato qꝫ quis non erret circa estimatōem vlem sꝫ ex passione vel aliquo alio mō erret circa particulare ptingit ipm peccare ⁊ male agere vt declarari hꝫ in. vij. ethi.

Vegetabilem qdem ⁊c. Postqꝫ phūs defiuit de oibus partibus potentialibus aie siue de oibus potentiis eius. In pte ista pparat h⁹t potentias ad seinuicem ppat. n. vegetatiuum ad sēsitiuū ondens vegetatiū eē cōia ⁊ vlius sēsitiuo qr vegetatiū reperit in oibus viuētib⁹ sensitiū vero nō reperit in oibus viuentibus. Sed in oibus aialibus. tria ergo facit. nā primo ondit qꝫ vegetatiū reperit in oibus viuentibus. secundo declarat qꝫ sensitiū non reperit in oibus viuentib⁹. tertio manifestat qꝫ sensitiuū reperit in oibus aīibus. secunda ibi sēsuꝫ āt. tertia ibi aial āt. dicit ergo qꝫ vegetabilem qdem igit alam necesse ē habere oēe quodcūqꝫ viuit ⁊ aiam huius vegetabilē hꝫ a generatōe vsqꝫ ad corruptōem qr qꝫ generat necesse ē hēe. Augumentū statū et detrimentū. h. autē nō sunt sine alimento. tūc ergo supplenda ē rō qꝫ si alimento vti ptinet ad aiam vegetatiuaꝫ ⁊ omnia viuentia qꝫdiu viuunt siue hēant augumentū siue statū siue decrementū indigent alimento. ergo omnia viuentia qꝫdiu viuunt indigent aīa vegetatiua. Dubitaret. f. a. vtꝫ in viuentib⁹ sit dare statū ⁊ vr̄ qꝫ nō qr calor naturalis sp depascit humidū radicale vel ergo calor ille fortis ē ⁊ tūc plꝰis restaurat quā depdat ⁊ ē ibi augumentū vel nō ē fortis ⁊ tūc minus restaurat qꝫ depdat ⁊ ē ibi decremētū ⁊ qr inter fortē ⁊ nō fortē nō ē dare mediū. ergo totum tps vite oium viuētiū vel ptinet ad augumentū vel ad cremētū ⁊ non ē ibi dare mediū. pterea si eēt ibi dare statum qꝫ tn̄ restaurat qꝫtuꝫ deperderet vocet illud tps qꝫdiu durat status. a. ergo in fine hu⁹ tpis a nō erit debilior calor naturalis qꝫ in principio. cū sp i toto illo tpe tanta sit facta restauratio qꝫta deperditio ergo quast rōe i principio huius tpis a n̄ decrescebat aīs vel quodcunqꝫ aliud viuens pari rōne nō decresceret i fine illius tpis. imo si per vnā diem duraret tps status nūqꝫ decresceret aial vel quodcunqꝫ aliud viuens qr hoc posito sp par rō esset de fine illius diei. Et de principio qr siue in principio illius poterat stare per vnā diem qꝫ nō decresceret. ergo ⁊ i fine illius diei stabit per vnā diem qꝫ nō decresceret ⁊ pi rōe i fine illi⁹ alti⁹ diei stabit p aliā diē quod

q̄ si d̄scresceret ⁊ ita in infinitū ergo nō q̄ d̄cresceret aial si per aliquod t̄ps q̄ntūcūq̧ paruū eēt in sta tu. Vn̄ q̄ q̄ndiu ossa sunt tenera ⁊ q̄ndiu calor naturalis ē fortis ſſibiliter augmentat̄ aial. deficiente vero calore naturali cum ſſibiliter decrescit aial vel quodcūq̧ aliud viuens dicitur eē t̄ps d̄crementi qn̄ aūt nō est ſſibile augmentū nec ſſibile decrementū d̄r eē t̄ps status. argumenta ergo p̄cedebant q̄ nō erat dare t̄ps status q̄ non erat per se dare t̄ps in quo non eēt. vel aliquale augmentū vel aliquale decrementū. nos āt nō accipimus t̄ps status p̄ p̄uatōe cuiusl3 augmenti vel decrementi. s3 dicimus eē statū qn̄ animal ſſibil̄r nec augmentat̄ nec decrescit. Deinde cū dicit ſsum āt ōndit q̄ nō oīa viuentia h̄nt ſsum dicēs ſsum aūt nō necesse ē inesse oībus viuentibus ⁊ multomagis nō inē nō viuentibus q̄ nō inest eis h̄ntibus corpus simplex nec inest aliis mixtis vt lapidibus ⁊ ceteris huiusmōi in q̄bus nimis dominat̄ terra. iō subdit q̄ nec. n. quorūcūq̧ ē corpus simplex p̄tingit h̄re tactum n3 sine h̄ i. sine tactu possibile ē eē nullū aīal nec possibile ē eē aliquez ſsum ergo ſsus nō inest h̄ntib⁹ cor⁹ simplex nec h̄nt ſsum quecūq̧ nō sunt susceptiua sp̄ērum sine mā. i. quecūq̧ sūt nimis terrestria vt lapides ⁊ h⁹i cetera. No. aūt q̄ per h. verba innuit tria eē genera nō h̄ntium ſsum nam ſsum non h̄nt quedā viuentia vt plante. s̄o ſsum nō h̄nt h̄ntia corpus simplex vt elemē ta. tertio non h̄nt alia mixta que sunt nimis terrestria vt lapides ⁊ cetera talia. Notandū ē q̄ vna est cōis rō quare oībus talibus non inest ſsus. nam talibus nō pōt inesse ſsus tactus nam tactus ē media p̄portio qualitatū tāgibilium. In oībus aūt talibus sunt qualitates tāgibiles quodāmō extreme ⁊ non sunt bn̄ reducte ad mediū. iō in ip̄is nō reseruat̄ tactus ⁊ p̄ p̄ns nullus alius ſsus. Deinde cū dicit aial aūt ōndit q̄ in oībus aialibus h3 eē ſsus. circa q̄. d. s. q̄ primo ōndit. h. de oībus aialibus q̄ mouent̄ motu p̄gressiuo. s̄o ōndit. h. de oībus aialibus simpliciter ibi at vero si ſsum. circa primū. d. s. q̄ primo facit q̄ dc̄m ē. s̄o remouz quandā cauillatōem possibilem fieri circa p̄tacta ibi nō pōt āt. Dicit ergo q̄ necesse ē autez aīal h̄re ſsum si natura nihil frustra facit nam p̄pter aliquid. i. p̄p aliquē finē sunt omnia que nā subsistūt aut sunt p̄ntia eor̄ que sunt p̄pter aliquid. i. p̄p finē. si igit̄ nō h3 ſsitiuū oē corpus p̄cessiuū corrūpet̄ vtiq̧ ⁊ non veniet ad finē q̄ ē nāe opus. nā quō aleret̄. i. quō ibit ad alimentū corpus aialis p̄cessiuū nisi haberet ſsitiuū. sed de manentib⁹ ē alia rō. iō subdit q̄ manentib⁹ q̄dem. n. existit in loco sue generatōis vbi nata sunt nutriri. Notandū āt q̄ oīa que sunt nā vel sunt p̄pter finem sicut mēbra aīlis que sunt p̄pter aliquas opōnes vel sunt accn̄tia p̄ntia ad ea que sunt p̄p finem sicut pili ⁊ alie superfluitates que accidunt ex necessitate materie.

vel ex aliqua superfluitate eius. Notandū ē q̄ a natura datū sunt aīlī corpus p̄cessiuū vt a remotis possit sibi querere cibū igit̄ si habēs tale corpus non sentiret cū oporteat ip̄z discurrere huc ⁊ illuc ⁊ non sentiret cū obuiaret corruptio ⁊ ita de facili corrūpet̄ p̄pter q̄ non perueniret ad finē qui est nature opus vel nō perueniret ad finē illū quē ordinauit natura sibi q̄re frustra eēt tale corpus. s̄o ergo sic rō si aīal h̄ns corpus p̄cessiuū careret ſsu frustra eēnt membra eius ⁊ frustra eēt corpus ip̄ius. s3. h. ē ip̄ossibile q̄ natura nihil facit frustra ergo ⁊c.

Notandū ē q̄ alia manentia omnia ex q̄bus sunt apta nata nutriri h̄nt in loco sue generationis ita q̄ non indigent discurrere p̄pter cibū quare rō facta q̄ aīa h̄nt ſsitiū nō arguit de aīlibus manentibus sed de aīlis p̄cessiuis. Deinde cum dicit non pōt āt remouet q̄ndam cauillatōem possibilem fieri circa p̄tacta dixerat. n. q̄ aīl h̄ns corpus p̄cessiuū indiget sensu vt possit vitare corruptiua circa q̄ posset augeri cauillatio q̄ aīl h̄ns corpus p̄cessiuū pōt h̄re intellectū sine ſsu ita q̄ p̄ intellectū absq̧ sensu poterit oīa corruptiua vitare ad hanc autem cauillatōem remouendam ait q̄ non pōt autē corpus h̄re quidez aīam ⁊ intellectū discretiū ſsum aūt non habere ⁊. h. dico si illō corpus sit mānsiuū. i. si illud corpus p̄cessiuum q̄ de tali est nunc sermo. ex p̄ns sit autem generale at vō nec si sit ingenerale quasi dicat q̄ siue ponatur generabile siue ingenerabile corpus aīlis p̄cessiuum si h3 intellectum op3 q̄ habeat sensitiū ⁊ subdit cām huius dicens quare āt tale corp⁹ h̄ns intellectum non h̄at ſsitiuū aut. n. h. erit melius aīe aut melius corpori. neutrum autez nunc ē q̄ h. quidem. i. aīa non magis intelliget hoc autez. i. corpus nihil magis erit p̄pter illud. i. p̄pter carentiam ſsus ⁊ q̄ nec ē meli⁹ corpori nec ē melius anime ponere corpus p̄cessiuum habere aīam intellectiuam sine ſsu iō p̄cludit q̄ nullum igit̄ corpus non mansiuū i. p̄cessiuum h3 aīam intellectiuam sine sensu

Dubitaret. f. a. q̄ v̄r Ar. sn̄ia esse falsa v3 q̄ tam corpus aīatum generabile q̄̄z ingenerabile si h3 intellectum h3 ſsum q̄ nullum corpus aīatum est ingenerabile. nisi corpus supercaeleste sed aīa celi sic h3 intellectum q̄ non h3 ſsum. vnde p̄ntem. supra. xij. metha. super illo e. mouet autem sicut desideratum ait q̄ manifestum ē corpora celestia eē animata ⁊ n̄ h̄nt d̄ virtutibus aīe nisi intellectiuam ⁊ desideratiuam. Dicendum q̄ nō est intentio Ar. loq̄ hic de corporibus sup̄celestibus. sed loquit̄ p̄p opionem platonis qui posuit q̄ aīa intellectiua p̄iungebat̄ huic corpori materiali ⁊ grosso mediāte alio corpore subtiliori ⁊ simpliciori q̄ corpus subtile ⁊ simplex dicebat eē ingenerabile ⁊ incorruptibile mouebat̄ forte plato hoc motiuo q̄ semp̄ forma d3 eē p̄portōnata materie ⁊ aīa corpi q̄ si aīa itellectiua ē icorruptibil̄

oportet quod habeat corpus incorruptibile. Da
to ergo quod vera esset positio platonis quod
anima intellectiua haberet suum corpus subti
le ⁊ incorruptibile mediante quo coniungere-
tur huic corpori grosso ⁊ corruptibili oporteret
illud corpus incorruptibile habere etiam sen-
sum quia nihil est in spera actiuorum ⁊ passiuo
rum quod non sit corpus tangibile et quanto
tale corpus est magis proportionatum anime
tanto magis est media proportio tangibilium
⁊ per consequens in ea magis reseruatur sen-
sus tactus quare sicut corpus humanum cor-
ruptibile quia magis est proportionatum anime
intellectiue quam corpus bruti habet melio-
rem tactum ⁊ in eo magis reseruatur sensus
tactus quam in aliis corporibus brutorum sic
quia illud corpus subtile mediante quo ani-
ma intellectiua coniungeretur huic corpori
grosso esset magis proportionatum anime in-
tellectiue quam hoc corpus corruptibile haberet
meliorem tactum ⁊ in eo magis reseruaretur
media rō tangibilium ⁊ bonitas tactus ⁊ nobi
litas complexionis quam in hoc corpore cor-
ruptibili. ergo corpus coniunctum anime itel-
lectiue siue sit corruptibile sicut est corpus gros
sū siue sit ingenerabile ⁊ incorruptibile sicut ē
illud corpus subtile d̄ quo loquebatur plato oꝫ
q̄ sibi intellectum q̄ habeat etiam sensum qd̄
declarare volebamus. Ulterius forte dubi
taret aliquis quia videt opinio platonis vera
fuisse. nam si materia est ꝓpter formam ⁊ cor
pus est ꝓpter animam videtur quod anime i
corruptibili debeat corpus incorruptibile vel
aliter anima ⁊ corpus essent improportionata
Dicendum q̄ semper actus ⁊ potentia in reb⁹
naturalibus sunt ꝓportionata siue ille actus ⁊
illa potentia sumant respectu esse vt apparet
in materia ⁊ forma siue sumant respectu agē
vt apparet in agente ⁊ patiente. hoc tamen nō
obstante pōt a cā necessaria ⁊ incorruptibili ꝓ
gredi effectus contingens ⁊ corruptibilis ⁊ for
me incorruptibili pōt coniūgi corpus corrupti-
bile nec opꝫ ꝓpter hoc quod anime intellectiue
que est incorruptibilis demus corpus incor-
ruptibile. videmus enim quod motus solis ē
necessarius ⁊ non pōt impediri ⁊ tamen ex ta-
li motu cātur pullulatio plante que impediri
pōt. Sed hoc ideo contingit quia virtus solis nō
cāt pullulationem plante nisi mediante virtu
te pullulatiua ⁊ quia virtus illa pullulatiua in
actu pōt impediri. Sequitur etiam quod pul
lulatio impediri pōt sic quia anima intellectiua
coniungitur corpori organizato ⁊ disposito ⁊ il
la dispositio est educta de potentia materie et
pōt tolli. sequitur quod etiam anima intellecti-
ua quantumcunqꝫ incorruptibilis pōt separari a
corpore ⁊ corpus illud potest corrumpi. nam si
cut a cā necessaria pōt ꝓgredi effectus contin-
gens mediante aliqua cā non necessaria. Sic
anima incorruptibilis pōt cōiūgi corpori corru

ptibili. Si coniungat̄ ei mediante dispositiōe
corruptibili. Deinde cum dicit at vero si sen-
sum ꝓbat vl̄r quod omne aīl habet sensum quia
de necessitate hꝫ sensum tactus. Circa qd̄ duo
facit quia primo ꝓponit quod intendit. secundo ꝓ
bat quod dixerat ibi hoc autem ex his dicit er
go at vero si sensum habet animal necesse est
corpus esse aut simplex aut mixtum. impossi-
bile est autē corpus animalis esse simplex quia
hoc posito tactum non haberet sed necesse est
animal habere hunc idest habere tactū. De
inde cum dicit hoc autem ex his ꝓbat quod di
xerat ⁊ duo facit fm̄ quod duo dixerat. dixerat
enim quod necesse est animal habere hunc sē
sum idest habere sensum tactus ⁊ quod impos
sibile est corpus eius esse simplex. primo ergo
ꝓbat quod necesse est omne animal habere sē
sum tactus. secundo ostendit quod impossibile
est corpus aliquod animalis eē simplex ibi qd̄
autem impossibile sit simplex. circa primum
tria facit. quia primo ostendit quod sensus ta-
ctus ⁊ etiam gustus inquantum est quidam ta
ctus sunt necessarii animali. Secundo decla
rat quod alia sensibilia non requiruntur ad nu
trimentum animalis nec ad augmentum
eius. tertio ex his que dixerat concludit quod
hii duo sensus. videlicet gustus ⁊ tactus sunt
necessarii alii vo n̄ sunt necessarii. secunda ibi
sonus autem ⁊ color. tertia ibi hii quidem igi-
tur. dicit ergo quod hoc autem videlicet quod
omne animal habeat de necessitate sensum ta
ctus ex his manifestari potest quoniam enim
animal est corpus animatum. corpus autem
omne tale est tangibile ⁊ est quid sensibile ta-
ctu idest fm̄ tactum ⁊ quia sic est necesse est ani
mal esse corpus tactiuum idest habere sensum
tactus. Si debet saluari animal. nam alii sen
sus sentiunt per media altera idest extranea ut
olfactus visus auditus. ideo secundum eos n̄
corrumpitur animal. Sed qualitates tangibi
les excellentes corrumpunt animal. ideo nisi
animal haberet sensum tactus non posset vita
re qualitates tangibiles corruptiuas ⁊ prose-
qui proficuas. corrumperetur enim ⁊ non pos-
set saluari hoc est ergo quod ait quod nisi au-
tem animal habeat sensum tactus non pote-
rit quidem fugere hoc idest fugere corruptiuū
⁊ accipere vero alia idest accipere proficua.
si vero sic se habet hoc non possibile erit sal-
uari animal. necessarius est ergo tactus ani-
mali ⁊ per consequens necessarius est ei gu-
stus quia gustus est quidam tactus ⁊ alimen-
tum est quoddam tangibile. ideo sequitur pro
pter quod ⁊ gustus est supple necessarius quia
est sicut quidam tactus alimenti alimentum
autem est corpus tangi possibile idest est sicut
quoddam corpus tangibile. Notandum
autem quod si corpus animalis non esset cor-
pus tangibile et non posset ledi a qualitati-
bus

bus tangibilibus forte non indigeremus ponere in animali sensum tactus. Sed quia animal haberet corpus tangibile quod potest corrumpi a qualitatibus tangibilibus ad hoc quod animal possit vitare corruptionem et ad hoc quod possit salvari sunt ei necessarius sensus tactus. Deinde cum dicit. sonus autem et collor ostendit quod alia sensibilia nō requiruntur ad alimentum nec ad augumentum animalis et per consequens non corrumpunt si salvant animal. ideo ait quod sonus autem et collor et odor non alunt animal. nec faciunt augumentum nec decrementum per se enim loquendo propter hoc quod cibus sit bene sonorus vel sit hoc collore vel illo colloratus vel hoc odore vel illo affectus non propter. h magis nutrit vel magis augumentat tactus ergo est sensus alimenti et etiam gustus inquantum est quidam tactus ideo ait quare et gustū necesse est tactum quendam esse quia gustus est sensus tangibilis et vegetativi. idest est sensus alimenti qui requiritur ad. h. quod animal vegetetur. et ad. h. quod allatur et quod tāgat alimenta. Deinde cum dicit hi quidem igitur ostēdit φ sensus gustus et tactus sunt necessarii animali. alii vero sensus per quos a longe sentimus sensibilia nō sunt necessarii. sz ad bene esse. circa φ duo facit. qz primo facit φ dictū ē. secundo ostēdit quō per alios sensus a longe et p mediū sentimus sensibilia ibi. h. aūt erit. Dicit ergo hi quidez igitur sensus vz tactus et gustus necessarii sunt animali quo. i. ꝓp φ et manifestū ē φ nō possibile sine tactu eē aīal nec ēt sine gustu inquātuz gustus ē qdam tactus alii autem sensus sunt ꝓp bonum idest ꝓp bene eē: et tamē nō cuilibz generi aīaliuz necesse ē inēē alios sensus sz necesse ē eos inēē quibusdaz aīalibus vt aīali ꝓcessiuo qz si oz salvari aīal ꝓcessiuuz nō solū oz sentire tactu. i. tāgendo sz ēt de longe. Notan̄ aūt φ vt pz p habita aīal ꝓcessiuum nō hz oīa necessaria ad suum alimētuz. Ideo indigz aliis sensibus ad h. qd de lōge et a remotis possit sibi q̄rere cibū.

Deinde cuz dicit. h. aūt erit ostēdit quō alii sensus fiant de longe qz fiūt p mediū. circa φ duo facit. qz primo facit quod dictū ē. secundo φ dixerat manifestat p simile ibi sicut. n. mouēs cō

tinuet aūt sic dictū ē φ necessarii sunt alii sensus aīali ꝓcessiuo. vt possit sentire de longe. h. aūt erit. i. tunc fiet sensus d longe si fuerit sentiuus p mediū eo φ id qdez. i. mediū patit et mouet a sensibili ipm aūt organū sensus patit et mouet a b illo. i. a medio. naz hoc mō fit sensus a lōge qz sensibile imutat mediū et mediū imutat organuz. Deinde cū dicit sicut. n. mouens φ dixerat manifestat p sile circa φ tria facit qz primo declarat p sile i motu locali. secundo i motu alterationis. tertio ex his q̄ dixerat ostēdit falsam fuisse opinionē platonis s. d. visuz fieri extra mittēdo nō intus suscipiēdo. secunda ibi sic i alteratiōe. tertia ibi visū et d repercussiōe dicit ergo φ sicut ei zmo

uens sm loca facit ꝑmutari vsqz alicubi. i. vsqz ad aliquē locū et depellens alterū facit vt ipz alterū pulsum depellat et ē motus huiusmōi p mediū ita φ primū qdem mouens depellit scdm et mediante scdo depellit. tertiuz quo posito hēbunt se illo hoc mō. qz primū qdem mouens depellit et nō depellit. vltimū aūt solū depellit et nō depellit mediū aūt hz vtraqz. i. depellit et depellit. multa aūt media simpl si fuerint. h. quidē ꝯtinget φ quōlibz illorum hēbit vtraqz depellit. n. et depellit. Notan̄ aūt qd phūs vult p ea que vidimus i motu locali declarare q̄ fiunt i sensu naz sicut si in motu locali primū depellit scdm et scdm depellit tertiū ē ibi aliqd depellēs tm̄ vt primū aliqd qdem depulsuz tm̄ vt vltimū aliqd depellens et depulsum. vt medium. sic qz sensibile alterat medium: Mediuz autem alteratū et imutatuz imutat organū ē ibi aliqd imutans tm̄ vt obm sensibile aliqd imutatū tantum vt organum aliquid φ ē imutans et imutatum. vt medium φ imutat organuz et imutatur ab obiecto. Notandum etiam φ. h. idem esset si fieret hoc per plura media. vt si quis existens in aere videret denarium in aqua color existens in denario. primo imutaret aquam et aqua imutata imutaret aerē aer vero imutatus imutaret oculum denarius ergo imutaret tantum oculus vero imutaretur tantum. aer vero et aqua imutarent et imutarentur. nam aqua imutaretur a denario et imutaret aerem. Aer vero imutaretur ab aq̄ et imutaret oculum. Notandum etiam quod ideo philosophus addit quod idem contingēt. si essent plura media. quia si volumus facere vim de exemplo. Possemus dicere qd oculus non se habet ut imutatus tantum ymo oculus imutatus habet imutare sensum communem. sed hec non facit difficultatem in facto nec est curandum in hac parte de exemplo quia oportet devenire ad aliquam potentiam que sit imutata tantum que non imutet vlteriorem sensum vel vlteriorem potentiam illa vero potentia se habebit vt vltimum qz erit imutata tantum. obiectum vero sensibile se habebit vt primum quia erit imutans tantuz cetera vero se habebunt vt media quia erunt imutantia et imutata. Deinde cum dicit sic in alteratione ostendit hoc idem dicens sic in alteratione contingit simple sicut in motu locali vel sicut in motu pulsus preter quod vnū et idem manens in eodem loco alterat non tamen vnum et idem manens in eodez loco pellit quia oportet pellens moveri aliquo modo sz locum vt si ceram aliquis tinxerit vel aliquid in ea imprimeret vel liquefaceret eam mota ē cera vsqz ad id idest vsqz ad illum terminum vsqz quo tinxit idest vsqz quo imutavit eam lapis autem nihil idest lapis non est susceptibilis talis impressionis sicut cera eo φ sit durior. Sed aqua que est molior vsqz

q° pcul.i.multo magis ē suscептibilis talis ipressiōis
ser sūt qz adhuc rarior ē ⁊ passibilior ad plurimū.i.multo magis ⁊ facit mouere.i. facit qđ
vna pars aeris moueat aliā ⁊ patiṭ vna pars
ab alia si maneat ⁊ sit vnus.i.ɔtinuus qz si vis
continuaret aer pp obstacula iterposita tunc
illa obstacula ipedirent.ne vna pars.i.mouēt
aliā.sz qñ manet vnus ɔtinuus pp hoc q̄ valde passibilis ē de facili imutaṭ ⁊ plurimū procul ⁊ a remotis ptes aeris se imutant adinuicē
Notañ aūt q̄ si qs tingeret cerā vel alteraret ipam aliqua alteratōe alteraret ipaz vsqz ad aliquē terminū ita quod ps primo alterata alteraret.ḟaný eēt ergo.vbi aliqđ alterātum tantū.vt ps vltimo alterata ⁊ aliquid tm̄
alterans vt primuz alterās ⁊ aliqua q̄ hñt
vtrūqz vt itermedia.ergo simile ē đ alteratōe
⁊ de imutatione facta a sensibili ⁊ de motu locali.qz in oībus his ē dare aliqđ q̄ imutat tm̄
⁊ aliqđ q̄ imutaṭ tm̄ ⁊ mediū vel media qđ
hz vel q̄ hñt vtrūqz. Notañ ēt q̄ si cera alteraṭ vsqz ad aliquē terminū aer ⁊ aqua q̄ sūt
passibiliora q̄ȝ cera multo magis poterūt imutari ab obō sensibili.vsqz ad aliquē terminuz
⁊ vsqz ad organuz visus obm.ergo sensibile multiplicabit spēm suaz p aerem vel p aquā vl p
aliqđ aliud mediū vsqz ad organū visus ⁊ per
huiusmōi media iprimet similitudinē suaz in
visuz ⁊ fiet visio. Deinde cū dicit vñ ⁊ de
repcussione ex his q̄ dixerat ōñdit opinionem
platonis fuisse falsū dicens.vñ ⁊ de repcussiōe
visus q̄ȝ posuit plato dicēs radios pgredi vsqz ad rem visaz ⁊ inde radios repcuti ad oculum ⁊ fieri visionē melius ē aerē pati a figura
⁊ colore vsqz quo qdem fit visus.i.fiat visio q̄ȝ
visum.i.radiū visibilē egrediētez ab oculo repcuti.vt ponebat plato ⁊ subdit q̄ i aere autē
leni.i.plano ē vnus supp̄ aer ɔtinu⁹ motus ab
oculo sensibili pp.h.q̄ hic vz aer motus iterū
mouebit visuz sicut vtiqz in cerā sigillū igrederet vsqz ad finē.i.vsqz ad vltimas ptes cere.
Notañ aūt q̄ nisi aer sit planus ⁊ ɔtinuus
ipediṭ ne imutetṭ ab obō sensibili.oz ergo superficiem aeris eē planā ⁊ nō discōtinuataz p obstacula aliqua ad.h.qđ ab obō sensibili fiat multiplicatio vsqz ad sensuz. Notañ ēt q̄ sicut
sigilluz igrediens cerā iprimit similitudinem
suā i cerā vsqz ad vltimā ptē cere sic obm sensibile multiplicat spēm suā vsqz ad oculuz ⁊ vsqz
ad vltimas ptes aeris q̄ ɔtinuāṭ cū oculo ⁊.h.
mō suscipiṭ spēs i visu ⁊ fit visio. Dubitaret forte aliqs qr nō videm⁹ p egressū radiorū
ab oculo vt posuit plato. dōm q̄ qđlibet agens
agit p suā formā sic ergo oz q̄ itellect⁹ iformeṭ
spē itelligibili ad.h q̄ itelligat sic oz q̄ ocul⁹
informetur spē visibili ad.h.q̄ videat. sed ppter regressum radiorum ab oculo nulla species inprimitur in oclo oportet itaqz quod videamus suscipiendo spēz visibilis rei nō emittendo radios ⁊c.

Quod autem impossibile sit ⁊ ce.
vt dicebatur philosophus in precedenti lectione duo supposuit.videlicet quod animal đ necessitate habz sensus tactus ⁊ quod impossibile est animal habere corpus simplex.
Ostenso ergo quod animal de necessitate habet sensum tactus i pte ista oñdit q̄ ipossibile
ē aial hēe corpus simplex circa q̄ duo facit primo pponit q̄ itendit.scđo declarat ppositum
ibi alia aūt.dicit ergo q̄ ipossibile sit corp⁹ aialis
eē simplex manifestū ex dicēdis.dico aūt puta
igneū aut aereū aut aliquo⁹ alteri⁹ elīi q̄ aūt ē
nō possit corp⁹ aialis sic eē simplex manifestū
ē qz sine tactu qdez nec ɔtingit aial vnū aliuz
hēe sensuz corpus.n.aialis oē ē aiatuz ⁊ ē tactiuuz sicut dictū ē. Notañ aūt vim rōnis h⁹
in.h.ɔsistere q̄ si oē corpus aialis ē tactiuū.qz
sine tactu n all⁹ pōt eē sensus ⁊ tactus non pōt
reseruari i uno elemēto simplici ipossibile ē corpus aialis eē simplex. Deinde cū dicit alia
aūt manifestat q̄ dixerat.oñdit.n.qđ tact⁹ nō
pōt reseruari i vno elō.circa qđ tria facit.qz pmo
oñdit qr tactus.h.nomē accepit.2o declarat
q̄ i corpe simplici vel i vno aliquo elō nō pōt
reseruari sēsus tactus.tertio ex his q̄ dixerat ecōcludit q̄ aialia puata tactu nō psūt vlterius subsistere.sz necesse ē ea mori.2a ibi qr huiusmōi
elemētorū.tertia ibi manifestū igiṭ dicit ergo q̄
alia āt sēsitiua p altera qdez media sensibilia vtiqz sient oīa aūt alia sensibilia supp̄ sentiunṭ.eo
q̄ alterū ⁊ p mediū faciūt sentire sēsuz.sz tact⁹
ē in tāgendo ipa sensibilia pp q̄.h.sēsus.h.hz nomen ⁊ tm̄ alii sēsus sentiūt p tactū.i.tangēdo.sz
tm̄.h.ē p altera sz hic solus tactus vr sentire p
seipm. Dubitaret forte aliqs vtrū alii sēsus sentiāt tangēdo.dōm q̄ id qđ nō tangit nō agit si
ergo alia sensibilia nō tangerēt alios sēsus nō agerent i ipos.oīa ergo sēsus sentit i eo q̄ tāgit suū
sensibile.sz sensibile tangere sēsum pōt eē dupliciter vl p mediū extraneū vel p mediū adnatū.alia
ergo sensibilia tāgunt sēsus.sz p mediū extraneū
vt visibile tangit visū ⁊ multiplicat spēz suaz
vsqz ad ipm mediāte aere sic sonus ⁊ odor attingunt suos sēsus ⁊ multiplicāt spēm suaz vsqz
ad ipos per mediū extraneuz.sz tactus sentit
suum sensibile mediāte carne q̄ mediū nō ē nobis
extraneuz.sed est nobis ɔnaturale ⁊ adunatū
ideo licet aliquo modo alia sensibilia sentiantur
a nobis ex eo q̄ tangūt nos.tm̄ qz nō tangūt nos
imediate nec per medium ɔnaturale ⁊ adunatum.sed per mediū extraneuz alii sensus nō ppriē vocātur tactus tangibile.vero qz attingit
nos per se loquendo imediate vl quia attingit
nos per medium cōnaturale nobis vel adunatum. Ideo hoc sensibile sortitum est hoc
nomen ⁊ vocatur tangibile et sensus qui sentit huiusmodi sensibile sortitus est hoc nomē
et vocatur tactus. Deinde cū dicit qr h⁹i
elīoz oñso quare tact⁹ sortitus est hoc nomen

ostēdit q̄ ī corpe simplici vel ī aliquo vno elēto nō pōt reseruari corpus aīlis qr nō pōt ibi reseruari sensus tactus. dicens quare nullū huiusmodi elēto℞ vnq̄z erit corpus aīalis nec vnq̄z corp⁹ aīlis erit terrenū nec erit aliqd elm̄ simplex qr oīum tāgibiliū tactus ē sicut medietas ꝛ sensus tactus ē susceptiuus nō solū eo℞ q̄cūq̄z sūt diffēr terre sꝫ ē susceptiuus calidi ꝛ frigidi ꝛ oīuꝫ aliorum tāgi possibiliū. igit̄ si tactus ē meditat⁹ tangibiliū ꝛ ē in potētia ad oēs qualitates tangibiles. cū in elemēto nō reseruet̄ talis potētialitas nec talis medietas qr in eis nō sūt qualitates medie. sꝫ extreme corpus aīalis nō poterit ↄstare ex vno elemēto simplici. qr tunc ī eo nō possꝫ reseruari sensus tactus. ꝛ pp̄. h. qr sic ē ossibus ꝛ capillis ꝛ huiusmōi partibus nō sentimus. qr sūt terree qr ī eis nimis dn̄at̄ terra ꝛ plāte ēt ob hoc nullū hn̄t sensum qr terre sūt. nā sine tactu aūt nec vnū possibile ē eē aīaliuꝫ. h. aūt sensus. i. tactus nō ē terre nec alius alicu⁹ ellemēto℞ plāte itaq̄z capilli ꝛ ossa ꝛ cetera talia qr nimis terrea sunt nō poterit ī eis eē sensus tactus ꝛ per ↄn̄s nullus alius sensus. Dubitaret forte aliqs vt℞ ea ī qbus dn̄at̄ terra possint hr̄e sensum tactus ꝛ vr̄ q̄ nō p eaq̄. h. dicit̄ nā tactus vt. h. dī nec ē terre nec alicuius ellemento℞ vbi ergo dn̄at̄ terra vel ēt vbi dn̄at̄ aliqd aliud ellemētū vt vr̄ nō possꝫ ibi reseruari sensus tactus in ↄtrium ē qr in oībus mixtis dn̄at̄ terra. nā mixtis nō ↄpetit aliqs locus nālis nisi rōe ellemēti p̄dn̄antis ī ipso. vt vult ↄmētator supra prīn. celi ꝛ mūdi. dicere ergo q̄ sit aliqd mixtū ī quo nō dn̄et̄ aliqd ellemēto℞ ē dr̄e q̄ illi mixto nō ↄpetit aliqs motus nālis hoc vero posito vbicūq̄z poneret̄ illud mixtū staret ꝛ nō moueret̄ sm̄. n. hāc ypothesiꝫ. qr ī illo mixto nō plus dn̄arent̄ ellā grauia q̄ꝫ leuia nec ecōuerso nō pl⁹ ↄdescēdēt q̄ꝫ ascēderet vbicūq̄z ergo poneret̄ quiesceret ꝛ qr in nullo mixto hoc videmus. sꝫ oīa mixta tēdunt deorsuꝫ debemus arguere q̄ in oībus mixtis dn̄at̄ terra si ergo ea oīa in qbus dn̄at̄ terra carerēt sensu tactus ī illo mixto reseruaret̄ sensus tactus preterea sensus tactus vel reseruat̄ ī corpore simplici. vel ī corpore mixto. ī corpore simplici nō qr vt dr̄ in lr̄a huiusmōi sensus. nec ē terre nec ē alicuius ello℞ ī corpore ēt mixto nō qr ī oīb⁹ talibus vt dictuꝫ ē dn̄at̄ terra qr si vera sunt q̄ dr̄r in lr̄a ī nullo corpore reseruabit̄ sensus tactus. dr̄m qd dn̄ari terrā in aliquo mixto vel pōt intelli sm̄ molē ꝛ sbām vel sm̄ virtuteꝫ ī oibus. n. mixtis dn̄ant̄ ellā grauia scd̄m moleꝫ ꝛ sbām nō tn̄ ī oibꝫ eis dn̄ant̄ huiusmōi ellā scd̄m virtutē inde ē qd oīa mixta tēdunt deorsuꝫ pp̄ter dn̄ium grauiū sꝫ molē ꝛ sbām attn̄ sꝫ ellā grauia sint frigida. nō tn̄ oīa mixta sunt frigida qr nō in omnibus mixtis dn̄ant̄ ellemēta grauia sꝫ virtutē vbi ergo scd̄m. h. idest scd̄m vtutē ꝛ q̄litates actiuas ꝛ passiuas fit reductio ad mediū poterit ibi reseruari sensus tactus vbi vero nō sensus tactus ibi reseruari nō poterit vel dr̄e possumus qd nō oē dn̄iuꝫ terre tollit sensum tactus. sed vbi adeo dn̄at̄ terra qd nō pōt ibi reseruari media ꝓportio tāgibiliū cuiusmōi sunt ossa capilli lapides ꝛ plante q̄ sunt nimis terrestria nō poterit ibi reseruari sensus tactus. sꝫ ubi nō adeo dn̄at̄ terra sꝫ est ibi media ꝓportio tangibiliū poterit ibi reseruari huius sensus. Deinde cuꝫ dicit manifestū igr̄ qm̄ ostēdit qd aīalia priuata tactu nō pn̄t vlterius subsistere. sꝫ necesse ē ea mori et corrūpi. circa qd duo facit qr primo facit qd dictū ē. scd̄o ↄparat alios sensus ad sensuꝫ tactus ibi pp̄ter. h. qdeꝫ dicit ergo q̄ manifestū ē igr̄ q̄ aīalia priuata hoc solo sensu necesse est ea mori et corrūpi et subdit q̄ nec. n. hūc. ī. sensum tactus possibile ē hr̄e q̄ nō est ens aīal. nec cum sit aīal necesse ē hr̄e aliuꝫ sensum preter hunc. Dubitaret forte aliqs qr vt℞ hic vr̄ phūs q̄ solus tactus sit necessarius aīalibus ita q̄ q̄cqd nō existit nō hꝫ tactum et q̄ ē aīal nō necesse ē hr̄e alium sensuꝫ p̄ter hunc. ī. p̄ter tactuꝫ ↄtrium aūt dixit supius. vbi visus ē vr̄ q̄ sensus gustus ē alimēti ꝛ q̄ gustus ē necessarius aīali. dr̄m ē q̄ gustus dupliciter pōt considerari vel in se uel vt est qdam tactus si ↄsideraꝫ gustus in se nō est necessarius aīali sꝫ vt ↄsideraꝫ ut ē qdaꝫ tactus sic ē aīali necessari⁹ Dicebat̄. n. supra q̄ sicut odor tactus ē fundamentū odi gustus qr humidū ē fundamētum saporis sic sensus tactus ē fundamētuꝫ sensus gustus. sed licet tactus sit fundamētum gustus nō tamē sm̄ se totum tactus ꝛ vt hꝫ esse ī toto corpore ē fundamētū gustus. sꝫ solum tactus ille q est in illa parte. vnde sumit̄ cibus dr̄ esse fundamētum gustus. ꝛ qr nō oīs tactus nec tactus in oī parte corporis ē fundamentū gust⁹ sꝫ solus tactus qdam vel tactus fundat⁹ in q̄dam parte gustus nō dr̄ oīs tactus. sꝫ quidaꝫ tactus quare si gustus noīet sensuꝫ scd̄m se sic nō est necessarius aīali. sed si nominet ipꝫ quēdam tactū in quo fūdat̄ sic ē necessarius aīali nam ille tactus q ē ī illa pte per quaꝫ capit̄ cibus gustus dici pōt sm̄. h. ergo gustus ē necessarius aīali. qr si nō eēt ille quidā tactus qui ē in illa parte per quā capit̄ cibus animal nāquā sumeret cibum ꝛ sic saluari non posset. Est enim dilligenter notan̄ quod in sumendo cibū quedam sunt ibi dellectationes que sunt ipsius gustus secundum se quedam vero nō sunt ipsius gustus secūdꝫ se vel si sunt ipsius gustus hic est inquantum gustus est quidam tactus. Et maiores sunt delectationes ille que sunt ipsius tactus vel que sunt gustus inquantum ē quidam tactus quam ille que sunt ipsius gustus secundum se. hoc patet ex. h. quia cuꝫ gustus secundum se non seruetur in gutture sed in lingua sine comparatione tamen plus delectatur animal cum alimentum peruenit ad guttur quā cū sit in lingua. ide est q̄ phūs. ter-

tio ethicorū gulla͡z ⁊ itēpantiā magis fieri
dicit circa delectatiōes tactus quā circa dele-
ctationes gustus. Dicamus igit̄ quod omē
aīal delectatur in alimēto ⁊ cibo q: si .h. nō eēt
nūq̄z alimētū sumeret illas tamē delectatio
nes spāles ⁊ ꝓprias que sunt gustus ſm se nō
hz oē aīal. oē itaq̄z aīal in sumēdo alimētū hz
delectatiōes tactus ⁊ hz delectationes gustus
iquantū gustus ē quidā tactus. q: si has dele-
ctationes nō hrēt nullo mō delectaret̄ in cibo
attamē delectationes illas q̄ sunt gustus in eo
ꝙ gustus nō hz oē aīal ⁊ q: nisi delectaret̄ aīal
in cibo saluari nō posset gust⁹ in eo ꝙ ē qdam
tactus ē necessarius aīali. ſz nō est ei necessari⁹
gustus ſm se ⁊ vt ē distinctus a quodā tactu.

Deinde cū dicit ⁊ pp. h. qdem ꝯpat alios
ſsus ad ſsum tactus ⁊ ē. h. ꝯperatio talis qd
excellentie alioꝝ ſsibiliū corrūpunt alios sen
sus. ſz nō corrūpunt aīal. ſz excellētie tāgibiliū
corrumpāt ſsum tactus ⁊ ꝑ ꝯñs corrumpunt
aīal. circa. h. tria facit q: primo oñdet ꝙ excel
lentie alioꝝ ſsibiliū ꝑ se corrumpūt alios sen
sus tñ nō corrumpūt aīal per se ſz ꝑ accñs. ſo ð
clarat ꝙ excellētie tāgibiliū ꝑ se corrūpūt ſsū
tactus ⁊ ēt ꝑ se corrūpunt aīal. tertio ⁊ vltimo
manat ad qd alii ſsus desuiunt aīli. ſa ibi tan
gibiliū aūt. tertia ibi alios aūt ſsus dicit ergo
ꝙ pp. h. qdem ꝙ supp̄ nō sunt alii ſsus necessa
rii aīali. Alia ſsibilia suis excellētiis nō corrū
punt aīal vt color ⁊ odor ⁊ sonus ꝑ se nō corrū
punt aīal. ſz solū sensus. nō. n. talia corrūpant
aīal nisi ſz accñs puta si simul ī sono fiat ict⁹
⁊ depulsio sicut apꝫ in tonitruo qð nō rōne so
ni sed rōne uentis mot⁹ ⁊ rōne ictus hz scindē
ligna ⁊ corrūpere aīalia. sic et a visu ⁊ odore aī
malia mouent̄ ⁊ corrūpunt̄. ſz talia corrūpunt
ſm ea q̄ corrūpunt tactu ⁊ humor. i. sapor sic
corrūpit ſm ꝙ simul accidit ipm sapor ē qd
tactiuū. i. eē quodā tangibile. Dubitaret for
te aliqs q̄ñ visus ⁊ odor corrūpunt aīal sicut
ea q̄ corrūpunt tactu. Dōm ꝙ iueniunt̄ aliq̄
aīalia q̄ solo visu corrūpunt alia aīalia ut dr ð
basilisco. sic ēt vt dicit̄ in india sunt qdam ser
pentes adeo venenosi qð aspiciendo poma sic
venenāt ea ꝙ gustant̄ de illis pomis necesse
ē sibi mori. Cū mergo dr ꝙ basilisci videntes
alia aīalia corrumpūt illa ⁊ qð illi ſpētes aspi
cientes poma venenāt ea. nō est hoc itelligendū
qð visus ſm quod huiusmōi hēat aliqd efficē
in id qð videt. q: visibile ſm qð hui⁹ nihil pa
titur a visu. ſz magis visus patitur a visibili il
la ergo corruptio ⁊ illa venenatio sic ē itelligē
da qð ab oculis basilisci et ab oculis illoꝝ ser-
pentium euaporāt aliq vapores īfecti q īficiūt
aerē. aer vero īfectus attingēs poma venenāt
ea ⁊ attingēs alia aīalia corrūpit ea ergo visus
corrumpit aīalia sicut corrūpunt aīalia ea q̄
corrūpunt tactu. i. ꝑ tactū. q: nisi aer īfectus
attingēt aīalia nūq̄z corrūperēt ⁊ ꝙ dictū ē de
visu itelligēð ē de odore. nā odor ſm se q̄z nūq̄

q̄z excellēs nūq̄z corrūperet aīal. ſz solū nō cor-
rūperet odoratū attñ q: a corpe fetida simil̄ cū
odore fetido pñt egredi aliq vapores īfecti. ⁊
illi vapores īfecti īficient aerē. ⁊ cū aer est īfe
ctus attingens aīal corrūpet ipm. ista ergo cor
ruptio magis erit ex tactu q̄z ex odoratu.
Deinde cū dicit tangibiliū aūt oñdit ꝙ excellē-
tie tangibiliū ꝑ se corrūpūt aīal. d. tangibiliū
aūt excellētia vt calidoꝝ ⁊ frigidoꝝ ⁊ duroꝝ
corrūpit aīal et ē. tertio q: oēs qdem supflui
tas. i. oēs excellētia sensibilis corrūpit ſsum q:
excellēna eius ꝙ tangi pōt corrūpit tactum. h
aūt. i. ſm. h. vz ſm tactū determinatū est ipi
aīali viuere. q: statiz cū aīal caret tactu. caret
vita. ideo sequitur ꝙ sine tactu aūt nōstratū est
qð īpossibile ē aīal eē vnde excellētia tāgibiliū
nō solū sensū tactus corrūpit ſz corrūpit aīal
q: necesse ē aīal solū hrē hūc. i. tactū. Notan
aūt qð q: solus tact⁹ ē necessarius aīali. alii aūt
ſsus nō sunt necessarii. iō q̄ corrūpunt alios sē
sus nō oꝫ ꝙ corrūpunt aīal. ſz que corrūpunt
tactū ð necessitate corrūpūt ⁊ aīal. Dubitaret
forte aliqs utꝝ alii ſsus sint necessarii aīali ⁊ vr̄
qð sic q: nō oīa aīalia hñt ea ex qbus sunt apta
nutriri ī loco sue gñationis q: talibus aīalibz
necessarii sunt alii ſsus. vt possint sibi q̄re ali-
mentū. Dōm qð. h. rō nō arguit qð aīali sint
simplr̄ necessarii alii sensus. ſz qð aīali huic vt
aīali ꝓgressiuo debētis sibi q̄rere cibū. ſz tactus
ē necessarius aīali simplr̄ ⁊ ē necessarius aīali
cuilibz. ꝓterea alii sensus sunt necessarii aīali
ꝓgressiuo aliquo mō per accñs iq̄ztū tale aīal
sine aliis sensibus nō pōt sibi q̄rere alimētum
ſz tactus ē necessarius per se q: q̄litates tangi
biles per se sunt de ꝯpōne corporis. s. aīalis ñ
aūt sic sunt per se de ꝯpōne talis corporis alie
sensibiles q̄litates. Ultimo cū dicit alios
aūt sensus oñdit ad qd alii sensus debuerunt aīa
li. d. qð alios aūt sensus hz aīal sicut dictū ē ñ
ꝓpter eē ſz ꝓp bene eē vt visū hz q: videat q̄
sunt ī aere ⁊ ī aqua ⁊ olo aūt hēt visum vt vi-
deat q̄cūq̄z sunt in diaphāo sensū gustus hz
aīal vt sentiat qð ē delectabile ⁊ qð ē triste in
alimento ⁊ vt ꝯcupiscat ⁊ vt moueat̄ ad ipm
alimentū auditū aūt hz ut significet̄ aliqd sibi
ab alio. linguā aūt hz ut significet aliqd alteri
⁊ ī hoc terminat̄ sentētia de aīa. Laus sit xp̄o
q ē nr̄arum aīarū merces premiū ⁊ felicitas
q cū patre ⁊ spiritu sancto ē vnus deus bñdict⁹
in secula seculoꝝ amen.

Explicit subtilissima expositio libroꝝ de aīa
Aristotelis a sūmo iterprete Egidio romano
ordinis heremitaꝝ frē edita: ex sua ꝓpre fido
exēplari rursusq̄z reiterata opa dilligētissime
castigato excerpta. Impssa vo Papie ꝑ soler-
tē viꝝ. d. Christophoꝝ de Canibus rogatu ⁊
īpēsa dilligētis viri Heronimi ð durātibus āno
1491. die. 26. mēsis Julij ad laudē eterni dei
eiusq̄z gloriosissime matris virginis marie.

Tabula itirulationū difficultatū quas mouet egidius romanus in expositione librorū de anima aristotilis in qua hic ordo situatur vt lz plurima notatu digna tangantur. tñ ea solum annotantur que sub dubitationū titulo ponūtur Cum vō sub hac forma nihil pponatur vsque ad illā ptem textus. que incipit ibi. Principiū aūt q̄stionis: Ideo tabula ex eo loco initiū sumet

Principium aūt questionis.